

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР

МОНГОЛ УЛСЫН 2018 ОНЫ

ТӨСВИЙН БАРИМТ БИЧИГ

Улаанбаатар хот
2017 он

МОНГОЛ УЛСЫН САНГИЙН САЙД

15160 Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг,
С Данзангийн гудамж, Засгийн газрын II байр,
Утас/факс: 26 74 68, [http //www.mof.gov.mn](http://www.mof.gov.mn)

2017. 10. 26 № 4-1/6138

таныг _____-ны № _____-т

МОНГОЛ УЛСЫН САЙД, ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА Г.ЗАНДАНШАТАР ТАНАА

Монгол Улсын 2018 оны төсвийн тухай, Нийгмийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2018 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2019-2020 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах хуулийн төслүүдийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцээд өргөн мэдүүлэхээр шийдвэрлэсний дагуу хуулийн төслүүдийн үзэл баримтлал, өргөн мэдүүлэх зөвшөөрөл болон холбогдох бусад материалын хамт хүргүүлж байна.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.9-т заасны дагуу хуулийн төслийг өргөн мэдүүлж байна.

Ч.ХҮРЭЛБААТАР

МОНГОЛ УЛСЫН САНГИЙН САЙД

15160 Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг,
С.Данзангийн гудамж, Засгийн газрын II байр,
Утас/факс: 26-74-68, <http://www.mof.gov.mn>

2017.10.26 № 4-1/6137

танай _____-ны № _____-т

МОНГОЛ УЛСЫН САЙД, ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА Г.ЗАНДАНШАТАР ТАНАА

Монгол Улсын 2018 оны төсвийн тухай, Нийгмийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2018 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2019-2020 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах хуулийн төслүүдийн үзэл баримтлалын төслийг холбогдох бусад материалын хамт Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхийг зөвшөөрөв.

Ч.ХҮРЭЛБААТАР

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ ЗҮЙ,
ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД

15160 Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг,
Худалдааны гудамж 6/1, Засгийн газрын V байр,
Утас/Факс: (976-51) 26 75 33. E-mail: foreign@mojha.gov.mn,
<http://www.mojha.gov.mn>

2017-10-26 № 7-1/4966
танай 2017.10.25-ны № 4-1/6119-Т

САНГИЙН САЙД Ч.ХҮРЭЛБААТАР
ТАНАА

Монгол Улсын 2018 оны төсвийн тухай, Нийгмийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2018 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2019-2020 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон эдгээр хуулийн төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан бусад хууль, Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 20.8-д заасныг үндэслэн Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхийг зөвшөөрөв.

САЙД

Ц.НЯМДОРЖ

08 2458

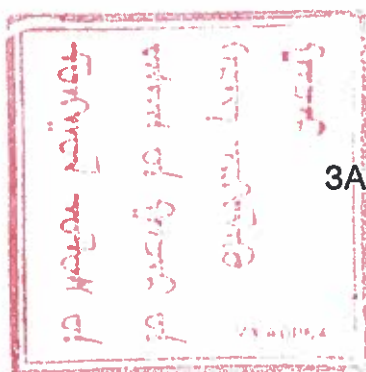
МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛЭЭС

САНГИЙН ЯАМАНД

Монгол Улсын Засгийн газрын 2017 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн хуралдааны 45 дугаар тэмдэглэлд:

“Ү.ХЭЛЭЛЦСЭН нь: Монгол Улсын 2018 оны төсвийн тухай, Нийгмийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2018 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2019-2020 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон эдгээр хуулийн төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан бусад хууль, Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл

ШИЙДВЭРЛЭСЭН нь: Монгол Улсын 2018 оны төсвийн тухай, Нийгмийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2018 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2019-2020 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон эдгээр хуулийн төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан бусад хууль, Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг хэлэлцэн дэмжээд Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхээр тогтов.” гэжээ.

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

**МОНГОЛ УЛСЫН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙГ
ӨРГӨН МЭДҮҮЛЭХ БАРИМТ БИЧГИЙН ТОВЬОЁГ**

**1. МОНГОЛ УЛСЫН НЭГДСЭН ТӨСВИЙН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ХҮРЭЭНИЙ
МЭДЭГДЭЛ, 2019-2020 ОНЫ ТӨСВИЙН ТӨСӨӨЛЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛ, ТАНИЛЦУУЛГА**

- 1.1. Монгол Улсын Нэгдсэн төсвийн 2018 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2019-2020 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлал
- 1.2. Монгол Улсын Нэгдсэн төсвийн 2018 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2019-2020 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл
- 1.3. Монгол улсын нэгдсэн төсвийн 2018 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2019-2020 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн танилцуулга

**2. МОНГОЛ УЛСЫН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛ,
ТАНИЛЦУУЛГА**

- 2.1. Монгол улсын 2018 оны төсвийн тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлал
- 2.2. Монгол улсын 2018 оны төсвийн тухай хуулийн төсөл
- 2.3. Монгол улсын 2018 оны төсвийн тухай хуулийн төслийн хавсралт
 - 2.3.1.Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөр, хөтөлбөрийн үр дүнгийн талаарх чанарын болон тоон хэмжээний үзүүлэлт
 - 2.3.2.Монгол Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2018 онд санхүүжүүлэх хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн жагсаалт
 - 2.3.3.Монгол Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2018 онд санхүүжүүлэх “Барих-Шилжүүлэх” концессын төрлөөр хэрэгжүүлсэн төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн жагсаалт
 - 2.3.4.Олон улсын байгууллагын төсөл, хөтөлбөрөөс 2018 онд сумын Орон нутгийн хөгжлийн санд олгох урамшуулал, дэмжлэг
- 2.4. Монгол улсын 2018 оны төсвийн тухай хуулийн төслийн танилцуулга
- 2.5. Монгол улсын 2018 оны төсвийн тухай хуулийг дагалдах хууль, тогтоомжийн өөрчлөлтүүд

**3. НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ
ХУУЛИЙН ТӨСӨЛ, ТАНИЛЦУУЛГА**

- 3.1. Нийгмийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлал
- 3.2. Нийгмийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай хуулийн төсөл
- 3.3. Нийгмийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай хуулийн төслийн танилцуулга
- 3.4. Нийгмийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай хуулийг дагалдах хууль, тогтоомжийн өөрчлөлтүүд

**4. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ
ХУУЛИЙН ТӨСӨЛ, ТАНИЛЦУУЛГА**

- 4.1. Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлал
- 4.2. Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай хуулийн төсөл
- 4.3. Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай хуулийн төслийн танилцуулга
- 4.4. Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай хуулийг дагалдах хууль, тогтоомжийн өөрчлөлтүүд

5. ТООЦООЛЛЫН ХАВСРАЛТУУД

- 5.1. Тооцооллын хавсралтууд

**1. МОНГОЛ УЛСЫН НЭГДСЭН ТӨСВИЙН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН
ХҮРЭЭНИЙ МЭДЭГДЭЛ, 2019-2020 ОНЫ ТӨСВИЙН
ТӨСӨӨЛЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ
ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛ, ТАНИЛЦУУЛГА**

БАТЛАВ.
ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН
САЙД

Ц.НЯМДОРЖ

**МОНГОЛ УЛСЫН НЭГДСЭН ТӨСВИЙН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ХҮРЭЭНИЙ
МЭДЭГДЭЛ, 2019-2020 ОНЫ ТӨСВИЙН ТӨСӨӨЛЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ**

Нэг.Хуулийн төслийг боловсруулах үндэслэл, шаардлага

1.1.Хууль зүйн үндэслэл

Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.3-т “Төсвийн төсөл боловсруулах, батлах, батлагдсан төсөвт нэмэлт, өөрчлөлт оруулахдаа дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэлд нийцүүлнэ” гэж заасан нь Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2018 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2019-2020 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулах хууль зүйн үндэслэл болж байна.

2018 оны төсвийн төсөл нь Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагын дагуу дараахь зарчмыг баримтална:

- 1/ нэгдсэн төсвийн орлогыг тэнцвэржүүлсэн журмаар тооцсон байх;
- 2/ нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцлийн алдагдал 2018 онд тухайн жилийн ДНБ-ий 9.5 хувиас илүүгүй байх;
- 3/ тухайн жилийн нэгдсэн төсвийн нийт зарлагын өсөлтийн хувь нь тухайн жилийн эрдэс баялгийн бус ДНБ-ий өсөлтийн хувь тухайн жилийн өмнөх 12 жилийн эрдэс баялгийн бус ДНБ-ий өсөлтийн дунджийн аль ихээс хэтрэхгүй байх;
- 4/ Засгийн газрын өрийн өнөөгийн үнэ цэнээр илэрхийлсэн үлдэгдэл нь 2018 онд ДНБ-ий 80.0 хувиас хэтрэхгүй байх.

1.2. Практик шаардлага

Эдийн засгийн өсөлт эхний хагас жилийн байдлаар 5.3 хувьд хүрэн сэргэж, нүүрсний экспорт эрчимтэй нэмэгдэж, голлох ашигт малтмалуудын үнэ харьцангуй өндөр түвшинд байгаа болон уул уурхай, түүнийг дагасан эдийн засгийн бусад салбарын өсөлтөөс үүдэн эдийн засгийн орчин харьцангуй идэвхжиж, аж ахуйн нэгжүүдийн борлуулалт, ашигт ажиллагаа нэмэгдсэнтэй холбоотойгоор энэ онд төвлөрүүлэхээр төлөвлөсөн төсвийн орлого төлөвлөсөн хэмжээнээс давахаар байна.

Олон улсын валютын сан болон Монгол Улсын Засгийн газар хамтран хэрэгжүүлж буй “Өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөр”-ийн эхний шатны үнэлгээг 2017 оны 7 дугаар сарын 19-ний өдрөөс 8 дугаар сарын 2-ны өдрийн хооронд ажлын хэсгийн түвшинд хийсэн. Олон улсын валютын сангийн ажлын

хэсгийн зүгээс хөтөлбөр сайн хэрэгжиж, бүх тоон зорилтууд хангагдсан болохыг мэдэгдсэн.

Давсан орлогын тодорхой хэсгийг нэг удаагийн шинж чанартай, ирэх жилүүдэд төсөвт ачаалал үүсгэхгүй байх Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан арга хэмжээг хэрэгжүүлэх, болзошгүй өр төлбөрийг барагдуулах болон цаг үеийн нөхцөл байдал, үүссэн бодит хэрэгцээ, шаардлагыг харгалзан зайлшгүй нэмэгдүүлэх чиглэлээр төсвийн зарлагад зарим өөрчлөлтүүдийг тусган төсөвт тодотгол хийх талаар Олон улсын валютын сангийн хөтөлбөрийн эхний шатны үнэлгээний явцад тохирсон болно.

Хөтөлбөрийн эхний үнэлгээтэй холбоотойгоор дунд хугацааны макро эдийн засгийн тооцоолол, төсвийн орлого, зарлагын төсөөлөл зэрэг үндсэн үзүүлэлтүүд өөрчлөгдөхөөр байна. Энэ нь дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэлд тусгагдсан төсвийн үндсэн үзүүлэлтүүдийн хэмжээг өөрчлөх зайлшгүй шаардлагыг бий болгож байна.

Хоёр.Хуулийн төслийн бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2018 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2019-2020 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл нь Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2018 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2019-2020 оны төсвийн төсөөллийн тоон үзүүлэлтүүдийг хүснэгтээр батлах тухай нэг зүйлтэй байна.

Гурав.Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсч болох нийгэм, эдийн засгийн үр дагавар

Хуулийн төсөл батлагдсанаар Олон улсын валютын сангийн хөтөлбөрийн хүрээнд шинэчлэн тохирсон зарим арга хэмжээ, 2017 оны төсөв батлагдсанаас хойш хэрэгжиж эхэлсэн хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангуулах болон цаг үеийн тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэхтэй холбоотой зардлыг төсөвт тусган хэрэгжүүлэх боломжтой болох юм.

Дөрөв.Хуулийн төсөл нь бусад хуультай хэрхэн уялдах, уг хуулийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан цаашид шинээр боловсруулах буюу нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болгох хуулийн төслийн талаар

Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль болон Төсвийн тухай хууль тогтоомжид нийцнэ. Хуулийн төсөлтэй холбогдуулан шинээр хууль болон хуульд өөрчлөлт оруулах хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах шаардлагагүй болно.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2017 оны ... дугаар сарын ...-ны өдөр

**МОНГОЛ УЛСЫН НЭГДСЭН ТӨСВИЙН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ХҮРЭЭНИЙ
МЭДЭГДЭЛ, 2019-2020 ОНЫ ТӨСВИЙН ТӨСӨӨЛЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2018 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2019-2020 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулийн 1 дүгээр зүйлийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“1 дүгээр зүйл. Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2018 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2019-2020 оны төсвийн төсөөллийн үзүүлэлтийг доор дурдсанаар баталсугай:

Эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлт		Төсвийн хүрээний мэдэгдэл	Төсвийн төсөөлөл.	
		2018 он	2019 он	2020 он
1	Дотоодын нийт бүтээгдэхүүний бодит өсөлтийн хэмжээ /хувь/	4.2	6.0	4.5
2	Хэрэглээний үнийн өсөлтийн түвшин	8.6	8.0	8.0
3	Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлогын хэмжээ /тэрбум төгрөг/	7,231.4	8,217.5	9,110.7
	-Дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь	23.8	24.2	24.3
4	Нэгдсэн төсвийн нийт зарлагын дээд хэмжээ /тэрбум төгрөг/	9,651.9	10,323.3	10,790.9
	-Дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь	31.8	30.4	28.7
5	Нэгдсэн төсвийн нийт зарлагын өсөлтийн хэмжээ /тэрбум төгрөг/	497.3	671.5	467.5
	-Дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь	1.6	2.0	1.2
6	Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл /тэрбум төгрөг/	-2,420.4	-2,105.8	-1,680.1
	-Дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь	-8.0	-6.2	-4.5
7	Нэгдсэн төсвийн хөрөнгийн зардлын хэмжээ /тэрбум төгрөг/	1,989.5	1,979.4	2,290.4
	-Дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь	6.5	5.8	6.1
8	Засгийн газрын өрийн нийт хэмжээ, өнөөгийн үнэ цэнээр /тэрбум төгрөг/	24,309.6	25,428.8	26,296.2
	-Дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь	80.0	75.0	70.0
9	Нийгмийн халамжийн тухай хуульд заасны дагуу төсвөөс санхүүжүүлэх зардлын нийт хэмжээ /тэрбум төгрөг/	646.0	690.5	735.4
	-Дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь	2.1	2.0	2.0

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН НЭГДСЭН ТӨСВИЙН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ХҮРЭЭНИЙ МЭДЭГДЭЛ, 2019-2020 ОНЫ ТӨСВИЙН ТӨСӨӨЛЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2018 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2019-2020 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль Улсын Их Хурлын 2017 оны 5 дугаар сарын 31-ны өдрийн хуралдаанаар батлагдсан.

Мөн 2017 оны 5 дугаар сарын 31-ны өдрийн “Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2018 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2019-2020 оны төсөөллийн тухай хуулийг баталсантай холбогдуулан авах арга хэмжээний тухай” Монгол Улсын Их Хурлын 41 дүгээр тогтоолд “Улсын Их Хурлын 2016 оны 11 дүгээр сарын 24-ний өдрийн хуралдаанаар батлагдсан “Эдийн засгийг сэргээх хөтөлбөр” болон ОУВС-ийн “Өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөр”-ийн хүрээнд хэрэгжүүлсэн эдийн засаг, санхүү, төсвийн бодлогын арга хэмжээний хүрээнд эдийн засгийн нөхцөл байдал сайжирч, төсвийн орлого нэмэгдэх нөхцөл байдал үүсэх тохиолдолд Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2018 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2019-2020 оны төсөөллийн тухай хуулиар батлагдсан үндсэн үзүүлэлтүүдийг 2018 оны төсвийн тухай хуулийг боловсруулах үед дахин авч үзэж, холбогдох өөрчлөлтийг дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэлд оруулах арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэхийг Монгол Улсын Засгийн газарт даалгасугай” гэж заасны дагуу холбогдох өөрчлөлтийг хуульд оруулахаар хуулийн төслийг боловсруулаад байна.

ОУВС болон Монгол Улсын Засгийн газар хамтран хэрэгжүүлж буй “Өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөр”-ийн эхний шатны үнэлгээг 2017 оны 7 дугаар сарын 19-ний өдрөөс 8 дугаар сарын 2-ны өдрийн хооронд ажлын хэсгийн түвшинд хийсэн. ОУВС-ийн ажлын хэсгийн зүгээс хөтөлбөр сайн хэрэгжиж, бүх тоон зорилтууд хангагдсан болохыг мэдэгдсэн.

Түүнчлэн хөтөлбөрийн 2 дахь шатны үнэлгээг ОУВС-ийн зүгээс ирж ажиллаж буй ажлын хэсэг урьдчилан байдлаар хийгээд байна. Шинэчлэн боловсруулсан Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2018 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2019-2020 оны төсвийн төсөөллийн үндсэн үзүүлэлтүүд нь “Өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөр”-ийн 2 дахь шатны үнэлгээг хийж буй ОУВС-ийн ажлын хэсэгтэй тохирсон төсвийн орлого, зарлагын чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх бодлогын арга хэмжээ болон төсвийн алдагдлын хязгаартай бүрэн нийцэж байгаа болно.

Эдийн засгийн өсөлт сэргэж, нүүрсний экспорт эрчимтэй нэмэгдэж, голлох ашигт малтмалуудын үнэ харьцангуй өндөр түвшинд байгаа болон уул уурхай, түүнийг дагасан эдийн засгийн бусад салбарын өсөлтөөс үүдэн бизнесийн орчин харьцангуй идэвхжиж, аж ахуйн нэгжүүдийн борлуулалт, ашигт ажиллагаа нэмэгдсэнтэй холбоотойгоор батлагдсан төсвийн хүрээний мэдэгдлээс орлого нэмэгдэхээр байна.

ОУВС-ийн хөтөлбөрийн эхний шатны үнэлгээ болон хоёр дахь шатны урьдчилсан үнэлгээний хүрээнд Монгол Улсын 2018 оны төсвийн төсөлтэй холбоотойгоор дунд хугацааны макро эдийн засгийн тооцоолол, төсвийн орлого, зарлагын төсөөлөл зэрэг үндсэн үзүүлэлтүүд өөрчлөгдөхөөр байна. Энэ нь дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэлд тусгагдсан төсвийн үндсэн үзүүлэлтүүдийн хэмжээг өөрчлөх зайлшгүй шаардлагыг бий болгож байна.

Дээрх зарчмын дагуу холбогдох өөрчлөлтийг тусгаснаар Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2018 оны төсвийн хүрээний мэдэгдлийн тэнцвэржүүлсэн орлогын хэмжээ **7,231.4 тэрбум төгрөг** буюу ДНБ-ий **23.8 хувь**, нэгдсэн төсвийн нийт зарлагын дээд хэмжээ **9,651.9 тэрбум төгрөг** буюу ДНБ-ий **31.8 хувь**, нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл **-2,420.4 тэрбум төгрөг**ийн алдагдалтай буюу ДНБ-ий **-8.0 хувь**тай байхаар байна.

2. МОНГОЛ УЛСЫН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛ, ТАНИЛЦУУЛГА

МОНГОЛ УЛСЫН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

Нэг. Хуулийн төсөл боловсруулах үндэслэл, шаардлага

1.1. Хууль зүйн үндэслэл

Төсвийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.1.3-т "Засгийн газрын үйл ажиллгааны хөтөлбөр, дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэлд нийцсэн улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэл, жилийн төсвийн төсөл, төсвийн тодотголын төслийг Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх" гэж, мөн хуулийн 8.4.8-д "Улсын Их Хурал жилийн төсвийн төслийг хэлэлцэн жил бүрийн 11 дүгээр сарын 15-ны дотор батлах" гэж тус тус заасан нь Монгол Улсын 2018 оны төсвийн тухай хуулийн төслийг боловсруулах хууль зүйн үндэслэл болж байна.

Төсвийн жилд төсвийн алдагдлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэр, Засгийн газрын гаргах баталгааны дээд хязгаар, төсвийн ерөнхийлөн захирагч бүрийн хэрэгжүүлэх хөтөлбөр, хүрэх үр дүнгийн талаарх чанарын болон тоон үзүүлэлт, улсын төсвийн байгууллагын тухайн жилийн үйл ажиллагааны санхүүжилт, улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт, орон нутагт олгох санхүүгийн дэмжлэгийн эх үүсвэрийг бүрдүүлэх, санхүүжүүлэх хэмжээ, хязгаар зэргийг тухайн жилийн төсвийн хуулиар тогтоон батлуулах хууль зүйн шаардлага үүссэн болно.

1.2. Практик шаардлага

Эдийн засгийг сэргээх чиглэлээр авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээний үр дүнд 2017 он гарсаар эдийн засгийн өсөлт эрчимжиж, эхний хагас жилийн байдлаар 5.3 хувьд хүрээд байна. Ирэх 2018 онд эдийн засаг өмнө тооцоноос илүүтэйгээр өсөж, нүүрсний экспорт эрчимтэй нэмэгдэж, голлох ашигт малтмалуудын үнэ харьцангуй өндөр түвшинд байхаар байгаа болон уул уурхай, түүнийг дагасан эдийн засгийн бусад салбарын өсөлтөөс үүдэн бизнесийн орчин харьцангуй идэвхжиж, аж ахуйн нэгжүүдийн борлуулалт, ашигт ажиллагаа нэмэгдэхээр байгаатай холбоотойгоор төсвийн орлого төсвийн хүрээний мэдэгдэлд тооцсон хэмжээнээс нэмэгдэхээр байна.

Олон улсын валютын сан (ОУВС)-тай хамтран 2017 оны 5 дугаар сараас эхлэн хэрэгжүүлж байгаа "Өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөр"-т төсвийн сахилга батыг сайжруулж, нэгдмэл байдлыг хангах, өрийн дарамтыг бууруулах, төлбөрийн

тэнцлийн алдагдлыг багасгах зорилго тавьсан. Хөтөлбөрийн хүрээнд хэрэгжүүлэх бодлогын арга хэмжээг ОУВС-тай харилцан тохирч, улмаар 2018-2020 оны төсвийн үндсэн үзүүлэлтүүд (нийт орлого, зарлага, төсвийн тэнцэл, өрийн хэмжээ г.м)-ийг тогтоосон болно.

Монгол Улсын Засгийн газар болон ОУВС хооронд тохиролцсон Өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөрт тохирсны дагуу дараахь арга хэмжээг төсөвт тусгах шаардлагатай байна:

1/ Монгол Улсын Их Хурлын 2016 оны 9 дүгээр сарын 9-ний өдрийн 45 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны мөрийн хөтөлбөр"-ийг үе шаттайгаар хэрэгжүүлэх;

2/ төрийн үйлчилгээний хүртээмж, чанарыг нэмэгдүүлэх, статистик, хүн ам зүйн өөрчлөлтөөс шалтгаалан нэмэгдэх нийгмийн хамгаалал, боловсрол, эрүүл мэндийн зардлыг төсөвт тусгах, инфляц, валютын ханшны өөрчлөлтөөс нэмэгдэх бараа үйлчилгээний зардлыг төсөвт тусгах;

3/ шинэ хөрөнгө оруулалт болон үйлчилгээний цар хүрээ нь өргөжиж байгаа зарим салбарт нэмж шаардагдах урсгал зардлыг төсөвт тусгах;

4/ хууль тогтоомжийн биелэлтийг хангах, гамшгийн эрсдэлийг бууруулах, хууль сахиулах, эдийн засгийг идэвхжүүлэх чиглэсэн зарим арга хэмжээнд шаардагдах зардлыг төсөвт тусгах;

5/ он дамжин хэрэгжиж байгаа хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг үргэлжлүүлэн санхүүжүүлэх;

6/ салбарын хэмжээнд хийгдэх их засварын ажлын болон тоног төхөөрөмжийн санхүүжилтийг тусгах, "Барих-шилжүүлэх" концессын гэрээгээр хэрэгжиж буй барилга угсралтын ажил дууссан төслүүдийн 2018 онд төлөгдөх эргэн төлөлтийн төлбөрийг тусгах;

7/ гадаадын зээл, тусламжийн үр ашгийг нэмэгдүүлэх, эдийн засгийн үр ашигтай төслүүдэд санхүүжилт хийх замаар эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих, төсвийн алдагдлыг нөхөх зорилгоор гаргах дотоод бондын хэмжээг бууруулах, гадаад бондын эргэн төлөлтийн хуваарийг жигдлэх, өрийн удирдлагын оновчтой арга хэрэгслийг хэрэгжүүлэх замаар хүүгийн зардлыг өмнөх оны түвшнээс бууруулах.

Хоёр.Хуулийн төслийн ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төслөөр Монгол Улсын 2018 оны төсвийн жилд төвлөрүүлэх орлого, зарлагын хэмжээ, орлого төвлөрүүлэх байгууллага, орон нутгийн төсөвт олгох санхүүгийн дэмжлэг, орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас аймаг, нийслэлийн орон нутгийн хөгжлийн санд олгох орлогын шилжүүлэг, төсвийн ерөнхийлөн захирагчид төсөв зарцуулах эрх олгох, төсвийн тогтворжуулалтын сан болон ирээдүйн өв санд хуримтлуулах хөрөнгийн хэмжээ, төсвийн алдагдлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэр, мөнгөн хөрөнгийн цэвэр өөрчлөлттэй холбогдсон харилцааг зохицуулахаар тусгана.

Хуулийн төсөл 4 бүлэг, 22 зүйл, 4 хавсралттай байх бөгөөд доор дурдсан агуулгатай байна. Үүнд:

Нэгдүгээр бүлэгт: Хуулийн нийтлэг үндэслэл, хуулийн зорилт, Монгол Улсын 2018 оны төсвийн тухай хууль тогтоомжийн тухай;

Хоёрдугаар бүлэгт: Монгол Улсын 2018 оны төсвийн жилд төвлөрүүлэх орлогын доод хэмжээ, зарцуулах зарлагын дээд хэмжээг, мөн төсвийн ерөнхийлөн захирагчид, түүний харьяа байгууллагууд, бусад байгууллагуудын төвлөрүүлэх орлогын хэмжээг, 2018 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагчдын зарцуулах төсөв, улсын төсвийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх хөрөнгө оруулалт, тоног төхөөрөмж, их засварын зардлын хэмжээ, Монгол Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2018 оны төсвийн жилд санхүүжүүлэх "Барих-Шилжүүлэх" концессын төрлөөр бүрэн хэрэгжиж дууссан төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн эргэн төлөлтийн дүн, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 16 дугаар зүйлд заасны дагуу төсвийн тогтворжуулалтын санд хуримтлуулах хөрөнгийн хэмжээ, Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлд заасны дагуу Ирээдүйн өв санд 2018 оны төсвийн жилд хуримтлуулах хөрөнгийн хэмжээ, тус сангаас улсын төсөвт олгох шилжүүлэг болон улсын төсөвт төлөх өглөг барагдуулалтын хэмжээ, Засгийн газрын 2018 оны төсвийн жилд нэмэгдүүлэх өр болон өрийн баталгааны дээд хэмжээ, Засгийн газрын өрийн хязгаарт багтаан өрийн зохицуулалтын үйл ажиллагааг авч хэрэгжүүлэхийг Засгийн газарт зөвшөөрөх талаар;

Гуравдугаар бүлэгт: Орон нутгийн төсөвт улсын төсвөөс олгох санхүүгийн дэмжлэг, орон нутгийн төсвөөс төвлөрүүлэх орлого, орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сан болон улсын төсвөөс орон нутгийн хөгжлийн санд олгох орлогын шилжүүлэг, орон нутгийн хөгжлийн сангаас санхүүжих урсгал зарлагын хэмжээний талаар;

Дөрөвдүгээр бүлэгт: Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөр, хөтөлбөрийн хүрэх үр дүнгийн талаарх чанарын болон тоо хэмжээний үзүүлэлтийг хавсралтаар батлах тухай, улсын төсвийн хөрөнгөөр 2018 онд санхүүжүүлэх хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн жагсаалтыг хавсралтаар батлах тухай, Монгол Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2018 оны төсвийн жилд санхүүжүүлэх "Барих-Шилжүүлэх" концессын төрлөөр бүрэн хэрэгжиж дууссан төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн эргэн төлөлтийн жагсаалтыг хавсралтаар батлах тухай, Олон улсын байгууллагын төсөл, хөтөлбөрөөс 2018 онд сумын Орон нутгийн хөгжлийн санд олгох урамшуулал, дэмжлэг болон хуулийг дагаж мөрдөх хугацааг тус тус тусгана.

Түүнчлэн Монгол Улсын 2018 оны төсвийн тухай хуулийн төслийг боловсруулахдаа Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан төсвийн орлогыг тэнцвэржүүлсэн журмаар тооцох тусгай шаардлагыг баримтлан, уул уурхайн салбараас төвлөрүүлэх орлогыг төлөвлөхдөө төсвийн орлогод ихээхэн нөлөө үзүүлдэг гол нэр төрлийн эрдэс баялгийн үнийг олон жилийн дундаж үнэ болох тэнцвэржүүлсэн үнээр тооцож, тэнцвэржүүлсэн үнээс давсан хэсгийг Тогтворжуулалтын санд

төвлөрүүлэх болон төсвөөс санхүүжүүлэх хөтөлбөр арга хэмжээг жигд санхүүжүүлэх тогтвортой эх үүсвэрийг бүрдүүлэх зарчмыг баримтална.

Гурав. Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсэж болох нийгэм, эдийн засаг, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал

Хуулийн төсөл батлагдсанаар 2018 оны төсвийн жилд Засгийн газраас чиг үүргээ хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай санхүүгийн эх үүсвэр бий болж, зарцуулах эрх зүйн орчин бүрдэнэ.

Монгол Улсын төсвийн тэнцвэрт харьцааг хадгалах хэмжээнд төсөв, татварын орлогыг тогтвортой байлгах, төсвийн санхүүжилтийг найдвартай эх үүсвэрээр хангахын тулд 2018 оны төсвийн төсөлд улсын төсвийн орлогыг бодитой төлөвлөх, төсвийн орлогын боломжит эх үүсвэрүүдийг бүрэн дайчлах, төсвийн орлогын тогтвортой бааз суурийг бий болгох, татвар хураалтыг эрчимжүүлэх арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлнэ.

Дөрөв. Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, түүнийг хэрэгжүүлэх зорилгоор цаашид шинээр боловсруулах буюу нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болгох хуулийн талаарх санал

Хуулийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай, Төсвийн тухай хуульд нийцүүлэн боловсруулна. Хуулийн төслийг дагалдуулан Төсвийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Хүүхэд харах үйлчилгээний тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Ашигт малтмалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Эд хөрөнгө өмчлөх эрх, түүнтэй холбоотой эд хөрөнгийн бусад эрхийн улсын бүртгэлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Татварын ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Газрын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Татварын ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн төсөл, Монгол Улсын 2018 оны төсөв батлагдсантай холбогдуулан авах зарим арга хэмжээний тухай Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг тус тус боловсруулна.

--- оОо ---

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2017 оны ... дугаар сарын ... ны өдөр

Улаанбаатар хот

МОНГОЛ УЛСЫН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ

НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын төсөвт 2018 оны төсвийн жилд төвлөрүүлэх орлого, зарцуулах төсвийн хэмжээ, орлого төвлөрүүлэх байгууллага, орон нутгийн төсөвт олгох санхүүгийн дэмжлэг, Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сан болон улсын төсвөөс Орон нутгийн хөгжлийн санд олгох орлогын шилжүүлэг, орон нутгийн төсвөөс улсын төсөвт төвлөрүүлэх орлого, төсвийн ерөнхийлөн захирагчид төсөв зарцуулах эрх олгох, Төсвийн тогтворжуулалтын сан болон Ирээдүйн өв санд хуримтлуулах хөрөнгийн хэмжээ, Ирээдүйн өв сангаас улсын төсөвт олгох шилжүүлэг болон улсын төсөвт төлөх өглөг барагдуулалтын хэмжээ, төсвийн алдагдлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэр, мөнгөн гүйлгээтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Монгол Улсын 2018 оны төсвийн тухай хууль тогтоомж

2.1.Монгол Улсын 2018 оны төсвийн тухай хууль тогтоомж нь Төсвийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ОРЛОГО, ЗАРЛАГА БОЛОН ХӨРӨНГӨ, ӨРИЙН УДИРДЛАГА

3 дугаар зүйл.Монгол Улсын төсөвт 2018 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагч, түүний харьяа болон бусад байгууллагын төвлөрүүлэх орлогын хэмжээг доор дурдсанаар баталсугай:

Д/д	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч	Дүн /сая төгрөгөөр/
1	Монгол Улсын Их Хурлын дарга Гадаад тусламжийн орлогоос санхүүжих	2,684.9 2,684.9
2	Монгол Улсын Ерөнхий аудитор Гадаад тусламжийн орлогоос санхүүжих	87.6 87.6
3	Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн дарга Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	60.0 60.0
4	Санхүүгийн зохицуулах хорооны дарга Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	822.4 822.4
5	Үндэсний статистикийн хорооны дарга Гадаад тусламжийн орлогоос санхүүжих Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	24.4 24.4 0.0
6	Монгол Улсын Ерөнхий сайд Бүх нийтийн үйлчилгээний үүргийн сан Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар үүнээс: Ирээдүйн өв санд Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	182,092.9 3,000.0 175,616.1 47,842.5 3,476.8
7	Улсын ерөнхий прокурор Гадаад тусламжийн орлогоос санхүүжих	300.2 300.2
8	Монгол Улсын Шадар сайд Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар Стандарт, хэмжил зүйн газар Гадаад тусламжийн орлогоос санхүүжих Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	12,129.7 2,600.0 2,734.6 2,006.0 4,789.1
9	Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дарга Гадаад тусламжийн орлогоос санхүүжих Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	407.7 265.2 142.5
10	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд Гадаад тусламжийн орлогоос санхүүжих Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	10,274.9 9,979.4 295.5
11	Гадаад харилцааны сайд Гадаад тусламжийн орлогоос санхүүжих Дипломат төлөөлөгчийн газрууд Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	21,150.0 0.0 19,600.0 1,550.0
12	Сангийн сайд Татварын ерөнхий газар үүнээс: Төсвийн тогтворжуулалтын санд Ирээдүйн өв санд Гаалийн ерөнхий газар Сангийн яам Дотоод эх үүсвэрээс олгосон зээлийн эргэн төлөлт Гадаад тусламжийн орлогоос санхүүжих Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	4,669,220.5 2,375,776.2 122,747.2 460,901.8 2,194,165.1 13,229.3 71,559.7 10,916.7 3,573.5
13	Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд Оюуны өмч, улсын бүртгэлийн ерөнхий газар Цагдаагийн ерөнхий газар	63,695.9 18,000.0 3,487.5

	Дотоод эх үүсвэрээс олгосон зээлийн эргэн төлөлт	20,600.7
	Гадаад тусламжийн орлогоос санхүүжих	625.5
	Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас улсын эмнэлэгт олгох санхүүжилтийн орлого	5,481.4
	Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	15,500.8
14	Батлан хамгаалахын сайд	51,794.1
	Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас улсын эмнэлэгт олгох санхүүжилтийн орлого	6,593.4
	Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	45,200.7
15	Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайд	61,695.6
	Гадаад тусламжийн орлогоос санхүүжих	56,969.1
	Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	4,726.6
16	Зам, тээврийн хөгжлийн сайд	170,952.2
	Иргэний нисэхийн ерөнхий газар	167,672.8
	Зам, тээврийн хөгжлийн яам	209.0
	Гадаад тусламжийн орлогоос санхүүжих	920.4
	Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	2,150.0
17	Барилга, хот байгуулалтын сайд	2,158.4
	Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газар	1,815.2
	Гадаад тусламжийн орлогоос санхүүжих	343.2
18	Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайд	299,286.4
	Ашигт малтмал, газрын тосны газар	291,808.1
	Гадаад тусламжийн орлогоос санхүүжих	0.0
	Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	7,478.3
19	Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд	199,203.8
	Дотоод эх үүсвэрээс олгосон зээлийн эргэн төлөлт	115,491.0
	Гадаад тусламжийн орлогоос санхүүжих	1,414.6
	Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	82,298.2
20	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд	63,435.8
	Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний ерөнхий газар	550.0
	Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас улсын эмнэлэгт олгох санхүүжилтийн орлого	631.1
	Гадаад тусламжийн орлогоос санхүүжих	9,513.7
	Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	52,741.0
21	Эрүүл мэндийн сайд	239,438.9
	Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас улсын эмнэлэгт олгох санхүүжилтийн орлого	201,802.1
	Гадаад тусламжийн орлогоос санхүүжих	8,269.5
	Харьяа төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	29,367.3
22	Эрчим хүчний сайд	4,016.0
	Гадаад тусламжийн орлогоос санхүүжих	4,016.0

4 дүгээр зүйл. Монгол Улсын төсөвт 2018 оны төсвийн жилд төвлөрүүлэх төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлогын хэмжээг 5,207,337.2 сая төгрөгөөр баталсугай.

5 дугаар зүйл. Монгол Улсын төсвөөс 2018 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагчид доор дурдсан төсөв зарцуулах эрхийг олгосугай:

д/д	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч	Дүн /сая төгрөгөөр/
1	Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн Тамгын газрын дарга	5,241.0
	Урсгал зардал	4,470.3
	Хөрөнгийн зардал	770.7
2	Монгол Улсын Их Хурлын дарга	31,599.9
	Урсгал зардал	28,114.9
	Хөрөнгийн зардал	800.0
	Гадаад зээл, тусламжаас санхүүжих зардал	2,684.9
3	Монгол Улсын Үндсэн хуулийн цэцийн дарга	2,033.0
	Урсгал зардал	1,693.0
	Хөрөнгийн зардал	340.0
4	Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч	3,998.1
	Урсгал зардал	3,998.1
5	Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн дарга	48,604.8
	Урсгал зардал	48,604.8
6	Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын дарга	840.6
	Урсгал зардал	840.6
7	Улсын ерөнхий прокурор	28,948.0
	Урсгал зардал	28,485.8
	Хөрөнгийн зардал	162.0
	Гадаад зээл, тусламжаас санхүүжих зардал	300.2
8	Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга	2,055.9
	Урсгал зардал	2,055.9
9	Монгол Улсын Ерөнхий аудитор	11,385.4
	Урсгал зардал	10,797.8
	Хөрөнгийн зардал	500.0
	Гадаад зээл, тусламжаас санхүүжих зардал	87.6
10	Авлигатай тэмцэх газрын дарга	14,845.5
	Урсгал зардал	14,649.9
	Хөрөнгийн зардал	195.6

11	Санхүүгийн зохицуулах хорооны дарга	3,834.7
	Урсгал зардал	3,834.7
12	Төрийн албаны зөвлөлийн дарга	730.8
	Урсгал зардал	730.8
13	Үндэсний статистикийн хорооны дарга	9,487.7
	Урсгал зардал	9,463.3
	Гадаад зээл, тусламжаас санхүүжих зардал	24.4
14	Сонгуулийн ерөнхий хорооны дарга	1,139.0
	Урсгал зардал	1,139.0
15	Цагаатгах ажлыг удирдан зохион байгуулах улсын комиссын дарга	647.6
	Урсгал зардал	647.6
16	Монгол Улсын Ерөнхий сайд	207,778.4
	Урсгал зардал	99,058.6
	Хөрөнгийн зардал	92,958.4
	Гадаад зээл, тусламжаас санхүүжих зардал	15,761.4
17	Монгол Улсын Шадар сайд	135,648.8
	Урсгал зардал	112,572.9
	Хөрөнгийн зардал	13,636.2
	Гадаад зээл, тусламжаас санхүүжих зардал	9,439.7
18	Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дарга	31,851.3
	Урсгал зардал	13,621.8
	Хөрөнгийн зардал	10,201.8
	Гадаад зээл, тусламжаас санхүүжих зардал	8,027.7
19	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд	87,660.0
	Урсгал зардал	57,375.6
	Хөрөнгийн зардал	20,217.5
	Гадаад зээл, тусламжаас санхүүжих зардал	10,067.0
20	Гадаад харилцааны сайд	71,380.8
	Урсгал зардал	69,930.8
	Хөрөнгийн зардал	1,450.0
21	Сангийн сайд	6,345,336.5
	Урсгал зардал	1,540,075.0
	Дотоод эх үүсвэрээс олгох зээл	136,104.3
	Хөрөнгийн зардал	25,610.0
	Гадаад зээл, тусламжаас санхүүжих зардал	150,912.5
	Засгийн газрын үнэт цаасны үндсэн төлбөрт	4,232,825.8
22	Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд	473,921.5
	Урсгал зардал	426,533.9
	Хөрөнгийн зардал	35,990.0
	Гадаад зээл, тусламжаас санхүүжих зардал	11,397.6
23	Зам, тээврийн хөгжлийн сайд	437,503.6
	Урсгал зардал	9,234.6
	Хөрөнгийн зардал	73,665.9
	Гадаад зээл, тусламжаас санхүүжих зардал	354,603.0
24	Батлан хамгаалахын сайд	237,063.9
	Урсгал зардал	233,464.4
	Хөрөнгийн зардал	3,599.5
25	Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайд	1,609,808.4
	Урсгал зардал	1,139,045.0
	Үүнээс: Сургуулийн өмнөх боловсролын тусгай зориулалтын шилжүүлэг	311,267.4
	Ерөнхий боловсролын тусгай зориулалтын шилжүүлэг	619,619.2
	Соёлын үйлчилгээний тусгай зориулалтын шилжүүлэг	45,245.0
	Нийтийн биеийн тамирын тусгай зориулалтын шилжүүлэг	12,647.8
	Дотоод эх үүсвэрээс олгох зээл	96,800.0
	Хөрөнгийн зардал	237,677.0
Гадаад зээл, тусламжаас санхүүжих зардал	136,286.4	
26	Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайд	26,397.1
	Урсгал зардал	9,081.2
	Хөрөнгийн зардал	17,315.9
27	Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд	209,570.4
	Урсгал зардал	108,480.4
	Дотоод эх үүсвэрээс олгох зээл	35,778.7
	Хөрөнгийн зардал	49,418.5
28	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд	1,261,234.3
	Урсгал зардал	1,196,826.6
	Үүнээс: Хүүхдийн хөгжил хамгааллын үйлчилгээний тусгай зориулалтын шилжүүлэг	6,331.8
	Хөрөнгийн зардал	15,860.0
	Дотоод эх үүсвэрээс олгох зээл	22,900.0
Гадаад зээл, тусламжаас санхүүжих зардал	25,647.8	
	Эрүүл мэндийн сайд	777,360.6
	Урсгал зардал	632,971.2

29	Үүнээс: Эрүүл мэндийн анхан шатны тусламж үйлчилгээний тусгай зориулалтын шилжүүлэг	113,313.1
	Хөрөнгийн зардал	55,554.8
	Гадаад зээл, тусламжаас санхүүжих зардал	88,834.6
30	Эрчим хүчний сайд	180,546.4
	Урсгал зардал	19,498.0
	Хөрөнгийн зардал	37,161.9
	Гадаад зээл, тусламжаас санхүүжих зардал	123,886.4
31	Барилга, хот байгуулалтын сайд	132,930.3
	Урсгал зардал	15,131.3
	Үүнээс: Газрын харилцаа, кадастрын тусгай зориулалтын шилжүүлэг	10,559.4
	Хөрөнгийн зардал	76,035.4
	Гадаад зээл, тусламжаас санхүүжих зардал	41,763.6

6 дугаар зүйл. Монгол Улсын төсвөөс 2018 оны төсвийн жилд зарцуулах төсвийн зарлагын /тэнцвэржүүлсэн орлогод нийцүүлсэн/ хэмжээг 7,691,097.9 сая төгрөгөөр баталсугай.

7 дугаар зүйл. Монгол Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2018 оны төсвийн жилд санхүүжүүлэх хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн дүнг 625,281.9 сая төгрөгөөр баталсугай.

8 дугаар зүйл. Монгол Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2018 онд санхүүжүүлэх "Барих-Шилжүүлэх" концессын төрлөөр хэрэгжүүлсэн төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн эргэн төлөлтийн дүнг 82,884.4 сая төгрөгөөр баталсугай.

9 дүгээр зүйл. Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 16 дугаар зүйлд заасны дагуу Төсвийн тогтворжуулалтын санд 2018 оны төсвийн жилд хуримтлуулах хөрөнгийн хэмжээг 122,747.2 сая төгрөгөөр баталсугай.

10 дугаар зүйл. Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлд заасны дагуу Ирээдүйн өв санд 2018 оны төсвийн жилд хуримтлуулах хөрөнгийн хэмжээг 508,744.3 сая төгрөгөөр баталсугай.

11 дүгээр зүйл. Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн 2 дугаар зүйлд заасны дагуу 2018 оны төсвийн жилд Ирээдүйн өв сангийн эх үүсвэрээс улсын төсөвт олгох шилжүүлгийн хэмжээг 100,000.0 сая төгрөгөөр баталсугай.

12 дугаар зүйл. Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлд заасны дагуу 2018 оны төсвийн жилд Ирээдүйн өв сангийн эх үүсвэрээс улсын төсөвт төлөх өглөг барагдуулалтын хэмжээг 408,744.3 сая төгрөгөөр баталсугай.

13 дугаар зүйл. Засгийн газрын 2018 оны төсвийн жилд нэмэгдүүлэх өр болон өрийн баталгааны дээд хэмжээг 2,583,181.9 сая төгрөгөөр баталсугай.

14 дүгээр зүйл. Засгийн газар Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 19.3 дахь хэсэгт заасан Засгийн газрын өрийн хязгаарт багтаан өрийн зохицуулалтын үйл ажиллагааг авч хэрэгжүүлнэ.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ

ОРОН НУТГИЙН ТӨСӨВТ ОЛГОХ САНХҮҮГИЙН ДЭМЖЛЭГ, ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС ТӨВЛӨРҮҮЛЭХ ОРЛОГО, ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН НЭГДСЭН САН БОЛОН УЛСЫН ТӨСВӨӨС ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН САНД ОЛГОХ ОРЛОГЫН ШИЛЖҮҮЛЭГ

15 дугаар зүйл. Монгол Улсын 2018 оны төсвийн жилд орон нутгийн төсөвт олгох санхүүгийн дэмжлэгийн хэмжээг доор дурдсанаар баталсугай:

д/д	Аймаг	Олгох санхүүгийн дэмжлэгийн хэмжээ /сая төгрөгөөр/
1	Архангай	15,235.5
2	Баян-Өлгий	16,407.9
3	Баянхонгор	14,363.2
4	Говь-Алтай	11,267.0
5	Дорнод	4,591.1
6	Дундговь	7,310.2
7	Завхан	13,131.0
8	Өвөрхангай	14,123.7
9	Сүхбаатар	6,961.2
10	Сэлэнгэ	6,945.2
11	Төв	9,930.3
12	Увс	15,833.3
13	Ховд	11,944.8
14	Хөвсгөл	20,846.5
15	Хэнтий	11,810.0
Нийт дүн		180,700.9

16 дугаар зүйл. 2018 оны төсвийн жилд орон нутгийн төсвөөс улсын төсөвт төвлөрүүлэх орлогын хэмжээг доор дурдсанаар баталсугай:

д/д	Аймаг	Төвлөрүүлэх орлогын хэмжээ /сая төгрөгөөр/
1	Дорноговь	2,124.1
2	Өмнөговь	66,099.7
3	Дархан-Уул	458.9
4	Улаанбаатар	208,528.9
5	Орхон	12,016.8
Нийт дүн		289,228.4

17 дугаар зүйл. 2018 оны төсвийн жилд Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сан болон улсын төсвөөс Орон нутгийн хөгжлийн санд олгох орлогын шилжүүлэг, орон нутгийн хөгжлийн сангаас санхүүжих урсгал зарлагын хэмжээг доор дурдсанаар баталсугай:

Д/Д	Аймаг	Шилжүүлгийн хэмжээ /сая төгрөгөөр/
1	Архангай	3,597.7
	Үүнээс: Урсгал зарлага санхүүжүүлэх	554.7
2	Баян-Өлгий	4,940.7
	Үүнээс: Урсгал зарлага санхүүжүүлэх	370.9
3	Баянхонгор	3,795.7
	Үүнээс: Урсгал зарлага санхүүжүүлэх	636.2
4	Булган	2,312.2
	Үүнээс: Урсгал зарлага санхүүжүүлэх	503.0
5	Говь-Алтай	3,399.3
	Үүнээс: Урсгал зарлага санхүүжүүлэх	488.2
6	Дорноговь	3,275.6
	Үүнээс: Урсгал зарлага санхүүжүүлэх	280.0
7	Дорнод	3,650.4
	Үүнээс: Урсгал зарлага санхүүжүүлэх	554.0
8	Дундговь	2,075.2
	Үүнээс: Урсгал зарлага санхүүжүүлэх	313.9
9	Завхан	3,471.2
	Үүнээс: Урсгал зарлага санхүүжүүлэх	320.8
10	Өвөрхангай	4,374.3
	Үүнээс: Урсгал зарлага санхүүжүүлэх	536.4
11	Өмнөговь	3,387.7
	Үүнээс: Урсгал зарлага санхүүжүүлэх	365.0
12	Сүхбаатар	2,666.1
	Үүнээс: Урсгал зарлага санхүүжүүлэх	500.4
13	Сэлэнгэ	3,838.7
	Үүнээс: Урсгал зарлага санхүүжүүлэх	473.8
14	Төв	3,211.9
	Үүнээс: Урсгал зарлага санхүүжүүлэх	593.5
15	Увс	4,227.7
	Үүнээс: Урсгал зарлага санхүүжүүлэх	464.1
16	Ховд	4,423.2
	Үүнээс: Урсгал зарлага санхүүжүүлэх	602.1
17	Хөвсгөл	5,455.4
	Үүнээс: Урсгал зарлага санхүүжүүлэх	921.8
18	Хэнтий	3,110.7
	Үүнээс: Урсгал зарлага санхүүжүүлэх	617.4
19	Дархан-Уул	2,933.2
	Үүнээс: Урсгал зарлага санхүүжүүлэх	737.6
20	Улаанбаатар	16,258.5
	Үүнээс: Урсгал зарлага санхүүжүүлэх	301.0
21	Орхон	3,504.9
	Үүнээс: Урсгал зарлага санхүүжүүлэх	423.7
22	Говь-Сүмбэр	644.6
	Үүнээс: Урсгал зарлага санхүүжүүлэх	93.1
	Нийт дүн	88,555.0

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ

БУСАД ЗҮЙЛ

18 дугаар зүйл. "Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөр, хөтөлбөрийн үр дүнгийн талаархи чанарын болон тоон хэмжээний үзүүлэлт"-ийг 1 дүгээр хавсралтаар баталсугай.

19 дүгээр зүйл. "Монгол Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2018 онд санхүүжүүлэх хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн жагсаалт"-ыг 2 дугаар хавсралтаар баталсугай.

20 дугаар зүйл. Монгол Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2018 онд санхүүжүүлэх "Барих-Шилжүүлэх" концессын төрлөөр хэрэгжүүлсэн төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн эргэн төлөлтийн жагсаалтыг 3 дугаар хавсралтаар баталсугай.

21 дүгээр зүйл. Олон улсын байгууллагын төсөл, хөтөлбөрөөс 2018 онд сумын Орон нутгийн хөгжлийн санд олгох урамшуулал, дэмжлэгийг 4 дүгээр хавсралтаар баталсугай.

22 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2018 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

**ТӨСВИЙН ЕРӨНХИЙЛӨН ЗАХИРАГЧ НАРЫН 2018 ОНД
ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ХӨТӨЛБӨР, ХӨТӨЛБӨРИЙН ХҮРЭХ
ҮР ДҮНГИЙН ТАЛААРХ ЧАНАРЫН БОЛОН ТОО
ХЭМЖЭЭНИЙ ҮЗҮҮЛЭЛТ**

	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч, түүний хэрэгжүүлэх хөтөлбөр, хөтөлбөрийн хүрэх үр дүнгийн үзүүлэлт		2018 оны зорилтот түвшин	
1	МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ТАМГЫН ГАЗРЫН ДАРГА			
	1.1	Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн бодлого, үйл ажиллагаа		
		1.1.1	Төрийн байгуулал, улс орны удирдлагын талаар Улсын Их Хурал, Засгийн газар, Шүүх эрх мэдлийн байгууллагуудтай хамтарч ажиллана	төлөвлөсөн хугацаанд хийгдсэн байх
		1.1.2	Үндэсний аюулгүй байдлыг хангах, улсыг батлан хамгаалах чиглэлд хэрэгжиж байгаа хууль эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгоход санаачилга гарган ажиллана	төлөвлөсөн хугацаанд хийгдсэн байх
		1.1.3	Гадаад харилцаанд Монгол улсыг бүрэн эрхтэй төлөөлж, гадаад бодлого, олон улсын хэмжээнд идэвхтэй үйл ажиллагаа явуулна	төлөвлөсөн хугацаанд хийгдсэн байх
		1.1.4	Хуулиар олгогдсон бүрэн эрхийн хүрээнд бодлого, үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг боловсруулан хэрэгжүүлж ажиллана	төлөвлөсөн хугацаанд хийгдсэн байх
	1.2	Монгол Улсын Ерөнхийлөгч, хууль тогтоох болон гүйцэтгэх засаглалын судалгаа, шинжилгээ		
1.2.1		Монгол хэлний тухай хууль болон холбогдох хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон үйл ажиллагаа эрхлэх	судалгааны тайлан гаргах	
2	МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА			
	2.1	Хууль тогтоох, хуулийн хэрэгжилтэд хяналт тавих		
		2.1.1	Хууль, тогтоолын төсөл хэлэлцэж батлах	120-оос доошгүй ажлын өдөр хуралдаж, батлах
		2.1.2	Хууль, тогтоолын биелэлтийг хянан шалгах, холбогдох тайлан, мэдээллийг хэлэлцэх, сонсох	10-аас доошгүй удаа хяналт шалгалт хийх, 6-аас доошгүй удаа тайлан хэлэлцэх, 12-оос доошгүй удаа мэдээлэл сонсох
2.1.3	Улсын Их Хурлын үйл ажиллагаанд мэргэжил, арга зүй, техник, зохион байгуулалтын туслалцаа үзүүлэх, ажиллах нөхцөлөөр хангах	Бүрэн хангагдсан байх		
3	МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ДАРГА			
	3.1	Үндсэн хуулийн биелэлтэд дээд хяналт тавих		
		3.1.1	Өргөдөл, мэдээлэл, хүсэлтийн барагдуулалт	Хуулийн хугацаанд шийдвэрлэсэн байх
		3.1.2	Бага суудлын хуралдаанаар шийдвэрлэсэн маргаантай асуудал	Хуулийн хугацаанд шийдвэрлэсэн байх
3.1.3	Дунд, Их суудлын хуралдаанаар шийдвэрлэсэн маргаантай асуудал	Хуулийн хугацаанд шийдвэрлэсэн байх		

4	УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ ШҮҮГЧ		
	4.1	Хяналтын шатны шүүн таслах ажиллагаа	
	4.1.1	Хяналтын шатны журмаар хуулийн хугацаанд шийдвэрлэх эрүүгийн хэргийн тоо	671
	4.1.2	Хяналтын шатны журмаар хуулийн хугацаанд шийдвэрлэх иргэний хэргийн тоо	1200
	4.1.3	Хяналтын шатны журмаар хуулийн хугацаанд шийдвэрлэх захиргааны хэргийн тоо	450
5	ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА		
	5.1	Шүүхийн бие даасан хараат бус байдлыг хангах	
	5.1.1	Хуулийн хугацаанд шийдвэрлэх хэрэг /хувиар/	93.0
6	ХҮНИЙ ЭРХИЙН ҮНДЭСНИЙ КОМИССЫН ДАРГА		
	6.1	Хүний эрхийн хэрэгжилтэд хяналт тавих	
	6.1.1	Монгол Улс дахь хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаарх илтгэл	1
	6.1.2	Хяналт, шалгалт, судалгаа, дүн шинжилгээ	Хяналт, шалгалт 10, судалгаа мониторинг 5, хууль тогтоомжийн дүн шинжилгээ, санал гаргах 20
	6.1.3	Хүний эрх, эрх чөлөөг зөрчсөн асуудлаар гаргасан гомдлыг шийдвэрлэх	700
	6.1.4	Хүний зөрчигдсөн эрхийг сэргээлгэх талаар шүүхэд нэхэмжлэл гаргах, шаардлага хүргүүлэх, хүний эрх, эрх чөлөө зөрчигдөх нөхцөл бий болсон шалтгаан нөхцөлийг арилгуулахаар зөвлөмж хүргүүлэх	Төлөөлөн нэхэмжлэл 3, шаардлага 20, зөвлөмж 20
	6.1.5	Хүний эрх, эрх чөлөөний асуудлаар боловсрол дээшлүүлэх сургалтын үйл ажиллагаа	200 цагийн сургалт, 3000 хүн
7	УЛСЫН ЕРӨНХИЙ ПРОКУРОР		
	7.1	Прокурорын хяналт	
	7.1.1	Хэрэг бүртгэх, мөрдөн байцаах ажиллагаанд хяналт тавих /хувиар/	100.0
	7.1.2	Ял эдлүүлэх ажиллагаанд хяналт тавих /хорих анги, цагдан хорих байрнуудын үйл ажиллагаанд хяналт тавих тоо/	6,845
	7.1.3	Зөрчлийн хэрэг бүртгэлтэд хяналт тавих /Улсын хэмжээнд шийдвэрлэсэн зөрчлийн тоо/	800000
8	ҮНДЭСНИЙ АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ЗӨВЛӨЛИЙН НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА		
	8.1	Үндэсний аюулгүй байдлыг сахин хамгаалах	
	8.1.1	Бодлогын зөвлөгөө /тоогоор/	80
	8.1.2	Эрдэм шинжилгээ, судалгаа /тоогоор/	90
9	МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ АУДИТОР		
	9.1	Төрийн аудитын үйлчилгээ	
	9.1.1	Санхүүгийн тайлангийн аудит /тоогоор/	4140
	9.1.2	Гүйцэтгэлийн аудит /тоогоор/	252
	9.1.3	Нийцлийн аудит /тоогоор/	168
10	АВЛИГАТАЙ ТЭМЦЭХ ГАЗРЫН ДАРГА		
	10.1	Авлигатай тэмцэх	
	10.1.1	Мэдүүлгийн бүрдүүлэлтэд хянагдсан хувийн ашиг сонирхол, хөрөнгө орлогын мэдүүлгийн тоо	3200
	10.1.2	Авлигын эсрэг мэдээлэл, сурталчилгааны тоо	6
	10.1.3	Авлигын эсрэг олон нийтийг соён гэгээрүүлэх, урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааны тухай сургалтад хамрагдах хүний тоо /мянган хүн/	15.0
	10.1.4	Улс төр, хууль хяналтын байгууллагын хүрээн дэх авлигын талаарх төсөөллийн судалгаа	1
	10.1.5	Хүүхдийн шударга байдлын судалгаа	1
	10.1.6	Шударга байдлын үнэлгээ	1

		10.1.7	“Шударга ёс” эмхэтгэл	2
		10.1.8	Иргэн, хуулийн этгээдийн гаргасан өргөдөл, гомдол, хүсэлт, мэдээллийг хуулийн хугацаанд шийдвэрлэх хувь	96.0
		10.1.9	Авлигатай тэмцэх газарт хүлээн авсан өргөдөл, гомдол, хүсэлт, мэдээллийн шинжилгээ	12
		10.1.10	Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх багц ажил, арга хэмжээ	17
11	САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ ХОРООНЫ ДАРГА			
	11.1	Санхүүгийн зах зээлийн зохицуулалт		
		11.1.1	Зохицуулалтын хүрээний санхүүгийн салбарын хууль тогтоомжийг шинэчлэн боловсруулах /шинээр боловсруулах хуулийн төсөл/	7
		11.1.2	Шинэ буюу шинэчлэн батлагдсан хууль тогтоомжуудад нийцүүлэн банкнаас бусад санхүүгийн байгууллагад мөрдөх дүрэм журамд өөрчлөлт оруулах	183
		11.1.3	Үнэт цаас, даатгал, бичил санхүүгийн салбарт эрсдэлд суурилсан хяналт, шалгалт хийх /хамрагдах аж ахуйн нэгж байгууллагын тоо/	43
		11.1.4	Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах, санхүүгийн салбарын цахим мэдээллийн системийг шинэчлэх	1
12	ТӨРИЙН АЛБАНЫ ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА			
	12.1	Төрийн албаны ерөнхий удирдлага, зохицуулалт		
		12.1.1	Төрийн албаны тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга, хамт өргөн мэдүүлэх хуулийн төслүүдийг боловсруулж, Улсын Их Хурлаар батлуулах /хуулийн төслийн тоо/	15
		12.1.2	Салбар зөвлөлүүд шинэчлэн байгуулагдаж, сургалтад хамрагдан, чадавхижсан байх	50 салбар зөвлөлийн бүрэлдэхүүн батлагдаж, сургалтад бүрэн хамрагдах
		12.1.3	Төрийн албан хаагчийн хүний нөөцийн удирдлагын шинэ программ боловсруулан нэвтрүүлэх, бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн цахим тогтолцоо хэрэгжиж эхлэх	Цахим бүртгэлийн иж бүрэн программыг нэвтрүүлнэ
		12.1.4	Гүйцэтгэлийн үнэлгээний стандарт, дүрэм журам шинэчлэгдсэн, хяналт үнэлгээ хийгдсэн байна.	10-аас доошгүй дүрэм журам шинээр батлах, төрийн захиргааны төв байгууллагад шалган зааварлах, хяналт үнэлгээ хийнэ. /13 яам/
13	ҮНДЭСНИЙ СТАТИСТИКИЙН ХОРООНЫ ДАРГА			
	13.1	Албан ёсны статистикийг хөгжүүлэх		
		13.1.1	Албан ёсны статистикийн мэдээллийн тайлангийн нэр төрөл	290
		13.1.2	Албан ёсны статистикийн мэдээлэл, тайлангийн тоо /мянгаар/	112.1
		13.1.3	Албан ёсны статистикийн мэдээлэл, тайлангийн тархаалт	45
		13.1.4	Шинэ болон шинэчлэн сайжруулсан аргачлал, ангилал, статистикийн мэдээллийн санд суурилж эдийн засаг, нийгмийн үндсэн үзүүлэлтээр хийх судалгааны тоо	20
		13.1.5	Нийгэм эдийн засгийн судалгаа	1
		13.1.6	Статистикийн тухай хуулийн дагуу улсын хэмжээнд хийх статистик судалгааны тоо	21
14	СОНГУУЛИЙН ЕРӨНХИЙ ХОРООНЫ ДАРГА			
	14.1	Бүх шатны сонгууль зохион байгуулах		

	14.1.1	Сонгуулийн хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой журам, заавар, маягт /тоогоор/	20
	14.1.2	Сонгуулийн хууль тогтоомжийг сурталчлах сургалт, семинарын тоо	3
	14.1.3	Сонгогчдын боловсролыг дээшлүүлэх /өмнөх оны суурь үзүүлэлтээс өсөх хувь/	5.0
	14.1.4	Сонгуулийн хороодын үйл ажиллагаанд хийх хяналт, шалгалтын тоо	10
	14.1.5	Сонгуулийн автоматжуулсан системийг бүрэн ашиглах, хэвийн үйл ажиллагаа, санал хураах тоног төхөөрөмжийн бэлэн байдлыг хангах /тоогоор/	5000
	14.1.6	Программ хангамжийн аюулгүй ажиллагааг хангах	бүрэн хамгаалагдсан байх
15	МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД		
	15.1	Эдийн засгийн хөгжлийн төлөвлөлт	
	15.1.1	Монгол Улсын нийгэм, эдийн засаг, санхүүгийн төлөв байдлын талаархи лавлагаа бэлтгэн, зөвлөмж боловсруулж, Ерөнхий сайдыг шаардлагатай мэдээлэл, судалгаагаар хангаж ажиллах	Тухай бүрд
	15.1.2	Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн болон улсын хөрөнгө оруулалтын статистикийн нэгдсэн санг үүсгэж, эрхлэн хөтлөх /хувиар/	100.0
	15.1.3	Хөгжлийн бодлогын баримт бичиг боловсруулах /богино болон дунд хугацааны/	2-3
	15.1.4	Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн цахим мэдээллийн нэгдсэн сан, аж үйлдвэрийн мэдээллийн нэгдсэн санг үүсгэж, эрхлэн хөтлөх /хувиар/	100.0
	15.1.5	Хөгжлийн томоохон төслүүдийн санал, улсын хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөрийн төслийг боловсруулах, саналыг нэгтгэн судалгааг зохион байгуулах, дүн шинжилгээ хийх, баталгаажуулах, хянах, батлуулах	1
	15.1.6	Хөрөнгө оруулалтын бизнес форум зохион байгуулах /тоогоор/	5-8
	15.2	Дотоод, гадаад шуурхай мэдээллийн үйл ажиллагаа	
	15.2.1	Дотоод үйл явдлын мэдээллийг бэлтгэн гаргах /мянгаар/	240.4
	15.2.2	Гадаад үйл явдлын мэдээллийг бэлтгэн гаргах /мянгаар/	209.3
	15.2.3	Хэвлэмэл бүтээгдэхүүний борлуулалтын орлогыг нэмэгдүүлэх /хувиар/	3.0
	15.2.4	Хэрэглэгчийн тоог нэмэгдүүлэх /хувиар/	5.0
	15.3	Мэдээллийн нэгдсэн тогтолцооны дэд бүтэц хөтөлбөр	
	15.3.1	Төрийн байгууллагуудын албан хэрэг хөтлөлтийн системүүдтэй нийтийн түлхүүрийн дэд бүтцийг холбох /төрийн албан хаагчийн тоо, мянгаар/	11.0
	15.3.2	Монгол Улсын иргэн бүрт цахим гарын үсэг олгох /иргэний тоо, мянган хүн/	100.0
	15.3.3	Төрөөс цахим хэлбэрээр шинээр хүргэх үйлчилгээний тоо	17
	15.3.4	Шуудангийн хүргэлтийн давтамжийг нэмэгдүүлэх сумдын тоо	214
	15.3.5	Орон нутагт мэдээлэл, харилцаа холбооны нэг цэгийн үйлчилгээний төв байгуулах сумдын тоо	5
	15.3.6	Алслагдсан бүс нутагт хөдөлгөөнт холбооны үйлчилгээ хүргэх багийн тоо	20
	15.3.7	Алслагдсан сум, суурин газарт утасгүй болон суурин өргөн зурвасын сүлжээ байгуулах, интернетийн үйлчилгээ хүргэх сумдын тоо	5
	15.3.8	Тоон телевизийн тасралтгүй байнгын ажиллагаа, хамрах хүрээг сайжруулах сумдын тоо	40
	15.3.9	Мэдээллийн сангаа шилжүүлэн байршуулах байгууллагын тоо	11
	15.3.10	Төрийн мэдээллийн санд мэдээллийн сангаа байршуулах байгууллагын тоо	14
	15.3.11	Төрийн мэдээллийн санг ашиглах байгууллагын тоо	18
	15.4	Ангилалдаагүй бусад хөтөлбөр	
	15.4.1	Монгол Улсын ОУИТБС-ын 2017 оны нэгдсэн тайлан гарсан байх /хамрагдах хуулийн этгээдийн тоо/	250
	15.4.2	Цөмийн энергийн салбарт баримтлах бодлого, хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэх /хувиар/	100.0

	15.4.3	Дозиметрийн тохируулга, баталгаажуулалт хийх /тоогоор/	120
15.5	Төрийн өмчийн бодлогыг хэрэгжүүлэх		
	15.5.1	Худалдан авах ажиллагааг хууль тогтоомжид заасны дагуу зохион байгуулах	Тухай бүр хугацаанд нь зохион байгуулах
	15.5.2	Иргэн, хуулийн этгээдэд цахим худалдан авах ажиллагааны талаар сургалт явуулах /тоогоор/	60
	15.5.3	Захиалагч байгууллагад цахим худалдан авах ажиллагааны талаар сургалт явуулах /тоогоор/	250
	15.5.4	Худалдан авах ажиллагааны мэргэшүүлэх сургалтын тоо	30
	15.5.5	Төрийн өмчит хуулийн этгээдийн санхүү, эдийн засаг, үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд хийх хяналт шалгалтын тоо	37
	15.5.6	Төрийн өмчит хуулийн этгээдийн эд хөрөнгийн эзэмшилт, ашиглалт, хадгалалт, хамгаалалтад бүртгэлээр тавих хяналт /өмч эзэмшлийн гэрээний дүгнэлтийн хувь/	100.0
	15.5.7	Төрийн өмчийн байгууллагын менежментийг сайжруулж, ашигтай ажиллуулах замаар орлогыг төвлөрүүлэх	орлогыг бүрэн төвлөрүүлсэн байх
	15.5.8	Өмч хувьчлалын үйл ажиллагааг цаг тухай бүрт нь зохион байгуулж, орлогыг батлагдсан хуваарийн дагуу төвлөрүүлэх	орлогыг бүрэн төвлөрүүлсэн байх
16	МОНГОЛ УЛСЫН ШАДАР САЙД		
16.1	Гамшгаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх үйл ажиллагаа		
	16.1.1	Гамшгийн төрөл тус бүрээр эрсдэлийн үнэлгээ хийх /гамшгийн тохиолдлын буурах хувиар/	10.0
	16.1.2	Гамшгаас урьдчилан сэргийлэх, гамшгаас хамгаалах хяналт шалгалт /хүн өдөр/	30600
	16.1.3	Гамшгийн хор уршгийг арилгах, аврах ажлын зориулалттай ажлын тусгай багаж, тоног төхөөрөмж, техник хэрэгслийн хангамжийг сайжруулах /хувиар/	70.0
	16.1.4	Цацраг идэвхт, химийн хорт бодисын болон тэсэрч дэлбэрэх бодисын аюулаас хамгаалах, хүн, мал, амьтны гоц халдварт, халдварт өвчин, ой хээр, объектын гал түймэртэй тэмцэх /хувиар/	90.0
16.2	Мэргэжлийн хяналт		
	16.2.1	Хууль сахин мөрдөлтийн түвшин /хувиар/	76.0
	16.2.2	Лабораторийн шинжилгээний итгэмжлэгдсэн үзүүлэлт /тоогоор/	1159
	16.2.3	Хяналт шалгалтад хамрагдсан их эрсдэлтэй объектын эзлэх хувь	62.0
	16.2.4	Улсын байцаагчийн гаргасан шийдвэрийн биелэлт /хувиар/	84.0
16.3	Зах зээлийн өрсөлдөөнийг дэмжих, хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах		
	16.3.1	Төлөвлөгөөт, төлөвлөгөөт бус хяналт хийх тоо	9
	16.3.2	Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагаас гаргасан өргөдөл, гомдлын шийдвэрлэлт /хувиар/	100.0
	16.3.3	Зүй ёсны монополь болон давамгайл байдалтай аж ахуй эрхлэгчээр тогтоох судалгааг хийж, хуралдаанаар шийдвэрлүүлэх	Тухай бүр
	16.3.4	Зах зээлийн шударга өрсөлдөөн болон өрсөлдөөний хууль эрх зүйн орчны талаархи бизнес эрхлэгчдийн ойлголт хандлагын түүвэр судалгааг хийж бизнес эрхлэгчдийн уулзалтыг салбар бүрээр зохион байгуулах	4 удаа /улирал тутам/
	16.3.5	Нийгэм, эдийн засгийн хөгжилд нөлөө үзүүлдэг салбараас сонгон авч зах зээлийн өрсөлдөөний төлөв байдлын судалгаа хийж, өрсөлдөөний хэв шинж, хэлбэрийг тодорхой судалгааг хийх	2-с доошгүй удаа
	16.3.6	Холбогдох хууль тогтоомжийг сурталчлах, сурталчилгааны арга хэмжээг зохион байгуулах	5
16.4	Стандартчилал, хэмжил зүй		
	16.4.1	Шалгалт тохируулга /калибровка/-д хамруулах хэмжих хэрэгслийн тоо /мянган нэгж/	4650.0
	16.4.2	Загварын туршилтад хамруулан улсын бүртгэлд бүртгэх хэмжих хэрэгслийн тоо	25
	16.4.3	Ээлжит баталгаажуулалтад хамруулах хэмжих хэрэгслийн тоо /мянган нэгж/	181.8

	16.4.4	Чанарын удирдлагын тогтолцооны баталгаажуулалтад хамруулах аж ахуйн нэгж, байгууллагын тоо	15
	16.4.5	Итгэмжлэлд хамруулах сорилтын лабораторийн тоо	30
	16.4.6	Үндэсний стандартад олон улс, бүс нутгийн дэвшилтэт стандартын эзлэх хувь	34.0
17	ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА		
	17.1	Гүйцэтгэх засаглалын удирдлага, түүний ажлын алба	
	17.1.1	Засгийн газрын бодлого, шийдвэрийг боловсруулах, хуралдаанд бэлтгэх болон яам, агентлагийн үйл ажиллагааг уялдуулан зохицуулах, энэ чиглэлээр цаг үеэ олсон, шуурхай зөвлөгөө, бүх талын дэмжлэг үзүүлэх	хууль тогтоомжид нийцсэн байх
	17.1.2	Ерөнхий сайд, Засгийн газрын танхим, нутгийн өөрөө удирдах байгууллага, Засаг даргыг нутгийн удирдлагын чиглэлээр мэргэжлийн өндөр, цаг үеэ олсон зөвлөгөө, дэмжлэгээр шуурхай хангах, тэдгээрийн үйл ажиллагааны үр нөлөөтэй, хэвийн жигд ажиллагааны эрх зүйн таатай орчныг бүрдүүлэх	мэдээллээр хангасан байх
	17.1.3	Хууль тогтоомж, Засгийн газрын тогтоол шийдвэрийн мэдээллийг 2, 8 дугаар сард, Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн биелэлт, Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг 3, 8 дугаар сард, хөтөлбөр, төслийн мэдээллийг 4 дүгээр сард, үйл ажиллагааны үр дүнгийн мэдээллийг улирал тутам бэлтгэсэн байх	төлөвлөсөн хугацаанд хийгдсэн байх
	17.2	Төр, засгийн үйлчилгээ	
	17.2.1	Төр, засгийн авто баазын үйлчилгээний стандартыг хангах	CS11-0120:2010 стандартыг ханган биелүүлсэн байх
	17.2.2	Төр, засгийн төв байгууллага болон хэрэглэгчийн хэвийн үйл ажиллагааг хангуулах	MNS-ISO 9001:2010 стандартыг ханган биелүүлсэн байх
18	БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН САЙД		
	18.1	Ойжуулалт	
	18.1.1	Экологийн ач холбогдол бүхий газрыг ойжуулах, ойн зурвас байгуулах /мянган га/	1.1
	18.1.2	Ойн хөнөөлт шавж, өвчний тархалт, голомт, хөнөөлийн талаархи судалгаа хийж, хөнөөлийг хязгаарлах тэмцлийн ажил гүйцэтгэх /мянган га/	420.0
	18.1.3	Ойн нөөцийн судалгаа, менежментийн судалгаа, ой зохион байгуулалтын ажлыг гүйцэтгэж, ойн менежментийг сайжруулах /мянган га/	1900.0
	18.1.4	Ойн төлөв байдлыг сайжруулан ойг доройтлоос хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор арчилгаа, цэвэрлэгээ хийх /мянган га/	35.0
	18.1.5	Ойн түймрээс урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах /10 метрийн өргөн зурвас шинээр байгуулах, арчлах км/	500.0
	18.2	Усны нөөц, нуур, гол мөрний менежмент	
	18.2.1	Усны нөөц, гол мөрний урсац бүрэлдэх эхийг тусгай хамгаалалтад авах /хувиар/	50%-аас доошгүй
	18.2.2	Сав газрын менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулж, батлуулах	5
	18.3	Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалт	
	18.3.1	Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээг өргөтгөх /мянган га/	600.0
	18.4	Ус цаг уур, орчны шинжилгээ	
	18.4.1	Цаг агаарт зориудаар нөлөөлөх үйл ажиллагааны үр ашгийн түвшин /хувиар/	65.5
	18.4.2	Супер компьютерийн хүчин чадал, багтаамжийг нэмэгдүүлэх	2 дахин

	18.4.3	Улаанбаатар хотын олон улсын шинэ нисэх буудал болон орон нутгийн нисэх буудлуудад цаг уурын ажиглалтын нөөц автомат станцын тоог нэмэгдүүлэх /ширхэг/	9.0
	18.5	Агаарын бохирдлыг бууруулах, уур амьсгалын өөрчлөлт	
	18.5.1	Бохирдуулагч бодисын бууралт /суурь түвшин-2016 оны 12 дугаар сарын дундаж/	5-10%
	18.5.2	Гэр хорооллын хэрэглэгчдэд шөнийн цахилгаан эрчим хүчний хөнгөлөлтөд хамруулах нөхцөлийг бүрдүүлэх /өрхийн тоо/	130000
	18.5.3	Улаанбаатар хотын гэр хорооллын айл өрхийг 2.5 кВт, 4 кВт-ын чадалтай цахилгаан халаагуураар халаах техникийн боломж бүрдүүлэх /шинээр хамрагдах өрхийн тоо/	20,000
	18.6	Аялал жуулчлал	
	18.6.1	Жилд хүлээн авах гадаадын жуулчны тоо /мянган хүн/	600.0
	18.6.2	Аялал жуулчлалын салбарын орлого /сая ам.доллар/	512
19	ГАДААД ХАРИЛЦААНЫ САЙД		
	19.1	Гадаад харилцааны бодлого, удирдлага	
	19.1.1	Гадаад харилцааны бодлого, удирдлагын чиглэлээр сургалт семинар зохион байгуулах /тоогоор/	3
	19.1.2	Засгийн газар хоорондын хамтарсан хэлэлцээр байгуулах /тоогоор/	23
	19.1.3	Зөвлөлдөх уулзалт, дугуй ширээний уулзалт /тоогоор/	41
	19.1.4	Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээг хэвлэн нийтлэх тоо	500
	19.1.5	Өндөр, дээд түвшний айлчлал зохион байгуулах	хоёр талын харилцаа, хамтын ажиллагаа өргөжихийн хирээр айлчлал, арга хэмжээний давтамжийг нэмэгдүүлэх
	19.2	Гадаад улс дахь дипломат үйл ажиллагаа	
	19.2.1	Хилийн чанадад ажиллаж байгаа Дипломат төлөөлөгчийн газраас төлөөлөн суугаа буюу хавсран суугаа орон, дэргэд нь суугаа олон улсын байгууллагатай харилцаа, хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх арга хэмжээ авах	төлөвлөсөн хугацаанд хийгдсэн байх
	19.2.2	Гадаад улсад байгаа Монгол Улсын иргэний гаргасан хүсэлтийг шийдвэрлэх хувь	100.0
	19.2.3	Хилийн чандад байгаа Монгол Улсын иргэн, хуулийн этгээдийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг олон улсын эрх зүйн дагуу дипломат аргаар хамгаалах	Тусламж шаардлагатай тухай бүрд
	19.2.3	Төсвийн орлогын төлөвлөгөөг батлагдсан хуваарийн дагуу төвлөрүүлэх	Орлого бүрэн төвлөрүүлсэн байх
	19.3	ЮНЕСКО	
	19.3.1	ЮНЕСКО-д бүртгүүлэх биет болон биет бус өвийн тоо	2
20	САНГИЙН САЙД		
	20.1	Санхүү, төсвийн нэгдсэн удирдлага	
	20.1.1	Монгол Улсын төсөв, Нийгмийн даатгалын сангийн төсөв, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн төсөв, Ирээдүйн тэтгэврийн нөөц сангийн төсөв болон Дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдлийн тухай хуулийн төсөл боловсруулж, өргөн мэдүүлэх, хэлэлцүүлэх	хуульд заасан хугацаа, төсвийн тусгай шаардлагад нийцсэн байх
	20.2	Татвар хураалт, орлого бүрдүүлэлт	
	20.2.1	Улс, орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлэх татварын орлогын төлөвлөгөөний биелэлт /хувиар/	100.0
	20.2.2	Өмнөх онуудын тайлангаар ногдуулсан татварын өр барагдуулалт /хувиар/	75.0
	20.2.3	Өмнөх онуудын хяналт шалгалтаар ногдуулсан өр барагдуулалт /хувиар/	75.0

	20.2.4	Тайлант хугацааны татварын тайлангийн ногдол өр барагдуулалт /хувиар/	90.0
	20.2.5	Тайлант хугацааны хяналт шалгалтын ногдол өр барагдуулалт /хувиар/	80.0
	20.2.6	Татварын цахим тайлан авалт /хувиар/	80.0
	20.2.7	Татварын зөрчлийн бууралт /хувиар/	6.0
	20.2.8	Алдагдалтай буюу "Х" тайлан тушаалтын бууралт /хувиар/	1.0-2.0
	20.2.9	Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар төлөгчийн баазыг нэмэгдүүлэх /хувиар/	2.0
	20.2.10	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар төлөгчийн баазыг нэмэгдүүлэх /хувиар/	0.1-0.5
	20.2.11	Бусад төрлийн татвар төлөгчийн баазыг нэмэгдүүлэх /хувиар/	0.5-2.6
	20.2.12	Эрсдэлийн удирдлагад суурилсан гаалийн хяналт шалгалтын үйл ажиллагааны хэрэгжилт /хувиар/	55.0
	20.2.13	Худалдааг хөнгөвчилж гаалийн бүрдүүлэлтэд зарцуулах хугацааг бууруулах /хувиар/	80.0
21	ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД		
	21.1	Эрх зүй, нийгмийн хэв журам, аюулгүй байдлын удирдлага зохицуулалт	
	21.1.1	Боловсруулах баримт бичиг, хуулийн тоо	34
	21.1.2	Хүчин төгөлдөр эрх зүйн актыг хянаж бүртгэх тоо	1500
	21.1.3	Сэтгэл зүйн анхан шатны болон мэргэжлийн сургалтад хамрагдан архины хамаарлаас гарах иргэдийн тоо	2000
	21.1.4	Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын хууль бус эргэлтэй тэмцэх хүрээнд	
	21.1.4.1	Боловсруулах баримт бичиг, стандарт, хөтөлбөрийн тоо	3
	21.1.4.2	Тусламж үйлчилгээ, сэтгэл зүйн зөвлөгөөнд хамрагдах хүний тоо	100
	21.1.4.3	Сургалт, семинарт оролцох хүний тоо	100
	21.1.4.4	Сурталчилгаа хүрэх хүний тоо /мянгаар/	50.0
	21.1.5	Хүн худалдаалахтай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд	
	21.1.5.1	Боловсруулах баримт бичиг, стандарт, хөтөлбөрийн тоо	2
	21.1.5.2	Тусламж үйлчилгээ, сэтгэл зүйн зөвлөгөөнд хамрагдах хүний тоо	1000
	21.1.5.3	Сургалт, семинарт оролцох хүний тоо	100
	21.1.5.4	Сурталчилгаа хүрэх хүний тоо /мянгаар/	40.0
	21.1.6	Мал хулгайлах гэмт хэрэгтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр	
	21.1.6.1	Боловсруулах баримт бичиг, стандарт, хөтөлбөрийн тоо	1
	21.1.6.2	Сургалт, семинарт оролцох хүний тоо	50
	21.1.7	Гэр бүлийн хүчирхийлэл, хүүхдийн эсрэг гэмт хэрэгтэй тэмцэх, түүнээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр	
	21.1.7.1	Боловсруулах баримт бичиг, стандарт, хөтөлбөрийн тоо	8
	21.1.7.2	Сургалт, семинарт оролцох хүний тоо	700
	21.1.7.3	Сурталчилгаа хүрэх хүний тоо /мянгаар/	40.0
	21.1.8	Байгаль орчны эсрэг гэмт хэрэгтэй тэмцэх түүнээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээ	
	21.1.8.1	Боловсруулах баримт бичиг, стандарт, хөтөлбөрийн тоо	3
	21.1.8.2	Сургалт, семинарт оролцох хүний тоо	40
	21.1.8.3	Сурталчилгаа хүрэх хүний тоо	400
	21.1.9	Цахим мэдээллийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэгтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр:	
	21.1.9.1	Боловсруулах баримт бичиг, стандарт, хөтөлбөрийн тоо	3
	21.1.9.2	Сургалт, семинарт оролцох хүний тоо	50
	21.1.9.3	Сурталчилгаа хүрэх хүний тоо /Мянгаар/	40.0
	21.2	Цагдаа	
	21.2.1	Хэргийг хэрэг бүртгэлт явуулж эхэлснээс хойш хуулийн хугацаанд шийдвэрлэх /хувиар/	80.0

	21.2.2	Эрэн сурвалжлагдаж байгаа хүн, эд зүйлийн илрүүлэлт /хувиар/	60.0
	21.2.3	Хэрэг илрүүлэлт /хувиар/	50.0
	21.2.4	Гэмт хэрэг, захиргааны зөрчил, гал түймэр, гамшиг, осол, эмнэлгийн яаралтай тусламжийн дуудлагын талаар хангасан бодит мэдээллийн хувь	90.0
	21.2.5	Гэрч, хохирогчийн хамгаалалт /хүнээр/	70
	21.2.6	Шүүхийн байрны хамгаалалт /хүнээр/	164
	21.2.7	Шүүх хурлын танхимын хамгаалалт /хүнээр/	104
	21.2.8	Шүүгчийн хамгаалалт /хувиар/	100.0
	21.2.9	Шүүгчийн захирамжаар албадан баривчлах /хувиар/	90.0
21.3	Хил хамгаалалт		
	21.3.1	Хилийн зөрчлийн илрүүлэлт, шийдвэрлүүлэлт /хувиар/	88.0
	21.3.2	Хилийн боомтын аюулгүй байдлыг хангах, хяналт тавих чиг үүргийг Гэрээт хилчдээр гүйцэтгүүлэх тогтолцоонд шилжих /боомтоор/	5
	21.3.3	Хилийн боомтуудын үзлэг, шалгалтын багаж, техник, тусгай хэрэгслийн хангалтыг олон улсын стандарт шаардлагад нийцүүлэх /хувиар/	80.0
21.4	Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэл		
	21.4.1	Хоригдлын хөдөлмөр эрхлэлт /хувиар/	56.0
	21.4.2	Мэргэжлийн сургалтад хамрагдах хоригдлын тоо	350
	21.4.3	Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ажиллагааны хувь /хоёр төрлийн гүйцэтгэлийн дунджаар/	48.0
	21.4.4	Хорих ял эдлэгсэд болон сэжигтний амбулаторийн нийт үзлэгт урьдчилан сэргийлэх үзлэгийн эзлэх хувь	40.0
	21.4.5	Хорихоос өөр төрлийн ял эдлүүлэх ажиллагааны биелэлт /хувиар/	80.0
	21.4.6	Яллагдагч, хоригдлыг хуяглан хүргэх, хуяглан харгалзах /хүнээр/	5600
21.5	Эрх зүй, нийгмийн хэв журам, аюулгүй байдлын судалгаа, шинжилгээ		
	21.5.1	Сургалт, сурталчилгааны тоо	200
	21.5.2	Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажлын тоо	30
21.6	Шүүхийн шинжилгээ		
	21.6.1	Эдийн засгийн шинжилгээний дүгнэлтийн тоо	200
	21.6.2	Шүүх эмнэлгийн шинжилгээний дүгнэлтийн тоо /мянгаар/	39.0
	21.6.3	Криминалистикийн шинжилгээний дүгнэлтийн тоо /мянгаар/	13.0
21.7	Төрийн архив, албан хэрэг хөтлөлт		
	21.7.1	Бүрдүүлсэн хадгаламжийн нэгж /мянгаар/	15.0
	21.7.2	Эрдэм шинжилгээ, судалгааны эмхэтгэлийн тоо	15
	21.7.3	Дахин боловсруулалт хийх хадгаламжийн нэгжийн тоо /мянгаар/	13.5
21.8	Цагаачлал, гадаадын иргэний бүртгэлийн үйлчилгээ		
	21.8.1	Гадаадын иргэнд олгох визийн тоо /мянган хүнээр/	33.6
	21.8.2	Монгол Улсад түр болон байнга оршин суух гадаадын иргэний хяналтад хамрагдах тоо /мянгаар/	28.0
21.9	Дээд боловсрол		
	21.9.1	Суралцагчийн тоо /мянгаар/	2.2
21.10	Төлбөрийн чадваргүй яллагдагч, сэжигтэнд эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх		
	21.10.1	Эрх зүйн туслалцаа авсан иргэн, яллагдагчийн тоо /мянгаар/	14.0
21.11	Оюуны өмчийн эрхийн баталгаажуулалт, улсын бүртгэл, мэдээлэл		
	21.11.1	Оюуны өмчийн бүтээлийн сан бүрдүүлэлт /аж үйлдвэрийн өмч, зохиогчийн эрх, түүнд хамаарах эрх, оюуны өмчийн гэрээ, хэлэлцээрийн баталгаажилт/ /тоогоор/	4200
	21.11.2	Оюуны өмчийн мэдээлэл, сургалт хийх, лавлагаа гаргах /тоогоор/	70
	21.11.3	Оюуны өмчийн зөрчилд хяналт тавьж шийдвэрлэх /тоогоор/	410
	21.11.4	Цахим үнэмлэх олголт /мянган хүнээр/	246.5

		21.11.5	Цахим хэлбэрт шилжүүлсэн архивын баримтын тоо /мянгаар/	4584.2
		21.11.6	Бэлтгэсэн улсын бүртгэлийн маягт /мянгаар/	3025.8
		21.11.7	Дүгнэлт гаргах хяналт, шалгалтын тоо /мянгаар/	2.5
		21.11.8	Төсвийн орлогын төлөвлөгөөг батлагдсан хуваарийн дагуу төвлөрүүлэх	орлогыг бүрэн төвлөрүүлсэн байх
	21.12	Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ		
		21.12.1	Амбулаторийн тусламж үйлчилгээ /мянган хүнээр/	120.8
		21.12.2	Хэвтүүлэн эмчлэх тусламж үйлчилгээ /мянган хүнээр/	8.4
		21.12.3	Өдрийн эмчилгээ /мянган хүнээр/	4.8
		21.12.4	Оношилгоо, шинжилгээ /мянган хүнээр/	11.4
22	БАРИЛГА, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН САЙД			
	22.1	Барилга, хот байгуулалт, нийтийн аж ахуйн бодлого, удирдлага		
		22.1.1	Барилга, хот байгуулалт, нийтийн аж ахуйн салбарын холбогдох хуулийн төслүүдийг Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх /хуулийн төслийн тоо/	6
		22.1.2	Улсын Их Хурал болон Засгийн газраар батлуулах барилга, хот байгуулалт, нийтийн аж ахуйн салбарын холбогдох хууль тогтоомж, дүрэм, журмын тоо	8
		22.1.3	Шинээр барих болон шинэчлэх цэвэр усны шугам сүлжээний хэмжээ /км-ээр/	100
		22.1.4	Шинээр барих болон шинэчлэх бохир усны шугам сүлжээний хэмжээ /км-ээр/	80
		22.1.5	Шинээр барих 6 цэвэрлэх байгууламжийн барилгын ажлын гүйцэтгэлийн хувь	30.0-100.0
	22.2	Газрын зураглал, кадастр		
		22.2.1	Газрын харилцаа, геодези, зураг зүйн салбарын холбогдох хуулийн төслүүдийг Улсын Их Хуралд өргөн барих /хуулийн төслийн тоо/	3
		22.2.2	Улсын Их Хурал болон Засгийн газраар батлуулах газрын харилцаа, геодези, зураг зүйн салбарын холбогдох хууль тогтоомж, дүрэм, журмын тоо	5
		22.2.3	Төрийн архив цахимжуулалтын хувь	100.0
		22.2.4	Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг бүрдүүлэгч байгууллагуудын санг геопорталаар дамжуулан цахимжуулж, хэрэглээнд нэвтрүүлэх ажлын хэрэгжилтийн хувь	30.0
		22.2.5	Аймаг, нийслэлийн газрын кадастрын мэдээллийн санг өндөр, тусгагийн нэгдсэн тогтолцоонд шилжүүлж засварлан, улсын кадастрын нэгдсэн мэдээллийн системд холбож, үйлчилгээнд нэвтрүүлэх ажлын хэрэгжилтийн хувь	50.0
23	БАТЛАН ХАМГААЛАХЫН САЙД			
	23.1	Батлан хамгаалах		
		23.1.1	Бодлогын баримт бичгүүдэд тусгагдсан батлан хамгаалах чиглэлийн арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлэх	Хэрэгжилтээр
24	БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ, ШИНЖЛЭХ УХААН, СПОРТЫН САЙД			
	24.1	Сургуулийн өмнөх боловсрол		
		24.1.1	Цэцэрлэгийн тоо	1477
		24.1.2	Суралцах хүүхдийн тоо	257543
		24.1.3	Хамран сургалтын хувь	84.6
		24.1.4	Төрийн бус өмчийн цэцэрлэгийн тоо	559
		24.1.5	Төрийн бус өмчийн цэцэрлэгт хамрагдах хүүхдийн тоо	40491
		24.1.6	Тусгай хэрэгцээт цэцэрлэгт хамрагдах хүүхдийн тоо	488
		24.1.7	Хүүхэд харах үйлчилгээнд хамрагдах хүүхдийн тоо	5275
	24.2	Ерөнхий боловсрол		
		24.2.1	Ерөнхий боловсролын сургуулийн тоо	844
		24.2.2	Суралцах хүүхдийн тоо	599414

	24.2.3	Хамран сургалтын хувь	95.8
	24.2.4	Дотуур байранд хамрагдах хүүхдийн тоо	39264
	24.2.5	Үдийн цай хөтөлбөрт хамрагдах хүүхдийн тоо	321762
	24.2.6	Төрийн бус өмчийн сургуулийн тоо	158
	24.2.7	Төрийн бус өмчийн сургуульд хамрагдах хүүхдийн тоо	34494
	24.2.8	Ерөнхий боловсролын тусгай хэрэгцээт сургуульд хамрагдах хүүхдийн тоо	2209
24.3	Насан туршийн болон албан бус боловсрол		
	23.3.1	Албан бус боловсролд хамрагдах хүүхдийн тоо	11370
24.4	Дээд боловсрол		
	24.4.1	Их, дээд сургуулийн тоо	98
	24.4.2	Дэлхийн шилдэг их, дээд сургуульд суралцагчийн тоо	295
	24.4.3	Багш инженерийн чиглэлийн суралцагчаас сургалтын төлбөрийн хөнгөлөлтөд хамрагдсан суралцагчийн тоо	1705
	24.4.4	Багшлах дадлагад хамрагдсан суралцагчийн тоо	704
24.5	Шинжлэх ухаан, технологи		
	24.5.1	Эрдэм шинжилгээний үндсэн судалгаанд зарцуулах зардлын эзлэх хувь	39.4
	24.5.2	Хэвлүүлсэн бүтээлийн тоо	13000
	24.5.3	Боловсруулсан технологи, бүтээгдэхүүний тоо	305
24.6	Соёл урлаг		
	24.6.1	Соёл, урлагийн байгууллагаар үйлчлүүлэгчийн тоо / хүн амд эзлэх хувиар/	75.0
	24.6.2	Нийтийн номын сангийн байнгын уншигч /хүн амд эзлэх хувиар/	15.0
	24.6.3	Жилийн эцэст хүрсэн байх музейн үзмэрийн тоо /мянгаар/	280.0
	24.6.4	10000 хүнд ногдох номын тоо /мянган ширхэг/	30
	24.6.5	10000 хүнд ногдох соёлын төвийн суудлын тоо	350
24.7	Биеийн тамир, спорт		
	24.7.1	Нийтийн биеийн тамираар хичээллэгчийн тоо /нийт хүн амд эзлэх хувиар/	47
	24.7.2	Олон улсын болон тив, дэлхийн чанартай тэмцээнээс авах медалийн тоо	150
25	ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ХӨГЖЛИЙН САЙД		
25.1	Авто зам		
	25.1.1	Байнгын ашиглалтад оруулах авто замын нийт хүчин чадал /км/	661.2
	25.1.2	Байнгын ашиглалтад оруулах гүүрний нийт хүчин чадал /урт метрээр/	58.36
	25.1.3	Урсгал засвар, арчлалт хийх авто замын нийт хүчин чадал /км/	12917.0
	25.1.4	Урсгал засвар, арчлалт хийх гүүрний нийт хүчин чадал /урт метрээр/	13751.6
	25.1.5	Эрдэм шинжилгээ, туршилт, судалгааны төслийн тоо	2
	25.1.6	Лабораторийн туршилт, шинжилгээний дүгнэлтийн тоо	1350
	25.1.7	1000 км.кв нутаг дэвсгэрт ноогдох авто зам /өмнөх оны суурь үзүүлэлтээс өсгөх хувь, хүрэх бодит үзүүлэлт/	8-аас доошгүй, 5.1-т хүргэх
25.2	Авто тээвэр		
	25.2.1	Авто тээврийн хэрэгслийн үзлэг оношилгоог хийх /үзлэгт хамрагдах хувь/	70.0
	25.2.2	Зорчигч эргэлт /өмнөх оны суурь үзүүлэлтээс өсгөх хувь /	5.0-аас доошгүй
	25.2.3	Ачаа эргэлт /өмнөх оны суурь үзүүлэлтээс өсгөх хувь/	5.0-аас доошгүй
25.3	Төмөр зам		
	25.3.1	Богдхан төмөр замын техник, эдийн засгийн үндэслэл боловсруулах /ажлын гүйцэтгэл хувиар/	50.0
	25.3.2	Таван толгой – Гашуун сухайт чиглэлийн 267 км төмөр зам барих /ажлын гүйцэтгэл хувиар/	80.0
	25.3.3	Хөөт-Бичигт чиглэлийн 234 км төмөр замын техник, эдийн засгийн үндэслэл боловсруулах /ажлын гүйцэтгэл хувиар/	100.0
	25.3.4	Нарийнсухайт-Шивээхүрэн чиглэлийн 45.3 км төмөр зам барих /ажлын гүйцэтгэл хувиар/	100.0

	25.3.5	Эрдэнэт-Овоот чиглэлийн 542 км төмөр замын техник, эдийн засгийн үндэслэл, техникийн зураг төсөл, судалгаа боловсруулах /ажлын гүйцэтгэл хувиар/	100.0
	25.3.6	Зүүнбаян-Ханги чиглэлийн 281 км төмөр замын техник, эдийн засгийн үндэслэл, техникийн зураг төсөл, судалгаа боловсруулах /ажлын гүйцэтгэл хувиар/	30.0
	25.3.7	Бүс нутгийн логистикийн төвийг хөгжүүлэх МОН 2719/0240 төслийн барилгын ажил /ажлын гүйцэтгэл хувиар/	100.0
	25.3.8	Чойбалсан-Хөөт чиглэлийн 192 км төмөр замын техник, эдийн засгийн үндэслэл боловсруулах /ажлын гүйцэтгэл хувиар/	50.0
	25.4	Агаарын тээвэр	
	25.4.1	Олон улсын өнгөрөлтийн нислэгийн тоо /мянгаар/	111.6
	25.4.2	Буулт, хөөрөлтийн тоо /мянгаар/	11.5
	25.4.3	Ачаа тээвэрлэлт /мянган тонн/	5.2
	25.4.4	Зорчигч тээвэрлэлт /мянган хүн/	930.0
	25.4.5	Хөшигтийн хөндийн олон улсын нисэх онгоцны шинэ буудал барих ажлын гүйцэтгэл /хувиар/	100.0
	25.4.6	Төсвийн орлогын төлөвлөгөөг батлагдсан хуваарийн дагуу төвлөрүүлэх	Орлого бүрэн төвлөрүүлсэн байх
	Зам, тээврийн бодлого удирдлага		
	25.6		
	25.6.1	Төсвийн орлогын төлөвлөгөөг батлагдсан хуваарийн дагуу төвлөрүүлэх	Орлого бүрэн төвлөрүүлсэн байх
26	УУЛ, УУРХАЙ, ХҮНД ҮЙЛДВЭРИЙН САЙД		
	26.1	Уул уурхайн олборлолт	
	26.1.1	Хувийн хөрөнгөөр гүйцэтгэсэн геологи хайгуулын ажлын жилийн тайлангийн баталгаажуулалтын тоо	1600
	26.1.2	Хувийн хөрөнгөөр гүйцэтгэсэн геологи хайгуулын ажлын жилийн төлөвлөгөөний хяналтын тоо	1700
	26.1.3	Хайгуулын тусгай зөвшөөрлийн талбайд хувийн хөрөнгөөр гүйцэтгэсэн геологи хайгуулын ажлын гүйцэтгэлд хийх шуурхай хяналтын тоо	60
	26.1.4	Уулын ажлын тайлангийн хяналт, зөвшөөрлийн тоо	240
	26.1.5	Уулын ажлын төлөвлөгөөний хяналт, зөвшөөрлийн тоо	400
	26.1.6	Уулын ажлын хэрэгжилтэд хийх хяналт шалгалтын тоо	220
	26.1.7	Нүүрсний хэлтсийн уулын ажлын тайлан, төлөвлөгөөнд тавих хяналт /хяналт тавих тайлангийн тоо/	110
	26.1.8	1:50000 масштабын геологийн зураглал, ерөнхий эрлийн ажил /хамрах талбайн хэмжээ км2-аар/	46000
	26.1.9	Хүнд үйлдвэрийн салбарт хэрэгжүүлэх техник, эдийн засгийн үндэслэлийн тайланг холбогдох зөвлөлийн хурлаар хэлэлцүүлэх /тоогоор/	2
	26.1.10	Хүнд үйлдвэрийн салбарын шинжлэх ухаан технологийн зөвлөлөөр хэлэлцүүлэх техник эдийн засгийн үндэслэлийн тоо	4
	26.1.11	Нүүрсний экспортын хэмжээг нэмэгдүүлэх /сая тонн/	27.5-д хүрсэн байх
	26.1.12	Зэсийн баяжмалын экспортын хэмжээг нэмэгдүүлэх /сая тонн/	1.37-д хүрсэн байх
	26.1.13	Төмрийн хүдэр, баяжмалын экспортын хэмжээг нэмэгдүүлэх /сая тонн/	5.58-д хүрсэн байх
	26.1.14	Алтны олборлолтын хэмжээг нэмэгдүүлэх /тонн/	20-д хүрсэн байх
	26.1.15	Газрын тосны экспортын хэмжээг нэмэгдүүлэх /сая баррел/	8.1-д хүрсэн байх
	26.1.16	Тусгай зөвшөөрлийн төлбөр төлөх үүрэг бүхий аж ахуйн нэгжүүдийг татварт бүрэн хамруулах	Орлого бүрэн төвлөрүүлсэн байх
	26.1.17	Улсын төсвийн хөрөнгөөр хайгуул хийгдсэн орд газруудыг бүртгэлжүүлж, улсын төсвөөс хайгуулын ажилд гарсан зардлыг нөхөн төлөх тухай гэрээний дагуу нөхөн төлүүлэх	Орлого бүрэн төвлөрүүлсэн байх
27	ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН ХАМГААЛЫН САЙД		
	27.1	Нийгмийн халамж	
	27.1.1	Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн олголтын хувь	95

	27.1.2	Зорилтот бүлэгт хүнс тэжээлийн дэмжлэг үзүүлэх үйлчилгээний хамрагдалт	91
	27.1.3	Ахмад настнуудад насны хишиг олгох /хувь/	96
27.2	Нийгмийн даатгал		
	27.2.1	Нийгмийн даатгалд хамрагдсан ажил олгогчийн тооны өсөлт /өмнөх жилд харьцуулсан хувиар/	5.5
	27.2.2	Нийгмийн даатгалд даатгуулагчийн тооны өсөлт /өмнөх жилд харьцуулсан хувиар/	2.1
	27.2.3	Нийгмийн даатгалын үйлчилгээ авсан хүний тоо /давхардсан тоогоор мянган хүн/	644.7
27.3	Нийгмийн бүлэгт чиглэсэн хөтөлбөр		
	27.3.1	Хүүхэд хамгааллын үйлчилгээ авсан хүүхдийн эзлэх хувь	3.5
	27.3.2	Хүүхдээс хүлээн авсан өргөдөл, гомдлын шийдвэрлэлт /хувь/	97.0
	27.3.3	Гэр бүлийн хөгжил, ахмад настны төвөөр үйлчлүүлсэн хүний хамрагдалтын хувь	40.0
	27.3.4	Залуучуудын хөгжлийн төвөөр үйлчлүүлсэн хүний хамрагдалтын хувь	40.0
	27.3.5	Ахмад настны хөгжил, хамгааллын талаарх төрийн бодлого, үйл ажиллагааны сургалт, сурталчилгаанд хамрагдаж байгаа ахмад настны эзлэх хувь	86.0
	27.3.6	Сэргээн засах үйлчилгээнд хамрагдаж байгаа хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн эзлэх хувь	8.8
27.4	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын бодлого, удирдлага		
	27.4.1	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын салбарын бодлого, стратеги, хууль тогтоомж, тогтолцоог боловсронгуй болгож, үр дүнтэй хэрэгжүүлэх	Салбарын үйл ажиллагааны хэрэгжилтээр
	27.4.2	Хөдөлмөр, нийгмийн зөвшлийн 3 талт ажиллагааны хүрээнд хийгдсэн ажил	Салбарын үйл ажиллагааны хэрэгжилтээр
	27.4.3	Салбарын гадаад хамтын ажиллагааг өргөжүүлэн хөгжүүлэх	Салбарын үйл ажиллагааны хэрэгжилтээр
27.5	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих		
	27.5.1	Ажилгүйдлийн түвшин /хувиар/	8.4
	27.5.2	Хөдөлмөр эрхлэлтийн түвшин /хувиар/	56.0
	27.5.3	Шинээр бий болсон ажлын байрын тоо /мянган хүн/	40.0
	27.5.4	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангаас зээл авсан иргэний тоо /мянган хүн/	9.0
27.6	Мэргэжлийн боловсрол		
	27.6.1	Мэргэжлийн боловсрол эзэмшин төгсөгчийг ажлын байраар хангах /хувиар/	65.1
	27.6.2	Мэргэжлийн боловсролын байгууллагын дадлагын болон сургалтын баазыг шинэчлэх / тоогоор/	20
27.7	Хөдөлмөрийн эрүүл ахуй, аюулгүй байдлыг сайжруулах		
	27.7.1	Ажлын байран дахь үйлдвэрлэлийн ослын бууралт /өмнөх жилд харьцуулсан хувиар/	3
	27.7.2	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн чиглэлээр гаргасан норм, стандартын тоо	6
27.8	Хөдөлмөр эрхлэлтийн судалгаа, шинжилгээ		
	27.8.1	Хөдөлмөрийн салбарын хүрээнд хийсэн судалгааны тоо	6
28	ХҮНС, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, ХӨНГӨН ҮЙЛДВЭРИЙН САЙД		
	28.1	Мал аж ахуй	
	28.1.1	Мал эмнэлгийн урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ /сая толгой, давхардсан тоогоор/	56.0
	28.1.2	Эрчимжсэн мал аж ахуйг хөгжүүлэх /мянган толгой мал/	25.0
	28.1.3	Бэлчээрийн ургамал хамгаалал /мянган га/	750.0
	28.2	Газар тариалан	

	28.2.1	Буудайн үйлдвэрлэлийг дэмжих /мянган тонн/	460.0
	28.2.2	Төмс, хүнсний ногоо /мянган тонн/	269.5
	28.2.3	Уриншилсан талбайн хэмжээ /мянган га/	390
	28.2.4	Стандартын шаардлага хангасан жимс, жимсгэнэ тариалсан талбай /га/	7000
28.3	Хүнсний үйлдвэрлэл		
	28.3.1	Үйлдвэрлэлийн аргаар боловсруулсан сүүний хангамж /сая литр/	55.0
	28.3.2	Үйлдвэрлэлийн аргаар боловсруулсан махны хэрэглээг нэмэгдүүлэх /мянган тонн/	15.0
28.4	Хөдөө аж ахуй, газар тариалангийн бодлого, удирдлага		
	28.4.1	Улсын Их Хурал, Засгийн газраас баталсан шийдвэр, хөтөлбөр, төслийн хэрэгжилтийг зохион байгуулах, хяналт, шинжилгээ, үнэлгээ хийх /тоогоор/	5
28.5	Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих, хөгжүүлэх, ажлын байр олгох		
	28.5.1	Жижиг, дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих төслийн тоо	100
	28.5.2	Зээлийн батлан даалтын сангийн эх үүсвэрийг нэмэгдүүлэх /Зээлдэгчийн тоо/	100-150
29	ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЙД		
29.1	Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ		
	29.1.1	Эхийн эндэгдлийн харьцаа /100000 амьд төрөлтөд/	26-аас доош
	29.1.2	Тав хүртэлх насны хүүхдийн эндэгдлийн түвшин /1000 амьд төрөлтөд/	18.3-аас доош
	29.1.3	Нялхсын эндэгдлийн түвшин /1000 амьд төрөлтөд/	15.3-аас доош
	29.1.4	Зүрх судасны өвчний шалтгаант нас баралтын түвшин /10 000 хүн амд ногдох/	17.9
	29.1.5	Хорт хавдрын өвчний шалтгаант нас баралтын түвшин /10 000 хүн амд ногдох/	11.8
	29.1.6	Сүрьеэ өвчний тохиолдлын түвшин /10000 хүн амд ногдох/	14.4
	29.1.7	Вируст хепатит өвчний тохиолдлын түвшин /100000 хүн амд ногдох/	3.0
	29.1.8	Жирэмсний эрт үеийн хяналтын хувь	85.0-аас доошгүй
	29.1.9	Амбулаторийн нийт үзлэгт урьдчилан сэргийлэх үзлэгийн эзлэх хувь /өрх, сумын эрүүл мэндийн төвийн түвшинд/	30.0-аас доошгүй
29.2	Нийгмийн эрүүл мэнд		
	29.2.1	Товлолт дархлаажуулалтын хамралтын хувь	98.2
	29.2.2	Артерийн даралт ихсэх өвчний эрт илрүүлгийн хамралтын хувь	70.1
	29.2.3	Чихрийн шижин өвчний эрт илрүүлгийн хамралтын хувь	70.1
	29.2.4	Умайн хүзүүний хорт хавдрын эрт илрүүлгийн хамралтын хувь	52.3
	29.2.5	Жирэмслэлтээс сэргийлэх орчин үеийн аргын хэрэглээний хувь	50.0-аас дээш
29.3	Эрүүл мэндийн бодлого, удирдлага		
	29.3.1	10000 хүн амд ногдох эмнэлгийн мэргэжилтний тоо	156
	29.3.2	Төгсөлтийн дараахь сургалтад хамрагдсан эмч, сувилагч, эмнэлгийн бусад мэргэжилтний тоо	5860
	29.3.3	Гадаадад мэргэжил дээшлүүлэх эмнэлгийн мэргэжилтний тоо	126
29.4	Эрүүл мэндийн даатгал		
	29.4.1	Эрүүл мэндийн даатгалд даатгуулагчийн тооны өсөлт /өмнөх жилд харьцуулсан хувиар/	3.3
	29.4.2	Эрүүл мэндийн даатгалын тусламж, үйлчилгээ авсан хүний тоо /давхардсан тоогоор сая хүн/	5.5

30	ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ САЙД			
	30.1	Эрчим хүчний бодлого, удирдлага		
		30.1.1	Дулааны шугам сүлжээний өргөтгөл /шинээр хийгдэх ажлын тоо, хүчин чадал км/	3, 6.2 км
		30.1.2	Халаалтын зуухаар дулааны хангамж авдаг байгууллагуудыг төвлөрсөн дулаан хангамжид холбох /Шинээр хийгдэх ажлын тоо/	41
		30.1.3	Улаанбаатар хотын цахилгаан хангамжийн дамжуулах, түгээх сүлжээний өргөтгөл, шинэчлэлт /шинээр цахилгаантай болох айл, өрхийн тоо/	20000
	30.1.4	Орон нутгийн цахилгаан хангамжийн дамжуулах, түгээх сүлжээний өргөтгөл, шинэчлэлт /шинээр хамрагдах сумын тоо/	10	
31	ЦАГААТГАХ АЖЛЫГ УДИРДАН ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ КОМИССЫН ДАРГА			
	31.1	Улс төрийн хилс хэрэгт хэлмэгдэгсдийг цагаатгах үйл ажиллагаа		
		31.1.1	Улс төрийн хилс хэрэгт хэлмэгдсэн боловч хэрэг материал нь олдохгүй байгаа аймгуудын архивт байгаа 322, ТЕГ-ын тусгай архивт байгаа хэргийг шалгаж дуусах	1030
		31.1.2	Өөрөө хэлмэгдсэн болон хэлмэгдэгчийн эхнэр /нөхөр/-т хуульд заасан дэмжлэг үзүүлэх	4
	31,1,3	Улс төрийн хилс хэрэгт хэлмэгдэгчид олгох нөхөн олговрыг үргэлжлүүлэн олгох	80	

**МОНГОЛ УЛСЫН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨӨР 2018 ОНД САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН
ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭ, БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖИЙН ЖАГСААЛТ**

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Хугацаа		Төсөвт өртөг	/сая төгрөг/ Санхүүжих дүн
		Эхлэх	Дуусах		
I	МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ТАМГЫН ГАЗРЫН ДАРГА			770.7	770.7
I.2	II.Их засвар			500.0	500.0
	<i>Шинэ</i>			500.0	500.0
I.2.1	Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн Тамгын газрын ажлын өрөөнүүдийн их засвар /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	2018	2018	500.0	500.0
I.3	III.Тоног төхөөрөмж			270.7	270.7
	<i>Шинэ</i>			270.7	270.7
I.3.1	Интернет сүлжээний тоног төхөөрөмжийн шинэчлэлт /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	2018	2018	170.7	170.7
I.3.2	Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн Тамгын газрын тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	2018	2018	100.0	100.0
II	МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА			800.0	800.0
II.3	III.Тоног төхөөрөмж			800.0	800.0
	<i>Шинэ</i>			800.0	800.0
II.3.1	Монгол Улсын Их Хурлын Тамгын газрын техник, тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	2018	2018	800.0	800.0
III	МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД			5,185.3	3,262.8
III.1	Бүх нийтийн үйлчилгээний үүргийн сан			500.0	500.0
III.1.1	I.Хөрөнгө оруулалт			500.0	500.0
	<i>Шинэ</i>			500.0	500.0
III.1.1.1	Мэдээлэл, харилцаа холбооны нэг цэгийн үйлчилгээний төв байгуулах /улсын хэмжээнд/	2018	2018	500.0	500.0
III.2	Харилцаа холбооны зохицуулах хороо			2,752.0	829.5
III.2.1	I.Хөрөнгө оруулалт			2,752.0	829.5
	<i>Шинэ</i>			2,752.0	829.5
III.2.1.1	Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжих Харилцаа холбооны салбарын хүртээмж, чанар, хяналтыг сайжруулах төслийн монголын талын хөрөнгө	2018	2020	2,752.0	829.5
III.3	Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газар			173.3	173.3
III.3.1	I.Хөрөнгө оруулалт			173.3	173.3
	<i>Шинэ</i>			173.3	173.3
III.3.1.1	Цахим худалдан авах ажиллагааны системийн II үе шат /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	2018	2018	173.3	173.3
III.4	Харилцаа холбоо, мэдээлэл технологийн газар			1,760.0	1,760.0
III.4.1	I.Хөрөнгө оруулалт			1,760.0	1,760.0
	<i>Шинэ</i>			1,760.0	1,760.0
III.4.1.1	Алслагдсан сумдын үүрэн холбооны сүлжээ /Баян-Өлгий, Алтанцөгц, Дэлүүн сум/	2018	2018	210.0	210.0
III.4.1.2	Шилэн кабелийн сүлжээнд холбох /Баян-Өлгий, Булган сум/	2018	2018	1,000.0	1,000.0
III.4.1.3	Шилэн кабелийн сүлжээнд холбох /Завхан, Отгон сум/	2018	2018	550.0	550.0
IV	МОНГОЛ УЛСЫН ШАДАР САЙД			12,245.2	5,556.4
IV.1	Онцгой байдлын ерөнхий газар			6,456.3	2,212.2
IV.1.1	I.Хөрөнгө оруулалт			6,099.3	1,855.2
	<i>Шилжих</i>			3,910.3	755.2
IV.1.1.1	Аврах гал унтраах ангийн барилга /Улаанбаатар, Багахангай дүүрэг/	2014	2018	1,820.9	570.9
IV.1.1.2	Аврах гал унтраах ангийн барилга /Хэнтий, Батноров сум, Бэрх тосгон/	2013	2018	2,089.4	184.3
	<i>Шинэ</i>			2,189.0	1,100.0
IV.1.1.3	Аврах гал унтраах ангийн барилга /Увс, Баруунтуруун сум/	2018	2019	2,089.0	1,000.0
IV.1.1.4	Өвс, тэжээлийн фондын агуулахын барилга худалдан авах /Өмнөговь, Ханхонгор сум/	2018	2018	100.0	100.0
IV.1.2	II.Их засвар			357.0	357.0
	<i>Шинэ</i>			357.0	357.0
IV.1.2.1	Онцгой байдлын салбарын их засвар /улсын хэмжээнд/	2018	2018	357.0	357.0
IV.2	Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар			5,062.9	2,998.2
IV.2.1	I.Хөрөнгө оруулалт			4,755.6	2,690.9
	<i>Шилжих</i>			2,241.1	1,715.9
IV.2.1.1	Мэргэжлийн хяналтын газрын лабораторийн барилга /Хөвсгөл, Мөрөн сум/	2017	2018	1,258.5	763.3
IV.2.1.2	Мэргэжлийн хяналтын газрын лабораторийн барилга /Говь-Алтай, Есөнбулаг сум/	2012	2018	982.6	952.6
	<i>Шинэ</i>			2,514.5	975.0
IV.2.1.3	Мэргэжлийн хяналтын газрын лабораторийн барилга /Өмнөговь, Даланзадгад сум/	2018	2019	2,514.5	975.0
IV.2.2	II.Их засвар			107.3	107.3
	<i>Шинэ</i>			107.3	107.3
IV.2.2.1	Мэргэжлийн хяналтын газрын барилгын их засвар /Хэнтий, Хэрлэн сум/	2018	2018	107.3	107.3
IV.2.3	III.Тоног төхөөрөмж			200.0	200.0
	<i>Шинэ</i>			200.0	200.0

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Хугацаа		Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн
		Эхлэх	Дуусах		
IV.2.3.1	Мэргэжлийн хяналтын газрын тоног төхөөрөмж /улсын хэмжээнд/	2018	2018	200.0	200.0
IV.3	Стандарт, хэмжил зүйн газар			726.0	346.0
IV.3.1	I.Хөрөнгө оруулалт			726.0	346.0
	<i>Шинэ</i>			<i>726.0</i>	<i>346.0</i>
IV.3.1.1	Стандарт, хэмжил зүйн хэлтсийн барилга /Хэнтий, Хэрлэн сум/	2018	2019	726.0	346.0
V	ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА			21,740.9	10,201.8
V.1	I.Хөрөнгө оруулалт			19,865.9	8,976.8
	<i>Шилжих</i>			<i>9,371.0</i>	<i>2,471.9</i>
V.1.1	Аймгийн Засаг даргын Тамгын газрын барилга /Дорнод, Хэрлэн сум/	2011	2018	6,541.0	1,176.9
V.1.2	Засаг даргын Тамгын газрын барилга /Завхан, Их-Уул сум/	2013	2018	970.0	750.0
V.1.3	Засаг даргын Тамгын газрын барилга /Завхан, Тэс сум/	2013	2019	1,200.0	500.0
V.1.4	Багуудын цогцолбор төв /Өмнөговь/	2011	2018	660.0	45.0
	<i>Шинэ</i>			<i>10,494.9</i>	<i>6,504.9</i>
V.1.5	Засаг даргын Тамгын газрын барилга /Увс, Зүүнхангай сум/	2018	2019	1,050.0	550.0
V.1.6	Засаг даргын Тамгын газрын барилга /Төв, Аргалант сум/	2018	2019	950.0	450.0
V.1.7	Засаг даргын Тамгын газрын барилга /Баянхонгор, Өлзийт сум/	2018	2019	850.0	460.0
V.1.8	Засаг даргын Тамгын газрын барилга /Увс, Бөхмөрөн сум/	2018	2019	1,150.0	650.0
V.1.9	Засаг даргын Тамгын газрын барилга /Баянхонгор, Эрдэнэцогт сум/	2018	2019	850.0	450.0
V.1.10	Засаг даргын Тамгын газрын барилгын өргөтгөл /Сэлэнгэ, Хүдэр сум/	2018	2018	350.0	350.0
V.1.11	Захирагчийн албаны барилга /Хөвсгөл, Алаг-Эрдэнэ сум, Хатгал тосгон/	2018	2019	1,012.0	512.0
V.1.12	Төрийн үйлчилгээний цогцолборын барилга /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 6 дугаар хороо/	2018	2019	1,080.0	580.0
V.1.13	Багийн төвийн барилга /Төв, Зуунмод сум, 2 дугаар баг/	2018	2018	350.0	350.0
V.1.14	Багийн төвийн барилга /Увс, Улаангом сум, 12 дугаар баг/	2018	2018	150.0	150.0
V.1.15	Багийн төвийн барилга /Увс, Сагил сум, Өндөр мод баг/	2018	2018	60.0	60.0
V.1.16	Багийн төвийн барилга /Өвөрхангай, Зүүнбаян-Улаан сум/	2018	2018	100.0	100.0
V.1.17	Багийн төвийн барилга /Дархан-Уул, Дархан сум, 11, 12, 13, 14, 15 дугаар баг/	2018	2019	1,400.0	700.0
V.1.18	Багийн төвийн барилга /Увс, Улаангом сум, 4, 5,11 дүгээр баг/	2018	2018	392.9	392.9
V.1.19	Багийн төвийн барилга /Ховд, Цэцэг сум, Хөшөөт баг/	2018	2018	600.0	600.0
V.1.20	Багийн төвийн барилга /Өвөрхангай, Сант сум, Цариг баг/	2018	2018	75.0	75.0
V.1.21	Багийн төвийн барилга /Өвөрхангай, Есензүйл сум, Найрамдал баг/	2018	2018	75.0	75.0
V.2	II.Их засвар			1,012.0	512.0
	<i>Шинэ</i>			<i>1,012.0</i>	<i>512.0</i>
V.2.1	Засаг даргын Тамгын газрын барилгын засвар /Завхан, Цагаанхайрхан сум/	2018	2018	37.0	37.0
V.2.2	Төрийн байгууллагуудын засвар, тоног төхөөрөмж /Өвөрхангай/	2018	2019	800.0	300.0
V.2.3	Засаг даргын Тамгын газрын барилгын засвар /Дундговь, Өлзийт сум/	2018	2018	150.0	150.0
V.2.4	Багийн төвийн барилгын засвар /Увс, Улаангом сум, 8 дугаар баг/	2018	2018	25.0	25.0
V.3	III.Тоног төхөөрөмж			863.0	713.0
	<i>Шинэ</i>			<i>863.0</i>	<i>713.0</i>
V.3.1	Сумдын Засаг даргын Тамгын газрын автомашин /улсын хэмжээнд/	2018	2018	500.0	500.0
V.3.2	Сумын Засаг даргын Тамгын газрын автомашин /Увс, Наранбулаг, Ховд сум/	2018	2018	80.0	80.0
V.3.3	Багийн Засаг даргын автомашин /Увс, Баруунтуруун сум, Зүүнтуруун баг/	2018	2018	33.0	33.0
V.3.4	Багийн Засаг даргын мотоцикл /Ховд/	2018	2019	250.0	100.0
VI	БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН САЙД			12,789.5	9,889.5
VI.1	I.Хөрөнгө оруулалт			12,289.5	9,389.5
	<i>Шинэ</i>			<i>12,289.5</i>	<i>9,389.5</i>
VI.1.1	Хот, суурин газрын усны хангамжийн эх үүсвэрийг тогтоох, хайгуул судалгааны ажил /улсын хэмжээнд/	2018	2018	280.0	280.0
VI.1.2	Ус цаг уур, орчны шинжилгээний газрын барилга /Увс, Улаангом сум/	2018	2018	1,243.4	1,243.4
VI.1.3	Цаг уурын шинжилгээний өртөөний барилга /Баянхонгор, Баянговь сум/	2018	2018	98.0	98.0
VI.1.4	Цаг уурын шинжилгээний өртөөний барилга /Улаанбаатар, Багануур дүүрэг/	2018	2018	98.0	98.0
VI.1.5	Цаг уурын шинжилгээний өртөөний барилга /Архангай, Тариат сум/	2018	2018	98.0	98.0
VI.1.6	Дэлгэрэх гол төсөл /Өвөрхангай, Арвайхээр сум/	2018	2019	1,000.0	500.0
VI.1.7	Хөв цөөрөм байгуулах /Хэнтий, Өмнөдэлгэр сум/	2018	2018	600.0	600.0
VI.1.8	Соёл, спорт, амралт, аялал жуулчлалын цогцолборын барилга /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 19 дүгээр хороо/	2018	2019	3,972.1	2,972.1
VI.1.9	"Их Монгол Улс, Монголын Эзэнт гүрэн" цогцолборын барилга /Хэнтий, Биндэр сум/	2018	2019	2,000.0	1,400.0
VI.1.10	"Хүлэгбаатар Боорчи-Андлалын Өргөө" цогцолборын барилга /Хэнтий, Батноров сум/	2018	2019	2,000.0	1,400.0
VI.1.11	Цэцэрлэгт хүрээлэн /Дундговь, Эрдэнэдалай сум/	2018	2019	400.0	200.0
VI.1.12	Цэцэрлэгт хүрээлэн /Ховд, Жаргалант сум/	2018	2018	500.0	500.0
VI.3	III.Тоног төхөөрөмж			500.0	500.0
	<i>Шинэ</i>			<i>500.0</i>	<i>500.0</i>
VI.3.1	Усны хяналт шинжилгээний хэмжилтийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, 10 аймгийн төв/	2018	2018	500.0	500.0
VII	ГАДААД ХАРИЛЦААНЫ САЙД			1,450.0	1,450.0

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Хугацаа		Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн
		Эхлэх	Дуусах		
VII.2	II.Их засвар			1,000.0	1,000.0
	<i>Шинэ</i>			<i>1,000.0</i>	<i>1,000.0</i>
VII.2.1	Элчин сайдын яамдын барилгын их засвар	2018	2018	1,000.0	1,000.0
VII.3	III.Тоног төхөөрөмж			450.0	450.0
	<i>Шинэ</i>			<i>450.0</i>	<i>450.0</i>
VII.3.1	Элчин сайдын яамдын тоног төхөөрөмж, автомашин	2018	2018	450.0	450.0
VIII	САНГИЙН САЙД			76,898.1	25,610.0
VIII.1	Сангийн яам			52,874.1	13,900.0
VIII.1.1	I.Хөрөнгө оруулалт			36,874.1	3,900.0
	<i>Шинэ</i>			<i>36,874.1</i>	<i>3,900.0</i>
VIII.1.1.1	Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжих төсөл, арга хэмжээний монголын талын хөрөнгө /улсын хэмжээнд/	2018	2020	36,874.1	3,900.0
VIII.1.4	IV.Техник эдийн засгийн үндэслэл, зураг төсөв			16,000.0	10,000.0
	<i>Шинэ</i>			<i>16,000.0</i>	<i>10,000.0</i>
VIII.1.4.1	Шинээр хэрэгжүүлэх хөрөнгө оруулалтын бэлтгэл ажил, техник эдийн засгийн үндэслэл, зураг төсөв /улсын хэмжээнд/	2018	2019	16,000.0	10,000.0
VIII.2	Татварын ерөнхий газар			3,900.0	2,500.0
VIII.2.1	I.Хөрөнгө оруулалт			3,400.0	2,000.0
	<i>Шинэ</i>			<i>3,400.0</i>	<i>2,000.0</i>
VIII.2.1.1	Татварын хэлтсийн барилга /Хэнтий, Хэрлэн сум/	2018	2019	1,350.0	650.0
VIII.2.1.2	Татварын хэлтсийн барилга /Ховд, Жаргалант сум/	2018	2019	1,350.0	650.0
VIII.2.1.3	Татварын хэлтсийн барилга /Говьсүмбэр, Сүмбэр сум/	2018	2018	700.0	700.0
VIII.2.2	II.Их засвар			500.0	500.0
	<i>Шинэ</i>			<i>500.0</i>	<i>500.0</i>
VIII.2.2.1	Аймаг, дүүргийн татварын хэлтсийн барилгын засвар /улсын хэмжээнд/	2018	2018	500.0	500.0
VIII.3	Гаалийн ерөнхий газар			7,730.0	4,790.0
VIII.3.1	I.Хөрөнгө оруулалт			7,230.0	4,290.0
	<i>Шинэ</i>			<i>7,230.0</i>	<i>4,290.0</i>
VIII.3.1.1	Гаалийн газар, хороодын барилгын өргөтгөл, шинэчлэлт /улсын хэмжээнд/	2018	2019	4,500.0	1,560.0
VIII.3.1.2	Хөшигийн хөндийн олон улсын нисэх онгоцны буудлын гаалийн хяналт, шалгалтын тоног төхөөрөмж /Төв, Сэргэлэн сум/	2018	2018	2,200.0	2,200.0
VIII.3.1.3	Гаалийн газрын албан хаагчдын орон сууц /Өмнөговь, Ханбогд сум, Гашуунсухайт боомт/	2018	2018	530.0	530.0
VIII.3.2	II.Их засвар			500.0	500.0
	<i>Шинэ</i>			<i>500.0</i>	<i>500.0</i>
VIII.3.2.1	Гаалийн газар, хороодын барилгын их засвар /улсын хэмжээнд/	2018	2018	500.0	500.0
VIII.4	Хөгжлийн хөтөч-дэд бүтэц төсөл			4,300.0	1,300.0
VIII.4.1	I.Хөрөнгө оруулалт			4,000.0	1,000.0
	<i>Шинэ</i>			<i>4,000.0</i>	<i>1,000.0</i>
VIII.4.1.1	Хөгжлийн хөтөч-Дэд бүтэц төсөл, хатуу хучилттай авто зам /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	2018	2019	4,000.0	1,000.0
VIII.4.4	IV.Техник эдийн засгийн үндэслэл, зураг төсөв			300.0	300.0
	<i>Шинэ</i>			<i>300.0</i>	<i>300.0</i>
VIII.4.4.1	Хөгжлийн хөтөч-Дэд бүтэц төсөл, 5.5 км хатуу хучилттай авто зам, унадаг дугуйн замын техник, эдийн засгийн үндэслэл, зураг төсөв /Дорнод, Хэрлэн сум, 1, 4, 6, 7, 8, 9, 10 дугаар баг/	2018	2018	300.0	300.0
VIII.5	Монголын үндэсний олон нийтийн радио, телевиз			8,094.0	3,120.0
VIII.5.3	III.Тоног төхөөрөмж			8,094.0	3,120.0
	<i>Шилжих</i>			<i>8,094.0</i>	<i>3,120.0</i>
VIII.5.3.1	Монголын үндэсний олон нийтийн радио, телевизийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	2017	2018	8,094.0	3,120.0
IX	ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД			57,900.9	35,990.0
IX.1	Хууль зүй, дотоод хэргийн яам			400.0	400.0
IX.1.3	III.Тоног төхөөрөмж			400.0	400.0
	<i>Шинэ</i>			<i>400.0</i>	<i>400.0</i>
IX.1.3.1	Хууль зүйн салбарын тоног төхөөрөмж /улсын хэмжээнд/	2018	2018	400.0	400.0
IX.2	Цагдаагийн ерөнхий газар			33,203.9	19,901.0
IX.2.1	I.Хөрөнгө оруулалт			19,297.7	8,865.8
	<i>Шинэ</i>			<i>19,297.7</i>	<i>8,865.8</i>
IX.2.1.1	Замын хөдөлгөөний байнгын пост /улсын хэмжээнд/	2018	2019	3,375.0	2,100.0
IX.2.1.2	Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжих Улаанбаатар хот, аймгийн төвийн гудамж талбайг камержуулах төслийн монголын талын хөрөнгө /улсын хэмжээнд/	2018	2020	3,752.7	1,125.8
IX.2.1.3	Улсын мөрдөн байцаах газрын барилга /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	2018	2019	7,500.0	3,000.0
IX.2.1.4	Цагдаагийн газрын барилга /Хэнтий, Хэрлэн сум/	2018	2019	2,040.0	1,040.0
IX.2.1.5	Сум дундын цагдаагийн хэлтсийн барилга /Завхан, Тосонцэнгэл сум/	2018	2019	2,130.0	1,100.0
IX.2.1.6	Цагдаагийн 2 дугаар хэлтсийн барилгын өргөтгөл /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг/	2018	2018	500.0	500.0
IX.2.2	II.Их засвар			427.8	427.8
	<i>Шинэ</i>			<i>427.8</i>	<i>427.8</i>
IX.2.2.1	Хамгаалалтын 3 дугаар газрын цэргийн барилгын их засвар /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	2018	2018	100.0	100.0

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Хугацаа		Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн
		Эхлэх	Дуусах		
IX.2.2.2	Цагдаагийн хэлтсийн барилгын их засвар /Говьсүмбэр, Сүмбэр сум/	2018	2018	166.0	166.0
IX.2.2.3	Цагдаагийн Сүлд чуулгын барилгын их засвар /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	2018	2018	86.8	86.8
IX.2.2.4	Цагдаагийн хэлтсийн дээврийн их засвар /Сэлэнгэ, Сайхан сум/	2018	2018	75.0	75.0
IX.2.3	III.Тоног төхөөрөмж			13,478.4	10,607.4
	<i>Шинэ</i>			<i>13,478.4</i>	<i>10,607.4</i>
IX.2.3.1	Цагдаагийн ерөнхий газрын тоног төхөөрөмж /улсын хэмжээнд/	2018	2019	7,300.0	4,429.0
IX.2.3.2	Цагдаагийн ерөнхий газрын авто баазын парк шинэчлэлт /улсын хэмжээнд/	2018	2018	1,000.0	1,000.0
IX.2.3.3	Бэлэн бус торгуулийн систем /улсын хэмжээнд/	2018	2018	5,178.4	5,178.4
IX.3	Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар			1,251.6	1,251.6
IX.3.1	I.Хөрөнгө оруулалт			300.0	300.0
	<i>Шинэ</i>			<i>300.0</i>	<i>300.0</i>
IX.3.1.1	Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх албаны барилга худалдан авах /Өмнөговь, Ханбогд сум/	2018	2018	300.0	300.0
IX.3.2	II.Их засвар			300.0	300.0
	<i>Шинэ</i>			<i>300.0</i>	<i>300.0</i>
IX.3.2.1	Цагдан хорих төвийн барилгын их засвар /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	2018	2018	300.0	300.0
IX.3.3	III.Тоног төхөөрөмж			651.6	651.6
	<i>Шинэ</i>			<i>651.6</i>	<i>651.6</i>
IX.3.3.1	Нэгдсэн хорих ангийн үйлдвэрийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	2018	2018	251.6	251.6
IX.3.3.2	Хяналтын телекамер, холбооны нэгдсэн сүлжээ, дохиолол, техник хэрэгсэл /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	2018	2018	400.0	400.0
IX.4	Хил хамгаалах ерөнхий газар			14,925.2	7,281.7
IX.4.1	I.Хөрөнгө оруулалт			12,800.0	5,156.5
	<i>Шинэ</i>			<i>12,800.0</i>	<i>5,156.5</i>
IX.4.1.1	Хилийн цэргийн 0243 дугаар ангийн барилга, байгууламж /Сэлэнгэ, Сүхбаатар сум/	2018	2019	1,800.0	500.0
IX.4.1.2	Баянмодны заставын барилга /Ховд, Булган сум/	2018	2019	2,000.0	1,450.0
IX.4.1.3	Хилийн заставуудыг 10кВт-ын сэргээгдэх эрчим хүчээр хангах /улсын хэмжээнд/	2018	2020	9,000.0	3,206.5
IX.4.3	III.Тоног төхөөрөмж			2,125.2	2,125.2
	<i>Шинэ</i>			<i>2,125.2</i>	<i>2,125.2</i>
IX.4.3.1	Хил хамгаалалтын зориулалттай тусгай тоног төхөөрөмж /улсын хэмжээнд/	2018	2018	1,120.2	1,120.2
IX.4.3.2	Хил хамгаалах ерөнхий газрын авто баазын парк шинэчлэлт /улсын хэмжээнд/	2018	2018	1,000.0	1,000.0
IX.4.3.3	Хар цагаан усны заставын генератор /Увс, Баруунтуруун сум/	2018	2018	5.0	5.0
IX.5	Шүүхийн шинжилгээний үндэсний хүрээлэн			1,539.9	1,539.9
IX.5.1	I.Хөрөнгө оруулалт			590.0	590.0
	<i>Шинэ</i>			<i>590.0</i>	<i>590.0</i>
IX.5.1.1	Шүүхийн шинжилгээний албаны барилга /Өмнөговь, Даланзадгад сум/	2018	2018	590.0	590.0
IX.5.2	II.Их засвар			90.4	90.4
	<i>Шинэ</i>			<i>90.4</i>	<i>90.4</i>
IX.5.2.1	Шүүх эмнэлгийн барилгын дээврийн засвар /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	2018	2018	46.4	46.4
IX.5.2.2	Шүүхийн шинжилгээний албаны барилгын халаалтын шугам /Ховд, Жаргалант сум/	2018	2018	24.1	24.1
IX.5.2.3	Шүүхийн шинжилгээний албаны барилгын дээврийн их засвар /Дархан-Уул, Дархан сум/	2018	2018	19.9	19.9
IX.5.3	III.Тоног төхөөрөмж			859.5	859.5
	<i>Шинэ</i>			<i>859.5</i>	<i>859.5</i>
IX.5.3.1	Шүүхийн шинжилгээний үндэсний хүрээлэнгийн тоног төхөөрөмж /улсын хэмжээнд/	2018	2018	699.5	699.5
IX.5.3.2	Шүүхийн шинжилгээний албаны автомашин /Өмнөговь, Даланзадгад сум/	2018	2018	160.0	160.0
IX.6	Оюуны өмч, улсын бүртгэлийн ерөнхий газар			2,020.0	2,020.0
IX.6.3	III.Тоног төхөөрөмж			2,020.0	2,020.0
	<i>Шинэ</i>			<i>2,020.0</i>	<i>2,020.0</i>
IX.6.3.1	Оюуны өмч, улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын тоног төхөөрөмж /улсын хэмжээнд/	2018	2018	2,020.0	2,020.0
IX.7	Архивын ерөнхий газар			1,497.0	532.5
IX.7.1	I.Хөрөнгө оруулалт			1,397.0	432.5
	<i>Шинэ</i>			<i>1,397.0</i>	<i>432.5</i>
IX.7.1.1	Архивын хэлтсийн барилга /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	2018	2019	1,397.0	432.5
IX.7.3	III.Тоног төхөөрөмж			100.0	100.0
	<i>Шинэ</i>			<i>100.0</i>	<i>100.0</i>
IX.7.3.1	Архивын ерөнхий газрын ажилчдын автобус /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	2018	2018	100.0	100.0
IX.8	Хууль сахиулахын их сургууль			63.6	63.6
IX.8.3	III.Тоног төхөөрөмж			63.6	63.6
	<i>Шинэ</i>			<i>63.6</i>	<i>63.6</i>
IX.8.3.1	Хууль сахиулахын их сургуулийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	2018	2018	63.6	63.6

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Хугацаа		Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн
		Эхлэх	Дуусах		
IX.9	Төрийн тусгай албан хаагчдын нэгдсэн эмнэлэг			2,699.7	2,699.7
IX.9.3	III.Тоног төхөөрөмж			2,699.7	2,699.7
	<i>Шинэ</i>			<i>2,699.7</i>	<i>2,699.7</i>
IX.9.3.1	Эмнэлгийн цахим мэдээллийн техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	2018	2018	470.1	470.1
IX.9.3.2	Төрийн тусгай албан хаагчдын нэгдсэн эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн засвар, цахилгааны нөөцийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	2018	2018	1,901.0	1,901.0
IX.9.3.3	Эмнэлгийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	2018	2018	328.6	328.6
IX.10	Мэдээлэл шуурхай удирдлагын төв			300.0	300.0
IX.10.3	III.Тоног төхөөрөмж			300.0	300.0
	<i>Шинэ</i>			<i>300.0</i>	<i>300.0</i>
IX.10.3.1	Мэдээлэл, шуурхай удирдлагын төвийн тоног төхөөрөмжийн шинэчлэлт /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	2018	2018	300.0	300.0
X	ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН САЙД			33,693.3	15,860.0
X.1	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам			3,200.0	3,200.0
X.1.2	II.Их засвар			2,000.0	2,000.0
	<i>Шинэ</i>			<i>2,000.0</i>	<i>2,000.0</i>
X.1.2.1	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын салбарын их засвар /улсын хэмжээнд/	2018	2018	2,000.0	2,000.0
X.1.3	III.Тоног төхөөрөмж			1,200.0	1,200.0
	<i>Шинэ</i>			<i>1,200.0</i>	<i>1,200.0</i>
X.1.3.1	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын салбарын тоног төхөөрөмж /улсын хэмжээнд/	2018	2018	1,200.0	1,200.0
X.2	Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний ерөнхий газар			10,660.0	5,210.0
X.2.1	I.Хөрөнгө оруулалт			10,660.0	5,210.0
	<i>Шилжих</i>			<i>3,200.0</i>	<i>1,000.0</i>
X.2.1.1	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд, ахмад, эмэгтэйчүүдийн хөгжлийн төвийн барилга /Дорноговь, Сайншанд сум/	2017	2019	3,200.0	1,000.0
	<i>Шинэ</i>			<i>7,460.0</i>	<i>4,210.0</i>
X.2.1.2	Ахмадын амралт, сувиллын газрын барилга /Завхан, Их-Уул сум/	2018	2018	260.0	260.0
X.2.1.3	Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний газрын иргэдэд үйлчлэх төвийн барилга /Хэнтий, Хэрлэн сум/	2018	2019	1,500.0	1,000.0
X.2.1.4	Ахмад настны үндэсний төвийн цэвэрлэх байгууламжийн барилга /Төв, Батсүмбэр сум/	2018	2018	250.0	250.0
X.2.1.5	Ахмадын өргөөний барилга /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 11, 12 дугаар хороо/	2018	2018	400.0	400.0
X.2.1.6	Ахмадын өргөөний барилгын үлдэгдэл санхүүжилт /Өвөрхангай, Арвайхээр сум/	2018	2018	450.0	450.0
X.2.1.7	Ахмадын өргөөний барилга /Хөвсгөл, Жаргалант сум/	2018	2018	200.0	200.0
X.2.1.8	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд, иргэдийн хөгжлийн төвийн барилга /Дорнод, Хэрлэн сум/	2018	2019	4,000.0	1,250.0
X.2.1.9	Ахмадын амралт, сувиллын газрын барилгын өргөтгөл /Хөвсгөл, Алаг-Эрдэнэ сум, Хатгал тосгон/	2018	2018	400.0	400.0
X.3	Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар			14,450.0	5,450.0
X.3.1	I.Хөрөнгө оруулалт			13,850.0	4,850.0
	<i>Шилжих</i>			<i>9,600.0</i>	<i>2,300.0</i>
X.3.1.1	Усан спорт цогцолбор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, Найрамдал зуслан/	2014	2019	9,600.0	2,300.0
	<i>Шинэ</i>			<i>4,250.0</i>	<i>2,550.0</i>
X.3.1.2	Баянгол хүүхдийн зуслангийн театрын барилга, гадна тохижилт /Улаанбаатар, Налайх дүүрэг/	2018	2019	1,000.0	500.0
X.3.1.3	Гэр бүл, хүүхэд, ахмадын соёл, амралтын цогцолборын барилга /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	2018	2019	1,500.0	1,000.0
X.3.1.4	Хүүхэд хамгааллын үйлчилгээний төв /Орхон, Баян-Өндөр сум/	2018	2018	50.0	50.0
X.3.1.5	Хүчирхийлэлд өртсөн хүүхэд, эмэгтэйчүүд, гэрч хохирогчийг түр хамгаалах байр /Ховд, Жаргалант сум/	2018	2019	800.0	500.0
X.3.1.6	Цэцэрлэгт хүрээлэн, биеийн тамирын талбай /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 7, 9, 24, 25 дугаар хороо/	2018	2019	800.0	400.0
X.3.1.7	Хүүхэд, залуучуудын парк /Увс, Улаангом сум, 7 дугаар баг/	2018	2018	100.0	100.0
X.3.3	III.Тоног төхөөрөмж			600.0	600.0
	<i>Шинэ</i>			<i>600.0</i>	<i>600.0</i>
X.3.3.1	Хүүхэд залуучуудын соёлын ордны тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	2018	2018	100.0	100.0
X.3.3.2	Хүүхдийн зуслангийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Налайх дүүрэг, Баянгол зуслан/	2018	2018	500.0	500.0
X.4	Мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллага			4,383.3	1,000.0
X.4.1	I.Хөрөнгө оруулалт			4,383.3	1,000.0
	<i>Шинэ</i>			<i>4,383.3</i>	<i>1,000.0</i>
X.4.1.1	Хөгжил политехник коллежийн барилга /Ховд, Жаргалант сум/	2018	2020	4,383.3	1,000.0
X.5	Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар			1,000.0	1,000.0
X.5.2	II.Их засвар			1,000.0	1,000.0
	<i>Шинэ</i>			<i>1,000.0</i>	<i>1,000.0</i>
X.5.2.1	Нийгмийн даатгалын байгууллагуудын барилгын их засвар /улсын хэмжээнд/	2018	2018	1,000.0	1,000.0
XI	БАТЛАН ХАМГААЛАХЫН САЙД			19,417.4	3,599.5
XI.1	I.Хөрөнгө оруулалт			18,932.4	3,114.5
	<i>Шилжих</i>			<i>18,332.9</i>	<i>2,515.0</i>

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Хугацаа		Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн
		Эхлэх	Дуусах		
XI.1.1	Энхийг дэмжих үйл ажиллагааны чадавхыг нэмэгдүүлэх /Улаанбаатар, Налайх дүүрэг/	2012	2019	16,582.9	1,500.0
XI.1.2	Батлан хамгаалах яамны харьяа "Бага баян" ТӨҮГ-ын амралтын газрын авто замын ажлын дуусгал /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	2012	2018	1,750.0	1,015.0
	<i>Шинэ</i>			599.5	599.5
XI.1.3	"Оюутан цэрэг хөтөлбөр"-ийн хүрээнд баригдах цэргийн байр /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	2018	2018	599.5	599.5
XI.2	II.Их засвар			485.0	485.0
	<i>Шинэ</i>			485.0	485.0
XI.2.1	Батлан хамгаалахын салбарын барилга, байгууламжийн их засвар /улсын хэмжээнд/	2018	2018	485.0	485.0
XII	БАРИЛГА, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН САЙД			420,278.3	76,035.4
XII.1	I.Хөрөнгө оруулалт			412,952.5	70,682.0
	<i>Шилжих</i>			270,071.0	29,735.2
XII.1.1	Барилга байгууламжийн хийц бүтээцийн газар хөдлөл судлалын сорил шинжилгээний төв лабораторийн барилга /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг/	2011	2019	3,458.6	1,412.1
XII.1.2	Цэвэр, бохир усны итгэмжлэгдсэн болон зөөврийн лаборатори байгуулах /улсын хэмжээнд/	2013	2018	948.8	348.8
XII.1.3	Яармагийн гүүр орчмын орон сууцны хорооллын бохир ус, дулаан, цахилгааны шугам сүлжээ, барилга байгууламжийн зураг төсөв, барилга угсралтын ажил /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	2012	2019	21,769.0	4,000.0
XII.1.4	Орон сууцны 14 дүгээр хорооллын цахилгааны 110/35/10 кВТ-ын дэд станцын гаргалгаа 4 иж бүрдэл, 10 кВТ-ын хаалттай хуваарилах байгууламж 3 иж бүрдэл, 10 кВТ-ын хаалттай дэд өртөө 12 иж бүрдэл, 10 кВТ-ын 18.4 км кабель шугамын зураг төсөв, барилга угсралтын ажил /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	2014	2018	7,137.0	79.5
XII.1.5	Улаанбаатар хотын дулаан хангамжийн 11 г, д Ø 800-ийн гол шугамыг Ø 1000 мм голчтой болгон өргөтгөх зураг төсөв, барилга угсралтын ажил /1 дүгээр хорооллын урд талаас баруун 4 замын уулзвар хүртэл, павильон 19-өөс 3/11 холбоос хүртэл 3.4 км/ /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг/	2014	2020	24,949.0	2,000.0
XII.1.6	Баянзүрх дүүргийн 8, 16 дугаар хорооны гэр хорооллын дулааны эх үүсвэр 2 ширхэг, дулааны Ø 80/300 мм-ийн 2010 метр шугамын зураг төсөв, барилга угсралтын ажил /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	2014	2018	14,980.0	308.8
XII.1.7	Хорооллын гадна шугам сүлжээний өргөтгөл /Дорнод, Хэрлэн сум/	2014	2018	5,724.0	2,000.0
XII.1.8	Нийслэл, аймгийн төвийн орон сууцны хорооллын инженерийн шугам сүлжээ /улсын хэмжээнд/	2013	2018	62,000.0	8,901.5
XII.1.9	Сумын төвийн шинэчлэлт төсөл /Архангай, Баян-Өлгий, Булган, Говь-Алтай, Дорнод, Дундговь, Завхан, Өвөрхангай, Өмнөговь, Сүхбаатар, Сэлэнгэ, Төв, Увс, Ховд, Хөвсгөл, Хэнтий аймагт тус бүр нэг сум/	2014	2018	79,954.0	3,001.0
XII.1.10	Дулаан хангамжийн эх үүсвэр, хатуу түлшний халаалтын тогоо 5 ширхэг, ялтсан дулаан солилцуур 3 иж бүрдлийн барилга угсралтын ажил /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	2014	2018	933.8	280.1
XII.1.11	Дулааны шугам сүлжээний Ø 32/200 мм-ийн голчтой 3539 метр шугамын барилга угсралтын ажил /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	2014	2018	942.3	150.0
XII.1.12	Монголын үндэсний олон нийтийн радио телевиз орчмын хорооллын 6 хэсгийн 6 ширхэг ус, дулаан дамжуулах төвийн барилга, гадна цахилгаан хангамжийн зураг төсөв, барилга угсралтын ажил /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	2014	2019	1,633.0	1,000.0
XII.1.13	Гэр хорооллын инженерийн шугам сүлжээ /Хөвсгөл, Мөрөн сум/	2013	2018	5,000.0	929.7
XII.1.14	Гэр хорооллын дахин төлөвлөлт, инженерийн дэд бүтэц /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг/	2013	2018	5,000.0	500.0
XII.1.15	Шинээр тавих төмөр замын дагуух GPS-ийн сүлжээ байгуулах, 1:25000 масштабтай байр зүйн зураглал /11 аймагт/	2011	2019	14,140.2	1,000.0
XII.1.16	Сумын төвийн шинэчлэлт хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх, эмнэлэг, 100 ор /Дорноговь, Замын-Үүд сум/	2013	2018	4,056.0	633.0
XII.1.17	Бүгд Найрамдах Чех Улсын хөрөнгө оруулалтаар эргэн төлөгдөх нөхцөлөөр хэрэгжих Евро Эко Төгөл төсөл /Орхон/	2013	2018	8,926.2	2,388.7
XII.1.18	Улаанбаатар хотын төв цэвэрлэх байгууламжид 2 дугаар тунгаагуур 2 ширхэг, биоцөөрөм барих /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	2013	2018	8,519.1	802.0
	<i>Шинэ</i>			142,881.5	40,946.8
XII.1.19	Төв цэвэрлэх байгууламжийн лагийг цэвэрлэж, үнэргүйжүүлэх /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг/	2018	2020	35,000.0	10,000.0
XII.1.20	Хог ангилах төвийн барилга, тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар/	2018	2020	10,140.0	1,000.0
XII.1.21	Монгол Улсын хүн амын нутагшил, суурьшлийн хөгжлийн ерөнхий төслийг боловсруулах /улсын хэмжээнд/	2018	2020	6,037.4	600.0
XII.1.22	Газрын төлөвлөлт, бүртгэл, бирж, үнэлгээ, мониторингийн нэгдсэн тогтолцоог бий болгох /улсын хэмжээнд/	2018	2019	6,059.6	959.6
XII.1.23	Барилгоын материалын сорилт шинжилгээний лабораторийн барилга /Баян-Өлгий, Өлгий сум/	2018	2019	1,173.0	600.0
XII.1.24	Нийслэл, аймгийн төвүүдийн үерийн хамгаалалтын шинэчлэлт, зураг төсвийн хамт /улсын хэмжээнд/	2018	2020	15,000.0	3,000.0
XII.1.25	Нийслэл, аймгийн төвүүдийн инженерийн шугам сүлжээний өргөтгөл, шинэчлэлт /улсын хэмжээнд/	2018	2020	35,000.0	9,000.0
XII.1.26	Туул зөрлөг орчмын үерийн далан, 800 м /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 11 дүгээр хороо/	2018	2018	200.0	200.0

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Хугацаа		Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн
		Эхлэх	Дуусах		
XII.1.27	Инженерийн шугам сүлжээ /Орхон, Баян-Өндөр сум, Баянцагаан баг/	2018	2020	3,400.0	750.0
XII.1.28	Үерийн хамгаалалтын барилга байгууламж, 1.8 км /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 21, 27 дугаар хороо/	2018	2019	3,500.0	1,100.0
XII.1.29	Төрийн байгууллагын барилгуудын инженерийн шугам сүлжээ /Дорнод, Баяндун, Баянтүмэн, Баян-Уул, Цагаан-Овоо, Чулуунхороот сум/	2018	2018	450.0	450.0
XII.1.30	Гэр хорооллын усан хангамжийг сайжруулах /Орхон, Баян-Өндөр сум, Булаг, Даваат, Рашаант баг/	2018	2018	150.0	150.0
XII.1.31	Сумын төвийн гэрэлтүүлэг /Булган, Булган сум/	2018	2018	477.0	477.0
XII.1.32	Нийтийн эзэмшлийн талбайн тохижилт /Булган, Булган сум, Ханддоржийн талбай/	2018	2018	120.0	120.0
XII.1.33	Хороодын зам, талбай гудамжны тохижилт /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 6, 15, 18, 25, 26 дугаар хороо/	2018	2019	1,500.0	750.0
XII.1.34	Гэр хорооллын инженерийн шугам сүлжээ /Дархан-Уул, Дархан сум, 7, 8 дугаар баг/	2018	2020	4,734.3	600.0
XII.1.35	Орон сууцны хорооллын дулааны шугам сүлжээ /Говь-Алтай, Есөнбулаг сум, Солонго хороолол/	2018	2018	1,200.0	1,200.0
XII.1.36	Нийтийн эзэмшлийн талбайн тохижилт /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 12, 13, 14 дүгээр хороо/	2018	2018	480.0	480.0
XII.1.37	Дулааны шугам сүлжээний шинэчлэлт /Улаанбаатар, Багануур дүүрэг, 4 дүгээр хороо/	2018	2018	270.0	270.0
XII.1.38	Ус зайлуулах шугам /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 2 дугаар хороо/	2018	2018	20.0	20.0
XII.1.39	Дулааны шугам сүлжээ /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 16 дугаар хороо, Орхон хороолол/	2018	2018	1,200.0	1,200.0
XII.1.40	Хүүхдийн тоглоомын талбай /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 11 дүгээр хороо/	2018	2018	140.0	140.0
XII.1.41	Хүүхдийн тоглоомын талбай /Улаанбаатар, Багануур дүүрэг, 4 дүгээр хороо, Тогос уул хэсэг/	2018	2018	10.0	10.0
XII.1.42	Нийтийн эзэмшлийн талбайн тохижилт /Увс, Улаангом сум, 3 дугаар баг/	2018	2019	3,000.0	500.0
XII.1.43	Нийтийн эзэмшлийн талбайн тохижилт, ус зайлуулах шугам /Хэнтий, Хэрлэн сум/	2018	2018	150.0	150.0
XII.1.44	Цамхаг гэрэлтүүлэг /Хэнтий, Хэрлэн сум/	2018	2018	64.0	64.0
XII.1.45	Нийтийн эзэмшлийн орон сууцны байруудын дулааны шугам сүлжээ, дэд станц /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 11, 15 дугаар хороо/	2018	2019	3,600.0	2,600.0
XII.1.46	Халуун усны барилга /Баян-Өлгий, Буянт сум/	2018	2018	220.0	220.0
XII.1.47	Гудамж, зам талбайн гэрэлтүүлэг, тохижилт /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 9, 17, 19, 22, 24 дүгээр хороо/	2018	2019	1,500.0	750.0
XII.1.48	Хүүхдийн тоглоомын талбай /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 4, 5, 14 дүгээр хороо/	2018	2018	160.0	160.0
XII.1.49	Гэр хорооллын инженерийн шугам сүлжээ /Ховд, Жаргалант сум/	2018	2019	3,000.0	500.0
XII.1.50	Төрийн байгууллагуудын барилгын инженерийн шугам сүлжээ /Сэлэнгэ, Шаамар сум/	2018	2019	650.0	400.0
XII.1.51	Автомашин нийтийн эзэмшлийн зогсоолын барилга /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 6 дугаар хороо/	2018	2019	2,000.0	750.0
XII.1.52	Ахмадын чийрэгжүүлэх талбай /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 4, 5, 14 дүгээр хороо/	2018	2018	280.0	280.0
XII.1.53	Нэгдсэн халаалтын зуух, гадна дулааны шугамын шинэчлэлт /Сүхбаатар, Онгон сум/	2018	2019	1,746.2	1,246.2
XII.1.54	Халуун ус, ахуйн үйлчилгээний төвийн барилга /Дундговь, Цагаандэлгэр сум/	2018	2018	250.0	250.0
XII.2	II.Их засвар			3,369.4	3,069.4
	Шинэ			3,369.4	3,069.4
XII.2.1	Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газрын барилгын засвар /Баянхонгор, Говь-Алтай, Дархан-Уул, Завхан/	2018	2018	430.0	430.0
XII.2.2	Нийтийн эзэмшлийн орон сууцны байруудын дээврийн засвар /Орхон, Баян-Өндөр сум, Бүрэнбүст баг/	2018	2018	350.0	350.0
XII.2.3	Нийтийн эзэмшлийн орон сууцны байруудын засвар /Дархан-Уул, Дархан сум, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 дугаар баг/	2018	2018	500.0	500.0
XII.2.4	Нийтийн эзэмшлийн орон сууцны байруудын гадна фасад, дээврийн засвар, гэрэлтүүлэг /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 2, 3, 4, 5, 6 дугаар хороо/	2018	2019	830.0	530.0
XII.2.5	Нийтийн эзэмшлийн орон сууцны байруудын дээврийн засвар /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 15, 17 дугаар хороо/	2018	2018	300.0	300.0
XII.2.6	Нийтийн эзэмшлийн орон сууцны байруудын дээврийн засвар /Сэлэнгэ, Сүхбаатар сум/	2018	2018	385.8	385.8
XII.2.7	Нийтийн эзэмшлийн орон сууцны байруудын шугам сүлжээний засвар /Сэлэнгэ, Сүхбаатар сум, 2, 6, 7 дугаар баг/	2018	2018	253.6	253.6
XII.2.8	Инженерийн шугам сүлжээний засвар /Сэлэнгэ, Алтанбулаг сум/	2018	2018	140.0	140.0
XII.2.9	Инженерийн шугам сүлжээний засвар /Сэлэнгэ, Шаамар сум, Дулаанхаан тосгон/	2018	2018	120.0	120.0
XII.2.10	Нийтийн ахуйн үйлчилгээний барилгын засвар /Дундговь, Адаацаг сум/	2018	2018	50.0	50.0
XII.2.11	Нийтийн ахуйн үйлчилгээний барилгын засвар /Сэлэнгэ, Жавхлант сум/	2018	2018	10.0	10.0
XII.3	III.Тоног төхөөрөмж			1,664.0	1,664.0

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Хугацаа		Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн
		Эхлэх	Дуусах		
	<i>Шинэ</i>			1,664.0	1,664.0
XII.3.1	Ус цэвэршүүлэх төхөөрөмж /Увс, Цагаанхайрхан сум/	2018	2018	100.0	100.0
XII.3.2	Ундны ус хангамжийг сайжруулах, ус цэвэршүүлэх тоног төхөөрөмж /Ховд, Алтай, Дөргөн, Дуут, Үенч сум, Говь-Алтай, Эрдэнэ, Чандмань сум/	2018	2018	600.0	600.0
XII.3.3	Гудамж талбайн камержуулалт /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 4, 5, 6, 7, 8 дугаар хороо/	2018	2018	354.0	354.0
XII.3.4	Ундны ус түгээх автомашин /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 11 дүгээр хороо/	2018	2018	160.0	160.0
XII.3.5	Хог зөөвөрлөх автомашин, тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	2018	2018	450.0	450.0
XII.4	IV.Техник эдийн засгийн үндэслэл, зураг төсөв			2,292.4	620.0
	<i>Шинэ</i>			2,292.4	620.0
XII.4.1	Аймгийн төвүүдийн хөгжлийн ерөнхий болон хилийн боомтуудын хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулах /Архангай, Дорноговь, Завхан, Орхон, Өвөрхангай, Сэлэнгэ, Хэнтий, Сүхбаатар/	2018	2019	2,172.4	500.0
XII.4.2	Үерийн далангийн зураг төсөв /Хэнтий, Хэрлэн сум/	2018	2018	120.0	120.0
XIII	БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ, ШИНЖЛЭХ УХААН, СПОРТЫН САЙД			712,436.1	237,677.0
XIII.1	Боловсрол			516,190.9	182,029.3
XIII.1.1	I.Хөрөнгө оруулалт			497,769.6	168,119.1
	<i>Шилжих</i>			148,662.7	25,364.8
XIII.1.1.1	Япон Улсын Засгийн газрын тусламжийн хөрөнгөөр хэрэгжих сургуулийн барилгын өргөтгөл төслийн монголын талын хөрөнгө /улсын хэмжээнд/	2006	2019	12,300.0	1,500.0
XIII.1.1.2	Дэлхийн зөн Олон улсын байгууллагын тусламжийн монголын талын хөрөнгө /улсын хэмжээнд/	2010	2018	14,000.0	600.0
XIII.1.1.3	Япон Улсын Өвсний үндэс хөтөлбөрийн монголын талын хөрөнгө /улсын хэмжээнд/	2013	2018	10,700.0	1,000.0
XIII.1.1.4	Азийн Хөгжлийн Банкны хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжих Дээд боловсролын шинэчлэлт төслийн монголын талын хөрөнгө /улсын хэмжээнд/	2012	2021	30,677.2	879.7
XIII.1.1.5	Япон Улсын Засгийн газрын буцалтгүй тусламжийн хөрөнгөөр хэрэгжих Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн эмнэлгийн барилга төслийн монголын талын хөрөнгө /Улаанбаатар/	2015	2018	2,300.0	1,500.0
XIII.1.1.6	Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын Засгийн газрын буцалтгүй тусламжийн монголын талын хөрөнгө /1 цэцэрлэг, 21 сургууль/	2015	2020	5,000.0	2,000.0
XIII.1.1.7	Хөдөө аж ахуйн их сургуулийн хичээлийн 2 дугаар байрын барилга /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	2012	2018	6,634.9	1,174.5
XIII.1.1.8	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Улаанбаатар, Багануур дүүрэг/	2016	2019	2,951.5	1,000.0
XIII.1.1.9	Сургуулийн барилга, спорт заалын барилга, 960 суудал /Говь-Алтай, Есөнбулаг сум, Эрүүл мэндийн шинжлэх ухааны Их сургуулийн харьяа Анагаах ухааны коллеж/	2013	2018	5,184.7	1,882.0
XIII.1.1.10	Сургуулийн барилга, 960 суудал /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	2012	2019	5,274.0	1,000.0
XIII.1.1.11	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 240 суудал /Булган, Тэшиг сум/	2012	2018	950.0	200.0
XIII.1.1.12	Сургуулийн барилга, 640 суудал /Булган, Булган сум, 1 дүгээр сургууль/	2012	2018	4,300.0	1,268.1
XIII.1.1.13	Сургуулийн барилга, 960 суудал /Говь-Алтай, Есөнбулаг сум/	2012	2018	5,426.9	1,713.4
XIII.1.1.14	Сургуулийн барилга, 640 суудал, /Дорнод, Баян-Уул сум/	2012	2018	3,958.7	625.5
XIII.1.1.15	Сургуулийн барилга, спорт заал /Завхан, Цэцэн-Уул сум/	2016	2019	1,700.0	1,000.0
XIII.1.1.16	Сургуулийн барилга, спорт заал худалдан авах, 160 суудал /Завхан, Баянхайрхан сум/	2017	2018	2,600.0	1,000.0
XIII.1.1.17	Мандал сургуулийн 960 хүүхдийн спорт заалын барилга /Дундговь, Сайнцагаан сум/	2014	2018	815.8	18.2
XIII.1.1.18	Сургуулийн барилга, 640 суудал /Завхан, Их-Уул сум/	2016	2018	3,892.5	1,692.5
XIII.1.1.19	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, Монгол-Оросын хамтарсан 3 дугаар дунд сургууль/	2016	2018	4,268.2	279.8
XIII.1.1.20	Сургуулийн барилгын комплекс, 320 суудал /Хөвсгөл, Улаан-Уул сум/	2012	2019	3,238.0	800.0
XIII.1.1.21	Сургуулийн барилга, 928 суудал /Өвөрхангай, Арвайхээр сум, Мэргэд лаборатори сургууль/	2014	2018	3,800.0	1,153.2
XIII.1.1.22	Сургуулийн барилга, 220 суудал /Хөвсгөл, Цагаан-Үүр сум/	2014	2018	2,023.5	160.2
XIII.1.1.23	Сургуулийн дотуур байрын барилга, 75 ор /Архангай, Хангай сум/	2012	2018	657.2	107.2
XIII.1.1.24	Спорт заалын барилга /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 61 дүгээр сургууль/	2012	2018	1,599.2	826.8
XIII.1.1.25	Сургуулийн дотуур байрын барилга, 150 ор /Дархан-Уул, Шарын гол сум/	2012	2018	1,502.0	252.0
XIII.1.1.26	Сургуулийн барилга, 640 суудал /Орхон, Баян-Өндөр сум, Эрдэнэ баг/	2013	2018	4,486.0	221.0
XIII.1.1.27	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Төв, Эрдэнэ сум/	2012	2018	2,960.0	291.3
XIII.1.1.28	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 16 дугаар хороо/	2015	2018	1,087.9	18.9
XIII.1.1.29	Цэцэрлэгийн барилга, 75 ор /Говь-Алтай, Тайшир сум/	2013	2018	875.9	338.4
XIII.1.1.30	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Орхон, Баян-Өндөр сум/	2014	2018	1,439.8	184.9
XIII.1.1.31	Цэцэрлэгийн барилга, 75 ор /Сэлэнгэ, Шаамар сум, Дулаанхаан тосгон/	2012	2018	1,287.6	584.1
XIII.1.1.32	Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Сэлэнгэ, Мандал сум/	2012	2018	771.2	93.0
	<i>Шинэ</i>			349,106.8	142,754.3

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Хугацаа		Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн
		Эхлэх	Дуусах		
XIII.1.1.33	Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжих Өрсөлдөх чадвартай дээд боловсрол төслийн монголын талын хөрөнгө	2018	2021	3,000.0	493.8
	Сургуулийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх хөтөлбөр			175,492.4	61,216.8
XIII.1.1.34	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 9 дүгээр сургууль/	2018	2019	1,500.0	700.0
XIII.1.1.35	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 640 суудал /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 62 дугаар сургууль/	2018	2019	3,000.0	900.0
XIII.1.1.36	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 640 суудал /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 65 дугаар сургууль/	2018	2019	3,000.0	900.0
XIII.1.1.37	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 640 суудал /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 106 дугаар сургууль/	2018	2019	3,840.0	900.0
XIII.1.1.38	Сургуулийн барилга, 640 суудал /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 32 дугаар хороо/	2018	2019	4,396.8	900.0
XIII.1.1.39	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 71 дүгээр сургууль/	2018	2019	1,500.0	700.0
XIII.1.1.40	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 640 суудал /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, Буянт-Ухаа цогцолбор сургууль/	2018	2019	3,840.0	900.0
XIII.1.1.41	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 52 дугаар сургууль/	2018	2019	1,500.0	800.0
XIII.1.1.42	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 114 дүгээр сургууль/	2018	2019	1,500.0	800.0
XIII.1.1.43	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 640 суудал /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, Сэтгэмж сургууль/	2018	2019	3,214.1	800.0
XIII.1.1.44	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 640 суудал /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, Эрдмийн өргөө цогцолбор сургууль/	2018	2019	3,840.0	800.0
XIII.1.1.45	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 360 суудал /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 47 дугаар сургууль/	2018	2019	2,900.0	800.0
XIII.1.1.46	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 13 дугаар сургууль/	2018	2019	1,500.0	800.0
XIII.1.1.47	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, Шинэ эхлэл сургууль/	2018	2019	1,500.0	800.0
XIII.1.1.48	Сургуулийн барилга буулгаж, шинээр барих, 640 суудал /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 19 дүгээр сургууль/	2018	2019	3,266.8	1,000.0
XIII.1.1.49	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 97 дугаар сургууль/	2018	2019	1,346.7	650.0
XIII.1.1.50	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 111 дүгээр сургууль/	2018	2019	1,500.0	700.0
XIII.1.1.51	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 640 суудал /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, Амгалан цогцолбор сургууль/	2018	2019	3,840.0	1,000.0
XIII.1.1.52	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 640 суудал /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, Шавь цогцолбор/	2018	2019	3,500.0	1,000.0
XIII.1.1.53	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 640 суудал /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 44 дүгээр сургууль/	2018	2019	2,834.5	1,000.0
XIII.1.1.54	Сургуулийн барилга, 920 суудал /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 26 дугаар хороо/	2018	2019	6,600.0	1,000.0
XIII.1.1.55	Сургуулийн барилга буулгаж шинээр барих, 1500 суудал /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 21 дүгээр сургууль/	2018	2020	10,700.0	1,000.0
XIII.1.1.56	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 5 дугаар сургууль/	2018	2019	4,000.0	1,000.0
XIII.1.1.57	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 23 дугаар сургууль/	2018	2019	1,500.0	1,000.0
XIII.1.1.58	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 450 суудал /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 24 дүгээр сургууль/	2018	2019	4,364.5	1,000.0
XIII.1.1.59	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 450 суудал /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 50 дугаар сургууль/	2018	2019	1,500.0	1,000.0
XIII.1.1.60	Сургуулийн барилгын өргөтгөл /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 1 дүгээр сургууль/	2018	2019	2,500.0	700.0
XIII.1.1.61	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Булган, Бугат сум/	2018	2019	2,100.0	980.0
XIII.1.1.62	Сургуулийн барилга /Баянхонгор, Баянхонгор сум, Баян-Ойт сургууль/	2018	2020	2,649.0	500.0
XIII.1.1.63	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Хөвсгөл, Төмөрбулаг сум/	2018	2019	2,500.0	800.0
XIII.1.1.64	Сургуулийн барилга, 480 суудал /Сэлэнгэ, Сайхан сум/	2018	2019	3,800.0	600.0
XIII.1.1.65	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Хөвсгөл, Рашаант сум/	2018	2019	2,500.0	800.0
XIII.1.1.66	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Хөвсгөл, Тосонцэнгэл сум/	2018	2019	2,500.0	800.0
XIII.1.1.67	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Хөвсгөл, Чандмань-Өндөр сум/	2018	2019	3,600.0	1,000.0
XIII.1.1.68	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Говь-Алтай, Дарви сум/	2018	2018	1,100.0	1,100.0
XIII.1.1.69	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Говь-Алтай, Дэлгэр сум/	2018	2019	2,100.0	600.0
XIII.1.1.70	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 320 суудал /Говь-Алтай, Чандмань сум/	2018	2019	2,200.0	600.0
XIII.1.1.71	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Увс, Түргэн сум/	2018	2019	2,960.0	1,480.0
XIII.1.1.72	Сургуулийн барилга, 960 суудал /Сүхбаатар, Баруун-Урт сум, 5 дугаар сургууль/	2018	2020	6,000.0	1,000.0
XIII.1.1.73	Сургуулийн барилгын өргөтгөл /Увс, Улаангом сум, 2 дугаар сургууль/	2018	2019	1,960.0	980.0
XIII.1.1.74	Сургуулийн барилга, 640 суудал /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 23 дугаар хороо/	2018	2019	5,500.0	3,000.0
XIII.1.1.75	Сургуулийн барилга, 240 суудал /Хөвсгөл, Эрдэнэбулган сум/	2018	2019	1,157.1	600.0

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Хугацаа		Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн
		Эхлэх	Дуусах		
XIII.1.1.76	Сургуулийн барилга, 250 суудал /Орхон, Баян-Өндөр сум, Рашаант баг/	2018	2019	1,000.0	600.0
XIII.1.1.77	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Дундговь, Дэрэн сум/	2018	2019	1,474.5	1,237.3
XIII.1.1.78	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Дорноговь, Сайншанд сум/	2018	2019	2,100.0	700.0
XIII.1.1.79	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Өмнөговь, Номгон сум/	2018	2019	3,300.0	800.0
XIII.1.1.80	Сургуулийн барилга, 640 суудал /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 9 дүгээр хороо/	2018	2019	3,800.0	1,500.0
XIII.1.1.81	Сургуулийн барилга, 640 суудал /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 16 дугаар хороо/	2018	2019	4,000.0	1,496.0
XIII.1.1.82	Сургуулийн барилга, 120 суудал /Өвөрхангай, Уянга сум, Жаргалант баг/	2018	2019	1,000.0	500.0
XIII.1.1.83	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Өвөрхангай, Богд сум/	2018	2019	3,200.0	1,600.0
XIII.1.1.84	Сургуулийн барилга, 928 суудал /Орхон, Баян-Өндөр сум, Эрдэнэт цогцолбор сургууль/	2018	2019	4,297.2	3,000.0
XIII.1.1.85	Сургуулийн барилга, 640 суудал /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 28 дугаар хороо/	2018	2019	5,566.0	2,348.3
XIII.1.1.86	Сургуулийн барилга худалдан авах, 960 суудал /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 10 дугаар хороо/	2018	2019	4,350.0	3,000.0
XIII.1.1.87	Сургуулийн барилга, 320 суудал /Хөвсгөл, Арбулаг сум/	2018	2019	3,800.0	1,500.0
XIII.1.1.88	Сургуулийн барилгын өргөтгөл, 480 суудал /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, Ирээдүй 1 дүгээр бага сургууль/	2018	2019	1,755.2	755.2
XIII.1.1.89	Сургуулийн барилгын өргөтгөл /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 107 дугаар сургууль/	2018	2019	1,900.0	450.0
XIII.1.1.90	Бага сургууль, цэцэрлэгийн цогцолборын барилга /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 11 дүгээр хороо/	2018	2019	2,840.0	1,840.0
XIII.1.1.91	Бага сургууль, цэцэрлэгийн цогцолборын барилга /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 12 дугаар хороо/	2018	2019	2,000.0	750.0
XIII.1.1.92	Бага сургууль, цэцэрлэгийн цогцолборын барилга /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 14 дүгээр хороо/	2018	2019	2,000.0	750.0
XIII.1.1.93	Номын сангийн барилга /Говь-Алтай, Есөнбулаг сум/	2018	2019	1,000.0	600.0
XIII.1.1.94	Дотуур байрын барилга, 120 ор /Хэнтий, Баян-Овоо сум/	2018	2018	1,450.0	1,450.0
XIII.1.1.95	Дотуур байрын барилга, 150 ор /Хөвсгөл, Баянзүрх сум/	2018	2019	1,820.0	800.0
XIII.1.1.96	Дотуур байрын барилга, 75 ор /Хөвсгөл, Улаан-Уул сум/	2018	2019	850.0	500.0
XIII.1.1.97	Дотуур байрын барилга, 160 ор /Төв, Эрдэнэ сум/	2018	2019	1,600.0	800.0
XIII.1.1.98	Дотуур байрын барилга, 100 ор /Өвөрхангай, Тарагт сум/	2018	2019	1,000.0	500.0
XIII.1.1.99	Дотуур байрын барилга /Баян-Өлгий, Цэнгэл сум, Загаснуур баг/	2018	2018	143.0	143.0
XIII.1.1.100	Дотуур байрын барилга, 160 ор /Төв, Батсүмбэр сум/	2018	2019	1,600.0	720.0
XIII.1.1.101	Дотуур байрын барилга, 75 ор /Төв, Баянжаргалан сум/	2018	2019	880.0	530.0
XIII.1.1.102	Дотуур байрын барилга худалдан авах /Өмнөговь, Гурвантэс сум/	2018	2019	2,400.0	1,400.0
XIII.1.1.103	Дотуур байрын барилга, 150 ор /Хөвсгөл, Түнэл сум/	2018	2019	2,000.0	750.0
XIII.1.1.104	Дотуур байрын халуун усны барилга /Баян-Өлгий, Сагсай сум/	2018	2018	116.0	116.0
XIII.1.1.105	Дотуур байрын барилгын өргөтгөл /Увс, Тэс сум/	2018	2019	1,000.0	500.0
XIII.1.1.106	Дотуур байрын барилга /Баянхонгор, Жинст сум/	2018	2019	1,500.0	750.0
XIII.1.1.107	Дотуур байрын барилга, 150 ор /Баян-Өлгий, Дэлүүн сум/	2018	2018	1,025.0	1,025.0
XIII.1.1.108	Сургуулийн дотуур байр, урлаг, спортын заал, биеийн тамирын талбай /Ховд, Жаргалант сум, 7 дугаар сургууль/	2018	2019	2,500.0	400.0
XIII.1.1.109	Сургуулийн спорт заалын барилга /Баянхонгор, Баянхонгор сум, Эрдэнэмандал ахлах сургууль/	2018	2018	936.5	936.5
XIII.1.1.110	Сургуулийн спорт заалын барилга /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, Ганзам сургууль/	2018	2019	2,000.0	1,000.0
XIII.1.1.111	Сургуулийн өргөтгөл, спорт заалын барилга /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, Ирээдүй 2 дугаар бага сургууль/	2018	2018	630.1	630.1
XIII.1.1.112	Сургуулийн спорт заалын өргөтгөл /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 67 дугаар сургууль/	2018	2018	651.7	651.7
XIII.1.1.113	Спорт заалын барилга /Дорнод, Хэрлэн сум, 2 дугаар сургууль/	2018	2019	825.9	400.0
XIII.1.1.114	Сургуулийн спорт заалын барилга /Өвөрхангай, Арвайхээр сум/	2018	2019	1,100.0	500.0
XIII.1.1.115	Сургуулийн спорт заалын барилгын дуусгал /Дундговь, Хулд сум/	2018	2018	310.0	310.0
XIII.1.1.116	Сургуулийн урлаг заалын барилга /Өмнөговь, Даланзадгад сум, 4 дүгээр сургууль/	2018	2019	1,300.0	663.9
XIII.1.1.117	Сургуулийн спорт заалын барилга /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 48 дугаар сургууль/	2018	2019	970.0	670.0
XIII.1.1.118	Сургуулийн барилга, спорт заал, 320 суудал /Завхан, Сантмаргаз сум/	2018	2019	2,100.0	750.0
XIII.1.1.119	Сургуулийн хөл бөмбөгийн талбай /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 8 дугаар хороо/	2018	2018	350.0	350.0
XIII.1.1.120	Сургуулийн спорт заалын барилгын өргөтгөл /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 88 дугаар сургууль/	2018	2018	800.0	800.0
	Хүүхэд бүр цэцэрлэгт хөтөлбөр			137,756.3	62,397.6
XIII.1.1.121	Цэцэрлэгийн барилга буулгаж, шинээр барих 240 ор /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 43 дугаар цэцэрлэг/	2018	2019	2,047.9	800.0
XIII.1.1.122	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 150 ор /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 103 дугаар цэцэрлэг/	2018	2019	1,500.0	800.0
XIII.1.1.123	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 150 ор /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 100 дугаар цэцэрлэг/	2018	2019	1,515.0	800.0
XIII.1.1.124	Цэцэрлэгийн барилга буулгаж, шинээр барих 240 ор /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 34 дүгээр цэцэрлэг/	2018	2019	2,265.4	800.0
XIII.1.1.125	Цэцэрлэгийн барилга буулгаж, шинээр барих 240 ор /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 13 дугаар цэцэрлэг/	2018	2019	2,500.0	800.0

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Хугацаа		Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн
		Эхлэх	Дуусах		
XIII.1.1.126	Цэцэрлэгийн барилга буулгаж, шинээр барих 240 ор /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 30 дугаар цэцэрлэг/	2018	2019	2,500.0	800.0
XIII.1.1.127	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 240 ор /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 66 дугаар цэцэрлэг/	2018	2019	2,500.0	800.0
XIII.1.1.128	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 150 ор /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 114 дүгээр цэцэрлэг/	2018	2019	1,500.0	700.0
XIII.1.1.129	Цэцэрлэгийн барилга буулгаж, шинээр барих 240 ор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 55 дугаар цэцэрлэг/	2018	2019	2,500.0	800.0
XIII.1.1.130	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 240 ор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 125 дугаар цэцэрлэг/	2018	2019	2,500.0	800.0
XIII.1.1.131	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 11 дүгээр хороо/	2018	2019	1,500.0	700.0
XIII.1.1.132	Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 5 дугаар хороо/	2018	2019	1,200.0	600.0
XIII.1.1.133	Цэцэрлэгийн барилга буулгаж, шинээр барих 280 ор /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 10 дугаар цэцэрлэг/	2018	2019	1,500.0	700.0
XIII.1.1.134	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 24 дүгээр хороо/	2018	2019	1,500.0	700.0
XIII.1.1.135	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 26 дугаар хороо/	2018	2019	1,500.0	700.0
XIII.1.1.136	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 23 дугаар хороо/	2018	2019	1,500.0	700.0
XIII.1.1.137	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 28 дугаар хороо/	2018	2019	1,500.0	700.0
XIII.1.1.138	Цэцэрлэгийн барилга, 280 ор /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 10 дугаар цэцэрлэг/	2018	2019	2,500.0	800.0
XIII.1.1.139	Цэцэрлэгийн барилга буулгаж, шинээр барих 240 ор /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 50 дугаар цэцэрлэг/	2018	2019	2,160.2	800.0
XIII.1.1.140	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 150 ор /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 62 дугаар цэцэрлэг/	2018	2019	1,500.0	700.0
XIII.1.1.141	Цэцэрлэгийн барилга, 240 ор /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 14 дүгээр хороо/	2018	2019	1,849.1	849.1
XIII.1.1.142	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 100 ор /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 53 дугаар цэцэрлэг/	2018	2019	1,200.0	700.0
XIII.1.1.143	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл, 100 ор /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 49 дүгээр цэцэрлэг/	2018	2019	1,200.0	700.0
XIII.1.1.144	Цэцэрлэгийн барилга, 240 ор /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 33 дугаар цэцэрлэг/	2018	2019	2,000.0	500.0
XIII.1.1.145	Цэцэрлэгийн барилгыг буулгаж, шинээр барих, 240 ор /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 4 дүгээр цэцэрлэг/	2018	2019	2,000.0	500.0
XIII.1.1.146	Цэцэрлэгийн барилгын дуусгал /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	2018	2018	758.4	758.4
XIII.1.1.147	Цэцэрлэгийн барилга худалдан авах, 100 ор /Завхан, Их-Уул сум/	2018	2018	434.0	434.0
XIII.1.1.148	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Өвөрхангай, Арвайхээр сум/	2018	2019	1,000.0	500.0
XIII.1.1.149	Цэцэрлэгийн барилгын дуусгал /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 18 дугаар хороо/	2018	2018	685.7	685.7
XIII.1.1.150	Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 25 дугаар хороо/	2018	2018	721.3	721.3
XIII.1.1.151	Цэцэрлэгийн барилга /Хөвсгөл, Түнэл сум/	2018	2019	1,500.0	750.0
XIII.1.1.152	Цэцэрлэгийн барилга, 120 ор /Дорнод, Хэрлэн сум, 1 дүгээр баг/	2018	2019	1,567.5	400.0
XIII.1.1.153	Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Завхан, Шилүүстэй сум/	2018	2019	800.0	300.0
XIII.1.1.154	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Орхон, Баян-Өндөр сум, Яргуйт баг/	2018	2019	1,600.0	750.0
XIII.1.1.155	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Увс, Улаангом сум, 2 дугаар баг/	2018	2019	1,440.0	720.0
XIII.1.1.156	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Хөвсгөл, Мөрөн сум, 14 дүгээр баг/	2018	2019	1,730.0	700.0
XIII.1.1.157	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Орхон, Баян-Өндөр сум, Булаг баг/	2018	2019	800.0	500.0
XIII.1.1.158	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Ховд, Мянгад сум/	2018	2019	1,400.0	500.0
XIII.1.1.159	Цэцэрлэгийн барилга худалдан авах /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 6 дугаар хороо/	2018	2019	1,200.0	600.0
XIII.1.1.160	Цэцэрлэгийн барилга, 280 ор /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	2018	2019	2,050.0	1,050.0
XIII.1.1.161	Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Хэнтий, Дэлгэрхаан сум/	2018	2019	1,500.0	450.0
XIII.1.1.162	Цэцэрлэгийн барилга, 120 ор /Хэнтий, Цэнхэрмандал сум/	2018	2019	1,500.0	450.0
XIII.1.1.163	Цэцэрлэгийн барилга, 200 ор /Хэнтий, Өмнөдэлгэр сум/	2018	2019	1,800.0	450.0
XIII.1.1.164	Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Төв, Баян-Өнжүүл сум/	2018	2019	917.3	517.3
XIII.1.1.165	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 74 дүгээр цэцэрлэг/	2018	2019	1,200.0	700.0
XIII.1.1.166	Цэцэрлэгийн барилга, 120 ор /Улаанбаатар, Налайх дүүрэг, 1 дүгээр хороо/	2018	2019	1,350.0	650.0
XIII.1.1.167	Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Улаанбаатар, Налайх дүүрэг, 3 дугаар хороо/	2018	2019	1,100.0	650.0
XIII.1.1.168	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Увс, Улаангом сум, 12 дугаар баг/	2018	2019	1,500.0	500.0
XIII.1.1.169	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл /Сэлэнгэ, Сүхбаатар сум, 4 дүгээр цэцэрлэг/	2018	2018	40.0	40.0
XIII.1.1.170	Цэцэрлэгийн барилга, 50 ор /Сэлэнгэ, Алтанбулаг сум/	2018	2019	750.0	400.0
XIII.1.1.171	Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Дундговь, Баянжаргалан сум/	2018	2019	1,022.2	511.1
XIII.1.1.172	Цэцэрлэгийн барилга, 240 ор /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 21 дүгээр хороо/	2018	2019	2,200.0	750.0
XIII.1.1.173	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 4 дүгээр цэцэрлэг/	2018	2019	1,800.0	900.0
XIII.1.1.174	Цэцэрлэгийн барилгыг буулгаж, шинээр барих, 240 ор /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 28 дугаар цэцэрлэг/	2018	2019	2,200.0	1,100.0

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Хугацаа		Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн
		Эхлэх	Дуусах		
XIII.1.1.175	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Дорноговь, Сайншанд сум/	2018	2019	1,600.0	450.0
XIII.1.1.176	Цэцэрлэгийн барилга худалдан авах, 200 ор /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 25 дугаар хороо/	2018	2019	2,500.0	1,000.0
XIII.1.1.177	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 22 дугаар хороо/	2018	2019	1,500.0	500.0
XIII.1.1.178	Цэцэрлэгийн барилга, 50 ор /Архангай, Хангай сум/	2018	2018	532.0	532.0
XIII.1.1.179	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 1 дүгээр хороо/	2018	2019	1,500.0	500.0
XIII.1.1.180	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Дорнод, Хэрлэн сум, 6 дугаар баг/	2018	2019	1,300.0	400.0
XIII.1.1.181	Цэцэрлэгийн барилга, 50 ор /Төв, Жаргалант сум/	2018	2018	1,000.0	1,000.0
XIII.1.1.182	Цэцэрлэгийн барилга, 240 ор /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	2018	2019	3,500.0	2,500.0
XIII.1.1.183	Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Баян-Өлгий, Бугат сум/	2018	2019	600.0	300.0
XIII.1.1.184	Цэцэрлэгийн барилга, 250 ор /Баян-Өлгий, Өлгий сум/	2018	2019	3,500.0	2,000.0
XIII.1.1.185	Цэцэрлэгийн барилга, 280 ор /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 15, 16 дугаар хороо/	2018	2019	2,050.0	900.0
XIII.1.1.186	Цэцэрлэгийн барилга, 280 ор /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 17, 18 дугаар хороо/	2018	2019	2,050.0	900.0
XIII.1.1.187	Цэцэрлэгийн барилга, 280 ор /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 19, 20 дугаар хороо/	2018	2019	2,050.0	800.0
XIII.1.1.188	Цэцэрлэгийн барилга, 200 ор /Хэнтий, Хэрлэн сум/	2018	2019	2,500.0	500.0
XIII.1.1.189	Цэцэрлэгийн барилга, 200 ор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 16 дугаар хороо/	2018	2019	1,500.0	750.0
XIII.1.1.190	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Хөвсгөл, Цэцэрлэг сум/	2018	2019	2,200.0	750.0
XIII.1.1.191	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл /Дархан-Уул, Дархан сум, 23 дугаар цэцэрлэг/	2018	2019	1,500.0	500.0
XIII.1.1.192	Цэцэрлэгийн барилга худалдан авах /Дархан-Уул, Дархан сум, 9 дүгээр баг/	2018	2018	900.0	900.0
XIII.1.1.193	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 2 дугаар хороо/	2018	2019	1,500.0	750.0
XIII.1.1.194	Цэцэрлэгийн барилга, 75 ор /Өвөрхангай, Богд сум/	2018	2019	900.0	350.0
XIII.1.1.195	Цэцэрлэгийн барилга, 75 ор /Өвөрхангай, Сант сум/	2018	2019	900.0	350.0
XIII.1.1.196	Цэцэрлэгийн барилга, 75 ор /Баян-Өлгий, Ногооннуур сум/	2018	2018	500.0	500.0
XIII.1.1.197	Цэцэрлэгийн барилга, 50 ор /Баян-Өлгий, Ногооннуур сум, Улаанчулуут баг/	2018	2018	360.0	360.0
XIII.1.1.198	Цэцэрлэгийн барилга, 240 ор /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 6 дугаар хороо/	2018	2019	4,000.0	1,250.0
XIII.1.1.199	Цэцэрлэгийн барилга, 200 ор /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 16 дугаар хороо, Гандангийн дэнж/	2018	2019	2,000.0	1,000.0
XIII.1.1.200	Цэцэрлэгийн барилга, 125 ор /Баян-Өлгий, Сагсай сум/	2018	2019	1,200.0	711.0
XIII.1.1.201	Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	2018	2019	1,000.0	500.0
XIII.1.1.202	Цэцэрлэгийн барилга, 50 ор /Завхан, Алдархаан сум/	2018	2019	578.5	222.7
XIII.1.1.203	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 73 дугаар цэцэрлэг/	2018	2019	2,000.0	1,000.0
XIII.1.1.204	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 4, 5, 14 дүгээр хороо/	2018	2019	1,500.0	800.0
XIII.1.1.205	Цэцэрлэгийн барилга худалдан авах, 150 ор /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 2 дугаар хороо/	2018	2018	1,285.0	1,285.0
XIII.1.1.206	Цэцэрлэгийн барилгын өргөтгөл /Баянхонгор, Баянговь сум/	2018	2019	1,276.7	500.0
XIII.1.1.207	Цэцэрлэгийн барилга, 200 ор /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 13 дугаар хороо/	2018	2019	1,500.0	750.0
XIII.1.1.208	Цэцэрлэгийн гадна тоглоомын талбайн тохижилт /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 143 дугаар цэцэрлэг/	2018	2018	100.0	100.0
XIII.1.1.209	Цэцэрлэгийн барилга, 75 ор /Сэлэнгэ, Орхонтуул сум, Рашаант тосгон/	2018	2019	870.0	600.0
XIII.1.1.210	Цэцэрлэгийн барилга, 150 ор /Сэлэнгэ, Цагааннуур сум/	2018	2019	1,500.0	500.0
XIII.1.2	II.Их засвар			16,556.5	12,145.4
	Шинэ			16,556.5	12,145.4
XIII.1.2.1	Сургууль, цэцэрлэг, дотуур байрын барилгын их засвар /Дорнод, Булган, Гурванзагал, Сэргэлэн, Халхгол, Хэрлэн сум/	2018	2018	603.1	603.1
XIII.1.2.2	Тусгай сургууль, цэцэрлэгийн их засвар /Улаанбаатар, 25, 70, 86, 116, 63, 55 дугаар сургууль, 10 дугаар цэцэрлэг/	2018	2018	500.0	500.0
XIII.1.2.3	Сургууль, цэцэрлэгийн барилгын их засвар /Өвөрхангай, Арвайхээр сум/	2018	2019	1,900.0	500.0
XIII.1.2.4	Сургууль, цэцэрлэг, дотуур байрын барилгын их засвар /Хэнтий, Дэлгэрхаан сум, Хэрлэнбаян-Улаан тосгон, Өмнөдэлгэр сум, Хурх тосгон/	2018	2018	216.0	216.0
XIII.1.2.5	Сургууль, цэцэрлэг, дотуур байрын барилгын их засвар /Өмнөговь, Баян-Овоо, Даланзадгад, Манлай, Номгон, Ханбогд сум/	2018	2019	1,016.1	516.1
XIII.1.2.6	Сургууль, дотуур байрын барилгын их засвар /Өмнөговь, Булган сум/	2018	2018	200.0	200.0
XIII.1.2.7	Сургуулийн дотуур байрын барилгын их засвар /Увс, Тэс сум, Хар үзүүр баг/	2018	2018	200.0	200.0
XIII.1.2.8	Сургуулийн дотуур байрын барилгын их засвар /Увс, Тэс сум, Таван улиас баг/	2018	2018	200.0	200.0
XIII.1.2.9	Сургуулийн барилгын их засвар /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 29, 35, 116 дугаар сургууль/	2018	2018	679.0	679.0
XIII.1.2.10	Сургуулийн барилгын их засвар /Увс, Өлгий сум/	2018	2018	400.0	400.0
XIII.1.2.11	Сургуулийн барилгын их засвар /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 19, 51 дүгээр сургууль/	2018	2018	1,000.0	1,000.0

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Хугацаа		Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн
		Эхлэх	Дуусах		
XIII.1.2.12	Сургууль, цэцэрлэгийн барилгын их засвар /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	2018	2019	685.0	485.0
XIII.1.2.13	Сургууль, цэцэрлэгийн барилгын их засвар /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	2018	2019	1,000.0	500.0
XIII.1.2.14	Цэцэрлэгийн барилгын их засвар /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 29 дүгээр цэцэрлэг/	2018	2018	200.0	200.0
XIII.1.2.15	Сургууль, цэцэрлэгийн барилгын их засвар /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг/	2018	2019	2,100.0	1,500.0
XIII.1.2.16	Сургуулийн спорт заалын барилгын их засвар /Увс, Баруунтуруун сум/	2018	2018	100.0	100.0
XIII.1.2.17	Сургуулийн спорт заалын барилгын их засвар /Ховд, Чандмань сум/	2018	2018	290.0	290.0
XIII.1.2.18	Сургуулийн дулааны шугам сүлжээний засвар /Завхан, Улиастай сум, Жавхлант цогцолбор сургууль/	2018	2018	59.7	59.7
XIII.1.2.19	Сургууль, цэцэрлэгийн байрын барилгын их засвар /Сэлэнгэ, Хушаат, Баруунбүрэн, Сант, Сайхан, Орхонтуул сум/	2018	2018	862.6	862.6
XIII.1.2.20	Сургууль, цэцэрлэг, дотуур байрын барилгын их засвар /Увс, Зүүнговь, Сагил, Цагаанхайрхан сум/	2018	2019	1,200.0	950.0
XIII.1.2.21	Сургуулийн барилгын их засвар /Хэнтий, Хэрлэн сум, 4 дүгээр сургууль/	2018	2018	184.0	184.0
XIII.1.2.22	Сургууль, цэцэрлэгийн барилгын их засвар /Баянхонгор, Баянхонгор, Шинэжинст сум/	2018	2019	382.0	288.0
XIII.1.2.23	Сургууль, цэцэрлэгийн барилгын их засвар /Завхан, Завханмандал, Улиастай, Цагаанчулуут сум/	2018	2019	994.0	776.9
XIII.1.2.24	Сургууль, цэцэрлэгийн барилгын их засвар /Өвөрхангай, Бат-Өлзий, Хужирт, Зүүнбаян-Улаан сум/	2018	2019	450.0	200.0
XIII.1.2.25	Сургуулийн барилгын их засвар /Увс, Ховд сум/	2018	2018	300.6	300.6
XIII.1.2.26	Сургууль, цэцэрлэгийн барилгын их засвар /Сэлэнгэ, Алтанбулаг, Жавхлант сум/	2018	2019	834.4	434.4
XIII.1.3	III.Тоног төхөөрөмж			1,864.8	1,764.8
	<i>Шинэ</i>			<i>1,864.8</i>	<i>1,764.8</i>
XIII.1.3.1	Тусгай сургууль, цэцэрлэгийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, 25, 70, 86, 116, 63, 55 дугаар сургууль, 10 дугаар цэцэрлэг/	2018	2018	500.0	500.0
XIII.1.3.2	Тусгай сургуулийн сурагчдын автобус /Улаанбаатар, 25, 70, 86, 116, 63, 55 дугаар сургууль, 10 дугаар цэцэрлэг/	2018	2018	1,000.0	1,000.0
XIII.1.3.3	Цэцэрлэгийн тоног төхөөрөмж /Өмнөговь, Даланзадгад сум/	2018	2018	40.0	40.0
XIII.1.3.4	Сургууль, цэцэрлэгийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	2018	2019	240.0	140.0
XIII.1.3.5	Сургуулийн тавилга, тоног төхөөрөмж /Увс, Завхан, Ховд сум/	2018	2018	84.8	84.8
XIII.2	Соёл			116,427.6	30,513.9
XIII.2.1	I.Хөрөнгө оруулалт			114,547.8	28,634.1
	<i>Шилжих</i>			<i>76,746.3</i>	<i>9,220.4</i>
XIII.2.1.1	Түүх, соёлын дурсгалт өвийг дэмжих хөрөнгө оруулалт	2011	2018	11,900.0	1,000.0
XIII.2.1.2	Соёлын өвийн төвийн барилга /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	2012	2018	8,000.0	1,000.0
XIII.2.1.3	Үндэсний номын сангийн барилга /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	2012	2019	12,000.0	1,000.0
XIII.2.1.4	Хөгжимт драмын театрын барилга, 800 суудал /Төв, Зуунмод сум/	2014	2018	9,500.0	1,000.0
XIII.2.1.5	Аймгийн хөгжимт драмын театрын барилга /Архангай, Эрдэнэбулган сум/	2012	2019	9,948.4	1,000.0
XIII.2.1.6	Хөгжимт жүжгийн театрын барилга, 800 суудал /Завхан, Улиастай сум/	2011	2019	9,960.0	3,000.0
XIII.2.1.7	Баруун Монголын уламжлалт соёлын төвийн барилга /Увс, Улаангом сум/	2012	2018	3,406.2	437.4
XIII.2.1.8	Соёлын төвийн барилга /Өмнөговь, Манлай сум/	2012	2018	1,381.0	181.0
XIII.2.1.9	Соёлын төвийн барилга /Өмнөговь, Ноён сум/	2012	2018	895.0	105.4
XIII.2.1.10	Соёлын төвийн барилга, 400 суудал /Өвөрхангай, Уянга сум/	2010	2018	1,402.0	190.6
XIII.2.1.11	Ханхэнтий чуулгын барилга /Хэнтий, Хэрлэн сум/	2011	2018	8,353.7	306.0
	<i>Шинэ</i>			<i>37,801.5</i>	<i>19,413.7</i>
XIII.2.1.12	Соёлын төвийн барилга, 240 суудал /Баянхонгор, Богд сум/	2018	2019	1,737.9	800.0
XIII.2.1.13	Соёлын төвийн барилга, 240 суудал /Баянхонгор, Жинст сум/	2018	2019	1,737.9	800.0
XIII.2.1.14	Соёлын төвийн барилга /Төв, Баяндэлгэр сум/	2018	2019	1,046.3	646.3
XIII.2.1.15	Соёлын төвийн барилга /Төв, Мөнгөнморьт сум/	2018	2019	1,200.0	600.0
XIII.2.1.16	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Дорнод, Матад сум/	2018	2019	1,500.0	300.0
XIII.2.1.17	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Өвөрхангай, Тарагт сум/	2018	2019	1,500.0	500.0
XIII.2.1.18	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Орхон, Баян-Өндөр сум, Даваат баг/	2018	2019	1,500.0	850.0
XIII.2.1.19	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Төв, Дэлгэрхаан сум/	2018	2019	1,500.0	752.7
XIII.2.1.20	Соёл, спортын цогцолборын барилга /Сэлэнгэ, Ерөө сум, Бугант тосгон/	2018	2019	1,200.0	900.0
XIII.2.1.21	Соёлын төвийн барилга, 300 суудал /Ховд, Дуут сум/	2018	2019	1,300.0	500.0
XIII.2.1.22	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Архангай, Цэцэрлэг сум/	2018	2019	1,500.0	1,000.0
XIII.2.1.23	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Архангай, Өлзийт сум/	2018	2019	1,500.0	350.0
XIII.2.1.24	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Архангай, Хашаат сум/	2018	2019	1,500.0	1,000.0
XIII.2.1.25	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Өвөрхангай, Гучин-Ус сум/	2018	2019	1,000.0	300.0
XIII.2.1.26	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Өвөрхангай, Бүрд сум/	2018	2019	1,000.0	400.0
XIII.2.1.27	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Ховд, Дөргөн сум/	2018	2018	1,200.0	1,200.0
XIII.2.1.28	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Ховд, Цэцэг сум/	2018	2018	1,200.0	1,200.0
XIII.2.1.29	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Увс, Цагаанхайрхан сум/	2018	2019	1,500.0	500.0
XIII.2.1.30	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Увс, Зүүнговь сум/	2018	2019	1,500.0	500.0
XIII.2.1.31	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Өвөрхангай, Бат-Өлзий сум/	2018	2019	1,100.0	500.0

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Хугацаа		Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн
		Эхлэх	Дуусах		
XIII.2.1.32	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Өвөрхангай, Хархорин сум/	2018	2019	1,550.0	1,050.0
XIII.2.1.33	Соёлын төвийн барилга, 300 суудал /Завхан, Баянтэс сум/	2018	2019	2,000.0	1,000.0
XIII.2.1.34	Соёлын төвийн барилга, 300 суудал /Завхан, Их-Уул сум/	2018	2019	2,000.0	800.0
XIII.2.1.35	Соёлын төвийн барилга, 250 суудал /Дундговь, Өлзийт сум/	2018	2019	1,529.4	564.7
XIII.2.1.36	Соёлын төвийн барилга, 200 суудал /Баянхонгор, Гурванбулаг сум/	2018	2019	500.0	400.0
XIII.2.1.37	Соёлын төвийн барилга, 240 суудал /Сүхбаатар, Халзан сум/	2018	2019	1,500.0	1,000.0
XIII.2.1.38	Соёлын төвийн барилга, 240 суудал /Сүхбаатар, Мөнххаан сум/	2018	2019	1,500.0	1,000.0
XIII.2.2	II.Их засвар			1,879.8	1,879.8
	<i>Шинэ</i>			<i>1,879.8</i>	<i>1,879.8</i>
XIII.2.2.1	Соёлын төвийн барилгын их засвар /Хэнтий, Бор-Өндөр, Дархан, Дэлгэрхаан, Өмнөдэлгэр сум, Хурх тосгон/	2018	2018	645.0	645.0
XIII.2.2.2	Соёлын төвийн барилгын их засвар /Ховд, Булган сум/	2018	2018	750.0	750.0
XIII.2.2.3	Соёлын төвийн барилгын их засвар /Өмнөговь, Цогт-Овоо сум/	2018	2018	90.0	90.0
XIII.2.2.4	Соёлын төвийн барилгын их засвар /Увс, Сагил сум/	2018	2018	100.0	100.0
XIII.2.2.5	Соёлын төвийн барилгын их засвар /Хэнтий, Жаргалтхаан сум/	2018	2018	194.8	194.8
XIII.2.2.6	Соёлын төвийн барилгын их засвар /Өвөрхангай, Хужирт сум/	2018	2018	100.0	100.0
XIII.3	Спорт			70,017.6	15,333.8
XIII.3.1	I.Хөрөнгө оруулалт			69,243.1	14,809.3
	<i>Шилжих</i>			<i>61,183.1</i>	<i>11,249.3</i>
XIII.3.1.1	Дүүргийн спорт цогцолбор, 1000 суудал /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	2010	2019	9,019.9	1,000.0
XIII.3.1.2	Дүүргийн спорт цогцолбор, 1000 суудал /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	2010	2018	8,229.3	1,985.1
XIII.3.1.3	Дүүргийн спорт цогцолбор, 700 суудал /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	2014	2018	6,378.0	1,731.5
XIII.3.1.4	Дүүргийн спорт цогцолбор, 700 суудал /Улаанбаатар, Налайх дүүрэг/	2010	2020	10,397.9	1,000.0
XIII.3.1.5	Спорт цогцолбор, 2200 суудал /Дархан-Уул, Дархан сум/	2010	2020	21,443.0	4,200.0
XIII.3.1.6	Спорт цогцолборын барилга, 500 суудал /Ховд, Манхан сум/	2012	2018	2,458.0	332.7
XIII.3.1.7	Нийслэлийн спорт цогцолбор, 1000 суудал /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	2010	2019	3,257.0	1,000.0
	<i>Шинэ</i>			<i>8,060.0</i>	<i>3,560.0</i>
XIII.3.1.8	Спорт заалын барилга /Төв, Баянцогт сум/	2018	2018	640.0	640.0
XIII.3.1.9	Спорт заалын барилга /Төв, Алтанбулаг сум/	2018	2018	640.0	640.0
XIII.3.1.10	Спорт цогцолборын барилга, 450 суудал /Ховд, Булган сум/	2018	2019	4,750.0	1,250.0
XIII.3.1.11	Спорт заалын барилга /Орхон, Баян-Өндөр сум, Баянбулаг баг/	2018	2019	800.0	500.0
XIII.3.1.12	Спорт заалын барилга, 250 суудал /Өвөрхангай, Баян-Өндөр сум/	2018	2019	950.0	250.0
XIII.3.1.13	Сагсны талбай /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 4, 5, 14 дүгээр хороо/	2018	2018	280.0	280.0
XIII.3.2	II.Их засвар			774.5	524.5
	<i>Шинэ</i>			<i>774.5</i>	<i>524.5</i>
XIII.3.2.1	Спортын ордны "А" заалын барилгын их засвар /Булган, Булган сум/	2018	2019	774.5	524.5
XIII.4	II.Их засвар			4,000.0	4,000.0
	<i>Шинэ</i>			<i>4,000.0</i>	<i>4,000.0</i>
XIII.4.1	Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын салбарын их засвар /улсын хэмжээнд/	2018	2018	4,000.0	4,000.0
XIII.5	III.Тоног төхөөрөмж			5,800.0	5,800.0
	<i>Шинэ</i>			<i>5,800.0</i>	<i>5,800.0</i>
XIII.5.1	Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын салбарын тоног төхөөрөмж /улсын хэмжээнд/	2018	2018	5,800.0	5,800.0
XIV	ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ХӨГЖЛИЙН САЙД			337,364.4	73,665.9
XIV.1	Авто зам			213,490.2	62,665.9
XIV.1.1	I.Хөрөнгө оруулалт			168,973.6	35,275.5
	<i>Шилжих</i>			<i>104,612.3</i>	<i>11,227.2</i>
XIV.1.1.1	Азийн хөгжлийн банкны зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжих Баруун бүсийн босоо тэнхлэгийн авто зам төслийн Өлгий-Ховд чиглэлийн авто замын үргэлжлэл хатуу хучилттай авто зам 189.7 км /Ховд/	2014	2019	15,000.0	1,678.9
XIV.1.1.2	Азийн хөгжлийн банкны хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжих Баруун бүсийн босоо тэнхлэгийн авто зам төслийн 103.3 км хатуу хучилттай авто зам /Ховд/	2012	2019	31,460.0	1,500.0
XIV.1.1.3	Азийн хөгжлийн банкны хөрөнгөөр хэрэгжих Бүс нутгийн логикийн төвийг хөгжүүлэх төсөл /Дорноговь, Замын-Үүд сум/	2011	2018	16,335.0	1,271.9
XIV.1.1.4	Аймгийн төвийн хатуу хучилттай авто замын шинэчлэлт, 4.5 км /Баян-Өлгий, Өлгий сум/	2016	2018	2,253.8	953.8
XIV.1.1.5	Аймгийн төвийн хатуу хучилттай авто замын шинэчлэлт, 4.312 км /Ховд, Жаргалант сум/	2016	2018	2,529.5	1,529.5
XIV.1.1.6	Гудамж төслийн хяналтын зөвлөх үйлчилгээ /Улаанбаатар/	2013	2018	13,879.9	321.1
XIV.1.1.7	Багануур-Улаанбаатар-Дархан а0401-Дархан чиглэлийн авто зам	2014	2018	5,100.0	222.0
XIV.1.1.8	Хорооллын доторх зам, тохижилт /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг/	2016	2018	3,121.7	1,000.0
XIV.1.1.9	Дарь-Эх цогцолборын авто замын ажил /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 21 дүгээр хороо/	2016	2018	592.0	142.0
XIV.1.1.10	Ханх-Монд чиглэлийн 23 км хатуу хучилттай авто зам /Хөвсгөл, Ханх сум/	2012	2018	14,340.4	2,608.0
	<i>Шинэ</i>			<i>64,361.3</i>	<i>24,048.3</i>
XIV.1.1.11	Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын хөнгөлөлттэй зээлээр хэрэгжих Гачуртын уулзвараас Налайх-Чойрын уулзвар хүртэлх 20.9 км авто зам барих төслийн монголын талын хөрөнгө /Улаанбаатар/	2018	2020	4,843.6	1,433.5

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Хугацаа		Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн
		Эхлэх	Дуусах		
XIV.1.1.12	Дөмөг захын уулзвараас 6 дугаар хороолол хүртэлх авто замын өргөтгөл, 2.1 км /Орхон, Баян-Өндөр сум/	2018	2019	3,000.0	1,500.0
XIV.1.1.13	Баянхонгор-Арвайхээр чиглэлийн авто замын огцом эргэлтийг өөрчлөх, хатуу хучилттай авто зам, 4.4 км /Баянхонгор, Өлзийт сум/	2018	2019	3,400.0	1,600.0
XIV.1.1.14	Гэр бүл, ёслолын ордон хүртэлх авто замын гүүр, авто зогсоол /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	2018	2018	300.0	300.0
XIV.1.1.15	Гурванбулаг-Хишиг-Өндөр чиглэлийн авто замын төгсгөлийн хатуу хучилттай авто зам, 22 км /Булган/	2018	2019	20,900.0	1,922.3
XIV.1.1.16	Туул зөрлөг орчмын төмөр замын доорх автомашины нүхэн гарц /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 11 дүгээр хороо/	2018	2019	800.0	500.0
XIV.1.1.17	Сумын төвийг Мянганы замтай холбох хатуу хучилттай авто зам /Дорнод, Баянтүмэн сум/	2018	2019	800.0	350.0
XIV.1.1.18	23 дугаар байрын хойд талын автомашины зогсоол /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 5 дугаар хороо/	2018	2018	86.2	86.2
XIV.1.1.19	Сумын төвийн 8 дугаар багийг 1 дүгээр багтай холбох авто замын нүхэн гарц /Дархан-Уул, Дархан сум/	2018	2019	2,000.0	1,000.0
XIV.1.1.20	Наадамчдын замын уулзвараас Яармагийн автобусны шинэ эцсийн буудал хүртэлх хатуу хучилттай авто зам /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	2018	2018	1,096.3	1,096.3
XIV.1.1.21	Сумын төвөөс 8 дугаар баг хүртэлх хатуу хучилттай авто зам, 1 км /Сэлэнгэ, Сүхбаатар сум/	2018	2018	300.0	300.0
XIV.1.1.22	Сумын төвийн доторх хатуу хучилттай авто зам, 1.7 км /Архангай, Ихтамир сум/	2018	2019	2,000.0	1,000.0
XIV.1.1.23	Ханын материал орчмын орон сууцны хорооллын доторх хатуу хучилттай авто зам, 0.93 км /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 6 дугаар хороо/	2018	2018	1,107.2	1,107.2
XIV.1.1.24	Халуун усны байрнаас Их наран, Их нарангаас Буяны зам хүртэлх хатуу хучилттай авто зам, 1.2 км /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг/	2018	2019	1,488.1	988.1
XIV.1.1.25	Баянбулагийн 2 дугаар гудамжнаас Мандал овооны 3 дугаар гудамж хүртэлх хатуу хучилттай авто зам, 1.5 км /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг/	2018	2019	1,404.7	904.7
XIV.1.1.26	Сумын төвийн хатуу хучилттай авто зам /Төв, Зуунмод сум/	2018	2019	1,000.0	500.0
XIV.1.1.27	Зуунмод багийн 3.5 км, Баянхошуу багийн 2.5 км авто замын үлдэгдэл санхүүжилт /Төв, Зуунмод сум/	2018	2018	1,538.5	1,538.5
XIV.1.1.28	Согоогийн голын төмөр бетон гүүр /Баян-Өлгий, Улаанхус сум/	2018	2019	1,600.0	800.0
XIV.1.1.29	Чоно харайхын гүүр /Завхан, Дөрвөлжин сум/	2018	2018	20.0	20.0
XIV.1.1.30	Туул голын Сонгинын төмөр бетон гүүр, 200 у/м /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 12 дугаар хороо/	2018	2019	4,000.0	1,000.0
XIV.1.1.31	Нарийн голын модон гүүр /Баян-Өлгий, Толбо сум/	2018	2018	50.0	50.0
XIV.1.1.32	Хойд голын модон гүүр /Баян-Өлгий, Толбо сум/	2018	2018	30.0	30.0
XIV.1.1.33	Орхон голын гүүр /Сэлэнгэ, Орхонтуул сум/	2018	2018	500.0	500.0
XIV.1.1.34	Бооржийн голын төмөр бетон гүүр /Ховд, Мөст сум/	2018	2019	800.0	300.0
XIV.1.1.35	Сумын төвийн төмөр бетон гүүр /Өвөрхангай, Хужирт сум/	2018	2018	400.0	400.0
XIV.1.1.36	Мандалын голын төмөр бетон гүүр, 62 у/м /Баянхонгор, Галуут сум/	2018	2019	578.7	478.7
XIV.1.1.37	Гашууны голын төмөр бетон гүүр, 72.0 у/м /Увс, Улаангом сум/	2018	2020	2,100.0	500.0
XIV.1.1.38	Галын голын төмөр бетон гүүр, 36.7 у/м /Дорнод, Цагаан-Овоо сум/	2018	2018	767.8	767.8
XIV.1.1.39	Намирын голын төмөр бетон гүүр, авто зам /Увс, Өмнөговь сум/	2018	2019	3,955.0	1,500.0
XIV.1.1.40	Ширээгийн голын төмөр бетон гүүр, 90.9 у/м /Завхан, Цагаанхайрхан сум/	2018	2019	2,245.2	975.0
XIV.1.1.41	Авто зам, гүүрийн барилга /Төв, Зуунмод сум, 2, 6 дугаар баг/	2018	2019	1,250.0	600.0
XIV.1.2	II.Их засвар			44,516.6	27,390.5
	<i>Шилжих</i>			<i>7,500.0</i>	<i>2,500.0</i>
XIV.1.2.1	Жаргалтхаан-Чингис хот чиглэлийн 100 км авто замын их засвар /1 дүгээр ээлжийн 17км /Хэнтий/	2016	2019	7,500.0	2,500.0
	<i>Шинэ</i>			<i>37,016.6</i>	<i>24,890.5</i>
XIV.1.2.2	Улсын чанартай авто зам, гүүрийн засвар, арчлалт /улсын хэмжээнд/	2018	2018	16,000.0	16,000.0
XIV.1.2.3	Аймгийн төвийн авто замын өргөтгөл, шинэчлэлт, 10.4 км /Баян-Өлгий, Өлгий сум/	2018	2019	8,000.0	3,000.0
XIV.1.2.4	Хорооллын доторх авто замын засвар /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг, 4 дүгээр хороо, 2а, 3а байр/	2018	2018	1,000.0	1,000.0
XIV.1.2.5	Дасгалын шороон замын засвар, шинэчлэлт, 5.7 км /Архангай, Тариат сум/	2018	2018	600.0	600.0
XIV.1.2.6	Бага тойруугийн байруудын дундах авто зам болон явган хүний замын засвар /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 6 дугаар хороо/	2018	2018	80.0	80.0
XIV.1.2.7	Хорооллын доторх авто замын засвар /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 5 дугаар хороо, 11, 14, 20, 30 дугаар байр/	2018	2018	605.8	605.8
XIV.1.2.8	Хорооллын доторх авто замын засвар, 3 км /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 16 дугаар хороо/	2018	2019	1,500.0	800.0
XIV.1.2.9	Хорооллын доторх авто замын засвар, 17 км /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 7, 8, 9, 10 дугаар хороо/	2018	2019	3,000.0	500.0
XIV.1.2.10	Хорооллын доторх авто замын засвар, 3 км /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 19 дүгээр хороо/	2018	2019	1,000.0	500.0
XIV.1.2.11	Хожуулын голын эх хүртэлх авто замын засвар, 90 км /Завхан, Тосонцэнгэл сум/	2018	2019	1,500.0	500.0
XIV.1.2.12	Зуслангийн авто зам, давааны засвар /Баян-Өлгий, Толбо сум/	2018	2018	60.0	60.0
XIV.1.2.13	Онон голын төмөр бетон гүүрийн засвар, 238.9 у/м /Хэнтий, Дадал сум/	2018	2019	2,426.1	500.0

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Хугацаа		Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн
		Эхлэх	Дуусах		
XIV.1.2.14	Хараа голын төмөр бетон гүүрийн засвар, 135 у/м /Дархан-Уул, Дархан сум/	2018	2019	1,144.7	644.7
XIV.1.2.15	Ил гүүрийн засвар /Увс, Улаангом сум, Халиудай баг/	2018	2018	20.0	20.0
XIV.1.2.16	Дунд голын гармын засвар /Увс, Улаангом сум/	2018	2018	30.0	30.0
XIV.1.2.17	Хөндлөнгийн голын далангийн засвар /Увс, Улаангом сум/	2018	2018	50.0	50.0
XIV.2	Тээвэр			123,374.2	10,500.0
XIV.2.1	I.Хөрөнгө оруулалт			123,374.2	10,500.0
	<i>Шилжих</i>			<i>122,874.2</i>	<i>10,000.0</i>
XIV.2.1.1	Олон улсын шинэ нисэх буудал барихтай холбогдуулан монголын талын гүйцэтгэх төсөл, арга хэмжээ /Засгийн газрын 2015 оны 313 дугаар тогтоолын хүрээнд хийгдэх авто зам/ /Төв, Сэргэлэн сум/	2012	2019	122,874.2	10,000.0
	<i>Шинэ</i>			<i>500.0</i>	<i>500.0</i>
XIV.2.1.2	Дэглий цагаан нисэх онгоцны буудлын явгалах замын өргөтгөл /Увс, Улаангом сум/	2018	2018	500.0	500.0
XIV.4	IV.Техник эдийн засгийн үндэслэл, зураг төсөв			500.0	500.0
	<i>Шинэ</i>			<i>500.0</i>	<i>500.0</i>
XIV.4.1	Сумын төвийн хатуу хучилттай авто замын зураг төсөв /Төв, Заамар, Угтаалцайдам, Цээл сум/	2018	2018	500.0	500.0
XV	Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайд			3,980.0	3,980.0
XV.1	I.Хөрөнгө оруулалт			943.1	943.1
	<i>Шинэ</i>			<i>943.1</i>	<i>943.1</i>
XV.1.1	Суурьшлын бүсийн хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөний үлдэгдэл санхүүжилт	2018	2018	143.1	143.1
XV.1.2	Геологийн цахим мэдээллийн сан /улсын хэмжээнд/	2018	2018	800.0	800.0
XV.2	II.Их засвар			480.0	480.0
	<i>Шинэ</i>			<i>480.0</i>	<i>480.0</i>
XV.2.1	Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн салбарын их засвар /улсын хэмжээнд/	2018	2018	480.0	480.0
XV.3	III.Тоног төхөөрөмж			2,556.9	2,556.9
	<i>Шинэ</i>			<i>2,556.9</i>	<i>2,556.9</i>
XV.3.1	Геологийн албаны лабораторийн техник, тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг/	2018	2018	1,356.9	1,356.9
XV.3.2	Газрын тосны бүтээгдэхүүний шинжилгээний лабораторийн тоног төхөөрөмж /улсын хэмжээнд/	2018	2018	1,200.0	1,200.0
XVI	ХҮНС, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, ХӨНГӨН ҮЙЛДВЭРИЙН САЙД			39,721.3	27,018.5
XVI.1	I.Хөрөнгө оруулалт			36,236.3	23,533.5
	<i>Шилжих</i>			<i>6,351.3</i>	<i>1,135.0</i>
XVI.1.1	Малын гаралтай түүхий эдийн цэвэрлэх байгууламж /Ховд, Жаргалант сум/	2010	2018	5,000.0	710.0
XVI.1.2	Мал эмнэлэг, ариун цэврийн төв лабораторийн барилга /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	2012	2018	1,351.3	425.0
	<i>Шинэ</i>			<i>29,885.0</i>	<i>22,398.5</i>
XVI.1.3	Атрын 3 дугаар аян, Мах, сүүний анхдугаар аяныг үргэлжлүүлэх хөрөнгө оруулалт /улсын хэмжээнд/	2018	2018	13,500.0	13,500.0
XVI.1.4	Агропаркийн сургалтын төвийн барилга /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	2018	2018	80.0	80.0
XVI.1.5	Хүнсний иж бүрэн лаборатор /Өмнөговь, Даланзадгад сум/	2018	2018	630.0	630.0
XVI.1.6	Сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэр /Дорнод, Баяндун, Баянтүмэн, Баян-Уул, Хэрлэн, Цагаан-Овоо, Чулуунхороот сум/	2018	2018	500.0	500.0
XVI.1.7	Инженерийн хийцтэй гүний худаг /Улаанбаатар, Багануур дүүрэг, 4 дүгээр хороо/	2018	2018	50.0	50.0
XVI.1.8	Инженерийн хийцтэй гүний худаг /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 22 дугаар хороо, Тахилт, Хилчин хэсэг/	2018	2018	90.0	90.0
XVI.1.9	Инженерийн хийцтэй худаг /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 1 дүгээр хороо, Орбит хэсэг/	2018	2018	90.0	90.0
XVI.1.10	Зөөврийн болон гүний худаг /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 7, 9, 24, 25 дугаар хороо/	2018	2019	1,000.0	600.0
XVI.1.11	Инженерийн хийцтэй гүний худаг /Увс, Давст сум/	2018	2018	50.0	50.0
XVI.1.12	Инженерийн хийцтэй гүний худаг /Увс, Улаангом сум, 8 дугаар баг/	2018	2018	60.0	60.0
XVI.1.13	Инженерийн хийцтэй гүний худаг /Өвөрхангай/	2018	2019	800.0	300.0
XVI.1.14	Хүнсний ногооны зоорь /Баян-Өлгий, Баяннуур сум/	2018	2018	105.0	105.0
XVI.1.15	Услалтын систем /Баян-Өлгий, Алтай сум/	2018	2018	180.0	180.0
XVI.1.16	Малын тарилгын зөөврийн хашаа /Увс, Улаангом сум, 8 дугаар баг/	2018	2018	10.0	10.0
XVI.1.17	Зөгийн зоорь /Сэлэнгэ, Шаамар сум, Дулаанхаан тосгон/	2018	2018	40.0	40.0
XVI.1.18	Хүнсний ногооны зоорь /Сэлэнгэ, Жавхланта сум/	2018	2018	100.0	100.0
XVI.1.19	Хүнсний ногооны зоорь /Ховд, Жаргалант сум/	2018	2019	1,000.0	300.0
XVI.1.20	Ухаалаг худгийн барилга, тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 15 дугаар хороо/	2018	2018	300.0	300.0
XVI.1.21	Ахуйн үйлчилгээний төвийн барилга /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	2018	2019	1,300.0	1,013.5
XVI.1.22	Жижиг, дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих төвийн барилга /Говьсүмбэр, Дорноговь, Боржигон-эко төсөл/	2018	2019	7,300.0	2,300.0
XVI.1.23	Жижиг, дунд үйлдвэрийн барилга, тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Багахангай дүүрэг/	2018	2019	700.0	100.0
XVI.1.24	Өрхийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих төв байгуулах /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	2018	2018	2,000.0	2,000.0
XVI.3	III.Тоног төхөөрөмж			3,485.0	3,485.0
	<i>Шинэ</i>			<i>3,485.0</i>	<i>3,485.0</i>
XVI.3.1	Малын удмын сангийн цогцолборын үйлдвэрлэлийн байгууламжийн тоног төхөөрөмж /Дархан-Уул, Хонгор сум/	2018	2018	1,950.0	1,950.0

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Хугацаа		Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн
		Эхлэх	Дуусах		
XVI.3.2	Агропаркийн сургалтын тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	2018	2018	70.0	70.0
XVI.3.3	Мал эмнэлгүүдийн нян судлалын лабораториудын тоног төхөөрөмж /улсын хэмжээнд/	2018	2018	975.0	975.0
XVI.3.4	Орон нутгийн ариутгал, халдваргүйжүүлэлтийн тусгай үйлчилгээний автомашин /улсын хэмжээнд/	2018	2018	390.0	390.0
XVI.3.5	Мал угаах онгоц /Увс, Улаангом сум, 8 дугаар баг/	2018	2018	100.0	100.0
XVII	ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ САЙД			149,699.6	37,161.9
XVII.1	I.Хөрөнгө оруулалт			139,942.6	35,161.9
	<i>Шилжих</i>			<i>91,909.2</i>	<i>15,267.5</i>
XVII.1.1	Улаанбаатар хотын 87 км цахилгааны кабель шугамын өргөтгөл, шинэчлэлт /Улаанбаатар/	2013	2018	6,880.0	24.3
XVII.1.2	Томоохон баг, суурин газруудыг эрчим хүчээр хангах, сумдын 0.4 кВт-ын шугамын өргөтгөл, шинэчлэлт /улсын хэмжээнд/	2014	2019	41,000.0	4,800.0
XVII.1.3	Нийслэлд ажиллаж байгаа 68 ширхэг халаалтын зуухыг буулгаж, хэрэглэгчдийг дулааны төвлөрсөн системд холбох /Улаанбаатар/	2017	2018	22,900.0	3,979.5
XVII.1.4	Эрдэнэтийн дулааны цахилгаан станцын үнсэн сангийн үнсийг зөөх, дахин ашиглах /Орхон, Баян-Өндөр сум/	2017	2019	6,040.0	2,000.0
XVII.1.5	Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжих Улаанбаатар-Мандалговь чиглэлийн цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станц барих төслийн монголын талын хөрөнгө /орон нутагт/	2017	2019	15,089.2	4,463.8
	<i>Шинэ</i>			<i>48,033.4</i>	<i>19,894.4</i>
XVII.1.6	Сумдын 0.4, 0.22 кВт-ын модон тулгууртай цахилгаан дамжуулах агаарын шугамыг төмөр бетон тулгууртай СИП шугамаар солих, дэд станцын өргөтгөл /улсын хэмжээнд/	2018	2019	8,170.0	1,870.0
XVII.1.7	Шинэ хуучин Дарханыг холбосон к14-27 дугаар цэг хүртэлх шугамыг 2Ф600 мм-ийн голчтой 2.6 км дулааны шугамын өргөтгөл, шинэчлэлтийн ажил /Дархан-Уул, Дархан сум/	2018	2019	4,614.2	2,000.0
XVII.1.8	Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжих Эрдэнэтийн дулааны цахилгаан станцын шинэчлэлт төслийн монголын талын хөрөнгө /Орхон, Баян-Өндөр сум/	2018	2019	6,568.3	1,943.5
XVII.1.9	Өгийнуур, Ханхэнтийн цогцолборын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, 35 км /Архангай, Өгийнуур сум/	2018	2018	930.0	930.0
XVII.1.10	Халаалтын зуухнуудыг төвлөрсөн дулаанд холбох барилга угсралтын ажил /Улаанбаатар/	2018	2019	20,700.0	8,000.0
XVII.1.11	Шинэ суурьшлын бүсийн цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, 250кВт АТП /Сэлэнгэ, Мандал сум/	2018	2019	4,000.0	2,100.0
XVII.1.12	Сумын төвийн 0.4кВт-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугамын шинэчлэлт /Увс, Тэс сум/	2018	2018	400.0	400.0
XVII.1.13	Сумын төвийн 0.4кВт-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугамын шинэчлэлт /Увс, Сагил сум/	2018	2018	350.0	350.0
XVII.1.14	Эрчим хүчний дахин дамжуулах сүлжээ /Увс, Давст сум/	2018	2018	200.0	200.0
XVII.1.15	Багийн төвийн эрчим хүчний шугам /Увс, Давст сум, Хандгайт баг/	2018	2018	500.0	500.0
XVII.1.16	Сумын төвийн 0.4 кВт-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станцын өргөтгөл /Увс, Тариалан сум/	2018	2018	234.0	234.0
XVII.1.17	Сумын төвийн 0.4 кВт-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станцын өргөтгөл /Увс, Наранбулаг сум/	2018	2018	179.0	179.0
XVII.1.18	Баянхонгор-Баян-Овоо чиглэлийн цахилгаан дамжуулах агаарын шугамын шинэчлэлт, 15 кВт /Баянхонгор, Баян-Овоо сум/	2018	2018	437.9	437.9
XVII.1.19	Багануур дулааны станцын ерөнхий цахилгаан тэжээлийн системийн хүчин чадлын өргөтгөл, шинэчлэлт, цахилгаан хөдөлгүүрүүдийн инвертер /Улаанбаатар, Багануур дүүрэг/	2018	2018	750.0	750.0
XVII.2	II.Их засвар			9,757.0	2,000.0
	<i>Шинэ</i>			<i>9,757.0</i>	<i>2,000.0</i>
XVII.2.1	Эрчим хүчний дулааны төв магистраль шугамын шинэчлэлт, их засвар, өргөтгөл /Улаанбаатар/	2018	2019	9,757.0	2,000.0
XVIII	ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЙД			167,480.8	55,554.8
XVIII.1	I.Хөрөнгө оруулалт			150,989.8	40,963.8
	<i>Шилжих</i>			<i>105,696.6</i>	<i>22,939.9</i>
XVIII.1.1	Халдварт өвчин судлалын үндэсний төвийн III шатлалын лабораторийн барилга /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	2013	2019	20,000.0	4,000.0
XVIII.1.2	Сумын эрүүл мэндийн төвийн барилга /Хөвсгөл, Түнэл сум/	2015	2018	1,449.0	131.9
XVIII.1.3	Нэгдсэн эмнэлгийн барилга, 50 ор /Ховд, Булган сум/	2015	2019	6,660.0	1,830.0
XVIII.1.4	Говийн бүсийн оношилгоо эмчилгээний төв /Өмнөговь, Даланзадгад сум/	2012	2019	7,247.7	2,163.3
XVIII.1.5	Сумын эрүүл мэндийн төв, 14 ор /Баянхонгор, Баянцагаан сум/	2013	2018	1,183.5	983.5
XVIII.1.6	Төрөх эмнэлэг, 50 ор /Дорноговь, Сайншанд сум/	2011	2018	3,524.4	850.0
XVIII.1.7	Геронтологийн төвийн барилга, дэд бүтэц, 60 ор /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	2011	2019	7,392.9	1,000.0
XVIII.1.8	Сумын эрүүл мэндийн төв, 10 ор /Говь-Алтай, Цээл сум/	2010	2018	1,157.6	587.8
XVIII.1.9	Эрүүл мэндийн төв /Дундговь, Дэлгэрхангай сум/	2012	2018	1,099.5	799.5
XVIII.1.10	Сумын эрүүл мэндийн төв, 10 ор /Сэлэнгэ, Мандал сум, Хэрх тосгон/	2010	2018	582.0	97.5
XVIII.1.11	Бельгийн Вант Улсын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр санхүүжиж байгаа Баруун бүсийн эмчилгээ, оношилгооны төвийг сайжруулах төслийн монголын талын хөрөнгө /Ховд, Жаргалант сум/	2013	2019	8,700.0	3,019.1

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Хугацаа		Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн
		Эхлэх	Дуусах		
XVIII.1.12	Азийн хөгжлийн банкны хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр санхүүжүүлж байгаа "Эрүүл мэндийн хөгжил хөтөлбөр-4, 5" төслийн монголын талын хөрөнгө	2011	2020	26,700.0	512.2
XVIII.1.13	Бүгд Найрамдах Солонгос Улсын Засгийн газрын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжиж байгаа "Үндэсний оношилгоо эмчилгээний төв байгуулах" төслийн монголын талын хөрөнгө	2014	2019	20,000.0	6,965.2
	Шинэ			45,293.2	18,023.9
XVIII.1.14	Аймгуудын нэгдсэн эмнэлгийн хүчилтөрөгчийн станц /улсын хэмжээнд/	2018	2022	11,200.0	1,500.0
XVIII.1.15	Бүсийн оношилгоо эмчилгээний төвүүдийн ариутгалын тасаг /улсын хэмжээнд/	2018	2019	1,000.0	500.0
XVIII.1.16	Халдварт, сүрьеэгийн эмнэлгийн барилга, 30 ор /Булган, Булган сум/	2018	2019	2,037.6	975.0
XVIII.1.17	Эрүүл мэндийн төвийн барилга /Говь-Алтай, Дарви сум/	2018	2019	1,440.0	400.0
XVIII.1.18	Эрүүл мэндийн төвийн барилга /Говь-Алтай, Цогт сум/	2018	2019	1,440.0	400.0
XVIII.1.19	Сум дундын эмнэлгийн барилга /Дундговь, Эрдэнэдалай сум/	2018	2019	1,500.0	750.0
XVIII.1.20	Төрөх эмнэлгийн барилгын өргөтгөл /Дархан-Уул, Дархан сум/	2018	2019	5,630.4	3,000.0
XVIII.1.21	Эрүүл мэндийн төвийн барилга, 15 ор /Өвөрхангай, Баянгол сум/	2018	2019	1,200.0	400.0
XVIII.1.22	Эмнэлгийн барилгын өргөтгөл /Өвөрхангай, Нарийнтээл сум, Баянтээг эмнэлэг/	2018	2019	300.0	200.0
XVIII.1.23	Эмнэлгийн барилга /Баян-Өлгий, Цэнгэл сум, Цохор харгайн нүүдлийн эмнэлэг/	2018	2018	70.0	70.0
XVIII.1.24	Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн барилга /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг, 2 дугаар хороо/	2018	2018	600.0	600.0
XVIII.1.25	Дүүргийн эрүүл мэндийн төвийн амбулаторийн барилгын өргөтгөл /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг, 13 дугаар хороо, Хайлааст салбар/	2018	2019	4,200.0	1,500.0
XVIII.1.26	Эрүүл мэндийн төвийн барилга, 10 ор /Баян-Өлгий, Алтанцөгц сум/	2018	2018	120.0	120.0
XVIII.1.27	Эрүүл мэндийн төвийн барилга /Ховд, Чандмань сум/	2018	2019	980.0	300.0
XVIII.1.28	Эрүүл мэндийн төвийн барилга, 15 ор /Завхан, Сонгино сум/	2018	2019	1,400.0	700.0
XVIII.1.29	Эрүүл мэндийн төвийн барилга, 10 ор /Сүхбаатар, Дарьганга сум/	2018	2019	977.2	500.0
XVIII.1.30	Эрүүл мэндийн төвийн барилга, 10 ор /Сүхбаатар, Наран сум/	2018	2019	942.0	500.0
XVIII.1.31	Эрүүл мэндийн төвийн барилга, 10 ор /Архангай, Цахир сум/	2018	2019	1,440.0	868.0
XVIII.1.32	Эрүүл мэндийн төвийн барилга, 10 ор /Төв, Заамар сум, Хайлааст баг/	2018	2019	1,500.0	1,000.0
XVIII.1.33	Хүүхдийн эмнэлгийн барилга /Баянхонгор, Баянхонгор сум/	2018	2019	3,316.0	740.9
XVIII.1.34	Эрүүл мэндийн төвийн барилга, 150 ор /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг, 9, 10, 14, 16 дугаар хороо/	2018	2019	4,000.0	3,000.0
XVIII.2	II.Их засвар			4,798.5	4,798.5
	Шинэ			4,798.5	4,798.5
XVIII.2.1	Эрүүл мэндийн салбарын их засвар /улсын хэмжээнд/	2018	2018	3,600.0	3,600.0
XVIII.2.2	Эрүүл мэндийн төвийн барилгын дээврийн их засвар /Хэнтий, Өмнөдэлгэр сум, Хурх тосгон/	2018	2018	45.0	45.0
XVIII.2.3	Эрүүл мэндийн төвийн барилгын их засвар /Өмнөговь, Цогт-Овоо сум/	2018	2018	180.0	180.0
XVIII.2.4	Эрүүл мэндийн төвийн барилгын их засвар /Өмнөговь, Баяндалай, Ханхонгор сум/	2018	2018	230.0	230.0
XVIII.2.5	Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн барилгын их засвар /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг, 9, 19, 22 дугаар хороо/	2018	2018	100.0	100.0
XVIII.2.6	Эрүүл мэндийн төвийн барилгын их засвар /Завхан, Отгон, Ургамал, Эрдэнэхайрхан сум/	2018	2018	283.8	283.8
XVIII.2.7	Халдвартын эмнэлгийн барилгын их засвар /Өвөрхангай, Хархорин сум/	2018	2018	150.0	150.0
XVIII.2.8	Эрүүл мэндийн төвийн барилгын их засвар /Баянхонгор, Жаргалант сум/	2018	2018	59.7	59.7
XVIII.2.9	Эрүүл мэндийн төвийн барилгын их засвар /Увс, Малчин сум/	2018	2018	150.0	150.0
XVIII.3	III.Тоног төхөөрөмж			11,692.4	9,792.4
	Шинэ			11,692.4	9,792.4
XVIII.3.1	Эрүүл мэндийн салбарын тоног төхөөрөмж /улсын хэмжээнд/	2018	2018	3,600.0	3,600.0
XVIII.3.2	Бүсийн оношилгоо, эмчилгээний төвийн вакуум хагалгааны өрөөний тоног төхөөрөмж /Дорнод, Хэрлэн сум/	2018	2018	600.0	600.0
XVIII.3.3	Эрүүл мэндийн төвийн халаалтын тогоо /Хэнтий, Мөрөн сум/	2018	2018	11.7	11.7
XVIII.3.4	Сумын эрүүл мэндийн төвийн рентген аппарат, тоног төхөөрөмж /Өмнөговь, Гурвантэс, Даланзадгад сум/	2018	2018	400.0	400.0
XVIII.3.5	Эрүүл мэндийн төвийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	2018	2018	43.0	43.0
XVIII.3.6	Нэгдсэн эмнэлгийн компьютер томограф /Хэнтий, Хэрлэн сум/	2018	2018	999.0	999.0
XVIII.3.7	Эрүүл мэндийн төвийн автомашин, тоног төхөөрөмж /Хэнтий, Мөрөн, Хэрлэн сум/	2018	2018	53.0	53.0
XVIII.3.8	Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	2018	2018	150.0	150.0
XVIII.3.9	Дүүргийн эрүүл мэндийн төвийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг/	2018	2019	1,731.7	1,431.7
XVIII.3.10	Нэгдсэн эмнэлгийн нярайн шарлагын аппарат /Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг/	2018	2018	4.0	4.0
XVIII.3.11	Улсын 3 дугаар төв эмнэлгийн соронзон резонанст томограф (MRI), ангиографийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг/	2018	2019	4,100.0	2,500.0
XIX	АВЛИГАТАЙ ТЭМЦЭХ ГАЗРЫН ДАРГА			195.6	195.6
XIX.3	III.Тоног төхөөрөмж			195.6	195.6
	Шинэ			195.6	195.6

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Хугацаа		Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн
		Эхлэх	Дуусах		
XIX.3.1	Авлигатай тэмцэх газрын тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	2018	2018	195.6	195.6
XX	ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ДАРГА			340.0	340.0
XX.3	III.Тоног төхөөрөмж			340.0	340.0
	<i>Шинэ</i>			<i>340.0</i>	<i>340.0</i>
XX.3.1	Үндсэн хуулийн цэцийн тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг/	2018	2018	340.0	340.0
XXI	УЛСЫН ЕРӨНХИЙ ПРОКУРОР			162.0	162.0
XXI.2	II.Их засвар			132.0	132.0
XXI.2.1	Улсын ерөнхий прокурорын газрын барилгын их засвар /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	2018	2018	100.0	100.0
XXI.2.2	Прокурорын газрын барилгын их засвар /Улаанбаатар, Налайх дүүрэг/	2018	2018	32.0	32.0
XXI.3	III.Тоног төхөөрөмж			30.0	30.0
XXI.3.1	Улсын ерөнхий прокурорын газрын тоног төхөөрөмж /Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг/	2018	2018	30.0	30.0
XXII	МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ АУДИТОР			500.0	500.0
XXII.3	III.Тоног төхөөрөмж			500.0	500.0
	<i>Шинэ</i>			<i>500.0</i>	<i>500.0</i>
XXII.3.1	Үндэсний аудитын газрын тоног төхөөрөмж, автомашин /Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг/	2018	2018	500.0	500.0
	НИЙТ			2,075,049.3	625,281.9

**МОНГОЛ УЛСЫН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨӨР 2018 ОНД САНХҮҮЖҮҮЛЭХ “БАРИХ-ШИЛЖҮҮЛЭХ”
КОНЦЕССЫН ТӨРЛӨӨР ХЭРЭГЖҮҮЛСЭН ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭ, БАРИЛГА БАЙГУУЛАМЖИЙН
ЭРГЭН ТӨЛӨЛТИЙН ЖАГСААЛТ**

/сая төгрөг/

Хуулийн дугаар	Төсөл, арга хэмжээний нэр, хүчин чадал, байршил	Хугацаа		Төсөвт өртөг	Санхүүжих дүн
		Эхлэх	Дуусах		
I	МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД			299,141.7	82,884.4
I.1	Үндэсний хөгжлийн газар			299,141.7	82,884.4
	<i>Концессын төслийн эргэн төлөлт</i>			299,141.7	82,884.4
I.1.1	I.Хөрөнгө оруулалт			299,141.7	82,884.4
	<i>Шилжих</i>			299,141.7	82,884.4
I.1.1.1	Алтай-Дарви чиглэлийн 98 км хатуу хучилттай авто зам	2015	2020	117,042.0	32,324.4
I.1.1.2	Алтай-Дарви чиглэлийн 165 км хатуу хучилттай авто зам	2015	2020	176,405.4	48,715.8
I.1.1.3	Сэлэнгэ аймгийн Түнхэл тосгон дахь гүүрийн барилгын ажил	2016	2018	1,949.9	584.9
I.1.1.4	Цэцэрлэгийн барилга /Хөвсгөл, Шинэ- Идэр сум/	2016	2018	2,357.9	670.0
I.1.1.5	Цэцэрлэгийн барилга, 100 ор /Дархан- Уул, Дархан сум, 5 дугаар баг, Жигүүр цогцолбор/	2016	2018	1,386.6	589.3
	НИЙТ ДҮН			299,141.7	82,884.4

Монгол Улсын 2018 оны төсвийн тухай
хуулийн 4 дүгээр хавсралт

Олон улсын байгууллагын төсөл, хөтөлбөрөөс 2018 онд сумдын орон нутгийн
хөгжлийн санд олгох урамшуулал, дэмжлэг

мян.төгрөг					
Дд	Аймаг, сум	Дэмжлэг	Урамшуулал	Нийт	
1	Архангай	845,057.9	26,196.7	871,254.6	
	1	Батцэнгэл сум	36,703.0		36,703.0
	2	Булган сум	26,520.2		26,520.2
	3	Жаргалант сум	56,416.6		56,416.6
	4	Ихтамир сум	45,618.2		45,618.2
	5	Өгийнуур сум	27,647.3	3,172.4	30,819.7
	6	Өлзийт сум	32,546.6		32,546.6
	7	Өндөр-Улаан сум	60,269.2		60,269.2
	8	Тариат сум	54,950.3		54,950.3
	9	Төвшрүүлэх сум	20,158.6		20,158.6
	10	Хайрхан сум	43,469.5	4,696.5	48,166.0
	11	Хангай сум	51,598.6		51,598.6
	12	Хашаат сум	38,680.8		38,680.8
	13	Хотонт сум	37,257.1		37,257.1
	14	Цахир сум	39,799.2		39,799.2
	15	Цэнхэр сум	40,199.1		40,199.1
	16	Цэцэрлэг сум	47,389.9	5,129.0	52,518.9
	17	Чулуут сум	47,040.8	4,945.0	51,985.8
	18	Эрдэнэбулган сум	77,359.1	8,253.9	85,613.0
19	Эрдэнэмандал сум	61,433.8		61,433.8	
2	Баян-Өлгий	1,073,181.0	11,687.4	1,084,868.4	
	1	Алтай сум	63,744.4		63,744.4
	2	Алтанцөгц сум	31,253.5		31,253.5
	3	Баяннуур сум	64,354.9		64,354.9
	4	Бугат сум	31,704.0		31,704.0
	5	Булган сум	133,376.0		133,376.0
	6	Буянт сум	35,189.7		35,189.7
	7	Дэлүүн сум	128,350.6		128,350.6
	8	Өлгий сум	147,654.4	11,687.4	159,341.8
	9	Ногооннуур сум	113,200.9		113,200.9
	10	Сагсай сум	51,914.1		51,914.1
	11	Толбо сум	54,074.2		54,074.2
	12	Улаанхус сум	97,667.1		97,667.1
13	Цэнгэл сум	120,697.1		120,697.1	
	Баянхонгор	825,448.6	22,455.2	847,903.8	
	1	Баацагаан сум	41,930.1		41,930.1
	2	Баянбулаг сум	26,781.1		26,781.1
	3	Баянговь сум	40,597.8		40,597.8
	4	Баянлиг сум	63,781.5	6,059.3	69,840.8
	5	Баян-Овоо сум	18,836.2		18,836.2
	6	Баян-Өндөр сум	67,015.4	7,190.3	74,205.6
7	Баянхонгор сум	117,391.0		117,391.0	

Дд	Аймаг,	сум	Дэмжлэг	Урамшуулал	Нийт
3	8	Баянцагаан сум	49,653.2		49,653.2
	9	Богд сум	31,441.3	3,205.2	34,646.5
	10	Бөмбөгөр сум	28,175.1		28,175.1
	11	Бууцагаан сум	45,886.1		45,886.1
	12	Галуут сум	35,510.8		35,510.8
	13	Гурванбулаг сум	32,696.8		32,696.8
	14	Жаргалант сум	33,447.1	3,466.0	36,913.1
	15	Жинст сум	25,567.7		25,567.7
	16	Заг сум	24,436.3		24,436.3
	17	Өлзийт сум	24,559.9	2,534.5	27,094.4
	18	Хүрээмарал сум	27,765.3		27,765.3
	19	Шинэжинст сум	61,794.2		61,794.2
	20	Эрдэнэцогт сум	28,182.0		28,182.0
4	Булган		532,341.7	47,790.5	580,132.2
	1	Баян-Агт сум	32,821.5	3,853.0	36,674.5
	2	Баяннуур сум	18,546.5	2,858.4	21,404.9
	3	Бугат сум	20,566.9		20,566.9
	4	Булган сум	43,736.7	5,051.4	48,788.2
	5	Бүрэгхангай сум	26,833.1	3,210.3	30,043.4
	6	Гурванбулаг сум	31,318.7	3,641.3	34,960.1
	7	Дашинчилэн сум	28,469.4	3,462.1	31,931.5
	8	Могод сум	27,261.0	3,346.8	30,607.8
	9	Орхон сум	28,209.6		28,209.6
	10	Рашаант сум	32,377.5	3,772.2	36,149.7
	11	Сайхан сум	31,164.3		31,164.3
	12	Сэлэнгэ сум	38,486.3		38,486.3
	13	Тэшиг сум	60,079.7	6,714.9	66,794.6
	14	Хангал сум	34,900.8	3,572.0	38,472.8
	15	Хишиг-Өндөр сум	24,826.0	2,874.7	27,700.7
		16	Хутаг-Өндөр сум	52,743.5	5,433.4
5	Говь-Алтай		726,762.8	32,021.1	758,783.9
	1	Алтай сум	42,213.6	9,250.0	51,463.6
	2	Баян-уул сум	41,549.7		41,549.7
	3	Бигэр сум	25,803.5		25,803.5
	4	Бугат сум	45,392.6	3,500.0	48,892.6
	5	Дарив сум	29,978.3		29,978.3
	6	Дэлгэр сум	36,322.1		36,322.1
	7	Есөнбулаг сум	95,714.4	17,521.1	113,235.5
	8	Жаргалан сум	21,770.3	1,750.0	23,520.3
	9	Тайшир сум	16,136.6		16,136.6
	10	Тонхил сум	40,696.7		40,696.7
	11	Төгрөг сум	30,365.4		30,365.4
	12	Халиун сум	28,388.4		28,388.4
	13	Хөхморьт сум	41,477.6		41,477.6
	14	Цогт сум	69,583.4		69,583.4
	15	Цээл сум	33,329.2		33,329.2
	16	Чандмана сум	34,540.2		34,540.2
	17	Шарга сум	24,908.4		24,908.4
		18	Эрдэнэ сум	68,592.5	

Дд	Аймаг, сум	Дэмжлэг	Урамшуулал	Нийт
6	Дорноговь	706,813.7	104,554.5	811,368.2
	1 Айраг сум	45,139.7	8,043.8	53,183.5
	2 Алтанширээ сум	23,397.3	5,426.5	28,823.8
	3 Даланжаргалан сум	32,896.5	6,662.5	39,559.1
	4 Дэлгэрэх сум	25,569.0	5,340.2	30,909.2
	5 Замын-Үүд сум	175,143.1	14,445.1	189,588.2
	6 Иххэт сум	28,587.1	4,401.4	32,988.5
	7 Мандах сум	40,319.1	9,206.7	49,525.8
	8 Өргөн сум	29,146.0	5,816.2	34,962.2
	9 Сайншанд сум	108,326.3	13,294.5	121,620.8
	10 Сайхандулаан сум	28,290.6		28,290.6
	11 Улаанбадрах сум	34,764.1	7,894.3	42,658.4
	12 Хатанбулаг сум	67,883.6	13,171.6	81,055.2
	13 Хөвсгөл сум	31,007.8	7,472.4	38,480.2
14 Эрдэнэ сум	36,343.6	3,379.1	39,722.7	
7	Дорнод	817,966.9	28,202.0	846,168.9
	1 Баяндун сум	54,076.2		54,076.2
	2 Баянтүмэн сум	27,755.7		27,755.7
	3 Баян-уул сум	71,622.3		71,622.3
	4 Булган сум	26,243.1		26,243.1
	5 Гурванзагал сум	25,284.2		25,284.2
	6 Дашбалбар сум	60,083.6		60,083.6
	7 Матад сум	74,615.9		74,615.9
	8 Сэргэлэн сум	23,048.2	2,721.1	25,769.2
	9 Халхгол сум	116,721.0		116,721.0
	10 Хөлөнбуйр сум	25,682.6		25,682.6
	11 Хэрлэн сум	186,830.8	19,897.7	206,728.5
	12 Цагаан-овоо сум	47,515.0		47,515.0
	13 Чойбалсан сум	37,965.6		37,965.6
14 Чулуунхороот сум	40,522.8	5,583.2	46,106.0	
8	Дундговь	457,890.3	70,311.5	528,201.8
	1 Адаацаг сум	30,033.6	4,468.3	34,501.9
	2 Баянжаргалан сум	18,130.5	3,727.0	21,857.5
	3 Говь-Угтаал сум	18,108.5		18,108.5
	4 Гурвансайхан сум	24,740.0		24,740.0
	5 Дэлгэрхангай сум	32,026.1	5,651.9	37,678.0
	6 Дэлгэрцогт сум	13,913.0	3,103.7	17,016.7
	7 Дэрэн сум	20,646.5	3,935.6	24,582.1
	8 Луус сум	16,907.7	3,892.0	20,799.6
	9 Өлзийт сум	47,442.8	8,709.6	56,152.4
	10 Өндөршил сум	25,621.8	4,858.6	30,480.4
	11 Сайнцагаан сум	65,793.4	12,899.0	78,692.3
	12 Сайхан-Овоо сум	35,407.0	5,412.1	40,819.1
	13 Хулд сум	28,608.9	5,486.3	34,095.2
	14 Цагаандэлгэр сум	16,684.5		16,684.5
15 Эрдэнэдалай сум	63,826.0	8,167.6	71,993.6	
	Завхан	770,952.4	20,166.2	791,118.6
	1 Алдархаан сум	34,440.6		34,440.6
	2 Асгат сум	11,605.0	1,840.5	13,445.6

Дд	Аймаг,	сум	Дэмжлэг	Урамшуулал	Нийт	
9	3	Баянтэс сум	35,116.5		35,116.5	
	4	Баянхайрхан сум	26,982.9	2,919.5	29,902.5	
	5	Дөрвөлжин сум	37,179.9		37,179.9	
	6	Завханмандал сум	19,168.0	3,568.3	22,736.2	
	7	Идэр сум	25,546.7	2,461.0	28,007.6	
	8	Их-Уул сум	70,387.1		70,387.1	
	9	Нөмрөг сум	24,012.3		24,012.3	
	10	Отгон сум	36,356.9	3,643.7	40,000.6	
	11	Сантмаргаз сум	23,615.8		23,615.8	
	12	Сонгино сум	22,906.7		22,906.7	
	13	Тосонцэнгэл сум	84,916.3		84,916.3	
	14	Түдэвтэй сум	26,317.2		26,317.2	
	15	Тэс сум	44,041.4	3,589.8	47,631.2	
	16	Тэлмэн сум	34,423.0		34,423.0	
	17	Ургамал сум	22,265.6		22,265.6	
	18	Улиастай сум	68,656.3		68,656.3	
	19	Цагаанхайрхан сум	14,297.1		14,297.1	
	20	Цагаанчулуут сум	15,180.5	2,143.5	17,324.0	
	21	Цэцэн-Уул сум	23,804.2		23,804.2	
	22	Шилүүстэй сум	21,191.8		21,191.8	
	23	Эрдэнэхайрхан сум	23,198.1		23,198.1	
	24	Яруу сум	25,342.3		25,342.3	
	10	Өвөрхангай		1,026,934.5	33,674.8	1,060,609.3
		1	Арвайхээр сум	111,529.3	3,489.7	115,019.0
2		Бат-Өлзий сум	70,068.1	5,884.8	75,952.9	
3		Баянгол сум	42,067.0	2,079.6	44,146.6	
4		Баян-өндөр сум	45,712.4		45,712.4	
5		Баруунбаян-Улаан сум	46,074.3	2,208.6	48,282.9	
6		Богд сум	107,520.0	4,128.7	111,648.6	
7		Бүрд сум	36,779.9	4,540.2	41,320.2	
8		Гучин-Ус сум	39,028.5	814.6	39,843.1	
9		Есөнзүйл сум	32,538.6	596.2	33,134.8	
10		Зүүнбаян-Улаан сум	34,287.7		34,287.7	
11		Нарийнтээл сум	42,723.1	4,821.8	47,544.9	
12		Өлзийт сум	24,961.7		24,961.7	
13		Сант сум	37,763.4	640.0	38,403.4	
14		Тарагт сум	32,632.2		32,632.2	
15		Төгрөг сум	45,621.0		45,621.0	
16		Уянга сум	69,574.6		69,574.6	
17		Хайрхандулаан сум	41,416.5	1,239.2	42,655.7	
18		Хархорин сум	114,870.9	1,787.5	116,658.4	
19		Хужирт сум	51,765.3	1,443.9	53,209.2	
	Өмнөговь		724,998.2	137,331.5	862,329.7	
	1	Баяндалай сум	29,476.9	6,118.0	35,594.9	
	2	Баян-Овоо сум	31,124.8	7,268.6	38,393.4	
	3	Булган сум	25,913.6	5,551.6	31,465.1	
	4	Гурвантэс сум	107,960.4	17,254.8	125,215.3	
	5	Даланзадгад сум	110,282.8	20,890.1	131,173.0	
	6	Мандал-Овоо сум	23,352.5	5,723.0	29,075.5	

Дд	Аймаг,	сум	Дэмжлэг	Урамшуулал	Нийт
11	7	Манлай сум	46,076.7	9,594.9	55,671.6
	8	Ноён сум	29,670.9	7,988.9	37,659.8
	9	Номгон сум	46,222.2	9,121.0	55,343.2
	10	Сэврэй сум	34,433.7	7,941.1	42,374.8
	11	Ханбогд сум	101,397.5	14,135.2	115,532.7
	12	Ханхонгор сум	23,768.5	4,677.8	28,446.4
	13	Хүрмэн сум	26,723.1	5,642.6	32,365.6
	14	Цогт-Овоо сум	23,875.4	5,588.7	29,464.1
	15	Цогтцэций сум	64,719.0	9,835.2	74,554.2
12	Сүхбаатар		574,732.6	49,080.4	623,813.0
	1	Асгат сум	24,427.3		24,427.3
	2	Баруун-Урт сум	78,143.2	9,869.8	88,013.0
	3	Баяндэлгэр сум	56,403.9	6,494.5	62,898.4
	4	Дарьганга сум	37,946.9	7,258.3	45,205.1
	5	Мөнххаан сум	47,985.9	5,759.4	53,745.2
	6	Наран сум	24,325.4	4,820.3	29,145.6
	7	Онгон сум	47,202.5		47,202.5
	8	Сүхбаатар сум	43,943.1		43,943.1
	9	Түвшинширээ сум	36,162.5		36,162.5
	10	Түмэнцогт сум	24,996.7		24,996.7
	11	Уулбаян сум	28,747.9	3,926.7	32,674.6
	12	Халзан сум	17,785.1		17,785.1
	13	Эрдэнэцагаан сум	106,662.3	10,951.6	117,613.9
13	Сэлэнгэ		894,616.2	31,109.5	925,725.7
	1	Алтанбулаг сум	32,186.0	2,442.6	34,628.5
	2	Баруунбүрэн сум	43,032.7	4,227.5	47,260.2
	3	Баянгол сум	50,756.9		50,756.9
	4	Ерөө сум	87,154.6		87,154.6
	5	Жавхлант сум	17,137.5	1,690.0	18,827.4
	6	Зүүнбүрэн сум	19,595.0	1,693.7	21,288.7
	7	Мандал сум	248,047.5		248,047.5
	8	Орхон сум	24,681.4	2,868.6	27,550.0
	9	Орхонтуул сум	49,388.2	4,606.7	53,994.9
	10	Сайхан сум	69,734.6		69,734.6
	11	Сант сум	23,393.4	2,961.7	26,355.1
	12	Сүхбаатар сум	76,283.6		76,283.6
	13	Түшиг сум	26,739.3	2,910.3	29,649.6
	14	Хушаат сум	22,748.6	2,286.8	25,035.4
	15	Хүдэр сум	34,488.0		34,488.0
	16	Цагааннуур сум	49,551.5	3,884.6	53,436.1
	17	Шаамар сум	19,697.5	1,537.0	21,234.4
	Төв		756,996.0	37,248.4	794,244.4
	1	Алтанбулаг сум	30,473.6		30,473.6
	2	Аргалант сум	13,530.3		13,530.3
	3	Архуст сум	9,537.5	1,392.1	10,929.6
	4	Батсүмбэр сум	47,098.4	3,950.4	51,048.8
	5	Баян сум	19,192.6		19,192.6
	6	Баяндэлгэр сум	14,211.3	1,835.6	16,046.9
	7	Баянжаргалан сум	16,938.6		16,938.6

Дд	Аймаг,	сум	Дэмжлэг	Урамшуулал	Нийт	
14	8	Баян-Өнжүүл сум	27,032.4	3,070.2	30,102.6	
	9	Баянхангай сум	12,495.3		12,495.3	
	10	Баянцагаан сум	29,919.4	3,403.4	33,322.8	
	11	Баянцогт сум	15,674.7	1,956.6	17,631.3	
	12	Баянчандмань сум	24,368.6		24,368.6	
	13	Борнуур сум	35,217.1		35,217.1	
	14	Бүрэн сум	32,916.9	3,429.2	36,346.2	
	15	Дэлгэрхаан сум	20,235.9		20,235.9	
	16	Жаргалант сум	48,682.5		48,682.5	
	17	Заамар сум	51,205.5		51,205.5	
	18	Зуунмод сум	54,648.1		54,648.1	
	19	Лүн сум	24,906.9	2,762.4	27,669.3	
	20	Мөнгөнморьт сум	34,839.8	4,039.1	38,878.9	
	21	Өндөрширээт сум	23,352.9		23,352.9	
	22	Сүмбэр сум	15,218.8		15,218.8	
	23	Сэргэлэн сум	18,383.6	1,966.1	20,349.7	
	24	Угтаалцайдам сум	24,007.4	2,635.2	26,642.6	
	25	Цээл сум	24,231.8	2,749.3	26,981.1	
	26	Эрдэнэ сум	43,112.5		43,112.5	
	27	Эрдэнэсант сум	45,563.3	4,058.8	49,622.1	
	15	Увс		927,049.0	17,472.4	944,521.4
		1	Баруунтуруун сум	44,973.6		44,973.6
		2	Бөхмөрөн сум	39,196.3		39,196.3
		3	Давст сум	40,604.5		40,604.5
		4	Завхан сум	46,597.5		46,597.5
		5	Зүүнговь сум	42,857.9		42,857.9
		6	Зүүнхангай сум	51,352.8		51,352.8
7		Малчин сум	36,871.9	3,154.7	40,026.6	
8		Наранбулаг сум	53,757.2		53,757.2	
9		Өлгий сум	30,172.3		30,172.3	
10		Өмнөговь сум	51,889.1	3,732.5	55,621.7	
11		Өндөрхангай сум	68,236.1		68,236.1	
12		Сагил сум	31,460.2		31,460.2	
13		Тариалан сум	37,377.8	3,021.5	40,399.3	
14		Түргэн сум	21,942.7		21,942.7	
15		Тэс сум	67,434.7		67,434.7	
16		Улаангом сум	140,102.0		140,102.0	
17		Ховд сум	39,224.1		39,224.1	
18		Хяргас сум	40,440.5	3,500.8	43,941.3	
19		Цагаанхайрхан сум	42,557.7	4,062.8	46,620.5	
16	Ховд		978,607.1	16,846.9	995,454.0	
	1	Алтай сум	91,807.1		91,807.1	
	2	Булган сум	186,052.0		186,052.0	
	3	Буянт сум	32,781.3		32,781.3	
	4	Дарви сум	50,567.7		50,567.7	
	5	Дуут сум	21,613.9		21,613.9	
	6	Дөргөн сум	38,002.7	3,209.2	41,211.9	
	7	Зэрэг сум	35,546.1	3,324.5	38,870.6	
	8	Манхан сум	45,440.8		45,440.8	

Дд	Аймаг,	сум	Дэмжлэг	Урамшуулал	Нийт
	9	Мянгад сум	33,473.1		33,473.1
	10	Мөст сум	44,161.4		44,161.4
	11	Мөнххайрхан сум	29,359.5		29,359.5
	12	Үенч сум	86,136.0		86,136.0
	13	Ховд сум	29,806.0		29,806.0
	14	Цэцэг сум	46,027.6		46,027.6
	15	Чандмань сум	48,986.3		48,986.3
	16	Эрдэнэбүрэн сум	25,420.5		25,420.5
	17	Жаргалант сум	133,425.1	10,313.3	143,738.3
17	Хөвсгөл		1,243,972.2	45,110.0	1,289,082.2
	1	Алаг-Эрдэнэ сум	52,643.8		52,643.8
	2	Арбулаг сум	36,543.7		36,543.7
	3	Баянзүрх сум	45,997.9		45,997.9
	4	Бүрэнтогтох сум	36,818.9	2,006.2	38,825.1
	5	Галт сум	59,300.7	2,915.1	62,215.8
	6	Жаргалант сум	57,028.2	2,775.5	59,803.7
	7	Их-Уул сум	36,117.7	1,976.6	38,094.3
	8	Рашаант сум	38,109.7	2,170.6	40,280.3
	9	Рэнчинлхүмбэ сум	85,389.7	4,338.1	89,727.8
	10	Тариалан сум	62,773.3	2,974.9	65,748.2
	11	Тосонцэнгэл сум	31,496.7	1,713.8	33,210.6
	12	Төмөрбулаг сум	34,632.9	1,878.1	36,511.0
	13	Түнэл сум	34,454.7		34,454.7
	14	Улаан-Уул сум	75,554.5		75,554.5
	15	Ханх сум	52,796.7		52,796.7
	16	Цагаан-Уул сум	64,959.5	3,246.3	68,205.8
	17	Цагааннуур сум	41,602.2		41,602.2
	18	Цагаан-Үүр сум	55,320.8	3,425.8	58,746.7
	19	Цэцэрлэг сум	72,546.2		72,546.2
	20	Чандмань-Өндөр сум	40,717.2	2,442.2	43,159.4
	21	Шинэ-Идэр сум	33,023.1	1,982.9	35,006.0
	22	Эрдэнэбулган сум	47,825.3	3,064.8	50,890.1
	23	Мөрөн сум	148,318.8	8,199.0	156,517.8
18	Хэнтий		703,211.8	53,718.8	756,930.6
	1	Батноров сум	50,685.5		50,685.5
	2	Батширээт сум	40,510.9	4,887.5	45,398.4
	3	Баян-Адрага сум	28,695.9	3,481.3	32,177.1
	4	Баянмөнх сум	17,954.1	2,400.0	20,354.1
	5	Баян-Овоо сум	22,071.6	2,987.5	25,059.1
	6	Баянхутаг сум	26,370.1	2,850.0	29,220.1
	7	Биндэр сум	50,858.3	5,031.3	55,889.6
	8	Бор-Өндөр сум	80,802.5		80,802.5
	9	Галшар сум	34,603.9	4,131.3	38,735.1
	10	Дадал сум	45,450.7	5,175.0	50,625.7
	11	Дархан сум	26,553.4	3,412.5	29,965.9
	12	Дэлгэрхаан сум	24,573.5	3,350.0	27,923.5
	13	Жаргалтхаан сум	21,614.9	2,650.0	24,264.9
	14	Мөрөн сум	14,581.6		14,581.6
15	Норовлин сум	36,999.6		36,999.6	

Дд	Аймаг,	сум	Дэмжлэг	Урамшуулал	Нийт
	16	Өмнөдэлгэр сум	67,158.8		67,158.8
	17	Хэрлэн сум	90,231.8	10,275.0	100,506.8
	18	Цэнхэрмандал сум	23,494.9	3,087.5	26,582.4
		Дархан-Уул	710,155.0	8,884.6	719,039.6
19	1	Дархан сум	240,810.5	3,012.7	243,823.2
	2	Орхон сум	74,612.7	1,353.1	75,965.8
	3	Хонгор сум	213,583.7	2,678.7	216,262.4
	4	Шарын Гол сум	181,148.2	1,840.0	182,988.2
		Орхон	824,853.4	49,067.8	873,921.2
20	1	Баян-Өндөр сум	390,514.8	23,230.4	413,745.2
	2	Жаргалант сум	434,338.6	25,837.4	460,176.0
		Говьсүмбэр	140,458.6	60,750.3	201,208.9
21	1	Баянтал сум	19,510.9		19,510.9
	2	Сүмбэр сум	69,632.7	43,922.1	113,554.8
	3	Шивээговь сум	51,315.0	16,828.2	68,143.1
		НИЙТ	16,262,999.9	903,680.3	17,166,680.2

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР

**МОНГОЛ УЛСЫН 2018 ОНЫ НЭГДСЭН
ТӨСВИЙН ТАНИЛЦУУЛГА**

Улаанбаатар хот

2017 он

1. МОНГОЛ УЛСЫН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ТӨСӨЛ, 2019-2020 ОНЫ ТӨСӨӨЛЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА: МАКРО ЭДИЙН ЗАСАГ

1.1. Дэлхийн эдийн засаг

Дэлхийн эдийн засгийн өсөлт 2017 онд сэргэж эхлээд байна. Энэ нь Канад, Франц, Герман, Итали, Испани зэрэг өндөр хөгжилтэй орнуудаас гадна хөгжиж байгаа томоохон эдийн засагтай орнууд болох Бразил, БНХАУ, Мексик зэрэг орнуудын эдийн засагт эерэг өөрчлөлт гарч байгаатай холбоотой байна.

Хүснэгт №1. Дэлхийн эдийн засгийн өсөлт

	2012	2013	2014	2015	2016	2017*	2018**
Дэлхий	3.4	3.3	3.4	3.4	3.2	3.6	3.7
Өндөр хөгжилтэй орнууд	1.2	1.4	1.8	2.1	1.7	2.2	2.0
АНУ	2.3	2.2	2.4	2.6	1.6	2.2	2.3
Евро бүс	-0.8	-0.5	0.9	2.0	1.8	2.1	1.9
Япон	1.8	1.6	-0.1	1.1	1.0	1.5	0.7
Хөгжиж буй орнууд	5.2	5.0	4.6	4.3	4.3	4.6	4.9
Хөгжиж байгаа азийн орон	6.8	7.0	6.8	6.8	6.4	6.5	6.5
ОХУ	3.4	1.3	0.6	-2.8	-0.2	1.8	1.6
БНХАУ	7.8	7.8	7.4	6.9	6.7	6.8	6.5

Эх үүсвэр: ОУВС-гийн 2017 оны 10 дугаар сард нийтэлсэн "Дэлхийн эдийн засгийн төсөөлөл" тайлан.

Дэлхийн эдийн засаг 2016 онд 3.2 хувиар өсч байсан бол 2017 онд өсөлт нэмэгдэж 3.6 хувь, 2018 онд 3.7 хувьд хүрэхээр байна гэж ОУВС-гийн 2017 оны 10 дугаар сард гаргасан төсөөлөлд дурджээ.

АНУ-ын эдийн засгийн өсөлтийг 2018 онд 2.3 хувь байна гэж ОУВС төсөөлж байна. Энэ оны эхний хагас жилд тус улсын эдийн засгийн өсөлт таамаглаж байснаас доогуур гарсан ч АНУ-ын ажилгүйдлийн хэмжээ зорилтот түвшинд хүрч буурсан, инфляц нам, тогтвортой түвшинд байгаа зэрэг нь АНУ-ын эдийн засаг сэргэснийг харуулна. Харин тус улсын ерөнхийлөгч Дональд Трампын зарласан төсвийн тэлэх бодлогын хэрэгжилт төсөөлж байснаас сул байгаа тул 2018 онд АНУ-ын эдийн засгийн өсөлт 2.3 хувь байна гэж шинжээчид таамаглаж байна.

АНУ-ын Засгийн газрын баримталж байгаа эдийн засгийн бодлогууд нь дэлхийн эдийн засгийн сэргэлт, түүхий эдийн үнэ ханшид чухал нөлөө үзүүлэх юм. Тухайлбал, АНУ-ын ерөнхийлөгч Доналд Трампын хэрэгжүүлж буй ажлын байрыг олноор нэмэгдүүлэх, эдийн засгийн өсөлтийг эрчимжүүлэх бодлого нь зэс, хөнгөн цагаан зэрэг аж үйлдвэрийн голлох түүхий эдийн үнэ өндөр байхад нөлөөлөхөөр байна.

Харин шинжээчдийн таамаглаж байгаагаар 2018-2019 онд АНУ-ын Холбооны нөөцийн банк мөнгөний бодлогоо чангаруулж, бодлогын хүүгээ 2-3 удаа нэмэгдүүлэх төлөвтэй байгаа тул ам.долларын ханш бусад валютын эсрэг чангарч болзошгүй байна.

БНХАУ-ын тогтвортой өсөлтөд чиглэсэн бодлогын шинэчлэл үргэлжлэн хийгдэнэ. Тус улсын эдийн засгийн өсөлт 2016 онд удааширч 6.7 хувьд хүрч байсан бол дэд бүтцийн хөрөнгө оруулалт, өрхийн хэрэглээний өсөлтийн нөлөөгөөр БНХАУ-ын эдийн засгийн өсөлт энэ оны эхний хагас жилд 6.9 хувиар өссөн байна. Цаашид аж үйлдвэрийн салбар дахь илүүдэл хүчин чадлыг багасгах, санхүүгийн салбарын нөхцөлийг чангаруулах зэрэг бодлогын шинэчлэл хийж байгаатай холбоотойгоор эдийн засгийн өсөлт нь саарч, 2018 онд 6.5 хувьд хүрэх төлөвтэй байна.

Япон улс эдийн засгийн тэлэх бодлогоо хэвээр үргэлжлүүлнэ. Үл хөдлөх хөрөнгийн үнэ өндөр байгаагаас иргэдийн хөрөнгийн үнэ цэнэ нэмэгдэж, хэрэглэх хандлага өссөн байна. Дотоодын хэрэглээ өссөнтэй холбоотойгоор эдийн засгийн өсөлт нь эрчимжиж, 2017 оны эхний хагас жилд ДНБ-ий өсөлт 2.5 хувьд хүрчээ. Тус улсын эдийн засаг 2006 оноос хойш анх удаа 6 улирал дараалан эерэг өсөлттэй гарсан бол ажилгүйдлийн түвшин нь сүүлийн 25 жилийн түүхэнд хамгийн доод түвшинд хүрээд байна. Шинжээчид 2016 оны сүүлээс хэрэгжүүлж эхэлсэн өгөөжийн муруйгаар дамжуулан эдийн засгийг удирдах бодлого¹ нь амжилттай хэрэгжиж байна гэж дүгнэж байна.

АНУ болон ЕХ-ны төв банкнууд эдийн засгаа дэмжих зорилгоор хэрэгжүүлж эхэлсэн тэлэх бодлогоосоо аажим “гарах” стратеги баримтлахаа илэрхийлээд байгаа бол Япон улсын хувьд эдийн засгийн тэлэх бодлогоо хэвээр үргэлжлүүлнэ гэдгээ зарлаад байна.

Евро бүсийн 2018 оны эдийн засгийн өсөлтийн төсөөллийг 1.9 хувь болгож өсгөсөн байна. Эдийн засгийн өсөлтийн таамаглал нэмэгдсэн гол хүчин зүйл нь Франц, Герман, Итали, Испани зэрэг улсуудын 2017 оны эхний улирлын эдийн засгийн өсөлт таамаглаж байснаас өндөр гарсантай холбоотой юм.

Европын холбооны голлох орнуудын эдийн засгийн өсөлт тогтвортой байхаар төсөөлөгдсөн нь түүхий эдийн үнэ тогтвортой байх нэг чухал нөхцөл болж байна. Европын холбооноос гарах шийдвэртэй холбоотойгоор үүссэн тодорхой бус байдлууд нь Их Британи Улсын эдийн засгийн өсөлтийн төсөөллийг бууруулж байна. Хэрэв Их Британи улс Европын холбооноос гарвал тус бүсийн эдийн засгийн өсөлт саарч, дэлхийн зах зээл дэх голлох түүхий эдийн үнэ, ханшид сөргөөр нөлөөлж болзошгүй хэмээн олон улсын шинжээчид үзэж байна.

Энэтхэг улсын эдийн засаг 2018 онд 7.4 хувиар өсөхөөр байна. Бэлэн мөнгөний хомсдолоос үүдэлтэйгээр буураад байсан өрхийн хэрэглээ нь 2017 оноос эхлэн аажмаар сэргэж байна. ОУВС-гийн судалгаанаас үзвэл, дотоод эрэлт нэмэгдэж байгаа, дэлхийн зах зээл сэргэж байгаа зэргээс 2018 онд Энэтхэг улсын эдийн засгийн өсөлт нь нэмэгдэхээр байна.

1.2. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний зах зээлийн хандлага

Зэс. Дэлхийн зэсийн нийт хэрэглээ 2016 онд 2.3 хувиар өссөн бол 2017-2018 онд 2.4 хувиар өснө гэж шинжээчид төсөөлж байна.

¹ Бодлогын хүүг тогтоохдоо Япон улсын Засгийн газрын урт хугацаат (10 жилийн хугацаат) бондын хүү 0 байхаар тохируулж байгаа бөгөөд одоогийн байдлаар богино хугацаат хүү -0.1 хувь байна.

Хүснэгт № 2. Цэвэршүүлсэн зэсийн эрэлт, нийлүүлэлт, мян.тн

	2015	2016	2017*	2018**
Үйлдвэрлэл	23,017.0	23,339.0	23,871.0	24,480.0
Хэрэглээ	22,879.0	23,411.0	23,968.0	24,555.0
Баланс	138.0	(72.0)	(97.0)	(75.0)

Эх үүсвэр: Экономист сэтгүүлийн судалгааны алба (EIU)

**Хүлээгдэж буй гүйцэтгэл*

***Төсөөлөл*

Зэсийн нийт хэрэглээний тэн хагасыг эзэлдэг БНХАУ-ын эрчим хүч, барилгын салбарт оруулж буй хөрөнгө оруулалтуудтай холбоотойгоор зэсийн эрэлт нэмэгдэхээр байгаа нь ийнхүү таамаглахад хүргэжээ.

Хүснэгт № 3. Дэлхийн зэсийн хэрэглээ, мян.тн

	2014	2015	2016	2017*	2018**
БНХАУ	11,303	11,353	11,642	12,166	12,482
Европын холбоо	3,228	3,338	3,357	3,391	3,435
АНУ	1,767	1,796	1,778	1,821	1,875
Япон	1,072	997	973	1,012	1,022
Өмнөд Солонгос	759	705	759	791	821
Латин Америк	571	622	680	712	733
Энэтхэг	434	491	499	524	562
Тайван	465	471	507	522	538
Бусад	3,147	3,106	3,216	3,029	3,087
Нийт	22,746	22,879	23,411	23,968	24,555
Өөрчлөлт	7.8%	0.6%	2.3%	2.4%	2.4%

Эх үүсвэр: Экономист сэтгүүлийн судалгааны алба (EIU)

**Хүлээгдэж буй гүйцэтгэл*

***Төсөөлөл*

Хүснэгт № 4. Дэлхийн зэсийн нийлүүлэлт, мян.тн

	2014	2015	2016	2017*	2018**
Цэвэршүүлсэн зэс:					
БНХАУ	7,649	7,964	8,436	8,942	9,497
Европын холбоо	2,750	2,744	2,681	2,700	2,727
Чили	2,729	2,688	2,613	2,508	2,488
Япон	1,554	1,483	1,553	1,561	1,569
АНУ	1,095	1,141	1,221	1,197	1,197
Орос	894	876	876	885	876
Бусад	5,798	6,120	5,959	6,079	6,127
Нийт	22,469	23,016	23,339	23,872	24,481
Өөрчлөлт	6.6%	2.4%	1.4%	2.3%	2.6%

Эх үүсвэр: Экономист сэтгүүлийн судалгааны алба (EIU)

**Хүлээгдэж буй гүйцэтгэл*

***Төсөөлөл*

Алт.

Дэлхийн хамгийн том алт олборлогч БНХАУ-ын Засгийн газраас алтны салбарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа үр ашиг багатай, жижиг уурхайнуудыг хаах шийдвэр гаргаад байгаа тул алтны нийлүүлэлт өмнө төсөөлж байснаас доогуур байна.

Хүснэгт № 5. Алтны эрэлт, нийлүүлэлт, тн

	2014	2015	2016	2017	2018
Нийлүүлэлт	4,404	4,251	4,563	4,563	4,620
Эрэлт	4,273	4,850	4,315	4,083	4,333
Баланс	131	(599)	248	480	287

Эх үүсвэр: Дэлхийн алтны зөвлөл (WGC), Экономист сэтгүүлийн судалгааны алба (EIU)
*Хүлээгдэж буй гүйцэтгэл
**Төсөөлөл

Төв банкнуудын худалдан авах алтны хэмжээ болон хөрөнгө оруулалтын сангаар арилжигддаг алтны хэмжээ өсөх төлөвтэй байгаа, мөн алт, үнэт эдлэлийн худалдан авалт өсөхөөр байгаа нь 2018 онд алтны нийт эрэлтийг 6.1 хувиар өсгөхөөр байна. Нөгөө талаар дэлхийн улс төр, геополитикийн тодорхой бус байдлууд нэмэгдэж байгаагаас хөрөнгө оруулагчид алтанд хөрөнгөө байршуулах сонирхол нэмэгдэж байна.

Хүснэгт № 6. Алтны хэрэглээ, тн

	2014	2015	2016	2017*	2018**
Үнэт эдлэлийн эрэлт	2,486	2,400	2,040	2,111	2,132
БНХАУ	807	753	629	633	640
Энэтхэг	628	662	505	580	595
АНУ	117	120	119	118	115
Саудын араб	68	70	49	58	60
Арабын Нэгдсэн Эмират	56	51	41	38	42
Турк	68	49	43	45	46
Орос	67	38	34	35	36
Индонези	37	39	38	38	38
Итали	20	19	19	19	19
Япон	16	17	17	17	16
Төв банкнуудын худалдан авалт	584	1,181	377	300	400
Цэвэр жижиглэнгийн хөрөнгө оруулалт	1,039	1,066	1,042	1,060	1,050
Алтны хөрөнгө оруулалтын сан	(184)	(128)	532	300	450
Аж үйлдвэрийн салбар	348	332	323	312	301
Нийт	4,273	4,850	4,315	4,083	4,333
Өөрчлөлт %	-3.7%	13.5%	11.0%	-5.4%	6.1%

Эх үүсвэр: Дэлхийн алтны зөвлөл (WGC), Экономист сэтгүүлийн судалгааны алба (EIU)
*Хүлээгдэж буй гүйцэтгэл
**Төсөөлөл

Нүүрс.

Ихэнх орнууд уур амьсгалын өөрчлөлттэй тэмцэх Парисын хэлэлцээрт нэгдэн орж байгаатай холбоотойгоор дэлхийн нүүрсний хэрэглээгээ цаашид бууруулах хандлагатай байна.

Манай нүүрсний гол худалдан авагч БНХАУ-ын нүүрсний хэрэглээ 2017-2018 онд бага зэрэг буурахаар байна. БНХАУ агаарын бохирдолтой тэмцэх зорилгоор хүнд үйлдвэрүүдийн үйл ажиллагааг хязгаарлах арга хэмжээ авч эхлээд байгаа билээ. Тухайлбал, тус улсын Хүрээлэн буй орчныг хамгаалах яамнаас боловсруулсан төмөрлөгийн салбарт баримтлах бодлогод жил бүрийн 11 дүгээр сараас дараа оны 2 дугаар сар дуустал хугацаанд төмөрлөгийн үйлдвэрүүдийн гуравны нэгийг хааж байхаар тусгажээ. Мөн БНХАУ-ын таван бүс нутаг болох Тьянжин, Хэбэй, Шаньдун, Шаньси, Хэнань мужийн 28 хотын ган болоод хөнгөн цагаан боловсруулах үйлдвэрүүдийн 30 хувийг өвлийн улиралд түр зогсоохоор болсон нь төмөрлөгийн үйлдвэрлэлийн гол орц болох коксжих нүүрсний эрэлтийг аажим буурахад хүргэнэ гэж судлаачид үзэж байна.

БНХАУ 2017 оны 5 дугаар сард 32 мужид нүүрсээр ажилладаг станц шинээр барих зөвшөөрлийг цуцалсан бөгөөд 2020 он гэхэд нүүрс шатаах хүчин чадлынхаа хэмжээг ойролцоогоор 1000 гВт-аас хэтрүүлэхгүй байхаа зарлаад байна. Иймд БНХАУ-ын нүүрсний хэрэглээ цаашид буурч болзошгүй байна.

Хүснэгт № 7. Нүүрсний хэрэглээ, сая тн

	2014	2015	2016	2017*	2018**
БНХАУ	3,733	3,658	3,600	3,546	3,503
Энэтхэг	910	931	965	999	1,039
АНУ	835	727	664	672	674

ОХУ	226	237	224	229	233
ХБНГУ	237	234	224	217	213
Япон	189	190	190	188	187
Өмнөд Африк	188	175	178	182	187
Өмнөд Солонгос	132	133	127	130	133
Польш	135	134	134	134	134
Австрали	128	132	131	131	131
Бусад	1,100	1,057	1,051	1,059	1,070
Нийт	7,813	7,608	7,488	7,487	7,504
Өөрчлөлт %	0.0%	-2.6%	-1.6%	0.0%	0.2%

Эх үүсвэр: Эрчим хүчний мэдээллийн алба (EIA), Экономист сэтгүүлийн судалгааны алба (EIU)

*Хүлээгдэж буй гүйцэтгэл

**Төсөөлөл

Хүснэгт № 8. БНХАУ-ын коксжих нүүрсний баланс /мян.тн/

Хугацаа	Эрэлт	Нийлүүлэлт		Илүүдэл/ Хомсдол
		Импорт	үйлдвэрлэл	
2016	533,906.0	58,108.4	444,378.3	(31,419.3)
2017.1-8 сар	350,306.8	45,234.0	296,573.5	(8,499.3)

Эх үүсвэр: en.sxcoal.com

2017 оны эхний 8 сарын байдлаар нийт 350.3 сая тн коксжих нүүрсний хэрэглээ үүссэн бол үүний 341.8 сая тонны дотоодын олборлолт болон импортоор нийлүүлж 8.5 сая тн коксжих нүүрсний хомсдолтой байна.

Газрын тос.

АНУ-ын газрын тосны олборлолт тогтвортой өсөх төлөвтэй байгаа болон Нигери, Ливи зэрэг улсуудын олборлолт өссөөр байгаа зэргээс газрын тосны олборлолт 2018 онд 1.8%-иар өсөж, өдөрт олборлох хэмжээ 99.7 сая баррельд хүрэхээр байна.

Хүснэгт № 9. Газрын тосны эрэлт, нийлүүлэлт, сая баррел/өдөр

	2014	2015	2016	2017*	2018**
Үйлдвэрлэл	93.8	96.6	97.0	97.9	99.7
Хэрэглээ	93.0	95.0	96.6	98.0	99.3
Баланс	0.8	1.6	0.4	-0.1	0.4

Эх үүсвэр: Олон улсын энергийн агентлаг (IEA), Экономист сэтгүүлийн судалгааны алба (EIU)

*Хүлээгдэж буй гүйцэтгэл

**Төсөөлөл

Уул уурхайн бүтээгдэхүүний үнэ.

2017 оны эхний хагас жилийн байдлаар БНХАУ-ын эдийн засгийн өсөлт өндөр гарсан болон дэлхийн эдийн засаг сэргэж байгаатай холбоотойгоор зэс, төмрийн хүдэр, цайр, хөнгөн цагаан зэрэг аж үйлдвэрийн голлох металлуудын үнэ өсөлттэй байлаа. Харин ОПЕК-ын орнууд газрын тосны нийлүүлэлтээ нэмэгдүүлсэн болон АНУ-ын газрын тосны олборлолт өссөнтэй холбоотойгоор газрын тосны үнэ бууралттай байв.

График № 1. Түүхий эдийн үнийн индекс

ОУВС-гийн гаргасан түүхий эдийн үнийн төсөөллөөс харахад зэсийн баяжмалын үнэ цаашид өсөх, төмрийн хүдэр, нүүрсний үнэ буурах, газрын тосны үнэ тогтвортой түвшинд хадгалагдах төлөвтэй байна. Зэсийн үнэ цаашид өсөх хандлагатай байгаа нь Дэлхийн эдийн засгийн өсөлт нэмэгдэхээр байгаа болон нийлүүлэлтээс давсан эрэлт үүсээд байгаа зэрэгтэй холбоотой бол БНХАУ болон зарим хөгжингүй орнууд нүүрсний хэрэглээнээс татгалзах бодлого баримталж, хэрэглээгээ бууруулж байгаа нь нүүрсний үнэ буурах шалтгаан болж байна. Харин газрын тосны эрэлт, нийлүүлэлт тэнцвэртэй байх төлөвтэй байгаагаас үнэ нь харьцангуй тогтвортой байхаар байна.

Хүснэгт № 10. Түүхий эдийн үнийн төсөөлөл /жилийн дундаж үнэ/

Түүхий эд	2013 он	2014 он	2015 он	2016 он	2017 он	2018 он	2019 он	2020 он
	Гүйцэтгэл				Төсөөлөл			
Зэс, (ам.доллар/тн)	7,331.5	6,863.4	5,510.5	4,867.9	6030.2	6429.9	6461.5	6470.9
Чулуун нүүрс, (ам.доллар/тн)	176.86	150.67	123.54	138.36	180.1	170.1	158.8	150.5
Төмрийн хүдэр, (ам.доллар/тн)	135.4	97.4	56.1	58.6	71.7	62.0	57.1	54.6
Газрын тос*, (ам.доллар/бар)	104.1	96.2	50.8	42.8	50.3	50.2	50.5	51.1

Эх үүсвэр: ОУВС, 2017.09 сар

* UK, Brent, Dubai, West Texas газрын тосны дундаж спот үнэ

1.3. Макро эдийн засгийн 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэл

1.3.1. Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн

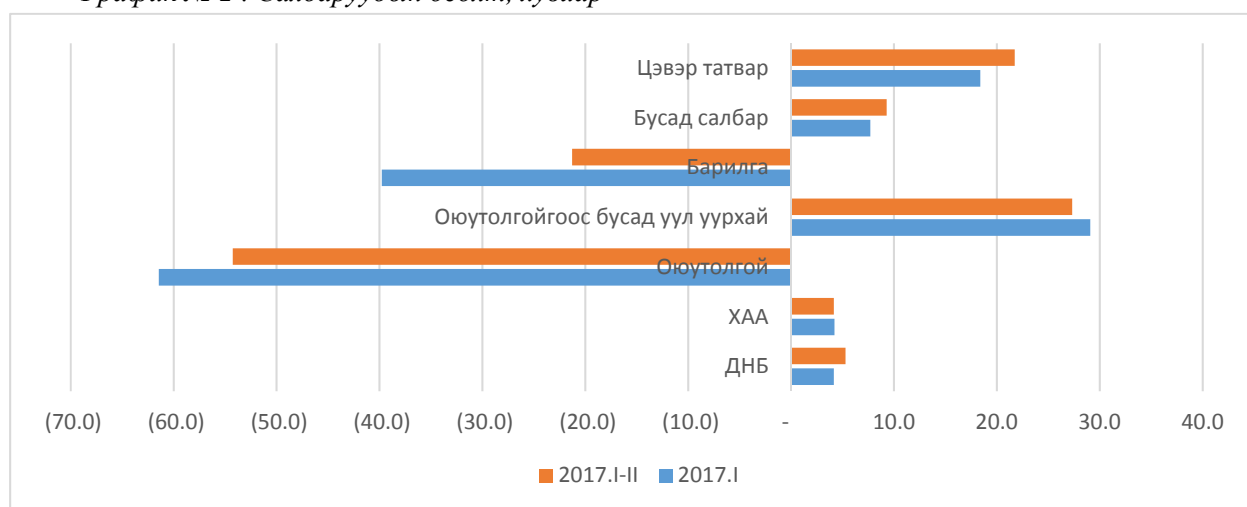
Эдийн засагт үүссэн хүндрэлүүдийг арилгах, төсвийн үндсэн тэнцлийн алдагдлыг үе шаттайгаар бууруулах замаар эдийн засгийг сэргээх чиглэлээр авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээтэй уялдан 2017 он гарсаар эдийн засгийн өсөлт эрчимжиж, эхний хагас жилийн байдлаар 5.3 хувьд хүрлээ.

ДНБ-ий эрэлт талаас авч үзвэл 2017 оны эхний хагас жилийн байдлаар экспортын өсөлтөөс гадна бодит хөрөнгө оруулалтын өсөлт 30 хувьд хүрсэн нь эдийн засгийн өсөлтөд голлон нөлөөлөв. Дэлхийн эдийн засаг сэргэж, уул уурхайн бүтээгдэхүүний гадаад зах зээлийн эрэлт нэмэгдэж, түүхий эдийн үнэ өссөний зэрэгцээ хилийн боомтуудын нэвтрүүлэх хүчин чадлыг нэмэгдүүлсэн зэрэг нь экспорт өсөхөд эергээр нөлөөлөв. Мөн уул уурхайн компаниуд олборлолт, тээвэрлэлтийн хүчин чадлаа нэмэгдүүлэхэд зориулж

хөрөнгө оруулалт хийж байгаагаас энэ оны эхний 9 сарын байдлаар экспортын гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүн болох нүүрсний экспортын орлого 3.4 дахин, төмрийн хүдрийн экспортын орлого 40 хувиар нэмэгдээд байна.

Уул уурхайн салбарын дийлэнх бүтээгдэхүүний экспорт нэмэгдэж байгаа боловч Оюутолгойн зэсийн баяжмалын хэмжээ, түүнд агуулагдах алтны хэмжээ буурснаар уул уурхайн салбарын нэмэгдэл өртөг энэ оны эхний хагас жилд 6.1 хувиар буурлаа. Экспорт болон хөрөнгө оруулалтын өсөлт нь импортыг дэмжиж, худалдаа, шууд бус татварын орлогыг нэмэгдүүлэхийн зэрэгцээ тээврийн салбарыг дэмжиж байна. Үүний үр дүнд уул уурхайн бус салбарын өсөлт эхний хагас жилийн байдлаар 9 орчим хувиар өсөөд байна. Түүнчлэн, барилгын салбар ихээхэн хэмжээний уналттай байгаа хэдий ч уналтын хурдац саарч байна.

График № 2 . Салбаруудын өсөлт, хувиар

Эх сурвалж: ҮСХ, СЯ

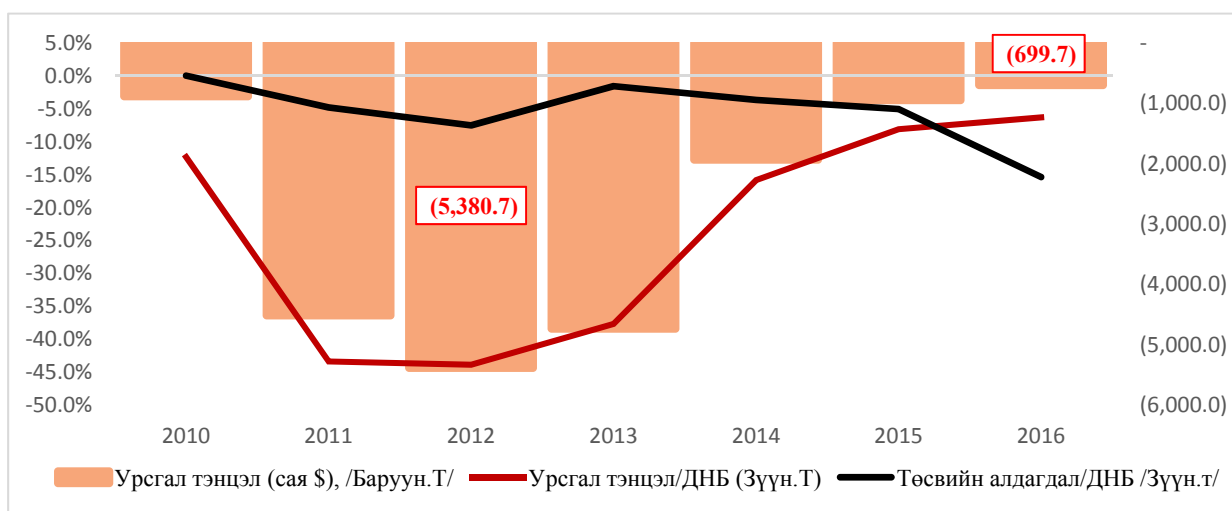
2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр уул уурхайн бус ДНБ-ий хэмжээ 6.8 хувиар өсөж, эдийн засгийн бодит өсөлт 3.3 хувьд хүрэхээр байна. Харин зэсийн баяжмал болон газрын тосны үйлдвэрлэл буурч байгаатай холбогдуулан уул уурхайн салбарын нэмэгдэл өртгийн хэмжээ 7.4 хувиар буурахаар байна.

Түүнчлэн, энэ зун хур тунадас бага байснаас үүдэн Ургацын 2017 оны урьдчилсан балансын дүнгээр хураан авах үр тарианы хэмжээ 50 орчим хувиар буурах эрсдэлтэй байна. Эдгээр эдийн засгийн дотоод нөхцөл байдал болон экспортын гол нэр төрлийн барааны үнийн хандлагыг тооцож үзэхэд нэрлэсэн ДНБ-ий хэмжээ 2017 онд 27.4 их наяд төгрөгт хүрэхээр байна.

1.3.2. Төлбөрийн тэнцэл

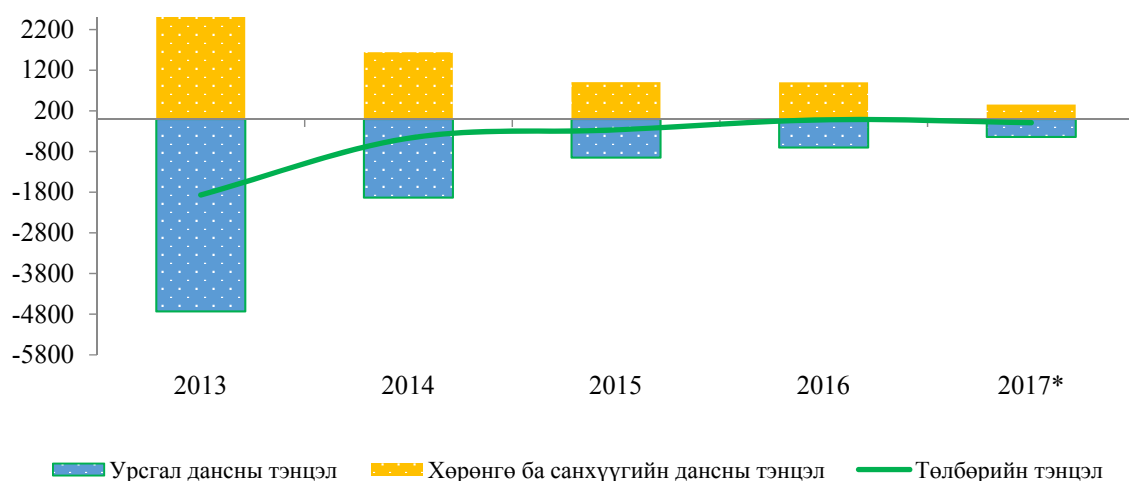
Төлбөрийн тэнцлийн урсгал данс 2012 оноос их хэмжээний алдагдалтай гарч ирсэн нь төгрөгийн ханшийг сулруулж, улмаар гадаад бондын өгөөжийг бууруулах, зээлийн хүүгийн зардлыг нэмэгдүүлэх, иргэдийн бодит орлогыг бууруулах замаар төсөвт дарамт учруулж ирсэн.

График № 3. Төлбөрийн тэнцлийн урсгал дансны тэнцэл болон төсвийн тэнцэл

Урсгал дансны алдагдлыг нөхөхдөө гадаад зах зээлээс эх үүсвэр татах замаар шийдвэрлэж ирсэн. Тухайлбал, Монгол Улсын Засгийн газраас 2016 оны 4 дүгээр сард 500.0 сая ам.долларын Мазаалай бонд гаргасан, Кредит Свисс банкнаас 250.0 сая ам.долларын арилжааны зээл авснаар 2016 онд төлбөрийн тэнцлийн алдагдлыг 18.2 сая ам.доллар болгож бууруулсан байна.

График № 4. Монгол Улсын Төлбөрийн тэнцэл

ОУВС-гийн “Өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөр”-ийн хүрээнд олон улсын байгууллага, хандивлагч орнуудаас нийтдээ 5.5 орчим тэрбум ам.долларын санхүүжилтийг авахаар тохиролцсон бөгөөд эдгээр эх үүсвэрүүд нь төсвийн нөхцөл байдлыг сайжруулах, төлбөрийн тэнцлийн алдагдлыг бууруулахад чиглэгдэж байна.

Хөтөлбөрийн хүрээнд Монголбанк Хятадын Ардын банк хооронд байгуулсан юанийн своп хэлцлийн хугацааг 3 жилээр сунгасан бөгөөд Засгийн газрын зүгээс 2017 онд төлөгдөх байсан Хөгжлийн банкны бондыг /580 сая ам.доллар/ 7 жилийн хугацаатай үнэт цаасаар солих ажиллагааг 2017 оны 3 дугаар сард амжилттай хийсэн ба 2017 оны 5 дугаар сарын

24-нд хөтөлбөр батлагдсанаар эхний санхүүжилт болох 38.4 сая ам.доллар, АХБ-ны 100 сая ам.доллар орж ирж гадаад валютын улсын нөөцийг нэмэгдүүлээд байна.

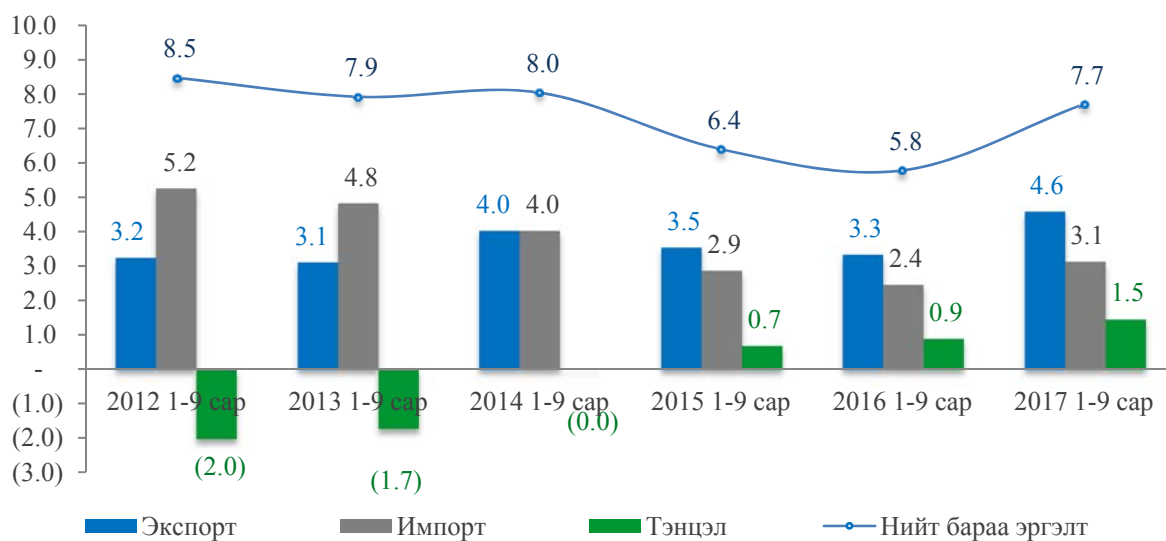
2017 оны эхний 8 сарын урьдчилсан гүйцэтгэлээр Монгол Улсын төлбөрийн тэнцэл 215.4 сая ам.долларын ашигтай гарлаа. Данснуудаар авч үзвэл Урсгал данс 368.3 сая ам.долларын алдагдалтай гарч, хөрөнгө ба санхүүгийн дансны ашиг 688.8 сая ам.долларт хүрэв.

Тайлант хугацаанд Монгол Улсад орж ирсэн гадаадын шууд хөрөнгө оруулалт цэвэр дүнгээр 773.1 сая ам.долларт хүрсэн ба эдийн засгийн салбарын ангиллаар авч үзвэл уул уурхай, олборлолт, бөөний болон жижиглэн худалдаа, үйлчилгээний бусад үйл ажиллагаа дийлэнх хувийг бүрдүүлж байна.

1.3.3. Гадаад худалдаа

Гадаад худалдааны нийт бараа эргэлт 2017 оны эхний 9 сарын байдлаар 7.7 тэрбум ам.доллар болж, өмнөх оны мөн үеэс 33.4 хувиар өссөн бол гадаад худалдааны тэнцэл 1.5 тэрбум ам.долларын ашигтай гарч өмнөх оны мөн үеэс 64.2 хувиар өссөн байна.

График № 6. Гадаад худалдаа, тэрбум ам.доллар

Эх үүсвэр: УСХ

Энэ оны эхний 9 сарын байдлаар 4.6 тэрбум ам.долларын бараа, түүхий эд экспортолсон нь өнгөрсөн оны мөн үетэй харьцуулахад 37.5 хувиар өссөн байна. Экспортын өсөлтөд эрдэс бүтээгдэхүүний нэгж үнийн өсөлт болон чулуун нүүрсний биет хэмжээ 1.6 дахин, үнийн дүн 3.4 дахин, төмрийн хүдрийн үнийн дүн 38.6 хувиар өссөн нь голлон нөлөөлжээ.

Импортоор 3.1 тэрбум ам.долларын бараа, түүхий эд оруулсан нь өнгөрсөн оны мөн үеэс 27.9 хувиар өссөн байна. Импортын өсөлтөд автобензин, дизелийн түлш, машин, механик тоног төхөөрөмж, төмөрлөг бүтээгдэхүүн, бүх төрлийн автомашины өсөлт голлон нөлөөлсөн байна.

2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр гадаад худалдааны нийт бараа эргэлт 10.3 тэрбум ам.долларт хүрч, гадаад худалдааны тэнцэл 1.8 тэрбум ам.долларын ашигтай гарахаар байна. Экспортын хэмжээ 2017 онд 23 хувиар өсөж, 6 тэрбум ам.долларт хүрэхээр байна. Харин Оюу Толгойн далд уурхайн төслийн бүтээн байгуулалтын ажил хийгдэхээр байгаа нь тоног төхөөрөмж, барилгын материал, машин тоног төхөөрөмжийн импортын хэмжээ өсөхөд голлон нөлөөлөхөөр байгаа тул импортын хэмжээ 4.2 тэрбум ам.долларт хүрэхээр байна.

Хүснэгт . Импортын бүтээгдэхүүн, төрлөөр /2016 оны гүйцэтгэл, 2017 оны ХБГ/

Төрөл	2016	2017*	Өсөлт
Хэрэглээний бүтээгдэхүүн	1,159	1,328	15%
Хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүн	1,152	1,697	47%
Аж үйлдвэрийн орц	508	438	-14%
Газрын тосны бүтээгдэхүүн	533	737	38%
Бусад	6	8	33%
Нийт	3,358	4,209	25%

Эх үүсвэр: СЯ

Шигтгээ. Экспортыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ

1. Нүүрсний экспортыг нэмэгдүүлэх зорилгоор Гашуунсухайт-Ганц мод боомтын нэвтрүүлэх хүчин чадлыг нэмэгдүүллээ. Үүнд: Хүнд даацын автомашины хилээр орох гарах урсгалын тоог нэмэгдүүлсэн бөгөөд хил нэвтрүүлэх баримт бичиг шалгагчийн 14 кабиныг байгуулав.
2. Тавантолгой-Гашуунсухайт чиглэлийн авто замын хөдөлгөөнийг зогсоохгүйгээр зам засвар, арчлалтын ажлыг хэсэгчлэн, шуурхай хийлээ. Цаашид Тавантолгой-Гашуунсухайт чиглэлийн авто замтай зэрэгцээ 250 км их даацын, хатуу хучилттай автозам барихаар төлөвлөж байна.
3. Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 2017 оны 5 дугаар сард БНХАУ-д хийсэн айлчлалын үеэр хилийн зарим боомтын хүчин чадлыг нэмэгдүүлж олон улсын статустай болгох, Монгол Улс-БНХАУ хооронд Чөлөөт худалдааны хэлэлцээр байгуулах, Махан бүтээгдэхүүнийг дамжуулан тээвэрлэх талаар харилцан санал солилцов.
4. ОХУ-ын Засгийн газрын дэмжлэгтэйгээр мал эрүүлжүүлэх хоёрдох шатны төслийг хэрэгжүүлэхээр болов.
5. Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт “Эрүүл хүнс – Эрүүл Монгол хүн” зорилтыг дэвшүүлж, энэ зорилтын хүрээнд Мах, сүүний анхдугаар аяныг улсын хэмжээнд зарлан хэрэгжүүлж байна. Энэ ажлын хүрээнд Монгол Улсаас Иран улс руу хонины мах экспортолж эхэллээ. 2017 оны эхний 9 сарын байдлаар Иран улс руу 1013.5 тн хонь, ямааны мах экспортлоод байна.
6. 2017 онд Монголын таван компани туршилтын журмаар ямааны мах БНСВУ-д нийлүүлэхээр болов. Туршилт амжилттай болбол 200 гаруй тонн мах экспортлох боломж бүрдэнэ.

1.3.4. Инфляц

Улсын инфляцын түвшин 2014 онд 11.0 хувь байсан бол 2015 онд 1.9 хувь, 2016 онд 1.1 хувь болж буурсан байна. Инфляцын түвшин буурч нам түвшинд хүрэхэд эдийн засгийн өсөлт саарч, дотоод эрэлт хумигдсан нь голлон нөлөөлж байв. Харин хэрэглээний бараа, үйлчилгээний үнэ 2017 оны 9 дүгээр сард өмнөх оны мөн үеэс 5.8 хувиар өсөөд байна. Үүнд: тээврийн бүлгийн үнэ 10.4 хувь, боловсролын үйлчилгээний үнэ 5.5 хувь, хүнс бараа, ундаа ус бүлгийн үнэ 7.5 хувиар өссөн нь голлон нөлөөлсөн ба инфляцын түвшин оны эцэст зорилтот түвшинд байхаар байна.

1.3.5. Мөнгөний салбарын үзүүлэлт

2017 оны 9 дүгээр сарын урьдчилсан гүйцэтгэлээр нийт мөнгөний нийлүүлэлт 14.8 их наяд төгрөг болж, өмнөх оны мөн үеэс 27.7 хувь, өмнөх сараас 1.5 хувиар тус тус өссөн байна. Үүнд, төгрөгийн харилцах өмнөх онтой харьцуулахад 50.2 хувь, төгрөгийн хадгаламж 31.2 хувь, валютын харилцах 34.6 хувиар тус тус өссөн нь голлон нөлөөлөв.

Мөнгөний нийлүүлэлтийн бүтцийг авч үзвэл, 2017 оны 9 дүгээр сарын байдлаар нийт мөнгөний нийлүүлэлтийн 50.4 хувийг төгрөгийн хадгаламж, 17.6 хувийг гадаад валютын хадгаламж, 14.8 хувийг төгрөгийн харилцах, 13.0 хувийг гадаад валютын харилцах, үлдсэн 4.2 хувийг хадгаламжийн байгууллагаас гадуурх мөнгө эзэлж байна.

Зээлийн өрийн үлдэгдэл 2017 оны 9 дүгээр сарын байдлаар өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 7.4 хувиар өсөж, 13.4 их наяд төгрөг боллоо. Нийт зээлийн өрийн үлдэгдлийг бүтцээр нь авч үзвэл хэвийн зээл 85.1 хувь, хугацаа хэтэрсэн зээл 6.2 хувь, чанаргүй зээл 8.7 хувийг тус тус бүрдүүлж байна.

1.4. Макро эдийн засгийн 2018 оны хандлага, 2019-2020 оны төсөөлөл

Монгол Улсын эдийн засагт сэргэлт гарч байгаа хэдий ч уул уурхайн бүтээгдэхүүн, түүхий эдийн үнэд түшиглэсэн өсөлт цаашид хэр удаан хадгалагдах болон тогтвортой үргэлжлэх эсэх нь тодорхойгүй байна. Гадаад зах зээл дэх тодорхой бус байдал, улсын нэгдсэн төсөв болон төлбөрийн тэнцлийн урсгал дансны хос алдагдал, зээлийн үйлчилгээний төлбөрийн дарамт зэргээс шалтгаалан Монгол Улсын эдийн засаг эмзэг хэвээр байна. Цаашид төсөв болон эдийн засгийн бүтцийн өөрчлөлтийн бодлогыг үргэлжлүүлэх шаардлагатай байна.

Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн

ОУВС-тай хамтран хэрэгжүүлж буй “Өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөр” -ийн хүрээнд төсвийн сахилга батыг сайжруулж, нэгдмэл байдлыг хангах, өрийн дарамтыг бууруулж, төлбөрийн тэнцлийн алдагдлыг багасгахад чиглэсэн арга хэмжээг хэрэгжүүлж байна.

Хүснэгт № 11. ДНБ-ий хэмжээ болон өсөлт

	Гүйцэтгэл		Урьд	ХБГ	2018	Төсөөлөл	
	2014	2015	2016	2017		2019	2020
Нэрлэсэн ДНБ (тэрбум төгрөг)	22,227.1	23,150.4	23,935.8	27,438.4	30,386.9	33,905.4	37,565.7
ДНБ-ий бодит өсөлт (хувиар)	7.9	2.4	1.2	3.3	4.2	6.0	4.5
Уул уурхайн ДНБ-ий бодит өсөлт	19.4	14.1	0.2	-7.4	3.9	8.1	13.8
Уул уурхайн бус ДНБ-ий бодит өсөлт	5.0	-1.0	1.6	6.8	4.3	5.3	1.8

Эх үүсвэр: СЯ

Дунд хугацаанд эдийн засгийн өсөлт харьцангуй сэргэж, хөрөнгө оруулагчдын итгэл сэргэж, гадаадын шууд хөрөнгө оруулалт нэмэгдэх төлөвтэй байна. Үүнээс гадна уул уурхайн томоохон төслүүдийн бүтээн байгуулалт 2018-2020 онд үргэлжлэн хэрэгжсэнээр уул уурхайн салбарын өсөлт 2018 онд 3.9 хувь, 2019 онд 8.1 хувь, 2020 онд 13.8 хувьд тус тус хүрэхээр төсөөлөгдөж байна. Уул уурхайн салбарын өсөлтийн нөлөөгөөр уул уурхайн бус ДНБ-ий хэмжээ 2018 онд 4.3 хувиар, 2019 онд 5.3 хувиар, 2020 онд 1.8 хувиар тус тус өсөхөөр байна.

Дэлхийн эдийн засгийн өсөлт дунд хугацаанд харьцангуй тогтвортой байх хандлагатай байгаа нь эрдэс бүтээгдэхүүний үнэ тогтвортой байх боломжийг бүрдүүлж байна. Гэсэн хэдий ч БНХАУ болон зарим хөгжингүй орнууд нүүрсний хэрэглээнээс татгалзаж, хэрэглээгээ бууруулах бодлого баримталж байгаа нь нүүрсний үнэ 2018-2020 онд 2017 оны түвшингээс буурч болзошгүй байна.

1.4.1. Төлбөрийн тэнцэл

ОУВС-гийн “Өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөр”-ийн хүрээнд орж ирэх эх үүсвэрийг төсвийн нөхцөл байдлыг сайжруулахаас гадна төлбөрийн тэнцлийн алдагдлыг бууруулахад зарцуулна. Хөтөлбөрийг тууштай хэрэгжүүлснээр макро эдийн засгийн орчин тогтворжиж дунд хугацаанд төлбөрийн тэнцэл нөхцөл сайжрах төлөвтэй байна.

Дунд хугацаанд зээлийн үйлчилгээний төлбөр болон уул уурхай, дэд бүтцийн томоохон төсөл хөтөлбөрүүдийн импорттой холбоотойгоор урсгал тэнцлийн алдагдал нэмэгдэж болзошгүй байна. Харин “Оюу Толгой” ХХК гүний уурхайн бүтээн байгуулалт зэрэгтэй холбоотой гадаадын шууд хөрөнгө оруулалт нэмэгдэхээр байгаа тул хөрөнгө санхүүгийн дансны ашиг өсөхөөр байна.

1.4.2. Гадаад худалдаа

Дэлхийн зах зээл дээрх нүүрсний үнэ 2018 онд буурах хандлагатай байгаагаас нүүрсний экспортын орлого буурахаар байна. Харин Оюутолгой ордын баяжмал дахь алтны агууламж нэмэгдэж байгаа нь нийт экспортод эерэг нөлөө үзүүлэхээр байна. 2018 онд нийт экспорт 5.9 тэрбум ам.доллар болохоор байна. Уул уурхайн томоохон

үйлдвэрүүдийн бүтээн байгуулалтын ажил үргэлжлэн явагдахтай холбоотойгоор импортын хэмжээ өсөж, 2018 онд 4.6 тэрбум ам.долларт хүрэхээр байна.

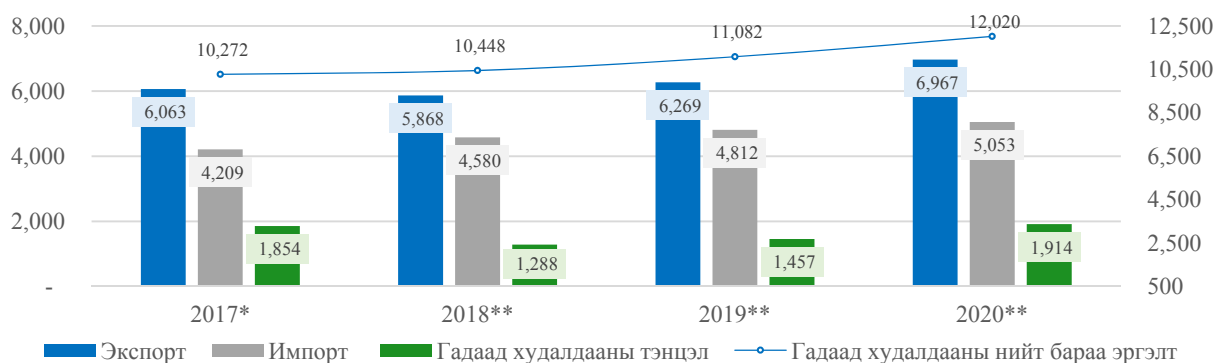
Хүснэгт № 12. Импортын бүтээгдэхүүн, төрлөөр /2018-2020 он/

Төрөл	2018 төс.	2019 төс.	2020 төс.
Хэрэглээний бүтээгдэхүүн	1,289	1,333	1,380
Хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүн	2,047	2,175	2,335
Аж үйлдвэрийн орц	454	471	482
Нефтийн бүтээгдэхүүн	782	825	847
Бусад	8	8	8
Нийт	4,580	4,812	5,053

Эх үүсвэр: СЯ, ОУВС

Гадаад худалдааны нийт бараа эргэлт 2018 онд 10.4 тэрбум ам.долларт хүрэхээр байгаа бол гадаад худалдааны тэнцэл 1.3 тэрбум ам.доллар болохоор байна.

График № 7. Гадаад худалдаа, 2017 оны ХБГ, 2018-2020 оны төсөөлөл, сая ам.доллар

Эх үүсвэр: СЯ, ОУВС

* Хүлээгдэж буй гүйцэтгэл

** Төсөөлөл

1.4.3. Инфляци

ОУВС-тай хамтран баталсан “Өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөр”-ийн хүрээнд төсөв, мөнгөний уялдаатай, зохистой бодлого хэрэгжүүлснээр макро эдийн засгийн үндсэн тэнцвэрүүд хангагдаж, инфляц зорилтот түвшин хангагдахаар байна. Дунд хугацаанд эдийн засгийн өсөлт нэмэгдэж, цаашид хадгалагдахаар байгаа нь эрэлтийн гаралтай инфляцыг дэмжих, нөгөө талаар байгаль цаг уурын таагүй байдлаас үүдэлтэй нийлүүлэлтийн гаралтай эрсдэлүүд инфляцыг өсгөж болзошгүй байна. Эдгээр эрсдэлүүд байгаа хэдий ч Засгийн газар, Монголбанк төсөв, мөнгөний зохистой бодлого хэрэгжүүлэн инфляцыг нэг оронтой тоонд барихаар зорьж байна.

Учирч болзошгүй эрсдэл

Нэг. Дэлхийн эдийн засагт болон манай худалдааны гол түнш орон болох БНХАУ-ын эдийн засгийн өсөлтөд учирч болох тодорхой бус хүчин зүйлсүүд нь түүхий эдийн үнэ, экспортын бүтээгдэхүүний эрэлтээр дамжин Монгол Улсын эдийн засагт хүчтэй нөлөөлөх

эрсдэл байсаар байна. Тухайлбал, томоохон эдийн засагтай ихэнх орнууд нүүрсний хэрэглээг бууруулах бодлого баримталж байгаа нь дунд хугацаанд манай улсын экспортын гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүн, ялангуяа нүүрсний үнэ буурах, экспортын орлого төлөвлөсөн хэмжээнээс буурахад хүргэж болзошгүй эрсдэл байна. Нөгөө талаар, БНХАУ хилийн боомтууд дээрх нүүрсний хяналт, шалгалт, тавигдах стандартаа дээшлүүлж байгаа нь нүүрсний экспортын орлогод сөргөөр нөлөөлж болзошгүй байна.

Хоёр. Ирэх онуудад төлөгдөх бонд, зээлийн үндсэн төлбөрийг хийхэд аливаа хүндрэл гарвал хөрөнгө оруулагчид болон санхүүгийн салбарт тодорхой бус байдал үүсэж, эдийн засагт сөргөөр нөлөөлөх эрсдэлтэй байна.

Гурав. Зарим нутгаар 2017 оны зун хур тунадасны хэмжээ олон жилийн дунджаас бага унасан нь мал аж ахуйн салбарын өвөлжилт болон газар тариалангийн гарцад сөргөөр нөлөөлж, 2017-2018 оны өвөл малын хорогдол өндөр байх, үр тарианы нийлүүлэлтэд нөлөөлж болзошгүй байна.

2. МОНГОЛ УЛСЫН 2017 ОНЫ НЭГДСЭН ТӨСВИЙН ЭХНИЙ 9 САРЫН ГҮЙЦЭТГЭЛ БОЛОН ХҮЛЭЭГДЭЖ БУЙ ГҮЙЦЭТГЭЛ

2.1. Монгол Улсын 2017 оны нэгдсэн төсвийн 9 дүгээр сарын орлогын гүйцэтгэл

Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн нийт орлого 2017 оны эхний 9 сарын байдлаар төлөвлөсөн хэмжээнээс 10.4 хувь буюу 516.6 тэрбум төгрөгөөр, тэнцвэржүүлсэн нийт орлого 9.6 хувь буюу 441.5 тэрбум төгрөгөөр тус тус давж биелсэн байна.

Хүснэгт №13. 2017 оны эхний 9 сарын төсвийн орлогын гүйцэтгэл

Үзүүлэлт	2016 он	2017 он			
	Өмнөх оны мөн үе	Жилийн төлөвлөгөө	Эхний 9 сарын төлөвлөгөө	Эхний 9 сарын гүйцэтгэл	Зөрүү
НИЙТ ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	4,012.7	6,511.3	4,974.4	5,491.0	516.6
ТОГТВОРЖУУЛАЛТЫН САН	0.0	208.8	159.5	204.1	44.6
ИРЭЭДҮЙН ӨВ САН	0.0	266.8	221.2	251.7	30.5
НИЙТ ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	4,012.7	6,035.7	4,593.6	5,035.1	441.5
Татварын орлого	3,514.4	5,049.6	3,739.6	4,390.9	651.3
Орлогын албан татвар	717.3	1,097.6	850.1	1,085.1	235.0
Нийгмийн даатгалын орлого	843.4	1,194.5	797.7	927.4	129.7
Хөрөнгийн албан татвар	78.4	98.6	86.3	91.4	5.1
Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар	775.3	1,284.7	964.9	1,153.8	188.9
Онцгой албан татвар	493.1	490.8	353.4	360.4	7.0
Тусгай зориулалтын орлого	7.8	11.9	8.4	9.8	1.4
Гадаад үйл ажиллагааны орлого	233.3	413.8	308.7	351.3	42.6
Бусад татвар, төлбөр, хураамж	365.7	457.7	370.0	411.7	41.6
Татварын бус орлого	498.3	986.2	854.0	644.2	-209.8
Нийтлэг татварын бус орлого	443.7	832.1	722.8	622.8	-100.0
Хөрөнгийн орлого	0.6	0.4	0.8	0.5	-0.3
Тусламжийн орлого	53.9	153.7	130.4	20.9	-109.5

2.2. Монгол Улсын 2017 оны нэгдсэн төсвийн нийт орлогын хүлээгдэж буй гүйцэтгэл

Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн нийт орлого ба тусламжийн дүн 2017 оны 2 дахь тодотголоор 7,112.9 тэрбум төгрөгт хүрч, батлагдсан хэмжээнээс 601.5 тэрбум төгрөгөөр буюу 9.2 хувиар өсөхөөр байна.

Хүснэгт № 14. Төсвийн орлогын 2017 оны ХБГ

ҮЗҮҮЛЭЛТ	2016	2017		
	Гүйц	Төл	ХБГ	ЗӨРҮҮ
НИЙТ ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	5,835.0	6,511.3	7,112.9	601.5
ТОГТВОРЖУУЛАЛТЫН САН	0.0	208.8	242.4	33.6
ИРЭЭДҮЙН ӨВ САН	0.0	266.8	333.3	66.5
ТӨСВИЙН ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН НИЙТ ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	5,835.0	6,035.7	6,537.1	501.4
Татварын орлого	4,951.0	5,049.6	5,661.3	611.8
Орлогын албан татвар	1,043.4	1,097.6	1,330.8	233.2
Нийгмийн даатгалын орлого	1,109.8	1,194.5	1,248.5	54.0
Хөрөнгийн албан татвар	104.7	98.6	98.6	0.0
Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар	1,140.7	1,284.7	1,448.5	163.8

Онцгой албан татвар	630.1	490.8	511.6	20.8
Тусгай зориулалтын орлого	10.8	11.9	11.9	0.1
Гадаад үйл ажиллагааны орлого	328.5	413.8	489.8	76.0
Бусад татвар (Төлбөр, хураамж)	583.1	457.7	521.6	63.9
Татварын бус орлого	884.1	986.2	875.8	-110.4
Нийтлэг бус татварын орлого	805.4	832.1	799.7	-32.4
Хөрөнгийн орлого	1.5	0.4	0.4	0.0
Тусламжийн орлого	77.2	153.7	75.7	-78.0

Энэ оны эцсээр татварын орлого 5,661.3 тэрбум төгрөгт хүрч, төлөвлөсөн хэмжээнээс 611.8 тэрбум төгрөг буюу 12.1 хувиар өсөх бол татварын бус орлого 986.2 тэрбум төгрөгөөс 875.8 тэрбум төгрөгт болж 110.4 тэрбум төгрөгөөр буюу 11.2 хувиар буурахаар байна. Харин эрдэс бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтөөс хамаарч Тогтворжуулалтын сангийн орлого батлагдсан хэмжээнээс 33.6 тэрбум төгрөгөөр, Ирээдүйн өв сангийн орлого 66.5 тэрбум төгрөгөөр тус тус нэмэгдэхээр байна.

2.3. Монгол Улсын 2017 оны нэгдсэн төсвийн нийт зарлагын эхний 9 сарын гүйцэтгэл

Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн нийт зарлага 2017 оны 9 дүгээр сарын байдлаар 6,987.1 тэрбум төгрөгөөр төлөвлөгдсөнөөс 5,773.0 тэрбум төгрөгийн буюу 82.6 хувийн, улсын төсвийн зарлага 5,309.4 тэрбум төгрөгөөр төлөвлөгдсөнөөс 4,572.3 тэрбум төгрөгийн буюу 86.1 хувийн гүйцэтгэлтэй гарлаа.

Хүснэгт №15. Нэгдсэн төсвийн нийт зардлын эхний 9 сарын гүйцэтгэл, төсвийн бүрэлдэхүүнээр /тэрбум төгрөг/

	Нэгдсэн төсөв	Улсын төсөв	ОН-ын төсөв	НДС-ийн төсөв
Жилийн төлөвлөгөө	9,085.8	6,959.7	2,662.4	1,891.8
ӨО-ы мөн үе	6,064.2	4,610.3	1,589.5	1,276.6
Төлөвлөгөө	6,987.1	5,309.4	2,020.9	1,421.8
Гүйцэтгэл	5,773.0	4,572.3	1,552.5	1,381.3
Хувь	82.6	86.1	76.8	97.2

Орон нутгийн төсвийн зарлага 1,552.5 тэрбум төгрөгт хүрч, төлөвлөгдсөн нийт зардал 76.8 хувийн гүйцэтгэлтэй, Нийгмийн даатгалын сангийн төлөвлөгдсөн зардал 97.2 хувийн буюу 1,381.3 тэрбум төгрөгийн гүйцэтгэлтэй байна.

Хүснэгт №16. Нэгдсэн төсвийн нийт зардлын эхний 9 сарын гүйцэтгэл, /тэрбум төгрөг/

Үзүүлэлт	ӨО-ы мөн үе	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл		ӨО-ы мөн үетэй харьцуулсан зөрүү	
			тэрб.төг	%	тэрб.төг	%
	.1.	.2.	.3.	4=3/2	5=3-1	6=5/1
НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	6,064.4	6,987.1	5,773.0	82.6%	-291.4	-4.8%
Нийт зарлага	5,570.4	6,748.8	5,631.1	83.4%	60.7	1.1%
Урсгал зардал	4,637.6	5,399.0	4,824.9	89.4%	187.3	4.0%
Хөрөнгийн зардал	932.8	1,349.7	806.2	59.7%	-126.6	-13.6%
Эргэж төлөгдөх төлбөрийг хассан цэвэр зээл	494.0	238.3	141.8	59.5%	-352.2	-71.3%

Нэгдсэн төсвийн 2017 оны урсгал зардлыг 7,078.1 тэрбум төгрөг байхаар баталсан ба оны эхний 9 сард өссөн дүнгээр 5,399.0 тэрбум төгрөгөөр төлөвлөгдсөнөөс 4,284.9 тэрбум төгрөгт хүрч 89.4 хувийн гүйцэтгэлтэй гарсан байна.

Хүснэгт №17. Нэгдсэн төсвийн урсгал зардлын эхний 9 сарын гүйцэтгэл, зардлын ангиллаар /тэрбум төгрөг/

Үзүүлэлт	ӨО-ы мөн үе	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл		ӨО-ы мөн үетэй харьцуулсан зөрүү	
			тэрб.төг	%	тэрб.төг	%
	.1.	.2.	.3.	4=3/2	5=3-1	6=5/1
Урсгал зардал	4,637.6	5,399.1	4,824.9	89.4%	187.3	4.0%
Цалин хөлс ба НДШ	1,395.6	1,464.3	1,409.0	95.9%	13.4	1.0%
Бараа үйлчилгээний бусад зардал	1,007.7	1,141.2	828.1	77.7%	-179.6	-17.8%
Хүүгийн зардал	521.5	847.7	777.1	91.7%	255.6	49.0%
Татаас	148.7	217.6	181.5	83.4%	32.8	22.1%
Урсгал шилжүүлэг	1,680.4	1,851.0	1,746.1	94.3%	65.7	9.9%

Өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал урсгал зардал нийт 187.3 тэрбум төгрөгөөр буюу 4.0 хувиар өссөн гүйцэтгэлтэй гарахад зээлийн хүүгийн зардал 255.6 тэрбум төгрөг, татаас болон урсгал шилжүүлгийн зардал 98.5 тэрбум төгрөгөөр, цалин НДШ 13.4 тэрбум төгрөгөөр тус тус нэмэгдсэн бол бараа үйлчилгээний бусад зардал 179.6 тэрбум төгрөгөөр буурсан нь нөлөөлсөн байна.

2.4. Монгол улсын 2017 оны нэгдсэн төсвийн нийт зарлагын хүлээгдэж байгаа гүйцэтгэл

Монгол Улсын 2017 оны нэгдсэн төсвийн нийт зарлага ба цэвэр зээл оны эцсийн хүлээгдэж байгаа гүйцэтгэлээр 9,154.5 тэрбум төгрөг буюу ДНБ-ний 34.4 хувьд хүрэхээр байгаа нь 2016 оны төсвийн гүйцэтгэлээс 340.8 тэрбум төгрөгөөр буурахаар, харин 2017 оны 4 дүгээр сарын 14-ний өдөр батлагдсан тодотголын түвшнээс 404.4 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэхээр байна.

Хүснэгт №18. Нэгдсэн төсвийн нийт зарлага ба цэвэр зээл, /тэрбум төгрөг/

	2016 Гүйц	2017 Бат	2017 Тод 1	2017 Тод 2	Зөрүү (2017 Тод2-2017 тод 1)	
					тэрб.төг	хувь
НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	9,495.3	8,569.1	8,750.2	9,154.5	404.3	4.6%
А. УРСГАЛ ЗАРЛАГА	6,613.8	6,948.0	6,843.6	7,001.6	158.0	2.3%
1. Бараа, үйлчилгээний зардал	3,133.3	3,045.1	3,075.9	3,089.1	13.2	0.4%
2. Зээлийн үйлчилгээний төлбөр	986.1	1,345.7	1,201.8	1,156.7	-45.0	-3.8%
3. Татаас ба урсгал шилжүүлэг	2,494.4	2,557.2	2,566.0	2,755.8	189.8	7.4%
Б. ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	2,360.2	1,483.9	1,579.7	1,813.5	233.8	14.8%
В. ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ЦЭВЭР ЗЭЭЛ	521.3	137.2	326.7	339.4	12.7	3.9%

Монгол Улсын 2017 оны төсвийн нийт зарлага ба цэвэр зээлийн дүнг 404.3 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэхэд хөрөнгийн зардал 233.8 тэрбум төгрөгөөр, эргэж төлөгдөх цэвэр зээл 12.7 тэрбум төгрөгөөр, бараа, үйлчилгээний зардал 13.2 тэрбум төгрөгөөр, татаас шилжүүлгийн зардал 189.8 тэрбум төгрөгөөр тус тус нэмэгдэж, зээлийн хүүгийн зардал 45.0 тэрбум төгрөгөөр буурсан нь нөлөөлсөн байна.

Оны сүүлийн улиралд дараахь арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байна. Үүнд:

1. Хууль тогтоомжийн өөрчлөлт, нийгмийн хамгааллын бодлогод орсон өөрчлөлтийг хэрэгжүүлэхэд нэмж шаардагдах зардлыг төсөвт тусгах.

2. Өсөн нэмэгдэж байгаа эрэлт, хэрэгцээнд нийцүүлж төрийн үйлчилгээний хүртээмж, хамрагдах хүрээг нэмэгдүүлэх;
3. Төсөвт ирэх жилүүдэд дарамт үзүүлэхгүй бөгөөд нийгэм, эдийн засгийн ач холбогдолтой дор дурьдсан зориулалт бүхий нэг удаагийн шинжтэй зардлыг тусган хэрэгжүүлэх. Үүнд:
 - i. Өвөлжилт, цаг агаарын болзошгүй эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэхэд шаардлагатай хөрөнгийг төсөвт тусгах;
 - ii. 2015-2017 оны эхний хагас жилд тохиолдсон байгалын аюулт үзэгдэл, мал, амьтны гоц халдварт өвчний улмаас учирсан хохиролыг барагдуулах;
 - iii. Орон нутаг болон улсын төсвийн байгууллагуудад хуримтлагдсан өр төлбөрийг шийдвэрлэх;
 - iv. Шүүхийн шийдвэрийн дагуу төрөөс иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллагад олгох төлбөрийг барагдуулах;
 - v. ЖДҮ-ийг дэмжих, ажлын байр нэмэгдүүлэхэд төсвөөс дэмжлэг үзүүлэх;
4. Төсвийн зарлагын хүлээгдэж буй гүйцэтгэл, хэрэгцээнд нийцүүлэн төсөвт нэмэлт дарамт үүсгэхгүй байх зарим зохицуулалтыг хийх зэрэг болно.

2.5. Монгол улсын 2017 оны төсвийн хөрөнгө оруулалтын гүйцэтгэлийн талаар

Монгол Улсын 2017 оны төсвийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулиар батлагдсан Монгол Улсын төсвийн хөрөнгөөр 2017 онд санхүүжүүлэх хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн жагсаалтад нийт 18 төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн багцад 492.9 тэрбум төгрөгийн санхүүжих дүн бүхий 333 төсөл, арга хэмжээ, мөн хуулийн 2 дугаар хавсралтаар “барих-шилжүүлэх” концессын гэрээгээр хэрэгжүүлсэн 12 төсөл, арга хэмжээ, барилга байгууламжийн санхүүжилтэд 70.9 тэрбум төгрөгийг тус тус баталсан.

Монгол Улсын 2017 оны төсвийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуульд заасан санхүүжилтийн гүйцэтгэлийг Төсвийн ерөнхийлөн захирагчдаар дараах байдлаар үзүүллээ.

Хүснэгт №19. МУ-ын Төсвийн хөрөнгөөр 2017 онд хэрэгжүүлэх хөрөнгө оруулалтын төсөл арга хэмжээнүүдийн 2017.09 сарын байдлаарх гүйцэтгэл /сая төгрөг/

Д/д	ТӨСВИЙН ЕРӨНХИЙЛӨН ЗАХИРАГЧ	Нийт батлагдсан	Нийт санхүүжсэн	Гүйцэтгэлийн хувь	Үлдэгдэл санхүүжилт
1	Монгол Улсын Их Хурлын дарга	1,688.0	1,634.4	97%	53.6
2	Монгол улсын Ерөнхий сайд	73,711.7	34,553.2	47%	39,158.5
	Концесс	70,933.7	33,800.0	48%	37,133.7
	Улсын төсөв	2,778.0	753.2	27%	2,024.8
3	Монгол улсын Шадар сайд	5,287.3	4,234.5	80%	1,052.8
4	Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газрын дарга	3,857.9	1,947.6	50%	1,910.3
5	Гадаад харилцааны сайд	700.0	637.6	91%	62.4
6	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд	824.3	471.1	57%	353.2
7	Сангийн сайд	10,481.7	1,272.9	12%	9,208.8

8	Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд	27,663.2	19,487.3	70%	8,175.9
9	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд	7,679.1	4,710.8	61%	2,968.3
10	Батлан хамгаалахын сайд	2,693.1	1,807.6	67%	885.5
11	Барилга, хот байгуулалтын сайд	81,294.1	20,489.6	25%	60,804.5
12	Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайд	104,136.2	34,752.3	33%	69,383.9
13	Зам, тээврийн хөгжлийн сайд	133,982.5	62,714.0	47%	71,268.5
14	Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд	26,984.6	5,505.2	20%	21,479.4
15	Эрүүл мэндийн сайд	49,422.1	28,692.1	58%	20,730.0
16	Эрчим хүчний сайд	32,439.0	15,562.7	48%	16,876.3
17	Авлигатай тэмцэх газар	851.4	851.4	100%	-
18	Улсын ерөнхий прокурор	88.3	88.3	100%	-
	ДҮН	563,784.5	239,412.9	42%	324,371.6

3. МОНГОЛ УЛСЫН 2018 ОНЫ ТӨСӨВТ БАРИМТАЛСАН ЗАРЧИМ, ОНЦЛОГ, НЭГДСЭН ТӨСВИЙН ҮР ДҮНГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

3.1. 2018 оны төсвийн онцлог

Монгол Улсын 2018 оны төсвийн тухай, Нийгмийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн хуулийн төслүүдийг Төсвийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлд заасан төсвийн зарчмуудыг мөрдлөг болгон боловсрууллаа.

Төсвийн орлогын чиглэлээр:

1. Төсвийн орлогод учирч болзошгүй эрсдэлийг тооцон, төсвийн орлогыг бодитойгоор төсөөлж, боломжит эх үүсвэрийг дайчлан, төсвийн орлогын бааз суурийг нэмэгдүүлнэ.
2. Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл болон газартай холбоотой эрх шилжүүлэх ажил гүйлгээнд ногдуулах татварын харилцааг боловсронгуй болгоно.

Газар ашиглах, эзэмших эрх, ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийн олголт, шилжүүлэг, далд худалдаатай холбогдон үүсдэг маргаантай асуудлуудыг цогц байдлаар шийдвэрлэн ил тод, нээлттэй байдлыг бий болгох замаар төсвийн орлогын нэмэлт эх үүсвэрийг бүрдүүлнэ.

Тухайлбал, ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрлийг нээлттэй сонгон шалгаруулалтаар, газар ашиглах, эзэмших эрхийг дуудлага худалдаагаар олгохоор хуульчилж байгаа нь ард иргэдийн дунд үүсдэг эргэлзээтэй, ойлгомжгүй байдлыг бууруулж, тусгай зөвшөөрөл, эрх олгох ажиллагааг ил тод, нээлттэй явуулах нөхцөлийг бүрдүүлж байна.

Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл болон газар ашиглах, эзэмших эрхийн үндсэн ашиг хүртэгч, эцсийн эзэмшигчид, тэдгээрийн шууд болон шууд бус шилжилт хөдөлгөөний мэдээллийг бүртгэн, ил тод болгох замаар хууль бус, далд хэлбэрээр тусгай зөвшөөрөл, эрх шилжүүлэхэд ногдуулах татварын харилцааг боловсронгуй болгож байна. Үүний дагуу ногдуулах татварыг тайлагнаагүй, холбогдох мэдээллийг нуун дарагдуулсан тохиолдолд тусгай зөвшөөрөл, газрын эрх цуцлагдах тул тусгай зөвшөөрөл, газрын далд, хууль бус арилжаа буурах ач холбогдолтой юм.

Төсвийн зарлагын чиглэлээр:

1. Засгийн газрын мөрийн хөтөлбөрт тусгасан зорилтыг хэрэгжүүлэх бодлогын арга хэмжээ:
 - Боловсролын салбарт ирэх хоёр жилд “Хүүхэд бүр цэцэрлэгт” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, 3 ээлжээр хичээллэдэг ерөнхий боловсролын сургуулиудыг 2 ээлжид бүрэн шилжүүлж ачааллыг бууруулна. Засгийн газраас 2020 онд хүн ам төвлөрсөн хот суурин газарт хүүхэд бүр цэцэрлэгт хамрагдах боломжийг 100 хувь бүрдүүлэх, ерөнхий боловсролын сургуулийн өндөр ачааллыг бууруулах зорилгоор

тэргүүн ээлжид нийслэлийн 3 ээлжээр хичээллэж байгаа 28 сургуулийг 2 ээлжид шилжүүлэх, орон нутагт сургуулийн дотуур байранд хүүхдийн эрүүл, аюулгүй орчинд сурч боловсрох орчин нөхцөлийг бүрдүүлэх, цэцэрлэгийн 80 хувиас дээш гүйцэтгэлтэй дутуу барилгын санхүүжилтийг бүрэн шийдвэрлэж ашиглалтад оруулна. Энэ зорилтыг хангахын тулд боловсролын салбарт нийт 236.9 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийх ба 59 сургуулийг шинээр барьж эхлүүлэхэд 61.2 тэрбум төгрөг, 90 цэцэрлэгийн барилгыг шинээр барьж эхлүүлэхэд 62.4 тэрбум төгрөгийг төсөвлөв. Ингэснээр Улаанбаатар хотын 7 дүүрэгт 36 сургууль, 47 цэцэрлэг, орон нутагт 23 сургууль, 43 цэцэрлэгийн барилгын хөрөнгө оруулалтын санхүүжилтийг шийдвэрлэнэ. Мөн АХБ-ны 50 сая ам.долларын хөнгөлөлттэй зээлийн төсөл болон БНХАУ-ын Засгийн газрын 300 сая юанийн буцалтгүй тусламжийн эх үүсвэрийг дайчилж, 2019-2020 оны хичээлийн жилд ерөнхий боловсролын сургууль, цэцэрлэгийн тэгш хүртээмжийг хангана.

- **Оюутны хөгжлийн зээлийг хүртээмжтэй, саадгүй олгох нөхцөл журмыг бүрдүүлж их дээд сургуульд суралцагч болон тэдний өрх гэрт учирч буй төлбөрийн дарамтыг арилгана.** Их дээд сургуульд суралцагч оюутны сургалтын төлбөрөөс эцэг эх, гэр бүлд үүсэх санхүүгийн дарамтыг арилгах зорилтыг хэрэгжүүлэхийн тулд зээлд хамрагдах нөхцөл, шаардлагыг хөнгөвчлөх, зээлийн эргэн төлөлтийн эрсдэлийг арилжааны банканд үүрүүлэх бус Боловсролын зээлийн санд хариуцуулж, үйлчилгээг шуурхай хүргэх, мөн зээлийн эргэн төлөгдөх хугацааг тухайн суралцагч оюутан суралцаж төгсөөд 5-10 хүртэлх жилийн хугацаанд мэргэжлээрээ ажил хөдөлмөр эрхлэх явцад бүрэн төлж барагдуулах бололцоотой байхаар тооцож нэмэгдүүлэх зэрэг бодлого, зохион байгуулалтын өөрчлөлтийг Засгийн газраас 2017 онд багтаан хэрэгжүүлнэ. Эдгээр арга хэмжээг авсны үр дүнд Боловсролын зээлийн сангаас дотоодын их дээд сургуульд элсэн суралцагч нийт 35-37 мянга очим оюутныг сургалтын төлбөрийн хөнгөлөлттэй, урт хугацааны зээлд хамрагдах нөхцөл бүрдэж, төлбөрийн дарамтгүй суралцах боломж бүрдэнэ. Ингэснээр 2018 онд нийт 75 тэрбум төгрөгийг оюутны хөгжлийн зээлд зарцуулна.
- **Эрүүл мэндийн даатгалын сан, эрүүл мэндийн салбарын зарим байгууллагыг бие даан ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлэх замаар эрүүл мэндийн санхүүжилт нь иргэдэд хүргэх тусламж үйлчилгээний бодит хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн тогтолцоог бүрдүүлнэ.** Эрүүл мэндийн салбарын хөрөнгө, нөөцийн хуваарилалт, худалдан авах үйл ажиллагааг сайжруулах зорилгоор Эрүүл мэндийн даатгалын санг 2018 оны 1 сарын 1-ний өдрөөс эхлэн бие даан үйл ажиллагаагаа явуулахаар тооцож Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын багцаас Эрүүл мэндийн сайдын багцад холбогдох орон тоо, зардал, хөрөнгө болон орлого, эх үүсвэрийг шилжүүлэх зохицуулалт хийнэ.

Түүнчлэн төрийн өмчийн эмнэлгүүдийн бие даасан байдлыг хангах, санхүү, төсвийн талаарх шийдвэр гаргах эрх мэдлийг тухайн эмнэлгийн удирдах зөвлөлд хариуцуулах, улсын төсвөөс санхүүжих эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг бодит гүйцэтгэлд үндэслэн санхүүжүүлэх бодлогын өөрчлөлтийг 2018-2019 онуудад бүрэн нэвтрүүлж, хэрэгжүүлнэ.

Эдгээр өөрчлөлтийн үр дүнд эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ хүргэгч байгууллагуудын дунд өмчийн хэлбэр харгалзахгүйгээр шударга өрсөлдөөн бий болох, эрүүл мэндийн даатгалын сан болон улсын төсвөөс авах санхүүжилт нь үйлчилгээ хүргэсэн иргэд, даатгуулагчийн эрэлт, хэрэгцээнд бүрэн нийцэх, улмаар ачаалал өндөр эмнэлгүүдийн санхүүжилт мөн хэмжээгээр нэмэгдэх, нэмэгдсэн эх үүсвэрээр тухайн эмнэлгийн боловсон хүчин, тусламж үйлчилгээ үзүүлэх хүчин чадлаа нэмэгдүүлэх хөрөнгө оруулалтаа шийдвэрлэх зэрэг бодит боломж нөхцөл бүрдэнэ гэж үзэж байна.

- **Улаанбаатар хотын цэвэрлэх байгууламжийг шинэчилнэ.** Улаанбаатар хотын агаар, орчны бохирдлыг бууруулах зорилгоор Төв цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлтийн ажлыг урт хугацаат хөнгөлөлттэй зээлээр хэрэгжүүлнэ. Шинэ цэвэрлэх байгууламжийг ашиглалтад орох хүртэл хугацаанд одоогийн цэвэрлэх байгууламжийн хуримтлагдсан лагийн ариутгал, халдваргүйтгэл, тэгшилгээг хийж, хөрсжүүлэн нөхөн сэргээж, үнэргүйжүүлэхэд зориулж 35.0 тэрбум төгрөгийн өртөг бүхий төсөл, арга хэмжээг үе шаттай хэрэгжүүлэх ба ирэх онд 10.0 тэрбум төгрөг зарцуулна.
- **“Цалинтай ээж” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж эхэлнэ.** Холбогдох хуулийн дагуу 0-3 хүртэл насны хүүхдээ асарч байгаа эхэд сар бүр, түүнчлэн гурав болон түүнээс дээш 0-18 насны хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцэгт улирал бүр тэтгэмж олгох ба тэтгэмжийн хэмжээг хүүхдээ асарч байгаа эхэд сарын 50.0 мянган төгрөг буюу улиралд 150.0 мянган төгрөг, өрх толгойлсон эх/эцэгт улиралд 240.0 мянган төгрөгөөр буюу хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээгээр тооцож нийт 72.8 тэрбум төгрөг зарцуулна.
- **Тэтгэврийн хэмжээг инфляцтай уялдуулан индексжүүлж нэмэгдүүлнэ.** Нийгмийн даатгалын сангаас олгож буй бүх төрлийн тэтгэврийг 2018 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс нэмэгдүүлнэ. Энэ хүрээнд нийт 393.6 мянган хүний авч байгаа тэтгэврийн хэмжээг инфляцын түвшинтэй уялдуулан нэмэгдүүлэхэд нийт 119.5 тэрбум төгрөг, нийгмийн халамжийн сангаас тэтгэвэр авдаг 62.7 мянган хүний авч байгаа тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд 17.4 тэрбум төгрөг тус тус нэмж зарцуулна.
- **Төрийн албан хаагчдад сахилга, хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал олгоно.** Төрийн албан хаагчдын жилийн эцсийн үйл ажиллагааны үр дүнгийн болон хөдөлмөрийн гэрээг дүгнэж, ажлын бүтээмж, үр дүн, сахилга, хариуцлага, албан даалгаврын хэрэгжилт зэргийг харгалзан үр дүнгийн урамшуулал олгоход зориулан 56.2 тэрбум төгрөг төлөвлөв.
- **Малчны тэтгэвэрт гарах насыг 5 жилээр наашлуулж, нийгмийн баталгааг сайжруулах арга хэмжээг хэрэгжүүлж эхэлнэ.** УИХ-аас 2017 оны 02 дугаар сарын 02-ны өдөр баталсан Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт нийт 20-иос доошгүй жил, үүнээс 15-аас доошгүй жил малчнаар ажиллаж тэтгэврийн даатгалын шимтгэл төлсөн эрэгтэй 55 нас хүрсэн, нийт 20-иос доошгүй жил, үүнээс 12 жил 6 сараас доошгүй жил малчнаар ажиллаж тэтгэврийн даатгалын шимтгэл төлсөн эмэгтэй 50 нас хүрсэн бол өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгоно гэж

заасан. Хуулийн энэхүү заалт 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ээс эхлэн хэрэгжүүлж эхэлснээр эрэгтэй 54-58, эмэгтэй 49-53 насны бүлгийн нийт 13.5 мянган иргэн тэтгэвэрт гарах нөхцөл бүрдэх бөгөөд сарын дундаж тэтгэврийг 284.7 мянган төгрөгөөр тооцвол жилд 44.6 тэрбум төгрөг нэмж зарцуулна.

- **Төсвийн байгууллагын давсан орлого, хэмнэсэн зардлын эх үүсвэрээр ажилтан, албан хаагчдын нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэх эрх олгоно.** Төсвийн тухай хуулийн 46 дугаар зүйлд нийцүүлэн Сангийн сайдын 2017 оны 216 дугаар тушаалаар Төсвийн зарлагын хэмнэлт, үндсэн үйл ажиллагааны нэмэлт орлогыг¹ зарцуулах, тайлагнах, нягтлан бодох бүртгэлд тусгах, хяналт тавих журам”-ыг батлан хэрэгжих нөхцөлийг бүрдүүлээд байна. Ингэснээр бүх шатны төрийн байгууллагуудын үйл ажиллагааны үр ашгийг сайжруулах, төсвийн зардлыг хэмнэх, байгууллагын орлогоо давуулан биелүүлэх идэвх, санаачилгыг бий болгож, бий болсон нэмэлт эх үүсвэрийг зориулалтын дагуу уян хатан захиран зарцуулах эрх олгогдож байна.
- **Агаарын бохирдлыг бууруулах арга хэмжээний зардлыг нэмэгдүүлэв.** Гэр хорооллын цахилгаан шугам сүлжээ, дэд станцыг өргөтгөх, хүчин чадлыг нэмэгдүүлэхэд 39.5 тэрбум төгрөг зарцуулна. Нийслэлийн агаарын чанарыг сайжруулах бүсийг тэлэх, цахилгааны шөнийн үнийн тарифыг өвөл, хаврын улиралд хөнгөлөх арга хэмжээнд илүү олон өрх хамруулах зорилгоор шөнийн цахилгааны үнийн урамшуулалд Улаанбаатар хотын гэр хорооллын 110 мянган өрхийг хамруулах, агаарын чанарыг сайжруулах бүсийн зорилтот айл өрхөд цахилгаан халаагуур, сайжруулсан зуух, хагас боловсруулсан түлш олгох зэрэг ажлуудыг санхүүжүүлнэ. Нийслэлд ажиллаж байгаа 68 ширхэг халаалтын зуухыг буулгаж, хэрэглэгчдийг дулааны төвлөрсөн системд холбох ажлыг үргэлжлүүлнэ. Төв суурин газрын агаарын бохирдол нь нэн түрүүнд хүүхдийн эрүүл мэндэд уушгины хатгалаа өвчнөөр илэрч байгаа тул нийслэлийн 9 дүүргийн шинэ төрсөн 35.0 мянган хүүхдийг дархлаажуулалтын вакцинд хамруулна.
- **Орон нутгийн хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлнэ.** Улсын төсвөөс аймаг, нийслэлийн орон нутгийн хөгжлийн санд олгох орлогын шилжүүлгийн хэмжээг 2017 оны түвшнээс 35.5 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүлэхийн зэрэгцээ аймгуудад нийтдээ 59.0 тэрбум төгрөгийг хөрөнгө оруулалтын зориулалтаар орон нутгийн суурь зардал дээр нэмж хуваарилна.
- **Орон нутгийн засаг захиргаа, нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын үйл ажиллагааны зардлыг зохистой түвшинд хүргэн нэмэгдүүлнэ.** Сүүлийн жилүүдэд төсвийн хэмнэлт хийх зорилгоор зарим тэвчиж болох зардал (бичиг хэрэг, тээвэр шатахуун, томилолт, урсгал засвар г.м)-ыг 10-30 хувиар жил дараалан бууруулах арга хэмжээг авсан нь сум, орон нутгийн төрийн байгууллагууд хуульд заасан чиг үүргийн хүрээнд иргэдэд төрийн үйлчилгээг хэвийн хүргэхэд хүндрэл үүсгэж байна. Иймд сум, баг, хорооны Засаг дарга, сумдын Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал зэрэг байгууллагуудын тээвэр шатахуун, бичиг хэрэг, урсгал засвар, дотоод албан томилолт зэрэг үйл ажиллагааны онцлогтой холбоотой

¹ “Төсвийн байгууллагын үйл ажиллагааны орлого” гэдэгт хууль тогтоомжоор бүх шатны төсөвт төвлөрүүлэхээр тусгайлан тогтоосон орлого (татвар, хураамж, төлбөр г.м) хамаарахгүй.

зардлыг урьд онуудын гүйцэтгэл, орон нутгаас ирүүлсэн саналыг харгалзан сумын ЗДТГ-т дунджаар жилд 5.4 сая төгрөг, сумын Иргэдийн төлөөлөгчдийн хуралд 2.1 сая төгрөг нэмэгдэхээр тооцож нийт 1,733.0 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлж тооцов.

- **Зарим хилийн боомтын нэвтрүүлэх чадварыг сайжруулж экспортыг дэмжинэ.** Хөшигтийн хөндий дахь Улаанбаатар хотын шинэ нисэх буудал ашиглалтад орсноор агаарын шинэ боомтын үйл ажиллагааг эхлүүлэх, мөн Гашуун сухайт боомтыг уртасгасан цагаар ажиллуулах, нэвтрүүлэх чадварыг нэмэгдүүлэх, Шивээ хүрэн, Бургастай зэрэг боомтын үйл ажиллагаанд шаардлагатай урсгал зардал, хүний нөөцийн асуудлыг төсөвт тусган шийдвэрлэнэ.
- **Эрүүл мэндийн даатгалд хамрагдсан иргэдийн хүртэх тусламж үйлчилгээний нэр төрөл, хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.** Тухайлбал, анхан шатны эрүүл мэндийн байгууллага болох өрх, сум, тосгоны эрүүл мэндийн төвөөс иргэдэд үзүүлэх өдрийн эмчилгээ, гэрээр үзүүлэх тусламж үйлчилгээ болон анхан шатанд хийгдэх оношилгоо, шинжилгээний зардлыг 2018 оноос эхлэн Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжүүлэх бөгөөд үүнд 5.2 тэрбум төгрөг зарцуулна. Мөн иргэдэд эрүүл мэндийн үйлчилгээ авахтай холбогдуулан учирч байгаа санхүү, төлбөрийн дарамтыг багасгах, гадаад улс орныг зорин эмчилгээ хийлгэхтэй холбогдуулан гадагш чиглэж байгаа эрүүл мэндийн төлбөрийн урсгалыг бууруулж дотооддоо шингээх, улмаар дотоодын эрүүл мэндийн байгууллагуудын хүчин чадал, чадавхыг бэхжүүлэх зорилгоор даатгуулагч өндөр өртөгтэй, нарийн ур чадвар шаардсан мэс заслын эмчилгээ, тусламж үйлчилгээг хүртэх боломжийг нэмэгдүүлэхэд ЭМД-аас зарцуулах хөрөнгийг 6.4 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүлж 44.6 тэрбум төгрөгөөр төсөвлөв.
- **Эрүүл мэндийн салбарын санхүүжилтийг нэмэгдүүлнэ.** Хот суурин газрын хүн амын өсөлт, нягтаршил, эрүүл мэндийн даатгалаас санхүүжүүлэх тусламж, үйлчилгээний хүртээмж нэмэгдсэн зэрэг шалтгааны улмаас эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний эрэлт хэрэгцээ жил бүр өсөн нэмэгдэж байгааг харгалзан эрүүл мэндийн салбарт ирэх онд 55.5 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хэрэгжүүлж, урсгал зардлыг 39.4 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүлнэ. Бүсийн оношилгоо, эмчилгээний төвүүдийг өргөтгөх болон шинээр барихад 12.1 тэрбум төгрөг, аймгийн нэгдсэн эмнэлгүүдэд нийт 11.2 тэрбум төгрөгийн өртөг бүхий яаралтай түргэн тусламжийн хүчилтөрөгчийн станцыг барьж эхлүүлэхэд 1.5 тэрбум төгрөг зарцуулна. эмнэлгүүдэд нарийн мэргэжлийн оношилгоо, эмчилгээний орчин үеийн тоног төхөөрөмж, техник хэрэгсэл худалдан авахад 9.7 тэрбум төгрөг зарцуулна. Гадаадын хөнгөлөлттэй эх үүсвэр болон улсын төсвийн хөрөнгөөр хамтран санхүүжүүлж байгаа Үндэсний оношилгоо, эмчилгээний төв, Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн эмнэлгийн барилгыг 2018 онд тус тус ашиглалтад оруулна. Улсын томоохон эмнэлгүүд болон аймаг, дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг, сумын эрүүл мэндийн төвүүдийг нарийн мэргэжлийн оношилгоо, эмчилгээний орчин үеийн тоног төхөөрөмж, техник хэрэгслээр ээлж дараалалтай хангах зорилтын хүрээнд 2018 онд 9.7 тэрбум төгрөг зарцуулна.
- **Төрөөс дэмжлэг туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай оюутан, суралцагчдад олгох сургалтын төлбөрийн буцалтгүй тусламжийн хамрах хүрээ, хэмжээг**

нэмэгдүүлж байна. Засгийн газрын үйл ажиллагааны мөрийн хөтөлбөрийн 3.2.21-д заасаны дагуу нэг өрхийн 3 ба түүнээс дээш хүүхэд нь их, дээд сургуульд зэрэг суралцаж байгаа бол нэг хүүхдэд нь, мөн бүтэн өнчин, хөгжлийн бэрхшээлтэй, гэр бүлийн гишүүн нь хөдөлмөрийн чадвараа бүтэн алдсан оюутны сургалтын төлбөрийн буцалтгүй тусламжид хамрагдах хүсэлт, хэрэгцээг харгалзан ирэх 2017-2018 оны хичээлийн жилд 46.9 хувиар нэмэгдүүлж нийт 12.6 тэрбум төгрөгийг төсөлд тусгав.

- **Улаанбаатар хотын шинэ нисэх буудлыг ашиглалтад оруулахад шаардагдах хөрөнгийг шийдвэрлэнэ.** “Улаанбаатар хотын Олон улсын нисэх онгоцны шинэ буудлын үйлчилгээний барилга, ачаа шуудан үйлчилгээний барилга, захиргааны барилгууд, тэдгээрийн гадна талбайн тохижилт, дулааны станцын нүүрс тээврийн хатуу хучилттай авто зам болон нэн шаардлагатай тоног төхөөрөмжийн санхүүжилтийг улсын төсвөөр, Улаанбаатар-Шинэ нисэх буудал чиглэлийн олон улсын стандартад нийцсэн хурдны замыг хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр тус тус шийдвэрлэж нисэх буудлыг 2018 онд бүрэн хэмжээгээр ашиглалтад оруулна.
- **Өсөн нэмэгдэж буй цахилгаан, дулааны эрчим хүчний хэрэглээний найдвартай ажиллагааг хангана.** Эрчим хүчний салбарт 37.1 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ. БНХАУ-ын Засгийн газрын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжиж байгаа Эрдэнэтийн дулааны цахилгаан станцын өргөтгөл, Улаанбаатар-Мандалговийн цахилгаан дамжуулах агаарын шугам барих ажлын монголын талын хөрөнгөд 4.4 тэрбум төгрөг тусгаж төслүүдийн хэрэгжилтийг саадгүй эхлүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлнэ. "Монгол Улсын эрчим хүчний нэгдсэн систем" хөтөлбөрийн хүрээнд бүс нутгийн эрчим хүчний хангамжийг сайжруулах, эрчим хүчний шинэ эх үүсвэр болон цахилгаан дамжуулах агаарын шугамын шинэчлэлт, сум, суурин газрыг төвлөрсөн болон сэргээгдэх эрчим хүчний эх үүсвэрээр хангахад нийт 12.3 тэрбум төгрөгийн нэмэлт санхүүжилт гаргана.
- **Гал унтраах ангиудын хүчин чадлыг нэмэгдүүлнэ.** Засгийн газрын 2017 оны 192 дугаар тогтоолоор Дорнод, Өмнөговь, Сүхбаатар, Орхон, Хөвсгөл, Ховд, Дундговь аймгуудад гал унтраах 4 дүгээр зэрэглэлийн 6 анги, эрэн хайх, аврах 3 бүлэг байгуулах зардалд зориулж 4.0 тэрбум төгрөг зарцуулна.
- **Өмнөх жилүүдэд эхлүүлсэн Засгийн газрын мөрийн хөтөлбөрт тусгагдсан онцлох арга хэмжээг тогтвортой үргэлжлүүлнэ.** Иргэдийн эрүүл мэнд, боловсрол, нийгмийн хамгааллыг хангах, эдийн засгийг сэргээх чиглэлээр 2016-2017 онуудад эхлүүлсэн “Элэн бүтэн” Монгол, Боловсролын зээлийн сан, Насны хишиг, Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах зэрэг тодорхой төсөл хөтөлбөр, арга хэмжээний хэрэгжилтийг 2018 онд тогтвортой үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ.

2. Төсвийн тогтвортой байдлыг хангах талаар хэрэгжүүлэх бодлогын арга хэмжээ:

- **Нэн ядуу, эмзэг бүлэгт чиглэсэн нийгмийн халамжийг нэмэгдүүлж, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.** ОУВС-ын "Өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөр"- хүрээнд

2017 оны 3 дугаар улирлаас эхлэн хүнс тэжээлийн дэмжлэг үзүүлэх үйлчилгээний хамрах хүрээг 2 дахин, хүнсний талоны хэмжээг 20 хүртэл хувиар нэмэгдүүлэхэд нэмж шаардагдах хөрөнгийг хүүхдийн мөнгө хөтөлбөрийн хэмнэлтээс шилжүүлэхээр тооцов. Орлого багатай эмзэг бүлэгт чиглэсэн халамжийн үйлчилгээг дан ганц хүнсний хангамжийн хөтөлбөрөөр хязгаарлахгүйгээр бусад үйлчилгээг хамтад нь хэрэгжүүлэх нь зүйтэй гэж үзэж нийт 55.5 тэрбум төгрөгийг тусгахаар тооцсон болно.

- **Эмзэг бүлгийн өрхийн гишүүн-иргэний эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэлийг төр хариуцна.** Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн 6.1.7-д нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн-иргэний шимтгэлийг улсын төсвөөс сар бүр санхүүжүүлэхээр заасны дагуу 2018 онд нийт 260.4 мянган иргэний ЭМД-ийн шимтгэлийг төрөөс санхүүжүүлэхэд 9.2 тэрбум төгрөг нэмж зарцуулж, тэднийг эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээгээр хангагдах нөхцөл бололцоог бүрдүүлнэ.
- **Малчин, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч болон ажил хөдөлмөр эрхлээгүй иргэний Эрүүл мэндийн даатгалын санд төлөх шимтгэлийн хувь хэмжээг 1 хувь болгон бууруулна.** Хуульд заасны дагуу өөрсдөө шимтгэлээ хариуцан төлдөг малчин, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч иргэн болон ажил хөдөлмөр эрхлээгүй хүмүүсийн төлбөл зохих шимтгэлийн доод хэмжээг 2 дахин бууруулж 1 хувь байхаар өөрчлөх саналыг төсвийн төсөлд тусгалаа. Ингэснээр эдгээр иргэдийн жилд төлөх шимтгэлийн зардлын ачаалал 57.6 мянган төгрөгөөс 28.8 мянган төгрөг болж 50 хувиар буурах бөгөөд цаашид эрүүл мэндийн даатгалд хамрагдалт сайжирна.
- **Хүүхдийн мөнгө хөтөлбөрийг зорилгод бүлэгт чиглүүлнэ.** Өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөрийн эхний шатны үнэлгээний хүрээнд 2018 онд хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг нийт хүүхдийн 60 хувийг хамруулахаар тохирсны дагуу ирэх жилд нийт 684.0 мянган хүүхдэд олгохоор тооцож 164.2 тэрбум төгрөг тусгав. Цаашид хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжид хамрагдах хүрээг 80 хүртэл хувьд хүргэн нэмэгдүүлэх боломжийг судалж шийдвэрлэхээр ажиллаж байна. Ингэхдээ хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжид хамрагдах өрх гэрийг сонгож буй одоогийн аргачлалыг өөрчилж тухайн өрхийн тогтвортой буюу байнгын шинж чанартай орлогын эх үүсвэрт үндэслэн тодорхойлох аргачлалыг шинэчлэн боловсруулах шаардлагатай байна.
- **Гол нэр төрлийн эм, эмнэлгийн хэрэгслийн төвлөрсөн худалдан авалтын тогтолцоог хэрэгжүүлж эхэлнэ.** Эмийн төвлөрсөн худалдан авалт, ханган нийлүүлэлтийн үр ашигтай үндэсний тогтолцоо бий болгосноор эрүүл мэндийн салбарт зайлшгүй нийтлэг хэрэглэгддэг эм, эмнэлгийн хэрэгслийг чанартай, олон улсын зах зээлийн жишиг үнэд нийцсэн худалдан авалтыг ил тодоор хийх, үр ашиг нэмэгдэх, төсвийн зардлын өсөлтийг хязгаарлах нөхцөл боломж бүрдэнэ.
- **Сул орон тоонд нөхөн томилгоо хийхэд баримтлах горимыг үргэлжлүүлнэ.** Зөвхөн эрүүл мэнд, боловсрол, онцгой, цагдаагийн албанаас хоёр албан хаагч чөлөөлөгдсөн тохиолдолд нэг албан хаагчийг (2:1) нөхөн томилох, бусад бүх салбарт нөхөн томилгоо хийхгүй байх зохицуулалтын арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.
- **Төсвийн зөвлөл байгуулж, төсвийн хяналтыг эрчимжүүлнэ.** Төсвийн тухай хууль болон Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн хэрэгжилт, Засгийн

газраас Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн жилийн төсвийн төсөл, түүний тодотгол, дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн төсөл болон бусад хууль, тогтоомжийн төслийн төсөвт нөлөөлөх байдалд хараат бус, бие даасан хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж зөвлөмж боловсруулах үүрэг бүхий Төсвийн тогтвортой байдлын зөвлөлийг Улсын Их Хурлын Төсвийн байнгын хорооны дэргэд байгуулна.

- **Төсөв хэлэлцэн батлах тогтолцоог боловсронгуй болгоно.** Улсын Их Хурал, нутгийн өөрөө удирдах байгууллага нь Засгийн газар, Засаг даргын өргөн мэдүүлсэн төсвийн төслийг хэлэлцэн батлахдаа тодорхой төсөл хөтөлбөр, арга хэмжээний зарлагыг нэмэгдүүлэх бол бусад төсөл, хөтөлбөр, арга хэмжээний зардлыг мөн хэмжээгээр бууруулж нийт зарлагын хэмжээг нэмэгдүүлэхгүй байх зарчмын өөрчлөлтийг холбогдох хуулиудад нэмэлт оруулж шийдвэрлэнэ.
- **Шинээр батлагдсан зарим хуулийн үйлчлэх хугацааг хойшлуулна.** УИХ-аас 2017 оны 02 дугаар сарын 02-ны өдөр баталсан Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн малчны тэтгэвэрт гарах насыг 5 жилээр урагшлуулахаас бусад зүйл, заалтыг мөн Малчин, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчийн тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг нөхөн төлүүлэх тухай хуулийг бүхэлд нь үйлчлэх хугацааг нэг жилээр буюу 2019 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрийг хүртэл хойшлуулахаар тооцов.

Гадаад зээл, өрийн чиглэлээр:

1. Засгийн газрын дотоод үнэт цаасны гаргалтыг бууруулахаас гадна дотоодын банкнуудад арилжаалж буй өндөр хүүтэй үнэт цаасны хэмжээг багасгаж, хүүгийн түвшнийг бууруулах, гадаад дотоодын иргэн, компаниуд зэрэг бусад хөрөнгө оруулагчдын хамрах хүрээг нэмэгдүүлэх замаар өмнөх Засгийн газрын өргөн барьсан 2018 оны төсвийн төслөөс засгийн газрын өрийн үйлчилгээний төлбөрийг даруй 130.0 тэрбум төгрөгөөр бууруулан 1,150.7 тэрбум төгрөг байхаар тооцлоо.
2. Гадаадын зээл, тусламжийн хүрээнд 2018 онд нийт 1,070.9 тэрбум төгрөгийг ашиглахаар тооцсон бөгөөд эдгээр төсөл, хөтөлбөрүүд нь салбарын хөгжлийг эрчимжүүлэх, дэд төвүүдийг хөгжүүлэх, авто замын түгжрэл болон агаарын бохирдлыг бууруулах зэрэг хотын тулгамдаж буй асуудлуудыг шийдвэрлэх, Монгол Улсын экспортыг нэмэгдүүлэх, хилийн боомтын нэвтрэх хүчин чадлыг сайжруулах, боловсрол, эрүүл мэнд, нийгмийн салбарын төрийн үйлчилгээний салбарын хүртээмжийг нэмэгдүүлэх зэрэг арга хэмжээг тусгалаа.

Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтын чиглэлээр:

1. Улсын төсвөөс аймаг, нийслэлийн орон нутгийн хөгжлийн санд олгох орлогын шилжүүлгийн хэмжээг 2017 оны түвшнээс 35.5 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүлж 88.6 тэрбум төгрөгт хүргэсэн бөгөөд төсвийн тухай хууль хэрэгжиж эхэлснээс хойш анх удаа 21 аймгийн орон нутгийн төсвийн суурь зардалд 59.0 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэрийг тусгаснаар Улсын төсвөөс олгож буй орон нутгийн нийт хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэр 2018 онд 147.6 тэрбум төгрөг болж нэг аймагт дунджаар 6.7 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийх боломжтой боллоо.

3.2. Төсвийн тусгай шаардлага

Төсвийн тогтвортой байдлыг хангасан байх гол шалгуур нь Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан дараах 4 тусгай шаардлагыг хэрхэн хангаж байгаа үзүүлэлтүүд юм. Үүнд:

1. **Нэгдсэн төсвийн орлогыг тэнцвэржүүлсэн журмаар тооцсон байх.** Ирэх 2018 онд зэсийн баяжмалын экспортоос төсөвт төвлөрөх орлогын хэмжээ нэгдсэн төсвийн орлогын 3 хувиас давахаар байгаа тул Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасны дагуу зэсийн үнийг тэнцвэржүүлсэн журмаар тооцсон. Ирэх оны төсөвт нэг тонн цэвэр зэсийн тэнцвэржүүлсэн үнийг **5,106.9** ам.доллар, зах зээлийн үнийг **6,430.0** ам.доллар байхаар тооцож, Тогтворжуулалтын санд **122.7** тэрбум төгрөг төвлөрүүлэхээр тооцлоо.
2. **Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцлийн алдагдал 2018 онд тухайн жилийн ДНБ-ий 9.5 хувиас илүүгүй байх.** Монгол Улсын Нэгдсэн төсвийн 2018 оны тэнцвэржүүлсэн орлого **7,231.4** тэрбум төгрөг буюу ДНБ-ий **23.8** хувь, нэгдсэн төсвийн нийт зарлага **9,651.9** тэрбум төгрөг буюу ДНБ-ий **31.8** хувь, нэгдсэн төсвийн нийт алдагдал **2,420.4** тэрбум төгрөг буюу ДНБ-ий **8.0** хувь болохоор байна.
3. **Тухайн жилийн нэгдсэн төсвийн нийт зарлагын өсөлтийн хувь нь тухайн жилийн эрдэс баялгийн бус ДНБ-ий өсөлтийн хувь тухайн жилийн өмнөх 12 жилийн эрдэс баялгийн бус ДНБ-ий өсөлтийн дунджийн аль ихээс хэтрэхгүй байх.** Монгол Улсын 2018 оны эрдэс баялгийн бус дотоодын нийт бүтээгдэхүүний өсөлт **12.1** хувьтай, 2006-2017 оны эрдэс баялгийн бус дотоодын нийт бүтээгдэхүүний өсөлтийн дундаж **21.0** хувьтай тус тус тэнцэж байна. 2018 оны төсвийн төсөлд нэгдсэн төсвийн нийт зарлагын дээд хэмжээг **9,651.9** тэрбум төгрөгөөр тооцож, нийт зарлагын өсөлт **5.4** хувь буюу Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 6.1.3-д заасан тусгай шаардлагыг хангаж байна.
4. **Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 19.3-т заасан Засгийн газрын өрийн өнөөгийн үнэ цэнээр илэрхийлсэн үлдэгдэл нь 2018 онд ДНБ-ий 80.0 хувиас хэтрэхгүй байх.** Монгол Улсын 2018 оны нэгдсэн төсвийн төсөлд туссан Засгийн газрын шинээр авах зээл, гаргах үнэт цаас, өрийн баталгаа, тэдгээрийн эргэн төлөлт болон Засгийн газрын өрийн удирдлагын бодлого, зорилтын хүрээнд хэрэгжүүлэх зохицуулалтын арга хэмжээг оруулан тооцсоноор 2018 оны эцэст Засгийн газрын өрийн өнөөгийн үнэ цэнээр илэрхийлсэн үлдэгдлийг ДНБ-д харьцуулсан харьцаа нь **76.1** хувьд хүрэх төлөвтэй байгаа нь Засгийн газрын өрийн тухай төсвийн тусгай шаардлагыг бүрэн хангаж байна.

3.3. Нэгдсэн төсвийн үр дүнгийн үзүүлэлт

Төсвийн зарчмуудыг баримтлан, дээр дурдсан голлох өөрчлөлтүүдийг оруулан тооцоход Монгол Улсын 2018 оны нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого **7,231.4** тэрбум төгрөг буюу ДНБ-ий **23.8** хувь, нэгдсэн төсвийн нийт зарлага **9,651.9** тэрбум төгрөг буюу

ДНБ-ий **31.8 хувь**, нэгдсэн төсвийн нийт алдагдал **2,420.4 тэрбум төгрөг** буюу ДНБ-ий **8.0 хувь** болж нийт алдагдал 2017 оноос ДНБ-ий 1.5 хувиар буурахаар байна.

2018 онд Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн дагуу төсвийн тэнцвэржүүлсэн алдагдлын хэмжээ ДНБ-ий 9.5 хувиас хэтрэхгүй байх шаардлагатай бөгөөд төсвийн төсөлд төсвийн тэнцвэржүүлсэн алдагдлыг ДНБ-ий 8.0 хувьд хүргэн бууруулж, төсвийн тэнцлийг тусгай шаардлагаас ДНБ-ий 1.5 хувиар сайжруулж байна.

Түүнчлэн 2018-2020 онд төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулиар тогтоосон хязгаарт багтаж, ирэх 3 жилд төсвийн тэнцлийг илүү эрчимтэй бууруулах боломжийг олгож байна.

Хүснэгт. Төсвийн тэнцлийн тусгай шаардлагыг хангаж буй байдал

Төсвийн тэнцлийн тусгай шаардлага	2018	2019	2020
Хуулийн хязгаар	-9.5%	-6.9%	-5.1%
Төсөөлөл	-8.0%	-6.2%	-4.5%

4. МОНГОЛ УЛСЫН 2018 ОНЫ НЭГДСЭН ТӨСВИЙН НИЙТ ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН

4.1. Төсвийн орлогыг төлөвлөхөд баримталсан зарчим

Монгол Улсын 2018 оны төсвийн орлогын төсөөллийг Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Төсвийн тухай хууль болон Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2018 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2019-2020 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд заасан макро эдийн засгийн болон төсвийн үзүүлэлтүүдэд үндэслэн боловсруулав. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний үнийн хэлбэлзлээс төсөвт учирч болзошгүй эрсдэлийг бууруулах зорилгоор гол нэр төрлийн эрдэс баялаг болох зэсийн тэнцвэржүүлсэн үнэ, зах зээлийн үнийн зөрүүгээс бий болох орлогыг Төсвийн тогтворжуулалтын санд төвлөрүүлэхээр тооцлоо. Түүнчлэн, 2018 оны төсвийн орлогын төсөөллийг боловсруулахдаа орлогыг бодитойгоор төсөөлж, боломжит эх үүсвэрийг дайчилсан болно.

Ирэх онд татварын ачааллыг нэмэгдүүлэхгүй, тогтвортой байлгах бодлогыг баримтлах бөгөөд шинэ төрлийн татвар бий болгохгүй. Харин газар ашиглах, эзэмших эрх, ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийн олголт, шилжүүлэг, далд худалдаатай холбогдон үүсдэг маргаантай асуудлуудыг цогц байдлаар шийдвэрлэн ил тод, нээлттэй байдлыг бий болгох замаар төсвийн орлогын нэмэлт эх үүсвэрийг бүрдүүлнэ.

Тухайлбал, ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрөл, газар эзэмших, ашиглах эрх олгодог байсан өнөөгийн харилцааг шинэчилж, нээлттэй сонгон шалгаруулалт, дуудлага худалдааны зарчмаар олгохоор хуулийн төсөл боловсрууллаа. Төсөл шалгаруулах замаар газар ашиглах, эзэмших эрхийг шууд олгодог одоогийн зарчмын хүрээг багасгаж зөвхөн улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт болон гадаад улс, олон улсын байгууллагаас олгох буцалтгүй тусламж, хөнгөлөлттэй зээлийн хүрээнд эрх олгож байхаар зохицуулна. Эдгээр зохицуулалтын үр дүнд сонгон шалгаруулалт, дуудлага худалдааны орлогоос нэмж төвлөрөх орлогыг төсвийн төсөөлөлд тусгалаа.

Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл болон газар ашиглах, эзэмших эрхийн үндсэн ашиг хүртэгч, эцсийн эзэмшигчид, тэдгээрийн шууд болон шууд бус шилжилт хөдөлгөөний мэдээллийг бүртгэн, ил тод болгох замаар хууль бус, далд болон шууд бус хэлбэрээр тусгай зөвшөөрөл, эрх шилжүүлэхэд ногдуулах татварын харилцааг боловсронгуй болгож татварын бааз суурийг өргөтгөхөөр тооцлоо. Үүний дагуу ногдуулах татварыг тайлагнаагүй, холбогдох мэдээллийг нуун дарагдуулсан тохиолдолд тусгай зөвшөөрөл, газрын эрх цуцлагдах тул тусгай зөвшөөрөл, газрын далд, хууль бус арилжаа буурах ач холбогдолтой юм.

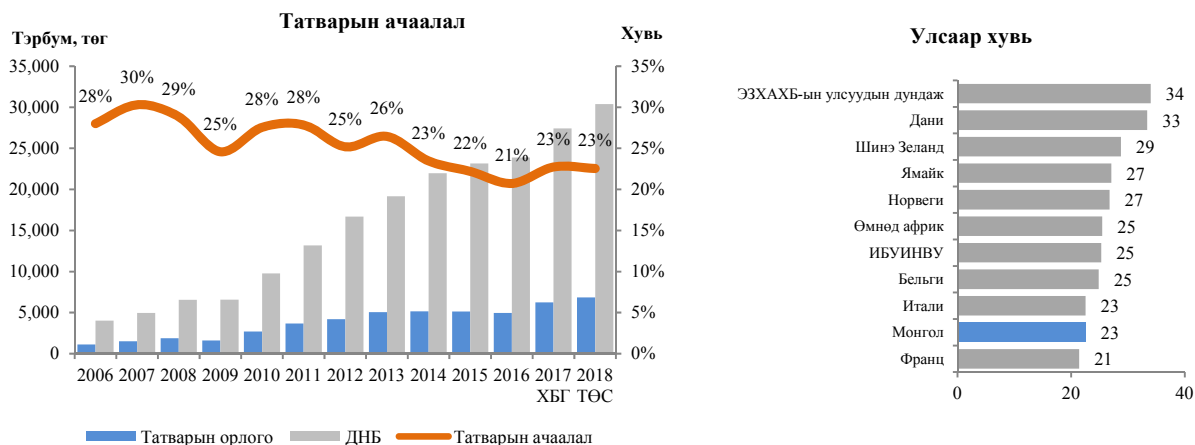
Төсвийн орлогын төсөөллийг боловсруулахдаа татварын орлогын нэр төрөл тус бүрээр мэдрэмжийн шинжилгээ хийсэн ба олон улсад нэр хүнд бүхий банк, санхүүгийн байгууллагын нийтэлсэн ашигт малтмал, газрын тосны бүтээгдэхүүний үнийн таамаглал зэргийг нарийвчлан судалж, төсвийн орлогын тооцоололд ашиглалаа. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний экспортын биет хэмжээг энэ оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэл болон гадаад, дотоодын зах зээлийн нөхцөл

байдал, Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам болон тус салбарт үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуйн нэгжүүдээс ирүүлсэн мэдээлэлд үндэслэн тооцлоо.

4.2. Эдийн засаг дахь татварын ачаалал

Дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх татварын орлогын хувиар эдийн засаг дахь татварын ачааллыг хэмжсэн. Монгол Улсын хувьд эдийн засаг дахь татварын ачаалал 2018 онд 23 хувь байхаар байна.

График №8. Эдийн засаг дахь татварын ачаалал

Дэлхийн зах зээл дээрх зэсийн үнэ 2016 онд 5,000 ам.доллараас бага байсан тул зэсийн үнийн өсөлтөд ногдох ашигт малтмалын нөөц ашигласны нэмэлт төлбөрөөр төсөвт орлого төвлөрөөгүй. Ингэснээр 2016 онд эдийн засаг дахь татварын ачаалал буурах суурь нөхцөлийг бүрдүүлжээ. Харин, 2017-2018 онд зэсийн дундаж үнэ 5,000 ам.доллараас дээш байх төлөвтэй байгаа тул зэсийн үнийн өсөлтөд ногдох ашигт малтмалын нөөц ашигласны нэмэлт төлбөрийн орлого төсөвт төвлөрөхөөр байна.

Дээрх хүчин зүйлсээс хамаарч эдийн засаг дахь татварын ачаалал ирэх онд 2016 оноос 2 пунктээр нэмэгдэхээр байна.

4.3. Төсвийн тогтворжуулалтын сангийн орлого

Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1, 16 дугаар зүйлийн 16.1, Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 9¹ дүгээр зүйлийн 9¹.2.1 дэх заалтын дагуу төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлогоос давсан төсвийн орлогыг Төсвийн тогтворжуулалтын санд төвлөрүүлэхээр тооцсон.

Ирэх онд зэсийн баяжмалын экспортоос төсөвт төвлөрөх орлогын хэмжээ нэгдсэн төсвийн орлогын 3 хувиас давахаар байгаа тул Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасны дагуу зэсийн үнийг тэнцвэржүүлсэн журмаар тооцсон. Төсвийн тогтвортой байдлын

тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.1.3.а-д “тухайн төсвийн жилийн дараах жилийн төсвийн төсөлд баримтлах, түүний дараагийн хоёр, гурав дахь жилийн төсвийн төсөөлөлд тусгах гол нэр төрлийн эрдэс баялгийн тэнцвэржүүлсэн үнийг Олон улсын валютын сангаас гаргасан түүхий эдийн үнийн статистикт тусгасан тухайн төсвийн жилийн өмнөх дараалсан харгалзах 20, 19, 18 жилийн дундаж үнэ, эрдэс баялгийн үнийн төсөөллийг мэдээлдэг олон улсад нэр хүнд бүхий, Засгийн газраас тодорхойлсон санхүүгийн мэдээллийн байгууллагаас тухайн жилийн гуравдугаар сард анх зарласан өдрийн тухайн төсвийн жилийн болон түүний дараах гурван жилийн дундаж үнийн төсөөллийг дундажлан тус тус тооцно” гэж заасны дагуу нэг тонн зэсийн тэнцвэржүүлсэн үнэ 5,106.9 ам.доллар байна.

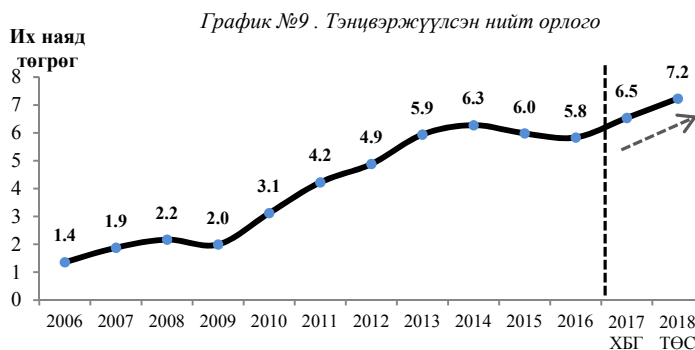
Хүснэгт №21. Төсвийн тогтворжуулалтын санд 2018 онд зэсээс төвлөрөх орлого /тэрбум төгрөг/

Үзүүлэлт	Цэвэр зэс
Тэнцвэржүүлсэн үнэ, ам.доллар/тн	5,106
Зах зээлийн үнэ, ам.доллар/тн	6,430
Тогтворжуулалтын санд төвлөрөх орлогын дүн /тэрбум төг/	122.7

Зэсийн зах зээлийн үнэ, тэнцвэржүүлсэн үнийн зөрүүгээс 122.7 тэрбум төгрөгийн орлого Төсвийн тогтворжуулалтын санд төвлөрөхөөр байна.

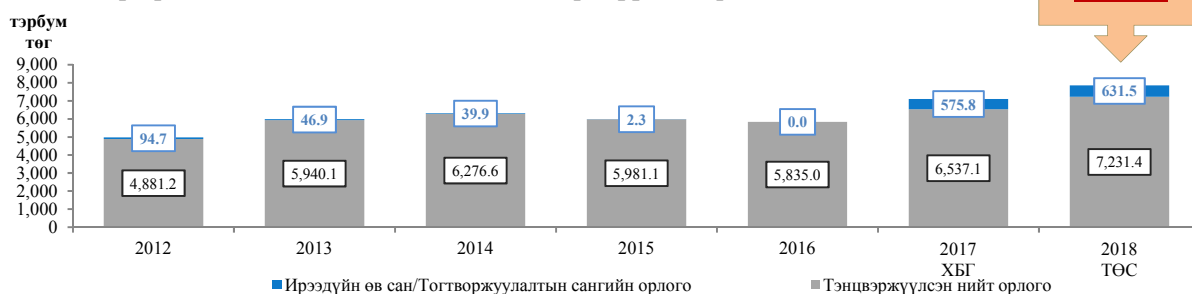
4.4. Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого

Энэ оны төсвийн орлогын гүйцэтгэлийн түвшин, өнөөгийн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй хууль, эрх зүйн орчны хүрээнд эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх чиглэлээр Засгийн газрын баримталж буй бодлого, хөтөлбөр, арга хэмжээ, эдийн засгийн өсөлт, гадаад, дотоод орчны нөлөөлөл зэргийг харгалзан үзэж, 2018 оны нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлогыг 7,231.4 тэрбум төгрөг байхаар тооцлоо.

Ирэх онд төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 694.3 тэрбум төгрөгөөр буюу 10.6 хувиар өсөхөөр байна.

График №10. Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого

Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлогыг эдийн засгийн ангиллаар үзүүлбэл дараах байдалтай байна:

Хүснэгт №22. Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлого /тэрбум төгрөг/

ОРЛОГЫН ЭДИЙН ЗАСГИЙН АНГИЛАЛ	2015	2016	2017	2018
	Гүйц	Гүйц	ХБГ	Төс
	.1.	.2.	.3.	.4.
1 НИЙТ ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	5,983.4	5,835.0	7,112.9	7,862.9
Төсвийн тогтворжуулалтын сангийн орлого	2.3	0.0	242.4	122.7
Ирээдүйн өв сангийн орлого	0.0	0.0	333.3	508.7
2 ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН НИЙТ ОРЛОГО	5,981.1	5,835.0	6,537.1	7,231.4
2.1. ТАТВАРЫН ОРЛОГО	5,119.0	4,951.0	5,661.3	6,268.9
Орлогын албан татвар	1,170.8	1,043.4	1,330.8	1,407.9
Нийгмийн даатгалын шимтгэлийн орлого	1,018.2	1,109.8	1,248.5	1,431.1
Хөрөнгийн албан татвар	86.6	104.7	98.6	111.2
Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар	1,049.6	1,140.7	1,448.5	1,517.3
Онцгой албан татвар	592.3	630.1	511.6	684.3
Тусгай зориулалтын орлого	11.8	10.8	11.9	12.1
Гадаад үйл ажиллагааны орлого	320.6	328.5	489.8	536.9
Бусад татвар, төлбөр, хураамж	869.1	583.1	521.6	568.2
2.2 ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	862.1	884.1	875.8	962.5
Нийтлэг татварын бус орлого	753.5	805.4	799.7	852.0
Хөрөнгийн орлого	55.1	1.5	0.4	0.5
Тусламжийн орлого	53.4	77.2	75.7	110.0

Монгол Улсын 2018 оны нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлогын 86.7 хувь буюу 6,268.9 тэрбум төгрөгийг татварын орлого, үлдэх 13.3 хувь буюу 962.5 тэрбум төгрөгийг татварын бус орлого бүрдүүлэхээр байна.

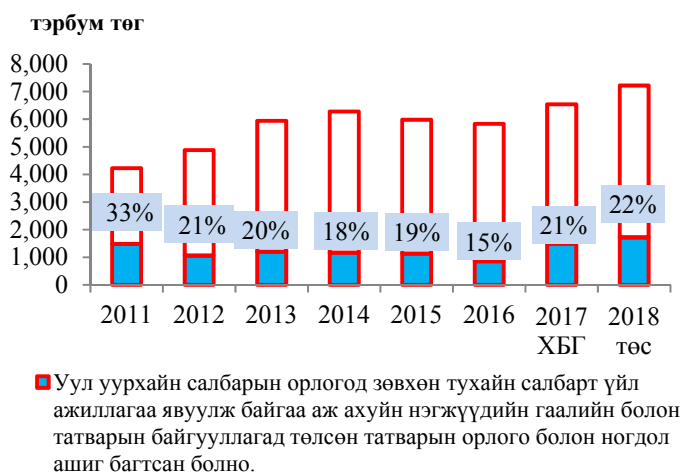
Төсвийн орлого төвлөрүүлдэг гол байгууллагууд болох Татварын ерөнхий газар, Гаалийн ерөнхий газар нь улсын төсвийн нийт орлогын 80 орчим хувийг бүрдүүлдэг. Эдгээр байгууллагуудын төсөвт төвлөрүүлэх орлогын хэмжээг хүснэгтлэн харуулбал:

Хүснэгт №23. Төсвийн орлого төвлөрүүлэгч томоохон байгууллагууд /тэрбум төгрөг/

Үзүүлэлт	2015 ГҮЙЦ	2016 ГҮЙЦ	2017 ХБГ	2018 ТӨС
Татварын ерөнхий газар	1,981.5	1,630.0	2,318.5	2,375.8
Гаалийн ерөнхий газар	1,462.3	1,521.3	1,897.2	2,194.2

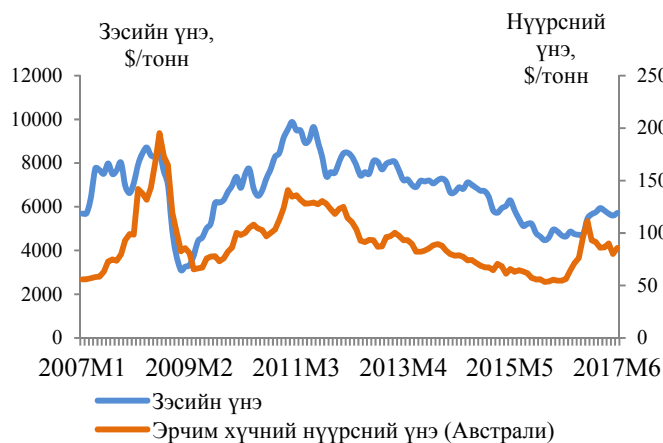
4.5. Уул уурхайн салбарын орлого

График №11. Уул уурхайн салбарын орлогын нийт орлогод эзлэх хувь

Манай улс зэсийн баяжмал, нүүрс, цайрын баяжмал, төмрийн хүдэр, жонш зэрэг эрдэс бүтээгдэхүүн экспортолдог. Эдгээр бүтээгдэхүүний экспортоос төсөвт төвлөрүүлсэн орлого нь сүүлийн 5 жилд нэгдсэн төсвийн орлогын 19 орчим хувийг эзэлж ирсэн. Дэлхийн зах зээл дээрх зэс, нүүрсний үнийн өсөлтөөс шалтгаалж энэ үзүүлэлт 2018 онд 22 орчим хувьд хүрэх хандлагатай байна.

График №12. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний үнэ

тэрбум төгрөгийг зэс, зэсийн баяжмалын экспортоос төвлөрүүлэхээр байна.

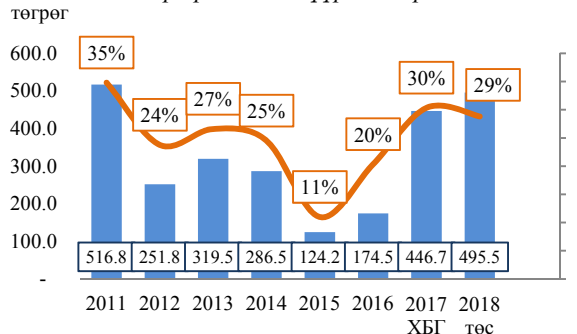
Уул уурхайн салбараас 2018 онд нийт 1,720.0 тэрбум төгрөг төвлөрөхөөр байна. Ирэх оны уул уурхайн салбарын орлогын тооцоог хийхдээ нүүрсний экспортын хэмжээг 28.0 сая тонн, Монголбанканд тушаах алтны хэмжээг 21.0 тонн байна гэж төсөөлсөн. Уул уурхайн салбараас 2018 онд төвлөрөх нийт орлогын 92 хувийг алт, зэс, нүүрсний орлого бүрдүүлэхээр байна. Үүнээс: 29 хувийг буюу 495.5 тэрбум төгрөгийг нүүрс, 59 хувийг буюу 1,007.1

Хүснэгт №24. Уул уурхайн салбараас орох орлогын төлөвлөгөө

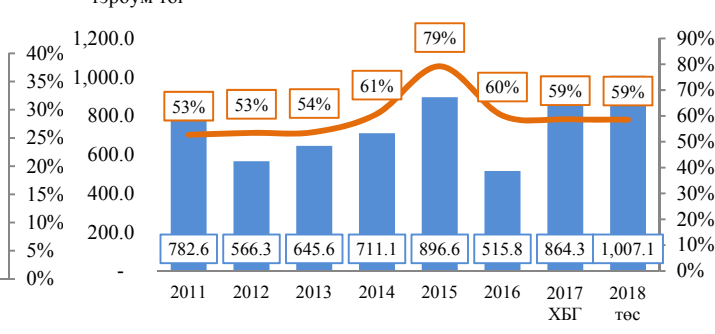
№	Бүтээгдэхүүний нэр төрөл	Биет хэмжээ	2018 оны төсөөлөл /тэрбум төгрөгөөр/					Нийт
			ААНОАТ	АМНАТ	Ногдол ашиг	Бусад татвар*	Гаалийн хураамж /экспортын/	
1	Алт /тн/, дотоодын	21	14.0	51.8	-	14.6	-	80.4
2	Нүүрс /сая тн/, экспортын нүүрс 28.0 сая.тн, дотоодын нүүрс 9.4 сая.тн	37.4	155.3	212.0	-	86.2	42.0	495.5
3	Зэсийн баяжмал /мян.тн/, дагалдах эрдсүүд (Оюу Толгой ХХК-ийн баяжмалд агуулагдах алт орсон)	1,366.0	192.3	469.0	47.8	296.0	2.0	1,007.1
4	Цайрын баяжмал /мян.тн/	106.6	24.2	16.6	-	1.5	0.1	42.6
5	Төмрийн хүдэр /сая.тн/	7.5	2.4	39.5	-	3.3	11.3	56.5
6	Бусад		1.9	17.4	-	18.1	0.43	37.8
НИЙТ ДҮН			390.1	806.4	47.8	419.9	55.9	1,720.0

Тайлбар: *- Бусад татвар хэсэгт импортын гаалийн албан татвар, НӨАТ, ХХОАТ, үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар, газрын төлбөр, ус ашигласны төлбөр зэрэг бусад татварууд багтсан болно.

График №13. Нүүрсний орлого

Зэсийн салбарын орлого

■ Нүүрсний орлого — Уул уурхайн салбарын орлогод эзлэх хувь

■ Зэсийн орлого — Уул уурхайн салбарын орлогод эзлэх хувь

“Оюу толгой” ХХК 2018 онд 764.8 мянган тонн зэсийн баяжмал үйлдвэрлэн борлуулж 406.1 тэрбум төгрөгийг, “Эрдэнэт үйлдвэр” ХХК нь 601.2 мянган тонн зэсийн баяжмал, 4.1 мянган тонн молибдены баяжмал экспортолж, 538.4 тэрбум төгрөгийг, зэсийн үүсмэл ордод үйл ажиллагаа явуулдаг бусад компаниас 62.6 тэрбум төгрөгийн татварыг тус тус төсөвт төвлөрүүлэхээр тооцлоо.

4.6. Татварын орлого

Татварын орлого ирэх онд 6,268.9 тэрбум төгрөгт хүрнэ гэж тооцлоо. Үүнээс орлогын албан татвараар 1,407.9 тэрбум төгрөг, нийгмийн даатгалын шимтгэлийн орлогоор 1,431.1 тэрбум төгрөг, хөрөнгийн албан татварын орлогоор 111.2 тэрбум төгрөг, нэмэгдсэн өртгийн албан татварын орлогоор 1,517.3 тэрбум төгрөг, онцгой албан татварын орлогоор 684.3 тэрбум төгрөг, тусгай зориулалтын орлогоор 12.1 тэрбум төгрөг, гадаад үйл ажиллагааны орлогоор

536.9 тэрбум төгрөг, бусад татвар, төлбөр хураамжийн орлогоор 568.2 тэрбум төгрөг тус тус төсөвт төвлөрөхөөр байна.

Ирэх онд татварын орлого энэ оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 607.6 тэрбум төгрөг буюу 10.7 хувиар өсөж байгаа нь орлогын албан татварын орлого, нийгмийн даатгалын шимтгэлийн орлого, нэмэгдсэн өртгийн албан татварын орлого, онцгой албан татварын орлого болон гадаад үйл ажиллагааны орлогын өсөлтөөс хамаарахаар байна.

4.6.1. Орлогын албан татвар

Ирэх онд төсөвт төвлөрөх аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын орлогын төлөвлөгөөг татварын ногдол, төлөлтийн судалгаанд үндэслэн тооцлоо.

Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тайлангийн сүүлийн 10 жилийн судалгаагаар нийт тайлан ирүүлсэн татвар төлөгчийн тоо жилд дунджаар 8.5 хувиар өссөн байна. Судалгаанаас харахад 2006 онд тайлан ирүүлсэн аж ахуйн нэгжийн тоо 34.5 мянга байсан бол 2017 оны хагас жилийн байдлаар 83.4 мянгад хүрч, 2.4 дахин өссөн байна.

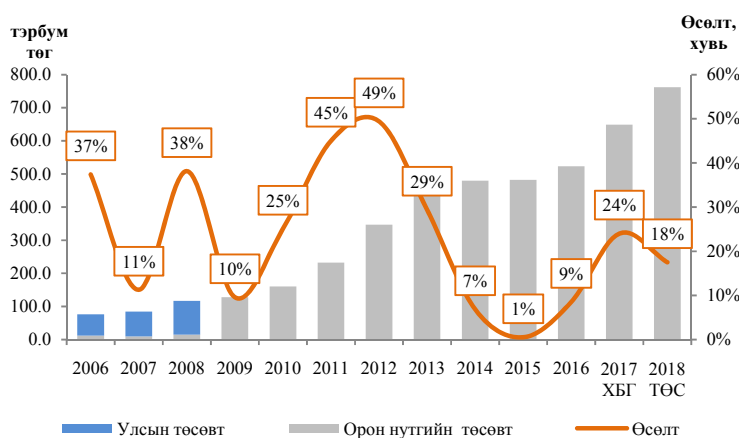
График №14. 2007-2017 оны дундаж

Эдийн засгийн өсөлт, уул уурхайн гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүний үнийн таамаглал, биет хэмжээний төлөвлөлт, татвар төлөгчдийн татварын тайланд хамрагдах байдал, компаниудын ашигт ажиллагааны түвшин зэрэгт үндэслэн аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын орлогоор 2018 онд 691.4 тэрбум төгрөг төсөвт төвлөрнө гэж тооцлоо.

4.6.2. Хувь хүний орлогын албан татвар

График №16. Хувь хүний орлогын албан татвар

Хувь хүний орлогын албан татварын орлого нь орон нутгийн төсвийн гол эх үүсвэрийг бүрдүүлдэг болно. Энэ оны 4 дүгээр сарын 14-ний өдөр Монгол Улсын Их Хурлаас баталсан “Хувь хүний орлогын албан татварын тухай” хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн нөлөөллийг орлогын төсөөлөлд тусгаж, ирэх онд хувь хүний орлогын татварын орлогоор 763.2 тэрбум төгрөг төсөвт төвлөрөхөөр тооцлоо.

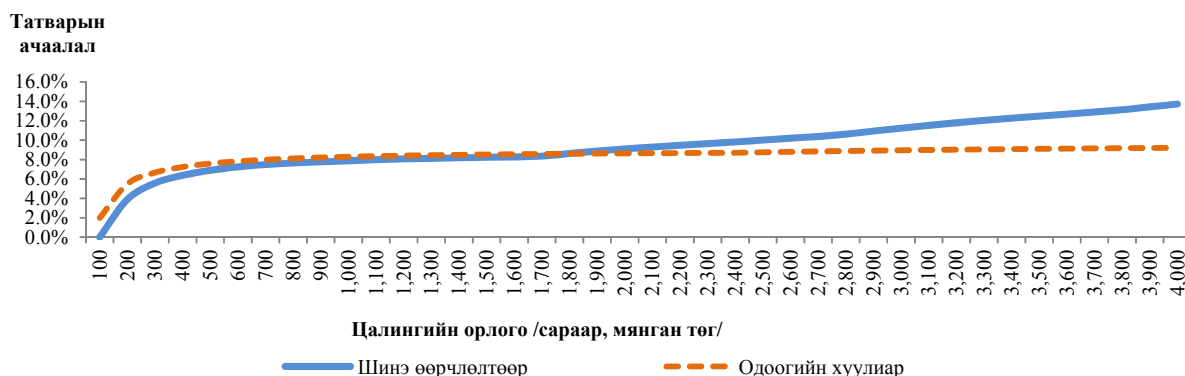
4.6.2.1. Цалин болон түүнтэй адилтгах орлого

Хуулийн өөрчлөлтийн хүрээнд Хувь хүний орлогын албан татварын цалин, хөдөлмөрийн хөлс болон түүнтэй адилтгах хөдөлмөр эрхлэлтийн орлогод 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн 10-25 хувиар татвар ногдуулна. Нөгөө талаас, хувь хүний орлогын албан татварын хөнгөлөлтийн хэмжээг хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээ, үнийн өсөлтийн түвшин зэрэгтэй уялдуулан үе шаттай нэмэгдүүлэх шийдвэрийг гаргасан. Тухайлбал, хувь хүний орлогын албан татварын хөнгөлөлт одоогийн хуулиар 84.0 мянган төгрөг байгааг 2018 онд 120.0 мянган төгрөг, 2019 онд 160.0 мянган төгрөг, 2020 онд 200.0 мянган төгрөг, 2021 онд 240.0 мянган төгрөг болгон нэмэгдүүлнэ.

Хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээгээр цалинжиж байгаа иргэд татвар төлөхгүй, мөн түүнчлэн дунджаар сарын 1.8 сая төгрөг хүртэлх цалин болон түүнтэй адилтгах орлоготой иргэдийн татварын ачаалал буурч байна.

Харин өндөр орлоготой иргэдийн татварын ачаалал нэмэгдэхээр байна. Тухайлбал, сарын 2.5 сая төгрөгийн орлогод 10 хувиар, сарын 4.0 сая төгрөгийн орлогод 14 хувиар татвар ногдохоор байна. Татварын ачаалал хэрхэн өөрчлөгдөж байгааг дараах графикаар харуулав:

График №17. Цалингийн татварын ачаалал /2018

Одоогоор 900 мянга орчим татвар төлөгч бүртгэлтэй байгаа бөгөөд ирэх онд нийт татвар төлөгчдийн 95 орчим хувь нь 10 хувиас бага татвар төлөхөөр, үлдэх 5 орчим хувь нь 10 хувиас их татвар төлөхөөр байна.

4.6.2.2. Хөрөнгийн орлого

УИХ-ын 2017 оны 4 дүгээр сарын 14-ний өдрийн нэгдсэн чуулганы хуралдаанаар Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж, 2017 оны 5 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн иргэдийн мөнгөн хадгаламжийн хүүгийн орлогод татвар ногдуулахаар шийдсэн. Энэ татварын арга хэмжээний үр дүнд хувь хүний хөрөнгийн орлогод ногдуулах татварын орлого 2017 онд 46.0 тэрбум төгрөг, 2018 онд 67.0 тэрбум төгрөг болохоор байна.

4.6.3. Нийгмийн даатгал, эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэлийн орлого

Нийгмийн даатгалын шимтгэлийн орлогоор 2018 онд нийт 1,431.1 тэрбум төгрөг, үүнээс эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэлийн орлогоор 272.1 тэрбум төгрөг, бусад даатгалын шимтгэлийн орлогоор 1,159.0 тэрбум төгрөгийн орлого төвлөрөхөөр тооцлоо.

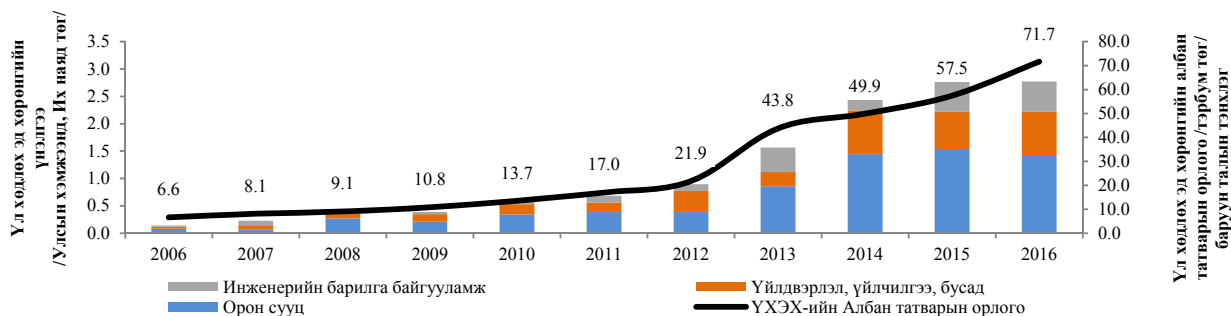
4.6.4. Хөрөнгийн албан татвар

Ирэх онд хөрөнгийн албан татварын орлогоор 111.2 тэрбум төгрөгийг төсөвт төвлөрүүлэхээр тооцсон нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 12.6 тэрбум төгрөгөөр буюу 12.7 хувиар өсөхөөр байна.

4.6.4.1. Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар

Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуулиар хөрөнгийн үнэлгээнээс хамаарч 0.6-1.0 хувийн албан татвар ногдуулдаг. Тус татвараар 2015 онд 57.5 тэрбум төгрөг, 2016 онд 71.7 тэрбум төгрөг тус тус орон нутгийн төсөвт төвлөрч байсан бол ирэх онд 73.6 тэрбум төгрөгийг төсөвт төвлөрүүлэхээр тооцлоо.

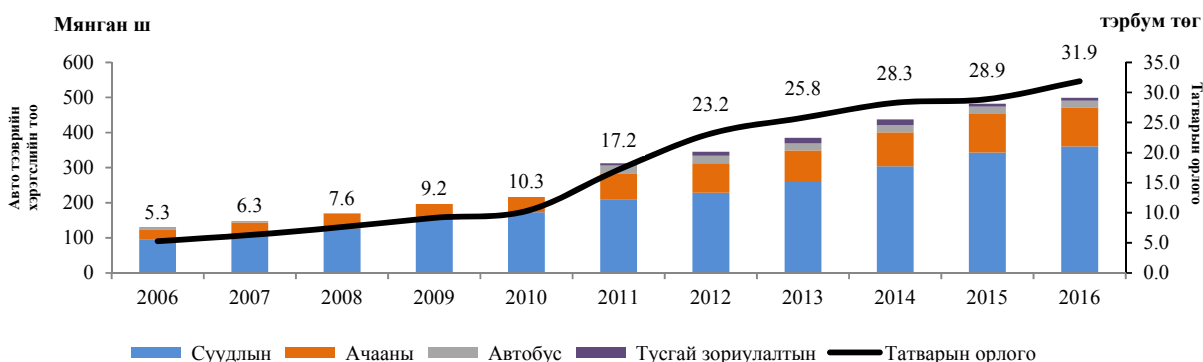
График №18. Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар

4.6.4.2. Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар

Монгол Улсын автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татварын тухай хуулийн дагуу 10 төрлийн автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэлд жилд 1.8-720 мянган төгрөгийн албан татвар ногдуулж байна. Тээврийн хэрэгслийн тооноос хамаарч автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татварын орлого сүүлийн 10 жилд тогтмол өссөн байна.

График №19. Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн тоо болон албан татварын орлого

УИХ-ын 2010 оны 11 дүгээр сарын 25-ны өдрийн нэгдсэн чуулганы хуралдаанаар Монгол Улсын автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж, татварын хувь хэмжээг нэмэгдүүлсэнтэй холбоотойгоор энэ татварын орлого 2011 оноос хойш тогтмол өссөн байна. Ирэх онд тус орлогоор 36.3 тэрбум төгрөгийн орлогыг төсөвт төвлөрүүлэхээр тооцлоо.

4.6.5. Дотоодын бараа, үйлчилгээний татвар

4.6.5.1. Дотоодын барааны нэмэгдсэн өртгийн албан татвар

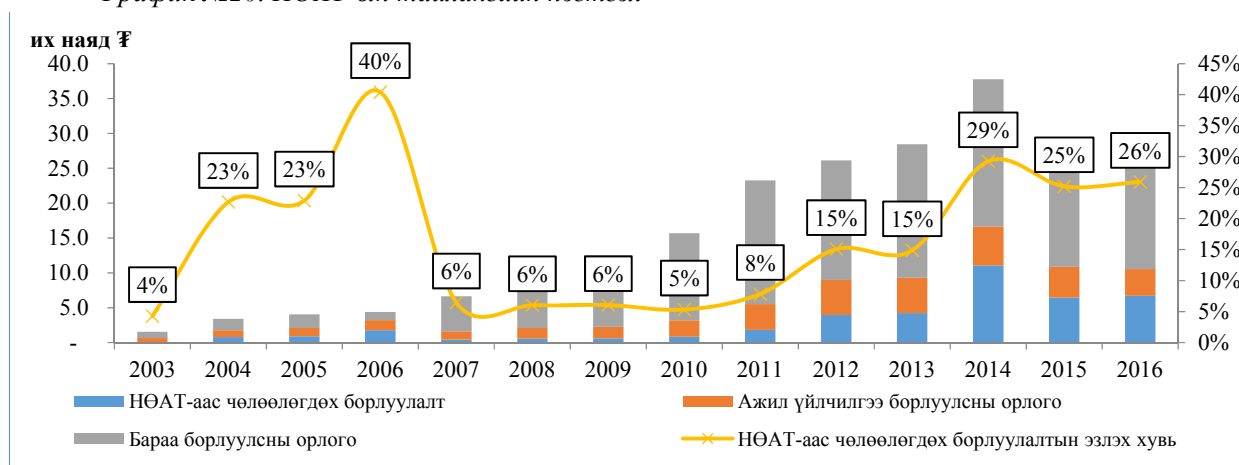
Ирэх онд төвлөрүүлэх нэмэгдсэн өртгийн албан татварын орлогыг одоо хэрэгжиж буй хуулийн нөлөөлөл болон макро эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлтэд үндэслэн тооцлоо.

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тайлангийн сүүлийн 14 жилийн судалгаагаар нийт тайлан ирүүлбэл зохих татвар төлөгчийн тоо жилд дунджаар 16 хувиар өссөн. Тайлан

ирүүлбэл зохих аж ахуйн нэгжийн тоо 2003 онд 4.7 мянга байсан бол 2016 онд 32.9 мянгад хүрч 7 дахин өссөн байна. Гэвч, уг хугацаанд татварын бааз суурь өргөжихтэй зэрэгцэн НӨАТ-ын тайлан ирүүлээгүй аж ахуйн нэгжийн тоо 192-оос 6290-д хүрч, 41 дахин өссөн. Энэ нь татварын үндсэн бааз суурь болох татвар төлөгчийн тоо нэмэгдэж байгаа ч тайлан ирүүлж, татвар төлөх идэвхтэй татвар төлөгчийн тоо жигд бус өсөлттэй байсныг харуулж байна.

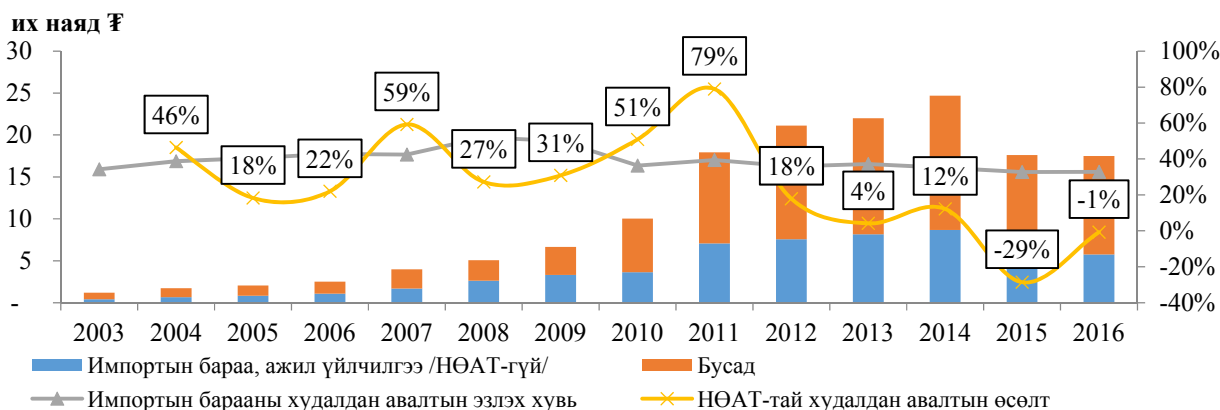
НӨАТ төлөгчдийн борлуулалт 2003 онд 1.5 их наяд төгрөг байсан бол 2016 онд 27.7 их наяд төгрөгт хүрч, 18.5 дахин өссөн байна.

График №20. НӨАТ-ын тайлангийн нэгтгэл

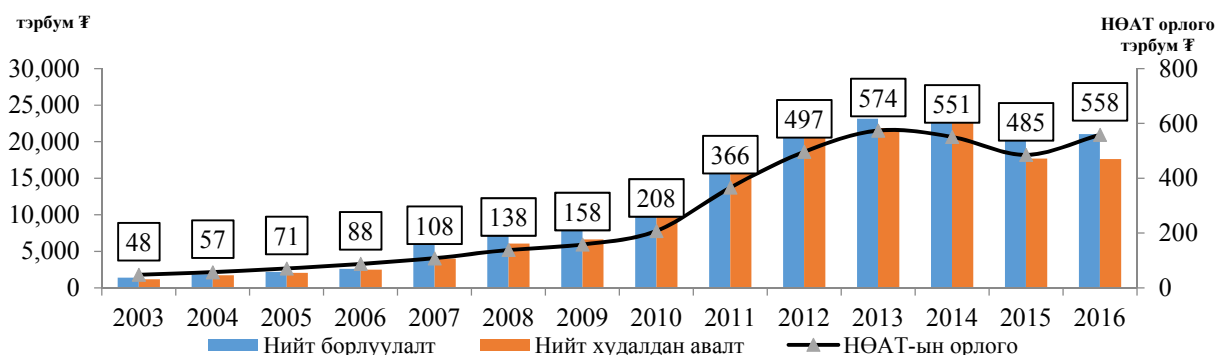
Харин НӨАТ-тай худалдан авалт 2003 онд 1.2 их наяд төгрөг байсан бол 2016 онд 17.5 их наяд төгрөгт хүрч 14 дахин өссөн байна. НӨАТ-ын худалдан авалт нь импортын болон дотоодын худалдан авалтад хуваагдах бөгөөд импортын худалдан авалтын өсөлт нийт худалдан авалтын өсөлттэй шууд хамааралтай байна.

График №21. НӨАТ-тай худалдан авалт ба импорт

Барилга, уул уурхайн салбарын хөрөнгө оруулалтын хэмжээ эрчимжсэнээс үүдэн 2014 оныг хүртэл нийт худалдан авалтын хэмжээ өсөлттэй байсан. Харин бизнесийн салбар дахь хөрөнгө оруулалт буурсны улмаас сүүлийн жилүүдэд импортын өсөлт саарсан байна.

График №22. Дотоодын НӨАТ-ын орлого

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга 2016 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс хэрэгжиж эхэлсэн. Хууль батлагдсанаар эцсийн хэрэглэгч буюу худалдан авагчийг урамшуулах замаар албан татвар суутган төлөгчийн бараа, ажил, үйлчилгээний борлуулалтыг бүртгэх эрх зүйн орчин бүрдсэн. Албан татвар төлөгчийн худалдан авалтыг бүртгэлжүүлж, бүртгэгдсэн эцсийн хэрэглээнд төлсөн албан татварын 20 хувийг буцаан олгож байгаа нь далд эдийн засгийг татварт хамруулахаас гадна тухайн иргэнд мөнгөн урамшуулал хэлбэрээр орлого олгож буй эерэг нөлөөтэй арга хэмжээ болж байна. Гүйлгээний баримтуудыг бүртгэлжүүлж, нэмэгдсэн өртгийн албан татварын бүртгэлийн системд холбосноор дотоодын НӨАТ-ын орлого 2016 онд 558.3 тэрбум төгрөгт хүрч өмнөх оноос 15 хувиар өссөн байна.

Орлогын өсөлт нь бүртгэл сайжирсантай холбоотойгоос гадна 2016 онд шинээр хэрэгжиж эхэлсэн Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын хүрээнд нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх бие даасан 10 орчим хуулийг хүчингүй болгож, татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлтийн дүнг бууруулсантай холбоотой байна.

Энэ оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр дотоодын НӨАТ-ын орлогыг 600.7 тэрбум төгрөгөөр буюу өмнөх оны гүйцэтгэлээс 7.6 хувийн өсөлттэй, 2018 оны дотоодын НӨАТ-ын орлогыг 620 тэрбум төгрөг буюу 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 3.2 хувийн өсөлттэй байхаар төсвийн төсөлд тусгалаа.

4.6.5.2. Дотоодын архи, дарс, тамхи, пивоны онцгой албан татвар

Архи, дарсны онцгой албан татварын орлогоор 2018 онд улсын төсөвт 142.6 тэрбум төгрөг, пивоны онцгой татварын орлогоор 23.7 тэрбум төгрөг, тамхины онцгой татварын орлогоор 36.2 тэрбум төгрөг, нийт 202.5 тэрбум төгрөгийн татварын орлогыг төвлөрүүлэхээр тооцлоо. Энэ оны эхний 9 сарын гүйцэтгэлээр онцгой албан татварын орлогоор 133.4 тэрбум төгрөгийн орлого төвлөрүүлэхээс 148.4 тэрбум төгрөгийн орлого төвлөрүүлж, төлөвлөгөө 111.2 хувийн гүйцэтгэлтэй байна. Орлогын гүйцэтгэл өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 0.5 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдсэн байна.

Хүснэгт №25. Улсын төсөвт төвлөрүүлсэн дотоодын барааны онцгой албан татварын хэмжээ /тэрбум төгрөг/

Үзүүлэлт	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ХБГ	2018 ТӨЛ
Дотоодын архи, дарс	92.7	148.2	160.4	129.0	138.4	136.1	142.6
Дотоодын пиво	17.6	21.8	27.9	23.7	22.4	22.0	23.7
Дотоодын тамхи	15.7	39.6	45.7	31.8	32.8	34.5	36.2
НИЙТ	125.9	209.6	234.0	184.6	193.6	192.6	202.5

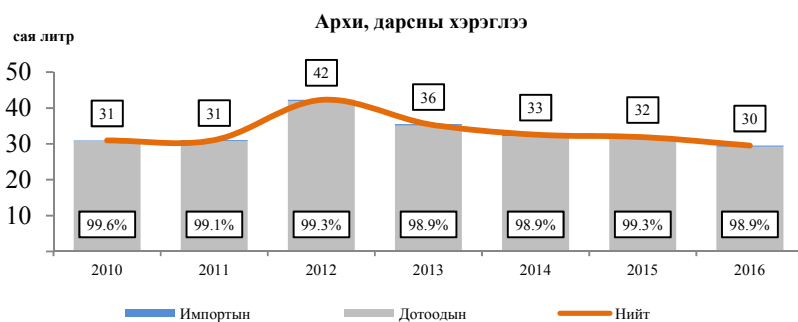
Монгол Улсын хэмжээнд архи, дарс, пиво үйлдвэрлэгч 85 аж ахуйн нэгж бүртгэлтэй байгаа боловч 41.2 хувь буюу 35 үйлдвэр нь тогтмол, 8.2 хувь буюу 7 үйлдвэр тогтмол бус, 50.6 буюу 43 үйлдвэр үйл ажиллагаа явуулахгүй байна.

Хүснэгт №26. Сogтууруулах ундаа, тамхи, үйлдвэрлэгч ААН-үүдийн үйл ажиллагаа

Үзүүлэлт	ААН-ийн тоо	Тогтмол	Тогтмол бус	Үйл ажиллагаа явуулаагүй
Орон нутаг	39	11	5	23
Улаанбаатар	46	24	2	20
НИЙТ	85	35	7	43

Дотоодын архи, дарсны онцгой албан татвар

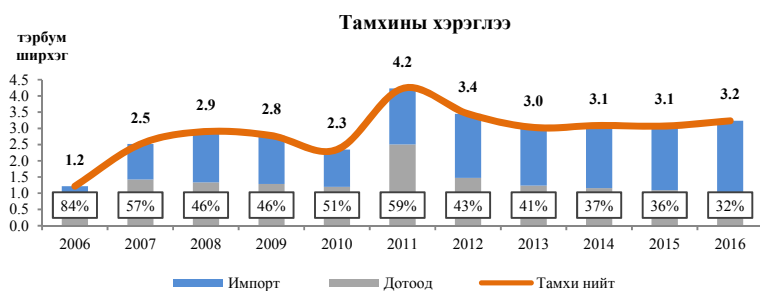
Монгол Улсын нийт архи, дарсны хэрэглээний 99 орчим хувийг дотоодод үйлдвэрлэдэг. Үүний дийлэнх буюу 98 орчим хувийг “АПУ” ХК, “Спирт Бал Бурам” ХК, “Жем Интернэшнл” ХХК үйлдвэрлэж байна.

Энэ оны эхний 9 сарын байдлаар онцгой албан татвараар 107.6 тэрбум төгрөг төсөвт төвлөрсөн бөгөөд энэ оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр 136.1 тэрбум төгрөгийн орлого төвлөрнө гэж тооцож байна.

Харин ирэх онд архи, дарсны онцгой албан татварын орлогоор 142.6 тэрбум төгрөгийг төсөвт төвлөрүүлнэ гэж тооцлоо.

Дотоодын тамхины онцгой албан татвар

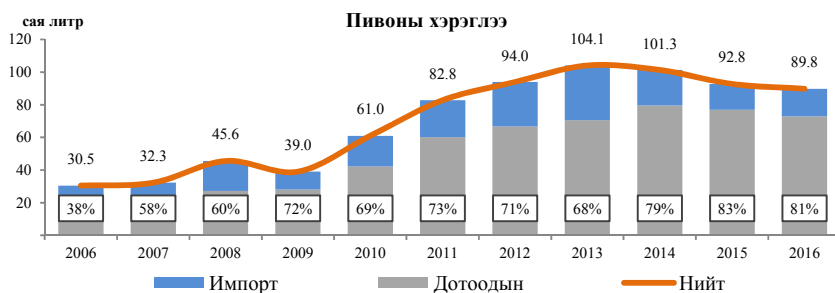

Манай улс нийт тамхины хэрэглээнийхээ 30 гаруй хувийг дотоодоос, үлдэх хэсгийг импортоор худалдан авч байна. Энэ оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр дотоодын тамхины онцгой албан татварын орлогоор 34.5 тэрбум

төгрөгийг төвлөрүүлнэ гэж тооцсон бол 2018 онд 36.2 тэрбум төгрөгийн татварын орлого төвлөрүүлэхээр тооцлоо.

Дотоодын пивоны онцгой албан татвар

Дотоодын пивоны үйлдвэрлэл сүүлийн жилүүдэд тогтмол өсөж байгаа бөгөөд энэ оны эхний 9 сарын гүйцэтгэлээр пивоны онцгой албан татварын орлогоор 18.4 тэрбум төгрөг

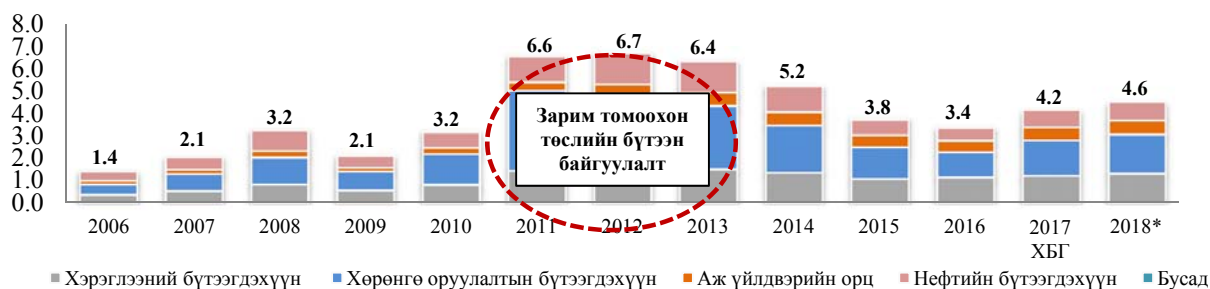
төвлөрсөн байна. Пивоны үйлдвэрлэл, борлуулалт энэ оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр 77.3 сая литрт хүрч, төсөвт 22.0 тэрбум төгрөг төвлөрүүлнэ гэж тооцсон.

Ирэх онд дотоодын пивоны үйлдвэрлэлийн биет хэмжээг энэ жилтэй ижил түвшинд байхаар тооцсон бөгөөд онцгой албан татварын хуулийн өөрчлөлтөөс хамаарч пивоны онцгой албан татварын орлогоор 23.7 тэрбум төгрөг төвлөрнө гэж төсөөллөө.

4.6.6. Импортын барааны татвар

Манай улсад зарим томоохон төсөл болон барилга, уул уурхайн салбараас үүдэлтэй гадаадын шууд хөрөнгө оруулалт эрчимжсэнээс үүдэн нийт импорт 2011 онд 6.6 тэрбум ам.долларт хүрч, 2010 онтой харьцуулахад 2.1 дахин өссөн. Харин сүүлийн жилүүдэд уул уурхайн салбарын өсөлт саарч, түүнийг дагасан хөрөнгө оруулалт буурсны улмаас манай улсын нийт импорт 2016 оныг хүртэл тогтмол буурсаар ирсэн.

График №23. Нийт импортын задаргаа (2006-2018 /тэрбум ам.доллар/)

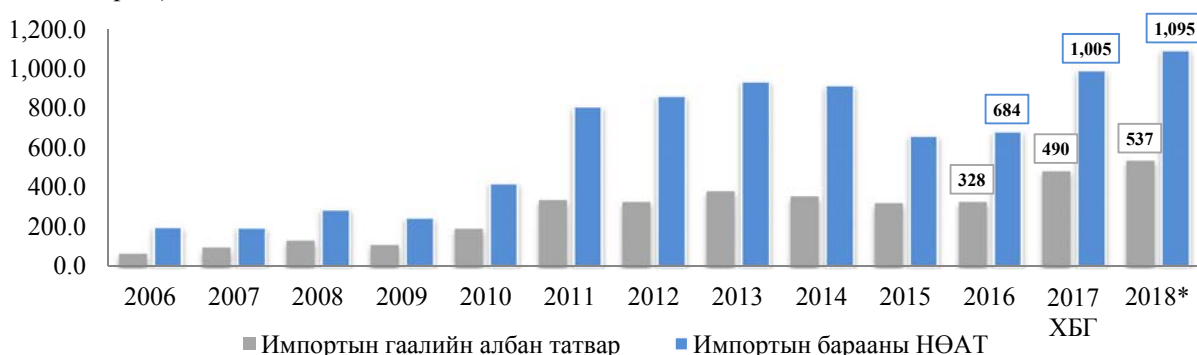

Харин энэ онд эдийн засаг сэргэж, уул уурхайн салбар идэвхжиж, түүнийг дагасан бусад салбарын үйл ажиллагаа өссөнтэй холбогдуулан 2018 оны төсвийн жилд нийт импортын хэмжээг 4.6 орчим тэрбум ам.доллар байхаар төсөөллөө.

Импортын барааны гаалийн болон нэмэгдсэн өртгийн албан татвар

Төсөвт төвлөрөх импортын гаалийн болон нэмэгдсэн өртгийн албан татварыг макро эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлтүүд, 2017 оны эхний 9 сарын орлогын гүйцэтгэл, өмнөх жилүүдийн орлогын гүйцэтгэл, татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлтийн хэмжээ зэрэг тоон мэдээлэлд үндэслэн тооцлоо.

График №24. Импортын гаалийн болон нэмэгдсэн өртгийн албан татвар (2006-2018/тэрбум төгрөг/)

Ирэх онд нийт импортын хэмжээг 4.6 тэрбум ам.доллар байхаар төсөөлж, гаалийн албан татвараар 536.9 тэрбум төгрөг, импортын нэмэгдсэн өртгийн албан татвараар 1,095.0 тэрбум төгрөгийг тус тус улсын төсөвт төвлөрүүлнэ гэж тооцлоо.

Автобензин, дизелийн түлшний онцгой албан татвар

Монгол Улс жилд дунджаар 1.0 сая тонн автобензин, дизелийн түлш импортолдог бөгөөд уул уурхайн томоохон төслүүдийн хэрэгцээ, шаардлагын улмаас шатахууны импортын дийлэнх хэсгийг буюу 50-60 хувийг дизелийн түлш эзэлж байсан болно. Энэ онд эдийн засаг сэргэж, уул уурхайн салбар идэвхжиж, түүнийг дагасан бусад салбарын үйл ажиллагаа өссөнтэй холбогдуулан Монгол Улс 2017 оны эхний 9 сарын байдлаар нийт 1.0 сая орчим тонн шатахуун импортолсон нь өнгөрсөн оны мөн үеэс 59 хувиар буюу 369.7 мянган тонноор нэмэгдсэн байна. Энэхүү нэмэгдлийн дийлэнх хэсгийг дизелийн түлш эзэлж байгаа болно. Ирэх онд ДНБ-ний өсөлт болон уул уурхайн бүтээгдэхүүний экспортын биет хэмжээ зэргийг харгалзан автобензин, дизелийн түлшний онцгой албан татварын орлогоор нийт 295.4 тэрбум төгрөгийг улсын төсөвт төвлөрүүлнэ гэж тооцлоо.

Суудлын автомашины онцгой албан татвар

График №24. Импортын суудлын автомашины тоо,

УИХ-ын 2017 оны 4 дүгээр сарын 14-ний өдрийн нэгдсэн чуулганы хуралдаанаар Онцгой албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж, суудлын автомашины онцгой албан татварын хэмжээг автомашины хөдөлгүүрийн багтаамж, үйлдвэрлэсэн оноос хамааруулан шинэчлэн

тогтоосон. Ирэх оны төсөвт төвлөрөх суудлын автомашины онцгой албан татварын орлогыг 2017 оны эхний 9 сарын орлогын гүйцэтгэл, хүлээгдэж буй гүйцэтгэл, өмнөх жилүүдийн орлогын гүйцэтгэл болон импортын тоо хэмжээ зэрэг тоон мэдээлэлд үндэслэн 96.2 тэрбум төгрөг байхаар тооцлоо.

Импорттын архи, дарс, тамхи, пивоны онцгой албан татвар

Архи, тамхины онцгой албан татварын хэмжээг 2018 оноос эхлэн үе шаттайгаар нэмэгдүүлэх шийдвэрийг УИХ-ын 2017 оны 4 дүгээр сарын 14-ний өдрийн нэгдсэн чуулганы хуралдаанаар шийдвэрлэсэн. Ирэх 2018 онд архи, тамхины онцгой албан татварын орлогоор улсын төсөвт нийт 90.1 тэрбум төгрөг төвлөрүүлнэ гэж тооцлоо.

Хүснэгт №26. Импорттын архи, дарс, тамхины онцгой албан татвар /тэрбум төгрөг/

Үзүүлэлт	2015	2016	2017 ХБГ	2018 ТӨЛ
Импорттын архи, дарсны	11.6	5.7	5.7	6.6
Импорттын тамхины	68.9	78.1	74.5	81.2
Импорттын пивоны	4.7	4.9	2.0	2.4

4.6.7. Автобензин, дизелийн түлшний албан татвар

Автобензин, дизелийн түлшний албан татварын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд заасны дагуу автобензин, дизелийн түлшний тонн тутамд албан татвар ногдуулдаг бөгөөд тус татварын орлого импортын хэмжээтэй шууд хамааралтай байдаг. Ирэх онд уг татварын орлогоор 12.1 тэрбум төгрөгийг төсөвт төвлөрүүлэхээр тооцлоо.

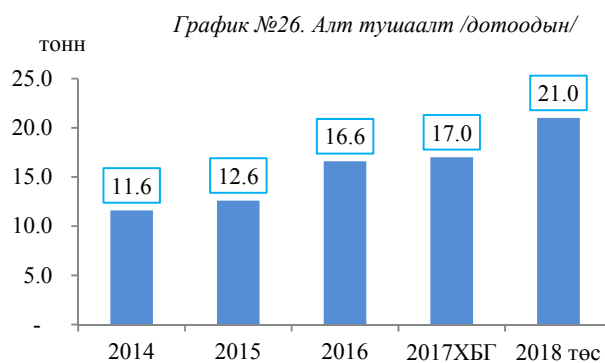
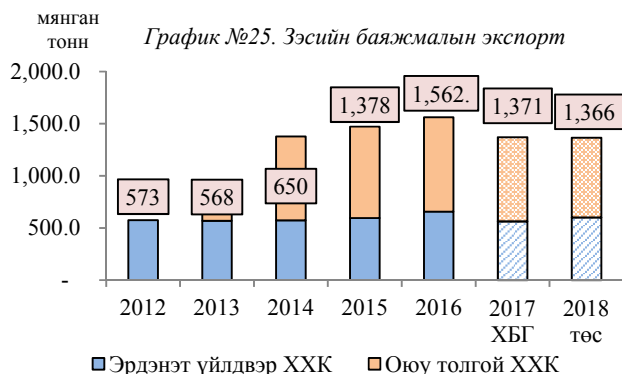
4.6.8. Бусад Татвар

Ашигт малтмалын хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн төлбөр

Ашигт малтмалын тухай хуульд 2015 оны 1 дүгээр сарын 23-ны өдөр нэмэлт, өөрчлөлт оруулж, тусгай зөвшөөрлийн төлбөрийн хэмжээг шинэчилж, тусгай зөвшөөрөл олголтыг дахин эхлүүлсэн. Ирэх онд нийт 10.3 сая га талбайг хамарсан 3,695 ашиглалтын болон хайгуулын тусгай зөвшөөрөлд 37.0 тэрбум төгрөгийн төлбөр ногдуулна гэж тооцлоо.

Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр

Ирэх оны төсөвт төвлөрүүлэх ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийн орлогыг олон улсын банк, санхүүгийн байгууллагаас хийсэн эрдэс бүтээгдэхүүний үнийн төсөөлөл, Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам, эрдэс бүтээгдэхүүн олборлогч томоохон аж ахуйн нэгжүүдийн 2018 оны олборлолтын төлөвлөгөө, өмнөх онуудын экспортын хэмжээний мэдээлэл зэрэгт үндэслэн тооцлоо.

Ирэх онд “Оюу Толгой” ХХК 764.8 мянган тонн, “Эрдэнэт Үйлдвэр” ХХК 601.2 мянган тонн зэсийн баяжмал, үүсмэл ордод үйл ажиллагаа явуулдаг компаниуд 7.1 мянган тонн цэвэр зэс экспортлохоор төсвийн төсөлд тооцсон бөгөөд зэсийн салбараас нийт 1,007.1 тэрбум төгрөг, үүнээс 469.0 тэрбум төгрөгийг ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийн орлогыг төсөвт төвлөрүүлэхээр тооцлоо. Үнийн төсөөлөл гаргадаг олон улсын шинжээчдийн таамаглалд үндэслэн 2018 онд зэсийн зах зээлийн үнийг тонн тутамд 6,430 ам.доллар байхаар төсөөллөө.

Монголбанк, арилжааны банкнуудад тушаасан алтны хэмжээ 2016 онд 16.6 тонн байсан бол 2017 онд 17.0 тоннд хүрэх төлөвтэй байна. Засгийн газрын 2017 оны 20 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Алт-2” хөтөлбөрийн хүрээнд ирэх жил 21.0 тонн алт тушаахаар төсөвт тооцов.

Түүнчлэн, “Оюу Толгой” ХХК-ийн экспортлох зэсийн баяжмалд нийт 8.8 тн алт агуулагдахаар тооцсон болно. Улмаар олон улсын шинжээчдийн таамаглалд үндэслэн 2018 онд нэг унци алтны үнийг 1,291.0 ам.доллар байхаар тооцлоо.

Ирэх оны төсөвт баяжуулсан коксжих нүүрсний үнийг тонн тутам 100.0 ам.доллар, боловсруулаагүй коксжих нүүрсний үнийг 60.0 ам.доллар байна гэж тооцлоо. Харин нүүрсний экспортын хэмжээг 28.0 сая тоннд хүрэхээр төсөөлсөн болно.

Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийн орлогоор 2018 онд нийт 806.4 тэрбум төгрөгийн орлого төвлөрүүлэхээр, үүнээс Төсвийн тогтворжуулалтын санд 97.4 тэрбум төгрөг, улсын төсөвт 248.2 тэрбум төгрөг, Ирээдүйн өв санд 460.9 тэрбум төгрөг төвлөрүүлэхээр төсвийн төсөлд тусгалаа.

Агаарын бохирдлын төлбөр

Агаарын бохирдлын төлбөрийн орлогын дийлэнх буюу 90-ээс дээш хувийг нүүрсний үйлдвэрлэлээс бүрдүүлдэг. Иймд агаарын бохирдлын төлбөрийн орлогын өсөлт, бууралт нь манай улсын нүүрсний олборлолттой шууд хамааралтай байдаг. Ирэх оны төсвийн төсөлд агаарын бохирдлын төлбөрөөр 30.0 тэрбум төгрөгийн орлогыг төсөвт төвлөрүүлэхээр тооцлоо. Үүнээс нүүрсний үйлдвэрлэлд 28.0 тэрбум төгрөгийн, автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэлд 1.9 тэрбум төгрөгийн, органик бодис болон томоохон суурин эх үүсвэрээс агаарт гаргах хаягдлын бохирдуулах бодист 0.1 тэрбум төгрөгийн агаарын бохирдлын төлбөр ногдуулахаар тооцлоо.

Гаалийн бүрдүүлэлтийн үйлчилгээний хураамжийн орлого

Гаалийн байгууллагын улсын төсөвт төвлөрүүлдэг хураамжийн орлогын 90 орчим хувь нь уул уурхайн эрдэс бүтээгдэхүүний экспортоос, үлдсэн хувь нь бусад бараа бүтээгдэхүүнээс бүрдэж байна. Экспортлохоор төлөвлөж буй эрдэс бүтээгдэхүүний биет хэмжээ, бусад барааны хураамжийн өсөлтөд үндэслэн 2018 онд гаалийн бүрдүүлэлтийн үйлчилгээний хураамжийн орлого 56.2 тэрбум төгрөгт хүрэхээр тооцлоо.

Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж

Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийн хувь хэмжээг сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурал тогтоохоор хуульчилсан бөгөөд 2018 онд хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийн орлогоор 18.0 тэрбум төгрөг орон нутгийн төсөвт төвлөрөхөөр байна.

Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр

Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн хүрээнд 2018 онд тус орлогоор нийт 47.6 тэрбум төгрөг орон нутгийн төсөвт төвлөрөхөөр тооцсон. Үүний 87.4 хувь буюу 41.6 тэрбум төгрөг нь ус, рашааны нөөц ашигласны төлбөрөөр, 3.8 тэрбум төгрөг нь ойн нөөц ашигласны төлбөрөөр, 0.3 тэрбум төгрөг нь байгалийн ургамал ашигласны төлбөрөөр, 1.9 тэрбум төгрөг нь ан амьтны нөөц ашигласны төлбөрөөр тус тус төвлөрүүлэхээр тооцлоо.

Усны нөөц ашигласны төлбөрийн орлогыг усны экологи, эдийн засгийн үнэлгээ, усны ашиглалтын зориулалтыг тооцох итгэлцүүр болон усны төлбөрийн хувь хэмжээнд үндэслэн тооцсон болно.

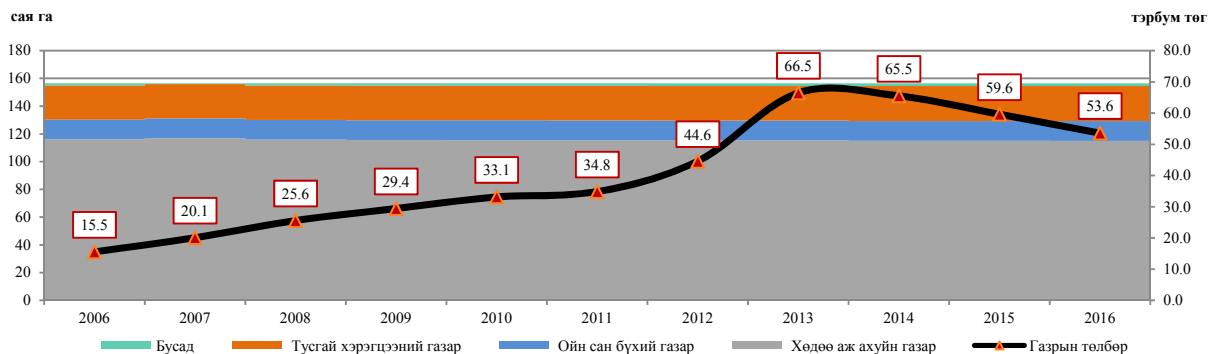
Ан амьтан, ой мод, ургамлын нөөц ашигласны төлбөрийн орлогыг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамнаас ирүүлсэн саналд үндэслэж тооцлоо.

Газрын төлбөрийн орлого

Өнгөрсөн 2016 оны байдлаар газрын нэгдмэл санд бүртгэлтэй газрын нийт хэмжээ 156.4 сая га байсан бөгөөд үүний 73.4 хувь нь хөдөө аж ахуйн газар, 16.1 хувь нь тусгай хэрэгцээний газар, 9.1 хувь нь ойн сан бүхий газар, үлдсэн нь хот тосгон бусад суурин, зам

шугам сүлжээ болон усны сан бүхий газар байна. Газрын төлбөрийн орлогын хэмжээ сүүлийн 10 жилд дунджаар 14.2 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна.

График №27. Газрын төлбөрийн орлого

Газрын төлбөрийн орлого 2006-2012 онд тогтмол өсөж байсан бөгөөд 2013 онд Нийслэл хотын газрын дуудлага худалдаа, төсөл сонгон шалгаруулалтын орлого 24.5 тэрбум төгрөгт хүрч огцом өссөн нь газрын төлбөрийн орлого 49 хувиар өсөхөд голлох нөлөөллийг үзүүлсэн байна. Нийслэлийн Засаг даргын 2013 оны А/307, А/309 дүгээр захирамжийн дагуу 2003 оноос хойш нийслэлийн нутаг дэвсгэрт дуудлага худалдаа төсөл сонгон шалгаруулалтын бус аргаар олгогдсон газрын эрх эзэмшигчдээс дуудлага худалдааны анхны үнийг нөхөн авах, хууль бусаар олгогдсон газрын эрхийг хүчингүй болгох замаар тухайн газрыг дахин дуудлага худалдаа төсөл сонгон шалгаруулалтаар олгох нэг удаагийн шинж чанартай ажлыг зохион байгуулж, 2013 онд газрын дуудлага худалдаагаар 24.5 тэрбум төгрөг төвлөрүүлсэн байна. Харин 2014-2016 онд Нийслэлийн газрын дуудлага худалдаа, төсөл сонгон шалгаруулалтын орлого буурсан байна.

Ирэх онд улсын хэмжээнд газрын төлбөрийн орлогоор нийт 57.9 тэрбум төгрөг төсөвт төвлөрнө гэж тооцлоо.

4.7. Татварын бус орлого

Татварын бус орлого 2018 онд 962.5 тэрбум төгрөгт хүрнэ гэж тооцлоо. Үүнээс нийтлэг татварын бус орлогоор 852.0 тэрбум төгрөг, хөрөнгийн орлогоор 0.5 тэрбум төгрөг, тусламжийн орлогоор 110.0 тэрбум төгрөгийг тус тус төсөвт төвлөрүүлэхээр байна.

Татварын бус орлого нь ирэх онд энэ оны тодотголын хэмжээнээс 86.7 тэрбум төгрөг буюу 9.9 хувиар өсөхөөр байна.

4.7.1. Хувьцааны ногдол ашиг

Төрийн өмчит аж ахуйн нэгжүүдийн менежментийг сайжруулж, ашигт ажиллагааг нэмэгдүүлэх замаар ногдол ашгийн орлогоор 95.9 тэрбум төгрөгийг төсөвт төвлөрүүлэхээр тусгалаа. Үүнээс 27.8 тэрбум төгрөгийг улсын төсөвт, 20.3 тэрбум төгрөгийг орон нутгийн төсөвт, 47.8 тэрбум төгрөгийг Ирээдүйн өв санд тус тус төвлөрүүлэхээр байна.

Ирээдүйн өв санд төвлөрүүлэх 47.8 тэрбум төгрөгийн ногдол ашгийн орлогыг Уулын баяжуулах “Эрдэнэт үйлдвэр” ХХК-аас төвлөрөхөөр тооцсон болно.

4.7.2. Газрын тосны орлого

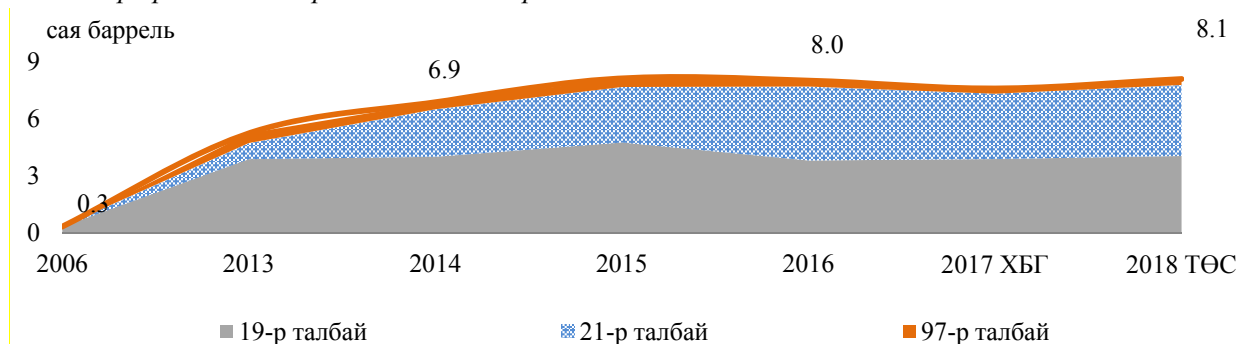
Монгол Улсын хэмжээнд нийт 326.6 мянган километр квадрат талбайд 24 блок дээр Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээ байгуулан, газрын тосны хайгуул болон ашиглалтын үйл ажиллагаа явагдаж байна. Үүнээс зөвхөн БНХАУ-ын хөрөнгө оруулалттай аж ахуйн нэгжүүд болох “Петрочайна Дачин Тамсаг” ХХК, “Доншен газрын тос Монгол” ХХК-тай гэрээ байгуулсан “Тосон-Уул 19”, “Тамсаг 21”, “Зүүнбаян 97” зэрэг 3 талбай дээр олборлолтын үйл ажиллагаа явуулж байна.

Хүснэгт №27. Үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуйн нэгжүүд

№	Гэрээлэгч компани	БХГ-т талбай	Байршил
Олборлолтын талбай			
1	Петрочайна Дачин Тамсаг	Тосон-уул XIX	Дорнод
2	Петрочайна Дачин Тамсаг	Тамсаг XXI	
3	Доншен газрын тос Монгол	БХГ-97	Дорноговь
Хайгуулын талбай			
4	Монголиа Гладвилл Увс Петролиум	Увс I	Увс
5	Ренова илч	Хар-ус II	Ховд
6	Капкорп Монголиа	Богд IV	Баянхонгор, Говь-Алтай, Өвөрхангай
7	Капкорп Монголиа	Онги V	Баянхонгор, Дундговь, Өвөрхангай, Өмнөговь
8	Импайр газ Монголиа	Борзон VII	Өмнөговь
9	Өмнөд Монголын газар нутгийн тос	Номгон IX	
10	Сансрын геологи хайгуул	Төхөм X /хойд/	Дундговь, Дорноговь
11	Монголын алт	Төхөм X /урд/	Дундговь, Дорноговь, Өмнөговь
12	Зон хэн юу тиан	Галба XI	Дорноговь, Өмнөговь
13	Гоби энерги партнерс	Цагаан-элс XIII	Дорноговь
14	Гоби энерги партнерс	Зүүнбаян XIV	Дорноговь
15	Голденсий петролеум	Тариач XV	Дорноговь, Сүхбаатар
16	Шэйман	Нялга XVI	Төв, Хэнтий, Говьсүмбэр, Дундговь
17	Магнай трейд	Баянтүмэн XVII	Дорнод
18	Эн Пи Ай	Хөхнуур XVIII	Дорнод
19	Петро Матад	Матад XX	Дорнод, Сүхбаатар
20	Шунхлай энерги	Сулинхээр XXIII	Дорноговь
21	Монголиа Шин Ий Энержи	Дарьганга XXIV	Сүхбаатар
22	Сансрын геологи хайгуул	Цайдам XXVI	Төв, Хэнтий, Улаанбаатар
23	Вульф петролеум	Сүхбаатар XXVII	Дорнод, Сүхбаатар, Хэнтий
24	Хонгконг Веллек Индастриал	Хэрлэнтохой XXVIII	Дорнод

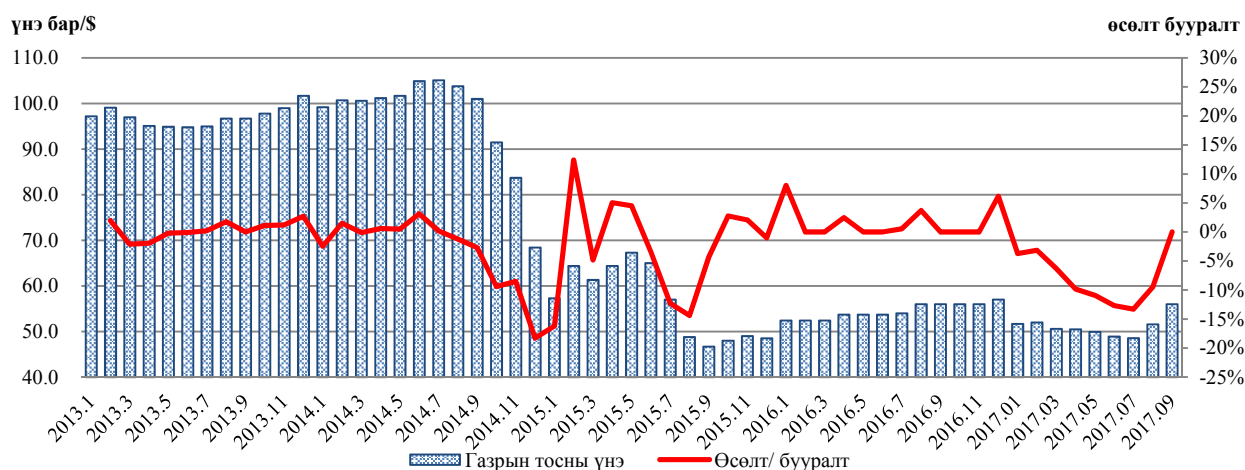
Газрын тосны нийт экспортын 95.6 хувь нь “Петрочайна Дачин Тамсаг” ХХК-ийнх байна, үлдсэн 4.4 хувь нь “Доншен газрын тос” (Монгол) ХХК-ийн БХГ-97 талбайд байна.

График №28. Газрын тосны экспорт 2006-2018

Гадаад зах зээлийн нөхцөл байдлаас шалтгаалж, газрын тосны үнэ сүүлийн 3 жилийн хугацаанд тасралтгүй буурсан ба энэ оны эхний 9 сарын дунджаар нэг баррель түүхий тосны үнэ 51.1 ам.доллар байна.

График №29. Дэлхийн зах зээл дэх газрын тосны үнэ, түүний өсөлт, бууралт /2013.01-2017.09/

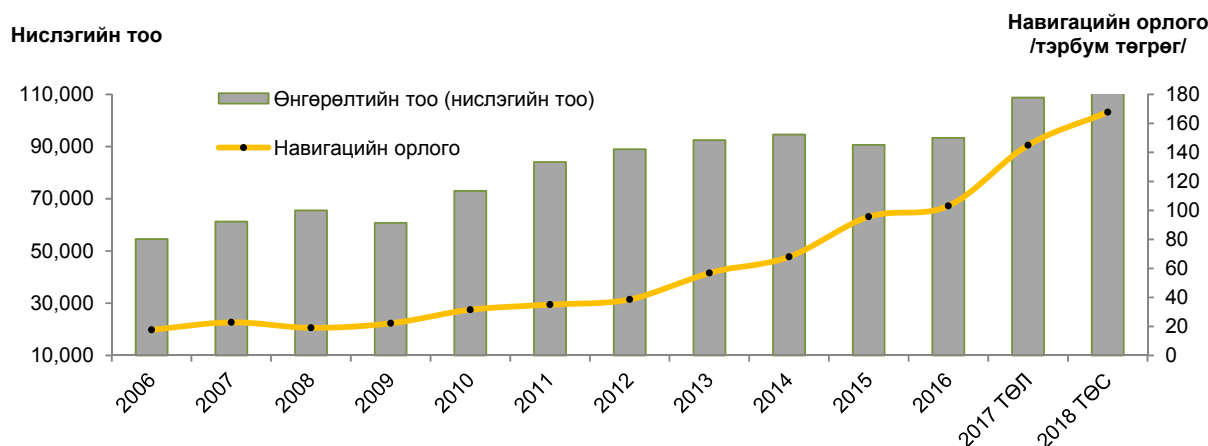

Ирэх онд газрын тосны нийт экспортын хэмжээг 8.1 сая баррель, нэг баррель газрын тосны үнэ 50 ам.доллараас доошгүй байна гэж төсөөлж, газрын тосны орлогоор улсын төсөвт нийт 223.4 тэрбум төгрөг төвлөрүүлэхээр тооцлоо.

4.7.3. Навигацийн орлого

Навигацийн орлого нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэр дээгүүр өнгөрөх дотоодын болон олон улсын агаарын хөлөгт үзүүлсэн аэро-навигацийн үйлчилгээний орлого, буулт, хөөрөлтийн орлого, зорчигч үйлчилгээний орлого болон онгоцны буудлын хоолойн үйлчилгээ, онгоц зогсолт зэрэг орлогуудаас бүрддэг болно.

График №30. Нислэгийн тоо, навигацийн орлого 2006-2018

Манай улсын нутаг дэвсгэр дээгүүр жилд дунджаар дотоодын 20, олон улсын 380 гаруй авиа компанийн агаарын хөлгүүд ойролцоогоор 90 мянган удаа нисэж өнгөрдөг бөгөөд тэдгээрт үзүүлэх навигацийн үйлчилгээнээс олох орлого нь нийт навигацийн орлогын 90 гаруй хувийг дангаараа бүрдүүлдэг байна.

Манай улс PBN буюу үзүүлэлтэд суурилсан навигаци бүхий агаарын замыг нэвтрүүлэх ажлын хүрээнд энэ оны 3 дугаар сард агаарын замаа шинэчилсэн. Энэхүү агаарын зам нь нислэгийн компаниудад газартай холбогдон нэг цэгээс нөгөө цэг рүү нисэх шаардлагагүйгээр илүү шулуун шугамаар нисэх боломжийг олгож байгаа юм. Ингэснээр агаарын хөлгүүдийн туулах зам богиносож байгаа учир энэ хирээр төсөвт төвлөрүүлэх орлого багасах магадлалтай. Гэвч нөгөө талаас Иргэний нисэхийн ерөнхий газрын даргын 2017 оны А/266 дугаар тушаалаар гадаадын авиа компаниудын агаарын хөлгөөс авах навигацийн үйлчилгээний үнэлгээг агаарын хөлгийн хөөрөлтийн хүндийн жингээс хамааруулан шинэчлэн тогтоож, энэ оны 7 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөж байгаа нь орлогыг тодорхой хэмжээгээр нэмэгдүүлэх боломжтой байна.

Ирэх онд төгрөгийн ам.доллартай харьцах ханшийн өсөлт, дотоодын болон олон улсын нислэгийн өнгөрөлтийн тоо болон зардлын өсөлтөөс хамаарсан эрсдэлийг тооцож, навигацийн орлогоор нийт 167.7 тэрбум төгрөгийг төсөвт төвлөрүүлнэ гэж тооцлоо.

4.7.4. Төсөвт байгууллагын өөрийн орлого

ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ӨӨРИЙН ОРЛОГЫН 2018 ОНЫ ТӨЛӨВЛӨЛТ

Монгол Улсын 2018 оны төсвийн төсөлд төсөвт байгууллагын өөрийн орлогоор нийт 308.2 тэрбум төгрөгийг төсөвт төвлөрүүлэхээр тооцлоо. Үүнээс 289.6 тэрбум төгрөгийг улсын төсөвт, 18.6 тэрбум төгрөгийг орон нутгийн төсөвт тус тус төвлөрүүлэхээр байна. Төсөвт

байгууллагын өөрийн орлогын задаргааг төсвийн ерөнхийлөн захирагч бүрээр хүснэгтлэн харуулбал дараах байдалтай байна. Үүнд:

	/тэрбум төгрөг/
Улсын төсөв	289.6
Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд	82.3
Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд	52.7
Батлан хамгаалахын сайд	45.2
Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайд	30.6
Эрүүл мэндийн сайд	29.4
Сангийн сайд	15.9
Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд	15.5
Монгол Улсын Шадар сайд	4.8
Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайд	4.7
Монгол Улсын Ерөнхий сайд	3.5
Зам, тээврийн хөгжлийн сайд	2.1
Гадаад харилцааны сайд	1.6
Санхүүгийн зохицуулах хорооны дарга	0.8
Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд	0.3
Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дарга	0.1
Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн дарга	0.1
Үндэсний статистикийн хорооны дарга	0.0
Орон нутгийн төсөв	18.6
Нийт	308.2

4.7.5. Өмч хувьчлалын орлого

Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.5-д төрийн өмчийг хувьчлах үндсэн чиглэл, хувьчилж үл болох эд хөрөнгийн жагсаалт батлах эрхийг Улсын Их Хурал, мөн хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.4-т хувьчлах хуулийн этгээд, эд хөрөнгийн жагсаалт батлах бүрэн эрхийг Засгийн газарт олгосон байдаг.

Ирэх оны төсөвт өмч хувьчлалын орлогоор 100.7 тэрбум төгрөгийг төсөвт төвлөрүүлэхээр тооцлоо. Тодруулбал, “Төрийн банк” ХХК-ний хувьчлалаас 75.0 тэрбум төгрөг, төрийн өмчит хуулийн этгээдийн үндсэн хөрөнгөд бүртгэлтэй зарим хөрөнгийг нээлттэй дуудлага худалдаагаар худалдах замаар 25.7 тэрбум төгрөгийг тус тус төсөвт төвлөрүүлэхээр тооцлоо.

Өмч хувьчлалын орлого нь төсвийн тухай хуулиар нэгдсэн төсвийн орлогод тооцогдож, төсвийн тэнцэлд нөлөөлөхгүй ч гэсэн төсвийн эх үүсвэрт эерэг нөлөө авчирдаг бөгөөд өмч хувьчлал тооцсоноос илүү амжилттай хувьчлагдвал Засгийн газрын өрийн ачааллыг бууруулах, төсвийн хуримтлал үүсгэхэд ашиглана.

4.8. Тусламжийн орлого

Монгол Улсын 2018 оны нэгдсэн төсвийн төсөлд гадаад тусламжийн орлогоор нийт 110.0 тэрбум төгрөгийг эрүүл мэнд, боловсрол, хилийн боомтын нэвтрэх чадавхыг нэмэгдүүлэх, байгаль орчин, нийгмийн хамгааллын салбаруудад хэрэгжих төсөл хөтөлбөрийг гадаад орон, олон улсын байгууллагаас авч ашиглахаар тооцлоо. Тухайлбал, Монгол-Японы сургалтын эмнэлэг барих төсөл, БНХАУ-ын буцалтгүй тусламжийн хөрөнгөөр ерөнхий боловсролын сургууль барих төсөл, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд хүрэх үйлчилгээг сайжруулж, оролцоог нэмэгдүүлэх чиглэлийн төсөл хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байна.

4.9. Татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлт

Төсвийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.25-д “татварын зарлага” гэж татварын хуулиар тухайн жилд татвар төлөгчид олгох татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлтийг хэлнэ гэж заасан байдаг.

Хууль тогтоомжийн дагуу олгосон татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлт 2015 онд 656.8 тэрбум төгрөг буюу нийт татварын орлогын 12.8 хувьтай тэнцэж байсан бол 2016 онд 908.3 тэрбум төгрөг буюу нийт татварын орлогын 18.3 хувьд хүрсэн байна. Энэ үзүүлэлт 2017 оны эхний хагас жилийн байдлаар 380.3 тэрбум төгрөг буюу нийт татварын орлогын 12.2 хувьд хүрээд байна.

Хүснэгт №28. Татварын орлого, зарлагын харьцаа /тэрбум төгрөг/

Үзүүлэлт	2015 он	2016 он	2017 оны эхний хагас жил	2017 ХБГ	2018 ТӨС
Нийт татварын орлого*	5,121.3	4,951.0	3,127.5	6,237.1	6,852.6
Нийт татварын зардлын хэмжээ	656.8	908.3	380.3	774.0	686.0
<i>Нийт татварын зарлагын татварын орлогод эзлэх хувь</i>	12.8%	18.3%	12.2%	12.4%	10.0%

Тайлбар: Татварын орлогын дүнд тогтворжуулалтын сан, ирээдүйн өв сангийн татварын орлогын дүн орсон болно.

Монгол Улсын Засгийн газар, Олон Улсын Валютын Сантай хэрэгжүүлж буй Өргөтгөсөн Санхүүжилтийн Хөтөлбөрийн хүрээнд татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлтийн хэмжээг нэмэгдүүлэхгүй байх, цаашид үе шаттайгаар бууруулахаар ажиллаж байна.

Уг зорилтын хүрээнд төрөөс тодорхой арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлээд байна. Тухайлбал, 2017 оны 4 дүгээр сарын 14-ний өдрийн УИХ-ын нэгдсэн чуулганы хуралдаанаар Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Онцгой албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулиудыг баталж, ХХОАТ-ын тухай хуулийн 16.1.16 дахь заалт буюу иргэдийн хадгаламжийн хүүгийн орлогыг татвараас чөлөөлөх заалтыг 2017 оны 5 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн хүчингүй болгосон. Мөн Онцгой албан татварын тухай хуулийн 7.1.5-7.1.7 дахь заалт буюу хос тэжээлт, цахилгаан тэжээлт, шингэрүүлсэн хийгээр ажилладаг автомашиныг онцгой албан татвараас чөлөөлөх

заалтыг хүчингүй болгож, 2017 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн 50 хувиар хөнгөлөхөөр болсон.

Дээрх хуулийн өөрчлөлтүүд нь татварын зарлагын хэмжээг бууруулж, татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлтийн хэмжээ 2017 онд 774.0 тэрбум төгрөг, 2018 онд 686.0 тэрбум төгрөгт хүрч улмаар 2019 онд 617.8 тэрбум төгрөгт хүрэх төлөвтэй байна. Татварын зарлагын хэмжээг татварын хууль тус бүрээр хүснэгтлэн харуулбал:

Хүснэгт №29. Татварын зарлагын хэмжээ 2015-2019 /тэрбум төгрөг/

Үзүүлэлт		2015 он	2016 он	2017 ХБГ	2018 ТӨС	2019 ТӨС
НИЙТ ТАТВАРЫН ЗАРЛАГЫН ХЭМЖЭЭ		656.8	908.3	774.0	686.0	617.8
1	Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хууль <i>Хөнгөлөлт, чөлөөлөлтөд эзлэх хувь</i>	59.0 7.0%	296.6 32.7%	213.4 27.6%	189.1 27.6%	122.7 19.9%
2	Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хууль, Нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх тухай хууль <i>Хөнгөлөлт, чөлөөлөлтөд эзлэх хувь</i>	313.2 37.2%	251.0 27.6%	204.0 26.4%	213.1 31.1%	219.5 35.5%
3	Гаалийн тариф, гаалийн татварын тухай хууль, Гаалийн албан татвараас чөлөөлөх тухай хууль <i>Хөнгөлөлт, чөлөөлөлтөд эзлэх хувь</i>	47.2 5.6%	45.7 5.0%	47.7 6.2%	49.4 7.2%	46.5 7.5%
4	Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хууль <i>Хөнгөлөлт, чөлөөлөлтөд эзлэх хувь</i>	102.7 12.2%	121.3 13.4%	120.4 15.6%	125.2 18.2%	137.4 22.2%
5	Онцгой албан татварын тухай хууль <i>Хөнгөлөлт, чөлөөлөлтөд эзлэх хувь</i>	134.5 16.0%	193.7 21.3%	188.5 24.4%	109.2 15.9%	91.7 14.8%

Ирэх онд татварын хөнгөлөлт чөлөөлөлтийг бууруулах бодлого баримталж ажиллана.

4.10. Монгол Улсын 2018 оны төсвийн орлогын гүйцэтгэлд учирч болзошгүй эрсдэл

Экспортын гол нэр төрлийн бүтээгдэхүүн болох уул уурхайн бүтээгдэхүүний зах зээлийн үнийн хэлбэлзэл төсөөлсөн хэмжээнээс хэт бага, эсхүл өндөр байх нь төсвийн орлого бүрдүүлэлтэд материаллаг нөлөө үзүүлнэ. Үнийн төсөөллөөс гадна гадаад, дотоод зах зээлийн болон зах зээлийн бус нөхцөл байдлаас шалтгаалж уул уурхайн бүтээгдэхүүний экспортын болон үйлдвэрлэлийн хэмжээ төлөвлөсөн хэмжээнд хүрэхгүй байх эрсдэл байна. Түүнчлэн, макро эдийн засгийн суурь үзүүлэлтүүд төлөвлөсөн хэмжээнээс хэт зөрүүтэй байх, гадаад тусламжийн орлого төлөвлөсөн хуваарийн дагуу төсөвт төвлөрөхгүй байх эрсдэл байгаа болно.

4.10.1. Уул уурхайн бүтээгдэхүүний хэмжээ, үнэ

Зэс. Энэ оны эхний 9 сарын байдлаар нэг тонн цэвэр зэсийн үнэ Лондонгийн металлын бирж дээр 5,947.2 ам.долларт хэлбэлзсэн. Томоохон зэсийн уурхайд үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаа доголдоноос үүдэн энэ оны эхний улиралд зэсийн үнэ тонн тутамд 5,833.1 ам.долларт хэлбэлзэж байсан бол зэсийн эрэлт буурсан, зэсийн нөөцийн хэмжээ өссөн зэргээс шалтгаалж зэсийн үнэ энэ оны 2 дугаар улиралд ялимгүй буурч, 5,661.8 ам.долларт

хэлбэлзсэн. Гэвч ам.долларын ханшийн хэлбэлзэл, БНХАУ-ын эдийн засгийн өсөлт, зэсийн нөөцийн бууралт зэргээс шалтгаалж зэсийн үнэ 2017 оны 7 дугаар сараас эхлэн дахин өсөж эхлээд байна.

Ирэх онд дэлхийн нийт цэвэр зэсийн үйлдвэрлэл 24.4 сая тонн, хэрэглээ 24.2 сая тонн байна гэж Австрали Улсын Аж үйлдвэр, инноваци, шинжлэх ухааны газраас нийтэлсэн хэвлэлд тусгасан байна. Харин Олон Улсын Зэс Судлалын Групп 2018 онд дэлхийн зэсийн үйлдвэрлэл 24.2 сая тонн, зэсийн хэрэглээ 24.3 сая тонн байна гэж төсөөлсөн байна. Эдгээр төсөөллөөс харахад 2018 онд цэвэр зэсийн үйлдвэрлэл болон хэрэглээ харьцангуй тогтвортой, их хэмжээний илүүдэл, эсхүл хомсдол үүсэхгүй байх төсөөлөлтэй байна. Дэлхийн зэсийн нийлүүлэлтийн доголдол, зэсийн нөөцийн хэмжээний хөдөлгөөн, БНХАУ болон БНЭУ-ын эдийн засгийн өсөлт болон ам.долларын ханшийн хэлбэлзлээс зэсийн үнэ хамаарах төлөвтэй байна. Зэсийн үнийн төсөөлөл хийдэг олон улсын банк, санхүүгийн байгууллагууд зах зээл дээрх нөхцөл байдал, өөрчлөлттэй уялдуулан өөрийн боловсруулсан үнийн төсөөллийг тогтмол өөрчилж байгаа болно.

Нүүрс. Монгол Улсаас БНХАУ-д экспортолж буй баяжуулсан коксжих нүүрсний дундаж үнэ тонн тутамд 2017 оны эхний 9 сарын байдлаар 142.7 ам.долларт хэлбэлзсэн.

Энэ оны эхэнд Австрали Улсын Квинсленд мужид цаг агаарын байдал муудсан, экспортын боомт хүрдэг төмөр замын тээвэр саатсан зэргээс үүдэн коксжих нүүрсний үнэ 4 дүгээр сард тонн тутам нь 314.0 ам.долларт хүрсэн. Үүнээс хойш коксжих нүүрсний олборлолтын хэмжээнээс хамаарч нүүрсний үнэ буурч эхэлсэн бөгөөд 2017 оны 7 дугаар сарын 3-ны өдөр 149.8 ам.долларт хүрсэн. Гэвч энэ оны 7 дугаар сараас эхлэн БНХАУ-ын гангийн эрэлт нэмэгдсэн, Австрали Улсын нүүрсний тээвэр удааширсан, БНХАУ-ын эрх баригчид үр ашиг багатай нүүрсний уурхайнуудыг хаасан зэргээс шалтгаалж, коксжих нүүрсний үнэ дахин өсөж эхлээд байна. Гэвч бүтээгдэхүүний үнийн төсөөллийг хийдэг олон улсын банк, санхүүгийн байгууллагуудын төсөөллөөс харахад коксжих нүүрсний үнэ ирэх саруудад буурахаар байна.

Түүнчлэн, ирэх онд дэлхийн гангийн хэрэглээ 1,665 сая тонн, үйлдвэрлэл 1,666 сая тонн хүрнэ гэж Австрали Улсын Аж үйлдвэр, инноваци, шинжлэх ухааны газраас нийтэлсэн хэвлэлд тусгасан байна. Нөгөөтээгүүр, тус хэвлэлд БНХАУ-ын гангийн үйлдвэрлэлийг 2018 онд 800 орчим сая тонн болж, энэ оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 5.0 орчим сая тонноор буурна гэж төсөөлсөн байна. Ийнхүү БНХАУ-ын гангийн үйлдвэрлэл буурах эрсдэл байгаа нь коксжих нүүрсний үнэд сөрөг нөлөө үзүүлж болзошгүй байна.

Хэрэв коксжих нүүрсний үнэ төлөвлөсөн хэмжээнээс 10 ам.доллараар буурвал 4.9 тэрбум төгрөгөөр, экспортын хэмжээ 1 сая тонноор буурвал ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийн орлого 8.9 орчим тэрбум төгрөгөөр тус тус буурах эрсдэлтэй байна.

Хүснэгт №30. Төсвийн орлогод үзүүлэх нөлөөллийн тооцоо/тэрбум төгрөг/

№	Үзүүлэлт	Болзошгүй бууралт
1	Нүүрсний үнэ 5 ам.доллараар буурах /АМНАТ/	4.9
2	Нүүрсний экспорт 1 сая тонноор буурах /АМНАТ/	8.9
3	Зэсийн үнэ 100 ам.доллараар буурах /АМНАТ/	7.9
4	Зэсийн баяжмалын хэмжээ 100,000 тонноор буурах /АМНАТ/	35.9

4.10.2. Импортын хэмжээ

Монгол Улсын төсвийн нийт орлогын 25 орчим хувь нь импортоос шууд хамааралтай байдаг. Сүүлийн жилүүдэд нийт импорт, тэр дундаа гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтын бууралтаас хамаарсан хүнд машин, механизм, тоног төхөөрөмжийн импорт эрс багассан нь төсвийн орлогын төлөвлөгөөний биелэлтэд сөргөөр нөлөөлж ирсэн. Түүнчлэн, валютын ханш, инфляцын өсөлттэй холбогдуулан дотоодын хэрэглээ хумигдах нь импортоос хамаарсан орлого буурах эрсдэлийг дагуулдаг. Харин энэ онд эдийн засгийн идэвхжил, уул уурхайн салбар, түүнийг дагасан бусад салбарын үйл ажиллагаа өссөнтэй холбогдуулан эхний 9 сарын импортын хэмжээ өмнөх оны мөн үеэс 27.9 хувиар нэмэгдсэн байна. Импортын хэмжээ ийнхүү нэмэгдэхэд эрдэс бүтээгдэхүүний импорт 235.0 сая ам.доллар, үндсэн төмөрлөг болон түүгээр хийсэн бүтээгдэхүүн 82.8 сая ам.доллар, машин, механик тоног төхөөрөмж ба эд анги, цахилгаан хэрэгсэл, тэдгээрийн сэлбэг 136.8 сая ам.доллар, тээврийн хэрэгсэл, тэдгээрийн эд, анги 135.0 сая ам.доллараар өссөн нь голлох нөлөө үзүүлсэн байна.

Хэрэв импортын хэмжээ төлөвлөсөн хэмжээнээс буурах тохиолдолд 100 сая ам.доллар тутамд дунджаар 33.6 тэрбум төгрөгөөр төсвийн орлого тасрах эрсдэлтэй байна.

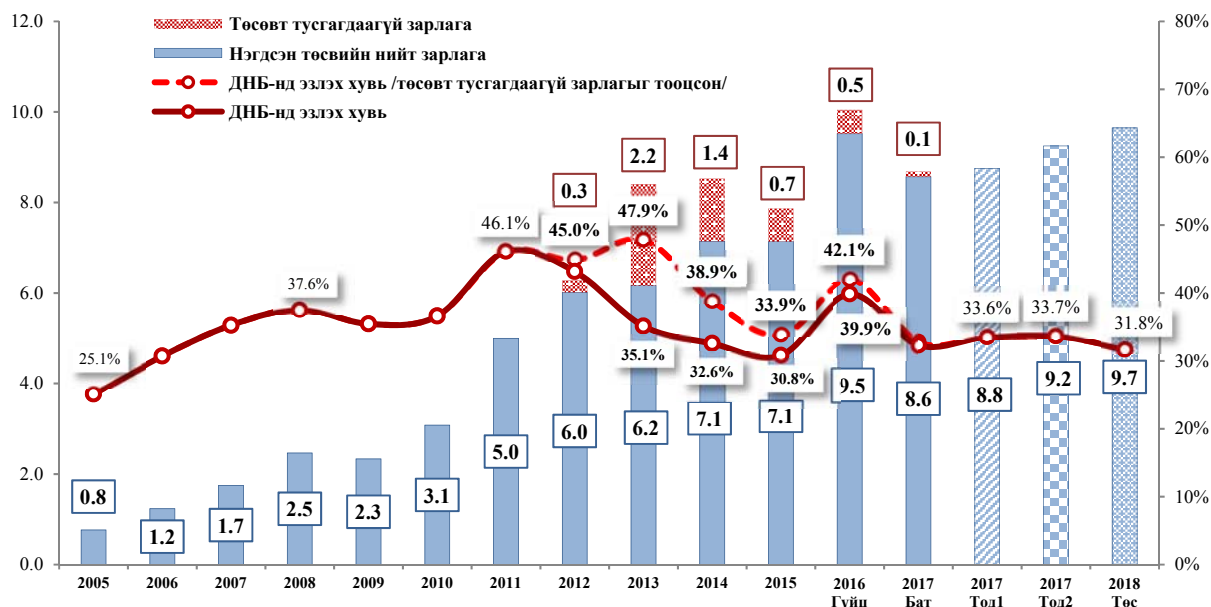
5. ТӨСВИЙН ЗАРЛАГА

5.1. 2018 оны нэгдсэн төсвийн зарлага

Монгол Улсын 2018 оны нэгдсэн төсвийн зарлагын төслийг боловсруулахад Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2018 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2019-2020 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд заасан төсвийн зарлагын үндсэн үзүүлэлтүүдэд нийцүүлэх, Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны мөрийн хөтөлбөрт туссан арга хэмжээг үе шаттай хэрэгжүүлж эхлэх, хууль тогтоомж, статистик хүн ам зүй, үнэ ханшны зэрэг өөрчлөлтүүд, түүнчлэн төрийн үйлчилгээний хүртээмж, хамрах хүрээг нэмэгдүүлэхэд шаардагдах хөрөнгийг төсөвт тусгах чиглэл баримталлаа.

Монгол Улсын 2018 оны нэгдсэн төсвийн нийт зарлага ба цэвэр зээл 9,651.85 тэрбум төгрөгт хүрч 2017 оны эхний тодотголоор батлагдсан түвшинтэй харьцуулбал 901.7 тэрбум төгрөг буюу 10.3 хувиар, 2017 оны 2 дахь тодотголтой харьцуулбал 497.3 тэрбум төгрөгөөр буюу 5.4 хувиар тус тус нэмэгдүүлж тооцлоо.

График №31. Нэгдсэн төсвийн нийт зарлага ба цэвэр зээлийн дүн /их наяд төгрөг/

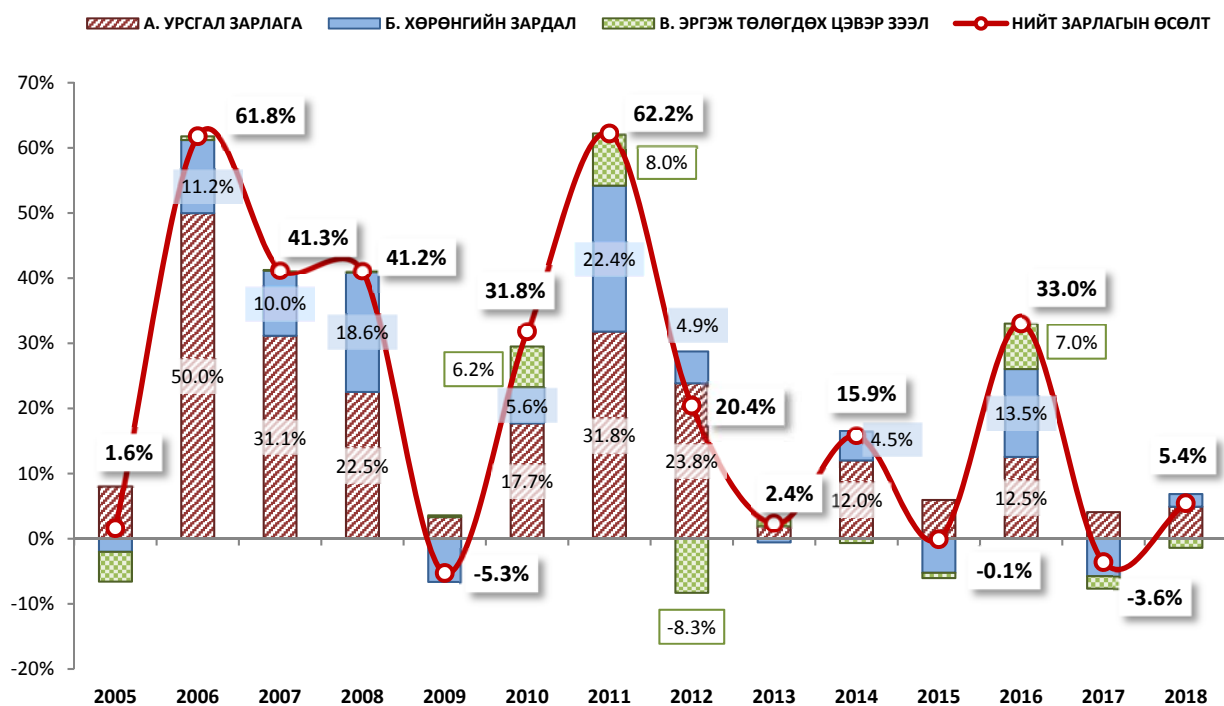

Төсвийн нийт зарлагын ДНБ-д эзлэх хувь хэмжээ 2018 онд 31.7 хувьд буюу 2017 оны анх батлагдсан түвшинтэй ойролцоо байна. Энэ үзүүлэлт 2011 онд ДНБ-ий 46.1 хувьд хүрснээс хойш төсвийн зарлага 2015 он хүртэл буурсан үзүүлэлттэй боловч тухайн үед төсвөөс гадуур хэрэгжсэн зарлага, санхүүжилтийг оруулан тооцвол 2012-2016 онд жилд дунджаар ДНБ-ий 41-42 хувьтай тэнцэх хэмжээний зарцуулалт хийгдсэн байна. Засгийн газраас төсвийн нэгдмэл байдал, сахилга батыг хангах чиглэлийг баримталж дунд хугацааны төсвийн хүрээ болон холбогдох бодлогын өөрчлөлтүүд хийсний үр дүнд 2017 онд нийт зарлагын ДНБ-д эзлэх хувь хэмжээ 33 орчим хувьд хүрч буурсан бол ирэх 2018 оны төсөлд 31.7 хувь байхаар тооцож төсөвлөв.

Нэгдсэн төсвийн нийт зарлагын өмнөх онтой харьцуулсан өсөлтийг сүүлийн 10 жилээр буюу 2005-2015 онд авч үзвэл жилд дунджаар 25-26 хувийн өсөлттэй, үүнээс 19 хувийн өсөлт нь урсгал зардал өөрчлөгдсөнөөс, 6 хувийн өсөлт нь хөрөнгийн зардлын

өөрчлөлтөөс тус тус шалтгаалсан байна. Харин 2016 оны сүүлийн хагас жилд төсвөөс гадуур хэрэгжиж байсан томоохон төсөл, хөтөлбөрүүдийг нэгдсэн төсөвт тусгах бодлогын өөрчлөлт хийгдсэний улмаас тухайн онд нийт зарлагын өсөлт 33 хувьд хүрсэн байна.

График № 32. Нэгдсэн төсвийн нийт зарлагын өсөлтөд урсгал ба хөрөнгийн зардлын нөлөөлөл /хувиар/

Ирэх 2018 оны төсвийн төсөлд нэгдсэн төсвийн нийт зарлага 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 5.4 хувиар буюу 497.3 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэх ба нийт өөрчлөлтөд урсгал зардлын өөрчлөлт 6.4 хувь, хөрөнгө оруулалтын зардлын өсөлтөөс 1.0 хувь, харин -2.1 хувь нь дамжуулан зээлийн эргэн төлөлт болон бусад шалтгаанаар эргэж төлөгдөх цэвэр зээл буурснаас шалтгаалсан байна.

Хүснэгт №30. Нэгдсэн төсвийн нийт зарлага ба цэвэр зээл, /тэрбум төгрөг/

Зардлын томгосон бүлэг	2016	2017	2017	2017	2018	Зөрүү (2017 ХБГ - 2018 Төл)	
	Гүйц	Баг	Тод 1	Тод 2	Төл	трб.төг	хувь
НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	9,519.9	8,569.1	8,750.1	9,154.5	9,651.9	497.3	5.4%
А. УРСГАЛ ЗАРЛАГА	6,713.7	6,948.0	6,843.6	7,001.6	7,452.2	450.6	6.4%
Б. ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	2,304.6	1,483.9	1,579.7	1,813.5	1,989.5	176.0	9.7%
В. ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ЦЭВЭР ЗЭЭЛ	501.6	137.2	326.7	339.4	210.2	-129.2	-38.1%

Монгол Улсын 2018 оны нэгдсэн төсвийн нийт зарлага ба цэвэр зээлийн өөрчлөлийг төсвийн зарлагын эдийн засгийн ангиллаар авч үзвэл хөрөнгийн зардал 176.0 тэрбум төгрөгөөр, татаас ба шилжүүлгийн зардал 293.7 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж, харин зээлийн хүүгийн зардал 5.9 тэрбум төгрөгөөр, эргэж төлөгдөх төлбөрийг хассан цэвэр зээл 129.2 тэрбум төгрөгөөр буурсан байна.

5.2. Төсвийн урсгал зарлага

Нэгдсэн төсвийн урсгал зардлын нийт хэмжээг 2018 онд 7,452.2 тэрбум төгрөг буюу 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулбал 450.6 тэрбум төгрөгөөр буюу 6.4 хувиар нэмэгдэхээр тооцож төслийг боловсруулав.

Хүснэгт №31 . Нэгдсэн төсвийн урсгал зардал /тэрбум төгрөг/

	2016	2017	2017	2017	2018	Зөрүү	
	Гүйц	Баг	Тод 1	Тод 2	Төл	/2017ХБГ-2018Төл/ дүн хувиар	
А. УРСГАЛ ЗАРЛАГА	6,613.8	6,948.0	6,843.7	7,001.6	7,452.2	450.6	6.4%
1. Бараа, үйлчилгээний зардал	3,133.3	3,045.1	3,068.2	3,089.1	3,252.0	162.9	5.3%
1.1 Цалин, хөлс	1,746.8	1,744.9	1,746.3	1,766.8	1,797.1	30.3	1.7%
1.2 БҮ-ний бусад зардал	1,386.5	1,300.2	1,321.8	1,322.3	1,454.9	132.6	10.0%
2. Зээлийн үйлчилгээний төлбөр	986.1	1,345.7	1,210.6	1,156.7	1,150.7	-5.9	-0.5%
3. Татаас ба урсгал шилжүүлэг	2,494.4	2,557.2	2,564.9	2,755.8	3,049.4	293.7	10.7%

Ирэх онд бараа үйлчилгээний зардал 162.9 тэрбум төгрөгөөр буюу 5.3 хувиар, татаас ба урсгал шилжүүлэг 293.7 тэрбум төгрөгөөр буюу 10.7 хувиар тус тус өссөн нь нийт урсгал зардлыг нэмэгдүүлэхэд нөлөөлж байна.

Нийт урсгал зардлыг бүтцийн хувьд авч үзвэл 2018 оны төсвийн төсөлд цалин хөлс 24.1 хувь, бараа үйлчилгээний бусад зардал 19.5 хувь, зээлийн хүүгийн зардал 15.4 хувь, татаас ба урсгал шилжүүлгийн зардал 40.9 хувьтай байна. Энэ нь 2010 оны гүйцэтгэлийн түвшинтэй харьцуулбал цалин хөлс ба бараа үйлчилгээний бусад зардал 4.6 орчим пунктээр, татаас ба урсгал шилжүүлгийн нийт зардал 5.5 пунктээр тус тус буурсан бол Засгийн газрын өрийн ДНБ-д эзлэх хувь хэмжээ өндөр, төсвийн алдагдлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийн зардал өндөр байсан зэрэг шалтгааны улмаас зээлийн үйлчилгээний төлбөр мөн хугацаанд 13.5 пунктээр өссөн байна.

Хүснэгт №32 . Урсгал зардлын бүтэц: 2010-2018 оны төсөл /тэрбум төгрөг, урсгал зардалд эзлэх хувиар/

№	Зардлын төмгөсөн ангилал	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
		гүйц	гүйц	гүйц	гүйц	гүйц	гүйц	гүйц	ХБГ	төсөл
	Урсгал зарлага	2,256.7	3,236.4	4,428.1	4,552.6	5,293.3	5,718.4	6,613.8	7,001.6	7,452.2
	1. Цалин хөлс	28.7%	24.8%	27.0%	30.8%	30.0%	29.9%	26.4%	25.2%	24.1%
	2. Бараа, үйлчилгээний бусад	23.0%	21.7%	19.3%	21.7%	20.1%	19.1%	20.9%	18.9%	19.5%
	3. Зээлийн хүү	1.9%	1.2%	2.8%	5.9%	9.5%	12.8%	14.9%	16.5%	15.4%
	4. Татаас, шилжүүлэг	46.4%	52.4%	50.8%	41.5%	40.4%	38.2%	37.7%	39.4%	40.9%

Уул уурхайн салбараас ихээхэн хамааралтай байсан төсвийн орлогын өсөлттэй он жилүүдэд байнга буюу жил бүр давтагдах шинжтэй төсвийн урсгал зардлыг нэмэгдүүлсний улмаас ойрын жилүүдэд Монгол Улсын нэгдсэн төсөв бүтцийн хувьд байнгын алдагдалтай байх нөхцөл байдал үүссэн байна. Тухайлбал, эрдэс баялгийн үнийн өсөлтийн нөлөөллийг бууруулсны дараа буюу тэнцвэржүүлсэн үнээр тооцсон татварын орлого нь 2014 оноос хойш урсгал зардлаа бүрэн санхүүжүүлж хүрэхгүй байна.

Хүснэгт №33. Татварын орлого ба урсгал зардал, тухайн оны ДНБ-д эзлэх хувиар

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Тод 2	Төсөл
А. НИЙТ ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	43.5	32.1	29.2	31.1	28.6	25.8	24.4	25.9	25.9
<i>ТАТВАРЫН ОРЛОГО</i>	<i>37.5</i>	<i>27.8</i>	<i>25.2</i>	<i>26.5</i>	<i>23.5</i>	<i>22.1</i>	<i>20.7</i>	<i>20.6</i>	<i>20.6</i>
Б. НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	43.0	37.9	36.1	32.2	32.6	30.8	39.8	33.4	31.7
<i>УРСГАЛ ЗАРЛАГА</i>	<i>31.5</i>	<i>24.6</i>	<i>26.5</i>	<i>23.8</i>	<i>24.1</i>	<i>24.7</i>	<i>27.7</i>	<i>25.5</i>	<i>24.5</i>
Бараа, үйлчилгээний зардал	16.3	11.4	12.3	12.5	12.1	12.1	13.1	11.3	10.7
<i>Цалин, хөлс</i>	<i>9.0</i>	<i>6.1</i>	<i>7.2</i>	<i>7.3</i>	<i>7.2</i>	<i>7.4</i>	<i>7.3</i>	<i>6.4</i>	<i>5.9</i>
<i>Бараа, үйлчилгээний бусад зардал</i>	<i>7.2</i>	<i>5.3</i>	<i>5.1</i>	<i>5.2</i>	<i>4.9</i>	<i>4.7</i>	<i>5.8</i>	<i>4.8</i>	<i>4.8</i>
Зээлийн үйлчилгээний төлбөр	0.6	0.3	0.8	1.4	2.3	3.2	4.1	4.2	3.8
Татаас ба урсгал шилжүүлэг	14.6	12.9	13.5	9.9	9.8	9.4	10.4	10.0	10.0
<i>Татаас</i>	<i>1.1</i>	<i>0.9</i>	<i>0.8</i>	<i>0.9</i>	<i>0.8</i>	<i>0.4</i>	<i>1.0</i>	<i>0.7</i>	<i>0.8</i>
<i>Урсгал шилжүүлэг</i>	<i>13.5</i>	<i>11.9</i>	<i>12.7</i>	<i>9.0</i>	<i>9.0</i>	<i>9.0</i>	<i>9.5</i>	<i>9.3</i>	<i>9.3</i>

Эх үүсвэр: Сангийн яам

Иймд Монгол Улсын Засгийн газраас богино, дунд хугацаанд төсвийн алдагдлыг үе шаттай бууруулах, улмаар Засгийн газрын өрийн дарамтыг багасгах, зээлийн хүүгийн зардлын өсөлтийг хязгаарлах, цаашид бууруулах зорилт тавин ажиллаж байна. Уг зорилтын хүрээнд дотоодын банкнуудад арилжаалж буй өндөр хүүтэй үнэт цаасны хэмжээг бууруулах, гадаад дотоодын иргэн, компани зэрэг бусад хөрөнгө оруулагчдыг дотоодын бондын зах зээлд оролцох боломжийг бий болгох замаар хүүгийн түвшнийг бууруулахаар төлөвлөж байна.

Засгийн газрын мөрийн хөтөлбөрт туссан бөгөөд төрөөс иргэдэд хүргэх үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах, иргэдийн нийгмийн хамгааллыг бэхжүүлэх чиглэлээр дараах хөтөлбөр, арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байгаа нь нэгдсэн төсвийн урсгал зардлын өөрчлөлтөд голлон нөлөөлж байна.

Хүснэгт №34. Урсгал зардлын өөрчлөлт, арга хэмжээ ба эдийн засгийн ангиллаар /тэрбум төгрөг/

	УРСГАЛ ЗАРДЛЫН ӨӨРЧЛӨЛТ	Урсгал зардал	Үүнээс:				Урсгал шилжүүлэг
			Цалин хөлс	БҮБЗ	Хүү	Татаас	
	Нийт	450.6	30.3	132.6	(5.9)	36.4	257.3
1	Тэтгэвэр нэмэгдүүлэх /халамж ба НДС-ийн тэтгэвэр /	137.4					137.4
2	Цалинтай ээж хөтөлбөр	72.8					72.8
3	Хүнсний талон, нийгмийн халамжийн бусад зардал	71.8					71.8
4	БСШУС-ын салбарын урсгал зардлын өөрчлөлт*	58.0	27.4	32.3		23.1	(24.9)
5	Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	56.2					56.2
6	НДС-ийн тэтгэвэр авагчдын тооны өсөлтөөр нэмэгдэх	50.3					50.3
7	Малчны тэтгэвэр тогтоолгох насыг 5 жилээр багасгах арга хэмжээг хэрэгжүүлж эхлэх	44.6					44.6
8	ЭМ-ийн салбарын урсгал зардлын өөрчлөлт*	39.4	5.8	35.8			(2.2)
9	Орон нутгийн төсвийн үндсэн тэнцлийн ашгийг тооцох аргачлалд орсон өөрчлөлтийн улмаас нэмэгдэх зардал	36.0		36.0			
10	Агаарын бохирдлыг бууруулах арга хэмжээ	13.0		4.7		8.3	
11	Сум, багийн ЗД, ИТХ-аас төрийн үйлчилгээг иргэдэд хүргэхэд шаардагдах урсгал зардал, өр төлбөрийг барагдуулах	7.1	6.4	0.6			
12	Хүнс, хөдөө аж ахуйн салбарын үйл ажиллагаа	8.6		8.3			0.3
13	ЭМДС-г бие даалгах, мөн тус сангаас олгох эмийн үнийн хөнгөлөлт, Өрх, сумын ЭМТ-өөс иргэдэд үзүүлэх үйлчилгээний зардал	13.0		3.2		4.6	5.2
14	Гадаад харилцаа, батлан хамгаалах салбарт нэмэгдэх зарим зардал	13.1	9.2	3.9	-	-	-
15	Хилийн боомт, гал унтраах анги, аврах бүлгүүд байгуулах	11.1	6.9	4.3			
16	Үндэсний брэндийн зөвлөл	5.0		5.0			
17	Бусад зардлын өөрчлөлт	(186.7)	(25.4)	(1.4)	(5.9)	0.3	(154.2)

Дээрх арга хэмжээг ангилж үзвэл нэгдсэн төсвийн урсгал зардлын нийт өөрчлөлтийн 2/3 орчим хувь нь Засгийн газрын мөрийн хөтөлбөрт туссаны дагуу тэтгэвэр, тэтгэмж болон зорилтот бүлэгт чиглэсэн нийгмийн халамжийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, шинээр хэрэгжүүлж эхлэхэд, харин 1/3 хувь нь нь хүн амын бүтцэд орж буй өөрчлөлт, өсөн нэмэгдэж буй эрэлт хэрэгцээнд нийцүүлэн боловсрол, эрүүл мэндийн үйлчилгээний чанарыг сайжруулах, хүртээмжийг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхэд зориулагдаж байна.

Нэг. Засгийн газрын мөрийн хөтөлбөрт тусгагдсан онцлох арга хэмжээ

Засгийн газрын мөрийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх чиглэлээр өмнөх жилүүдэд эхлүүлсэн арга хэмжээг үргэлжлүүлнэ.

Улсын Их Хурлын 2016 оны ээлжит сонгуулийн үр дүнд байгуулагдсан Засгийн газраас төсөв, санхүүгийн сахилга батыг сайжруулах, алдагдлыг үе шаттай бууруулж өрийн дарамтыг арилгах, макро тэнцвэрийг хадгалах чиглэлээр төсөв, санхүүгийн бодлого баримталж байгаа боловч Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны мөрийн хөтөлбөрт туссан зорилтуудыг төсөв, санхүүгийн боломжтой уялдуулан үе шаттай хэрэгжүүлэх зорилгоор дараах арга хэмжээг 2016 оноос хойш төсөвт тусган хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна.

Хүснэгт №35. Засгийн газрын мөрийн хөтөлбөрт туссан бөгөөд урсгал зардал шаардагдах зарим томоохон арга хэмжээний хэрэгжилт ба төсөөлөл 2016-2018 он /тэрбум төгрөг/

Д/д	Арга хэмжээ	ЗГҮАМХ- н дугаар	2016		2017		2018
			Бат	Гүйц	Бат	ХБГ	Төсөл
НИЙТ ДҮН			397.8	368.9	419.5	558.4	747.8
2016 онд хэрэгжиж эхэлсэн арга хэмжээ			397.8	368.9	374.5	464.5	418.0
1	Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж	3.3.12	223.2	218.8	161.5	266.0	164.2
2	Боловсролын зээлийн сан байгуулах	3.2.20	89.2	89.2	116.1	86.1	119.2
3	Өндөр өртөгтэй мэс заслын тусламж үйлчилгээ болон оношилгоо шинжилгээний зардал	3.1.17	27.4	25.5	29.7	38.0	44.6
4	Элэг бүтэн Монгол хөтөлбөр	3.1.3	23.4	1.5	23.4	27.1	23.4
5	Геологийн хайгуул судалгааны ажил	2.59	9.3	9.3	13.3	13.3	13.3
6	Вакцинжуулалт	3.1.12	6.9	6.9	7.2	7.2	8.9
7	Агаарын бохирдлыг бууруулах, уур амьсгалын өөрчлөлт	4.1.5	5.0	4.3	5.0	5.0	16.9
8	Өрхийн 3 ба түүнээс дээш хүүхэд нь их, дээд сургуульд зэрэг суралцаж байгаа бол санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх	3.2.21	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0
9	Соёл, урлаг хөгжүүлэх сан	3.2.50	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0
10	Спортыг дэмжих сан	3.2.55	1.0	1.0	1.0	1.0	3.0
11	Ойжуулалт	4.2.7	2.8	2.8	5.8	9.3	10.3
12	Бусад		4.6	4.6	6.5	6.5	9.2
2017 онд хэрэгжиж эхэлсэн арга хэмжээ			-	-	45.0	93.9	44.9
13	Насны хишиг	3.3.22			20.5	20.5	20.5
14	ЭМД сангаас санхүүжүүлэх урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх оношилгоо шинжилгээ	3.1.2			10.2	10.2	10.2
15	Эрүүл мэндийг дэмжих сан	3.1.5			3.0	3.0	5.0
16	Улс, орон нутгийн өвс тэжээлийн аюулгүй нөөц	2.34				8.9	
17	Малын тэжээл бэлтгэхэд зээлийн дэмжлэг үзүүлэх	2.34				40.0	
18	Хилийн заставуудыг сэргээгдэх эрчим хүчний төхөөрөмжөөр хангах; Гашуунсүхайтын боомтын нэвтрүүлэх хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх	5.4.14			7.7	7.7	2.5
19	Бусад				3.6	3.6	6.7
2018 онд хэрэгжиж эхлэх арга хэмжээ			-	-	-	-	284.9
20	Тэтгэвэр, тэтгэмжийг нэмэгдүүлэх	3.3.23					137.4

21	Цалинтай ээж хөтөлбөр	3.3.13-14, 3.3.32-34	72.8
22	Малчны тэтгэвэр тогтоолгох насыг 5 жилээр бууруулах	3.3.15	44.6
23	Хүүхэд бүр цэцэрлэгт хөтөлбөрийг үе шаттай хэрэгжүүлэх	3.2.2	9.2
24	Ерөнхий боловсролын 3 ээлжээр хичээллэдэг сургуулийг 2 ээлжид шилжүүлэх	3.2.3	0.8
25	Эрүүл мэндийн даатгалын санг бие даалган ажиллуулах	3.3.21	3.1
26	Бусад	-	16.9

Тухайлбал 2016 оноос эхэлсэн бөгөөд он дамжин хэрэгжиж байгаа арга хэмжээнд 2018 оны төсөлд нийт **418.0 тэрбум** төгрөг хуваарилагдсан бөгөөд үүнд боловсролын зээлийн санг байгуулж, үйл ажиллагааг хэвийн үргэлжлүүлэх, Элэг бүтэн Монгол хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг зохион байгуулах, хүн амын эрүүл мэндийг хамгаалах, соёл урлагийг хөгжүүлэх, нийтийн биеийн тамир, спортыг дэмжих зорилгоор байгуулагдсан Эрүүл мэндийг дэмжих сан, Спортыг дэмжих сан, Соёл, урлагийг хөгжүүлэн сангийн үйл ажиллагааг тогтвортой үргэлжлүүлж санхүүжилтийг нэмэгдүүлэх, агаарын бохирдлыг бууруулах, уур амьсгалын өөрчлөлтөд шаардагдах хөрөнгийг төсвийн боломжтой уялдуулан үе шаттай нэмэгдүүлэх, хүн амд үзүүлэх эрүүл мэндийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, иргэдэд өндөр өртөгтэй мэс заслын тусламж үйлчилгээг эх орондоо авах боломжийг бүрдүүлж, тэдэнд учрах санхүүгийн дарамтыг бууруулах зорилгоор Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас олгох санхүүжилтийг нэмэгдүүлэх зэрэг ажлууд амжилтай хэрэгжиж байна.

Харин 2017 оны төсвийн жилээс эхлэн хэрэгжсэн ахмад настай азай буурлууддаа насны хишиг олгох арга хэмжээг үргэлжлүүлэхэд 20.5 тэрбум төгрөг, иргэд болон даатгуулагчдыг өвчний эрсдэлээс сэргийлэх, эрт оношлох нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх зорилгоор ЭМД-ийн сангаас урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх оношилгоо шинжилгээг үргэлжлүүлэхэд 10.2 тэрбум төгрөгийг зарцуулахаар 2018 оны төсөлд тусгалаа.

Цаашид төсвийн боломжтой уялдуулан Засгийн газрын үйл ажиллагааны мөрийн хөтөлбөрт туссан бодлогын зорилтуудыг хангах ажлыг үе шаттай нэмэгдүүлэх чиглэл баримталж 2018 оны төсвийн жилд дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр танилцуулж байна.

Эрүүл мэндийн даатгалын санг бие даалган ажиллуулж, эрүүл мэндийн салбарын санхүүжилт, тусламж үйлчилгээний хүртээмж, үр дүнг нэмэгдүүлнэ.

Эрүүл мэндийн даатгалын сан нь хуульд заасны дагуу шимтгэлийн хөрөнгөөр тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх сонгон шалгаруулалтад тэнцсэн төрийн болон хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн байгууллагуудтай худалдан авах гэрээ байгуулж даатгуулагчид шаардлагатай тусламж, үйлчилгээг худалдан авах үйл ажиллагааг зохион байгуулдаг.

Эрүүл мэндийн салбарын нөөцийн хуваарилалт, худалдан авах үйл ажиллагааг сайжруулах үйл ажиллагааны хүрээнд УИХ-ын 2016 оны 45 дугаар тогтоолоор батлагдсан Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 3.3.21-д “Эрүүл мэндийн даатгалын бие даасан байгууллагыг бүрдүүлж, даатгуулагч төвтэй, орчин үеийн менежмент бүхий стратегийн идэвхтэй худалдан авагч болгон хөгжүүлнэ” гэсэн хэсгийг үндэслэн Эрүүл мэндийн даатгалын санг 2018 оны 1 сарын 1-ний өдрөөс эхлэн бие

даан үйл ажиллагаагаа явуулахаар тооцож Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын багцаас Эрүүл мэндийн сайдын багцад холбогдох орон тоо, зардал, хөрөнгө болон орлого, эх үүсвэрийг шилжүүлэх зохицуулалт хийхээр төсвийн төсөлд тусгалаа.

Хүснэгт №36. Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн төсвийн зардал /сая төгрөг/

д/д	Байгууллагын гэр	ХНХ-ын Сайд	Эрүүл мэндийн Сайд	Шинээр нэмэгдэх зардал
	.1.	.2.	.3.	.4.=.3 + 2.
1	ЭМД-ын Ерөнхий газар	-787.5	3,942.7	3,155.2
2	ЭМД-ын Үндэсний зөвлөл	-75.2	75.2	0.0
	Нийт үйл ажиллагааны зардал	-862.7	4,017.9	3,155.2
1	Эмийн сан, хувийн эмнэлэг	-122,771.2	122,771.2	0.0
2	ЭМД-ыг сан	-214,541.5	214,541.5	0.0
	Бусад зардал	-337,312.6	337,312.6	0.0
НИЙТ ЗАРДЛЫН ӨӨРЧЛӨЛТ		-338,175.3	341,330.5	3,155.2

Эх сурвалж: Сангийн яам

Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн зарлагын 2018 оны төсвийн төслийг эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын байгууллагын сонгон шалгаруулалтад тэнцсэн 1,113 эрүүл мэндийн байгууллага, эмийн сан (улсын төв, тусгай мэргэжлийн төв, амаржих газар, нэгдсэн эмнэлэг, эрүүл мэндийн төв зэрэг 51 эмнэлэг; хөдөөгийн нэгдсэн эмнэлэг 5; орон нутгийн уламжлалт анагаах ухааны төв 6; сум дундын 35 эмнэлэг; хувийн хэвшлийн 181 эмнэлэг; рашаан сувилал 52; эмийн сан 783)-гийн даатгуулагчдад үзүүлэх тусламж, үйлчилгээг худалдан авахаар тооцон 341.3 тэрбум төгрөгөөр төлөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ-ээс 24.4 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж байна.

Ингэснээр Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн хөрөнгийг иргэд даатгуулагчдын эрэлт хэрэгцээ, тусламж, үйлчилгээний чанар, үр дүнд суурилсан тусламж үйлчилгээнд илүү оновчтой зарцуулах нөхцөлийг бүрдүүлж, тусламж, үйлчилгээний чанар, гүйцэтгэлд үндэслэн өмчийн бүх хэлбэрийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний байгууллагаас тусламж, үйлчилгээг худалдан авах чадавхыг сайжруулах үр дүнтэй юм.

Эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлдэг байгууллагын төсөв, санхүүгийн хувьд бие даан шийдвэр гаргах эрх мэдлийг нэмэгдүүлж, санхүүжилт болон орлогын бусад эх үүсвэрийг нэмэгдүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

Төрөөс эрүүл мэндийн талаар баримтлах бодлогын тэргүүлэх зорилго нь хүн амд үзүүлэх эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг тэдний эрэлт, хэрэгцээнд тулгуурлан аливаа өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, нотолгоонд суурилсан оношилгоо, эмчилгээний шинэ технологийг нэвтрүүлэх, зохистой санхүүжилтийн тогтолцоог бүрдүүлэх замаар тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулан дундаж наслалтыг уртасгахад чиглэгдэж байна.

Иргэдэд чанартай, хүртээмжтэй эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээг үзүүлэхэд эрүүл мэндийн байгууллагын бие даасан, нээлттэй, өмчийн олон хэлбэрт тулгуурласан байдлыг бий болгох шаардлагатай байна.

Эдгээр зорилт, эрэлт хэрэгцээг хангахын тулд Эрүүл мэндийн даатгалын санг бие даалган зохион байгуулахын зэрэгцээ төрийн өмчийн эмнэлгүүдийн бие даасан байдлыг хангах, санхүү, төсвийн талаарх шийдвэр гаргах эрх мэдлийг тухайн эмнэлгийн удирдах

зөвлөлд хариуцуулах, улсын төсвөөс санхүүжих эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг бодит гүйцэтгэлд үндэслэн санхүүжүүлэх бодлогын өөрчлөлтийг 2018-2019 онуудад бүрэн нэвтрүүлж, хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байна.

Эрүүл мэндийн байгууллагыг бие даалгаснаар эрүүл мэндийн салбарын хүний нөөцийн хуваарилалт сайжрах, тусламж үйлчилгээний үр дүн гүйцэтгэлтэй уялдуулж санхүүжүүлдэг, эрүүл мэндийн даатгалын сангийн хөрөнгө даатгуулагчдын авсан тусламж, үйлчилгээнд зарцуулагдах буюу товчхондоо хүндээ хүрсэн үйлчилгээг үзүүлдэг эрүүл мэндийн байгууллагыг хөгжүүлнэ.

Мөн Эрүүл мэндийн тухай хуульд заасны дагуу “Төрийн болон орон нутгийн өмчит эрүүл мэндийн байгууллагын үзүүлэх нэмэлт болон төлбөртэй тусламж, үйлчилгээний жишиг хэмжээг Сангийн сайд, Эрүүл мэндийн сайдын 2017 оны 264/293 дугаартай тушаалаар батлан хэрэгжүүлж эхэлж байна. Ингэснээр тухайн эрүүл мэндийн байгууллагын олсон аливаа нэмэлт орлогоор эрүүл мэндийн ажилтан, албан хаагчдын цалин, урамшуулал болон нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэх эрх зүйн орчин бүрдээд байна.

Эдгээр өөрчлөлтийн үр дүнд эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ хүргэгч байгууллагуудын дунд өмчийн хэлбэр харгалзахгүйгээр шударга өрсөлдөөн бий болох, эрүүл мэндийн даатгалын сан болон улсын төсвөөс авах санхүүжилт нь үйлчилгээ хүргэсэн иргэд, даатгуулагчийн эрэлт, хэрэгцээнд бүрэн нийцэх, улмаар ачаалал өндөр эмнэлгүүдийн санхүүжилт мөн хэмжээгээр нэмэгдэх, нэмэгдсэн эх үүсвэрээр тухайн эмнэлгийн боловсон хүчин, тусламж үйлчилгээ үзүүлэх хүчин чадлаа нэмэгдүүлэх хөрөнгө оруулалтаа шийдвэрлэх зэрэг бодит боломж нөхцөл бүрдэнэ гэж үзэж байна.

Эрүүл мэндийн даатгалд хамрагдсан иргэдийн хүртэх тусламж үйлчилгээний нэр төрөл, хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ. Тухайлбал, анхан шатны эрүүл мэндийн байгууллага болох өрх, сум, тосгоны эрүүл мэндийн төвөөс иргэдэд үзүүлэх өдрийн эмчилгээ, гэрээр үзүүлэх тусламж үйлчилгээ болон анхан шатанд хийгдэх оношилгоо, шинжилгээний зардлыг 2018 оноос эхлэн Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжүүлэх бөгөөд үүнд 5.2 тэрбум төгрөг зарцуулна.

Мөн иргэдэд эрүүл мэндийн үйлчилгээ авахтай холбогдуулан учирч байгаа санхүү, төлбөрийн дарамтыг багасгах, гадаад улс орныг зорин эмчилгээ хийлгэхтэй холбогдуулан гадагш чиглэж байгаа эрүүл мэндийн төлбөрийн урсгалыг бууруулж дотооддоо шингээх, улмаар дотоодын эрүүл мэндийн байгууллагуудын хүчин чадал, чадавхыг бэхжүүлэх зорилгоор даатгуулагч өндөр өртөгтэй, нарийн ур чадвар шаардсан мэс заслын эмчилгээ, тусламж үйлчилгээг хүртэх боломжийг нэмэгдүүлэхэд ЭМД-аас зарцуулах хөрөнгийг 6.4 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүлж 44.6 тэрбум төгрөгөөр төсөвлөв.

Эрүүл мэндийн салбарын санхүүжилтийг нэмэгдүүлнэ. Хот суурин газрын хүн амын өсөлт, нягтаршил, эрүүл мэндийн даатгалаас санхүүжүүлэх тусламж, үйлчилгээний хүртээмж нэмэгдсэн зэрэг шалтгааны улмаас эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний эрэлт хэрэгцээ жил бүр өсөн нэмэгдэж байгааг харгалзан эрүүл мэндийн салбарт ирэх онд урсгал зардлыг 51.9 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүлнэ. Мөн БНСУ-ын Засгийн газрын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжиж байгаа “Үндэсний оношилгоо эмчилгээний төв”, Япон Улсын Засгийн газрын буцалтгүй тусламжийн хөрөнгөөр хэрэгжих “Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн эмнэлгийн барилгыг 2018 онд тус тус ашиглалтад хүлээн авах, үйл ажиллагааг эхлүүлэхэд шаардагдах урсгал зардлыг төсөлд тусгав.

Сургууль, цэцэрлэгийн хүртээмжийг сайжруулж, 2020 онд ерөнхий боловсролын сургуулийн хичээлийн 3 ээлжийг 2 ээлжинд бүрэн шилжүүлэх, нийслэл болон хүн ам төвлөрсөн суурин газрын цэцэрлэгийн насны хүүхдийг цэцэрлэгт бүрэн хамрагдах нөхцөлийн бүрдүүлнэ.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны мөрийн хөтөлбөрийн 3.2.2-т “Хүүхэд бүр цэцэрлэгт хөтөлбөр”-ийг хэрэгжүүлж хот, суурин газарт хүүхэд бүр цэцэрлэгт хамрагдах боломжийг бүрдүүлнэ гэж, мөн 3.2.3-т “Анги дүүргэлт хэт өндөртэй сургууль, цэцэрлэгийн ачааллыг бууруулж, 3 ээлжтэй сургуулийг 2 ээлжид шилжүүлнэ” гэж тус тус заасан байна.

Иймд эхний ээлжид Нийслэл Улаанбаатар хот, цаашид төвлөрсөн суурин газарт цэцэрлэгийн хүүхдийн хамрагдалтыг үе шаттайгаар нэмэгдүүлэх зорилгоор 2018 оны төсвийн жилд санхүүжих хүүхдийн дундаж тоо 26,479, үүнээс хувийн өмчийн цэцэрлэгт 15,350, харин төрийн өмчийн цэцэрлэгийн суудлын тоо 11,129-ээр нэмэгдэхээр тооцож төсвөөс санхүүжүүлэх хувьсах болон бусад нормативт зардлыг төсвийн төсөлд тусгалаа.

Хүснэгт №37. Сургуулийн өмнөх боловсролын суралцагчдын хамрагдалт /мянган хүүхэд/

Үзүүлэлт	2015	2016	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Санхүүжих хүүхдийн дундаж тоо	211.8	220.7	229.5	257.5
Цэцэрлэгийн насны хүүхдийн тоо	256.5	260.3	271.2	304.5
Цэцэрлэгийн хамрагдалт	83%	85%	84.6%	84.6%

Эх сурвалж: Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны яам

Харин цэцэрлэгт хамрагдах боломжгүй хүүхдийн тоо хамгийн их байдаг Улаанбаатар хотын хувьд 2018 онд санхүүжих хүүхдийн дундаж тоог 118,573 байхаар тооцож төсвийн төсөлд тусгалаа.

Хүснэгт №38. Улаанбаатар хотын хүүхдийн цэцэрлэгийн хүртээмж

Улаанбаатар хотын цэцэрлэгийн хүртээмж	Цэцэрлэгийн тоо	Байрны хүчин чадал /хүүхдээр/	Бүлгийн тоо	Хүүхдийн тоо
Улаанбаатар	660	69,981	3,316	113,391
Төрийн өмч	227	40,865	1,887	83,895
Төрийн бус өмч	433	29,116	1,429	29,496

Эх сурвалж: Нийслэлийн Боловсролын газар /2017-10-01-ний өдрийн урьдчилсан мэдээ/

Дээрх хүснэгтээс харахад Улаанбаатар хотын төрийн өмчит цэцэрлэгт хамрагдаж байгаа хүүхдийн тоо суурилагдсан хүчин чадлаас өндөр ачаалалтай ажиллаж байгаа тул тэргүүн ээлжид цэцэрлэгт хамрагдах хүүхдийн тоог нэмэгдүүлэх, цаашид цэцэрлэгийн ачааллыг бууруулах арга хэмжээг эрэмбэ, дараатай хэрэгжүүлэх нь зүйтэй гэж үзлээ.

Иймд 2018 оны төсвийн жилд Улаанбаатар хотын хэмжээнд хувийн өмчийн цэцэрлэгийн хүчин чадлыг бүрэн ашиглах замаар санхүүжих хүүхдийн дундаж тоог 14,412, газрын асуудал шийдэгдсэн болон зураг төсөл нь хийгдсэн цэцэрлэгийн барилгыг барьж, 2018-2019 оны хичээлийн шинэ жилээс ашиглалтад оруулах замаар төрийн өмчийн цэцэрлэгт хамрагдах хүүхдийн дундаж тоог 6,487-аар тус тус нэмэгдүүлж, санхүүжүүлэхээр тооцож төсвийн төсөлд зохих эх үүсвэрийг тусгалаа. Ингэснээр

Улаанбаатар хотын хүүхдийн цэцэрлэгийн хамрагдалт 3.6 пунктээр нэмэгдэж 81.1 хувьд хүргэх боломж бүрдэнэ.

Нийслэлийн Боловсролын газраас ирүүлсэн мэдээгээр 2016-2017 оны хичээлийн жилд нийслэлд 31 сургуулийн 8706 сурагч 3 дугаар ээлжид хичээллэж байсан ба харин 2017-2018 оны хичээлийн жилийн эхний улирлын байдлаар 27 сургуульд 227 бүлгийн 9139 сурагч 3 дугаар ээлжид хичээллэхээр байна. Энэ нь өнгөрсөн хичээлийн жилээс 3 дугаар ээлжид хичээллэх сургуулийн тоо 9-өөр буурч байгаа хэдий ч бүлгийн тоо 5, сурагчдын тоо 433-аар тус тус нэмэгдэж байна.

Цаашид Улаанбаатар хот руу чиглэсэн нүүдэл, шинээр бий болж буй суурьшилтай холбоотойгоор Баянгол дүүргийн Эрдмийн өргөө цогцолбор, Сонгино-хайрхан дүүргийн Ирээдүй цогцолбор сургууль, Налайх дүүргийн Голомт цогцолбор сургууль, Хан-Уул дүүргийн 114 дүгээр сургууль 3 ээлжтэй сургуулиар нэмэгдэх төлөвтэй байна.

Дээрх үндэслэл, шаардлагыг авч үзсэний үндсэн дээр Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын яамнаас тэргүүн ээлжид өргөтгөл хийх, шинээр барих шаардлагатай 28 сургуулийн жагсаалтыг ирүүлсний дагуу 2018 онд баригдаж дуусах барилгын холбогдох урсгал зардлыг төсөвт тусгалаа. Ингэснээр 2018-2019 оны хичээлийн жилд 3 ээлжээр хичээллэж байгаа сургуулийн тоо эрс буурах боломж бүрдэх ба ерөнхий боловсролын тусгай зориулалтын шилжүүлгийн зардал 2018 онд 616,229.6 сая төгрөг буюу 2017 оны тодотгосон төсвөөс 27,670.5 сая төгрөгөөр нэмэгдэж байна.

Төлбөрийн дарамтгүй оюутан зорилтыг хэрэгжүүлэх хүрээнд Оюутны хөгжлийн зээлийг чөлөөтэй, саадгүй олгох нөхцөл, журмыг бүрдүүнэ.

Монгол улсын Засгийн газрын 2016 оны 111 дүгээр тогтоолын дагуу Боловсролын зээлийн сангаас “Оюутны хөгжлийн зээл”-ийг арилжааны банкаар дамжуулан 2016 оны 4-р улирлаас эхлэн зээл олгож эхэлсэн билээ.

Ингэхдээ 2017 онд 40 гаруй мянган оюутны сургалтын төлбөрийг шийдэх зорилгоор “Оюутны хөгжлийн зээл”-д нийт 90 орчим тэрбум төгрөгийг төсөвлөсөн боловч арилжааны банкнуудаас олгосон зээлийн нийт хэмжээ оны эхний 9 сарын гүйцэтгэлээр 4.2 тэрбум төгрөгт хүрсэн байна. Энэ нь оролцогч банкнууд зээлийн эрсдэлээ үнэлж, зээлд хамрагдахад тавьсан шаардлага нь зээл олголт их дээд сургуульд суралцагч оюутны хүлээлт, хэрэгцээнд бүрэн нийцэхгүй байгаа тул зээлийн эх үүсвэрт зориулсан хөрөнгийн ашиглалт хангалтгүй гарахад нөлөөлсөн байна.

Хүснэгт №39. Оюутны хөгжлийн зээлийн олголтын хураангуй мэдээ /сая төгрөгөөр/

д/д	Банкууд	Санхүүжилт	Олгосон зээлийн хэмжээ/ Зээлдэгчийн тоо						НИЙТ		Эх үүсвэр	
			Хүү буруулах		Богино		Урт		Зээлдэгч тоо	Зээл олгосон дүн	Эргэн төлөлт	Ашиглалт
1	Хаан банк	3,500.0	40	81.8	846	1,603.4	321	770.0	1,207	2,455.2	526.3	2,981.5
2	Төрийн банк	2,000.0	20	41.6	193	372.8	75	179.3	288	593.7	83.9	677.6
3	Голомт банк	1,500.0	11	26.7	348	668.0	15	42.0	374	736.7	231.5	968.2
4	Хас банк	1,000.0	8	15.8	114	219.4	6	12.4	128	247.7	60.5	308.1
5	Капитрон банк	500.0	0	0.0	30	63.9	10	30.4	40	94.3	18.2	112.5
6	УБ хотын банк	500.0	1	1.8	33	70.5	2	5.2	36	70.5	15.8	86.2

Нийт дүн	9,000.0	80	167.7	1,564	2,998.0	429	1,039.4	2,073	4,198.1	936.1	5,134.2
----------	---------	----	-------	-------	---------	-----	---------	-------	---------	-------	---------

Эх үүсвэр: Боловсролын зээлийн мэдээллийн сан

Боловсролын зээлийн сангаас арилжааны банкаар дамжуулан суралцагч оюутны сурлагын амжилт болон төлбөр гүйцэтгэх хэрэгцээг харгалзан дараах 3 төрлийн зээлийг олгож байна.

Хүснэгт №40. Оюутны хөгжлийн зээлийн төрлүүд

	Нөхцөл	Хүү бууруулах зээл	Богино хугацаат	Урт хугацаат
1	Хүү	5%	5%	5%
2	Хэмжээ	Тухайн хичээлийн жилийн сургалтын төлбөр		
3	Давтамж	жилд 2 хүртэл удаа		
4	Хугацаа	12 сар хүртэл /цалин, тэтгэвэр, малчны зээлийн хугацаатай адил байх/	12 сар хүртэл	120 сар хүртэл
5	Шаардлага	<ul style="list-style-type: none"> - Голч дүн 2.0-с дээш байх - ЭЕШ-ийн босго оноог хангасан байх 		<ul style="list-style-type: none"> - Голч дүн 3.0-с дээш - Тэргүүлэх ач холбогдолтой мэргэжлийн чиглэлээр суралцаж байгаа бол голч дүн 2.3-с дээш байх - ЭЕШ-ын оноо 650-с дээш
6	Арилжааны банкны нэмэлт шаардлага	Оюутан нь хөтөлбөрийн зээлийг бүрэн төлж дуусталх хугацаанд бусад төрлийн банкны зээл авахгүй байх нөхцөлийг зөвшөөрсөн байх г.м. банк бүр өөрийн нэмэлт шалгууртай.		

Эх үүсвэр: БСШУСЯ, Боловсролын зээлийн сан

Боловсролын мэдээллийн сангаас гаргасан статистик мэдээллээс харвал нийт бакалаврын өдрийн ангид суралцаж буй 119.1 мянган оюутнуудын 53.9 хувь нь буюу 64.2 мянган сурлагч 2.00 голчоос бага дүнтэй суралцаж байгаа бөгөөд эдгээр оюутнууд нь дээрх зээлийн сурлагын амжилтад тавьсан шалгуур нөхцөлийг хангахгүй байна. Харин богино хугацааны зээлд хамрагдах боломжтой 2.0-3.0 голч дүнтэй суралцаж буй оюутны тоо 22.3 мянга буюу 18.7 хувийг эзэлж байна. Харин журамд заасны дагуу урт буюу 10 хүртэлх жилийн хугацаатай зээлд хамрагдах боломжтой суралцагч нь 32.6 мянга буюу 27.4 хувийг эзэлж байна.

Хүснэгт №41. Оюутны сурлагын үзүүлэлт /2016-2017 оны хичээлийн жил /

Голч дүн	Бакалавр өдрийн анги /оюутны тоо, дамжаагаар/						Нийт	Эзлэх хувь
	I	II	III	IV	V	VI		
0.00 -2.00	29,695	8,066	12,825	10,943	1,464	1,204	64,196	53.9%
2.01 -2. 50	298	1,969	2,586	2,770	410	101	8,134	6.8%
2.51 -3.00	1,179	2,983	4,339	4,739	617	335	14,192	11.9%
3.01 -3.20	141	1,832	2,784	3,198	587	339	8,881	7.5%
3.21-3.50	171	2,345	3,328	4,968	784	510	12,106	10.2%
3.51-3.70	70	1,175	1,670	2,808	331	137	6,190	5.2%
3.71-4.00	43	983	1,503	2,689	152	36	5,406	4.5%
Нийт	31,596	19,353	29,034	32,115	4,345	2,662	119,104	100.0%

Эх үүсвэр: БСШУСЯ

Нөгөө талаас зарим төрийн болон төрийн бус өмчийн нийт 53 их дээд сургуулиас Боловсролын зээлийн санд ирүүлсэн судалгаагаар 2017-2018 оны хичээлийн жилийн эхний улиралд нийт 89.0 мянган оюутнаас 16.8 мянган оюутны 32.2 тэрбум төгрөгийн төлбөр төлөгдөөгүй, эсвэл дутуу төлөлттэй тул оюутны хөгжлийн зээлд хамрагдах хүсэлттэй байна.

Хүснэгт №42. Оюутны хөгжлийн зээлд хамрагдах саналын товчоо /сая төгрөгөөр, 2017-2018 он/

Тоо	Төлбөл зохих	Төлбөр дутуу төлөгдсөн
-----	--------------	------------------------

Судалгаанд хамрагдсан их дээд сургууль		Оюутны тоо	Мөнгөн дүн	Оюутны тоо	Мөнгөн дүн
НИЙТ ДҮН	53	89,013	102,453.1	16,829	32,229.9
Төрийн өмчийн их, дээд сургууль	7	58,888	70,442.3	6,028	18,549.6
Төрийн бус өмчийн их дээд сургууль	46	30,125	32,010.8	10,801	13,680.2

Эх үүсвэр: Боловсролын зээлийн сан

Засгийн газраас 2017 оны 6 дугаар сарын 20-нд “Оюутны хөгжлийн зээл”-ийн журамд зээлийн хамрах хүрээг нэмэгдүүлэх, бүрдүүлэх материалуудыг цөөрүүлэх, цахим хэлбэрт шилжүүлэх, суралцагч болон зээл хүсэгчид хүндрэл үүсгэж байсан зарим зохицуулалтыг хялбаршуулсан өөрчлөлт оруулсан боловч зээлийн эх үүсвэрийг бакалаврын болон магистр, докторын сургалтад хамрагдаж буй нийт оюутан суралцагчдын дөнгөж 2 хүртэлх хувь хамрагдаж байна.

Дээрх нөхцөл байдлыг харгалзан үзвэл Оюутны хөгжлийн зээл хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд оролцогч арилжааны банкны зээлийн эрсдэлийн үнэлгээ, зээлдэгчид тавих шаардлага нь оюутан, суралцагчдын эрэлт, хэрэгцээ болон бодит боломжтой нийцэхгүй байгаа, мөн зээл олгох журамд заасан шалгуурын улмаас нийт суралцагч оюутны 73 орчим хувь нь урт хугацааны зээлд хамрагдах боломжгүй байна. Тухайлбал, зээлд хамрагдах нөхцөлийн нэг болох сурлагын үзүүлэлт, шалгуурыг авч үзвэл нийт суралцагчдын 54 орчим хувь нь оюутны хөгжлийн зээлийн шалгуурыг хангахгүй байгаа бол нийт оюутны 72.6 хувь нь урт хугацааны зээлд хамрагдах шалгуурыг хангах боломжгүй гэсэн статистик үзүүлэлттэй байна.

Иймд, цаашид их дээд сургуульд суралцагч оюутны сургалтын төлбөрөөс эцэг эх, гэр бүлд үүсэх санхүүгийн дарамтыг арилгах зорилтыг бүрэн хангахын тулд зээлд хамрагдах нөхцөл, шаардлагыг хөнгөвчлөх, зээлийн эргэн төлөлтийн эрсдэлийг арилжааны банканд үүрүүлэх бус Боловсролын зээлийн санд хариуцуулж, үйлчилгээг шуурхай хүргэх нөхцөл бүрдүүлэх, улмаар зээлийн эргэн төлөгдөх хугацааг тухайн суралцагч оюутан суралцаж төгсөөд 5-10 хүртэлх жилийн хугацаанд мэргэжлээрээ ажил хөдөлмөр эрхлэх явцад бүрэн төлж барагдуулах бололцоотой байхаар тооцож нэмэгдүүлэх зэрэг бодлого, зохион байгуулалтын өөрчлөлтийг авч хэрэгжүүлэх нь зүйтэй гэж үзлээ.

Хүснэгт №43. Боловсролын зээлийн сангийн 2018 оны төсвийн төсөл /сая төгрөгөөр/

БОЛОВСРОЛЫН ЗЭЭЛИЙН САН	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	89,198.0	116,112.6	86,112.6	118,916.0
УРСГАЛ ЗАРДАЛ	58,552.4	18,985.7	22,998.0	22,116.0
Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	223.6	306.6	306.6	287.0
Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	0.0	14.6	14.6	14.5
Төрийн албан хаагчийн нэг хүүхдийн сургалтын төлбөр	203.4	206.5	206.5	147.4
Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	6.9
Засгийн газрын гэрээгээр гадаадаас дотоодод суралцагчдад олгох тэтгэлэг	453.9	734.7	734.7	867.0
Зарим суралцагч (нэн ядуу, малчин, 3 суралцагч)-дад олгох сургалтын төлбөрийн тэтгэлэг	6,991.3	8,553.8	12,566.0	12,553.8
Орон нутгаас суралцаж буй оюутнуудын замын зардлын хөнгөлөлт	1,085.9	1,033.4	1,033.4	1,033.4
Гадаад суралцагчдын зардал	2,842.4	3,742.4	3,742.4	3,887.3
Багш мэргэжлээр суралцаж буй оюутан, магистрантуудад олгох сургалтын төлбөр	1,000.0	3,189.0	3,189.0	2,783.7

Орон нутагт хийх багшлах дадлагын тэтгэлэг	535.0	1,204.7	1,204.7	535.0
Үндэсний тэтгэлэг	45,216.9	0.0	0.0	0.0
ДОТООД ЭХ ҮҮСВЭРЭЭС ОЛГОХ ЗЭЭЛ	30,645.6	97,126.9	63,114.7	96,800.0
Дотоодын оюутан, магистрант, докторантад олгох зээл	568.3	0.0	0.0	0.0
Засгийн газрын гэрээгээр гадаадад суралцагчдад олгох зээл	5,464.4	7,300.0	7,300.0	7,300.0
Дэлхийн шилдэг 100 сургуульд суралцагчдын сургалтын төлбөрийн зээл	16,612.9	14,500.0	14,500.0	14,500.0
Оюутны сургалтын төлбөрийн зээл	8,000.0	75,326.9	41,314.7	75,000.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	89,198.0	116,112.6	86,112.6	118,916.0
Улсын төсвөөс санхүүжих	89,198.0	116,112.6	86,112.6	118,916.0

Эдгээр арга хэмжээг авснаар Боловсролын зээлийн сангаас дотоодын их дээд сургуульд элсэн суралцагч нийт 35-37 мянга очим оюутныг сургалтын төлбөрийн хөнгөлөлттэй, урт хугацааны зээлд хамрагдах нөхцөл зээл хүсэгч, банкны өндөр шаардлагыг хангахгүй байгаа чадварлаг оюутан, суралцагчдынхаа хэрэгцээг шуурхай хангаж, төлбөрийн дарамтгүй суралцах боломжийг бүрэн хангах юм.

Төрөөс дэмжлэг туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай оюутан, суралцагчдад олгох сургалтын төлбөрийн буцалтгүй тусламжийн хамрах хүрээ, хэмжээг нэмэгдүүлж байна. Засгийн газрын үйл ажиллагааны мөрийн хөтөлбөрийн 3.2.21-д заасаны дагуу нэг өрхийн 3 ба түүнээс дээш хүүхэд нь их, дээд сургуульд зэрэг суралцаж байгаа бол нэг хүүхэд нь, мөн бүтэн өнчин, хөгжлийн бэрхшээлтэй, гэр бүлийн гишүүн нь хөдөлмөрийн чадвараа бүтэн алдсан оюутны сургалтын төлбөрийн буцалтгүй тусламжид хамрагдах хүсэлт, хэрэгцээг харгалзан ирэх 2017-2018 оны хичээлийн жилд 46.9 хувиар нэмэгдүүлж нийт 12.6 тэрбум төгрөгийг төсөлд тусгав.

Хүснэгт №44. Сургалтын төлбөрийн буцалтгүй тусламж авч буй оюутны судалгаа

Сургуулийн тоо	Хамрагдах хугацаа	Санхүүжилт										Нийт	
		Хөдөлмөрийн чадвараа алдсан өрхийн гишүүнтэй		Хөгжлийн бэрхшээлтэй /өөрөө/		Хөгжлийн бэрхшээлтэй /эцэг, эх нь хоёулаа/		Бүтэн өнчин суралцагч		Нэг өрхийн 3 болон түүнээс дээш оюутан		Оюутны тоо	Дүн /сая.т өг/
		Оюутны тоо	Дүн /сая.т өг/	Оюутны тоо	Дүн /сая.т өг/	Оюутны тоо	Дүн /сая.т өг/	Оюутны тоо	Дүн /сая.т өг/	Оюутны тоо	Дүн /сая.т өг/		
136	1/1-6/30 2016	2062	2,197.8	806	843.7	890	938.9	1651	1,718.0	3	3.5	5412	5,701.9
132	9/1 -12/31 2016	2014	1,484.6	776	571.4	886	652.8	1544	1,135.6	148	112.4	5368	3,956.8
130	1/1 - 6/30 2017	2074	2,296.1	795	877.0	906	1,012.4	1546	1,705.6	221	252.1	5542	6,143.2

Эх үүсвэр: Боловсролын зээлийн сангийн мэдээллийн сан

Сургалтын төлбөрийн буцалтгүй тусламжийн зардал өсч байгаа нь их дээд сургуулийн сургалтын төлбөр нэмэгдэх, мөн хамрагдалт нэмэгдсэн зэрэг шалтгаанаас хамаарч байна. Өмнөх хичээлийн жилийн гүйцэтгэлээс харвал 2016-2017 оны II улиралд уг буцалтгүй тусламжид хамрагдах оюутны тоо 5542 хүрч 6,143.2 сая төгрөг зарцуулсан байна. Иймд 2017-2018 оны хичээлийн жилд шаардагдах зардлыг 12.6 тэрбум төгрөг байхаар төсөвт тооцлоо.

Малчны тэтгэвэрт гарах насыг 5 жилээр багасгаж, нийгмийн баталгааг сайжруулах арга хэмжээг хэрэгжүүлж эхэлнэ.

Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал, төрөөс тэтгэврийн шинэчлэлийн талаар баримтлах бодлого, Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр, Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2020 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэлд нийгмийн даатгалын тогтолцооны шинэчлэлийг хэрэгжүүлж, сангуудын бие даасан байдал, удирдлага, засаглалыг сайжруулж, сангийн зарцуулалт, санхүүгийн менежментийг ил тод болгох, тэтгэврийн даатгалын тогтолцоог шинэчилж, олон давхаргат тэтгэврийн тогтолцоог бүрдүүлэх, нийгмийн даатгалын хамрах хүрээг өргөтгөж малчдыг нийгмийн даатгалд заавал хамруулах тогтолцоонд шилжүүлэх, түүнчлэн нийгмийн даатгалын багц хуулийг шинэчлэх зорилтуудыг дэвшүүлээд байна.

УИХ-аас 2017 оны 02 дугаар сарын 02-ны өдөр баталсан Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт нийт 20-иос доошгүй жил, үүнээс 15-аас доошгүй жил малчнаар ажиллаж тэтгэврийн даатгалын шимтгэл төлсөн эрэгтэй 55 нас хүрсэн, нийт 20-иос доошгүй жил, үүнээс 12 жил 6 сараас доошгүй жил малчнаар ажиллаж тэтгэврийн даатгалын шимтгэл төлсөн эмэгтэй 50 нас хүрсэн бол өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгоно гэж заасан.

Хүснэгт №45 . Малчдын тэтгэврийн насыг 5 жилээр нааилуулах хуулийн тооцоо

Нас	Хамрагдах хүний тоо	Тэтгэвэр авах хүний тоо			Тэтгэвэрт зарцуулах хөрөнгө /сая ₮/		
		Хувь тэнцүүлсэн	Бүрэн тэтгэвэр	Нийт	Хувь тэнцүүлсэн	Бүрэн тэтгэвэр	Нийт
		14.5	85.5	100	243.7	280.4	
50	1,197	174	1,023	1,197	507.6	3,443.6	3,951.2
51	1,401	203	1,198	1,401	594.1	4,030.5	4,624.6
52	1,597	232	1,365	1,597	677.1	4,593.6	5,270.7
53	1,779	258	1,521	1,779	754.4	5,118.0	5,872.4
54	1,941	281	1,660	1,941	823.1	5,584.1	6,407.2
55	931	135	796	931	394.9	2,679.1	3,074.0
56	1,043	151	892	1,043	442.3	3,000.7	3,443.0
57	1,136	165	971	1,136	481.8	3,268.8	3,750.6
58	1,214	176	1,038	1,214	514.6	3,491.4	4,006.0
59	1,260	183	1,077	1,260	534.1	3,623.6	4,157.7
	13,498	1,957	11,541	13,498	5,723.8	38,833.5	44,557.4

Эх үүсвэр: ЭМНДЕГ-ын мэдээллийн сан, УСХ-с гаргасан судалгаа

Хуулийн дээрх зохицуулалтыг 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ээс эхлэн хэрэгжүүлж эхэлснээр эрэгтэй 54-58, эмэгтэй 49-53 насны бүлгийн нийт 13.5 мянган иргэн тэтгэвэрт гарах нөхцөл бүрдэх бөгөөд сарын дундаж тэтгэврийг 284.7 мянган төгрөгөөр тооцвол жилд 44.6 тэрбум төгрөгийн зардлыг нэмж төсвийн төсөлд тусгалаа.

“Цалинтай ээж” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж эхэлнэ.

Засгийн газрын 2016-2020 онд хэрэгжүүлэх мөрийн хөтөлбөрийн 3.3.14-т “гурав хүртэлх насны хүүхэдтэй ээжүүдийн нийгмийн баталгааг сайжруулах “Цалинтай ээж” хөтөлбөр, Өрх толгойлсон эх/эцэг/-ийн нийгмийн хамгааллын хуулийг батлан хэрэгжүүлнэ” гэж заасны дагуу УИХ-ын 2017 оны 06 дугаар сарын 30-ны өдөр “Эх, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эцэг, эхэд тэтгэмж олгох тухай хууль” батлагдаж 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс хэрэгжинэ.

Хүснэгт №46. Цалинтай ээж хөтөлбөрийн хамрах хүрээ, зарцуулах хөрөнгө /мянган хүн, тэрбум төгрөгөөр/

Хуулийн заалт	Тэтгэмжийн төрөл	Хүний тоо	Зарцуулах хөрөнгө	Тайлбар
НИЙТ		249.6	142.2	-
5.1.1.	Жирэмсэн эхийн тэтгэмж	98.0	19.8*	Одоо олгож байгаа
5.1.2.	0-3 хүртэлх насны хүүхэд асарсны тэтгэмж	135.0	81.0	Шинээр олгоно
5.1.3.	Ихэр хүүхдийн тэтгэмж	0.1	1.7	Одоо олгож байгаа
5.1.4.	Гурав болон түүнээс дээш хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцгийн тэтгэмж	16.5	15.8	Шинээр олгоно

**Нийгмийн халамжийн тухай хуулиар энэ зардалд 2017 оны төсөвт 43.7 тэрбум төгрөг зарцуулагдаж байна.*

Шинээр батлагдсан дээрх хуулийн дагуу 0-3 хүртэлх насны хүүхдээ асарч байгаа эхэд сар бүр, түүнчлэн 0-18 насны гурав болон түүнээс дээш хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцэгт улирал бүр тэтгэмж¹ олгох ба тэтгэмжийн хэмжээг хүүхдээ асарч байгаа эхэд сарын 50.0 мянган төгрөг буюу улиралд 150.0 мянган төгрөг, өрх толгойлсон эх/эцэгт улиралд 240.0 мянган төгрөгөөр буюу хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээгээр тооцож нийт 96.8 тэрбум төгрөг олгохоор байна. Харин шинэ хуулийн дагуу халамжийн сангаас олгох жирэмсэн эхийн тэтгэмж 2017 онтой харьцуулбал ирэх онд 23.9 тэрбум төгрөгөөр буурах тул цалинтай ээж хөтөлбөрт нэмж шаардагдах зардлын цэвэр өөрчлөлтийг нийт 72.8 тэрбум төгрөг байхаар төсөвлөв.

Тэтгэврийн хэмжээг инфляцтай уялдуулан индексжүүлж нэмэгдүүлнэ.

Нийгмийн хамгааллын тогтолцооноос тэтгэвэр авдаг нийт 460.8 мянган хүн байгаагийн 86.5 хувь нь нийгмийн даатгалын тогтолцоонд хамаарч байна. Өнөөдөр нийгмийн даатгалын өндөр насны дундаж тэтгэвэр 313.8 мянган төгрөг байгаа бол цэргийн алба хаасны тэтгэвэр 523.0 мянган төгрөг харин халамжийн тэтгэвэр 140.0 мянган төгрөг байгаа ба хамгийн сүүлд 2016 оны 6 дугаар сард тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлэх арга хэмжээ авсан байна.

Хөдөлмөр, нийгмийн зөвшлийн 2017-2018 оны гурван талт Улсын хэлэлцээрийн нэмэлт хэлэлцээрийг эхлүүлсэн ба энэ хүрээнд Нийгмийн даатгалын сангаас олгож буй бүх төрлийн тэтгэврийг 2018 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс нэмэгдүүлэхээр хэлэлцэж байна.

Хүснэгт №47. Тэтгэвэр нэмэгдүүлэх арга хэмжээний тооцоолол

Тэтгэврийн төрөл	Хамрагдах хүн	Дундаж тэтгэвэр /мян.төг/	Нэмж шаардагдах
------------------	---------------	---------------------------	-----------------

¹ Хүүхдийн тоонд төрүүлсэн болон үрчлэн авсан, асран хамгаалж, харгалзан дэмжиж байгаа хүүхдийг хамааруулна

	/мян. хүн/	2017	2018	/тэрбум төг/
НИЙТ	515.8	277.8	300.0	137.4
1 Нийгмийн даатгалын тэтгэвэр	385.6	295.1	318.7	111.0
1.1 -Өндөр насны тэтгэвэр	290.7	314.0	339.1	88.6
1.2 -Тахир дутуугийн тэтгэвэр	74.3	233.0	251.6	17.5
1.3 -Тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр	20.6	243.0	262.4	4.9
2 Цэргийн алба хаасны тэтгэвэр	17.2	523.0	564.8	8.6
3 Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр	62.7	140.0	152	14.2
3.1 -Өндөр насны тэтгэвэр	2.1	140.0	152	0.5
3.2 -Тахир дутуугийн тэтгэвэр	44.8	140.0	152	10.0
3.3 -Тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр	15.8	140.0	152	3.6
4 Асаргааны тэтгэмж	50.3	64.0	70.0	3.6

Нийгмийн даатгалын тэтгэврийн сангаас өндөр насны, тахир дутуугийн, тэжээгчээ алдсаны болон цэргийн тэтгэвэр авагч нийт 393.6 мянган хүний авч байгаа тэтгэврийн хэмжээг инфляцын түвшинтэй уялдуулан нэмэгдүүлэхэд нийт 111.0 тэрбум төгрөг зарцуулахаар тооцов. Түүнчлэн нийгмийн халамжийн сангаас тэтгэвэр авдаг 62.7 мянган хүний авч байгаа тэтгэврийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд 14.2 тэрбум төгрөг, 50.3 мянган хүнд олгож буй асаргааны тэтгэмжийг нэмэгдүүлэхэд 3.6 тэрбум төгрөг буюу нийт 137.4 тэрбум төгрөг нэмж зарцуулахаар тооцлоо.

Төрийн албан хаагчдад сахилга, хариуцлага, ажлын үр дүнг харгалзан урамшуулал олгоно.

Шударга, ил тод, хариуцлагатай төрийн албыг төлөвшүүлэх, төрийн бүх шатны байгууллагад ажлын хариуцлага, сахилга, дэг журмыг чангатгах зорилгоор Монгол Улсын Засгийн газраас Засгийн газрын гишүүд, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга, Засгийн газрын агентлагийн дарга, төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгж байгууллагын удирдлагад албан даалгавар өгч, хэрэгжилтийг зохион байгуулах, хяналт тавих ажлыг зохион байгуулж байна.

Тухайлбал, төрийн бүх шатны албан хаагчид шударга ёс, хууль дээдлэх зарчмыг баримтлан, ёс зүйн хэм хэмжээг чанд сахиж, улс төрөөс ангид, мэргэжлийн өндөр мэдлэг, урч чадвартай ажиллах, цаг ашиглалт, ажлын бүтээмжийг сайжруулах, үүрэгт ажлын чанар, үр дүнг дээшлүүлэх, хагас бүтэн жилээр ажлын үр дүнг үнэлдэг байх, иргэдэд төрийн үйлчилгээг хүргэхэд аливаа хүнд суртал, авилгаас ангид байж, түргэн шуурхай үйлчилэх, төсвийн хөрөнгө оруулалт, үр өгөөж багатай урсгал зардлыг бууруулах, хэмнэх зэрэг чиглэлийг албан даалгаварт тусгасан байна.

Иймд дээрх зорилго, авч хэрэгжүүлж буй арга хэмжээтэй уялдуулан төрийн албан хаагчдад сахилга, хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал олгох тогтолцоог 2018 оны төсвийн жилээс нэвтрүүлж, хэрэгжилтийг зохион байгуулахаар Засгийн газраас төлөвлөж нийт 56.2 тэрбум төгрөгийн зардлыг төсөлд тусгав.

Ингэснээр төрийн албан хаагчдыг идэвх, санаачилгатай, шударга, ажлын бүтээмж, үр дүнтэй ажиллахыг хөхиүлэн дэмжиж хууль тогтоомжид нийцүүлэн мөнгөн урамшуулал олгох, харин хууль тогтоомж зөрчсөн, авлига, хээл хахууль, хүнд суртал, шударга бус байдал гаргасан бол зохих хариуцлагыг ил тод, шуурхай тооцож ажиллах нөхцөл бүрдэнэ.

Төсвийн байгууллагын давсан орлого, хэмнэсэн зардлын эх үүсвэрээр ажилтан, албан хаагчдын нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэх эрх олгоно.

Мөн Төсвийн тухай хуулийн 46 дугаар зүйлд нийцүүлэн Сангийн сайдын 2017 оны 216 дугаар тушаалаар Төсвийн зарлагын хэмнэлт, үндсэн үйл ажиллагааны нэмэлт орлогыг² зарцуулах, тайлагнах, нягтлан бодох бүртгэлд тусгах, хяналт тавих журам"-ыг батлан хэрэгжих нөхцөлийг бүрдүүлээд байна. Ингэснээр бүх шатны төрийн байгууллагуудын үйл ажиллагааны үр ашгийг сайжруулах, төсвийн зардлыг хэмнэх, байгууллагын орлогоо давуулан биелүүлэх идэвх, санаачилгыг бий болгож, бий болсон нэмэлт эх үүсвэрийг дараах зориулалтаар уян хатан захиран зарцуулах эрх олгогдож байна.

Тухайлбал, хамт олон, ажилтныг ажлын үр дүнгээр нь урамшуулах, тэдний нийгмийн баталгааг сайжруулах, тухайн байгууллагын хөгжлийг дэмжих хөрөнгө оруулалт хийх, төсвийн хүндрэлтэй үед үндсэн үйл ажиллагаанд дутагдаж байгаа бусад зардалд шилжүүлэн зарцуулах боломж бүрдэж байна.

Цаашид төрийн албан хаагчдын цалин хөлсийг нэмэгдүүлэх асуудлыг эдийн засгийн өсөлт, төсвийн боломжтой уялдуулан 2019 оны төсвийн жилээс хэрэгжүүлэх боломжийг бүрдүүлэхэд шаардлагатай макро эдийн засаг, төсөв санхүүгийн зохистой түвшинд хүргэхэд Засгийн газраас зорилт тавин ажиллаж байна.

Агаарын бохирдлыг бууруулах арга хэмжээний зардлыг нэмэгдүүлнэ. Агаар, орчны бохирдлыг бууруулах чиглэлээр 2018 оны төсвийн төсөлд урсгал зардал 17.9 тэрбум төгрөг байхаар төсөвлөсөн нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулбал 13.0 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдсэн байна.

Улаанбаатар хотын агаарын чанарыг сайжруулах хөтөлбөрийн хүрээнд “Өнөөгийн байдал, боломжууд, агаарын бохирдлыг бууруулах шийдлүүд” гэсэн судалгааг Азийн хөгжлийн банкны төслийн ажлын хэсгээс хийсэн байна. Уг судалгааг Улаанбаатар хотын агаар, орчны бохирдлыг бууруулах чиглэлээр авч хэрэгжүүлсэн бодлого, тэдгээрийн хэрэгжилтийн талаар нийслэлийн 6 дүүргийн 26 хорооны 780 айл өрхийн дунд явуулж, дараах санал зөвлөмжийг урьдчилсан байдлаар ирүүлээд байна. Үүнд:

1. Өрхийн амьжиргааны түвшин, газар зүйн байршил, дэд бүтцийн хүртээмж зэрэг нөхцөл байдлыг харгалзан богино болон дунд хугацаанд хэрэгжих боломжтой арга хэмжээнүүдийн хувилбарыг боловсруулж санал болгох;

2. Цахилгаан халаагуур нэвтрүүлэх, орон сууцаар хангах, сайжруулсан зуух болон утаа багатай түлшээр хангах зэрэг бусад арга хэрэгслүүд нь тус бүрдээ орлогын ялгаатай түвшин бүхий айл өрхүүдийн хэрэгцээнд таарсан, худалдан авах чадварт нийцсэн боломжит сонголтуудтай байхаар хэрэгжилтийг зохион байгуулах;

3. Засгийн газраас агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр хэрэгжүүлж буй бодлого, хөтөлбөр, арга хэмжээ болон иргэдийн оролцоо, хүрэх үр дүнгийн талаарх мэдээллийг олон нийтэд хүртээмжтэй хэлбэрээр тогтмол хүргэдэг тогтолцоог бий болгох;

² “Төсвийн байгууллагын үйл ажиллагааны орлого” гэдэгт хууль тогтоомжоор бүх шатны төсөвт төвлөрүүлэхээр тусгайлан тогтоосон орлого (татвар, хураамж, төлбөр г.м) хамаарахгүй.

4. Иргэд, хувийн хэвшил, төрийн бус байгууллага болон орон нутаг, төр захиргааны аливаа байгууллагаас гаргаж буй үр дүнтэй санал санаачилгуудыг урт хугацаанд тогтвортой дэмжих;

5. Агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр санал болгож буй шийдлүүдэд иргэд нэг удаагийн их хэмжээний төлбөр хийхээс илүү дунд болон урт хугацаанд үе шаттай төлбөр хийх хувилбарыг илүүд үзэж байгаа нь судалгаагаар тогтоогдсон тул энэхүү хэрэгцээнд тохирсон хөнгөлөлттэй зээл, эсвэл түрээсийн бодлогыг тодорхойлж хэрэгжүүлэх г.м.

Дээрх зөвлөмжийн хүрээнд АХБ-ны судалгааны багаас Засгийн газраас өнгөрсөн хугацаанд агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр хэрэгжүүлсэн бодлогын арга хэмжээнээс айл өрхийг цахилгаан халаагуурт шилжихийг урамшуулах, сайжруулсан зуух буюу хагас коксжих боловсруулсан түлш хэрэглэдэг гэр хорооллын айл өрхийн тоог нэмэгдүүлж, шаардагдах зардлыг төсөвт тусгах нь богино болон дунд хугацаанд агаарын бохирдлыг бууруулахад хамгийн өндөр үр дүнтэй гэсэн үнэлгээ, дүгнэлтийг гаргасан байна.

Ялангуяа, цахилгаан халаагуур бүхий айл өрхийн тоо хязгаарлагдмал байгаа, мөн ердийн зуухнаас цахилгаан халаагуурт шилжих айл өрхийг нэмэгдүүлэх арга хэмжээ нь тодорхой хугацаа шаардагдах тул одоогийн нөхцөлд шөнийн тарифыг тэглэхээс илүүтэйгээр гэр хорооллын айл өрхийн ердийн зууханд ашиглагдах боломжтой сайжруулсан буюу хагас коксжих түлшний хэрэглээг нэмэгдүүлж, түүхий нүүрсний хэрэглээг бууруулах нь богино хугацаанд агаарын бохирдлыг бууруулах боломжит хувилбарын нэг байна.

Харин урт хугацаанд гэр хорооллын айл өрхийг нэгдсэн халаалтын системд холбох, цахилгаан халаагуур хэрэглэх айл өрхийн тоог нэмэгдүүлэх, орон сууцны зээлд хамрагдах шалгуур үзүүлэлтийг бууруулж гэр хорооллын өрхийг хамруулах нөхцөл, боломжийг бий болгох, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх нь зүйтэй байна.

Иймд дээрх судалгаа, зөвлөмжид нийцүүлэн Байгаль орчин аялал жуулчлалын яам, Эрчим хүчний яамнаас гаргасан саналыг үндэслэн 2017-2018 оны өвлийн улиралд агаарын бохирдлыг бууруулахад чиглэсэн дараах арга хэмжээг урсгал төсвийн хүрээнд хэрэгжүүлэхээр тооцож төсөлд тусгалаа.

Хүснэгт №48. Агаарын бохирдлыг бууруулах арга хэмжээнд зарцуулах урсгал зардал/тэрбум төгрөг/

№	Арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Нэмэгдэх төсөв
1	Шөнийн цахилгааны үнийн урамшуулал /мян.кВт.ц/	104,583	8.3
2	Сайжруулсан зуух	570	0.2
3	ЦДАШ-г шинэчлэх хүчин чадлыг өргөтгөх	15	2.1
4	Хэт ачаалагдсан дэд станц хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх	36	0.8
5	Цахилгаан халаагуур /ширхэг/	5000	1.0
6	Боловсруулсан түлш /тонн/	1000	0.2
7	Хагас коксжсон түлшний үнийн хөнгөлөлт /тонн/	80,000	3.7
8	Сургалт, сурталчилгаа	3	0.1
9	Стандарт нормыг боловсруулж мөрдүүлэх	1	0.1
10	Мэдээлэл, сурталчилгааны төв байгуулах	4	0.4

11	Пенимикок дархлаажуулалтын вакцин /хамрагдах хүүхдийн тоо/-ЭМЯ	35,000	1.0
НИЙТ			17.9

2018 оны төсвийн төсөлд нийслэлийн агаарын чанарыг сайжруулах бүсийг тэлэх, цахилгааны шөнийн үнийн тарифыг хөнгөлөх арга хэмжээнд илүү олон өрх хамруулах зорилгоор Улаанбаатар хотын 2 тарифт тоолууртай гэр хорооллын айл өрх, 10,000-аас дээш хүн амтай сумдыг шөнийн цахилгааны үнийн урамшуулалд хамруулахад 8.3 тэрбум төгрөг төсөвлөв.

Агаарын чанарыг сайжруулах бүсийн зорилтот айл өрхөд 5000 ширхэг цахилгаан халаагуур, 570 ширхэг сайжруулсан зуух, 1000 тонн боловсруулсан түлш олгоход 1.4 тэрбум төгрөг, агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд байрлах гэр хорооллын 110 мянган айл өрхийг цахилгаанаар халаахад Сонгино-Хайрхан, Баянгол, Чингэлтэй, Сүхбаатар, Баянзүрх дүүргийн 15 трансформаторын дэд өртөө, хэт ачаалагдсан 36 дэд станц, цахилгаан дамжуулах агаарын шугамыг шинэчлэх, хүчин чадлыг өргөтгөх ажлыг гүйцэтгэхэд 2.9 тэрбум төгрөг тус тус зарцуулахаар тооцлоо.

Мөн АХБ-аас өгсөн зөвлөмжийн дагуу Засгийн газраас нийслэлийн гэр хорооллын айл өрхийг 80,000 тонн хагас коксжсон шахмал түлшийг хөнгөлөлттэй үнээр хангах, үүнтэй холбогдуулан түүхий нүүрс болон хагас боловсруулсан түлшний үнийн зөрүүний татаасанд 3.7 тэрбум төгрөгийг зарцуулахаар тооцлоо.

Хүснэгт №49. Гэр хорооллын айл өрхөд сайжруулсан түлшний үнийн хөнгөлөлт олгох

	Түлшний төрөл	1 тонн үнэ /мян төг/	Нийт үнэ /тэрб.төг/
1	Түүхий нүүрс /80 мян.тонн/	125.0	12.3
2	Хагас коксжсон шахмал нүүрс /80 мян.тонн/	200.0	16.0
3	ЗГ-аас олгох үнийн зөрүү /80 мян.тонн/	75.0	3.7

Мөн Төв суурин газрын агаарын бохирдол нь нэн түрүүнд хүүхдийн эрүүл мэндэд уушгины хатгааны өвчлөл, хүндрэл хэлбэрээр илэрч байна. Иймээс дэлхийн бусад оронд хэрэгжүүлж байгаа үр дүнтэй арга болох пенимикок дархлаажуулалтын товллод үе шаттайгаар нэвтрүүлэх зорилгоор нийслэлийн 9 дүүргийн шинээр төрсөн 35.0 мянган хүүхдийг вакцинд хамруулахад шаардагдах 985.0 сая төгрөгийн зардлыг Эрүүл мэндийн сайдын багцын төсвийн төсөлд тусгалаа.

Хоёр. Төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх болон зардалд нөлөөлж буй бусад арга хэмжээний талаар

Төсвийн урсгал зардлын өсөлтөд төрөөс үзүүлж байгаа эрүүл мэнд, боловсрол, нийгмийн хамгааллын үйлчилгээнд хамрагдах иргэдийн тоо, төрийн үйлчилгээний хамрах хүрээний өргөжилт голлох нөлөөлөл үзүүлж байна.

Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний өргөжилт

Хот суурин газрын хүн амын өсөлт, нягтаршил, эрүүл мэндийн даатгалаас санхүүжүүлэх тусламж, үйлчилгээний хүртээмж нэмэгдсэн зэрэг шалтгааны улмаас эрүүл

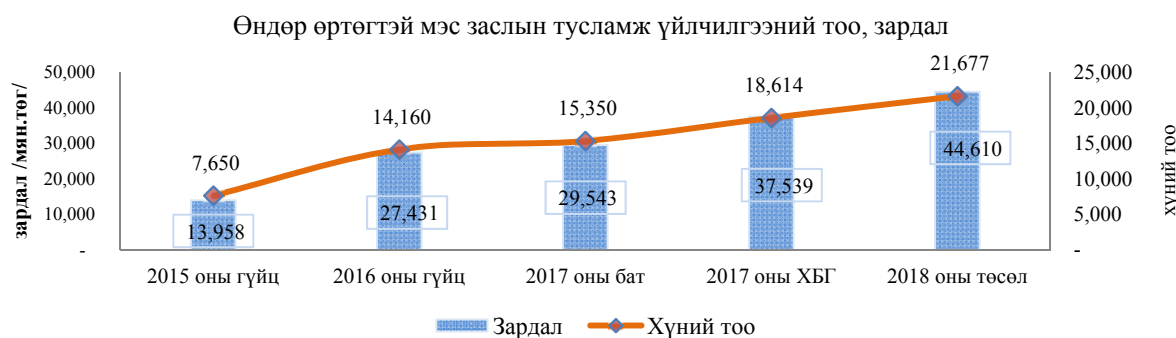
мэндийн тусламж үйлчилгээ, ялангуяа өндөр өртөг бүхий тусламж үйлчилгээний эрэлт жил бүр өсөн нэмэгдэж байна. Иймд дараах үндэслэлээр Эрүүл мэндийн сайдын багцын 2018 оны төсвийн төсөлд урсгал зардлыг 2017 оны ХБГ-ын түвшинтэй харьцуулахад 47,481.8 сая төгрөгөөр буюу 8.1 хувиар нэмэгдүүлж төсөвлөлөө.

Хүснэгт 50. ЭМС-ын багцын урсгал зардлыг нэмэгдүүлж буй арга хэмжээ /сая төгрөг/

№	Зардал нэмэгдүүлж буй шалтгаан, үндэслэл	Өөрчлөгдөх дүн /2017 оны ХБГ-тэй харьцуулахад/	Нийт өсөлтөд эзлэх хувь
Нийт нэмэгдэх урсгал зардал		47,481.80	100.0%
1	Өндөр өртөгтэй мэс заслын тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх	6,416.20	13.51%
2	Даатгуулагч иргэдэд үзүүлэх эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний цар хүрээ нэмэгдэх	3,308.40	6.96%
3	Нэн шаардлагатай эм, эмнэлгийн хэрэгсэл худалдан авах зардал /цусны хавдар, сүрьеэ, эрхтэн шилжүүлэх, дархлаа дарангуйлах, гемодиализ, уушгины хатгалгааны вакцин г.м/	9,267.60	19.52%
4	Шинээр ашиглалтад орж буй эмнэлэг, эмнэлгийн өргөтгөлийн улмаас нэмэгдэх үйл ажиллагааны зардал	6,386.10	13.45%
5	Өрх, сумын ЭМТ-ийн тарифын өөрчлөлт, тогтмол зардал	4,432.60	9.34%
6	Эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн найдвартай, хэвийн үйл ажиллагааг хангах зардал	2,340.00	4.93%
7	Эрүүл мэндийг дэмжих сан болон бусад	2,030.00	4.28%
8	АШУИС-ийн харьяа түшиц эмнэлгийн урсгал зардал	3,178.00	6.69%
9	Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	8,109.30	17.08%
8	Бусад	2,013.60	4.24%

Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн 9.1.6, 9.1.8-дахь хэсэгт зааснаар даатгуулагчдад үзүүлэх өндөр өртөгтэй тусламж, үйлчилгээнд шаардлагатай эмнэлгийн хэрэгсэл, протез, ортопедийн үнийн тодорхой хэсгийг эрүүл мэндийн даатгалын сангаас төлөхөөр зохицуулагдсан. Үүний 2016 оны 3 дугаар сарын 26-ны өдрийн Нийгмийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн "Жагсаалт, журам батлах тухай" 07 дугаартай тогтоолоор 484 нэр төрлийн тусламж үйлчилгээг санхүүжүүлж эхэлсэн.

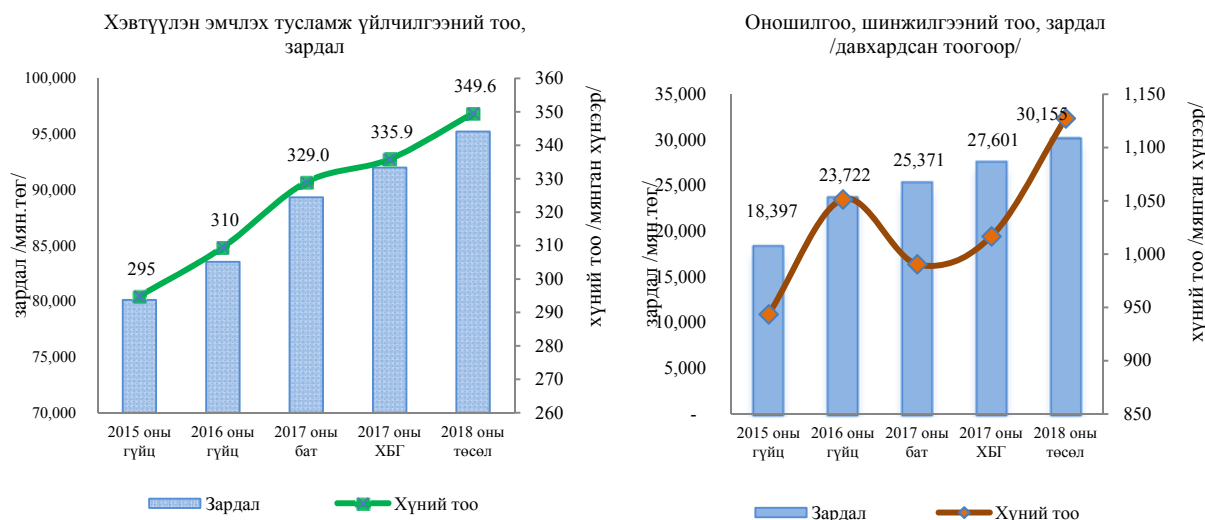
График №33. Өндөр өртөгтэй мэс заслын тусламж үйлчилгээний тоо хэмжээ, зардал

Эх сурвалж: Эрүүл мэндийн яам

Өндөр өртөгтэй мэс заслын эмчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлж, даатгуулагч иргэдийн хамрагдах боломжоор тэгш хангах нь иргэдэд учирч байгаа санхүү, төлбөрийн дарамтыг бууруулах, гадагш чиглэж байгаа эрүүл мэндийн төлбөрийн урсгалыг бууруулах, улмаар дотоодын эрүүл мэндийн байгууллагуудын чадавхыг бэхжүүлэх ач холбогдолтой байна.

График №34. Хэвтүүлэн эмчлэх болон оношилгоо, шинжилгээний тоо хэмжээ, зардал

Эх сурвалж: Эрүүл мэндийн яам

Түүнчлэн төрөөс болон эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих тусламж үйлчилгээний нэр төрөл, цар хүрээний өргөжилт, хүн амын өсөлт, манай оронд оношилж эмчлэхэд хүндрэлтэй байгаа зарим өвчнийг оношлох, эмчлэх дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлсэн зэргээс шалтгаалж, эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний тоо нэмэгдэх хандлагатай байна.

Япон улсын буцалтгүй тусламжаар Монгол Японы сургалтын эмнэлгийг барих 181.4 тэрбум төгрөгийн төсөл хэрэгжиж олон улсын өндөр стандартын эмнэлгийн тусламж үйлчилгээг их сургууль дээр суурилан ард иргэдэд хүргэх боломжтой болж байгаа бөгөөд мөн Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургууль нь анх удаа эмнэл зүйн сургалт, судалгааг явуулах бааз эмнэлэгтэй болж өндөр түвшний боловсон хүчнийг бэлтгэх боломж бүрдээд байна. Эмнэлэг нь амбулаториор өдөрт 600 жилд 192 мянган хүнд, хэвтэн эмчлүүлэхээр 4300 орчим хүнд үйлчилж ойролцоогоор 2300 орчим мэс засал, 10 гаруй мянган дүрс оношилгооны ажилбарыг гүйцэтгэхээр төлөвлөж байна. Иймд Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн дэргэдэх сургалтын эмнэлгийн үйл ажиллагааг 2018 оны 6 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлүүлэхээр тооцож 3,178.0 сая төгрөгийн урсгал зардлыг төсвийн төсөлд тусгалаа.

Боловсролын салбарын урсгал зардлын өөрчлөлт

Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын салбарт ирэх онд хүн ам, статистикийн өөрчлөлт, шинэ хөрөнгө оруулалттай холбоотойгоор 81.9 тэрбум төгрөг нэмэгдэхээр байна.

Хүснэгт №51. Боловсрол, соёл, ШУ, спортын арга хэмжээний зардлын өөрчлөлт /тэрбум төгрөг/

Арга хэмжээ	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл	ЗӨРҮҮ 2018-2017ХБГ
НИЙТ ДҮН	876,456.6	881,229.3	961,121.3	81,892.0
Хүүхдийн тооны өсөлттэй холбоотой	555,743.9	556,604.5	604,903.3	48,298.8
Төрийн өмчийн сургууль, цэцэрлэгийн хувьсах зардал	449,045.0	448,478.6	471,877.6	23,399.0
Хувийн өмчийн сургууль, цэцэрлэгийн хувьсах зардал	30,814.9	32,090.1	50,948.2	18,858.1
Төрийн өмчийн сургууль цэцэрлэгийн үдийн цай, хүүхдийн хоол	75,884.0	76,035.8	82,077.5	6,041.7

Шинэ хөрөнгө оруулалттай холбоотой	261,388.8	263,391.0	289,094.4	25,703.4
Боловсролын салбарын шинээр ашиглалтад орсон объектын ашиглалтын зардал	205,405.6	206,473.7	225,551.6	19,077.9
Соёл, биеийн тамир, ШУ-ны салбарын шинээр ашиглалтад орсон объектын ашиглалтын зардал	54,042.6	54,976.7	58,521.4	3,544.6
Холбооны суваг ашигласны хөлс, боловсролын салбарын мэдээллийн системийг хөгжүүлэх	1,940.5	1,940.5	5,021.4	3,080.9
ЗГҮАМХ-ийн хэрэгжилтийг хангахтай холбоотой	0.0	0.0	22,271.4	22,271.4
Сахилга, хариуцлага ажлын үр дүнгийн урамшлуулал	0.0	0.0	22,271.4	22,271.4
Бусад ТЕЗ-ийн багцаас шилжиж байгаа	0.0	0.0	9,367.6	9,367.6
Хүүхэд харах үйлчилгээ	0.0	0.0	6,516.8	6,516.8
Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн 115, 29 дугаар тусгай сургууль	0.0	0.0	2,850.9	2,850.9
ТЕЗ-ийн санал, бусад тулгамдсан асуудалтай холбоотой	59,323.9	61,233.8	35,484.5	-23,749.3
Тэтгэвэрт гарахад олгох тэтгэмж, Хөдөө орон нутгийн нэмэгдэл	58,323.9	60,233.8	32,484.5	-27,749.3
ШУТС-ийн эрдэм шинжилгээ, судалгааны зардал	10,119.4	10,119.4	12,118.9	1,999.5
Спортыг дэмжих сан	1,000.0	1,000.0	3,000.0	2,000.0

Сүүлийн жилүүдэд хүн амын төрөлт нэмэгдэж байгаатай тул боловсролын үйлчилгээнд хамрагдах хүүхдийн тоо жил бүр өсөн нэмэгдэж байна. Ирэх 2018 онд төрийн өмчийн цэцэрлэгт 11.1 мянган хүүхэд, төрийн өмчийн ерөнхий боловсролын сургуульд суралцагч хүүхдийн тоо нийт 34.0 мянгаар нэмэгдэхээр байгааг харгалзан нэг хүүхдээр тооцсон хувьсах зардлыг нийт 23.4 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүлэхээр тооцов.

Хувийн хэвшлийн сургуульд 34.5 мянга, цэцэрлэгт 40.5 мянган хүүхэд суралцаж байна. Төрөөс иргэдэд зайлшгүй үзүүлэх шаардлагатай сургууль, цэцэрлэгийн хүртээмжийг сайжруулахад дэмжлэг үзүүлж байгаа хувийн хэвшлийн боловсролын байгууллагуудад хууль тогтоомжид заасны дагуу олгох хувьсах зардлыг нийт 18.9 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүлж төсөлд тооцлоо.

Аймаг, орон нутагт шинээр ашиглалтад орж байгаа 4 усан спорт цогцолбор, мөн шинээр ашиглалтад орж байгаа 2 аймгийн театр, 1 сумын соёлын төв, 1 орон нутгийн музей, шинжлэх ухааны 1 хүрээлэн, лабораторийн цогцолборын зөвхөн байр ашиглалттай холбоотой зориулж 3.5 тэрбум төгрөг төсөвлөв.

Шинээр ашиглалтад орж байгаа 49 ерөнхий боловсролын сургуулийн хичээлийн байр, дотуур байр, спорт заал, өргөтгөлтэй холбоотойгоор 15.3 тэрбум төгрөг, шинэ 26 хүүхдийн цэцэрлэг, өргөтгөлтэй холбоотойгоор 4.0 тэрбум төгрөг тус тус төсвийн төсөлд нэмэгдүүлэн тусгалаа.

Шинэ зууны боловсрол төслийн хөрөнгө оруулалтаар төрийн болон орон нутгийн өмчийн нийт 800 орчим сургууль 1200 цэцэрлэгийг сумын төв дотор шилэн кабелиар холбож, боловсролын салбарын нэгдсэн мэдээллийн системийг бий болгоод байна. Уг мэдээллийн системийн УБ-аймаг-сум хооронд мэдээдэл дамжуулахтай холбоотойгоор гарах сувагчлалтай холбоотой зардлыг төсвийн төсөлд тусгалаа.

МУ-ын ЗГ-ын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт ШУ-ны эрдэм, шинжилгээнд төсвөөс зарцуулж байгаа зардлыг 3 дахин нэмэгдүүлнэ гэж заасныг хэрэгжүүлэх зорилгоор 2017 оны төсвийн тодотголын түвшингээс 2.0 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүлж тусгав.

Мөн хүүхэд харах үйлчилгээг боловсролын байгууллагад хариуцуулах хууль эрх зүйн зохицуулалтыг боловсруулж, хүүхэд харах үйлчилгээг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай 6.5 тэрбум төгрөгийн зардлыг Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын багцаас Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайдын багцад шилжүүлэх зохицуулалтыг төсөлд тусгав.

Статистик, хүн ам зүйн өөрчлөлтийн улмаас нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн зардлын өөрчлөлт

Нийгмийн даатгалын тогтолцоонд хамрагдаж үр ашгийг нь хүртэгчдийн тоо жил бүр нэмэгдэж байна. Ирэх онд эрүүл мэндийн даатгалыг тооцохгүйгээр 1,058.5 мянган хүн нийгмийн даатгалд хамрагдахаар байгаа нь 2017 онтой харьцуулахад 15.4 мянгаар нэмэгдэхээр байна. Энэ нь улсын хэмжээнд эдийн засгийн үйл ажиллагаанд идэвхитэй оролцож байгаа иргэдийн 90.7 орчим хувь нь болж байна.

Тэтгэврийн даатгалын сангаас тэтгэвэр авагчдын тооны цэвэр өсөлт 9.8 мянгад хүрэхээр байгаа нь тэтгэврийн зардал 35.1 тэрбумаар нэмэгдэхэд нөлөөлж байна. Мөн улсын хэмжээний цалин хөлсний өсөлтөөс³ шалтгаалж тэтгэврийн зардал 18.5 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэхээр байна. Хэдийгээр нийгмийн даатгалд хамрагдах хүний тоо, шимтгэлийн орлого жил бүр нэмэгдэж байгаа боловч хүн амын насжилттай холбоотойгоор тэтгэврийн зардал хурдацтайгаар нэмэгдэж байна. Дэлхийн хүн амын дундаж насжилт 1950 оноос хойш 10 жил тутамд 3-аас дээш насаар нэмэгдсэн байна⁴. Статистик судалгаанаас үзэхэд хүн амын тоо сүүлийн 10 жилд 16.1 хувиар өссөн бол мөн хугацаанд ахмад настны тоо 21.9 хувиар өссөн байна.

Хөдөө аж ахуйн салбарын урсгал зардлын өөрчлөлт

Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайдын төсвийн багцын улсын төсвөөс санхүүжих урсгал зардал өмнөх оны түвшинтэй харьцуулахад 8.6 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдсэн байна.

Хүснэгт №52. Хөдөө аж ахуй /тэрбум төгрөг/

	Зардал нэмэгдүүлж буй арга хэмжээ	2017 ХБГ	2018 Төс	Өөрчлөлт
	Нийт	99.9	108.5	8.6
1	Малын халдварт, архаг болон гоц халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ	21.9	25.9	4.0
2	Японы Засгийн газрын буцалтгүй тусламжаар ТДС-нд хэрэгжсэн КР1, КР2 төслийн хүрээнд тариалан эрхлэгчдэд бордоо борлуулсны орлогоос санхүүжих зардал	0.0	2.8	2.8
3	ТДС-гийн туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих үйл ажиллагааны зардал	1.4	2.0	0.6
4	ТДС-гийн салбаруудын үндсэн үйл ажиллагааны зардал, өөрийн орлогоос санхүүжих зардал	1.4	1.7	0.2
5	Жижиг, дунд үйлдвэрлэл эрхлэгчдийг дэмжих арга хэмжээ, ЖДҮХС-ийн өөрийн орлогоос санхүүжих зардал	0.8	1.4	0.6
6	Малын удмын сангийн үндэсний төвийн туслах аж ахуйгаас орж ирэх орлогоос санхүүжих үйл ажиллагааны зардал	0.6	0.8	0.2

³ Улсын хэмжээнд аж ахуйн нэгж байгууллагын ажиллагчдын сарын дундаж цалин 2016 онд 6.6 хувиар өссөн байна. ҮСХ 2016

⁴ Эрүүл мэндийн үзүүлэлт -2016 тайлан. ЭМХТ 2016.

7	Аймгийн хөдөө аж ахуйн газрууд, Нийслэлийн мал эмнэлгийн газар, Мал эмнэлгийн ариун цэврийн төв лаборатори зэрэг байгууллагуудын үйл ажиллагааны зардал	58.8	58.9	0.1
8	Бусад	15.0	15.0	0.0

Мал амьтны халдварт болон гоц халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, лабораторийн оншилгоо шинжилгээний зардлыг нийт 4.0 тэрбум төгрөгөөр өмнөх онтой харьцуулбал нэмэгдүүлж тооцов.

Японы Засгийн газрын буцалтгүй тусламжаар Тариаланг дэмжих санд хэрэгжсэн КР1, КР2 төслийн хүрээнд тариалан эрхлэгчдэд борлуулсан бордооны орлого болон сангийн туслах үйл ажиллагааны орлого нэмэгдсэнтэй холбоотой үйл ажиллагааны зардлыг 3.6 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүллээ.

Харин өвөлжилт хүндэрч болзошгүй нөхцөл байдлын улмаас малчид дотоодын зах зээлд махны нийлүүлэлтийг нэмэгдүүлэх нөхцөлд Мах боловсруулах үйлдвэр, аж ахуйн нэгжүүд 2017 оны намар, өвлийн улиралд мах худалдан авахад шаардлагатай эх үүсвэрийг арилжааны банкнаас зээл авах хэлбэрээр бүрдүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор улсын төсвөөс зээлийн хүүний хөнгөлөлт, татаас олгохоор тооцож 2018 оны төсвийн жилд 6.5 тэрбум төгрөг төсөвлөв. Мөн өвөлжилтийн бэлтгэл ажлыг хангах ажлын хүрээнд улаан буудайн үр худалдан авах зорилгоор олгосон зээлийн эргэн төлөлт 23.4 тэрбум төгрөг, малын тэжээлийн нөөц бэлтгэх зорилгоор олгосон зээлийн эргэн төлөлт 40.0 тэрбум төгрөгийг 2018 онд улсын төсөвт буцаан төвлөрүүлэхээр тус тус тооцлоо.

Байр ашиглалтын тогтмол зардал

Сүүлийн жилүүдэд урсгал зардлын өсөлтөд нөлөөлж байгаа голлох хүчин зүйлүүдийн нэг нийгмийн салбарт төсөв болон бусад эх үүсвэрээс санхүүжүүлсэн хөрөнгө оруулалт нэмэгдсэнээс, мөн зах зээл дэх бараа, ажил үйлчилгээний үнэ тарифын өөрчлөлтөөс үүдэлтэй төсвийн байгууллагуудын байр ашиглалтын тогтмол зардлын өсөлт юм.

Түлш халаалтын зардал өсөхөд нөлөөлж байгаа гол шалтгаан нь сум, орон нутагт төвлөрсөн дулаан хангамжтай болсноор сумын төвийн төсвийн байгууллага болох сургууль, эмнэлэг, цэцэрлэг, соёлын төв, сумын ЗДТГ болон ИТХ-ын түлш, халаалтын зардал нэмэгдэж байна.

Иймд 2018 оны төсвийн төсөлд зөвхөн шинээр ашиглалтад орсон барилга, байгууламжийн ашиглалтын зардал, Эрчим хүчний зохицуулах хорооноос гаргасан шийдвэрийн дагуу нэмэгдэх гэрэл, цахилгааны зардлыг төсвийн төсөлд нэмж тусгах, харин орон нутагт шинээр төвлөрсөн дулааны хангалтад холбогдсон, концессоор хэрэгсэн дулааны халаалтын зардлыг орон нутгийн төсвийн нийт зарлагын хязгаарт багтаан тухайн орон нутгийн эрх бүхий байгууллагаас шийдвэрлэдэг байх зарчмыг баримтлав.

Орон тоо, хүний нөөцийн зардал

Нэгдсэн төсвийн урсгал зардалд ирэх онд нийт 4,053 орон тоог нэмж санхүүжүүлэхэд нийт 53.7 тэрбум төгрөг зарцуулахаар тооцсон ба нийт нэмэгдэх зардлын 76 хувь нь цалин хөлс, үлдэх хэсэг нь үйл ажиллагааны бусад зардалд ногдож байна.

Хүснэгт №53. Орон тооны өөрчлөлтийн судалгаа /тэрбум төгрөг/

Шалтгаан, хүчин зүйлс	Орон тоо	Үүнээс
-----------------------	----------	--------

	Урсгал зардал	Цалин	ҮА-ны зардал	
Нийт:	4,053	53.5	42.6	13.6
1.Шинээр байгуулагдсан, өргөтгөл хийгдсэн эмнэлэг	1,198	15.6	7.5	8.1
2. Шинээр ашиглалтанд орж байгаа сургууль, цэцэрлэг болон хүүхдийн тооны өсөлтөөс нэмэгдэх анги, бүлэг	2,283	26.8	25.1	1.7
3. Шинэ байгуулагдах гал унтраах анги, эрэн хайх, аврах бүлэг	280	4.3	3.2	1.1
4. Хөшигтийн хөндийн нисэх онгоцны шинэ буудал болон хилийн зарим боомтын үйл ажиллагааг өргөжүүлэх	292	4.1	4.1	2.5

Орон тоо нэмэгдэхэд нөлөөлж буй гол шалтгаан нь сургууль, цэцэрлэгт хамрагдах хүүхдийн тоо өссөн болон шинэ хөрөнгө оруулалтын улмаас боловсролын салбарт нэмэгдэж буй багш, ажиллагсдын тооноос 56.1 хувь, шинээр байгуулагдсан эмнэлэг, өргөтгөл ашиглалтад орсны улмаас 30.0 хувь, хүн ам ихээр төвлөрсөн зарим аймгийн сумдад ой хээрийн болон ахуйн гал түймэр, аюул ослоос аврах, гал унтраах анги шинээр байгуулсантай холбогдуулан 7.0 орчим хувь, шинээр ашиглалтад орох болон одоо үйл ажиллагаа явуулж буй зарим боомтын хүчин чадлыг сайжруулахтай холбогдуулан 7.2 хувиар тус тус нөлөөлсөн байна.

Хүснэгт №54. Орон тооны өсөлт /Төсвийн ерөнхийлөн захиргагчдаар/

Төсвийн ерөнхийлөн захирагч	Албан тушаалын зэрэглэл					Нийт
	ТТ	ТЗ	ТҮ	ТҮБД	ТҮЭМ	
Нийт:	605	64	260	2,036	1,088	4,053
Батлан хамгаалахын сайд	-	-	-	-	239	239
Монгол улсын шадар сайд	280	64	-	-	-	344
Сангийн сайд	99	-	-	-	-	99
Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд	226	-	-	-	-	226
Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд	-	-	13	-	-	13
Эрүүл мэндийн сайд	-	-	-	-	849	849
Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайд	-	-	247	2,036	-	2,283

Мөн Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулиудыг хэрэгжүүлэхэд прокуроруудад захиргааны зөрчил болон эрүүгийн хэргүүдэд хяналт тавих ачаалал нэмэгдэж байгаатай холбоотойгоор зөрчлийн асуудлаар дагнасан аймаг, нийслэлийн прокурорын газарт 20 прокурорын орон тоо, цалингийн зард 700.0 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэх зайлшгүй шаардлагатай байна.

Засгийн газрын зээлийн үйлчилгээний төлбөр

Сүүлийн жилүүдэд төсвийн зарлагад зээлийн хүүгийн зардлын өсөлт гол нөлөөлөл үзүүлж байгаа бөгөөд 2005-2010 онуудад нийт урсгал зардалд зээлийн хүүгийн зардлын эзлэх хувь 2-3 хувь байсан бол 2015 онд 12.8 хувь, 2016 онд 14.7 хувь, 2017 онд 19.4 хувьд хүрч тасралтгүй нэмэгдэж ирсэн байна. Энэ нь сүүлийн 10 гаруй жилд уул уурхайн салбараас хамаарсан төсвийн орлогын өсөлтийг дагаж төсвийн тэлэх бодлого хэрэгжсэн, гадаад болон дотоод өр үүсгэх замаар төсвөөс гадуурх их хэмжээний зарцуулалт бүхий томоохон хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлсэн зэрэг шалтгаантай байна.

Засгийн газрын зээллэгийн хүү, гэрээнд заасан бусад шимтгэл хураамжийн төлбөрт 2017 оны хүлээгдэж байгаа гүйцэтгэлээр 1,156.7 тэрбум төгрөг төлөгдөхөөр байгаа бол 2018 онд Засгийн газрын өрийн зохицуулалтын үйл ажиллагааг авч хэрэгжүүлснээр хүүгийн зардалд 1,150.7 тэрбум төгрөг төлөгдөх тооцоололтой байна.

Хүснэгт №55. Зээлийн үйлчилгээний төлбөрийн ДНБ-д эзлэх хувь (2010-2018)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Тод 2	Төсөл
УРСГАЛ ЗАРЛАГА	31.5	24.6	26.5	23.8	24.1	24.7	27.7	26.0	24.5
Бараа, үйлчилгээний зардал	16.3	11.4	12.3	12.5	12.1	12.1	13.1	11.6	10.6
Зээлийн үйлчилгээний төлбөр	0.6	0.3	0.8	1.4	2.3	3.2	4.1	4.3	3.8
Татаас ба урсгал шилжүүлэг	14.6	12.9	13.5	9.9	9.8	9.4	10.4	10.0	10.0

Ирэх 2018 онд арилжаалах дотоод үнэт цаасны хэмжээг бууруулах бодлого баримталж байгаа бөгөөд дотоод үнэт цаасны зардалд 2017 оны хүлээгдэж байгаа гүйцэтгэлээс 178.2 тэрбум төгрөгөөр бага буюу нийт 404.4 тэрбум төгрөгийг зарцуулахаар байна. Засгийн газрын дотоод үнэт цаасны гаргалтыг бууруулахаас гадна дотоодын банкуудад арилжаалж буй өндөр хүүтэй үнэт цаасны хэмжээг багасгаж, хүүгийн түвшинг бууруулах, гадаад дотоодын иргэн, компаниуд зэрэг бусад хөрөнгө оруулагчдын хамрах хүрээг нэмэгдүүлэхээр төлөвлөж байна.

Орон нутгийн төсвийн суурь зарлага

Сүүлийн жилүүдэд төсвийн алдагдлыг бууруулах, зарлагын өсөлтийг хязгаарлах зорилгоор төсвийн хэмнэлтийн горимд шилжиж бараа үйлчилгээний зарим тэвчиж болох зардал (бичиг хэрэг, тээвэр шатахуун, томилолт, урсгал засвар г.м)-ыг 10-30 хувиар жил дараалан бууруулах арга хэмжээг авсан. Төсвийн хэмнэлтийн горимд ажилласнаар сумын Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал, Засаг даргын тамгын газар, баг хорооны үйл ажиллагаа явуулах, хуульд заасан чиг үүргийн хүрээнд иргэдэд төрийн үйлчилгээг хэвийн хүргэхэд хүндрэл үүсгэж байгаа талаар орон нутгийн засаг захиргааны байгууллагуудаас санал шүүмжлэл гарах болсон.

Хүснэгт №56. Нэг сумын ЗДТГ-ын 1 сард ноогдох зардал. /2017 оны суурь түвшин/

Сумын ЗДТГ	Сумын тоо*	Хүн ам /хүн/*	Газар нутгийн хэмжээ /мян.км2/*	Малын тоо /мян.толгой/*	Бичиг хэргийн зардал**	Тээвэр, шатахууны зардал**	Засварын зардал**	Дотоод томилолтын зардал**
Улсын дундаж:					100.9	531.1	83.4	249.0
'01 Архангай	19.0	90,183	55.3	5,009.6	84.2	497.4	41.4	204.1
'02 Баян-Өлгий	13.0	97,043	45.7	2,167.4	77.7	677.3	47.7	378.7
'03 Баянхонгор	20.0	83,603	116.0	4,236.3	80.3	627.7	63.9	315.7
'04 Булган	17.0	59,199	48.7	3,485.6	67.3	386.1	47.7	178.5
'05 Говь-Алтай	20.0	56,018	141.4	3,497.5	61.7	606.7	30.9	300.9
'06 Дорноговь	14.0	60,825	109.5	1,752.9	101.0	509.6	85.2	230.4
'07 Дорнод	14.0	76,388	123.6	1,722.9	102.6	439.7	47.7	209.2
'08 Дундговь	15.0	44,178	74.7	3,059.9	67.3	397.8	71.5	186.0
'09 Завхан	24.0	69,916	82.5	3,406.2	65.5	505.5	48.7	152.3
'10 Өвөрхангай	19.0	109,289	62.9	5,208.6	64.7	419.8	95.4	293.6
'11 Өмнөговь	15.0	61,367	165.4	2,314.0	112.2	713.5	79.5	273.3
'12 Сүхбаатар	13.0	58,792	82.3	3,030.4	58.3	509.8	57.2	198.8
'13 Сэлэнгэ	17.0	104,775	41.2	1,599.8	101.0	565.4	47.7	417.7
'14 Төв	27.0	89,771	74.0	4,705.9	67.3	406.9	47.7	153.9

'15	Увс	19.0	80,294	69.6	2,784.1	101.0	601.5	47.7	401.4
'16	Ховд	17.0	83,111	76.1	3,280.6	115.5	733.5	47.7	391.0
'17	Хөвсгөл	24.0	127,256	100.6	5,089.4	105.2	654.5	38.1	194.5
'18	Хэнтий	18.0	72,390	80.3	3,903.6	60.8	489.6	92.7	211.6
'19	Дархан-уул	4.0	97,691	3.3	324.2	172.5	532.0	530.5	188.7
'21	Орхон	2.0	98,750	0.8	134.2	317.0	468.8	95.4	166.4
'22	Говь сүмбэр	3.0	16,358	5.5	397.9	136.1	409.1	87.4	182.7

Эх үүсвэр: * *ҮСХ-Статистикийн мэдээллийн сан 2017 оны байдлаар,* ** *СЯ-ны төсвийн төлөвлөлтийн мэдээллийн систем*

Тухайлбал, 2017 оны улсын дунджаар авч үзэхэд сумдын ИТХ-ын нэг сарын бичиг хэргийн зардал 19.3 мянган төгрөг, шатахууны зардал 59.2 мянган төгрөг, засварын зардал 14.7 мянган төгрөг, дотоод томилолтын зардал 38.6 мянган төгрөг байгаа бол сумын ЗДТГ-ын нэг сарын бичиг хэргийн зардал 100.9 мянган төгрөг, тээвэр шатахууны зардал 531.1 мянган төгрөг, засвар үйлчилгээний зардал 83.4 мянган төгрөг, дотоод албан томилолтын зардал 249.0 мянган төгрөг, Баг, хорооны засаг даргын бичиг хэргийн зардал нэг сард 8.2 мянган төгрөг, багийн засаг даргын шатахууны зардал 20.5 мянган төгрөг, засварын зардал 5.2 мянган төгрөг ногдох хэмжээнд хүрч буураад байна.

Хүснэгт №57. Багийн Засаг даргын 1 сард ноогдох зардал. /2017 оны суурь түвшин, мянган төгрөг/

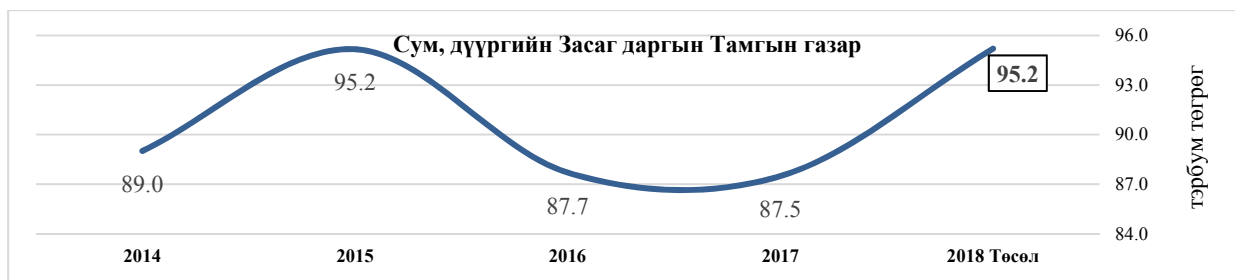
Аймаг	Багийн тоо*	Хүн ам /хүн/*	Газар нутгийн хэмжээ * /мян.км2/	Малын тоо* /мян.толгой/	Бичиг хэргийн зардал**	Тээвэр, шатахууны зардал**	Засварын зардал**
Улсын дундаж:	1,613	1,637,197	1,559.4	61,111.0	8.2	20.5	5.2
'01 Архангай	101	90,183	55.3	5,009.6	11.1	23.4	2.4
'02 Баян-Өлгий	89	97,043	45.7	2,167.4	4.1	21.1	2.1
'03 Баянхонгор	104	83,603	116.0	4,236.3	5.6	17.1	2.6
'04 Булган	75	59,199	48.7	3,485.6	3.1	19.6	3.2
'05 Говь-Алтай	83	56,018	141.4	3,497.5	2.4	25.1	0.6
'06 Дорноговь	64	60,825	109.5	1,752.9	3.9	28.2	10.1
'07 Дорнод	66	76,388	123.6	1,722.9	8.5	25.1	9.1
'08 Дундговь	66	44,178	74.7	3,059.9	4.5	22.9	4.4
'09 Завхан	115	69,916	82.5	3,406.2	5.6	6.5	3.9
'10 Өвөрхангай	112	109,289	62.9	5,208.6	4.4	17.8	4.8
'11 Өмнөговь	59	61,367	165.4	2,314.0	7.0	29.3	6.5
'12 Сүхбаатар	67	58,792	82.3	3,030.4	3.3	24.3	6.5
'13 Сэлэнгэ	56	104,775	41.2	1,599.8	16.8	19.3	13.6
'14 Төв	97	89,771	74.0	4,705.9	3.8	20.3	5.0
'15 Увс	93	80,294	69.6	2,784.1	2.9	20.8	2.6
'16 Ховд	91	83,111	76.1	3,280.6	4.1	18.1	5.2
'17 Хөвсгөл	127	127,256	100.6	5,089.4	7.5	19.3	3.8
'18 Хэнтий	87	72,390	80.3	3,903.6	3.9	26.0	2.1
'19 Дархан-уул	27	97,691	3.3	324.2	5.0	15.5	5.3
'21 Орхон	24	98,750	0.8	134.2	46.8	14.9	7.9
'22 Говь сүмбэр	10	16,358	5.5	397.9	18.0	15.8	7.6

Эх үүсвэр: * *ҮСХ-Статистикийн мэдээллийн сан 2017 оны байдлаар,*

** *СЯ-ны төсвийн төлөвлөлтийн мэдээллийн систем/Нийслэлийг оролцуулахгүйгээр/*

Иймд сумдын Засаг даргын Тамгын газар, баг, хорооны Засаг дарга, сумдын Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал зэрэг байгууллагуудын үйл ажиллагааг хэвийн, тасралтгүй явуулахад шаардагдах тээвэр шатахуун, бичиг хэрэг, урсгал засвар, дотоод албан томилолтын зардлыг урьд онуудын гүйцэтгэл, орон нутгаас ирүүлсэн саналыг харгалзан сумын ЗДТГ-т дунджаар жилд 5.4 сая төгрөг, сумын Иргэдийн төлөөлөгчдийн хуралд 2.1 сая төгрөг нэмэгдэхээр тооцож 2018 оны орон нутгийн төсвийн суурь зардалд дээрх зардлуудыг нийт 1,733.0 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлж тооцов.

График №35. Сумын ИТХ, ЗДТГ, Баг хорооны үйл ажиллагааны зардал

Мөн Газрын тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.1 дэх хэсэгт “Газрын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага нь нэгдмэл, төвлөрсөн удирдлагатай байх бөгөөд аймаг, нийслэл, дүүрэгт газрын асуудал эрхэлсэн алба, сумдад газрын даамалтай байна” гэж заасан, үүнд нийцүүлэн гаргасан Засгийн газрын 2017 оны 253 дугаар тогтоолд үндэслэн сумдын Засаг даргын тамгын газарт харьяалагдаж байгаа газрын даамлуудын нийт 352 орон тоо, 2,582.2 сая төгрөгийн зардлыг аймгийн газрын харилцаа, барилга хот байгуулалтын газарт шилжүүлэх зохицуулалтыг төсөлд тусгалаа.

Хүснэгт №58. Шилжиж байгаа газрын даамлууд - аймгаар

Шилжиж байгаа орон тоо, зардал	Орон нутгийн засаг захиргаа		Газар зохион байгуулалт, Геоземи зураг зүйн газар	
	Зардал	Орон тоо	Зардал	Орон тоо
Нийт:	-2,582.2	-352	2,582.2	352
01 Архангай	-145.4	-20	145.4	20
02 Баян-Өлгий	-94.5	-13	94.5	13
03 Баянхонгор	-155.4	-21	155.4	21
04 Булган	-130.8	-18	130.8	18
05 Говь-Алтай	-130.8	-18	130.8	18
06 Дорноговь	-109.0	-15	109.0	15
07 Дорнод	-109.0	-15	109.0	15
08 Дундговь	-101.8	-14	101.8	14
09 Завхан	-185.7	-25	185.7	25
10 Өвөрхангай	-138.1	-19	138.1	19
11 Өмнөговь	-109.0	-15	109.0	15
12 Сүхбаатар	-94.5	-13	94.5	13
13 Сэлэнгэ	-145.4	-20	145.4	20
14 Төв	-196.6	-27	196.6	27

15	Увс	-155.8	-21	155.8	21
16	Ховд	-138.1	-19	138.1	19
17	Хөвсгөл	-184.9	-25	184.9	25
18	Хэнтий	-171.9	-23	171.9	23
19	Дархан-уул	-29.1	-4	29.1	4
21	Орхон	-41.8	-5	41.8	5
22	Говь сүмбэр	-14.5	-2	14.5	2

Эдийн засаг, төсвийн хүндрэлтэй нөхцөл байдлын улмаас орон нутгийн хөрөнгө оруулалтын хэмжээ 2013 оны түвшинтэй харьцуулахад ойролцоогоор 40 хувиар буурсан байна. Үүний улмаас орон нутагт хийгдэх шаардлагатай зарим хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр төсөл арга хэмжээний хэрэгжилт тасалдаж, өр төлбөр үүсээд байна. Иймд орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтыг дэмжих зорилгоор аймгуудад 2013 оноос хойш анх удаа нийт 59.0 тэрбум төгрөгийн хөрөнгийн зардлын дэмжлэгийг орон нутгийн суурь зардалд тусгав.

Байгаль хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээний талаар

Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1 дэх хэсэгт зааснаар байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогоос байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зарцуулах зардлыг тооцож, орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлдэг.

Сүүлийн жилүүдэд уур амьсгалын өөрчлөлт, хүний зохисгүй үйл ажиллагаа, хууль бус мод бэлтгэлийн улмаас экосистемийн тэнцвэрт байдал алдагдаж, ой, хээрийн түймрийн давтамж ихсэх, мөн ойн хөнөөлт шавж тархах зэрэг эрсдэл нэмэгдэж байна.

Хүснэгт №59. Байгаль хамгаалах нөхөн сэргээх арга хэмжээний зардал /сая төгрөгөөр/

№	ТЕЗ болон байгууллага	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөл
1	Архангай	341.3	356.1	356.1	380.7
2	Баян-Өлгий	52.5	59.4	59.4	75.0
3	Баянхонгор	84.5	105.2	105.2	205.5
4	Булган	3,567.7	4,141.0	4,141.0	4,641.3
5	Говь-Алтай	75.7	48.5	48.5	65.4
6	Дорноговь	172.3	170.6	170.6	165.6
7	Дорнод	609.3	841.5	841.5	1,030.5
8	Дундговь	33.2	32.8	32.8	76.2
9	Завхан	154.4	198.0	198.0	184.5
10	Өвөрхангай	162.4	190.9	190.9	388.9
11	Өмнөговь	7,020.9	4,989.6	4,989.6	5,305.1
12	Сүхбаатар	97.0	207.9	207.9	262.1
13	Сэлэнгэ	350.0	661.5	661.5	898.1
14	Төв	879.7	751.5	751.5	1,137.4
15	Увс	265.9	124.9	124.9	139.7
16	Ховд	83.0	103.9	103.9	148.3
17	Хөвсгөл	691.3	693.0	693.0	991.0
18	Хэнтий	239.7	297.0	297.0	492.3
19	Дархан-Уул	509.2	265.1	265.1	243.6
20	Улаанбаатар	5,800.0	6,542.4	6,542.4	5,342.1
21	Орхон	166.9	672.7	672.7	752.8
22	Говьсүмбэр	175.3	216.2	216.2	217.6
	Дүн	21,532.0	21,669.6	21,669.6	23,143.7

2018 оны төсвийн төсөлд орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдын байгаль хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээний зардлыг нийт 23,143.7 сая төгрөгөөр төсөвлөсөн ба 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулбал 1,474.1 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлж тооцлоо. Энэ нь байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн нийт орлого нэмэгдсэнтэй холбоотойгоор хуульд заасны дагуу дараах хувь хэмжээгээр тооцож зарцуулах хөрөнгийг тооцдогтой холбоотойгоор нэмэгдэж байна.

Хүснэгт №60. Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогоос нөхөн сэргээх, хамгаалах арга хэмжээнд зарцуулах хувь

№	Байгалийн баялгийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогын төрөл	Байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн нөөцийг нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зарцуулах төлбөрийн орлогын хувь, хэмжээний доод хязгаар /нийт орлогын дүнгээс хувиар/
1	Байгалийн ургамлын нөөц ашигласны төлбөрийн орлого	15 хувь
2	Ан амьтны нөөц ашигласны төлбөрийн орлого	50 хувь
3	Газрын нөөцийн төлбөрийн орлого	15 хувь
4	Ойн нөөц ашигласны төлбөрийн орлого	85 хувь
5	Ус, рашааны нөөц ашигласны төлбөрийн орлого	35 хувь

Дээрх хуваарилагдсан хөрөнгөөр 2018 онд орон нутагт шатсан ойг цэвэрлэх, ойг нөхөн сэргээх, ой хээрийн түймрээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авах, харлуулсан болон халз зурвас байгуулах, хөнөөлт шавж устгах, хууль бус мод бэлтгэлийг бууруулах, ойн нөхөрлөлийг дэмжих, булаг шандын эхийг хашиж хамгаалах, усны тоо бүртгэлийг зохион байгуулах, уул уурхай, ашигт малтмалын олборлолтоос үүссэн газрыг нөхөн сэргээх, байгаль орчны эсрэг гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, ойн тогтвортой менежментийг хөгжүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулахаар төлөвлөөд байна.

Бусад урсгал зардал

Хилийн боомтын нэвтрүүлэх чадварыг дээшлүүлэх Олон улсын нисэх онгоцны буудал ашиглалтад орохтой холбогдуулан хилийн шалган нэвтрүүлэх хяналтыг сайжруулах, хилийн боомтуудын нэвтрүүлэх чадварыг нэмэгдүүлэхэд зориулж хил хамгаалах, онцгой, гааль, татвар, цаг уур, гадаадын иргэн харьяатын асуудал хариуцсан байгууллагад шаардагдах урсгал зардлыг 6.7 тэрбумаар нэмэгдүүлнэ

Хүснэгт №61. Боомтын хүчин чадлыг сайжруулахад шаардагдах хөрөнгө /сая төгрөг/

№	Байг/лага	НИЙТ		"Шивээ хүрэн"		"Гашуун сухайт"		"Хөшигтийн хөндий"		"Бургастай"	
		Орон тоо	Урсгал зардал	Орон тоо	Урсгал зардал	Орон тоо	Урсгал зардал	Орон тоо	Урсгал зардал	Орон тоо	Урсгал зардал
1	ХХЕГ	110	1,881.3	-	-	60.0	994.2	50.0	887.1	-	-
2	МХЕГ	64	2,300.4	-	-	-	946.9	64.0	1,499.9	-	-
3	ГЕГ	99	2,031.9	-	-	-	549.2	99.0	1,378.1	-	104.6
4	УЦУОШГ	13	238.1	-	-	-	-	13.0	238.1	-	-
5	ЭМЯ	6	83.8	3.0	41.9	3.0	41.9	-	-	-	-
6	ГИХГ	-	120.0	-	-	-	-	-	120.0	-	-
Нийт дүн		292	6,655.5	3	41.9	63	2,532.1	226	4,123.2	-	104.6

Гал унтраах ангиудын хүчин чадлыг нэмэгдүүлнэ. Засгийн газрын 2016 оны 12 сарын 14-ний өдрийн 183 дугаар тогтоол, 2017 оны 192 дугаар тогтоолоор Дорнод, Өмнөговь, Сүхбаатар, Орхон, Хөвсгөл, Ховд, Дундговь аймгуудын хүн ам төвлөрөл ихтэй, ахуйн болон ой хээрийн түймрийн эрсдэл өндөр зарим сумдад гал унтраах 4 дүгээр

зэрэглэлийн 6 анги, эрэн хайх, аврах 3 бүлэг байгуулах зардалд зориулж 4.3 тэрбум төгрөг төсөвлөв.

Хүснэгт №62. Гал унтраах ангиудын хүчин чадлыг сайжруулахад шаардагдах хөрөнгө

№	Гал унтраах анги, бүлгүүд	Орон тоо	Зардал, тэрб.төг
А	ЗГ-ын 2016 /183 -р тогтоолоор байгуулагдах	128	1874.2
1	Дорнод аймаг, Халхгол сум ГУА 62-р анги	40	592.8
2	Өмнөговь аймаг, Ханбогд сум ГУА 66-р анги	40	592.8
3	Өмнөговь аймаг, Гурвантэс сум ГУА 67-р анги	40	592.8
4	Сүхбаатар аймаг, Түмэнцогт сум Эрэн хайх, аврах бүлэг	8	95.8
Б	ЗГ-ын 2017 / 192-р тогтоолоор шинээр байгуулагдах	152	2161.7
1	Орхон аймаг, Баян-Өндөр сум ГУА 68-р анги	40	592.8
2	Хөвсгөл аймаг, Алаг-Эрдэнэ сум Хатгал тосгон ГУА 69-р анги	40	592.8
3	Ховд аймаг, Зэрэг сум ГУА 70-р анги	40	592.8
4	Ховд аймаг, Манхан сум Эрэн хайх, аврах бүлэг	8	95.8
5	Дундговь аймаг, Эрдэнэдалай сум Эрэн хайх, аврах салбар	24	287.5
В	Шинэ барилгын ашиглалтын зардал	-	585.6
1	Дархан-Уул ОБГ-ын ГУА ангийн барилга	-	99.1
2	Архангай ОБГ-ын ГУА ангийн барилга	-	98.0
3	Сэлэнгэ ОБГ-ын ГУА ангийн барилга	-	99.1
4	Завхан ОБГ-ын ГУА ангийн барилга	-	98.0
5	Говьсүмбэр ОБГ-ын ГУА ангийн барилга	-	98.0
6	Хэнтий ОБГ-ын ГУА ангийн барилга	-	93.4
Нийт дүн		280	4,325.1

Гурав. Төсвийн зарлагын тогтвортой байдлыг хангах чиглэлээр

Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн алдагдлыг бууруулах, төсвийн тогтвортой байдлыг хангах зорилгоор дунд болон урт хугацаанд төсвийн зарлагын өсөлтийг хязгаарлахад чиглэсэн орон тоо, цалингийн санг царцаах, нийгмийн халамжийн үйлчилгээг зорилтот бүлэгт чиглүүлэх, Засгийн газраас бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тогтолцоог үр ашигтай болгох, төсвийн сахилга бат, тогтвортой байдлыг хангахад чиглэсэн хууль эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх зэрэг дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр тооцож төсөлд тусгалаа.

Нэн ядуу, эмзэгт бүлэгт чиглэсэн нийгмийн халамжийг нэмэгдүүлэхийн зэрэгцээ тэдний хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.

1/ Нийгмийн халамжийн тухай хуульд заасан хүнс тэжээлийн дэмжлэг үзүүлэх үйлчилгээнд өрхийн амьжиргааны түвшнийг тодорхойлох судалгаанд хамрагдсан, нийгмийн халамжийн дэмжлэг туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай буюу хамгийн бага орлоготой 27,0 мянган өрхийн 148.6 мянган иргэн хамрагдаж, жилд 17.9 тэрбум төгрөг /сард том хүн 13000 төгрөг, хүүхэд 6500 төгрөг/ зарцуулж байна.

Иймд эдийн засаг, төсвийн хүндрэлтэй цаг үед эмзэг бүлгийг ядуурлаас хамгаалах зорилгоор хүнс тэжээлийн дэмжлэг үзүүлэх үйлчилгээний хамрах хүрээг 2 дахин, хүнсний дэмжлэгт сар тутам олгох мөнгөн дүнгийн хэмжээг 20 хүртэл хувиар нэмэгдүүлэхээр тооцож нэмж шаардагдах хөрөнгийг 2017 оны ХБГ-ээс 16.2 тэрбум төгрөг байхаар төсвийн тодотголын төсөлд тусгалаа.

2/ Орлого багатай эмзэг бүлэгт чиглэсэн халамжийн үйлчилгээг дан ганц хүнсний хангамжийн хөтөлбөрөөр хязгаарлахгүйгээр Нийгмийн халамжийн тухай хуульд заасан

зорилтот бүлэгт чиглэсэн бусад үйлчилгээг хамтад нь хэрэгжүүлэх нь зүйтэй гэж үзэж нийт 55.5 тэрбум төгрөгийг мөн дээрх зарчмаар тусгахаар тооцсон болно.

Хүснэгт №63. Нийгмийн халамжийг зорилтот бүлэгт чиглүүлэхэд нэмж шаардагдах хөрөнгө

№	Тэтгэмж, тусламжийн төрөл	Шинээр нэмэгдэх хүний тоо /мян.хүн/	Сард олгох тэтгэмж болон дэмжлэг /төг/	Нэмж зарцуулах хөрөнгө /тэрб.төг/
НИЙТ		448.8	-	25.4
1	Хүнсний эрхийн бичиг /Хамрах хүрээг 2 дахин, мөнгөн дүнг 20 хүртэлх % нэмэгдүүлэх/	288.8	том хүн 16,000 хүүхэд 8,000	16.2
4	Төрөөс ЭМД-ын шимтгэлийг нь хариуцах	160.0	4800	9.2

4/ Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн 6.1.7-д нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн-иргэний шимтгэлийг улсын төсвөөс сар бүр санхүүжүүлнэ гэж заасан. Хөдөлмөр, Нийгмийн хамгааллын сайдын 2017 оны 01 сарын 27-ны өдрийн А/15 дугаар тушаалаар өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэгдсэн нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн иргэнийг тодорхойлох босго оноог 360.1783 оноогоор шинэчлэн тогтоосноор 260.4 мянган хүний ЭМД-ын шимтгэлийг төр хариуцах шаардлагатай болох тул 9.2 тэрбум төгрөгийн зардлыг төсөлд нэмж тусгав.

5/ Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хууль, Нийгмийн даатгалын сангийн 2017 оны төсвийн тухай хууль, Хөдөлмөр, нийгмийн зөвшлийн гурван талт үндэсний хорооны 2016 оны 4 дүгээр сарын 20-ны өдрийн "Хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг шинэчлэн тогтоох тухай" 04 дүгээр тогтоол /хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээ цагт 1428 төгрөг 60 мөнгө, буюу сард 240 000 төгрөг/-д нийцүүлэн Засгийн газрын 2016 оны "Эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэлийн 2017 оны хэмжээг тогтоох тухай" 197 дугаар тогтоолоор эрүүл мэндийн 2017 оны шимтгэлийн хэмжээг баталсан. Үүнд:

1. аж ахуйн нэгж, байгууллагын ажилтны сард төлөх эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэлийн хэмжээг түүний сарын хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлогын 4 хувь, үүнээс ажил олгогч 2 хувь, ажилтан 2 хувь байхаар;

2. их, дээд сургууль, коллеж, мэргэжлийн сургалт-үйлдвэрлэлийн төвийн суралцагч болон 0-18 насны хүүхдийн эрүүл мэндийн даатгалын сарын шимтгэлийн хэмжээг 2400 төгрөг буюу хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээний 1 хувь байхаар;

3. хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч иргэн, малчин, гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүн, тэтгэврээс өөр тогтмол мөнгөн орлогогүй иргэн, нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн-иргэн, хүүхдээ хоёр /ихэр бол гурав/ нас хүртэл нь өсгөн бойжуулж байгаа эх /эцэг/, хугацаат цэргийн жинхэнэ албан хаагч, ял эдэлж байгаа ялтан, ажил хөдөлмөр эрхлээгүй иргэний эрүүл мэндийн даатгалын сарын шимтгэлийн хэмжээг 4800 төгрөг (жилийн 57,600 төгрөг) буюу хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээний 2 хувь байхаар тус тус тусгасан байна. Эдгээрээс тэтгэврээс өөр тогтмол мөнгөн орлогогүй

иргэн, нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн-иргэн, хугацаат цэргийн жинхэнэ албан хаагчийн шимтгэлийг төр хариуцан төлж байна

Дээр дурдсан 3 бүлгийн иргэдээс өөрсдөө шимтгэлээ хариуцан төлдөг малчин, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч иргэн болон ажил хөдөлмөр эрхлээгүй хүмүүсийн төлбөл зохих шимтгэлийн доод хэмжээг нэг пунктээр бууруулахаар тооцов. Ингэснээр эдгээр иргэд 2 дугаар бүлэгт шилжих ба тэдний жилд төлөх шимтгэлийн зардлын ачаалал 50 хувиар буурч эрүүл мэндийн даатгалд хамрагдах идэвх сайжрах юм.

Гол нэр төрлийн эм, эмнэлгийн хэрэгслийн төвлөрсөн худалдан авалтын тогтолцоог хэрэгжүүлж эхэлнэ.

“Монгол Улсын 2017 оны төсвийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль батлагдсантай холбогдуулан авах арга хэмжээний тухай” Монгол Улсын Их Хурлын 2017 оны 29 дүгээр тогтоолд эм, эмнэлгийн төвлөрсөн худалдан авалтын тогтолцоог бий болгох замаар үр ашгийг нэмэгдүүлэхийг даалгасан. Үүнийг хэрэгжүүлэхийн тулд 2018 оноос эхлэн нийт эмийн 10 хувьд төвлөрсөн худалдан авалт хийх замаар эм, эмнэлгийн хэрэгслийн зардлыг 15 хувиар бууруулах боломжтой гэж үзсэн.

ЭМЯ-аас гаргасан судалгаагаар 2016 онд тендерээр худалдан авсан нийт эм, эмнэлгийн хэрэгслийн дүнд 53 орчим хувь нь эм, 23.5 хувь нь эмнэлгийн хэрэгсэл 23.5 хувь нь оношлуур эзэлж байна. Эрүүл мэндийн яам, АХБ-ны “Улсын эмнэлэгт боломжийн үнэтэй эмийн хүртээмжийг сайжруулах техникийн туслалцааны төсөл”-ийн дэмжлэгтэйгээр зарим нэр төрлийн нийтлэг хэрэглэгддэг эм, эмнэлгийн хэрэгслийн төвлөрсөн худалдан авалт хийх тогтолцоог нэвтрүүлэх бөгөөд ирэх жилд 8.3 тэрбум төгрөгийн нийт өртөг бүхий 53 нэр төрлийн эмийг 7 шалгуур үзүүлэлтээр сонгож нэгдсэн худалдан авалт зарлахаар бэлтгэж байна⁵.

Эдгээр сонгосон нэр төрлийн эмийн худалдан авалтаар анх 15 хувь буурах зорилт тавьж байгаа боловч импортоор авч буй эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хувьд гадаад валютын ханшийн өөрчлөлтийн улмаас жил тутамд нэмэгдүүлэх хэрэгцээ сүүлийн жилүүдэд үүсэж байсан. Иймд 2018 оны төсөлд эдгээр эмийн зардлыг нэмэгдүүлэхгүйгээр 2016 оны суурь түвшинд байхаар тооцов.

Эмийн төвлөрсөн худалдан авалтын тогтолцоо бий болгосноор эрүүл мэндийн салбарт зайлшгүй нийтлэг хэрэглэгддэг эм, эмнэлгийн хэрэгслийг чанартай, олон улсын зах зээлийн жишиг үнэд нийцсэн худалдан авалтыг улсын хэмжээнд ил тодоор хийх, үр ашиг нэмэгдэх, төсвийн зардлын өсөлтийг цаашид зохистой түвшинд хязгаарлах нөхцөл бүрдэх ач холбогдолтой байна.

Хүүхдийн мөнгө хөтөлбөрийг зорилтот бүлэгт чиглүүлнэ.

⁵ Эрүүл мэндийн сайдын “Ерөнхий гэрээгээр эмийн худалдан авалтыг зохион байгуулах тухай” 2017 оны 8 дугаар сарын 15-ны өдрийн А/319 дугаар тушаал батлагдсан

УИХ-ын 2016 оны 63 дугаар тогтоолын 1.1-т “Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 3.1.11-д заасан босго шугамаас доогуур эрэмбэлэгдсэн⁶ өрхийн хүүхэд бүрд сар бүр бэлэн мөнгө олгох” гэж заасан.

Харин Засгийн газрын 2017 оны 7 дугаар сарын 4-ний өдрийн 201 дүгээр тогтоолоор Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгүүлсэн нийт өрхийн хүүхэд бүрд олгохоор тогтсон.

Харин 2018 оноос эхлэн хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг нийт хүүхдийн 60 хувь буюу нийт 684.0 мянган хүүхэдэд олгохоор тооцож 164.2 тэрбум төгрөг тусгав.

Сул орон тоонд нөхөн томилгоо хийхэд баримтлах горимыг үргэлжлүүлнэ.

Орон тооны өсөлтөөс шалтгаалсан урсгал зардлын өсөлтийг хязгаарлах зорилгоор зөвхөн эрүүл мэнд, боловсрол, онцгой, цагдаагийн албанаас хоёр албан хаагч чөлөөлөгдсөн тохиолдолд нэг албан хаагчийг (2:1) нөхөн томилох, бусад бүх салбарт нөхөн томилгоо хийхгүй байх зохицуулалтын арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.

Энэхүү горимыг хэрэгжүүлж эхэлснээр 2017 оны хүлээгдэж байгаа гүйцэтгэлээр цалингийн сан 1.9 тэрбум төгрөгөөр буурч, 1,193 орон тоонд нөхөн томилгоог хязгаарлахаар байна. Эдгээр орон тоонд нөхөн томилгоо хийхгүй байснаар 2018 оны төсвийн жилд хамгийн багадаа 3.6 тэрбум төгрөгийн цалингийн сан хэмнэгдэхээр тооцов.

Судалгаагаар төрийн албанаас 2018 онд өндөр насны тэтгэвэрт гарах 4,079 албан хаагч байгаа бөгөөд тэдгээрт тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмжид нийт 76.8 тэрбум төгрөг зарцуулахаар байна. Орон тооны хязгаарлалтын горимыг 2018 оны төсвийн жилд үргэлжлүүлснээр тухайн жилд тэтгэвэрт гарах төрийн албан хаагчийн суларсан орон тоонд нөхөн томилгоо хийхгүй (зарим салбарт 2:1 харьцаагаар нөхөн томило) гэж тооцвол нийт цалингийн сан 2018 онд 7.2 тэрбум төгрөгөөр, 2019 онд дунджаар 14.4 тэрбум төгрөгөөр буурахаар байна.

Хүснэгт №64. Төрийн албан хаагчид тэтгэвэрт гарахад нь олгох нэг удаагийн тэтгэмж, хэмнэгдэх цалингийн зардал /тэрбум төгрөг/

№	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч	Тэтгэмжид зарцуулах хөрөнгө	Хэмнэгдэх цалингийн сан	Нийт тэтгэвэрт гарах хүн	Үүнээс				
					Төрийн алба	Боловсрол	Эрүүл мэнд	Цэргийн	бусад
	НИЙТ	76.8	10.8	4,079	474	811	877	980	937
1	БСШУС-ын сайд	17.1	4.3	1,335	18	796	-	-	521
2	Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд	14.5	1.7	466	37	-	5	406	18
3	Орон нутгийн засаг захиргаа	2.6	0.9	241	147	-	-	-	94
4	Эрүүл мэндийн сайд	15.2	1.0	924	11	-	854	-	59
5	Монгол улсын ерөнхий сайд*	-	0.3	-	-	-	-	-	-

⁶ Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2016 оны 9 дүгээр сарын 28-ны өдрийн А/152 дугаар тушаалын 1-т “Өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэгдсэн өрхийн 0-18 хүртэлх насны хүүхдэд сар бүр бэлэн мөнгө хэлбэрээр хүүхдийн мөнгө олгох босго оноог амьжиргааны түвшний үнэлгээний 502,567 болон түүнээс доош оноогоор тогтоосугай” гэж заасан байна.

6	Монгол улсын шадар сайд	10.1	0.4	321	35	-		275	11
7	Сангийн сайд	0.7	0.3	62	59	-	-	-	3
8	Гадаад харилцааны сайд	0.5	0.2	19	15	-	-	-	4
9	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд	1.1	0.2	18	15	-	-	-	3
10	БУСАД ТЕЗ-д	15	1.5	693	137	15	18	299	224

Дээрх горимыг хэрэгжүүлэхдээ 1/ төрийн албан хаагчийг бүтцийн өөрчлөлтөөр олноор халахгүй байх, 2/төрийн албанаас өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгох зэрэг хүндэтгэн үзэх шалтгааны улмаас чөлөөлөгдсөн бол дээрх хугацаанд нөхөн томилгоо хийхгүйгээр ажил, үүргийн хуваарийг шинэчлэх, оновчтой тогтоох замаар ачааллыг нягтруулах, 3/хэрэв зайлшгүй шаардлагатай орон тоог нөхөн томилох шаардлагатай гэж үзвэл төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн багцад дахин зохион байгуулалт хийх замаар хүний нөөцийн асуудлыг шийдвэрлэх нь зүйтэй байна.

Төсвийн хяналт, сахилга батыг сайжруулахад чиглэсэн бүтцийн өөрчлөлтийн арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

Төсвийн хяналт, хариуцлагыг нэмэгдүүлэх зорилгоор нийт төсвийн бодлого тодорхойлох, дунд болон урт хугацааны төсөөлөл хийх, аливаа төсөвт нөлөөлөх бодлогын томоохон шийдвэрүүдэд хараат бус төсвийн хяналтын чиг үүргийг хэрэгжүүлэх Төсвийн тогтвортой байдлын зөвлөлийг 9 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр УИХ-ын дэргэд байгуулна. Зөвлөлийн үйл ажиллагаанд жилд шаардагдах зардалд нийт 265.6 сая төгрөгийг нэмж төсөлд тусгалаа.

Мөн төсвийн сахилга батыг сайжруулахад чиглэсэн төсвийн шинэчлэл хийх зорилгоор төсөв хэлэлцэн батлах процесст зарчмын томоохон өөрчлөлт хийхээр төлөвлөж байна. Тухайлбал, Улсын Их Хурал нь Дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэлд нийцүүлж Засгийн газрын өргөн мэдүүлсэн жилийн төсөв, түүний тодотголыг хэлэлцэн батлахдаа нийт зарлагын хэмжээг нэмэгдүүлэхгүй байх, хэрэв тодорхой хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээний төсвийн зардлыг нэмэгдүүлэх бол бусад хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээний зардлаас мөн хэмжээгээр бууруулдаг байх зарчмын өөрчлөлтийг холбогдох хуулиудад нэмэлт оруулж шийдвэрлэнэ.

Дөрөв.Урсгал зардлын төсвийн төсөлтэй холбогдуулан өөрчлөлт оруулах хуулиуд

1. Төсвийн зөвлөл байгуулж, төсвийн хяналтыг эрчимжүүлнэ. Төсвийн тогтвортой байдлын үндсэн үзүүлэлтүүдийн хэрэгжилтийг хангах чиглэлээр зөвлөмж боловсруулах үүрэг бүхий хараат бус, бие даасан Төсвийн тогтвортой байдлын зөвлөлийг 9 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр УИХ-ын Төсвийн байнгын хорооны дэргэд байгуулахаар тооцож Төсвийн хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулав.

2. Төсөв хэлэлцэн батлах тогтолцоог боловсронгуй болгоно. Эдийн засгийн мөчлөг дагасан төсвийн бодлогыг халах, төсвийн сахилга батыг сайжруулахад чиглэсэн төсвийн шинэчлэл хийх зорилгоор төсөв хэлэлцэн батлах процесст зарчмын томоохон өөрчлөлт хийхээр төлөвлөж байна. Улсын Их Хурал нь Засгийн газрын өргөн мэдүүлсэн жилийн төсөв, түүний тодотголыг Дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэлд нийцүүлж хэлэлцэн батлахдаа нийт зарлагын хэмжээг нэмэгдүүлэхгүй байх, хэрэв тодорхой

хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээний төслийг нэмэгдүүлэх бол бусад хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээний зардлаас мөн хэмжээгээр бууруулдаг байх зарчмын өөрчлөлтийг Төсвийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Улсын Их Хурлын чуулганы нэгдсэн хуралдааны дэгийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд тусгасан болно.

3. Төсвийн зарлагыг их хэмжээгээр нэмэгдүүлэх зарим хуулийн үйлчлэх хугацааг нэг жилээр хойшлуулна. УИХ-аас 2017 оны 2 дугаар сарын 2-ны өдөр нийгмийн хамгааллын салбарын 2 хуулийг шинээр баталж 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс мөрдүүлэхээр шийдвэрлэсэн.

Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуульд малчнаар ажиллаж, нийгмийн даатгалын шимтгэл төлсөн нэг жилийг нэг жил зургаан сараар шимтгэл төлж ажилласан хугацаанд тооцох, эхчүүдийн нийгмийн даатгалын шимтгэлийг төсвөөс хариуцан төлөх зэрэг зохицуулалтын улмаас 2018 онд зардал 103.4 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэхээр байна.

Түүнчлэн Малчин, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчийн тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг нөхөн төлүүлэх тухай хуулийн дагуу нийгмийн даатгалын санд 178.0 тэрбум төгрөгийн орлого төвлөрч, 2018 онд 26.7 тэрбум төгрөгийн зардал гарах боловч цаашид нэмэгдэх зардлын хэмжээ 2019 онд 66.8 тэрбум төгрөг, 2020 онд 120.3 тэрбум төгрөг болж байна. Өөрөөр хэлбэл тогтворгүй богино хугацааны орлогод үндэслэж урт хугацаанд байнгын шинжтэй өсөн нэмэгдэх зардлыг санхүүжүүлэх үр дагавартай байна.

Эдгээр хуулиуд нь богино болон дунд хугацаанд төсөвт ихээхэн хэмжээний дарамт учруулж дунд хугацаанд зардлын зорилтот түвшинг алдагдуулахаар байгаа тул хөтөлбөрийн хүрээнд энэхүү хоёр хуулийг эргэн авч үзэж Малчин, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчийн тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг нөхөн төлүүлэх тухай хуулийг бүхэлд нь, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн малчны тэтгэвэрт гарах насыг 5 жилээр урагшлуулахаас бусад заалтын үйлчлэх хугацааг нэг жилээр буюу 2019 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрийг хүртэл хойшлуулахаар тооцов.

Харин Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт “нийт 20-иос доошгүй жил, үүнээс 15-аас доошгүй жил малчнаар ажиллаж тэтгэврийн даатгалын шимтгэл төлсөн эрэгтэй 55 нас хүрсэн, нийт 20-иос доошгүй жил, үүнээс 12 жил 6 сараас доошгүй жил малчнаар ажиллаж тэтгэврийн даатгалын шимтгэл төлсөн эмэгтэй 50 нас хүрсэн бол өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгоно” гэсэн заалтын үйлчлэлийг 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс хэрэгжихээр буюу одоогийн заалтыг хэвээр үлдээхээр тооцлоо.

1. Хүүхэд харах үйлчилгээний удирдлага, зохион байгуулалтыг боловсролын салбарт хариуцуулна. Хүүхэд харах үйлчилгээний тухай хууль хэрэгжээд 2 жил болж байгаа боловч уг үйлчилгээг боловсролын мэргэжил арга зүй, удирдлагаар хангах асуудал учир дутагдалтай явж ирсэн байна. Иймд хуулийн хэрэгжилтийн зохицуулалтыг илүү оновчтой болгох үүднээс удирдлага зохион байгуулалт, санхүүжилтийг Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдаас Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайдад шилжүүлэхээр тооцож хуулийн төслийг боловсруулав.

2. Эрүүл мэндийн даатгалын санг бие даалгана. Эрүүл мэндийн салбарын нөөцийн хуваарилалт, худалдан авах үйл ажиллагааг сайжруулах үйл ажиллагааны хүрээнд УИХ-ын 2016 оны 45 дугаар тогтоолоор батлагдсан Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 3.3.21-д “Эрүүл мэндийн даатгалын бие даасан байгууллагыг бүрдүүлж, даатгуулагч төвтэй, орчин үеийн менежмент бүхий стратегийн идэвхтэй худалдан авагч болгон хөгжүүлнэ” гэсэн хэсгийг үндэслэн Эрүүл мэндийн даатгалын санг 2018 оны 1 сарын 1-ний өдрөөс эхлэн бие даан үйл ажиллагаагаа явуулахаар тооцож Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын багцаас Эрүүл мэндийн сайдын багцад холбогдох орон тоо, зардал, хөрөнгө болон орлого, эх үүсвэрийг шилжүүлэх зохицуулалт хийхээр төсвийн төсөлд тусгасан. Үүнтэй холбогдуулан Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүд болон “Төрийн захиргааны байгууллагын тогтолцоо, бүтцийн ерөнхий бүдүүвчийг шинэчлэн батлах тухай” Монгол Улсын Их Хурлын тогтоолын хавсралтад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай Монгол Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг тус тус боловсруулав.

Түүнчлэн, ЭМД-ын шимтгэлээ өөрсдөө хариуцан төлдөг малчин, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч иргэн болон ажил хөдөлмөр эрхлээгүй хүмүүсийн төлбөл зохих шимтгэлийн доод хэмжээ хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээний 2 хувиар тооцож ногдуулдаг байсныг нэг пунктээр бууруулах өөрчлөлтийг Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуульд тусгав. Ингэснээр тэдний жилд төлөх шимтгэлийн зардлын ачаалал 50 хувиар буурч эрүүл мэндийн даатгалд хамрагдах идэвх сайжрах юм.

3. Монгол улсын 2018 оны төсвийн тухай хууль батлагдсантай холбогдуулан авах зарим арга хэмжээний тухай. Монгол Улсын 2018 оны төсвийн тухай хуульд бүх шатны төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын багцад “сахилга, хариуцлага, ажлын үр дүнг урамшуулах” зориулалтаар батлагдсан хөрөнгийг зарцуулах, түүнчлэн орон нутгийн 2018 оны төсвийн суурь зарлагад тооцогдох хөрөнгийн зардлын хэмжээг нэмэгдүүлсэнтэй холбогдуулан Засгийн газар болон аймгийн Засаг дарга нарт үүрэг өгөх агуулга бүхий УИХ-ын тогтоолын төслийг боловсруулав.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ТАМГЫН ГАЗРЫН ДАРГА

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн Тамгын газрын даргын төсвийн багцын 2018 оны улсын төсвөөс санхүүжих урсгал зардлыг 4,470.3 сая төгрөгөөр тооцож төсөвлөв. Төсвийн төслийг боловсруулахдаа Ерөнхийлөгчийн Тамгын газрын даргын 2017 оны 8 дугаар сарын 15-ны өдрийн ТГ/493 тоот албан бичгээр ирүүлсэн 2018 оны төсвийн төслийн саналыг үндэслэн тооцов.

Хүснэгт №65. Хөтөлбөрийн зардлын хураангуй /сая төгрөг/

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ТАМГЫН ГАЗРЫН ДАРГА	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 төсөл
Хөтөлбөрүүдийн нийт дүн	3,618.5	4,546.7	4,546.7	4,470.3
Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн бодлого, үйл ажиллагаа	3,556.6	4,461.7	4,461.7	4,400.9
Ерөнхийлөгчийн судалгаа шинжилгээ	61.9	85.0	85.0	69.4

Ерөнхийлөгчийн Тамгын газрын даргын төсвийн багцын урсгал зардал нь 2017 оны түвшинд төсөвлөгдсөн байна.

Хүснэгт №66. ТЕЗ-ын 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн зардлын тойм /сая төгрөг/

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ТАМГЫН ГАЗРЫН ДАРГА	Урсгал зардал	Үүнээс		
		Цалин НДШ	Бараа үйлч. бусад	Тагаас шилжүүлэг
Хөтөлбөрүүдийн нийт дүн	4,470.3	1,102.5	3,166.5	201.3
Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн бодлого, үйл ажиллагаа	4,400.9	1,050.3	3,150.5	200.1
Ерөнхийлөгчийн судалгаа шинжилгээ	69.4	52.2	16.0	1.2

Хөтөлбөр 1. Монгол Улсын ерөнхийлөгчийн бодлого, үйл ажиллагаа

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн төсвийг боловсруулахдаа үйл ажиллагааг хэвийн явуулах, төсвийн хөрөнгийн ашиглалт, үр өгөөжийг дээшлүүлэх, төлөвлөсөн хөтөлбөр, арга хэмжээг бүрэн гүйцэтгэх зарчмыг баримталж нийт 4,400.9 сая төгрөг зарцуулахаар төсөвлөв.

Хүснэгт №67. Хөтөлбөрийн зардлын хуваарилалт /зориулалт ба арга хэмжээгээр, сая төгрөг/

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн бодлого, үйл ажиллагаа	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	3,556.6	4,461.7	4,461.7	4,400.9
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	2,312.3	2,641.6	2,641.6	2,644.8
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	13.6	0.0	0.0	0.0
80215 Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	150.0	0.0	0.0	0.0
80310 Төрийн шагнал, одон, медаль	294.8	393.0	393.0	393.0
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, дэмжлэг	108.0	174.1	174.1	96.6
80814 Төрөөс иргэдэд үзүүлэх бусад тэтгэмж, дэмжлэг	90.0	90.0	90.0	90.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	13.5
81518 Мөрийн хөтөлбөрт тусгагдсан хэмжээ	526.5	1,163.0	1,163.0	1,163.0
82802 Улсын ой тэмдэглэх	56.4	0.0	0.0	0.0
82808 Бусад баяр ёслол, тэмдэглэлт арга хэмжээ	5.0	0.0	0.0	0.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	3,556.6	4,461.7	4,461.7	4,400.9
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	3,556.6	4,461.7	4,461.7	4,400.9
Орон тоо	56	56	56	56

Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	3,556.6	4,461.7	4,461.7	4,400.9
00003 Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн төсөв	2,173.0	2,996.6	2,996.6	2,996.6
00004 Ерөнхийлөгчийн Тамгын газар	1,383.6	1,465.1	1,465.1	1,404.3

Хөтөлбөр 2. Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн судалгаа шинжилгээ

Монгол хэл, бичиг үсгийг хэрэглэх, хамгаалах, хөгжүүлэх, энэ чиглэлээр хийгдэх сургалт судалгааг өргөжүүлэх, дэмжих чиглэлээр бодлого боловсруулах, хэрэгжилтийг зохицуулахад хөтөлбөрийн зорилт, үйл ажиллагаа чиглэгдэж байна.

Хөтөлбөрийн урсгал зардлыг нийт 69.4 сая төгрөгөөр төсөвлөсөн нь 2017 оны тодотгосон төсөвтэй харьцуулахад 15.6 сая төгрөгөөр буурч байгаа нь 2017 онд тэтгэвэрт гарсан ажилтанд олгосон нэг удаагийн тэтгэмжийн зардал буурсантай холбоотой байна.

Хүснэгт №68. Хөтөлбөрийн зардлын хуваарилалт /төсвийн ангиллуудаар, сая төгрөг/

Ерөнхийлөгч, хууль тогтоох болон гүйцэтгэх засаглалын удирдлагын судалгаа шинжилгээ (70104)	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	61.9	85.0	85.0	69.4
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	61.3	65.2	65.2	68.2
80103 Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	0.6	0.0	0.0	0.0
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, дэмжлэг	0.0	19.8	19.8	0.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	1.2
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	61.9	85.0	85.0	69.4
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	61.9	85.0	85.0	69.4
Орон тоо	4	4	4	4
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	61.9	85.0	85.0	69.4
10577 Хэлний бодлогын үндэсний зөвлөлийн ажлын алба	61.9	85.0	85.0	69.4

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА

Монгол Улсын Их Хурлын даргын төсвийн багцын 2018 урсгал зардлыг 28,114.9 сая төгрөгөөр тооцож төсөвлөлөө.

Хүснэгт №69. Хөтөлбөрийн зардлын хураангуй /сая төгрөг/

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 төсөл
Хөтөлбөрүүдийн нийт дүн	16,686.0	23,362.6	29,522.6	28,114.9
Хууль тогтоох, хуулийн хэрэгжилтэд хяналт тавих	16,686.0	23,362.6	29,522.6	28,114.9

Улсын Их Хурлын үйл ажиллагааг хэвийн явуулах, УИХ-ын хөтөлбөр, арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд хүрэлцэхүйц байх, Монгол Улсын Их Хурлын гишүүний бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаатай холбоотой зардлыг Улсын Их Хурлын 2008 оны 28 дугаар тогтоолоор баталсан хэмжээгээр бүрэн тооцох, Байнгын хороод, Улсын Их Хурал дахь намын бүлгийн ажлын албаны зардлыг 2017 оны түвшинд байхаар тооцлоо.

Хүснэгт №70. ТЕЗ-ын 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн зардлын тойм /сая төгрөг/

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА	Үүнээс
------------------------------	--------

	Урсгал зардал	Цалин НДШ	Бараа үйлч. бусад	Татаас шилжүүлэг
Хөтөлбөрүүдийн нийт дүн	28,114.9	9,789.7	17,854.5	470.7
Хууль тогтоох, хуулийн хэрэгжилтэд хяналт тавих	28,114.9	9,789.7	17,854.5	470.7

Хөтөлбөр . Хууль тогтоох, хуулийн хэрэгжилтэд хяналт тавих

Хууль тогтоох, хуулийн хэрэгжилтэд хяналт тавих хөтөлбөрийн хүрээнд 2018 онд Улсын Их Хурлын хэвийн үйл ажиллагааг хангах, Улсын Их Хурлын гишүүдийн бүрэн эрхийг хэрэгжүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэх, Монгол Улсын Их Хуралд мэргэжил, арга зүй, техник, зохион байгуулалтын туслалцаа үзүүлэхэд чиглэсэн багц үйл ажиллагаа хамаарна.

Хөтөлбөрийн төсвийн төслийг боловсруулахдаа 2017 онд хэрэгжүүлсэн нэг удаагийн арга хэмжээний зардлыг бууруулж, зайлшгүй шаардлагатай зарим арга хэмжээний зардлыг шинээр нэмж тусгасан болно. Тухайлбал, төсвийн хяналтыг эрчимжүүлэх зорилгоор нийт төсвийн хүрээнд хараат бус төсвийн хяналтыг хэрэгжүүлэх Төсвийн тогтвортой байдлын зөвлөл 9 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр УИХ-ын дэргэд байгуулагдаж байгаатай холбоотойгоор тус Зөвлөлийн үйл ажиллагааны зардал 265.6 сая төгрөг, Улсын Их Хурлын гадаад харилцаа өргөжиж байгаа, Улсын Их Хурлын гишүүд орон нутагт ажиллахтай холбоотой үйл ажиллагааны урсгал зардлыг зохих түвшинд тусгалаа.

Хүснэгт №71. Хөтөлбөрийн зардлын хуваарилалт /зориулалт ба арга хэмжээгээр, сая төгрөг/

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	16,686.0	23,362.6	29,522.6	28,114.9
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	10,842.0	11,929.5	12,429.5	12,391.0
80108 УИХ-ын гишүүний төсөв	4,587.2	9,810.6	14,370.6	14,370.6
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	371.0	571.1	571.1	597.0
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	24.6	20.0	20.0	20.0
80509 Олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	24.8	43.1	43.1	43.1
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	341.1	418.9	1,018.9	148.9
80813 Хуульд заасан үндэслэлээр нөхөн олговор	53.7	100.0	100.0	100.0
80815 Сонгуулийн үр дүнгээр чөлөөлөгдсөн нөхөн олговор	305.5	450.0	450.0	0.0
80820 Бусад тусламж, дэмжлэг	11.4	19.5	19.5	19.5
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	159.3
81546 Санал асуулга зохион байгуулах	0.0	0.0	500.0	0.0
82808 Бусад баяр ёслол, тэмдэглэлт арга хэмжээ	124.8	0.0	0.0	0.0
83112 Хөтөлбөр төслийн дотоод урсгал зардал	0.0	0.0	0.0	265.6
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	16,686.0	23,362.6	29,522.6	28,114.9
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	16,686.0	23,362.6	29,522.6	28,114.9
Орон тоо	626	626	626	622
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	16,686.0	23,362.6	29,522.6	28,114.9
00001 Улсын Их Хурал	16,686.0	23,362.6	29,522.6	28,114.9

СОНГУУЛИЙН ЕРӨНХИЙ ХОРООНЫ ДАРГА

Сонгуулийн Ерөнхий Хорооны даргын төсвийн багцын 2018 оны урсгал зардлыг 1,139.0 сая төгрөгөөр төсөвлөсөн бөгөөд 2017 оны ХБГ-тэй харьцуулахад 14,613.6 сая төгрөгөөр буурсан үзүүлэлттэй байна.

Хүснэгт №72. Хөтөлбөрийн зардлын хураангуй /сая төгрөг/

СОНГУУЛИЙН ЕРӨНХИЙ ХОРООНЫ ДАРГА	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 төсөл
Хөтөлбөрүүдийн нийт дүн	28,594.6	15,752.6	15,752.6	1,139.0
Бүх шатны сонгууль зохион байгуулах (70403)	28,594.6	15,752.6	15,752.6	1,139.0

Төсвийн зардал буурч байгаа нь 2017 онд зохион байгуулагдсан Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн сонгуулийн зардал 2018 онд буурсантай холбоотой байна. Сонгуулийн ерөнхий хорооны үйл ажиллагааны урсгал зардал нь 1,139.0 сая төгрөг бөгөөд үүнээс Цалин, НДШ-ийн зардал 480.7 сая төгрөг, бусад бараа үйлчилгээний зардал 617.0 сая төгрөг, шилжүүлгийн зардал 41.3 сая төгрөг байна.

Хүснэгт №73: ТЕЗ-ын 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн зардлын тойм /сая төгрөг/

СОНГУУЛИЙН ЕРӨНХИЙ ХОРООНЫ ДАРГА	Урсгал зардал	Үүнээс		
		Цалин НДШ	Бараа үйлч. бусад	Татаас шилжүүлэг
Хөтөлбөрүүдийн нийт дүн	1,139.0	480.7	617.0	41.3
Бүх шатны сонгууль зохион байгуулах (70403)	1,139.0	480.7	617.0	41.3

Хөтөлбөр : Бүх шатны сонгууль зохион байгуулах

Сонгуулийн тухай хуулиар аливаа сонгуулийн саналыг тоолохдоо санал тоолох төхөөрөмжөөр тоолж үр дүнг гаргадаг зохицуулалт бий болсон. Иймд хууль тогтоомжид заасан ээлжит сонгууль явуулахаас бусад жилүүдэд зохион байгуулагдах нөхөн болон дахин сонгуулийг өмнөх жилүүдийн гүйцэтгэлд үндэслэн 2018 онд нийт 220.1 сая төгрөгөөр тооцож төсвийн төсөлд тусгалаа. Мөн нөхөн болон дахин сонгуульд санал тоолох төхөөрөмж ашиглах болсонтой холбогдуулан гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил үйлчилгээний зардлыг 44.6 сая төгрөгөөр тусгалаа.

Хүснэгт №74 . Хөтөлбөрийн зардлын хуваарилалт /төсвийн ангиллуудаар, сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Бүх шатны сонгууль зохион байгуулах (70403)	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	28,594.6	15,752.6	15,752.6	1,139.0
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	521.2	574.0	574.0	616.0
80103 Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	44.6
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	0.0	0.2	0.2	0.1
80224 Зөвлөл, хороо, комиссын гишүүдийн ажлын хөлс	19.0	32.3	32.3	32.3
80226 Байр ашиглалтын үйлчилгээ	152.4	159.2	159.2	184.7
80509 Олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	2.5	26.1	26.1	26.1
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	1.2	6.7	6.7	6.7
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	8.4
81501 Ерөнхийлөгчийн сонгууль	0.0	14,954.1	14,954.1	0.0
81502 УИХ-ын сонгууль	14,516.5	0.0	0.0	0.0
81503 Орон нутгийн сонгууль	12,166.2	0.0	0.0	0.0
81504 УИХ-д суудалтай намуудад олгох дэмжлэг	1,215.5	0.0	0.0	0.0
81555 Нөхөн болон дахин сонгууль	0.0	0.0	0.0	220.1
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	28,594.6	15,752.6	15,752.6	1,139.0

31 Улсын төсвөөс санхүүжих	28,594.6	15,752.6	15,752.6	1,139.0
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	0.0	0.0	0.0	0.0
Орон тоо - Албан тушаалаар	30	30	30	30
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	28,594.6	15,752.6	15,752.6	1,139.0
00079 Сонгуулийн ерөнхий хороо	28,333.2	15,471.5	15,471.5	858.3
10074 Мэдээллийн технологийн төв	261.4	281.0	281.0	280.7

УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ ШҮҮГЧ

Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгчийн төсвийн багцын 2018 оны төсвийн урсгал зардалд нийт **3,998.1** сая төгрөг тусгав. Энэ нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулбал 53.8 сая төгрөгөөр буурсан байна.

Хүснэгт №75. Хөтөлбөрүүдийн хураангуй /сая төгрөгөөр/

Хөтөлбөрийн нэр	2016 гүйц.	2017 год.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ ШҮҮГЧ	3,334.8	4,051.9	4,051.9	3,998.1
Хяналтын шатны шүүн таслах ажиллагаа (70702)	3,334.8	4,051.9	4,051.9	3,998.1

Урсгал зардлын өөрчлөлтөд тэтгэвэрт гарахад олгох тэтгэмжийн зардал 2017 оны тодотгосон төсвөөс 436.8 сая төгрөгөөр, тэтгэвэрт гарсан хүний оронд томилгоо хийхгүйгээр цалингийн зардал 28.9 сая төгрөгөөр тус тус буурсан, байр ашиглалтын тогтмол зардал өссөний улмаас 39.9 сая төгрөгөөр, Улсын Дээд шүүхийн 2-р байрны хэрэгцээний халуун усны бойлерт ялтаст дулаан солилцуур угсрах болон барилгын засварын ажлын зардал, газрын төлбөрийн зардалд 50.8 сая төгрөгөөр, Улсын дээд шүүх болон Оюуны өмч, улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын хооронд 2017 оны 6 дугаар сард байгуулсан “Улсын бүртгэлийн мэдээлэл солилцох тухай” гэрээний дагуу төрийн байгууллага хооронд мэдээллийг цахим хэлбэрээр солилцох ажлын хүрээнд сувгийн түрээс, байр талбайн төхөөрөмж, холболтын хураамжийн зардалд 130.0 сая төгрөгөөр, орон нутгийн шүүхүүдэд сургалт зохион байгуулахад дотоод томилолт, зочин төлөөлөгч хүлээн авах зардалд 78.0 сая төгрөгөөр, Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшууллын зардалд 31.2 сая төгрөг нэмэгдүүлэн төсөвт тусгасан нь нөлөөлсөн байна.

Хүснэгт №76. Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн хураангуй зардлын тойм /Зардлын эдийн засгийн томсгосон ангиллаар, сая төгрөгөөр/

Хөтөлбөрийн нэр	Урсгал зардал	Үүнээс:		
		Цалин, НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ ШҮҮГЧ	3,998.1	2,869.1	1,063.2	65.8
Хяналтын шатны шүүн таслах ажиллагаа	3,998.1	2,869.1	1,063.2	65.8

Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгчийн 2018 оны төсвийн төсөлд Шүүгчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 24 дэх зүйлийн 24.1 дэх хэсэгт заасны дагуу Улсын дээд

шүүхийн Ерөнхий шүүгч, шүүгч нийт 25 шүүгчийн амь насны даатгалын зардалд 72.3 сая төгрөгийг 2017 оны тодотгосон төсвийн төвшинд, шүүгчийн тэтгэвэрт гарахад олгох тэтгэмжийн зардалд 29.6 сая төгрөг тус тус нэмж тусгав.

Хүснэгт №77. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Хяналтын шатны шүүн таслах ажиллагаа (70702)	2016 гүйц.	2017 год.	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	3,334.8	4,051.9	4,051.9	3,998.1
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	3,105.0	3,566.7	3,566.7	3,918.5
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	0.0	9.9	9.9	9.9
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	0.0	3.9	3.9	3.9
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	229.8	471.4	471.4	34.6
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	31.2
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	3,334.8	4,051.9	4,051.9	3,998.1
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	3,334.8	4,051.9	4,051.9	3,998.1
Орон тоо	129	129	129	129
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	3,334.8	4,051.9	4,051.9	3,998.1
00115 Улсын дээд шүүх	3,334.8	4,051.9	4,051.9	3,998.1

УЛСЫН ЕРӨНХИЙ ПРОКУРОР

Улсын ерөнхий прокурорын төсвийн багцын 2018 оны төсвийн урсгал зардалд нийт **28,485.8** сая төгрөг тусгав. Энэ нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулбал 1,994.5 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн байна.

Хүснэгт №78. Хөтөлбөрүүдийн хураангуй /сая төгрөгөөр/

Хөтөлбөрийн нэр	2016 гүйц.	2017 год.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
УЛСЫН ЕРӨНХИЙ ПРОКУРОР	16,167.8	25,991.3	26,491.3	28,485.8
Прокурорын хяналт (70703)	16,167.8	25,991.3	26,491.3	28,485.8

Төсвийн урсгал зардлын өсөлтөд Өвөрхангай аймгийн Прокурорын газар, Баянзүрх дүүргийн прокурорын газар, Тээврийн прокурорын газар, Улсын ерөнхий прокурорын газрын тамгын газрын 2-р байрны ашиглалтын тогтмол зардал болон шинэчлэн батлагдаж хэрэгжиж буй Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулиудыг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах бараа үйлчилгээний зардлыг тооцон нэмэгдүүлсэн нь голлох нөлөөлөл үзүүлж байна.

Хүснэгт №79. Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн зардлын тойм /Зардлын эдийн засгийн томсгосон ангиллаар, сая төгрөгөөр/

Хөтөлбөрийн нэр	Урсгал зардал	Үүнээс:		
		Цалин, НДШ	Бараа үйлчилгээ-ний бусад	Тагаас шилжүү-лэг
УЛСЫН ЕРӨНХИЙ ПРОКУРОР	28,485.8	24,124.3	3,797.7	563.8
Прокурорын хяналт	28,485.8	24,124.3	3,797.7	563.8

Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн урсгал зардал дараахь үндэслэл, шалтгааны улмаас нэмэгдсэн байна. Үүнд:

1.Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулиудыг хэрэгжүүлэхэд прокуроруудад захиргааны зөрчил болон эрүүгийн хэргүүдэд хяналт тавих ачаалал нэмэгдэж байгаатай холбоотойгоор аймаг, нийслэлийн прокурорын газарт зөрчлийн асуудлаар дагнасан 20 прокурорын орон тооны цалин, нийгмийн даатгалын шимтгэлийн зардалд 707.9 сая төгрөг нэмэгдүүлэн төсвийн төсөлд тусгав.

1.1.Прокурор зөрчлийн хэрэг бүртгэлтэд хяналт тавихдаа зөрчлийн хэрэг бүртгэлтийн ажиллагааг хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу явуулсан эсэх, холбогдох хуулийг зөв хэрэглэсэн эсэх, уг ажиллагаанд хүний эрх, эрх чөлөөг баталгаатай хангасан эсэхийг хянах, зөрчил хянан шийдвэрлэх шүүх хуралдаанд оролцох чиг үүргийг хэрэгжүүлэхээр Зөрчлийн тухай хууль, Зөрчил хянан шийдвэрлэх тухай хуульд заасан. Статистик мэдээллээс үзэхэд, хуулийн шинэ орчинд нэг жилд 11179 улсын байцаагчийн шалгах 1168000 зөрчлийн хэрэг бүртгэх ажиллагаанд прокурорын хяналт тавихаар байгаа нь нэг сард 97333, хоногт 4424 хэргийн материалыг хянан шийдвэрлэхээр байгаа юм. Иймд Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн дагуу прокурорын хяналт тавих зөрчлийн болон эрүүгийн хэргийн тоо нэмэгдэхтэй холбоотойгоор прокурорын тогтоол, прокурорын хариу мэдэгдэх хуудас, прокурорын мэдэгдэл, шаардлага, шүүхэд дүгнэлт бичих бичиг хэргийн зардал болон шуудан харилцааны холбооны зардлыг 377.9 сая төгрөгөөр нэмж тусгав.

1.2.Түүнчлэн Прокурорын тухай хууль болон шинээр хэрэгжиж буй дээр дурдсан хуулиуд, эдгээр хуульд нийцүүлэн Улсын Ерөнхий Прокурорын тушаалаар шинэчлэн баталсан журам, заавруудыг прокурорууд болон цагдаа, шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэгч, шүүхийн шинжилгээний алба хаагч нарт таниулж сургалт явуулах, ном хэвлэл, тараах материал, товхимол, хуулийн тайлбарууд хэвлэн нийтлэхэд 181.6 сая төгрөгийг нэмж тусгав.

1.3.Улсын хэмжээнд 2016 онд 8942 албан тушаалтан 665,379 хэрэгт хэрэг бүртгэл явуулж шийдвэрлэсэн бөгөөд прокурорын байгууллага захиргааны зөрчлийн хэрэг бүртгэлтийн ажиллагаа, түүнд тавьсан хяналтын ажлын чиглэлээр 377 удаагийн шалгалтаар 56691 хэрэгт шалгалт хийсэн. Дээрх статистик тооноос үзэхэд, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуулийн дагуу прокурорын хяналтыг хэрэгжүүлэх шалгалтын тоо 2 дахин нэмэгдэхээр байгаа тул дотоод томилолтын зардлыг 42.0 сая төгрөгөөр, эд мөрийн баримтыг хадгалах, шинжлүүлэх зардал, шинжээч, орчуулагч, хэлмэрчийн зардал, экскумаци хийх зэрэг байцаан шийтгэх ажиллагааны зардлыг 164.7 сая төгрөгөөр нэмж тусгав.

2.Прокурорын тухай хууль болон Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн зарлигаар баталсан “Прокурорын дүрэмт хувцасны загвар”-ын дагуу прокуроруудад тавьж олгосон дүрэмт хувцасны эдэлгээний хугацаа 2016 онд дууссан тул уг зардалд 315.8 сая төгрөгийг төсөлд тусгав.

3.Татаас шилжүүлгийн зардалд 6 прокурор, 2 төрийн үйлчилгээний албан хаагчид олгох тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмжийн зардлын 403.8 сая төгрөгийг тусгасан нь өмнөх оны төвшнөөс 28.9 сая төгрөгөөр өссөн байна.

Тэтгэвэрт гарах албан хаагчийн оронд томилгоо хийхгүйгээр тооцож, 48.1 сая төгрөгийг цалингийн сангаас бууруулав. Мөн төрийн өндөр албан тушаалтан болон прокуророос бусад Сахилга, хариуцлага ажлын үр дүнгийн урамшуулал мөнгөн тусламжийн зардалд нийт 143.7 сая төгрөг төсвийн төсөлд тусгав.

Хүснэгт №80. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Прокурорын хяналт (70703)	2016 гүйц.	2017 год.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	16,167.8	25,991.3	26,491.3	28,485.8
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	15,881.0	25,451.0	25,951.0	27,597.4
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	223.7	401.7	401.7	420.1
80811 Нүүлгэн шилжүүлэх зардал	0.0	7.0	7.0	28.4
82201 Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ⁷	63.1	131.6	131.6	0.0
82315 Байцаан шийтгэх ажиллагаа	0.0	0.0	0.0	296.2
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	143.7
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	16,167.8	25,991.3	26,491.3	28,485.8
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	16,167.6	25,991.3	26,491.3	28,485.8
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	0.2	0.0	0.0	0.0
Орон тоо	984	984	984	1004
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	16,167.8	25,991.3	26,491.3	28,485.8
Улсын ерөнхий прокурорын газар	2,916.3	4,618.8	5,118.8	7,269.8
Аймаг, дүүрэг дэх Прокурорын газар	12,684.1	20,470.8	20,470.8	20,346.9
Бусад харьяа нэгж, байгууллагууд	567.4	901.7	901.7	869.1

МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ДАРГА

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн цэцийн даргын төсвийн багцын 2018 оны төсвийн урсгал зардалд нийт **1,693.0** сая төгрөг тусгав. Энэ нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулбал 107.6 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн байна.

Хүснэгт №81. Хөтөлбөрүүдийн хураангуй /сая төгрөгөөр/

Хөтөлбөрийн нэр	2016 гүйц.	2017 год.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ДАРГА	790.3	1,585.4	1,585.4	1,693.0
Үндсэн хуулийн биелэлтэд дээд хяналт тавих (70404)	790.3	1,585.4	1,585.4	1,693.0

Үндсэн хуулийн цэцэд маргаан хянан шийдвэрлэх ажиллагааны тухай хуулийн 34 дүгээр зүйлд “Цэцийн шийдвэрийн товч агуулгыг хэвлэл, мэдээллийн хэрэгслээр нийтэд нэн даруй мэдээлнэ. Түүнчлэн Цэцийн нээлттэй хуралдааны шийдвэрийг бүрэн эхээр нь “Төрийн мэдээлэл” сэтгүүлд нийтэлнэ” гэж заасны дагуу мэдээлэл, сурталчилгааны зардалд 8.0 сая төгрөг, цэцийн шийдвэрийг хэвлэн нийтлэх зардалд 23.3 сая төгрөг, тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмжийн зардалд 326.9 сая төгрөгийг тус тус хянаж тусгав.

⁷ “Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх” зориулалтад Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн дагуу прокурорын хяналтыг хэрэгжүүлэхэд гарах байцаан шийтгэх ажиллагааны зардлыг өмнөх онуудад тусгаж төлөвлөсөн бөгөөд 2018 оны төсвийн төсөлд прокурор, хууль сахиулах салбарын зарим байгууллагын байцаан шийтгэх ажиллагааны зардлыг нэг зориулалтаар тусгахаар төлөвлөж, “Байцаан шийтгэх ажиллагаа” зориулалтад зардлыг шилжүүлэн тусгасан болно.

Хүснэгт №82. ТЕЗ-ын хэрэгжүүлэх хөтөлбөрүүдийн зардлын тойм /Зардлын эдийн засгийн томсгосон ангиллаар, сая төгрөгөөр/

Хөтөлбөрийн нэр	Урсгал зардал	Үүнээс:		
		Цалин, НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ДАРГА	1,693.0	1,055.8	294.9	342.3
Үндсэн хуулийн биелэлтэд дээд хяналт тавих	1,693.0	1,055.8	294.9	342.3

Үндсэн хуулийн цэцийн байрны аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор хяналтын камер, дэлгэцийн зардалд 3.8 сая төгрөг, Үндсэн хуулийн шүүхүүдийн Дэлхий дахины бага хурлын болон Азийн үндсэн хуулийн шүүхүүдийн нийгэмлэгийн хурал, зөвлөгөөнд оролцох томилолт, зочны зардалд 12.2 сая төгрөг нэмж тусгав.

Монгол Улсын Үндсэн хууль батлагдсаны 25 жилийн ойг тэмдэглэн өнгөрүүлэх зардалд 2017 оны төсөвт тусгагдсан нэг удаагийн шинж чанартай арга хэмжээний 79.5 сая төгрөгийн зардлыг бууруулав.

Хүснэгт №83. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Үндсэн хуулийн биелэлтэд дээд хяналт тавих (70404)	2016 гүйц.	2017 год.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	790.3	1,585.4	1,585.4	1,693.0
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	788.3	1,375.3	1,375.3	1,341.3
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	0.0	7.9	7.9	7.9
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	1.0	1.5	1.5	1.5
80509 Гадаадын болон олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	0.0	2.8	2.8	2.8
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	1.0	197.9	197.9	329.9
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	9.6
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	790.3	1,585.4	1,585.4	1,693.0
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	790.3	1,585.4	1,585.4	1,693.0
Орон тоо	41	41	41	41
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	790.3	1,585.4	1,585.4	1,693.0
00112 Үндсэн хуулийн цэц	790.3	1,585.4	1,585.4	1,693.0

ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА

Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн даргын төсвийн багцын 2018 оны төсвийн урсгал зардалд нийт **48,604.8** сая төгрөг тусгав. Энэ нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулбал 2,309.7 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн байна.

Хүснэгт №84. Хөтөлбөрүүдийн хураангуй /сая төгрөгөөр/

Хөтөлбөрийн нэр	2016 гүйц.	2017 год.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА	47,859.8	46,295.1	46,295.1	48,604.8
Шүүхийн бие даасан хараат бус байдлыг хангах	47,859.8	46,295.1	46,295.1	48,604.8

Хүснэгт №85. Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн хураангуй тойм /Зардлын эдийн засгийн томсгосон ангиллаар, сая төгрөгөөр/

Хөтөлбөрийн нэр	Урсгал зардал	Үүнээс:		
		Цалин, НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
ШҮҮХИЙН ЕРӨНХИЙ ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА	48,604.8	37,729.5	9,224.3	1,651.0
Шүүхийн бие даасан хараат бус байдлыг хангах	48,604.8	37,729.5	9,224.3	1,651.0

Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн урсгал зардал дараахь үндэслэл, шалтгааны улмаас нэмэгдсэн байна. Үүнд:

1. Байрны түрээсийн зардлыг Сонгинохайрхан дүүргийн иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн байрны түрээсийн зардалд 60.0 сая төгрөгөөр, шүүхээр шийдвэрлэгдэж буй хэрэг маргаан сүүлийн 4 жилийн хугацаанд 44.2 хувиар нэмэгдсэнтэй холбогдуулан бичиг хэрэг, шуудан, холбооны зардлыг 437.4 сая төгрөгөөр, хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх зардлыг Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх, шинээр батлагдсан хуулиудын сургалтыг бүх шатны шүүхийн шүүгч нарт зохион байгуулахад 345.0 сая төгрөгөөр тус тус нэмэгдүүлэн төсвийн төслийг боловсруулав.

2. Эрүүгийн хууль, Зөрчлийн хууль, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулиудын хэрэгжилтийг 2017 оны орон тоонд багтаан хэрэгжүүлэхээр тооцож, шүүх бүрэлдэхүүн хүрэлцэхгүй аймгийн шүүх зэргэлдээ аймгийн шүүхээс шүүгч томилолтоор ажиллуулахад дотоод томилолт, тээвэр шатахууны зардалд 469.3 сая төгрөгийг нэмж тусгав.

3. Татаас шилжүүлгийн зардалд 11 шүүгч, 7 захиргааны болон үйлчилгээний ажилтны тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмжийн зардлын 1,196.2 сая төгрөгийг тусгасан нь өмнөх оны төвшнөөс 10.9 сая төгрөгөөр өссөн байна. Сахилга, хариуцлага ажлын үр дүнгийн урамшуулалын зардалд төрийн өндөр албан тушаалтан болон шүүгчээс бусад төрийн албан хаагчдад нийт 454.8 сая төгрөг нэмж тусгав.

Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн даргын 2017 оны төсөвт Ажлын албаны орон тоог бууруулсны улмаас ажлаас чөлөөлөгдсөн ажилтанд олгох тэтгэмжийн зардалд 125.0 сая төгрөг тусгагдсаныг 2018 оны төсвийн төсөлд бууруулав.

Хүснэгт №86. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Шүүхийн бие даасан хараат бус байдлыг хангах (70701)	2016 гүйц.	2017 год.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	47,859.8	46,295.1	46,295.1	48,604.8
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	45,960.9	44,320.3	44,320.3	46,141.0
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	49.1	50.7	50.7	50.7
80215 Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил ⁸	12.3	139.0	139.0	0.0

⁸ “Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил” зориулалтад шүүхийн үйл ажиллагаатай холбоотойгоор процессийн хуулийн дагуу гарах шинжээч, орчуулагч, хэлмэрч, гэрчийн зардлуудыг нэгтгэн өмнөх онуудад тусгаж байсныг 2018 оны төсвийн төсөлд “Шинжээч, орчуулагч, хэлмэрчийн зардал”, “Гэрчийн зардал”, “Процессийн хуульд заасан бусад зардал” зориулалтаар задалж төлөвлөн, зардлыг шилжүүлэн тусгасан болно.

80220	Холбооны суваг ашигласны хөлс	213.3	166.1	166.1	228.0
80224	Зөвлөл, хороо, комиссын гишүүдийн хөлс	91.4	167.6	167.6	167.6
80226	Байр ашиглалтын үйлчилгээ	0.0	36.3	36.3	42.5
80228	Цахим хуудасны бүртгэлийн хураамж	6.7	10.0	10.0	10.0
80305	Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	0.0	40.5	40.5	30.0
80312	Сургалт семинар	0.0	54.3	54.3	95.0
80802	Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал	1,373.6	1,185.3	1,185.3	1,196.2
80811	Нүүлгэн шилжүүлэх зардал	23.8	0.0	0.0	50.0
80812	Бүтцийн өөрчлөлтийн тэтгэмж	128.7	125.0	125.0	0.0
80835	Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	454.8
82321	Шинжээч, орчуулагч, хэлмэрчийн зардал	0.0	0.0	0.0	90.0
82322	Гэрчийн зардал	0.0	0.0	0.0	30.0
82323	Процессын хуульд заасан бусад зардал	0.0	0.0	0.0	19.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр		47,859.8	46,295.1	46,295.1	48,604.8
31	Улсын төсвөөс санхүүжих	47,825.8	46,235.1	46,235.1	48,544.8
35	Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	34.0	60.0	60.0	60.0
Орон тоо		1960	1960	1960	1,960
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид		47,859.8	46,295.1	46,295.1	48,604.8
Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн ажлын алба		3,001.3	2,248.1	2,248.1	1,747.7
Шүүхийн ерөнхий зөвлөл		4,543.3	4,056.8	4,056.8	4,140.5
Аймаг, дүүрэг дэх Шүүхийн тамгын газар		40,315.2	39,990.2	39,990.2	42,716.2

АВЛИГАТАЙ ТЭМЦЭХ ГАЗРЫН ДАРГА

Авлигатай тэмцэх газрын даргын төсвийн багцын 2018 оны төсвийн урсгал зардалд нийт **14,649.9** сая төгрөг тусгав. Энэ нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулбал 5,255.9 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн байна.

Хүснэгт №87. Хөтөлбөрүүдийн хураангуй /сая төгрөгөөр/

Хөтөлбөрийн нэр	2016 гүйц.	2017 год.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
АВЛИГАТАЙ ТЭМЦЭХ ГАЗРЫН ДАРГА	8,675.1	8,394.4	9,394.0	14,649.9
Авлигатай тэмцэх (70408)	8,675.1	8,394.4	9,394.0	14,649.9

Төсвийн урсгал зардлын өсөлтөд Улсын Их Хурлаас 2016 онд баталсан “Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр”-ийг хэрэгжүүлэх зардал, Эрүүгийн хууль, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хууль шинэчлэн батлагдсантай холбоотойгоор нэмж шаардагдах бараа үйлчилгээний зардлыг тус тус нэмэгдүүлсэн нь голлох нөлөөлөл үзүүлж байна.

Хүснэгт №88. Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн хураангуй зардлын тойм /Зардлын эдийн засгийн томсгосон ангиллаар, сая төгрөгөөр/

Хөтөлбөрийн нэр	Урсгал зардал	Үүнээс:		
		Цалин, НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
АВЛИГАТАЙ ТЭМЦЭХ ГАЗРЫН ДАРГА	14,649.9	3,904.7	10,515.0	230.2
Авлигатай тэмцэх	14,649.9	3,904.7	10,515.0	230.2

Улсын Их Хурлын 2016 оны 51 дүгээр тогтоолоор “Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр”-ийг, Засгийн газрын 2017 оны 114 дүгээр тогтоолоор “Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө”-г баталсан. Иймд уг

хөтөлбөрийг 2018 онд хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлыг хянаж, авлигын эсрэг сургалт, давтан сургалтыг төрийн албан хаагчид, эрэн сурвалжлах сэтгүүлч, төрийн бус байгууллага, олон нийтийн дэд зөвлөлийн гишүүдэд зориулан зохион байгуулахад 800.0 сая төгрөг, Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн мэдээллийн сан бий болгох, мэдүүлгийг цахим хэлбэрээр авах тогтолцоонд бүрэн шилжүүлэхэд 230.0 сая төгрөг, хувийн хэвшлийн байгууллагуудын чадавхжуулах сургалтуудыг зохион байгуулахад 20.0 сая төгрөг, Олон нийтийн хяналтын дэд зөвлөлийг байгуулан ажиллуулахад 930.0 сая төгрөг, мэдээлэл сурталчилгааны зардалд 20.0 сая төгрөг, нийт 2,000.0 сая төгрөгийг тусгав.

Эрүүгийн хууль, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хууль шинэчлэн батлагдсантай холбоотойгоор Авлигатай тэмцэх газрын албан хаагчдад нэмэгдэж буй ачааллыг харгалзан үзэж, бичиг хэрэг, тээвэр шатахуун, шуудан холбоо, томилолтын зардлыг 76.0 сая төгрөгөөр, санхүү, нягтлан бодох бүртгэл, аудитын шинжээчээр шинжилгээ хийлгэх, хавтаст хэргийн материалын гадаад хэлнээс орчуулга хийлгэх, хэлмэрчийн зардал, гэрч хохирогчийг хамгаалах зэрэг байцаан шийтгэх ажиллагааны зардлыг 250.0 сая төгрөгөөр нэмж тусгав.

Татаас шилжүүлгийн зардалд 3 албан хаагчийн тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмжийн зардлын 128.4 сая төгрөгийг тусгасан нь өмнөх оны төвшнөөс 29.7 сая төгрөгөөр өссөн байна. Тэтгэвэрт гарах албан хаагчийн оронд томилгоо хийхгүйгээр тооцож, 26.2 сая төгрөгийг цалингийн сангаас бууруулав. Сахилга, хариуцлага ажлын үр дүнгийн урамшууллын зардалд 51.6 сая төгрөг төсвийн төсөлд тусгав.

Хүснэгт №89. Авлигатай тэмцэх хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөгөөр/

ХӨТӨЛБӨР: Авлигатай тэмцэх (70408)	2016 гүйц.	2017 год.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	8,675.1	8,394.4	9,394.0	14,649.9
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	4,514.4	4,490.6	4,490.6	4,914.8
80103 Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ ⁹	411.5	112.6	612.6	0.0
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	75.8	42.7	42.7	42.7
80215 Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	3,489.0	3,597.5	3,597.5	7,097.5
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	1.7	2.1	2.1	2.1
80509 ОУ байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	40.0	45.2	45.2	45.2
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал	142.7	103.7	103.7	133.4
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	51.6
82313 Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр	0.0	0.0	499.6	2,000.0
82315 Байцаан шийтгэх ажиллагаа	0.0	0.0	0.0	362.6
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	8,675.1	8,394.4	9,394.0	14,649.9
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	8,675.0	8,394.4	9,394.0	14,649.9
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	0.1	0.0	0.0	0.0
Орон тоо	172	172	172	172

⁹ "Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил үйлчилгээ" зориулалтад Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн дагуу гарах байцаан шийтгэх ажиллагааны зардлыг өмнөх онуудад тусгаж төлөвлөсөн бөгөөд 2018 оны төсвийн төсөлд прокурор, хууль сахиулах салбарын зарим байгууллагын байцаан шийтгэх ажиллагааны зардлыг нэг зориулалтаар тусгахаар төлөвлөж, "Байцаан шийтгэх ажиллагаа" зориулалтад зардлыг шилжүүлэн тусгасан болно.

Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид

8,675.1 8,394.4 9,394.0 14,649.9

09697 Авлигатай тэмцэх газар

8,675.1 8,394.4 9,394.0 14,649.9

ҮНДЭСНИЙ АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ЗӨВЛӨЛИЙН НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА

Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийн нарийн бичгийн даргын төсвийн багцын 2018 оны урсгал зардлын төсөвт нийт **2,055.9** сая төгрөг тусгав. Энэ нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулбал 71.6 сая төгрөгөөр өссөн байна.

Хүснэгт №90. Хөтөлбөрүүдийн хураангуй /сая төгрөгөөр/

Хөтөлбөрийн нэр	2016 гүйц	2017 год.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
ҮАБЗ-ийн НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА	1,940.2	1,984.3	1,984.3	2,055.9
Үндэсний аюулгүй байдлыг сахин хамгаалах (70706)	1,940.2	1,984.3	1,984.3	2,055.9

Хүснэгт №91. Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2018 онд хэрэгжүүлэх хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн хураангуй зардлын тойм /Зардлын эдийн засгийн томсгосон ангиллаар, сая төгрөгөөр/

Хөтөлбөрийн нэр	Нийт урсгал зардал	Үүнээс:		
		Цалин, НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
ҮАБЗ-ийн НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА	2,055.9	1,129.3	694.0	232.6
Үндэсний аюулгүй байдлыг сахин хамгаалах	2,055.9	1,129.3	694.0	232.6

Татаас шилжүүлгийн зардалд 5 албан хаагчийн тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмжийн зардлын 198.7 сая төгрөгийг тусгасан нь өмнөх оны төвшнөөс 72.2 сая төгрөгөөр өссөн дүнтэй байна. Түүнчлэн тэтгэвэрт гарах албан хаагчийн оронд томилгоо хийхгүйгээр тооцож, 44.5 сая төгрөгийн зардлыг цалингийн сангаас бууруулав. Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшууллын зардалд 28.2 сая төгрөг төсвийн төсөлд тусгав.

Хүснэгт №92. Үндэсний аюулгүй байдлыг сахин хамгаалах хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөгөөр/

ХӨТӨЛБӨР: Үндэсний аюулгүй байдлыг сахин хамгаалах (70706)	2016 гүйц	2017 год.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	1,940.2	1,984.3	1,984.3	2,055.9
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	1,330.0	1,289.8	1,289.8	1,257.6
80215 Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	505.9	508.2	508.2	507.2
80226 Байр ашиглалтын үйлчилгээ	0.0	47.8	47.8	55.7
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	1.5	2.9	2.9	2.8
80312 Сургалт семинар	0.0	2.6	2.6	0.0
80509 Гадаадын болон олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	5.7	6.5	6.5	5.7
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	28.7	126.5	126.5	198.7
80812 Бүтцийн өөрчлөлтөөр чөлөөлөгдсөн албан хаагчид олгох тэтгэмж	68.4	0.0	0.0	0.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	28.2
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	1,940.2	1,984.3	1,984.3	2,055.9
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	1,940.2	1,984.3	1,984.3	2,055.9

Орон тоо		95	95	95	95
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид		1,940.2	1,984.3	1,984.3	2,055.9
08610 Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөл		1,248.2	1,338.7	1,338.7	1,377.4
09680 Стратеги судалгааны хүрээлэн		692.0	645.6	645.6	678.5

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ АУДИТОР

Монгол Улсын ерөнхий аудиторовын төсвийн багцын 2018 оны урсгал зардлыг 10,797.8 сая төгрөг байхаар тооцсон нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 2,001.2 сая төгрөгөөр нэмэгдэж байна.

Хүснэгт №93 Хөтөлбөрийн зардлын хураангуй /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод	2017ХБГ	2018 төсөл
МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ АУДИТОР	8,860.0	8,763.4	8,796.6	10,797.8
Төрийн нийтлэг бусад үйлчилгээ, үйл ажиллагаа (70400)	8,860.0	8,763.4	8,796.6	10,797.8
Төрийн аудитын үйлчилгээ (70402)	8,860.0	8,763.4	8,796.6	10,797.8

Монгол Улсаас гадаад оронд суугаа 26 дипломат төлөөлөгчийн газруудын санхүүгийн үйл ажиллагаанд аудит хийх томилолтын зардал, мөн Австри, Дани, Япон улсад болох аудитын олон улсын хурал, уулзалтад оролцох зардлыг 250.0 сая төгрөгөөр тооцон тусгасан.

Хүснэгт №94. ТЕЗ-ын 2017 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн зардлын тойм /сая төгрөг/

ТЕЗ / Хөтөлбөр	Урсгал зардал	Үүнээс		
		Цалин НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ АУДИТОР	10,797.8	7,106.3	3,249.8	441.6
Төрийн нийтлэг бусад үйлчилгээ, үйл ажиллагаа (70400)	10,797.8	7,106.3	3,249.8	441.6
Төрийн аудитын үйлчилгээ (70402)	10,797.8	7,106.3	3,249.8	441.6

Баянхонгор, Дорнод, Дундговь, Өмнөговь, Сүхбаатар, Увс, Ховд, Нийслэлийн аудитын газруудад байр, ашиглалтын болон түрээсийн зардалд 128.1 сая төгрөг, тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн тэтгэмжийн зардлыг 140.3 сая төгрөг байхаар тусгалаа.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2017 оны 117 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр”-т “төрийн аудитын байгууллагын хараат бус байдал, чадавхыг бэхжүүлэн аудитын чанар, үр нөлөөг дээшлүүлж авлигаас урьдчилан сэргийлэх нөхцөлийг хангахад дэмжлэг үзүүлэх” арга хэмжээний зардал болон Концессын хөрөнгө оруулалтад аудит хийх зардалд 466.5 сая төгрөгийг тусгалаа.

Хүснэгт №95. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 төсөл
ХӨТӨЛБӨР: Төрийн аудитын үйлчилгээ (70402)	8,860.0	8,763.4	8,796.6	10,797.8
Зориулалт арга хэмжээгээр	8,860.0	8,763.4	8,796.6	10,797.8
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	8,074.2	8,135.8	8,135.8	9,464.4
80220 Холбооны суваг ашигласны хөлс	237.0	79.1	79.1	79.1
80221 Гэрээт ажиллагсдын зардал	169.2	156.6	156.6	156.6
80226 Байр ашиглалтын үйлчилгээ	149.5	39.7	39.7	186.8
80305 Биенийн тамирын уралдаан, тэмцээн	5.3	2.8	2.8	2.8
80509 Гадаадын болон олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	2.5	3.4	3.4	3.4
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	212.5	314.3	347.5	290.4
80803 Төрийн албан хаагчдын гэр бүлд олгох дэмжлэг	6.6	31.8	31.8	31.8

80809	Эмчилгээний төлбөр	2.2	0.0	0.0	0.0
80835	Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	116.1
82313	Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр	0.0	0.0	0.0	466.5
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр		8,860.0	8,763.4	8,796.6	10,797.8
31	Улсын төсвөөс санхүүжих	8,854.3	8,763.4	8,796.6	10,797.8
Орон тоо - Албан тушаалаар		0	389	389	389
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид		8,860.0	8,763.4	8,796.6	10,797.8
00009	Монгол улсын Аудитын газар	2,927.8	3,061.7	3,094.9	5,153.8
00027	Аймаг, нийслэлийн Аудитын газар	5,932.1	5,701.7	5,701.7	5,644.0

ТӨРИЙН АЛБАНЫ ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА

Төрийн албаны зөвлөлийн даргын төсвийн багцын 2018 оны урсгал зардлыг 730.8 сая төгрөг байхаар тооцов.

Хүснэгт №96. Хөтөлбөрийн зардлын хураангуй /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 төсөл
ТӨРИЙН АЛБАНЫ ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА	498.0	725.8	725.8	730.8
Төрийн нийтлэг бусад үйлчилгээ, үйл ажиллагаа (70400)	498.0	725.8	725.8	730.8
Төрийн албаны ерөнхий удирдлага, зохицуулалт (70401)	498.0	725.8	725.8	730.8

Төрийн албаны эрх зүйн шинэтгэлийн бодлого, стратегийг боловсруулан батлуулах, стандарт хэм хэмжээг боловсронгуй болгох, Төрийн захиргааны байгууллагыг хөгжлийн бодлого, стандартын удирдлагаар хангах, салбар зөвлөлийг чадавхжуулах, идэвхжүүлэх, Төрийн албаны тогтвортой байдлыг хангах, хүний нөөцийн бодлогыг хэрэгжүүлэх, бүртгэл мэдээлэл, бүрэлдэхүүн хөдөлгөөний нэгдсэн тогтолцоог бий болгох, Төрийн байгууллага, албан хаагчийг гүйцэтгэлийн удирдлагаар хангах, хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хариуцлагын тогтолцоог боловсронгуй болгох чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд энэхүү хөтөлбөрийн зорилго оршиж байна.

Хүснэгт №97. ТЕЗ-ын 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн зардлын тойм /сая төгрөг/

ТЕЗ / Хөтөлбөр	Урсгал зардал	Үүнээс		
		Цалин НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
ТӨРИЙН АЛБАНЫ ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА	730.8	333.2	392.7	4.8
Төрийн нийтлэг бусад үйлчилгээ, үйл ажиллагаа (70400)	730.8	333.2	392.7	4.8
Төрийн албаны ерөнхий удирдлага, зохицуулалт (70401)	730.8	333.2	392.7	4.8

Засгийн газрын 2017 оны 114 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Авлигатай тэнцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөний дагуу шударга, хариуцлагатай, ил тод нийтийн албыг бэхжүүлэх замаар авлигын эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, төрийн жинхэнэ албан хаагчийн сонгон шалгаруулалт болон томилгоонд улс төрийн нөлөөллөөс ангид, мэдлэг, боловсролд суурилсан мерит зарчмыг хэрэгжүүлэх зорилтыг хангах чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх 6 арга хэмжээний зардалд 165.0 сая төгрөг тусгав.

Хүснэгт №98. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод 1	2017 ХБГ	2018 төсөл
ТӨРИЙН АЛБАНЫ ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА	498.0	725.8	725.8	730.8
Зориулалт арга хэмжээгээр	498.0	725.8	725.8	730.8
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	424.6	585.4	585.4	629.3

80205	Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	0.4	1.2	1.2	1.2
80224	Зөвлөл, хороо, комиссын гишүүдийн ажлын хөлс	2.9	2.9	2.9	4.9
80226	Байр ашиглалтын үйлчилгээ	69.0	74.2	74.2	87.2
80305	Биенийн тамирын уралдаан, тэмцээн	1.1	3.4	3.4	3.4
80802	Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал,				
дэмжлэг		0.0	58.8	58.8	0.0
80835	Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	4.8

ҮНДЭСНИЙ СТАТИСТИКИЙН ХОРООНЫ ДАРГА

Монгол Улсын Үндэсний статистикийн хорооны даргын төсвийн багцын 2018 оны нийт урсгал зардлыг 9,463.3 сая төгрөгбайхаар төсвийн төсөлд тусгасан байхаар төсвийн төсөлд тусгасан байна. Энэ нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 2,238.4 сая төгрөгөөр нэмэгдэж байна.

Хүснэгт №99. Хөтөлбөрийн зардлын хураангуй /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод 1	2017 ХБГ	2018 төсөл
ҮНДЭСНИЙ СТАТИСТИКИЙН ХОРООНЫ ДАРГА	2,437.0	6,974.9	7,224.9	9,463.3
Төрийн нийтлэг бусад үйлчилгээ, үйл ажиллагаа (70400)	2,437.0	6,974.9	7,224.9	9,463.3
Албан ёсны статистик (70405)	2,437.0	6,974.9	7,224.9	9,463.3

“Статистикийн тухай” Монгол Улсын хуулийн 7 дугаар зүйлийн “е” заалтын дагуу Нийгмийн үзүүлэлтийн түүвэр судалгааг 5 жил тутам зохион байгуулна гэсэн заалтын дагуу 2018 онд уг судалгааг явуулах ба судалгааны зардалд нийт 1,475.0 сая төгрөг тусгав.

Мөн 2018 онд Хүн ам, орон сууцны улсын тооллогын тухай хуулийн 8.2-т Тооллогын товыг ээлжит тооллого явуулах хугацаанаас хоёроос доошгүй жилийн өмнө Улсын Их Хурал зарлана гэж заасны дагуу 2020 оны тооллогыг Улсын их хурлын тогтоолоор батлан тооллогын бэлтгэл ажлыг хангах, туршилтын тооллого явуулахад 567.1 сая төгрөг тусгалаа.

Хүснэгт №100. ТЕЗ-ын 2017 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн зардлын тойм /сая төгрөг/

ТЕЗ / Хөтөлбөр	Урсгал зардал	Үүнээс		
		Цалин НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
ҮНДЭСНИЙ СТАТИСТИКИЙН ХОРООНЫ ДАРГА	9,463.3	3,796.3	5,485.2	181.8
Төрийн нийтлэг бусад үйлчилгээ, үйл ажиллагаа (70400)	9,463.3	3,796.3	5,485.2	181.8
Албан ёсны статистик (70405)	9,463.3	3,796.3	5,485.2	181.8

Байр ашиглалтын зардлыг 215.9 сая төгрөгөөр, тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмжийн зардлыг 86.4 сая төгрөг байхаар тусгалаа. Харин сумдын статистик хариуцсан ажилтнуудын орон тоо тэдгээрт зарцуулагдах цалин хөлсөнд 3.1 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүлэхээр ирүүлсэн саналыг УИХ, ЗГ-аас баримталж байгаа зарчмын дагуу нэмэгдүүлэх боломжгүй тул тусгаагүй болно.

Хүснэгт №101. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод 1	2017 ХБГ	2018 төсөл
----------	-----------	------------	----------	------------

ҮНДЭСНИЙ СТАТИСТИКИЙН ХОРООНЫ ДАРГА	2,437.0	6,974.9	7,224.9	9,463.3
Зориулалт арга хэмжээгээр	2,437.0	6,974.9	7,224.9	9,463.3
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	1,481.4	4,346.2	4,596.2	4,468.8
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	1.0	30.7	30.7	30.7
80215 Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	121.3	20.9	20.9	20.9
80220 Холбооны суваг ашигласны хөлс	60.0	128.1	128.1	144.1
80224 Зөвлөл, хороо, комиссын гишүүдийн ажлын хөлс	0.0	6.9	6.9	6.9
80226 Байр ашиглалтын үйлчилгээ	74.3	187.8	187.8	433.7
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	0.0	5.0	5.0	5.0
80509 Гадаадын болон олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	0.0	18.6	18.6	18.6
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	57.0	264.1	264.1	67.8
80803 Төрийн албан хаагчдын гэр бүлд олгох дэмжлэг	43.4	0.0	0.0	0.0
80811 Нүүлгэн шилжүүлэх зардал	0.0	2.4	2.4	2.4
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	95.4
81510 Өрхийн нийгэм, эдийн засгийн судалгаа	458.3	1,116.1	1,116.1	1,845.8
81512 Ардчилсан засаглалын судалгаа	0.0	2.0	2.0	2.0
81513 Мал, тэжээвэр амьтдын тооллого	20.0	30.9	30.9	30.9
81514 Хэрэглээний үнийн судалгаа	0.0	0.3	0.3	0.3
81515 Барилгын салбарын үйлдвэрлэгчийн үнийн судалгаа	0.0	1.0	1.0	1.0
81517 Статистикийн бусад тооллого, судалгаа	0.0	361.2	361.2	1,836.2
81526 Хагас жилийн мал тооллого	0.0	248.5	248.5	248.5
81527 Байгалийн нөөцөд суурилсан эдийн засгийн судалгаа	17.0	40.7	40.7	40.7
81529 Аж үйлдвэрийн салбарын үнийн судалгаа	0.0	1.5	1.5	1.5
81531 Гадаад худалдааны үнийн судалгаа	0.0	2.7	2.7	2.7
81532 Бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны үнийн судалгаа	0.0	4.6	4.6	4.6
81534 Тээврийн салбарын индекс тооцох үнийн судалгаа	0.0	2.6	2.6	2.6
81535 Ногоон эдийн засгийн судалгаа	0.0	21.8	21.8	21.8
81536 Байгаль орчин, эдийн засгийн нэгдсэн дансны судалгаа	0.0	25.2	25.2	25.2
81537 Хөрөнгө оруулалтын судалгаа	0.0	9.1	9.1	9.1
81541 Нөөц ашиглалтын хүснэгт, салбар хоорондын тэнцлийн судалгаа	83.3	18.7	18.7	18.7
81543 Далд эдийн засгийн судалгаа /өрхөд суурилсан/	20.0	76.2	76.2	76.2
81607 Халдварт бус өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, хяналт	0.0	1.2	1.2	1.2
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	2,437.0	6,974.9	7,224.9	9,463.3
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	2,429.8	6,968.9	7,218.9	9,463.3
Орон тоо - Албан тушаалаар	0	320	320	320.0
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	2,437.0	6,974.9	7,224.9	9,463.3
00063 Үндэсний Статистикийн хороо	1,455.9	4,598.2	4,848.2	7,013.9
00065 Үндэсний Статистикийн хорооны орон нутгийн салбар	666.3	2,376.6	2,376.6	2,449.4

ХҮНИЙ ЭРХИЙН ҮНДЭСНИЙ КОМИССЫН ДАРГА

Монгол Улсын хүний эрхийн үндэсний комиссын даргын төсвийн багцын 2018 оны урсгал зардлыг 840.6 сая төгрөгөөр тусгасан. Энэ нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 48.8 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн байгаа нь нийгмийн даатгалын шимтгэл болон гадаад болон олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн татвар нэмэгдсэнтэй холбоотой байна.

Хүснэгт №102. Хөтөлбөрийн зардлын хураангуй /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод 1	2017 ХБГ	2018 төсөл
ХҮНИЙ ЭРХИЙН ҮНДЭСНИЙ КОМИССЫН ДАРГА	731.6	791.8	791.8	840.6
Төрийн нийтлэг бусад үйлчилгээ, үйл ажиллагаа (70400)	731.6	791.8	791.8	840.6
Хүний эрхийн хэрэгжилтэд хяналт тавих (70409)	731.6	791.8	791.8	840.6

Хүснэгт №103. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

ТЕЗ / Хөтөлбөр	Үүнээс
----------------	--------

	Урсгал зардал	Цалин НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
ХҮНИЙ ЭРХИЙН ҮНДЭСНИЙ КОМИССЫН ДАРГА	840.6	571.2	235.0	34.4
Төрийн нийтлэг бусад үйлчилгээ, үйл ажиллагаа (70400)	840.6	571.2	235.0	34.4
Хүний эрхийн хэрэгжилтэд хяналт тавих (70409)	840.6	571.2	235.0	34.4

Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын үйл ажиллагааны бусад зардлыг 2017 оны түвшинд байхаар төсвийн төсөлд тусгалаа.

Хүснэгт №104. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод 1	2017 ХБГ	2018 төсөл
ХҮНИЙ ЭРХИЙН ҮНДЭСНИЙ КОМИССЫН ДАРГА	731.6	791.8	791.8	840.6
Зориулалт арга хэмжээгээр	731.6	791.8	791.8	840.6
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	691.4	675.3	675.3	682.8
80226 Байр ашиглалтын үйлчилгээ	23.6	48.8	48.8	123.4
80509 Гадаадын болон олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	16.6	19.1	19.1	20.6
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	0.0	48.6	48.6	0.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	13.8
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	731.6	791.8	791.8	840.6
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	731.6	791.8	791.8	840.6
Орон тоо - Албан тушаалаар	0	49	49	49.0
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	731.6	791.8	791.8	840.6
08647 Хүний эрхийн үндэсний комисс	731.6	791.8	791.8	840.6

ЦАГААТГАХ АЖЛЫГ УДИРДАН ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ УЛСЫН КОМИССЫН ДАРГА

Цагаатгах ажлыг удирдан зохион байгуулах улсын комиссын даргын төсвийн багцын 2018 оны урсгал зардлыг 647.6 сая төгрөгөөр тооцсон нь 2017 оны тодотгосон төсвөөс 87.1 сая төгрөгөөр нэмэгдэж байна.

Хүснэгт №105. Хөтөлбөрийн зардлын хураангуй /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод 1	2017 ХБГ	2018 төсөл
ЦАГААТГАХ АЖЛЫГ УДИРДАН ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ КОМИССЫН ДАРГА	463.4	461.2	560.5	647.6
Нийгмийн бүлэгт чиглэсэн хөтөлбөрүүд (72200)	463.4	461.2	560.5	647.6
Улс төрийн хилс хэрэгт хэлмэгдэгсдийг цагаатгах үйл ажиллагаа (72204)	463.4	461.2	560.5	647.6

Цагаатгах ажлыг удирдан зохион байгуулах комисс нь 2018 онд Тагнуулын ерөнхий газрын Тусгай архив болон орон нутгийн архивуудад хадгалагдаж байгаа шалгагдаагүй 1352 хэргийг шалгаж, цагаатгах эсэхийг эцэслэн шийдвэрлэх улс төрийн хилс хэрэгт хэлмэгдэгчдийг цагаатган нэр төрийг нь сэргээх ажлыг үргэлжлүүлэн хийхээр төлөвлөөд байна.

Хүснэгт №106. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

ТЭЗ / Хөтөлбөр	Урсгал зардал	Үүнээс		
		Цалин НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
ЦАГААТГАХ АЖЛЫГ УДИРДАН ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ КОМИССЫН ДАРГА	647.6	157.4	198.7	291.4
Нийгмийн бүлэгт чиглэсэн хөтөлбөрүүд (72200)	647.6	157.4	198.7	291.4
Улс төрийн хилс хэрэгт хэлмэгдэгсдийг цагаатгах үйл ажиллагаа (72204)	647.6	157.4	198.7	291.4

Улс төрийн хилс хэрэгт хэлмэгдэгчдийг цагаатгах байгууллага Тагнуулын ерөнхий газар, Улсын бүртгэлийн ерөнхий газартай хамтран өмнөх жилүүдэд хийсэн ажлын тайлан, үр дүнг нэгтгэн гаргах ажлыг зохион байгуулах тул 2018 оны төсвийн төслийг орон нутгаас материал татуулах ажлыг зохион байгуулахад 89.0 сая төгрөг, ахмад дайчдад олгох орон сууцны дэмжлэг үзүүлэхэд 90 сая төгрөг төсөвлөв.

Хүснэгт №107. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод 1	2017 ХБГ	2018 төсөл
ЦАГААТГАХ АЖЛЫГ УДИРДАН ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ КОМИССЫН ДАРГА	463.4	461.2	560.5	647.6
Зориулалт арга хэмжээгээр	463.4	461.2	560.5	647.6
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	245.1	254.4	353.7	347.5
80716 Ахмад дайчдад үзүүлэх орон сууцны дэмжлэг	120.0	120.0	120.0	210.0
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	45.5	20.3	20.3	20.3
80818 Хэлмэгдэгсэд тэдний ар гэрт олгох тэтгэмж	51.6	57.8	57.8	57.8
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	3.3
81908 Түүх, соёлын дурсгалт зүйлсийг хамгаалах	1.3	8.6	8.6	8.6
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	463.4	461.2	560.5	647.6
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	463.4	461.2	560.5	647.6
Орон тоо - Албан тушаалаар	0	11	11	11.0
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	463.4	461.2	560.5	647.6
00081 Цагаатгах ажлыг удирдан зохион байгуулах улсын комисс	463.4	461.2	560.5	647.6

САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ ХОРООНЫ ДАРГА

Санхүүгийн зохицуулах хорооны даргын төсвийн багцын 2018 оны урсгал зардлыг 3,834.7 сая төгрөгөөр тооцсон нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 1,320.0 сая төгрөгөөр нэмэгдэж байна.

Хүснэгт №108. Хөтөлбөрийн зардлын хураангуй /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод 1	2017 ХБГ	2018 төсөл
САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ ХОРООНЫ ДАРГА	2,503.1	2,514.7	2,514.7	3,834.7
Ерөнхий төлөвлөлт, санхүү төсвийн харилцаа (70200)	2,503.1	2,514.7	2,514.7	3,834.7
Санхүүгийн зах зээлийн зохицуулалт (70204)	2,503.1	2,514.7	2,514.7	3,834.7

Санхүүгийн хороо нь Мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийн дагуу уг үйл ажиллагааг хянаж, хуулийн хэрэгжилтэд хяналт тавих үүрэгтэй боловч төсөв санхүүгийн хүрэлцээгүйгээс энэ ажил хойш тавигдан Ази, номхон далайн орнуудын мөнгө угаахтай тэмцэх бүлгээс/FATF/ хийж буй харилцан үнэлгээний тайлангийн эхний төслөөр мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх Монгол Улсын тогтолцоо “хангалтгүй” үнэлгээ авч, “Хар саарал жагсаалт”-д орох эрсдэл үүссэн тул тус байгууллагын программ хангамжийн эрсдэлийг арилгах ажлын хүрээнд 735.7 сая төгрөгийг тусгалаа.

Хүснэгт №109. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

ТЕЗ / Хөтөлбөр	Урсгал зардал	Үүнээс		
		Цалин НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ ХОРООНЫ ДАРГА	3,834.7	1,896.4	1,492.8	445.4
Ерөнхий төлөвлөлт, санхүү төсвийн харилцаа (70200)	3,834.7	1,896.4	1,492.8	445.4
Санхүүгийн зах зээлийн зохицуулалт (70204)	3,834.7	1,896.4	1,492.8	445.4

Тагнуулын ерөнхий газрын дүгнэлтээр санхүүгийн зах зээлийн мэдээ, мэдээллийн аюулгүй байдлын түвшин маш эрсдэлтэй гэж дүгнэгдсэний дагуу санхүүгийн мэдээллийн кибер аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор 455.4 сая төгрөгийг төсөлд тусгав.

Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн тэтгэмжийг 66.3 сая төгрөг байхаар тусгалаа.

Хүснэгт №110. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод 1	2017 ХБГ	2018 төсөл
САНХҮҮГИЙН ЗОХИЦУУЛАХ ХОРООНЫ ДАРГА	2,503.1	2,514.7	2,514.7	3,834.7
Зориулалт арга хэмжээгээр	2,503.1	2,514.7	2,514.7	3,834.7
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	2,134.4	2,056.7	2,056.7	2,505.1
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	0.0	1.8	1.8	1.8
80226 Байр ашиглалтын үйлчилгээ	151.4	126.4	126.4	146.6
80509 Гадаадын болон олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	142.7	284.1	284.1	279.2
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	41.9	45.7	45.7	123.9
80812 Бүтцийн өөрчлөлтөөр чөлөөлөгдсөн албан хаагчид олгох тэтгэмж	32.7	0.0	0.0	0.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	42.3
83112 Хөтөлбөр төслийн дотоод урсгал зардал	0.0	0.0	0.0	735.7
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	2,503.1	2,514.7	2,514.7	3,834.7
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	1,310.2	1,692.3	1,692.3	3,012.3
Орон тоо - Албан тушаалаар	0	144	144	144.0
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	2,503.1	2,514.7	2,514.7	3,834.7
00013 Санхүүгийн зохицуулах хороо	2,503.1	2,514.7	2,514.7	3,834.7

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД

Монгол Улсын Ерөнхий сайдын төсвийн багцын 2018 оны улсын төсвөөс санхүүжих урсгал зардлыг 99,058.6 сая төгрөг байхаар тооцож төсвийн төсөлд тусгав. Төсвийн төслийг боловсруулахдаа Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан ажлуудыг хийж хэрэгжүүлэхээр, мөн нэг удаагийн арга хэмжээний зардлыг бууруулж, зайлшгүй шаардлагатай зарим арга хэмжээний зардлыг төсөлд тусгав.

Хүснэгт №111. Хөтөлбөрийн зардлын хураангуй /сая төгрөг/

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Эдийн засгийн хөгжлийн төлөвлөлт (70201)	740.3	1,283.5	1,283.5	7,015.1
Төрийн тусгай хамгаалалт (70412)	13,389.8	0.0	0.0	0.0
Худалдан авах ажиллагаа (70418)	305.9	0.0	0.0	0.0
Дотоод, гадаад шуурхай мэдээллийн үйл ажиллагаа (70424)	1,308.8	1,277.6	1,277.6	1,419.5
Төрийн өмчийн эрхийг хэрэгжүүлэх (70426)	134.0	1,281.2	1,281.2	1,945.9
Мэдээллийн нэгдсэн тогтолцооны дэд бүтэц (71302)	10,376.1	12,312.6	12,312.6	14,449.8
Ангилалдаагүй бусад (72301)	1,318.0	1,322.0	1,322.0	1,911.6

Хүснэгт №112. ТЕЗ-ын 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн урсгал зардлын тойм / сая төгрөг/

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД	Урсгал зардал	Үүнээс		
		Цалин НДШ	Бусад бараа үйлч.	Хүү, татаас, шилж
Эдийн засгийн хөгжлийн төлөвлөлт	7,015.1	870.2	6,102.6	42.3
Дотоод, гадаад шуурхай мэдээллийн ү/а	1,419.5	1,087.4	297.7	34.4
Төрийн өмчийн эрхийг хэрэгжүүлэх	1,945.9	860.6	1,055.9	29.3
Мэдээллийн нэгдсэн тогтолцооны дэд бүтэц	14,449.8	1,939.6	3,266.5	9,243.7
Ангилалдаагүй бусад	1,911.6	443.5	967.0	501.0

Хөтөлбөр 1. Эдийн засгийн хөгжлийн төлөвлөлт

Хөтөлбөрийн урсгал зардлыг нийт 7,015.1 сая төгрөгөөр төсөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ-тэй харьцуулахад 5,731.6 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн үзүүлэлттэй байна. Энэ нь “Үндэсний брэндийн зөвлөл”-ийн үйл ажиллагааны зардал болон тус зөвлөлийн Монгол улсыг гадаадад сурталчлах ажлын хүрээнд зөвлөх үйлчилгээ авах зардал 5,000.0 сая төгрөгөөр төсөвлөгдсөн, хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, тогтвортой хөгжлийн зорилтын төлөвлөлтийн суурь судалгааны ажил, хөрөнгө оруулалтыг татах, улс орноо сурталчлах форум, уулзалтуудыг зохион байгуулах арга хэмжээнд 711.6 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлсэнтэй холбоотой байна.

Хүснэгт №113. Хөтөлбөрийн зардлын хуваарилалт /төсвийн ангиллуудаар, сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Эдийн засгийн хөгжлийн төлөвлөлт (70201)	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	740.3	1,283.5	1,283.5	7,015.1
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	671.1	1,051.3	1,051.3	2,518.0
80103 Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	3,535.1
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	10.2	13.6	13.6	34.3
80215 Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	0.0	0.0	0.0	386.0
80218 Улс орноо гадаадад сурталчлах	1.6	12.9	12.9	52.9
80226 Байр ашиглалтын үйлчилгээ	36.8	97.0	97.0	105.6
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	0.3	1.0	1.0	1.0
80509 Олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	0.0	7.7	7.7	7.7
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	0.0	45.6	45.6	13.6
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	21.0
81520 Олон улсын хурал, зөвлөгөөн зохион байгуулах	20.4	54.5	54.5	340.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	740.3	1,283.5	1,283.5	4,015.1
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	740.3	1,283.5	1,283.5	7,015.1
Орон тоо	70	70	70	70
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	740.3	1,283.5	1,283.5	7,015.1
10325 Хөрөнгө оруулалтын газар	238.0	0.0	0.0	0.0
10485 Эдийн засгийн үндэсний хорооны Ажлын Алба	200.6	295.8	295.8	296.9
10700 Үндэсний хөгжлийн газар	301.7	987.8	987.8	1,718.2
10831 Үндэсний брэндийн зөвлөл	0.0	0.0	0.0	5,000.0

Хөтөлбөр 2. Дотоод, гадаад шуурхай мэдээллийн үйл ажиллагаа

Хөтөлбөрийн урсгал зардлыг нийт 1,419.5 сая төгрөгөөр төсөвлөсөн нь 2017 оны тодотгосон төсөвтэй харьцуулахад 141.5 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн үзүүлэлттэй байгаа нь үйл ажиллагааны онцлогтой уялдан зарим урсгал зардлууд нэмэгдсэнтэй холбоотой.

Хүснэгт №114. Хөтөлбөрийн зардлын хуваарилалт /төсвийн ангиллуудаар, сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Дотоод, гадаад шуурхай мэдээллийн үйл ажиллагаа (70424)	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	1,308.8	1,277.6	1,277.6	1,419.5
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	1,164.6	1,192.3	1,192.3	1,319.4
80219 Харуул, хамгаалалтын зардал	45.0	44.6	44.6	44.6
80220 Холбооны суваг ашигласны хөлс	47.6	29.6	29.6	16.2
80312 Сургалт семинар	1.0	1.0	1.0	5.0
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	50.5	10.1	10.1	2.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	32.4
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	1,308.8	1,277.6	1,277.6	1,419.5
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	1,142.5	1,092.6	1,092.6	1,234.5
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	166.3	185.0	185.0	185.0
Орон тоо	108	108	108	108
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	1,308.8	1,277.6	1,277.6	1,419.5
10172 Монцамэ агентлаг	1,308.8	1,277.6	1,277.6	1,419.5

Хөтөлбөр 3: Төрийн өмчийн эрхийг хэрэгжүүлэх

Хөтөлбөрийн урсгал зардлыг нийт 1,945.9 сая төгрөгөөр төсөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ-тэй харьцуулахад 664.7 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн үзүүлэлттэй байгаа нь Засгийн газрын 2016 оны 193 дугаар тогтоолын дагуу “Төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн газар эзэмших, ашиглах эрхийг үнэлж санхүүгийн тайланд тусгах, төрийн болон орон нутгийн өмчийн үл хөдлөх хөрөнгийг дахин үнэлэх” ажлыг зохион байгуулах зардлыг 403.3 сая төгрөг, Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр №51-117.832.8-ийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотойгоор төрийн цахим худалдан авах ажиллагааны системийн үйл ажиллагааг сайжруулахад зориулж 157.8 сая төгрөгийг төсвийн төсөлд шинээр тусгасантай холбоотой.

Хүснэгт №115. Хөтөлбөрийн зардлын хуваарилалт /төсвийн ангиллуудаар, сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Төрийн өмчийн эрхийг хэрэгжүүлэх (70426)	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	134.0	1,281.2	1,281.2	1,945.9
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	134.0	1,014.5	1,014.5	1,040.1
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	0.0	59.4	59.4	59.4
80224 Зөвлөл, хороо, комиссын гишүүдийн ажлын хөлс	0.0	14.9	14.9	40.6
80226 Байр ашиглалтын үйлчилгээ	0.0	185.7	185.7	215.4
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	0.0	6.8	6.8	6.8
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	22.5
81548 Төрийн болон орон нутгийн өмчийн дахин үнэлгээ	0.0	0.0	0.0	403.3
81551 Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр	0.0	0.0	0.0	157.8
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	134.0	1,281.2	1,281.2	1,945.9
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	134.0	1,281.2	1,281.2	1,945.9
Орон тоо	75	75	75	75
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	134.0	1,281.2	1,281.2	1,945.9
00011 Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар	134.0	1,281.2	1,281.2	1,945.9

Хөтөлбөр 4. Мэдээллийн нэгдсэн тогтолцооны бүтэц

Хөтөлбөрийн урсгал зардлыг нийт 14,449.8 сая төгрөгөөр төсөвлөсөн нь 2017 оны

ХБГ-тэй харьцуулахад 2,137.2 сая төгрөгөөр нэмэгдэж байна.

Энэ нь Монгол улсын нутаг дэвсгэрт олон сувгийн радио телевизийн өргөн нэвтрүүлгийг технологийн горимын түвшинд дамжуулан хүргэх, сүлжээний техникийн найдвартай, тасралтгүй ажиллагааг хангахтай холбоотойгоор “Радио телевизийн сүлжээ” төрийн өмчит үйлдвэрийн газарт улсын төсвөөс олгодог татаасыг 1,498.9 сая төгрөгөөр, ухаалаг засаглал төслийн хүрээнд Дархан хотод байгуулагдаж байгаа нөөц дата төвийн үйл ажиллагааны урсгал зардал зардал 244.8 сая төгрөгөөр нэмэгдэж байгаатай холбоотой байна. Мөн “Төрийн үйлчилгээний цахим машин”-ны үйлчилгээний цар хүрээ өргөжиж байгаатай холбоотойгоор шаардагдах урсгал зардлыг өөрийн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжүүлэхээр тусгасан болно.

Хүснэгт №116. Хөтөлбөрийн зардлын хуваарилалт /төсвийн ангиллуудаар, сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Мэдээллийн нэгдсэн тогтолцооны дэд бүтэц (71302)	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	10,376.1	12,312.6	12,312.6	14,449.8
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	2,600.6	3,779.0	3,779.0	4,961.2
80103 Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	939.2	888.3	888.3	0.0
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	0.5	2.6	2.6	2.6
80215 Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	10.0	0.0	0.0	0.0
80220 Холбооны суваг ашигласны хөлс	70.8	70.7	70.7	134.7
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	0.0	0.5	0.5	0.5
80509 Олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	747.2	842.9	842.9	842.9
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	12.3	15.6	15.6	2.5
80809 Эмчилгээний төлбөр	1.2	0.0	0.0	0.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	30.9
81520 Олон улсын хурал, зөвлөгөөн зохион байгуулах	0.0	0.0	0.0	107.1
81538 Алслагдсан орон нутагт хүргэх шуудан, харилцаа холбоо	2,159.4	2,192.0	2,192.0	2,347.5
82402 INTELSAT ба REUTERS-ийн суваг ашигласны төлбөр	1,590.0	1,590.0	1,590.0	1,590.0
82403 Радио шугам, хиймэл дагуул, VPN ашиглалт	2,244.9	2,931.1	2,931.1	4,430.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	10,376.1	12,312.6	12,312.6	14,449.8
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	8,902.5	10,684.0	10,684.0	12,616.0
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	1,473.6	1,628.7	1,628.7	1,833.8
Орон тоо	103	103	103	103
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	10,376.1	12,312.6	12,312.6	14,449.8
09522 Мэдээлэл, харилцаа холбоо, технологийн газар	5,127.7	5,911.0	5,911.0	7,622.9
09774 Бүх нийтийн үйлчилгээний үүргийн сан	2,307.8	2,339.3	2,339.3	2,500.0
09839 Үндэсний дата төв	2,940.5	4,062.3	4,062.3	4,326.9

Хөтөлбөр 5: Ангилагдаагүй бусад

Хөтөлбөрийн хүрээнд 2018 онд дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байна. Үүнд:

1. Ашигт малтмал, газрын тосны тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч аж ахуйн нэгжийн төлсөн татвар, төлбөр болон Засгийн газар тэдгээр компаниудаас улсын болон орон нутгийн төсвөөр дамжуулан хүлээн авсан татвар, төлбөрийн орлогын тайланг нэгтгэж, олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн хөндлөнгийн аудитор тодруулга хийж, баталгаажуулан Монгол Улсын Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санхүүгийн 12 дэх удаагийн буюу 2017 оны тайланг гаргана.

2. Цацраг идэвхт ашигт малтмал болон цөмийн энерги ашиглахтай холбоотой хууль эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох, цацраг идэвхт ашигт малтмалын судалгааг хөгжүүлэх, цөмийн технологийн энхийн хэрэглээг хөгжүүлэх, нэвтрүүлэх цөмийн болон цацрагийн аюулгүй байдлыг хангах, эрдэм, шинжилгээ, туршилт судалгааны ажлыг өргөжүүлэх, хүний нөөц бэлтгэх, салбарын удирдлага зохион байгуулалтын тогтолцоог оновчтой бүрдүүлж УИХ-ын 2016 оны 02 дугаар сарын 05-ны өдрийн 19 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030”, Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

Хөтөлбөрийн урсгал зардлыг нийт 1,911.6 сая төгрөгөөр төсөвлөсөн нь 2017 оны тодотгосон төсөвтэй харьцуулахад 589.6 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн. Энэ нь Цөмийн энергийн комиссын Ажлын албаны Цөмийн энергийн комиссын дүрэмд заасан чиг үүргийг хэрэгжүүлэх, цөмийн энергийн чиглэлээрх эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил хийж гүйцэтгэх, улсын онц чухал объект болох Изотоп конторын аюулгүй ажиллагаа, аюулгүй байдлыг хангуулах, төрийн албан хаагчийн хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааг хангуулах, хүн ам ба хүрээлэн байгаа орчныг цацрагийн болзошгүй ослоос урьдчилан сэргийлэх, төрийн үйлчилгээг хэвийн явуулахад чиглэгдсэн зардлуудыг нэмэгдүүлж тусгасантай холбоотой.

Хүснэгт №117. Хөтөлбөрийн зардлын хуваарилалт /төсвийн ангиллуудаар, сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Ангилалдаагүй бусад (72301)	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	1,318.0	1,322.0	1,322.0	1,911.6
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	725.6	805.5	805.5	1,231.2
80215 Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	253.8	0.0	0.0	179.3
80509 Олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	330.3	478.5	478.5	478.5
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	8.2	38.0	38.0	9.6
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	12.9
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	1,318.0	1,322.0	1,322.0	1,911.6
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	1,300.1	1,322.0	1,322.0	1,911.6
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	17.9	0.0	0.0	0.0
Орон тоо	43	43	43	43
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	1,318.0	1,322.0	1,322.0	1,911.6
09926 Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачлага	152.5	214.4	214.4	254.4
10491 Цөмийн энергийн комисс	1,165.5	1,107.6	1,107.6	1,657.1

МОНГОЛ УЛСЫН ШАДАР САЙД

Монгол Улсын Шадар сайдын төсвийн багцын 2018 оны урсгал зардлыг 112,573.0 сая төгрөгөөр төсөвлөсөн нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 20,705.3 сая төгрөгөөр нэмэгдэж байна.

Хүснэгт №118. Хөтөлбөрийн зардлын хураангуй /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 төсөв
МОНГОЛ УЛСЫН ШАДАР САЙД	90,456.3	91,867.7	91,867.7	112,573.0
Төрийн нийтлэг бусад үйлчилгээ, үйл ажиллагаа (70400)	30,934.0	31,928.8	31,928.8	36,394.0
Стандартчилал, хэмжил зүй (70407)	4,872.8	5,111.9	5,111.9	5,876.3

(70410)	Зах зээлийн өрсөлдөөн, хэрэглэгчийн эрхийн хамгаалалт	673.2	769.1	769.1	953.1
	Мэргэжлийн хяналт (70417)	24,662.8	26,047.9	26,047.9	29,564.6
	Эрх зүй, нийгмийн хэв журам, аюулгүй байдал (70700)	58,251.1	58,657.6	58,657.6	74,828.3
	Гамшигаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх (70708)	58,251.1	58,657.6	58,657.6	74,828.3
	Худалдаа (71200)	1,271.2	1,281.3	1,281.3	1,350.7
	Чөлөөт бүсийг хөгжүүлэх (71201)	1,271.2	1,281.3	1,281.3	1,350.7

Шадар сайдын багцын 2018 оны нийт урсгал зардлыг 112,573.1 сая төгрөг байхаар төсөвлөсөн байна. Үүнээс 1. Гамшигаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх хөтөлбөрт урсгал зардалд 74,828.3 сая төгрөг, 2. Стандартчилал, хэмжил зүй хөтөлбөрт 5,876.3 сая төгрөг, 3. Зах зээлийн өрсөлдөөн, хэрэглэгчийн эрхийн хамгаалалт хөтөлбөрт 953.1 сая төгрөг, 4. Мэргэжлийн хяналт хөтөлбөрт 29,564.6 сая төгрөг, 5. Чөлөөт бүсийг хөгжүүлэх хөтөлбөрт 1,350.7 сая төгрөгийг тус тус тусгасан байна.

Хүснэгт №119. ТЕЗ-ын 2017 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн зардлын тойм /сая төгрөг/

ТЕЗ / Хөтөлбөр	Урсгал зардал	Үүнээс		
		Цалин НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
МОНГОЛ УЛСЫН ШАДАР САЙД	112,572.9	74,071.6	25,294.0	13,207.3
Төрийн нийтлэг бусад үйлчилгээ, үйл ажиллагаа (70400)	36,394.0	25,553.1	8,972.0	1,868.8
Стандартчилал, хэмжил зүй (70407)	5,876.2	3,647.9	1,775.9	452.4
Зах зээлийн өрсөлдөөн, хэрэглэгчийн эрхийн хамгаалалт (70410)	953.1	496.4	402.4	54.4
Мэргэжлийн хяналт (70417)	29,564.6	21,408.9	6,793.7	1,362.0
Эрх зүй, нийгмийн хэв журам, аюулгүй байдал (70700)	74,828.3	47,559.5	16,014.5	11,254.3
Гамшигаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх (70708)	74,828.3	47,559.5	16,014.5	11,254.3
Худалдаа (71200)	1,350.7	959.0	307.5	84.2
Чөлөөт бүсийг хөгжүүлэх (71201)	1,350.7	959.0	307.5	84.2

Хөтөлбөр 1. Гамшигаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх

Онцгой байдлын салбар нийт 4169 хүний бие бүрэлдэхүүнтэй ажиллаж байгаагаас төрийн тусгай албан хаагч 3740, төрийн үйлчилгээний албан хаагч 207, гэрээт албан хаагч 222 ажиллаж байна. Гамшигаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх хөтөлбөрийн хүрээнд 74,828.3 сая төгрөгийг төсөвлөсөн нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 14,802.4 сая төгрөгөөр нэмэгдэхээр төсөвлөгдсөн байна.

Хүснэгт №120. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 төсөв
ХӨТӨЛБӨР: Гамшигаас урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх (70708)	58,251.1	58,657.6	58,657.6	74,828.3
Зориулалт арга хэмжээгээр	58,251.1	58,657.6	58,657.6	74,828.3
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	51,536.5	53,744.9	53,744.9	54,261.4
80103 Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	114.6	136.1	136.1	136.1
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	3.3	3.3	3.3	3.3
80215 Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	4.7	0.0	0.0	0.0
80220 Холбооны суваг ашигласны хөлс	145.5	140.8	140.8	140.8
80226 Байр ашиглалтын үйлчилгээ	5.6	5.5	5.5	5.5
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	39.0	84.0	84.0	86.0
80509 Гадаадын болон олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	49.5	55.6	55.6	55.6
80703 Өндөр настан, ахмад дайчдад олгох хөнгөлөлт	2.3	4.5	4.5	4.5
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	4,354.9	2,669.0	2,669.0	9,622.4
80803 Төрийн албан хаагчдын гэр бүлд олгох дэмжлэг	0.0	3.5	3.5	3.5

олговор	80813 Хуульд заасан үндэслэлээр албан хаагчид олгох нөхөн	200.0	200.0	200.0	200.0
	80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	1,368.3
	81310 Улсын нөөцийн барааны сэлгэлт, бүрдүүлэлт	865.5	1,092.7	1,092.7	1,092.7
	81520 Олон улсын хурал, зөвлөгөөн зохион байгуулах	0.0	0.0	0.0	2,000.0
	81554 Онцгой байдлын бэлтгэл хангах	0.0	0.0	0.0	4,894.3
	81560 Монголын улаан загалмай нийгэмлэгээр гэрээгээр				
гүйцэтгүүлэх		0.0	0.0	0.0	431.1
	82310 Гамшигаас сэргийлэх сургалт, сурталчилгаа	930.0	517.7	517.7	522.7
	Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	58,251.1	58,657.6	58,657.6	74,828.3
	31 Улсын төсвөөс санхүүжих	58,138.0	58,521.5	58,521.5	74,692.2
	35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	113.1	136.1	136.1	136.1
	Орон тоо - Албан тушаалаар	0	4,281	4,281	4,561.0
	Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	58,251.1	58,657.6	58,657.6	74,828.3
	00559 ОБЕГ-Улсын нөөцийн бараа бүрдүүлэлт сэлгэлт шинэчлэлт	1,116.7	1,341.4	1,341.4	1,341.4
	09308 Онцгой байдлын ерөнхий газар	12,460.1	9,529.7	9,529.7	23,667.2
	09510 Аймаг нийслэлийн онцгой байдлын газар, хэлтэс	25,998.2	31,203.2	31,203.2	33,987.2
	09511 Аврах тусгай анги	2,883.7	2,957.5	2,957.5	3,035.1
	09617 Гамшиг судлалын хүрээлэн	355.0	659.9	659.9	816.2
	09618 УНС-УБ-Объект-3	506.1	470.7	470.7	438.9
	09619 УНС-УБ-Хүнсний	290.0	252.8	252.8	237.0
	09620 УНС-УБ-Шатахууны	181.2	193.3	193.3	185.9
	09829 Онцгой байдлын ерөнхий газар Хангалт үйлчилгээний анги	1,512.8	1,337.4	1,337.4	1,145.0
	09964 ОБЕГ - "Аврагч" биеийн тамир спортын хороо	189.0	223.5	223.5	253.6
	10524 ОБЕГ - Багануур дүүргийн Онцгой байдлын хэлтэс	726.3	707.3	707.3	703.6
	10525 ОБЕГ - Багахангай дүүргийн Онцгой байдлын хэлтэс	443.8	443.3	443.3	472.8
	10526 ОБЕГ - Баянгол дүүргийн Онцгой байдлын хэлтэс	638.2	629.5	629.5	629.8
	10527 ОБЕГ - Баянзүрх дүүргийн Онцгой байдлын хэлтэс	1,169.4	1,150.5	1,150.5	1,206.6
	10528 ОБЕГ - Налайх дүүргийн Онцгой байдлын хэлтэс	665.4	665.2	665.2	666.8
	10529 ОБЕГ - Сүхбаатар дүүргийн Онцгой байдлын хэлтэс	722.9	709.8	709.8	781.7
	10530 ОБЕГ - Сонгинохайрхан дүүргийн Онцгой байдлын хэлтэс	1,629.0	1,596.7	1,596.7	1,675.8
	10531 ОБЕГ - Чингэлтэй дүүргийн Онцгой байдлын хэлтэс	1,279.2	1,266.6	1,266.6	1,338.5
	10532 ОБЕГ - Хан-Уул дүүргийн Онцгой байдлын хэлтэс	1,503.5	1,497.0	1,497.0	1,502.0
	10560 ОБЕГ - Уул уурхайн аврах анги	744.7	719.7	719.7	743.2

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар шинээр баригдаж 2017 онд ашиглалтад орсон Гал унтраах, аврах ангийн барилгуудын ашиглалтын зардал болох гэрэл цахилгаан, түлш халаалт, цэвэр бохир усны зардлыг 585.7 сая төгрөгийг тусгав.

“Монгол улсын эдийн засаг, нийгмийг 2018 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл” батлах тухай УИХ-ын 2017 оны 42 дугаар тогтоол, “Монгол Улсад 2016-2018 онд зохион байгуулах олон улсын томоохон хурал, чуулган, арга хэмжээний жагсаалт батлах тухай” Засгийн газрын 2016 оны 124 дүгээр тогтоолыг тус тус үндэслэн Гамшигийн эрсдэлийг бууруулах Азийн сайд нарын II дугаар бага хурлыг 2018 онд Монгол Улсад зохион байгуулахтай холбоотой үйл ажиллагааны зардалд 2.0 тэрбум төгрөг төсөлд тусгав.

Засгийн газрын 2016 оны 66 дугаар тогтоол "Салбар нэгжийг шинэчлэн байгуулах тухай", Засгийн газрын 2016 оны 183, 2017 оны 192 дугаар тогтоол "Тогтоолд нэмэлт оруулах тухай" -ын дагуу Дорнод аймгийн Халхгол суманд ГУА 4-р зэрэглэлийн 62 дугаар анги, Өмнөговь аймгийн Ханбогд суманд ГУА 4-р зэрэглэлийн 66 дугаар анги, Гурвантэс суманд ГУА 4-р зэрэглэлийн 67 дугаар анги, Сүхбаатар аймгийн Түмэнцогт суманд Эрэн хайх, аврах бүлэг, Орхон аймгийн Баян-Өндөр суманд ГУА 4-р зэрэглэлийн 68 дугаар анги, Хөвсгөл аймгийн Алаг-Эрдэнэ сумын Хатгал тосгонд ГУА 4-р зэрэглэлийн 69 дүгээр анги, Ховд аймгийн Зэрэг суманд ГУА 4-р зэрэглэлийн 70 дугаар анги, Ховд аймгийн Манхан

сумын Эрэн хайх, аврах бүлэг, Дундговь аймгийн Эрдэнэдалай суманд Эрэн хайх, аврах салбарыг тус тус байгуулахад шаардагдах 280 албан хаагчийн цалин, тогтмол зардлыг 4,039.5 сая төгрөг байхаар төсвийн төсөлд тусгалаа.

№	Гал унтраах анги, бүлгүүд	Орон тоо	Зардал, тэрб.төг
A	ЗГ-ын 2016 /183 -р тогтоолоор байгуулагдах	128	1874.2
1	Дорнод аймаг, Халхгол сум ГУА 62-р анги	40	592.8
2	Өмнөговь аймаг, Ханбогд сум ГУА 66-р анги	40	592.8
3	Өмнөговь аймаг, Гурвантэс сум ГУА 67-р анги	40	592.8
4	Сүхбаатар аймаг, Түмэнцогт сум Эрэн хайх, аврах бүлэг	8	95.8
Б	ЗГ-ын 2017 / 192-р тогтоолоор шинээр байгуулагдах	152	2161.7
1	Орхон аймаг, Баян-Өндөр сум ГУА 68-р анги	40	592.8
2	Хөвсгөл аймаг, Алаг-Эрдэнэ сум Хатгал тосгон ГУА 69-р анги	40	592.8
3	Ховд аймаг, Зэрэг сум ГУА 70-р анги	40	592.8
4	Ховд аймаг, Манхан сум Эрэн хайх, аврах бүлэг	8	95.8
5	Дундговь аймаг, Эрдэнэдалай сум Эрэн хайх, аврах салбар	24	287.5
В	Шинэ барилгын ашиглалтын зардал	-	585.6
1	Дархан-Уул ОБГ-ын ГУА ангийн барилга	-	99.1
2	Архангай ОБГ-ын ГУА ангийн барилга	-	98.0
3	Сэлэнгэ ОБГ-ын ГУА ангийн барилга	-	99.1
4	Завхан ОБГ-ын ГУА ангийн барилга	-	98.0
5	Говьсүмбэр ОБГ-ын ГУА ангийн барилга	-	98.0
6	Хэнтий ОБГ-ын ГУА ангийн барилга	-	93.4
Нийт дүн		280	4,325.1

Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмжийн зардлыг 2016, 2017 онд тэтгэвэрт гарсан болон 2017-2018 онуудад тэтгэвэрт гарах нийт 304 албан хаагчид олгох 9,369.9 сая төгрөг төсөвлөв.

Онцгой байдлын ерөнхий газрын харьяа Улсын нөөцийн газарт 2018 онд стратегийн нөөц хөрөнгө болох хүнсний барааны нөөцөд 1,477.4 сая төгрөг, шатахууны нөөцөд 1,880.6 сая төгрөг, машин техникийн нөөцөд 1,250.0 сая төгрөг, өвс, тэжээлийн нөөцөд 1,920.0 сая төгрөг, үрийн нөөц бүрдүүлэхэд 1,551.7 сая төгрөг, улсын нөөцийн барааны сэлгэлт, бүрдүүлэлтийн зардалд 1,092.7 сая төгрөг нийт 9,172.5 сая төгрөгийг тусгалаа.

Хүснэгт №121 . Нөөцийн зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод	2018 Төсөл
81300 Нөөц хөрөнгийн зориулалт	5,580.7	9,172.5	9,172.5
81301 Хүнс барааны нөөц	715.9	1,477.4	1,477.4
81302 Шатахууны нөөц	0.0	1,880.6	1,880.6
81303 Машин техникийн нөөц	1,207.0	1,250.0	1,250.0
81305 Өвс, тэжээлийн нөөц	1,920.0	1,920.0	1,920.0
81308 Үрийн нөөц	872.4	1,551.7	1,551.7
81310 Улсын нөөцийн барааны сэлгэлт, бүрдүүлэлт	865.5	1,092.7	1,092.7

Хөтөлбөр 2: Мэргэжлийн хяналт

Мэргэжлийн хяналтын хөтөлбөрийн 2018 оны урсгал зардлыг 29,564.6 сая төгрөгөөр тооцсон нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 3,516.7 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлсэн байна.

Хүснэгт №122. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 төсөв
ХӨТӨЛБӨР: Мэргэжлийн хяналт (70417)	24,662.8	26,047.9	26,047.9	29,564.6
Зориулалт арга хэмжээгээр	24,662.8	26,047.9	26,047.9	29,564.6
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	23,681.9	24,655.4	24,655.4	26,231.9
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	0.6	4.7	4.7	4.7
80226 Байр ашиглалтын үйлчилгээ	89.3	101.9	101.9	1,879.7
80227 Лабораторийн итгэмжлэл	42.7	67.6	67.6	86.2
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	773.1	1,089.9	1,089.9	612.7
80803 Төрийн албан хаагчдын гэр бүлд олгох дэмжлэг	75.2	128.4	128.4	127.7
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	621.6
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	24,662.8	26,047.9	26,047.9	29,564.6
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	24,509.7	25,894.9	25,894.9	29,411.6
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	153.1	153.0	153.0	153.0
Орон тоо - Албан тушаалаар	0	2,008	2,008	2,072.0
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	24,662.8	26,047.9	26,047.9	29,564.6
00667 Аймаг, нийслэлийн мэргэжлийн хяналтын алба	18,017.0	18,566.4	18,566.4	18,921.4
09048 Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар	2,771.0	3,171.0	3,171.0	5,743.7
09650 ХМХА-МХЕГ-азрын хүнсний аюулгүй байдлын үндэсний лавлагаа лаборатори	1,612.4	1,734.4	1,734.4	1,775.6
09656 ХМХА-Сэлэнгэ Сүхбаатар Боомт	693.6	745.2	745.2	714.7
09657 ХМХА-Буянт-Ухаа	620.7	712.7	712.7	1,273.3
09666 ХМХА-Дорноговь Замын Үүд Боомт	948.1	1,118.2	1,118.2	1,135.8

Дээрх зардлуудыг нэмэгдүүлэхдээ дараах арга хэмжээний зардлуудыг 2018 оны төсвийн төсөлд тусгасан байна. Засгийн газрын 2017 оны 06 дугаар сарын 28-ны өдрийн “Хөрөнгө шийдвэрлэх тухай” 180 дугаар тогтоолын дагуу Гашуунсухайт боомт дахь төрийн байгууллага болон Төрийн өмчит үйлдвэрийн газрын албан хаагчдыг эрүүл ахуйн шаардлага хангасан ундны болон ахуйн хэрэглээний цэвэр усаар хангах зорилгоор Автоцистерн худалдаж авах хөрөнгийн асуудлыг шийдвэрлэсэн бөгөөд цаашид ашиглалтын зардалд 259.3 сая төгрөг;

Монгол Улсын цөмийн болон бусад цацраг идэвхт материалын экспорт, импортыг хянах техникийн чадавхыг сайжруулах талаар АНУ-ын Эрчим хүчний яам, Цөмийн аюулгүй байдлын газраас хэрэгжүүлэх, Цахим хяналтын системийн үйл ажиллагааг шинэчлэн сайжруулж Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны мөрийн хөтөлбөрийн 5.1.17-д “Төрийн үйлчилгээнд тоон гарын үсгийг үе шаттай нэвтрүүлж, цахим хэлбэрт шилжүүлэхэд 240.2 сая төгрөг;

Гашуунсухайт боомтын үйл ажиллагааг өргөжүүлэн бие даасан алба болгох, Улсын их хурлын 2013 оны 18 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Төрөөс иргэний нисэхийн салбарт 2020 он хүртэл баримтлах бодлого”-ын 6.1.1 дэх заалт “Шинээр барих олон улсын нисэх буудлыг Хойд Азийн зорчигч, ачаа тээвэрлэлтийн зангилаа болгон тус нисэх буудлын нутаг дэвсгэрийг оролцуулан эдийн засгийн чөлөөт бүс байгуулах зардалд 1,499.8 сая төгрөг;

Буянт-Ухаа боомт дахь Хилийн Мэргэжлийн хяналтын албаны ажлын байрны зориулалтаар түрээсэлж буй байрны түрээсийн зардал, “Төрийн хяналт шалгалтын тухай” хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.1.4 дэх заалтад “байгаль орчин, хилийн мэргэжлийн хяналтын улсын байцаагч нь хянан шалгах үүргээ гүйцэтгэхэд шаардагдах хөдөлмөр

хамгааллын хувцас болон техник хэрэгслээр хангагдах” гэж заасныг үндэслэн, Урвалж бодисын үнэ сүүлийн жилүүдэд валютын ханшийн өсөлттэй холбоотой байнга нэмэгдэх болсон, түүнчлэн аж ахуй нэгжийн тоо сүүлийн жилүүдэд нэмэгдсэнтэй холбоотойгоор шинжилгээнд өгөх бүтээгдэхүүний тоо хэмжээ нэмэгдэж байгаа байгаатай холбогдох 628.5 сая төгрөгийг тусгасан байна. 2018 онд тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн тэтгэмжийг 612.7 сая төгрөг байхаар төсвийн төсөлд тусгалаа.

Хөтөлбөр 3. Стандартчилал Хэмжил зүй

Стандартчилал хэмжил зүй хөтөлбөрийн зардлыг 5,876.3 сая төгрөгөөр тооцсон нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлийн төсөвтэй харьцуулахад 764.4 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн байна. Стандарт, хэмжил зүйн газар нь 20 аймагт салбар хэлтэстэйгээр “Хэмжлийн нэгдмэл байдлыг хангах тухай”, “Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний тухай”, “Хэрэглэгчдийн эрх ашгийг хамгаалах тухай”, “Хүнсний тухай”, “Төрийн хяналт шалгалтын тухай” зэрэг бусад холбогдох хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг Монгол Улсын хэмжээнд хангах чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж байна.

Хүснэгт №123. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 төсөв
ХӨТӨЛБӨР: Стандартчилал, хэмжил зүй (70407)	4,872.8	5,111.9	5,111.9	5,876.3
Зориулалт арга хэмжээгээр	4,872.8	5,111.9	5,111.9	5,876.3
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	4,394.5	4,505.4	4,505.4	4,763.7
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	0.0	0.7	0.7	0.7
80215 Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	32.0	31.7	31.7	31.7
80219 Харуул, хамгаалалтын зардал	33.4	30.9	30.9	22.9
80224 Зөвлөл, хороо, комиссын гишүүдийн ажлын хөлс	11.0	20.2	20.2	20.2
80509 Гадаадын болон олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	141.8	159.2	159.2	221.7
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	260.1	319.1	319.1	115.8
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	114.9
81304 Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн нөөц	0.0	44.6	44.6	584.6
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	4,872.8	5,111.9	5,111.9	5,876.3
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	4,872.7	5,111.9	5,111.9	5,876.3
Орон тоо - Албан тушаалаар	0	383	383	383.0
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	4,872.8	5,111.9	5,111.9	5,876.3
00665 Стандартчилал, хэмжил зүйн газар	4,872.8	5,111.9	5,111.9	5,876.3

Стандартчилал хэмжил зүйн газар нь 2017 оны эхний хагас жилийн байдлаар аймгуудад тогтмол зардлын өр үүссэн мөн Монгол улсын хэмжээнд хэмжлийн нэгдмэл байдлыг хангах, бүтээгдэхүүн, хүнсний аюулгүй байдлыг тохирлын үнэлгээгээр дамжуулан хэрэгжүүлэх зорилтын хүрээнд хавар, намар нийслэлийн бүх дүүрэг, аймгийн төв, бүх сумдад үйл ажиллагаа эрхэлдэг аж ахуйн нэгж, байгууллага, айл өрхийн бүх төрлийн хэмжих хэрэгсэлд ээлжит баталгаажуулалт хийх, үйлчилгээ үзүүлдэг бүх төрлийн дэлгүүр, супер маркет, үсчин, халуун ус, зочид буудал, хүнсний бүх төрлийн үйлдвэр гэх мэт аж ахуйн нэгж, байгууллагуудад тохирлын үнэлгээ хийгдэх зардалд 525.2 сая төгрөгийг төсөвлөв. 2018 онд системийн хэмжээнд 8 хүн тэтгэвэрт гарах бөгөөд нэг удаагийн тэтгэмжийн зардалд 154.4 сая төгрөг тусгалаа.

Хөтөлбөр 4 Зах зээлийн өрсөлдөөн Хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах

Шударга өрсөлдөөн хэрэглэгчийн эрхийн хамгаалалт хөтөлбөрийн зардлыг 2018 онд 953.1 сая төгрөг байхаар тооцов.

Хүснэгт №124. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 төсөв
ХӨТӨЛБӨР: Зах зээлийн өрсөлдөөн, хэрэглэгчийн эрхийн хамгаалалт (70410)	673.2	769.1	769.1	953.1
Зориулалт арга хэмжээгээр	673.2	769.1	769.1	953.1
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	570.6	614.0	614.0	643.1
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	22.0	5.0	5.0	5.0
80226 Байр ашиглалтын үйлчилгээ	51.5	50.7	50.7	250.7
80509 Гадаадын болон олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	0.0	1.4	1.4	1.4
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	29.1	97.9	97.9	42.2
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	10.8
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	673.2	769.1	769.1	953.1
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	672.8	769.1	769.1	953.1
Орон тоо - Албан тушаалаар	0	36	36	36.0
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	673.2	769.1	769.1	953.1
09523 Шударга өрсөлдөөн, хэрэглэгчийн төлөө газар	673.2	769.1	769.1	953.1

Хэрэглэгчийн эрхийг хамгаалах үндэсний хөтөлбөрийг ирэх онд хэрэгжүүлэх зорилгоор урсгал зардлыг 2017 оны хүлээгдэж байгаа гүйцэтгэлээс 173.2 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэн тусгасан Засгийн газрын баталсан төсвийн хязгаарт багтсан байна.

Хөтөлбөр-5. Чөлөөт бүс хөгжүүлэх

Чөлөөт бүс хөгжүүлэх хөтөлбөрийн урсгал зардлыг 2018 онд 1,350.7 сая төгрөг байхаар тооцсон нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 69.4 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн байна.

Хүснэгт №125. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 төсөв
ХӨТӨЛБӨР: Чөлөөт бүсийг хөгжүүлэх (71201)	1,271.2	1,281.3	1,281.3	1,350.7
Зориулалт арга хэмжээгээр	1,271.2	1,281.3	1,281.3	1,350.7
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	1,210.1	1,196.0	1,196.0	1,219.5
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	1.2	0.6	0.6	1.4
80226 Байр ашиглалтын үйлчилгээ	52.2	54.7	54.7	41.3
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	5.2	24.7	24.7	62.9
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	21.3
81307 Хангамжийн материалын нөөц	0.5	0.0	0.0	1.0
82212 Хур хог хаягдал, орчны бохирдлыг устгах, цэвэрлэх үйлчилгээ	2.1	5.3	5.3	3.3
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	1,271.2	1,281.3	1,281.3	1,350.7
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	995.4	1,281.3	1,281.3	1,350.7
Орон тоо - Албан тушаалаар	0	101	101	101.0
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	1,271.2	1,281.3	1,281.3	1,350.7
09052 "Алтанбулаг" чөлөөт бүс	553.2	560.8	560.8	580.9
09300 "Замын үүд" чөлөөт бүс	444.2	476.3	476.3	465.4
09302 "Цагааннуур" чөлөөт бүс	273.8	244.2	244.2	304.4

2018 оны төсвийн төсөлд Алтанбулаг чөлөөт бүсийн урсгал зардалд 580.9 сая төгрөг, Замын-Үүд чөлөөт бүс 465.4 сая төгрөг, Цагааннуур чөлөөт бүсийн зардалд 304.4 сая төгрөгийг төсөвлөсөн нь 2017 оны хүлээгдэж байгаа гүйцэтгэлийн түвшинд байна.

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА

Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын даргын төсвийн багцын улсын төсвөөс санхүүжих урсгал зардлыг 13,621.8 сая төгрөгөөр тооцож төсвийн төсөлд тусгасан.

Хүснэгт №126. Хөтөлбөрийн зардлын хураангуй дунд хугацаагаар /сая төгрөг/

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 төсөл
ХӨТӨЛБӨРҮҮДИЙН НИЙТ ДҮН	10,257.0	11,635.5	12,300.4	13,621.8
Гүйцэтгэх засаглалын удирдлага (70103)	5,409.7	6,258.5	6,758.5	7,727.9
Төр, засгийн аж ахуйн үйлчилгээ (70413)	4,847.3	5,377.0	5,541.9	5,893.9

Багцын 2018 оны улсын төсвөөс санхүүжих урсгал зардал 2017 оны ХБГ-тэй харьцуулахад 969.4 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн нь 2018 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны урсгал зардлууд нэмэгдсэнтэй холбоотой байна.

Хүснэгт №127: ТЕЗ-ын 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн зардлын тойм /сая төгрөг/

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА	Урсгал зардал	Үүнээс		
		Цалин НДШ	Бараа үйлч. бусад	Татаас шилжүүлэг
ТЕЗ-ын хөтөлбөрүүдийн нийт дүн	13,621.8	6,553.9	6,089.8	978.1
Гүйцэтгэх засаглалын удирдлага (70103)	7,727.9	2,036.4	4,891.1	800.4
Төр, засгийн аж ахуйн үйлчилгээ (70413)	5,893.9	4,517.5	1,198.7	177.7

Багцын төсвийн төслийг боловсруулахдаа 2017 онд хэрэгжүүлсэн нэг удаагийн арга хэмжээний зардлыг бууруулж, зайлшгүй шаардлагатай зарим арга хэмжээний зардлыг нэмж тусгасан болно. Тухайлбал, 2017 онд хэрэгжсэн Үндсэн хуулийн өөрчлөлттэй холбоотойгоор ард нийтийн санал асуулга авах зардал 250 сая төгрөгийг бууруулж, “Тэргүүний сум шалгаруулах болзол батлах тухай” Засгийн газрын 2009 оны 193 дугаар тогтоолын дагуу шагналд зарцуулагдах 400.0 сая төгрөг, Засгийн газрын захиалгат сургалт, судалгаа, зөвлөх үйлчилгээний зардал болон байр ашиглалтын тогтмол зардлыг 143.2 сая төгрөгийг тус тус нэмэгдүүлж төсөлд тусгасан.

Хөтөлбөр 1. Гүйцэтгэх засаглалын удирдлага, тэдгээрийн ажлын алба

Хөтөлбөрийн урсгал зардлыг нийт 7,727.9 сая төгрөгөөр төсөвлөлөө. Төсвийн төслийг боловсруулахдаа эдийн засгийн нөхцөл байдал, засгийн газрын үйл ажиллагааны мөрийн хөтөлбөртэй уялдуулан зайлшгүй шаардлагатай зарим арга хэмжээний зардлыг тусгасан болно.

Хөтөлбөрийн хүрээнд 2018 онд Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан бодлогыг хэрэгжүүлэх эрх зүй, зохион байгуулалтын орчныг бүрдүүлж Ерөнхий сайд, Засгийн газрын гишүүдийг зөвлөгөө, бүх талын дэмжлэгээр шуурхай ханган, Засгийн газрын тасралтгүй, хэвийн, үр ашигтай ажиллагааны зохистой орчин бүрдүүлж, Засгийн газрын шийдвэр боловсруулах, хэрэгжүүлэх, шийдвэрийн биелэлтийн гүйцэтгэлд хяналт тавьж, үр дүнг нэгтгэн, төрийн захиргааны төв болон нутгийн захиргааны байгууллагын харилцан ажиллагааг зохицуулахад дэмжлэг үзүүлэх ажлыг хэрэгжүүлнэ.

Хүснэгт №128. Хөтөлбөрийн зардлын хуваарилалт /төсвийн ангиллуудаар, сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Гүйцэтгэх засаглалын удирдлага (70103)	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	5,409.7	6,258.5	6,758.5	7,727.9
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	3,212.0	4,006.3	4,506.3	4,613.8
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	35.0	31.6	31.6	521.6
80226 Байр ашиглалтын үйлчилгээ	26.2	29.5	29.5	29.5
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	7.1	9.9	9.9	9.9
80312 Сургалт семинар	200.0	297.0	297.0	297.0
80509 Олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	0.0	0.7	0.7	0.7
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	193.0	135.1	135.1	179.8
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	33.9
81506 Төрийн байгууллагыг үр дүнгээр шагнах, урамшуулах	523.8	150.0	150.0	550.0
81518 Мөрийн хөтөлбөрт тусгагдсан зарим арга хэмжээ	44.8	150.0	150.0	150.0
81519 Төрийн албан хаагчдыг мэргэшүүлэх	1,032.4	1,097.4	1,097.4	1,240.6
81539 Бүтцийн өөрчлөлтийн хөтөлбөр	101.9	0.0	0.0	0.0
81546 Санал асуулга зохион байгуулах	0.0	250.0	250.0	0.0
81829 Урамшууллын тэтгэлэг	33.4	36.0	36.0	36.0
83112 Хөтөлбөр төслийн дотоод урсгал зардал	0.0	65.0	65.0	65.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	5,409.7	6,258.5	6,758.5	7,727.9
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	5,409.7	6,258.5	6,758.5	7,727.9
Орон тоо	123	123	123	123
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	5,409.7	6,258.5	6,758.5	7,727.9
00005 Монгол Улсын Ерөнхий сайдын төсөв	792.3	1,465.3	1,465.3	2,205.3
09515 Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газар	4,452.3	4,566.5	5,066.5	5,233.6
09837 Шадар сайдын ажлын алба -1	165.1	226.7	226.7	289.0

Хөтөлбөр 2: Төр, засгийн аж ахуйн үйлчилгээ

Хөтөлбөрийн урсгал зардлыг нийт 5,893.9 сая төгрөгөөр төсөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ-тэй харьцуулахад 352.0 сая төгрөгөөр нэмэгдэж байна. Энэ нь Төр засгийн үйлчилгээ эрхлэх газрын үйл ажиллагааны дутагдаж байгаа зардлыг нэмэгдүүлж төсвийн төсөлд тусгасантай холбоотой.

Хүснэгт №129. Хөтөлбөрийн зардлын хуваарилалт /төсвийн ангиллуудаар, сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Төр, засгийн аж ахуйн үйлчилгээ (70413)	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	4,847.3	5,377.0	5,541.9	5,893.9
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	4,810.3	5,253.1	5,415.6	5,544.7
80103 Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	18.8	0.0	0.0	0.0
80226 Байр ашиглалтын үйлчилгээ	0.0	68.5	68.5	68.5
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	0.0	1.5	1.5	1.5
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	18.2	53.9	56.4	44.8
80834 Ерөнхийлөгч асанд хуулийн дагуу олгох цалин	0.0	0.0	0.0	101.5
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	132.9
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	4,847.3	5,377.0	5,541.9	5,893.9
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	4,733.0	5,234.5	5,399.4	5,751.4
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	114.4	142.5	142.5	142.5
Орон тоо	443	443	443	443
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	4,847.3	5,377.0	5,541.9	5,893.9

09983 Төр засгийн үйлчилгээ авто бааз	1,668.5	2,328.7	2,328.7	2,412.7
10111 ТЗҮЭААГ (шинэ)	2,994.1	2,839.3	3,001.8	3,204.6
10151 Төрийн түүхийн музей шинэ	184.7	208.9	211.4	276.6

ГАДААД ХАРИЛЦААНЫ САЙД

Гадаад харилцааны сайдын төсвийн багцын 2018 оны урсгал зардлыг 69,930.9 сая төгрөгийг төсвийн төсөлд тусгасан байна. Энэ нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 7,034.1 сая төгрөгөөр нэмэгдэж байна.

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 төсөл
ГАДААД ХАРИЛЦААНЫ САЙД	69,950.9	62,896.8	62,896.8	69,930.9
Гадаад харилцаа (70300)	69,950.9	62,896.8	62,896.8	69,930.9
Гадаад улс орнууд дахь дипломат үйл ажиллагаа (70301)	45,423.8	53,275.0	53,275.0	58,332.2
Олон улсын хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх (70303)	155.7	1,109.4	1,109.4	1,136.5
Гадаад улс оронд байгаа монгол иргэдэд туслах (70304)	222.8	224.0	224.0	224.0
Гадаад харилцааны бодлого, удирдлага (70305)	24,148.5	8,283.9	8,283.9	10,238.1

Гадаад улс орнууд дахь дипломат үйл ажиллагаа, Олон улсын хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх, Гадаад улс оронд байгаа Монгол иргэдэд туслах, Гадаад харилцааны бодлого, удирдлага, Юниско, Мянганы сорилтын корпороцын үндэсний ажлын албаны хөтөлбөрүүдийн үйл ажиллагааг ханган ажиллаж байна.

Хүснэгт №130. Хөтөлбөрийн зардлын хураангуй /сая төгрөг/

ТЕЗ / Хөтөлбөр	Урсгал зардал	Үүнээс		
		Цалин НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
ГАДААД ХАРИЛЦААНЫ САЙД	69,930.8	27,691.8	38,111.0	4,128.0
Гадаад харилцаа (70300)	69,930.8	27,691.8	38,111.0	4,128.0
Гадаад улс орнууд дахь дипломат үйл ажиллагаа (70301)	58,332.2	25,460.9	32,384.4	486.8
Олон улсын хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх (70303)	1,136.5	98.4	1,035.4	2.7
Гадаад улс оронд байгаа монгол иргэдэд туслах (70304)	224.0	0.0	0.0	224.0
Гадаад харилцааны бодлого, удирдлага (70305)	10,238.1	2,132.4	4,691.2	3,414.5

Хөтөлбөр 1. Гадаад харилцааны бодлого удирдлага, үйл ажиллагаа

Хөтөлбөрийн урсгал зардлыг нийт 10,238.1 төгрөгөөр тооцсон нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлийн төсвөөс 1,954.2 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн байна. Энэ нь Далайд гарцгүй орнуудын олон улсын судалгааны төв, Мянганы сорилтын корпороцын усан хангамжийг сайжруулах төслийн ажлын алба шинээр байгуулагдсантай зардлуудыг тусгасантай холбоотой байна.

Хүснэгт №131. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 төсөл
ХӨТӨЛБӨР: Гадаад харилцааны бодлого, удирдлага (70305)	24,148.5	8,283.9	8,283.9	10,238.1
Зориулалт арга хэмжээгээр	24,148.5	8,283.9	8,283.9	10,238.1
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	2,977.1	4,326.6	4,326.6	4,392.9
80103 Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	7.0	13.6	13.6	13.6
80218 Улс орноо гадаадад сурталчлах	0.0	297.0	297.0	297.0
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	2.2	5.0	5.0	5.0

80509	Гадаадын болон олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	1,131.9	3,223.7	3,223.7	3,223.7
80510	Гадаад орнуудад өгөх урсгал шилжүүлэг	540.0	0.0	0.0	0.0
80802	Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	89.5	126.1	126.1	148.8
80812	Бүтцийн өөрчлөлтөөр чөлөөлөгдсөн албан хаагчид олгох тэтгэмж	4.0	0.0	0.0	0.0
80835	Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	42.0
81520	Олон улсын хурал, зөвлөгөөн зохион байгуулах	19,268.7	0.0	0.0	254.1
81552	МСК усан хамгамжийг сайжруулах	0.0	0.0	0.0	1,169.2
81553	Далайд гарцгүй орнуудын олон улсын судалгаа	0.0	0.0	0.0	400.0
82905	Засгийн газар хоорондын комисс	128.1	291.9	291.9	291.9
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр		24,148.5	8,283.9	8,283.9	10,238.1
31	Улсын төсвөөс санхүүжих	23,517.5	7,723.9	7,723.9	9,678.1
35	Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	631.1	560.0	560.0	560.0
					0.0
Орон тоо - Албан тушаалаар		0	142	142	142.0
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид		24,148.5	8,283.9	8,283.9	10,238.1
00049	Гадаад харилцааны яам /шинэ/	24,148.5	8,283.9	8,283.9	10,238.1

Мянганы сорилын корпорацаас Монгол улсын засгийн газартай байгуулсан хэлэлцээрийн дагуу Компакт гэрээ 2-ыг байгуулах ажлын хүрээнд байгуулсан ажлын алба нь 2 жил тус корпорациас санхүүжигдсэн бөгөөд үлдсэн 1 жилийн санхүүжилтийг Монголын талаас хариуцах зардлыг 1,169.2 сая төгрөг байхаар тусгасан.

Монгол Улс Далайд гарцгүй хөгжиж байгаа орнуудын Олон улсын судалгааны төвийг Улаанбаатарт байгуулах санаачилга 2006 онд гаргаснаас хойш НҮБ болон далайд гарцгүй бусад орны дэмжлэг авах ажлыг идэвхтэй зохион байгуулсны дүнд НҮБ-ын Ерөнхий нарийн бичгийн даргын 2009 онд Монгол Улсад хийсэн албан ёсны айлчлалын үеэр тус Төвийн шавыг тавьж, Монгол Улсын Засгийн газраас ОУСТ-ийг үүсгэн байгуулах тухай Олон талт хэлэлцээрийг 2010 онд ДГХБО-ын Гадаад хэргийн сайд нарын хурлаар батлуулсан. Ингэснээр Монгол Улсад төвтэй анхны Засгийн газар хоорондын олон улсын байгууллага болж, 2018 оноос албан ёсоор үйл ажиллагаагаа явуулж эхлэх тул санаачлагч болон хүлээн авагч орны хувьд Монгол Улсын Засгийн газраас ДГХБО-ын ОУСТ-ийн Удирдах зөвлөлд нөлөөтэй байх үүднээс тэргүүлэх байр сууриа хадгалан тодорхой хэмжээний санхүүгийн хандив өгөх хэрэгтэй гэж үзэж байгаа тул 2018 оны төсөвт 400.0 сая төгрөг суулгах шаардлагатай байна.

Гадаад харилцааны яамны ёслол хүндэтгэлийн өргөө шинээр 2018 онд ашиглалтад орж байгаатай холбогдуулан халаалт, гэрэл цахилгаан, цэвэр бохир усны байр ашиглалтын тогтмол зардалд 245.9 сая төгрөгийг тусгасан байна.

Улаанбаатарын хэлэлцээр олон улсын хурал зөвлөгөөн зохион байгуулах зардалд 200 сая, Сонгууль ажиллагчдын олон улсын сургалтын төвийн зардалд 54.1 сая төгрөг байхаар төсвийн төсөлд тусгалаа.

Хөтөлбөр.2 Гадаад улс орнууд дахь дипломат үйл ажиллагаа /70301/

Хөтөлбөрийн урсгал зардлыг нийт 58,332.2 сая төгрөгөөр тооцсон нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 5,057.2 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн төсөв байна.

Хүснэгт №132 . Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 төсөл
----------	-----------	----------	----------	------------

ХӨТӨЛБӨР: Гадаад улс орнууд дахь дипломат үйл ажиллагаа (70301)	45,423.8	53,275.0	53,275.0	58,332.2
Зориулалт арга хэмжээгээр	45,423.8	53,275.0	53,275.0	58,332.2
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	45,217.4	51,878.8	51,878.8	56,768.2
80103 Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	0.0	7.3	7.3	7.3
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	8.5	0.0	0.0	0.0
80226 Байр ашиглалтын үйлчилгээ	0.0	1,066.0	1,066.0	1,066.0
80312 Сургалт семинар	2.1	3.9	3.9	3.9
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	73.5	319.1	319.1	339.8
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	147.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	45,423.8	53,275.0	53,275.0	58,332.2
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	44,083.6	53,275.0	53,275.0	58,332.2
Орон тоо - Албан тушаалаар	0	490	490	490.0
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	45,423.8	53,275.0	53,275.0	58,332.2
00051 Дипломат төлөөлөгчийн газар	45,423.8	53,275.0	53,275.0	58,332.2

Дипломат албаны хуульд орсон 2017 оны 1 сарын 26-ны өдрийн нэмэлт өөрчлөлтийн дагуу Дипломат төлөөлөгчийн газарт ажиллаж байгаа ажилтануудын хүүхдүүдийг цэцэрлэгт хамрагдуулах зорилгоор “Суугаа орны сургуулийн өмнөх боловсролын сургалт төлбөртэй бол хүүхдийнх сургалтын төлбөрийг тухайн сургалтын дундажийн 70 хувиар тооцон олгоно” гэсэн заалт орсонтой холбогдуулан 2018 оны төсөвт Астана, Анкара, Бангкок, Будапешт, Бээжин, Варшав, Вашингтон, Вьентьян, Кайр, Лондон, Оттава, Прага, Пхеньян, Сингапур, Софи, Сеул, Токио, Канберра, Стокгольм, Эль-Кувейт, Ром, Нью-Йорк, Женев, Эрхүү, Улаан-Үд, Эрэн, Гонгконг, Бусан, Сан-Франциско, Бишкек, Истанбулд суугаа нийт 31 дипломат төлөөлөгчийн газрын ажилтануудын 92 хүүхдийн цэцэрлэгт хамрагдахад зориулан 2,987.2 сая төгрөг байхаар тусгалаа.

Дипломат төлөөлөгчийн газарт 2018 онд Хятад улсын Шанхай хот, Япон улсын Осака хотуудад ерөнхий консулын газар, Хятад улсын Эрэн, Манжуур хотуудад консулын газар байгуулахад 1,629.8 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэхээ тусгасан байна.

Хөтөлбөр 3: Олон улсын хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх /70303/

Хөтөлбөрийн урсгал зардлыг нийт 1133.8 сая төгрөгөөр төсөвт тусгасан нь 2017 оны төсвийн тодотголын түвшинд байна.

Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, Гадаад бодлогын үзэл баримтлалыг мөрдлөг болгон өөрийн орны ардчилсан үйл явцын туршлагаас хуваалцах, олон улсын тавцанд нэр хүнд, байр сууриа бэхжүүлэх, гадаадын зарим улстай хоёр талын хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх зорилтыг дипломат үйл ажиллагааны зөөлөн хүчний бодлогоор дамжуулан хэрэгжүүлэхийг зорьж ажиллана.

Хүснэгт №133. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөл
ХӨТӨЛБӨР: Олон улсын хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх (70303)	155.7	1,109.4	1,109.4	1,133.8
Зориулалт арга хэмжээгээр	155.7	1,109.4	1,109.4	1,133.8
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	116.1	115.4	115.4	126.7
80103 Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	0.7	1.5	1.5	14.6
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	0.1	0.1	0.1	0.1
80215 Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	22.0	0.0	0.0	0.0
80220 Холбооны суваг ашигласны хөлс	2.5	2.5	2.5	2.5
82902 Гадаад харилцааг эдийн засагжуулах	14.2	990.0	990.0	990.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	155.7	1,109.4	1,109.4	1,133.8
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	141.5	119.4	119.4	143.8
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	14.2	990.0	990.0	990.0

Орон тоо - Албан тушаалаар	0	9	9	9
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	155.7	1,109.4	1,109.4	1,133.8
10174 Олон улсын хамтын ажиллагааны сан	14.2	990.0	990.0	990.0
10230 ЮНЕСКО-гийн ажлын алба	141.5	119.4	119.4	143.8

Олон улсын хамтын ажиллагааны сангийн зардлаар ардчилал, хүний эрх, сайн засаглалын чиглэлээрх олон улсын байгууллага, механизмд үндэсний экспертүүдийг ажиллуулахад сангийн урсгал зардал 990.0 сая төгрөгийг өөрийн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжихээр тооцож төсвийн төсөлд тусгасан.

Хөтөлбөр 4. Гадаад улс оронд байгаа Монгол иргэдэд туслах /70304/

Сангийн урсгал зардлыг нийт 224.0 сая төгрөгөөр төлөвлөсөн. Хөтөлбөрийн хүрээнд 2017 онд Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.1-д заасны дагуу дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

1. Нас барсан иргэдийн шарил, чандрыг эх оронд буцаах болон тухайн улсад нутаглуулах;
2. Амь насанд нь аюул учирсан иргэдэд эмнэлгийн тусламж үзүүлж эх оронд нь буцаах;
3. Ял эдэлж байгаад суллагдсан болон төлбөрийн чадваргүй болсон иргэдийг эх оронд нь буцаах;
4. Хилийн чанадад ял эдэлж байгаа иргэдийг эргэх;
5. Хүн худалдаалахтай тэмцэх тухай хуулийн хүрээнд хилийн чанадад хүний наймааны хохирогч болсон иргэдийг түр хамгаалах байраар хангах, үйлчилгээ үзүүлэх, эх оронд нь буцаахтай холбогдсон бүхий л арга хэмжээг авах;
6. Гадаадад байгаа Монгол Улсын иргэдийн байгуулсан сайн дурын холбоо, нийгэмлэгийн үйл ажиллагааг дэмжиж ажиллахаар төлөвлөсөн;

Хүснэгт №134. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөл
ХӨТӨЛБӨР: Гадаад улс оронд байгаа монгол иргэдэд туслах (70304)	222.8	224.0	224.0	224.0
80820 Бусад тусламж, дэмжлэг	222.8	224.0	224.0	224.0

ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД

Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдын төсвийн багцын 2018 оны төсвийн төслийн урсгал зардалд 426,533.9 сая төгрөг, эргэж төлөгдөх цэвэр зээлд 20,600.7 сая төгрөг, нийт **405,933.1** сая төгрөгөөр төсөвлөлөө. Энэ нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулбал 1,134.9 сая төгрөгөөр өссөн байна.

Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдын төсвийн багц нь төрийн нийтлэг бусад үйлчилгээ, үйл ажиллагаа гэсэн хөтөлбөрийн хүрээнд 4 дэд хөтөлбөр, батлан хамгаалах хөтөлбөрийн хүрээнд 1 дэд хөтөлбөр, эрх зүй, нийгмийн хэв журам, аюулгүй байдал хөтөлбөрийн хүрээнд 7 дэд хөтөлбөр, эрүүл мэнд хөтөлбөрийн хүрээнд 1 дэд хөтөлбөрт хуваагдаж байна. Төсвийн хуваарилалтыг хөтөлбөрөөр үзүүлбэл дараах байдалтай байна. Үүнд:

Хүснэгт №135. Хөтөлбөрүүдийн хураангуй /сая төгрөг/

Хөтөлбөрийн нэр	2016 гүйц.	2017 год.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД	288,675.2	394,402.9	404,142.3	405,933.1
Бүх шатны сонгууль зохион байгуулах	3,480.2	2,178.0	2,178.0	0.0
Албан ёсны статистик	4,511.8	0.0	0.0	0.0
Улсын бүртгэл, мэдээлэл	20,521.3	21,254.5	22,017.4	24,150.5
Төрийн архив, албан хэрэг хөтлөлт	3,326.2	3,568.0	3,568.0	3,370.0
Цагаачлал, гадаадын иргэдийн бүртгэлийн үйлчилгээ	9,571.3	5,645.1	5,645.1	6,488.8
Оюуны өмчийн эрхийн баталгаажуулалт	196.2	384.9	384.9	395.8
Хил хамгаалах	5,826.0	116,956.8	116,956.8	117,212.8
Цагдаа	149,802.8	154,537.1	156,939.2	160,442.5
Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэл	59,033.3	46,699.4	55,517.2	46,773.0
Шүүхийн шинжилгээ	8,563.2	9,864.8	9,864.8	10,032.1
Төлбөрийн чадваргүй яллагдагч, сэжигтэнд туслалцаа үзүүлэх	840.5	870.5	870.5	907.4
Шүүгч болон гэрч, хохирогчийн аюулгүй байдлыг хамгаалах	8,057.4	6,617.0	6,617.0	6,770.1
Эрх зүй, нийгмийн хэв журам, аюулгүй байдлын удирдлага	3,843.8	9,329.3	5,650.7	9,540.6
Эрх зүй, нийгмийн хэв журам, аюулгүй байдлын судалгаа	11,101.2	11,731.0	11,731.0	12,251.3
Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ	0.0	4,766.5	6,201.7	7,598.0

Төсвийн урсгал зардлын өсөлтөд шинээр батлагдсан Эрүүгийн хууль, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хууль, Зөрчлийн хууль, Зөрчлийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хууль, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хууль, Цагдаагийн албаны тухай хуулиудыг хэрэгжүүлэх, Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр, Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх 2018 оны үндсэн чиглэл зэрэг хөгжлийн бодлогын баримт бичигт тусгагдсан зорилт, арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлэх, 2017 онд бий болсон шинэ хөрөнгө оруулалтын ашиглалтын улмаас шаардагдах зардлыг нэмэгдүүлсэн нь гол нөлөөлөл үзүүлжээ.

Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2018 оны урсгал зардлын төсвийг санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр нь авч үзвэл, улсын төсвөөс 405,551.6 сая төгрөг, нийгмийн даатгалын сангийн төсвөөс 5,481.4 сая төгрөг, төсөвт байгууллагын үйл ажиллагааны орлогоос 15,500.8 сая төгрөгийг санхүүжүүлэхээр тусгасан бөгөөд эргэж төлөгдөх цэвэр зээлд 20,600.7 сая төгрөг тусгалаа.

Улсын Их Хурлаас 2007 онд баталсан “Хохирлыг эргэн төлөгдөх нөхцөлөөр барагдуулах тухай” хуулийн 5, 6 дугаар зүйлд заасны дагуу 2007 онд улсын төсвөөс эргэн төлөгдөх нөхцөлөөр олгосон хадгаламж, зээлийн хоршооны хохирогчдын хохирлын төлбөр болох 36,150.7 сая төгрөгөөс 15,550.0 сая төгрөгийг төвлөрүүлж, 20,600.7 сая төгрөгийн үлдэгдэлтэй байна.

Хүснэгт №136. ТЕЗ-ийн 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн зардлын тойм /сая төгрөг/

	Нийт урсгал зардал	Үүнээс:			Эргэж төлөгдөх төлбөрийг хассан зээл
		Цалин, НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг	
ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД	405,933.1	265,596.6	127,034.2	33,903.0	-20,600.7
Улсын бүртгэл, мэдээлэл	24,150.5	13,553.8	9,551.3	1,045.4	
Төрийн архив, албан хэрэг хөтлөлт	3,370.0	2,211.7	1,035.2	123.2	
Цагаачлал, гадаадын иргэдийн бүртгэлийн үйлчилгээ	6,488.8	3,883.0	2,147.6	458.2	
Оюуны өмчийн эрхийн баталгаажуулалт	395.8	347.0	41.0	7.8	

Хил хамгаалах	117,212.8	73,660.8	27,424.9	16,126.9	
Цагдаа	160,442.5	112,266.0	37,493.7	10,682.8	
Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэл	46,773.0	34,609.6	28,374.9	4,389.6	-20,600.7
Шүүхийн шинжилгээ	10,032.1	7,026.6	2,634.4	371.1	
Төлбөрийн чадваргүй яллагдагч, сэжигтэнд эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх	907.4	736.5	140.4	30.3	
Шүүгч болон гэрч, хохирогчийн аюулгүй байдлыг хамгаалах	6,770.1	4,829.4	1,790.4	150.3	
Эрх зүй, нийгмийн хэв журам, аюулгүй байдлын удирдлага зохицуулалт	9,540.6	1,522.5	7,975.0	43.1	
Эрх зүй, нийгмийн хэв журам, аюулгүй байдлын судалгаа шинжилгээ	12,251.3	7,044.4	4,872.6	334.3	
Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ	7,598.0	3,905.3	3,552.8	140.0	

Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдын 2018 оны төсвийн төслийг 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулахад нэмэгдсэн зардлыг эдийн засгийн ангиллаар авч үзвэл, цалин, нэмэгдэл урамшлын зардлыг 2,633.0 сая төгрөгөөр, байр ашиглалтын тогтмол зардлыг 1,745.6 сая төгрөгөөр, нормативт зардлыг 5,100.7 сая төгрөгөөр, хангамж, бараа материалын зардлыг 1,235.9 сая төгрөгөөр, томилолт, зочны зардлыг 240.9 сая төгрөгөөр тус тус нэмэгдүүлсэн. Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмжийн зардалд тус багцын хүрээнд нийт 466 албан хаагчийн 14,580.5 сая төгрөг тусгасан нь өмнөх оны төвшнөөс 1,733.8 сая төгрөгөөр буурч, хөдөө орон нутагт тогтвор суурьшилтай ажилласан албан хаагчдад олгох тэтгэмжийн зардалд Монгол Улсын хилийн тухай хууль, Цагдаагийн албаны тухай хууль, Гадаадын иргэний эрх зүйн байдлын тухай хуулийн дагуу хөдөө орон нутагт тогтвор суурьшилтай ажилласан албан хаагчдад 9,477.9 сая төгрөгийг тусгасан нь 2017 оны тодотгосон төсвөөс 1,988.3 сая төгрөгөөр өссөн байна.

Харин 2017 онд хилийн заставуудыг сэргээгдэх эрчим хүчний төхөөрөмжөөр хангах, Ерөнхийлөгчийн сонгууль зохион байгуулах зардал зэрэг нэг удаагийн шинж чанартай хэрэгжиж дууссан арга хэмжээний зардлыг тус тус бууруулсан.

Хөтөлбөр 1. Цагдаа

Цагдаагийн ерөнхий газрын 2018 оны урсгал зардлыг Цагдаагийн албаны тухай хууль, Дотоодын цэргийн тухай хууль, Эрүүгийн болон эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай, Зөрчлийн болон зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хууль, Засгийн газрын 2017 оны 155 дугаар тогтоолыг хэрэгжүүлэх, байцаан шийтгэх ажиллагааны зардал, орон нутгийн 327 сумын цагдаагийн кабоны тогтмол зардлыг шийдвэрлэх зэрэг зорилгоор 162,381.7 сая төгрөгөөр төсөвлөсөн нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 3,714.0 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлж байна. Үүнээс цагдаа хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд **157,610.3** сая төгрөгийн урсгал зардлыг төсөвлөв.

Цагдаагийн байгууллагын шинэ хөрөнгө оруулалтын улмаас бий болсон байр ашиглалтын тогтмол зардалд 179.8 сая төгрөг, орон нутгийн цагдаагийн 327 кобаны түлш халаалтын зардалд 765.2 сая төгрөг төсөлд тусгав.

Зөрчил хянан шийдвэрлэх тухай хууль, Цагдаагийн албаны тухай хуулийн дагуу шийдвэрлэх хэргийн тоо хэмжээний өсөлтийг тооцон бичиг хэрэг, цагдаагийн автомашины тээвэр шатахууны зардлыг 269.5 сая төгрөгөөр нэмж тусгав.

Түүнчлэн Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн дагуу эрүүгийн байцаан шийтгэх ажиллагааны зардлыг 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 786.1 сая төгрөгөөр нэмж тусгав. Мөн тэтгэвэрт гарахад олгох 151 хүний нэг удаагийн тэтгэмжийн зардалд 5,218.1 сая төгрөг, хөдөө орон нутагт тогтвор суурьшилтай ажилласны тэтгэмжийн зардалд 2,238.4 сая төгрөг, Сахилга, хариуцлага ажлын үр дүнгийн урамшуулалын зардалд 2,886.3 сая төгрөг тусгав.

Мэдээлэл шуурхай удирдлагын төвийн 2018 оны урсгал төсвийн зардлыг **2,832.2** сая төгрөгөөр төсөлд тусгасан нь БНСУ-ын Засгийн газрын хөнгөлөлттэй зээлээр 2010 онд хэрэгжүүлсэн “Холбоо, хяналт, мэдээллийн нэгдсэн сүлжээ” төслийн хүрээнд гудамж талбайд суурилуулсан хэв журмын хяналтын камерын хяналт хийх шуурхай удирдлагын төвийн дуудлага, хүлээн авах нэгдсэн танхимд байрлах ханын 70 инчийн 10 дэлгэцийн 3 ширхэг проекторыг солихоор 2017 оны төсөвт нэмж тусгасан нэг удаагийн шинжтэй 284.0 сая төгрөгөөр бууруулж, татаас шилжүүлгийн зардлыг 113.6 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлж 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 89.0 сая төгрөгөөр бууруулав.

Хүснэгт №137. Цагдаа хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Цагдаа (70704)	2016 гүйц.	2017 год.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	149,802.8	154,537.1	156,939.2	160,442.5
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	132,130.7	134,364.5	134,364.4	137,753.4
80215 Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	8,322.8	10,579.8	10,579.8	9,649.8
80219 Харуул, хамгаалалтын зардал	1,121.3	1,119.5	1,119.5	1,119.5
80220 Холбооны суваг ашигласны хөлс	106.0	90.0	90.0	90.0
80303 Урьд оны өр		0.0	2,402.2	0.0
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	7.1	19.8	19.8	19.8
80312 Сургалт семинар	9.2	15.6	15.6	15.6
80509 ОУ байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	37.2	48.1	48.1	48.1
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал	7,505.4	7,619.2	7,619.2	7,748.4
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал		0.0	0.0	2,886.3
81501 Ерөнхийлөгчийн сонгууль	0.0	355.1	355.1	0.0
81503 Орон нутгийн сонгууль	285.4	0.0	0.0	0.0
82201 Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх	277.7	325.5	325.5	84.5
82315 Байцаан шийтгэх ажиллагаа ¹⁰	0.0	0.0	0.0	1,027.1
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	149,802.8	154,537.1	156,939.2	160,442.5
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	140,944.3	145,455.0	147,857.1	151,360.4
33 НД сангийн төсвөөс санхүүжих	121.0	120.5	120.5	120.5
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	8,737.5	8,961.6	8,961.6	8,961.6
Орон тоо	9621	9,621	9,621	9,621
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	149,802.8	154,537.1	156,939.2	160,442.5
Цагдаагийн ерөнхий газар	24,333.5	24,259.3	26,661.5	27,532.0
Аймаг, нийслэлийн цагдаагийн газар, хэлтэс	87,438.2	82,529.9	82,529.9	84,994.1
ЦЕГ-ын бусад харьяа нэгж, байгууллагууд	35,395.9	44,826.7	44,826.6	45,084.2
Мэдээлэл шуурхай удирдлагын төв	2,635.2	2,921.2	2,921.2	2,832.2

¹⁰ “Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх” зориулалтад Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн дагуу гарах байцаан шийтгэх ажиллагааны зардлыг өмнөх онуудад тусгаж төлөвлөсөн бөгөөд 2018 оны төсвийн төсөлд прокурор, хууль сахиулах салбарын зарим байгууллагын байцаан шийтгэх ажиллагааны зардлыг нэг зориулалтаар тусгахаар төлөвлөж, “Байцаан шийтгэх ажиллагаа” шинэ зориулалтад зардлыг шилжүүлэн тусгасан болно.

Хөтөлбөр 2. Хил хамгаалах

Хил хамгаалах хөтөлбөрийн 2018 оны төсвийн төслийг нийт **117,212.8** сая төгрөгөөр төсөвлөв. Хил хамгаалах хөтөлбөрийн 2018 оны урсгал зардлыг 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлийн төвшинтэй харьцуулахад 256.0 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн.

Олон улсын шинэ нисэх онгоцны буудал ашиглалтад орохтой холбогдуулан хилийн шалган нэвтрүүлэх чиг үүргийг хэрэгжүүлэх албан хаагчдын орон тоог 50-аар нэмэгдүүлэх урсгал зардалд 887.1 сая төгрөг, Гашуун сухайтын боомтын хилийн нэвтрүүлэх чадварыг нэмэгдүүлэхэд 60 орон тоо нэмэгдүүлэхэд шаардагдах урсгал зардалд 976.2 сая төгрөг тус тус нэмэгдүүлэн тусгалаа.

Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн тэтгэмжийн зардалд нийт 153 албан хаагчийн 4,753.6 сая төгрөг, Монгол Улсын хилийн тухай хуулийн 36 дугаар зүйлийн 36.6 дахь заалтад заасны дагуу улсын хилд таван жилээс дээш хугацаагаар алба хааж байгаа 305 офицер, ахлагчид олгох мөнгөн урамшлын зардалд 6,931.4 сая төгрөг, Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшууллын зардалд 2,363.4 сая төгрөг төсөлд тусгалаа.

Хүснэгт №138. Хил хамгаалах хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Хил хамгаалах (70602)	2016 гүйц.	2017 тод.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	5,826.0	116,956.8	116,956.8	117,212.8
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	4,317.2	101,296.4	101,296.4	97,752.1
80220 Холбооны суваг ашигласны хөлс	358.4	1,132.9	1,132.9	1,537.8
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	9.7	44.3	44.3	44.3
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	841.2	11,683.0	11,683.0	11,844.9
80813 Хуульд заасан үндэслэлээр олгох нөхөн олговор	39.7	796.9	796.9	796.9
80821 Төрөөс ЭМД нь хариуцах иргэдийн хураамж	1.8	203.8	203.8	198.3
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал		0.0	0.0	2,363.4
82308 Зэвсэгт хүчний сургалт	258.0	1,799.5	1,799.5	0.0
82314 Хугацаат цэргийн цолны цалин	0.0	0.0	0.0	1,751.6
82320 Алслагдсан цэргийн анги-нийгмийн баталгаа	0.0	0.0	0.0	923.5
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	5,826.0	116,956.8	116,956.8	117,212.8
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	5,816.7	115,836.8	115,836.8	116,362.8
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	9.3	1,120.0	1,120.0	850.0
Орон тоо	7507	7,768	7,768	7,878.0
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	5,826.0	116,956.8	116,956.8	117,212.8
00085 Хил хамгаалах ерөнхий газар	5,826.0	116,956.8	116,956	117,212.8

Хөтөлбөр 3. Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэл

Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газрын 2018 оны урсгал зардалд 67,091.9 сая төгрөг, эргэж төлөгдөх зээлд 20,600.7 сая төгрөг, нийт 46,491.2 сая төгрөг төсөвлөсөн. Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэл хөтөлбөрт төрийн албан хаагчдын буруутай үйл ажиллагааны нөхөн төлбөрийн зардалд **2,280.5** сая төгрөг, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газрын шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэл хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх зардалд **44,492.5** сая төгрөг, нийт **46,773.0** сая төгрөг төсөвлөлөө.

Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэлийн хөтөлбөрийн хүрээнд дараах арга хэмжээг

3,882.2 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлж тооцлоо. Үүнд:

1/ 2017 онд батлагдсан Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хууль, Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 2017 оны 81 дүгээр зарлиг, сэжигтэн, яллагдагч, баривчлагдсан этгээд, албадан эмчилгээнд хамрагдсан этгээд, хоригдлын хоолны зардлыг батлагдсан нормоор;

2/ Мөн хуульд “Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх албаны алба хаагчийг өндөржүүлсэн бэлэн байдал зарласан үед болон ажлын бус цагаар, шөнийн ээлжид, хээрийн сургууль, дадлагын үеэр чиг үүргээ хэрэгжүүлэхэд нь хүнсний болон эдийн хангалтаар хангаж, хоолны зардлыг олгоно” гэж заасны дагуу жижүүрийн үүрэг гүйцэтгэж байгаа 608 албан хаагчийн хоолны зардлыг нэмэгдүүлэх;

3/ Засгийн газрын 98 дугаар тогтоолоор төв суурин газраас алслагдсан хорих анги, албаны нийт 1400 албан хаагчдын хүнсний нэмэгдэл, Хорих 429 дүгээр ангид ял эдлэн эмчлүүлж буй гоц халдварт өвчтэй ялтнуудын эмийн зардал,

4/ 2017 онд шинээр ашиглалтад орсон, 2018 онд барих шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэлийн барилга байгууламжийн гэрэл цахилгаан, нүүрс, дулаан, цэвэр бохир усны зардлыг нэмж, шийдвэр гүйцэтгэлийн ажиллагааны зардлыг улсын төсвөөс олгохоор.

Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуулийг хэрэгжүүлж, шийдвэр гүйцэтгэгчийн урамшууллын зардлаас санхүүжүүлж байсан цалингийн зардлыг улсын төсвөөс санхүүжүүлэхээр 1,200.0 сая төгрөг тусгалаа. Түүнчлэн шинэчлэн батлагдсан хуульд заасны дагуу шийдвэр гүйцэтгэгч нарын цалингийн нэмэгдлийн зардалд 1,700.0 сая төгрөг төсөлд тусгав.

Төрийн албан хаагчдын буруутай үйл ажиллагааны нөхөн төлбөрийн 2017 оны тодотгосон төсөвт 2012-2017 онуудад шүүхийн шийдвэр нь гарч, Хууль зүй, дотоод хэргийн яаманд 2017 оны 8 сарын байдлаар бүртгэгдсэн шүүхийн шийдвэрүүдийн дагуу иргэд, аж ахуйн нэгжүүдэд олгох нөхөн төлбөрийн зардлыг бүрэн тусгасан. Төрийн албан хаагчийн буруутай үйл ажиллагааны нөхөн төлбөрийн зардалд 2,280.5 сая төгрөг 2018 оны төсвийн төсөлд тусгав.

Хүснэгт №139. Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэл (70705)	2016 гүйц.	2017 тод.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	59,033.3	46,699.4	55,517.2	46,773.0
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	48,476.7	51,272.3	51,272.3	54,962.1
80102 Туслах үйл ажиллагааны зардал	2,297.8	2,964.4	2,964.4	1,529.3
80103 Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	217.9
80215 Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	799.9	1,499.9	1,499.9	1,499.9
80219 Харуул, хамгаалалтын зардал	18.2	21.9	21.9	21.9
80220 Холбооны суваг ашигласны хөлс	268.3	338.4	338.4	338.4
80226 Байр ашиглалтын үйлчилгээ	376.3	167.0	167.0	167.0
80229 Шийдвэр гүйцэтгэлийн үйлчилгээ	1,167.4	1,474.0	1,474.0	1,576.3
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	54.0	78.3	78.3	77.3
80306 Төрийн буруутай ү/а хохирлын нөхөн төлбөр	2,280.5	6,057.7	14,875.6	2,280.5

80802	Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал	3,103.9	2,940.7	2,940.7	3,393.0
80821	Төрөөс ЭМД нь хариуцах иргэдийн хураамж	190.1	413.3	413.3	313.3
80835	Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	924.6
81820	Сургалтын төлбөрийн буцалтгүй тусламж	0.0	72.0	72.0	0.0
81822	Гадаад суралцагсдын зардал	0.0	0.0	0.0	72.0
82704	Хадгаламж эзэм/ хохирлын нөхөн төлбөр	0.0	-20,600.7	-20,600.7	-20,600.7
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр		59,033.3	46,699.4	55,517.2	46,773.0
31	Улсын төсвөөс санхүүжих	54,533.6	61,632.8	70,450.6	62,921.9
33	Нийгмийн даатгалын сангийн төсвөөс санхүүжих	841.5	865.6	865.6	850.1
35	Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	3,658.1	4,801.7	4,801.7	3,601.7
37	Бусад эх үүсвэр	0.0	-20,600.7	-20,600.7	-20,600.7
Орон тоо		3,082	3,082	3,082	3,082.0
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид		59,033.3	46,699.4	55,517.2	46,773.0
ШШГЕГ		10,520.3	13,490.3	13,490.3	17,914.6
ШШГЕГ-ын харьяа байгууллагууд		45,999.2	47,158.1	47,158.0	46,584.6
Төрийн а/х буруутай үйл ажиллагааны нөхөн төлбөр		2,280.5	6,057.7	14,875.6	2,280.5
Гэмт хэргийн хохирогчид нөхөн төлбөр олгох сан		233.3	594.0	594.0	594.0
Хадгаламж эзэмшигчдийн хохирлын нөхөн төлбөр		0.0	-20,600.7	-20,600.7	-20,600.7

Хөтөлбөр 4. Улсын бүртгэл, мэдээлэл хөтөлбөр

Улсын бүртгэл, мэдээлэл хөтөлбөрт Оюуны өмч, улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын улсын бүртгэлийн үйл ажиллагаа хамаарч байгаа бөгөөд 2018 оны урсгал зардлыг нийт 24,546.4 сая төгрөгөөр төсөвлөсөн бөгөөд үүнээс улсын бүртгэл, мэдээлэл хөтөлбөрт 24,150.5 сая төгрөг төсөвлөлөө. Улсын бүртгэл, мэдээлэл хөтөлбөрийн 2018 оны урсгал зардлыг 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 2,133.1 сая төгрөгөөр өссөн байна. Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн тэтгэмжийн зардалд нийт 16 албан хаагчийн 675.5 сая төгрөг тусгалаа.

Шинээр насанд хүрсэн иргэд болон хаяж үрэгдүүлсэн, гэсэн иргэдэд иргэний үнэмлэх нөхөн олгоход шаардагдах нийт 250,000 ш иргэний үнэмлэхийн бэлдцийн зардалд 3,223.8 сая төгрөг, 300,000 ш энгийн гадаад паспортын бэлдцийн зардалд 2,447.0 сая төгрөг, гэрчилгээ, хил зорчих үнэмлэх, лавлагааны маягт, ХААТР маягт, төрсний гэрчилгээ, гэрлэлтийн гэрчилгээний хавтас, иргэний бүртгэлийн төрөлт, нас баралтын дэвтэр, мэдүүлгийн хуудас, архивын дугтуй, албан бланк, паспорт захиалгын хуудас зэрэг улсын мэдээллийн маягтын зардалд 989.8 сая төгрөг тусгалаа.

Хүснэгт №140. Улсын бүртгэл, мэдээлэл хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Улсын бүртгэл, мэдээлэл (70406)	2016 гүйц.	2017 тод.	2017 ХБГ.	2018 төсөл	
Зориулалт арга хэмжээгээр	20,521.3	21,254.5	22,017.4	24,150.5	
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	17,651.8	17,189.1	17,952.0	16,982.1	
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	2.7	10.0	10.0	10.0	
80219 Харуул, хамгаалалтын зардал	6.7	3.7	3.7	3.7	
80220 Холбооны суваг ашигласны хөлс	590.2	390.8	390.8	438.5	
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	2.0	0.0	0.0	0.0	
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал	337.9	309.5	309.5	675.5	
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	369.9	0.0
81521 Иргэний үнэмлэх хэвлэж тараах	1,930.0	3,351.4	3,351.4	5,670.8	
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	20,521.3	21,254.5	22,017.4	24,150.5	
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	20,519.5	21,254.5	22,017.4	24,150.5	
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	1.8	0.0	0.0	0.0	
Орон тоо	1,233	1,233	1,233	1,233	
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	20,521.3	21,254.5	22,017.4	24,150.5	
09827 Оюуны өмч, улсын бүртгэлийн ерөнхий газар	8,532.2	21,254.5	22,017.4	24,150.5	

Хөтөлбөр 5. Эрх зүй, нийгмийн хэв журам, аюулгүй байдлын удирдлага зохицуулалт

Тус хөтөлбөрийн хүрээнд хууль зүйн судалгааны чанарыг шинэ түвшинд гаргаж, хууль тогтоомжийн боловсруулалт, хэрэгжилтийг судалгаанд суурилан хөгжүүлэх боломжийг бүрдүүлэх, “Бүх нийтийн эрх зүйн боловсролын хөтөлбөр”-ийг хэрэгжүүлэх, мөнгө угаах, хүний наймаа, хар тамхины болон цахим гэмт хэрэг зэрэг шинэ төрлийн гэмт хэргийг таслан зогсоох, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг зохион байгуулахад зориулж хөтөлбөрийн нийт төсвийг **9,540.6** сая төгрөг тусгасан болно.

Монгол Улсын Засгийн газрын үйл ажиллагааны 2016-2020 оны хөтөлбөрт тусгагдсан “Бүх нийтийн эрх зүйн боловсрол” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд 370.0 сая төгрөг, “Нэг иргэн-нэг бүртгэл” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд 848.6 сая төгрөг тусгасан. Мөн Засгийн газрын 2017 оны 77 дугаар тогтоолоор баталсан “Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын хууль бус эргэлттэй тэмцэх үндэсний хөтөлбөр”-ийг хэрэгжүүлэхэд 1,394.0 сая төгрөг, Засгийн газрын 2017 оны 148 дугаар тогтоолоор баталсан “Хүн худалдаалахтай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр”-ийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах 709.0 сая төгрөгийг урсгал зардалд тусгав.

Хүснэгт №141 . Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Эрх зүй, нийгмийн хэв журам, аюулгүй байдлын удирдлага зохицуулалт (70712)	2016 гүйц.	2017 год.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	3,843.8	9,329.3	5,650.7	9,540.6
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	1,996.1	7,383.4	3,704.8	1,972.9
80103 Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	61.9
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	0.0	4.5	4.5	4.5
80226 Байр ашиглалтын үйлчилгээ	62.5	61.9	61.9	0.0
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	5.6	6.4	6.4	6.4
80312 Сургалт семинар	3.7	7.2	7.2	7.2
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал	25.4	65.2	65.2	11.3
80812 Бүтцийн өөрчлөлтөөр чөлөөлөгдсөний тэтгэмж	336.9	0.0	0.0	0.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	31.8
81539 Бүтцийн өөрчлөлтийн хөтөлбөр	47.2	0.0	0.0	0.0
81557 "Бүх нийтийн эрх зүйн боловсрол" хөтөлбөр	0.0	0.0	0.0	370.0
81558 "Нэг иргэн-нэг бүртгэл" хөтөлбөр	0.0	0.0	0.0	848.6
81559 Хууль тогтоомжийг боловсруулах	0.0	0.0	0.0	2,322.1
82201 Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх	1,366.4	1,800.8	1,800.8	1,800.8
82317 Хар тамхи, мансууруулах бодистой тэмцэх	0.0	0.0	0.0	1,394.0
82319 Хүн худалдаалахтай тэмцэх хөтөлбөр	0.0	0.0	0.0	709.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	3,843.8	9,329.3	5,650.7	9,540.6
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	3,843.8	9,329.3	5,650.7	9,540.6
Орон тоо	108	108	108	108.0
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	3,843.8	9,329.3	5,650.7	9,540.6
00129 Хууль зүй, дотоод хэргийн яам	3,843.8	9,329.3	5,650.7	9,540.6

Хөтөлбөр 6. Эрх зүй, нийгмийн хэв журам, аюулгүй байдлын судалгаа шинжилгээ

Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнгийн 2018 оны урсгал төсвийг хууль, тогтоомжийн боловсруулалт, хэрэгжилтийг судалгаанд суурилан хөгжүүлэх ажилд дэмжлэг үзүүлэхэд зориулан **692.9** сая төгрөгөөр төсөвлөсөн нь 2017 оны тодотголын түвшнээс 80.4 сая төгрөгөөр нэмэгдэж байна.

Хууль сахиулахын их сургуулийн 2018 оны урсгал зардлыг "Хууль сахиулах салбарын инновацийн дэд бүтцийг хөгжүүлэх хөтөлбөр"-ийг хэрэгжүүлэх, Гүнжийн хоолой дахь хээрийн сургалтын төвийн үйл ажиллагааг дэмжих, номын фондын баяжилт хийх зэрэгт шаардагдах зардалд 439.9 сая төгрөг нэмэгдүүлэн, нийт урсгал зардалд **11,558.4** сая төгрөг тусгалаа.

Хүснэгт №142. Эрх зүй, нийгмийн хэв журам, аюулгүй байдлын судалгаа, шинжилгээ хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Эрх зүй, нийгмийн хэв журам, аюулгүй байдлын судалгаа шинжилгээ (70713)	2016 гүйц.	2017 тод.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	11,101.2	11,731.0	11,731.0	12,251.3
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	10,276.4	10,898.1	10,898.1	11,528.6
80103 Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	0.0	22.1	22.1	52.7
80215 Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	52.5	62.4	62.4	31.2
80220 Холбооны суваг ашигласны хөлс	28.3	13.5	13.5	28.3
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	8.0	7.6	7.6	7.6
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал	533.3	458.5	458.5	176.5
80812 Бүтцийн өөрчлөлтийн тэтгэмж	4.7	0.0	0.0	0.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	157.8
81820 Сургалтын төлбөрийн буцалтгүй тусламж,	197.9	0.0	0.0	0.0
82308 Зэвсэгт хүчний сургалт	0.0	268.8	268.8	268.8
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	11,101.2	11,731.0	11,731.0	12,251.3
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	10,361.5	10,996.8	10,996.8	11,448.2
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	739.7	734.2	734.2	803.1
Орон тоо	526	526	526	526
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	11,101.2	11,731.0	11,731.0	12,251.3
09059 Хууль зүйн үндэсний хүрээлэн	561.7	612.5	612.5	692.9
09970 Хууль сахиулахын их сургууль	10,539.5	11,118.5	11,118.5	11,558.4

Хөтөлбөр 7. Цагаачлал, гадаадын иргэдийн бүртгэлийн үйлчилгээ

Гадаадын иргэн харьяатын газрын 2018 оны төсвийн төслийг Гадаадын иргэнд үзүүлэх зарим үйлчилгээг онлайн хэлбэрт шилжүүлж, бүртгэл, хяналтыг сайжруулах, гадаадын иргэдэд үйлчилгээ үзүүлэхэд шаардагдах бичиг баримтуудын бүрдлийг онлайн хэлбэрээр бүрдүүлэх боломж бүхий төрийн байгууллагуудын хооронд холбосон дэд бүтэц, системийг бий болгох ажлыг хэрэгжүүлэхэд тус ерөнхий газрын 7 нэгжид нийт төсвийг **6,488.8** сая төгрөгт багтаан 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 843.7 сая төгрөгөөр нэмж төсөвлөсөн болно.

Хүснэгт №143. Цагаачлал, гадаадын иргэдийн бүртгэлийн үйлчилгээ хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Цагаачлал, гадаадын иргэдийн бүртгэлийн үйлчилгээ (70420)	2016 гүйц.	2017 тод.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	9,571.3	5,645.1	5,645.1	6,488.8
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	8,548.4	5,281.5	5,281.5	5,827.1
80220 Холбооны суваг ашигласны хөлс	578.7	142.9	142.9	147.4
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж,	6.4	166.8	166.8	365.2
80812 Бүтцийн өөрчлөлтийн тэтгэмж	16.9	17.9	17.9	0.0

80813	Хуульд заасан нөхөн олговор	395.2	0.0	0.0	0.0
80835	Сахилга, хариуцлага үр дүнгийн урамшуулал олгох	0.0	0.0	0.0	93.0
81522	Гадаадын иргэдийг албадан гаргах	25.7	36.0	36.0	56.1
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр		9,571.3	5,645.1	5,645.1	6,488.8
31	Улсын төсвөөс санхүүжих	9,558.8	5,621.1	5,621.1	6,464.8
35	Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	12.5	24.0	24.0	24.0
Орон тоо		588	310	310	310
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид		9,571.3	5,645.1	5,645.1	6,488.8
	Гадаадын иргэн, харьяатын газар	3,315.4	2,643.9	2,643.9	3,426.5
	ГИХГ-ын орон нутаг дахь салбар, нэгжүүд	6,255.9	3,001.2	3,001.2	3,062.3

Хөтөлбөр 8. Шүүхийн шинжилгээ:

Шүүхийн шинжилгээний үндэсний хүрээлэнгийн 2018 оны төсвийн урсгал зардлыг **10,032.1** сая төгрөгөөр төсөвлөсөн нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 167.3 сая төгрөгөөр нэмэгдэж байна. Үүнд, байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардлыг 4.4 сая төгрөгөөр, хангамж бараа материалын зардлыг 99.9 сая төгрөгөөр, нормативт зардлыг 205.5 сая төгрөгөөр, дотоод томилолтын зардлыг 51.8 сая төгрөгөөр тус тус нэмж төсвийн төсөлд тусгалаа. Харин бараа ажил үйлчилгээний зардлыг 12.4 сая төгрөгөөр, урсгал шилжүүлгийг 260.0 сая төгрөгөөр тус тус бууруулан хянаж, төсвийн төсөлд тусгав.

Шүүхийн шинжилгээний үндэсний хүрээлэнгийн үйл ажиллагааг хэвийн явуулахад шаардагдаж буй хөргөгч, папиллон сканнер, бутлуур, пресслэгч, эд эсийг бэлдэж хадгалах сейф, гэрэл зургийн аппарат гэх мэт багаж, тоног төхөөрөмжийн зардалд 289.0 сая төгрөг тусгав. Дархан-Уул аймгийн Шүүхийн шинжилгээний албаны байр, Шүүх эмнэлгийн байрны дээврийн засвар болон Ховд аймгийн шүүхийн шинжилгээний албыг дулааны нэгдсэн шугамд холбох нийт 90.4 сая төгрөгийн урсгал засварын зардлыг мэргэжлийн хяналтын байгууллагын дүгнэлтийг үндэслэн төсвийн төсөлд тусгав. Эм урвалжийн зардал, шүүхийн шинжилгээний тусгай ажил үйлчилгээний зардлыг нэмэгдүүлэн тусгав.

Хүснэгт №144 . Шүүхийн шинжилгээ хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Шүүхийн шинжилгээ (70707)		2016 гүйц.	2017 тод.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр		8,563.2	9,864.8	9,864.8	10,032.1
80101	Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	8,046.7	9,087.0	9,087.0	9,523.7
80220	Холбооны суваг ашигласны хөлс	63.8	60.0	60.0	60.0
80802	Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж,	415.1	631.1	631.1	169.3
80835	Сахилга, хариуцлага үр дүнгийн урамшуулал олгох	0.0	0.0	0.0	154.2
81822	Гадаад суралцагсдын зардал	0.0	0.0	0.0	71.5
82308	Зэвсэгт хүчний сургалт	0.0	47.7	47.7	0.0
82311	Шүүхийн шинжилгээний тусгай ажил	37.6	39.0	39.0	53.4
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр		8,563.2	9,864.8	9,864.8	10,032.1
31	Улсын төсвөөс санхүүжих	8,220.7	9,524.5	9,524.5	9,341.8
35	Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	342.5	340.3	340.3	690.3
Орон тоо		514	514	514	514
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид		8,563.2	9,864.8	9,864.8	10,032.1
09594	Шүүхийн шинжилгээний үндэсний хүрээлэн	4,559.0	5,423.1	5,423.1	5,500.9
09807	ШШҮТ - Шүүхийн шинжилгээний алба	4,004.2	4,441.7	4,441.7	4,531.2

Хөтөлбөр 9. Шүүгч болон гэрч, хохирогчийн аюулгүй байдлыг хамгаалах

Шүүгч болон гэрч, хохирогчийн аюулгүй байдлыг хамгаалах хөтөлбөрийн хүрээнд Цагдаагийн ерөнхий газарт гэрч хохирогчийг хамгаалах, шүүх, шүүгчийн аюулгүй

байдлыг хангах, мөрдөн шалгах, эрэн сурвалжлах чиглэлээр ажиллах 402 албан хаагчийн урсгал зардалд нийт 4,771.3 сая төгрөг, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газарт хуяглан хүргэх чиглэлээр ажиллах 99 албан хаагчийн урсгал зардалд 1,998.8 сая төгрөг тус төсөвлөж, нийт **6,770.1** сая төгрөг тусгалаа.

Хүснэгт №145. Шүүгч болон гэрч, хохирогчийн аюулгүй байдлыг хамгаалах хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Шүүгч болон гэрч, хохирогчийн аюулгүй байдлыг хамгаалах (70711)	2016 гүйц.	2017 тод.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	8,057.4	6,617.0	6,617.0	6,770.1
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	7,884.9	6,617.0	6,617.0	6,619.8
80215 Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	142.2	0.0	0.0	0.0
80220 Холбооны суваг ашигласны хөлс	15.5	0.0	0.0	0.0
80226 Байр ашиглалтын үйлчилгээ	11.9	0.0	0.0	0.0
80803 Төрийн албан хаагчдын гэр бүлд олгох дэмжлэг	2.8	0.0	0.0	0.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	150.3
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	8,057.4	6,617.0	6,617.0	6,770.1
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	8,056.2	6,617.0	6,617.0	6,770.1
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	1.2	0.0	0.0	0.0
Орон тоо	501	501	501	501
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	8,057.4	6,617.0	6,617.0	6,770.1
Цагдаагийн ерөнхий газар	2,393.7	4,649.7	4,649.7	4,771.3
Тахарын ерөнхий газар	4,809.9	0.0	0.0	0.0
Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар	853.8	1,967.3	1,967.3	1,998.8

Хөтөлбөр 10. Төрийн архив, албан хэрэг хөтлөлт

Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны 5.4.11-д “Архивын баримт бичгийн 30 хувийг цахим хэлбэрт шилжүүлж, төрийн албан хэрэг хөтлөлтөд тоон гарын үсэг нэвтрүүлэх, мэдээллийн нэгдсэн систем бүрдүүлэх замаар төрийн архив, албан хэрэг хөтлөлтийн үйл ажиллагааг сайжруулах” гэж заасан бөгөөд төрийн архив, албан хэрэг хөтлөлт хөтөлбөрийн хүрээнд Архивын ерөнхий газрын 2018 оны урсгал зардлыг **3,370.0** сая төгрөгөөр төсөвлөсөн болно.

Хүснэгт №146. Төрийн архив, албан хэрэг хөтлөлт хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Төрийн архив, албан хэрэг хөтлөлт (70411)	2016 гүйц.	2017 тод.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	3,326.2	3,568.0	3,568.0	3,370.0
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	3,244.2	3,504.0	3,504.0	3,219.3
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	0.0	0.6	0.6	0.6
80215 Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	5.9	20.0	20.0	20.0
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	4.0	11.6	11.6	7.0
80509 ОУ байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	3.7	4.2	4.2	4.2
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал,	68.4	27.6	27.6	56.9
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	62.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	3,326.2	3,568.0	3,568.0	3,370.0
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	3,326.2	3,355.6	3,355.6	3,150.0
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	0.0	212.4	212.4	220.1
Орон тоо	207	207	207	207
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	3,326.2	3,568.0	3,568.0	3,370.0
00073 Архивын ерөнхий газар	3,326.2	3,568.0	3,568.0	3,370.0

Хөтөлбөр 11. Төлбөрийн чадваргүй яллагдагч, сэжигтэнд эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх үйл ажиллагаа

Төлбөрийн чадваргүй яллагдагчид үзүүлэх хууль зүйн туслалцааны тухай хуулийг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд Хууль зүйн туслалцааны төвийн 2018 оны урсгал зардлыг төсвийг **907.4** сая төгрөгөөр төсөвлөсөн болно.

Хүснэгт №147. Төлбөрийн чадваргүй яллагдагч, сэжигтэнд эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Төлбөрийн чадваргүй яллагдагч, сэжигтэнд эрх зүйн туслалцаа үзүүлэх (70710)	2016 гүйц.	2017 год.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	840.5	870.5	870.5	907.4
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	824.4	850.7	850.7	866.0
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	0.0	2.0	2.0	0.0
80213 Өмгөөлөл, хуулийн зөвлөхийн үйлчилгээний хөлс	7.2	7.1	7.1	7.1
80220 Холбооны суваг ашигласны хөлс	4.2	0.0	0.0	0.0
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	2.0	2.0	2.0	4.0
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	0.0	8.7	8.7	8.7
80812 Бүтцийн өөрчлөлтийн тэтгэмж	2.7	0.0	0.0	0.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	21.6
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	840.5	870.5	870.5	907.4
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	840.5	870.5	870.5	907.4
Орон тоо	72	72	72	72
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	840.5	870.5	870.5	907.4
10234 Хууль зүйн туслалцааны төв	840.5	870.5	870.5	907.4

Хөтөлбөр 12. Оюуны өмчийн эрхийн баталгаажуулалт

Засгийн газрын 2016 оны "Засгийн газрын агентлагийн талаар авах зарим арга хэмжээний тухай" 4 дүгээр тогтоолын дагуу Улсын бүртгэл, статистикийн ерөнхий газрыг Оюуны өмч, улсын бүртгэлийн ерөнхий газар болгон өөрчлөн зохион байгуулж, Монгол Улсын Шадар сайдын төсвийн багцын Оюуны өмчийн газрыг 26 орон тоо, урсгал зардлыг Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдын төсвийн багцад шилжүүлсэн.

Тус хөтөлбөрийн хүрээнд Оюуны өмч, улсын бүртгэлийн ерөнхий газарт нэгтгэгдсэн оюуны өмчийн бүртгэл, баталгаажуулалтын асуудал эрхэлсэн нэгжийн 2018 оны урсгал зардалд нийт **395.8** сая төгрөг тусгалаа.

Хүснэгт №148. Оюуны өмчийн эрхийн баталгаажуулалт хөтөлбөрийн хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Оюуны өмчийн эрхийн баталгаажуулалт (70428)	2016 гүйц.	2017 год.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	196.2	384.9	384.9	395.8
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	161.8	384.9	384.9	388.0
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	14.3	0.0	0.0	0.0
80812 Бүтцийн өөрчлөлтийн тэтгэмж	20.1	0.0	0.0	0.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	7.8
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	196.2	384.9	384.9	395.8
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	196.2	384.9	384.9	395.8
Орон тоо	26	26	26	26
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	196.2	384.9	384.9	395.8
09827 Оюуны өмч, улсын бүртгэлийн ерөнхий газар	196.2	384.9	384.9	395.8

Хөтөлбөр 13. Эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ /Төрийн тусгай алба хаагчийн/

Засгийн газрын 2016 оны 68 дугаар “Төрийн тусгай алба хаагчдын нэгдсэн эмнэлэг байгуулах тухай” тогтоолоор Батлан хамгаалахын сайдын төсвийн багцаас Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдын төсвийн багцад Төрийн тусгай албан хаагчдын нэгдсэн эмнэлгийг байгуулан 239 эмч, эмнэлгийн ажилтнуудын орон тоо, холбогдох урсгал зардлыг шилжүүлсэн.

Тус эмнэлгийн 2018 оны төсвийн төсөлд урсгал зардлыг **7,598.0** сая төгрөгөөр төсөвлөсөн ба 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 1,396.3 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлсэн нь нэгдсэн эмнэлгийн Б блок буюу хэвтэн эмчлүүлэх хэсэг ашиглалтад орохтой холбогдуулан 116 орон тоо, цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшуулал, нийгмийн даатгалын шимтгэлийн зардал, тогтмол зардал, нормативт зардал нэмэгдсэнтэй холбоотой байна.

Хүснэгт №149. Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ (71602)	2016 гүйц.	2017 год.	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	0.0	4,766.5	6,201.7	7,598.0
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	0.0	2,971.1	3,646.3	4,220.0
80103 Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	0.0	0.0	160.0	0.0
80303 Урьд оны өр	0.0	0.0	600.0	0.0
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал,	0.0	295.4	295.4	33.5
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	106.5
81613 ЭМД-ын сангаас санхүүжих арга хэмжээ	0.0	1,500.0	1,500.0	3,238.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	0.0	4,766.5	6,201.7	7,598.0
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	0.0	1,301.9	3,392.9	2,737.2
33 Нийгмийн даатгалын сангийн төсвөөс санхүүжих	0.0	3,114.6	2,458.8	4,510.8
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	0.0	350.0	350.0	350.0
Орон тоо	0.0	239.0	239.0	355.0
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	0.0	4,766.5	6,201.7	7,598.0
09827 Төрийн тусгай албан хаагчдын нэгдсэн эмнэлэг	0.0	4,766.5	6,201.7	7,598.0

САНГИЙН САЙД

Сангийн сайдын төсвийн багцын 2018 оны улсын төсвөөс санхүүжих урсгал зардал ба эргэж төлөгдөх цэвэр зээлийн дүнг 1,595,643.6 сая төгрөгөөр тооцож төсвийн төсөлд тусгалаа.

Хүснэгт №150. Хөтөлбөрийн зардлын хураангуй дунд хугацаагаар /сая төгрөг/

САНГИЙН САЙД	2016 Гүйц	2017 Год	2017 ХБГ	2018 төсөл
Хөтөлбөрүүдийн нийт дүн	1,895,185.3	1,514,403.1	1,501,005.8	1,595,643.6
Санхүү, төсвийн нэгдсэн удирдлага (70202)	177,537.1	31,360.4	46,627.9	40,885.2
Засгийн газрын өрийн үйлчилгээ (70203)	903,160.4	1,174,288.1	1,129,207.6	1,124,852.0
Санхүүгийн зах зээлийн зохицуулалт (70204)	481,288.4	59,247.1	59,247.1	95,223.9
Татвар хураалт, орлого бүрдүүлэлт (70205)	54,174.8	58,512.6	61,512.6	66,133.3
Гадаадын зээл, тусламжаар хэрэгжүүлэх төсөл хөтөлбөр	70.3	712.0	2,334.0	579.7
Үндэсний олон нийтийн мэдээлэл (70422)	7,699.2	6,085.9	6,085.9	7,689.5
Орон нутгийн төсөвт олгох орлогын шилжүүлэг (70501)	120,267.7	53,013.5	53,013.5	88,555.0
Орон нутгийн төсөвт олгох санхүүгийн дэмжлэг (70502)	150,987.3	131,183.7	142,977.3	171,725.0

Сангийн сайдын төсвийн багцын 2018 оны төсвийн төслийг боловсруулахдаа Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр, Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2018 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл болон УИХ, Засгийн газраас баталсан эдийн засаг нийгмийн дунд хугацааны бодлогын баримт бичгүүдэд Сангийн сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний асуудлаар тусгагдсан зорилт, арга хэмжээг хөрөнгө, санхүүгийн эх үүсвэртэй нягт уялдуулах зарчмыг баримтлан боловсруулсан.

Хүснэгт №151: ТЕЗ-ын 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн зардлын тойм / сая төгрөг/

САНГИЙН САЙД	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	Үүнээс			ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ЦЭВЭР ЗЭЭЛ
		Цалин, НДШ	Бусад бараа үйлч. Зардал	Хүү, Гатаас, шилжүүлэг	
Хөтөлбөрүүдийн нийт дүн	1,531,099.0	52,775.8	53,887.8	1,424,435.4	64,544.6
Санхүү, төсвийн нэгдсэн удирдлага (70202)	40,885.2	5,235.0	32,456.4	3,193.8	0.0
Засгийн газрын өрийн үйлчилгээ (70203)	1,151,410.0	0.0	670.0	1,150,740.0	-26,558.0
Санхүүгийн зах зээлийн зохицуулалт (70204)	4,121.4	0.0	3,616.4	505.0	91,102.6
Татвар хураалт, орлого бүрдүүлэлт (70205)	66,133.3	47,540.8	16,565.5	2,027.0	0.0
Гадаадын зээл, тусламжаар хэрэгжүүлэх төсөл	579.7	0.0	579.7	0.0	0.0
Үндэсний олон нийтийн мэдээлэл (70422)	7,689.5	0.0	0.0	7,689.5	0.0
Орон нутгийн төсөвт олгох орлогын шилжүүлэг	88,555.0	0.0	0.0	88,555.0	0.0
Орон нутгийн төсөвт олгох санхүүгийн дэмжлэг	171,725.0	0.0	0.0	171,725.0	0.0
Ангилалдаагүй бусад (72301)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

Хөтөлбөр 1. Санхүү, төсвийн нэгдсэн удирдлага

Хөтөлбөрийн урсгал зарлага ба цэвэр зээлийн зардлын дүнг 40,885.2 сая төгрөгөөр төсөвлөсөн. Хөтөлбөрийн төсвийн төслийг боловсруулахдаа 2017 онд хэрэгжүүлсэн нэг удаагийн арга хэмжээний зардлыг бууруулж, зайлшгүй шаардлагатай зарим арга хэмжээний зардлыг нэмэгдүүлсэн болно.

Хөтөлбөр 2: Засгийн газрын өрийн үйлчилгээ

Хөтөлбөрийн зардлыг нийт 1,124,852.0 сая төгрөгөөр төсөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ-тэй харьцуулахад 4,355.6 сая төгрөгөөр буурсан үзүүлэлттэй байна.

Хөтөлбөр 3: Санхүүгийн зах зээлийн зохицуулалт

Хөтөлбөрийн урсгал зардлыг 95,223.9 сая төгрөгөөр төсөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ-тэй харьцуулахад 35,976.8 сая төгрөгөөр нэмэгдэж байна. Хөтөлбөрийн төсвийн төслийг боловсруулахдаа 2016, 2017 онд хэрэгжүүлсэн нэг удаагийн арга хэмжээний зардлыг бууруулж, зайлшгүй шаардлагатай зарим арга хэмжээний зардлыг тусгасан болно. Тухайлбал, “Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг зогсоох тухай” Засгийн газрын 2016 оны 8 дугаар сарын 10-ны өдрийн 33 дугаар тогтоолын дагуу “Сайн малчин” дунд хугацааны хөтөлбөрийн хүрээнд арилжааны банкнуудад байршуулсан эх үүсвэр 1,734.7 сая төгрөг, 4,000 айл, 100,000 айл хөтөлбөрийн зээлийн эргэн төлөлтийн 45,000.0 сая төгрөгийг төсөвт эргүүлэн төвлөрүүлэхээр тооцсон.

Нөгөөтэйгүүр орон сууцны ипотекийн зээлийн хөтөлбөрийг Засгийн газраас хэрэгжүүлэхтэй холбоотойгоор олгох цэвэр зээл 120,000.0 сая төгрөг, АДБХОБанкны дүрмийн сан 4,162.3 сая төгрөг, ОУСБХБанкны дүрмийн сан 2,627.0 сая төгрөг,

ЕСБХБанкны дүрмийн сан 2,634.9 сая төгрөг, Засгийн газрын 2017 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн 300 дугаар тогтоолын дагуу МЦХ ХК-ны 40 хувийг “Кореа телеком” корпорациас худалдан авах эх үүсвэр болох 6.4 тэрбум төгрөг, Азийн хөгжлийн банкны “Зээлийн батлан даалтын системийг дэмжих замаар эдийн засгийг төрөлжүүлэх, ажлын байр бий болгох МОН 3338 төсөл”-ийн гэрээгээр хүлээсэн үүргийн дагуу дүрмийн сангийн эх үүсвэрийг нэмэгдүүлэхэд 300.0 сая төгрөг зэрэг шаардлагатай зардлыг төсөлд тусгалаа.

Хөтөлбөр 4: Татвар хураалт, орлого бүрдүүлэлт

Хөтөлбөрийн урсгал зардлыг нийт 66,133.3 сая төгрөгөөр төсөвлөлөө. Экспортыг нэмэгдүүлэхтэй холбогдуулан уртасгасан цагаар ажиллаж байгаа “Гашуун сухайт” боомтын гаалийн ажилчдын илүү цагийн цалин, дагалдах урсгал зардал, 2018 онд Хөшигтийн хөндий дэх Улаанбаатар хотын нисэх онгоцны шинэ буудал ашиглалтад орохтой холбоотойгоор нэмэгдэх зардал, татварын байгууллагуудын хэвийн үйл ажиллагааг хангахтай холбоотой зайлшгүй зардлууд, Сангийн сайдын 2017 оны 281 тоот тушаалын дагуу Татварын удирдлагын мэдээллийн системийг Гааль татварын мэдээллийн технологийн төв УТҮГ 2017-2018 онд хийж гүйцэтгэхээр шийдвэрлэсэнтэй холбогдуулан зайлшгүй зардлуудыг нэмэгдүүлж тооцлоо.

Хүснэгт №152. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

САНГИЙН САЙД	2016 Гүйц	2017 Төд	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	54,174.8	58,512.6	61,512.6	66,133.3
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	51,038.2	53,740.8	56,740.8	59,574.1
80103 Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	78.4	864.6	864.6	1,205.9
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	256.6	261.3	261.3	224.1
80219 Харуул, хамгаалалтын зардал	458.0	513.9	513.9	571.7
80220 Холбооны суваг ашигласны хөлс	926.5	1,013.6	1,013.6	1,088.5
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	8.8	24.5	24.5	35.0
80313 Дээж худалдан авах	6.9	16.4	16.4	14.9
80509 Олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	64.1	68.1	68.1	68.1
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	1,287.5	1,999.5	1,999.5	950.3
80811 Нүүлгэн шилжүүлэх зардал	29.4	9.9	9.9	10.0
80812 Бүтцийн өөрчлөлтөөр чөлөөлөгдсөн тэтгэмж	20.3	0.0	0.0	0.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	1,008.6
82409 Олон улсын шинэ нисэх онгоцны буудал	0.0	0.0	0.0	1,382.1
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	54,174.8	58,512.6	61,512.6	66,133.3
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	49,167.9	55,193.0	58,193.0	62,559.8
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	5,006.9	3,319.5	3,319.5	3,573.5
Орон тоо	3,263	3,263	3,263	3,362
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	54,174.8	58,512.6	61,512.6	66,133.3
00033 Үндэсний татварын ерөнхий газар	24,328.1	29,507.3	29,507.3	32,533.4
09479 УГЕГ - Улсын Гаалийн Ерөнхий газар	22,867.5	27,570.0	30,570.0	31,316.5
10578 НӨАТ-ын урамшууллын систем	375.7	0.0	0.0	0.0
10662 Гааль татварын Мэдээллийн технологийн төв УТҮГ	1,213.2	1,435.3	1,435.3	2,283.4

Хөтөлбөр 5: Гадаадын зээл, тусламжаар хэрэгжүүлэх төсөл, хөтөлбөр

Хөтөлбөрийн хүрээнд Монгол улсын Засгийн газраас гадаад орон, олон улсын банк, санхүүгийн байгууллагатай байгуулсан хөнгөлөлттэй нөхцөлтэй авах зээл, буцалтгүй тусламжийн гэрээнд Монгол улсын Засгийн газраас хариуцахаар заасан зардлуудыг санхүүжүүлдэг. Сангийн сайдын багцад 2018 онд хэрэгжих төсөл, хөтөлбөрүүдэд Монголын Засгийн газраас хариуцах зардлыг 2017 оны ХБГ-ээс 1,754.3 сая төгрөгөөр бууруулж, 579.7 сая төгрөгөөр тусгалаа.

Хөтөлбөр 6: Үндэсний олон нийтийн мэдээлэл

Олон нийтийн радио телевизийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1-д “Олон нийтийн радио, телевиз үйл ажиллагаагаа явуулахад нь төрөөс санхүү, эдийн засгийн зохих дэмжлэг үзүүлнэ” гэж заасны дагуу Монголын үндэсний олон нийтийн радио, телевизэд төсвөөс санхүүжилт олгодог. Төсвийн санхүүжилтийг байгууллагын үйл ажиллагааны зардал болон өөрийн үйл ажиллагааны орлого, радио, телевизийн нэвтрүүлгийн үйлчилгээний хөлсний орлогын зөрүүгээр олгодог. Эдийн засаг, төсвийн хүндрэлтэй нөхцөл байдлаас үүдэлтэй төсвийн алдагдлыг бууруулах зорилгоор тус байгууллагад төсвөөс олгох санхүүжилтийг хянахдаа байгууллагын үйл ажиллагааны зардлыг 2016 оны төсвийн гүйцэтгэл, 2017 оны хүлээгдэж байгаа гүйцэтгэлд үндэслэн, байгууллагын хэвийн үйл ажиллагаанд нөлөөлөхгүй байх зарчмаар хянаж, 2018 онд явагдах хөл бөмбөгийн дэлхийн аварга шалгаруулах тэмцээнийг дамжуулах эрхийг телевизүүдийн холбооны гишүүн бусад телевизүүдтэй хамтран авах, БНСУ-ын Пёнчан хотод зохион байгуулагдах өвлийн олимпын наадмын шууд дамжуулах эрхийг авахад зориулж зардлыг 2017 оны ХБГ-ээс 1,603.6 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлж, төсвийн санхүүжилтийг нийт 7,689.5 сая төгрөгөөр тусгасан.

Хөтөлбөр 7: Орон нутгийн төсөвт олгох орлогын шилжүүлэг

Хөтөлбөрийн хүрээнд Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангийн хуваарилалтыг Монгол Улсын Засгийн газрын 2017 оны 230 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сан болон орон нутгийн хөгжлийн сангаас орлогын шилжүүлэг тооцох” аргачлалаар тооцож 2018 онд 2017 оны ХБГ-ээс 35,541.6 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлж нийт 88,555.0 сая төгрөгөөр тусгаад байна. Энэхүү хөрөнгөнөөс 10,651.5 сая төгрөгийг суурь зарлагад зарцуулах ба үлдэх хэсгийг буюу 77,903.5 сая төгрөгийг Орон нутгийн хөгжлийн сангийн үндсэн зориулалтын дагуу зарцуулна.

Хөтөлбөр 8: Орон нутгийн төсөвт олгох санхүүгийн дэмжлэг

Аймаг, нийслэлийн ирүүлсэн төсвийн санал болон Төсвийн зарлагын чиглэлээр 2018 онд баримтлах бодлого, улс орны нийгэм, эдийн засгийн нөхцөл байдал, үүссэн шаардлагын улмаас Улсын төсвөөс санхүүжих орон нутгийн суурь зарлага 2017 оны ХБГ-ээс 101,370.9 сая төгрөгөөр нэмэгдэж нийт 727,111.9 сая төгрөг болсон бөгөөд орон нутгийн суурь орлого 136,367.7 сая төгрөгөөр нэмэгдэж нийт 1,000,846.3 сая төгрөг болсноор аймгуудад олгох санхүүгийн дэмжлэг 2018 онд 2017 оны ХБГ-ээс 28,747.7 сая төгрөгөөр нэмэгдэж 171,725.0 сая төгрөг байхаар төлөвлөгдөөд байна.

БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН САЙД

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын багцын урсгал зардлыг 57,375.5 сая төгрөг, ойжуулалтын зардал 10,328.0 сая төгрөг, нийт 67,703.5 сая төгрөгөөр төсөвлөж тусгалаа.

Хүснэгт №153. Хөтөлбөрүүдийн хураангуй / төсвийн ангиллуудаар, сая төгрөг/

БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН САЙД	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
НИЙТ	42,631.4	49,356.1	53,159.5	67,703.5
Хөтөлбөр, төслийн дотоод урсгал зардал	508.6	658.7	658.7	641.4
Ойжуулалт	3,034.8	6,035.1	9,515.5	10,540.4
Усны нөөц, нуур, гол мөрний менежмент	2,513.0	2,879.1	2,879.1	3,085.6
Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалт	6,298.6	6,284.8	6,284.8	6,438.5
Агаарын бохирдлыг бууруулах, уур амьсгалын өөрчлөлт	4,263.7	4,950.0	5,020.4	16,853.1
Ус цаг уур, орчны шинжилгээ	20,729.8	21,499.3	21,502.5	22,408.7
Хүрээлэн буй орчны бодлого, удирдлага	5,042.9	4,882.5	5,131.9	4,969.2
Хүрээлэн буй орчны судалгаа шинжилгээ	0.0	986.0	986.0	1,436.0
Аялал жуулчлал	240.0	1,180.6	1,180.6	1,330.6

2017 оны төсвийн хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 2018 оны төсвийн төсөлд урсгал зардал 13,524.4 сая төгрөг, ойжуулалтын зардал 1,024.9 сая төгрөгөөр тус тус нэмэгдэж, нийт 14,544.0 сая төгрөгөөр буюу 27.3 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна.

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын багц нь байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх, агаарын бохирдлыг бууруулах, уур амьсгалын өөрчлөлт, ус цаг уурын орчны шинжилгээ, аялал жуулчлалын чиглэлээр дараах хөтөлбөрүүдийг санхүүжүүлнэ.

Хүснэгт №154. Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрүүдийн зардлын тойм /Зардлын эдийн засгийн томсгосон ангиллаар, сая төгрөгөөр/

ТЕЗ / Хөтөлбөр	Нийт дүн	Урсгал зардал	Үүнээс			Хөрөнгийн зардал
			Цалин НДШ	Бараа үйлчилгээ ний бусад	Татаас шилжүүлэг	
НИЙТ	67,703.5	57,375.5	27,309.7	20,453.6	9,612.2	10,328.0
Хөтөлбөр, төслийн дотоод урсгал зардал	641.4	641.4	323.0	318.4	0.0	0.0
Ойжуулалт	10,540.4	212.4	166.1	42.7	3.6	10,328.0
Усны нөөц, нуур, гол мөрний менежмент	3,085.5	3,085.5	2,326.6	605.7	153.2	0.0
Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалт	6,438.5	6,438.5	5,083.6	1,116.7	238.2	0.0
Агаарын бохирдлыг бууруулах, УА өөрчлөлт	16,853.1	16,853.1	0.0	8,600.0	8,253.1	0.0
Ус цаг уур, орчны шинжилгээ	22,408.8	22,408.8	17,457.8	4,215.5	735.5	0.0
Хүрээлэн буй орчны бодлого, удирдлага	4,969.2	4,969.2	1,952.5	2,788.0	228.7	0.0
Хүрээлэн буй орчны судалгаа шинжилгээ	1,436.0	1,436.0	0.0	1,436.0	0.0	0.0
Аялал жуулчлал	1,330.6	1,330.6	0.0	1,330.6	0.0	0.0

Хөтөлбөр 1: Хөтөлбөр, төслийн дотоод урсгал зардал

Хүснэгт №154. Гадаадын зээл, тусламжаар хэрэгжүүлэх төсөл хөтөлбөрийн дотоод урсгал зардал зориулалтаар /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Хөтөлбөр, төслийн дотоод урсгал зардал	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
Зориулалт арга хэмжээгээр	508.6	658.7	658.7	641.4

83112 Хөтөлбөр төслийн дотоод урсгал зардал	508.6	658.7	658.7	641.4
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	508.6	658.7	658.7	641.4
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	508.6	658.7	658.7	641.4
Орон тоо:	0	0	0	0

Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид

Төсвийн захирагчид	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв	
Гадаад зээл тусламжаар хэрэгжиж буй төслүүд	3	508.6	658.7	658.7	641.4

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2018 оны төсвийн багцад байгаль орчны салбарын стратеги зорилтуудыг хэрэгжүүлэх хүрээнд гадаадын зээл, тусламжийн хөрөнгөөр нийт 8 төсөл хэрэгжинэ. Эдгээрээс “Биологийн олон янз байдлыг хамгаалах, уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох”, “Хөвсгөл нуурын цогцолбор газрын орчны бүсийн иргэдийн амьжиргааг дэмжих, тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх” төслүүдийн дотоод урсгал зардалд нийт 641.4 сая төгрөгийг улсын төсвөөс санхүүжүүлэхээр төсөвлөсөн.

Хөтөлбөр 2: Ойжуулалт

Сүүлийн жилүүдийн уур амьсгалын өөрчлөлт, хүний зохисгүй үйл ажиллагаа, хууль бус мод бэлтгэлийн улмаас экосистемийн тэнцвэрт байдал алдагдаж, 11 аймгийн 56 суманд 150 гаруй удаагийн ой, хээрийн түймэр гарч, 420 мянган га талбайд ойн хөнөөлт шавж үүрлээд байна.

Үүнтэй уялдуулан хөтөлбөрийн хүрээнд ойг нөхөн сэргээх, түймэр хөнөөлт шавжаас хамгаалах, хууль бус мод бэлтгэлийг бууруулах, ойн тогтвортой менежментийг хөгжүүлэхэд 2018 онд дараах ажлуудыг хийхээр төлөвлөж байна.

- Ой хээрийн түймрээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авах, харлуулсан болон халз зурвас байгуулах, түймрээс урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх багаж хэрэгсэл, техник, тоног төхөөрөмж худалдан авах;
- Ойн хөнөөлт шавж, өвчний тархалт, хөнөөл үүсэхээс урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах судалгааны ажлыг 2 сая га-д, тэмцлийн ажлыг 150 мянган га талбайд зохион байгуулж хөнөөлийн голомтыг хязгаарлах;
- 30 мянган га талбайгаас багагүй талбайд ойн цэвэрлэгээг хийх, 1000 га-гаас багагүй талбайд арчилгааны огтлолт хийж ойн төлөв байдлыг сайжруулах;
- Хууль бус мод бэлтгэлтэй тэмцэх, ойн менежментийг сайжруулах;

Салбарын 2018 оны төсвийн төсөлд ойжуулалтын хөтөлбөр арга хэмжээний зардлыг ойг нөхөн сэргээх, түймэр, хөнөөлт шавжаас хамгаалах, хууль бус мод бэлтгэлийг бууруулах, ойн тогтвортой менежментийг хөгжүүлэхэд 10,328.0 сая төгрөг, Ойн судалгаа, хөгжлийн төвийн үйл ажиллагааны зардалд 212.4 сая төгрөг нийт 10,540.4 сая төгрөгийн хөрөнгө төсөвлөсөн ба 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 1,024.9 сая төгрөг буюу 10.8 хувиар нэмэгдүүлж тооцлоо.

Онц хөнөөлтэй болох Сибирийн хүр эрвээхий ихэнх ойн санд хөнөөлийн голомтод хүрээд байгаа тул онгоцоор биологийн аргаар 150 мянган га талбайд тэмцлийн ажлыг явуулж, хөнөөлийн голомтыг хязгаарлахад нийт 7,500.0 сая төгрөгийг зарцуулахаар

тооцож төсөвт тусгалаа. Ингэснээр 2018 оны төсвийн төсөл 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 1,019.6 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн. 2018 оны төсвийн төсөлд хөнөөлт шавьж устгах арга хэмжээний зардлаас гадна Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал 3.6 сая төгрөгийг нэмж тусгасан.

Хүснэгт №155. Ойжуулалт хөтөлбөрийн зардал зориулалтаар /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Ойжуулалт (71403)	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
Зориулалт арга хэмжээгээр	3,034.90	6,035.10	9,515.50	10,540.40
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	204.3	205.6	205.6	207.3
80312 Сургалт семинар	0	1.5	1.5	1.5
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	2.6	0	0	0
81708 Ойжуулалт	2,828.00	5,828.00	9,308.40	10,328.00
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0	0	0	3.6
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	3,034.80	6,035.10	9,515.50	10,540.40
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	3,034.80	6,035.10	9,515.50	10,540.40
Орон тоо:	12	12	12	12

Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид

Төсвийн захирагчид	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
00548 Ойн анги УТ, БОЯ, 2017 хүртэл	2,828.00	0	0	0
10097 Байгаль орчин, ногоон хөгжил, аялал жуулчлалын яам	0	5,828.00	9,308.40	10,328.00
10179 Ойн судалгаа, хөгжлийн төв	206.8	207.1	207.1	212.4

Хөтөлбөр 3: Усны нөөц, нуур, гол мөрний менежмент

2018 оны төсвийн төсөлд хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчдын урсгал зардлыг нийт 3,085.6 сая төгрөгөөр төсөвлөв. 2017 оны төсвийн хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 206.5 сая төгрөг буюу 7.2 хувиар нэмэгдүүлж тооцсон.

2018 оны төсвийн төсөлд Хөвсгөл-Эгийн голын сав газрын захиргааны конторын барилга 2017 оны эцсээр ашиглалтад орж байгаатай уялдаж, конторын барилгын байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардлыг 38.1 сая төгрөг, нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэлийг 20.0 сая төгрөг, 2018 онд тэтгэвэрт гарах ажилчдын тэтгэвэр, тэтгэмжийн зардал 84.4 сая төгрөг, Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал 67.5 сая төгрөгийг нэмж тусгасан.

Хүснэгт №156 . Усны нөөц, нуур, гол мөрний менежмент хөтөлбөрийн зардал зориулалтаар /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Усны нөөц, нуур, гол мөрний менежмент	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
Зориулалт арга хэмжээгээр	2,513.00	2,879.10	2,879.10	3,085.60
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	2,376.70	2,855.70	2,855.70	2,910.30
80215 Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	3.9	0	0	0
80219 Харуул, хамгаалалтын зардал	8.2	18.9	18.9	18.9
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	124.3	1.3	1.3	85.7
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0	0	0	67.5
81701 Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх	0	3.2	3.2	3.2
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	2,513.00	2,879.10	2,879.10	3,085.60
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	2,513.00	2,879.10	2,879.10	3,085.60
Орон тоо	227	225	225	225

Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид

Төсвийн захирагчид	Байгууллагын тоо	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
Сав газрын газрын захиргаад	32	2,513.00	2,879.10	2,879.10	3,085.60

Хөтөлбөр 4: Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалт

Хөтөлбөрийн хүрээнд улсын тусгай хамгаалалттай 30 хамгаалалтын захиргааны урсгал зардлыг 6,438.5 сая төгрөгөөр төсөвлөснөөс 4,540.3 сая төгрөг буюу 70.5 хувийг цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшууллын зардал эзэлж байна.

Нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл 42.0 сая төгрөг, бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр 46.1 сая төгрөг, Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал 182.1 сая төгрөгөөр тус тус нэмэгдэж, 2017 онд 4 албан хаагч тэтгэвэрт гарснаар цалингийн санд үүссэн хэмнэлт 15.9 сая төгрөг, тэтгэвэрт гарах хүний тоо буурч байгаатай холбоотойгоор тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмжийн зардал 100.7 сая төгрөгөөр тус тус буурсан нь хөтөлбөрийн 2018 оны төсвийн төсөл 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 153.7 сая төгрөгөөр өссөн үзүүлэлттэй гарахад нөлөөлсөн.

Монгол Улсын “Тусгай хамгаалалтын газрын тухай” хуулийг хэрэгжүүлэх хүрээнд орон нутаг дахь байгаль орчны салбарын байгууллагуудын чадавхыг сайжруулах, улсын тусгай хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээг өргөжүүлэх зорилготой ажиллаж байна.

Хүснэгт №157. Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалт хөтөлбөрийн зардал зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр: Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалт	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
Зориулалт арга хэмжээгээр	6,298.60	6,284.80	6,284.80	6,438.50
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	5,587.50	5,649.70	5,649.70	5,706.60
80215 Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	30.8	0	0	0
80219 Харуул, хамгаалалтын зардал	36.5	37.3	37.3	37.3
80221 Гэрээт ажиллагсдын зардал	0	0	0	15
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	282.6	156.8	156.8	56.1
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0	0	0	182.1
81701 Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх	189.7	207.4	207.4	207.7
81703 Ургамал хамгаалал	103.6	233.7	233.7	233.7
82501 Ургамал хамгаалал	67.9	0	0	0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	6,298.50	6,284.80	6,284.80	6,438.50
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	6,045.20	6,074.30	6,074.30	6,212.90
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	253.3	210.6	210.6	225.6
Орон тоо	607	607	607	607

Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид

Төсвийн захирагчид тоо	Байгууллагын	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
Тусгай хамгаалалттай газрын захиргаад	30	6,298.60	6,284.80	6,284.80	6,438.50

Хөтөлбөр 5: Агаарын бохирдлыг бууруулах, уур амьсгалын өөрчлөлт

Агаарын бохирдлыг бууруулах, уур амьсгалын өөрчлөлт хөтөлбөрийн урсгал зардлыг 2018 оны төсвийн төсөлд 16,853.1 сая төгрөгөөр, 2017 оны төсвийн хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 11,832.7 сая төгрөгөөр буюу 3.3 дахин нэмэгдүүлж тооцлоо.

Хүснэгт №158. Агаарын бохирдлыг бууруулах, уур амьсгалын өөрчлөлт хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр: Агаарын бохирдлыг бууруулах, уур амьсгалын өөрчлөлт	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
Зориулалт арга хэмжээгээр	4,263.70	4,950.00	5,020.40	16,853.10
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	0	148.2	148.2	0
80303 Урьд оны өр	0	0	70.4	0
81707 Агаарын бохирдлыг бууруулах	4,263.70	4,801.80	4,801.80	16,853.10
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	4,263.70	4,950.00	5,020.40	16,853.10
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	4,263.70	4,950.00	5,020.40	16,853.10
Орон тоо	0	0	0	0
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид				
Төсвийн захирагчид	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
10097 Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам	4,263.70	4,950.00	5,020.40	16,853.10

Улаанбаатар хотын агаарын чанарыг сайжруулах хөтөлбөрийн хүрээнд “Өнөөгийн байдал, боломжууд, агаарын бохирдлыг бууруулах шийдлүүд” гэсэн судалгааг Азийн хөгжлийн банкны төслийн ажлын хэсгээс хийсэн байна.

Улаанбаатар хотын агаар, орчны бохирдлыг бууруулах чиглэлээр авч хэрэгжүүлсэн бодлого, тэдгээрийн хэрэгжилтэд АХБ-аас (нийслэлийн 6 дүүргийн 26 хорооны 780 айл өрх хамрагдсан) хийсэн судалгааны дүнд үндэслэн дараах зөвлөмжийг Засгийн газарт гаргасан байна. Үүнд:

1. Өрхийн амьжиргааны түвшин, газар зүйн байршил, дэд бүтцийн хүртээмж зэрэг нөхцөл байдлыг харгалзан богино болон дунд хугацаанд хэрэгжих боломжтой арга хэмжээнүүдийн хувилбарыг боловсруулж санал болгох;

2. Цахилгаан халаагуур нэвтрүүлэх, орон сууцаар хангах, сайжруулсан зуух болон утаа багатай түлшээр хангах зэрэг бусад арга хэрэгслүүд нь тус бүрдээ орлогын ялгаатай түвшин бүхий айл өрхүүдийн хэрэгцээнд таарсан, худалдан авах чадварт нийцсэн боломжит сонголтуудтай байхаар хэрэгжилтийг зохион байгуулах;

3. Засгийн газраас агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр хэрэгжүүлж буй бодлого, хөтөлбөр, арга хэмжээ болон иргэдийн оролцоо, хүрэх үр дүнгийн талаарх мэдээллийг олон нийтэд хүртээмжтэй хэлбэрээр тогтмол хүргэдэг тогтолцоог бий болгох;

4. Иргэд, хувийн хэвшил, төрийн бус байгууллага болон орон нутаг, төр захиргааны аливаа байгууллагаас гаргаж буй үр дүнтэй санал санаачилгуудыг урт хугацаанд тогтвортой дэмжих;

5. Агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр санал болгож буй шийдлүүдэд иргэд нэг удаагийн их хэмжээний төлбөр хийхээс илүү дунд болон урт хугацаанд үе шаттай төлбөр хийх хувилбарыг илүүд үзэж байгаа нь судалгаагаар тогтоогдсон тул энэхүү хэрэгцээнд тохирсон хөнгөлөлттэй зээл, эсвэл түрээсийн бодлогыг тодорхойлж хэрэгжүүлэх г.м.

Дээрх зөвлөмжийн хүрээнд “АХБ-ны судалгааны багаас” Засгийн газраас өнгөрсөн хугацаанд агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр хэрэгжүүлсэн бодлогын арга хэмжээнээс айл өрхийг цахилгаан халаагуурт шилжихийг урамшуулах, сайжруулсан зуух буюу хагас коксжих боловсруулсан түлш хэрэглэдэг гэр хорооллын айл өрхийн тоог нэмэгдүүлж, шаардагдах зардлыг төсөвт тусгах нь богино болон дунд хугацаанд агаарын бохирдлыг бууруулахад хамгийн өндөр үр дүнтэй гэсэн үнэлгээ, дүгнэлтийг гаргасан байна. Ялангуяа, цахилгаан халаагуур бүхий айл өрхийн тоо хязгаарлагдмал байгаа, мөн ердийн зуухнаас цахилгаан халаагуурт шилжих айл өрхийг нэмэгдүүлэх арга хэмжээ нь тодорхой хугацаа шаардагдах тул одоогийн нөхцөлд шөнийн тарифыг тэглэхээс илүүтэйгээр гэр хорооллын айл өрхийн ердийн зууханд ашиглагдах боломжтой сайжруулсан буюу хагас коксжих түлшний хэрэглээг нэмэгдүүлж, түүхий нүүрсний хэрэглээг бууруулах нь богино хугацаанд агаарын бохирдлыг бууруулах боломжийн хувилбарын нэг байна.

Харин урт хугацаанд гэр хорооллын айл өрхийг нэгдсэн халаалтын системд холбох, цахилгаан халаагуур хэрэглэх айл өрхийн тоог нэмэгдүүлэх, орон сууцны зээлд хамрагдах шалгуур үзүүлэлтийг бууруулж гэр хорооллын өрхийг хамруулах нөхцөл, боломжийг бий болгох, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх нь зүйтэй байна.

Иймд дээрх судалгаа, зөвлөмжид нийцүүлэн Байгаль орчин аялал жуулчлалын яам, Эрчим хүчний яамнаас гаргасан саналыг үндэслэн 2017-2018 оны өвлийн улиралд агаарын бохирдлыг бууруулахад чиглэсэн дараах арга хэмжээг урсгал төсвийн хүрээнд хэрэгжүүлэхээр тооцож төсөлд тусгалаа.

Хүснэгт №159. Агаарын бохирдлыг бууруулах арга хэмжээнд зарцуулах урсгал зардал /тэрбум төгрөг/

№	Арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Нэмэгдэх төсөв
1	Шөнийн цахилгааны үнийн урамшуулал /мян.кВт.ц/	104,583	8.3
2	Сайжруулсан зуух	570	0.2
3	ЦДАШ-г шинэчлэх хүчин чадлыг өргөтгөх	15	2.1
4	Хэт ачаалагдсан дэд станц хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх	36	0.8
5	Цахилгаан халаагуур	5000	1.0
6	Боловсруулсан түлш /тонн/	1000	0.2
7	Хагас коксожсон түлшний үнийн хөнгөлөлт /тонн/	80,000	3.7
8	Сургалт, сурталчилгаа	3	0.1
9	Стандарт нормыг боловсруулж мөрдүүлэх	1	0.1
10	Мэдээлэл, сурталчилгааны төв байгуулах	4	0.4
НИЙТ			16.9

2018 оны төсвийн төсөлд нийслэлийн агаарын чанарыг сайжруулах бүсийг тэлэх, цахилгааны шөнийн үнийн тарифыг хөнгөлөх арга хэмжээнд илүү олон өрх хамруулах зорилгоор Улаанбаатар хотын 2 тарифт тоолууртай гэр хорооллын айл өрх, 10,000-аас дээш хүн амтай сумдыг шөнийн цахилгааны үнийн урамшуулалд хамруулахад 8,253.1 сая төгрөг төсөвлөв.

Агаарын чанарыг сайжруулах бүсийн зорилтот айл өрхөд 5000 ширхэг цахилгаан халаагуур, 570 ширхэг сайжруулсан зуух, 1000 тонн боловсруулсан түлш олгоход 1,400.0 сая төгрөг, агаар, орчны бохирдлыг бууруулах техник, технологийг олон нийтэд

сурталчлах, таниулах, борлуулах, зээл олгох үйлчилгээг явуулах мэдээллийн төв байгуулах зардалд 400.0 сая төгрөг, сургалт сурталчилгаа, стандарт нормыг боловсруулах ажилд 200.0 сая төгрөг тус тус зарцуулахаар тооцлоо.

Агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд байрлах гэр хорооллын айл өрхийг цахилгаанаар халаахад Сонгино-Хайрхан, Баянгол, Чингэлтэй, Сүхбаатар, Баянзүрх дүүргийн 15 трансформаторын дэд өртөө, хэт ачаалагдсан 36 дэд станц, ЦДАШ-г шинэчлэх, хүчин чадлыг өргөтгөх ажилд 2,900.0 сая төгрөгийг төсөвлөв.

Мөн АХБ-аас өгсөн зөвлөмжийн дагуу Засгийн газраас нийслэлийн гэр хорооллын айл өрхийг 80,000 тонн хагас коксжсон шахмал түлшийг хөнгөлөлттэй үнээр хангах, үүнтэй холбогдуулан түүхий нүүрс болон хагас боловсруулсан түлшний үнийн зөрүүний татаасанд 3,750.0 сая төгрөгийг зарцуулахаар тооцлоо.

Хүснэгт №160. Гэр хорооллын айл өрхөд сайжруулсан түлшний үнийн хөнгөлөлт олгох

	Түлшний төрөл	1 тонн үнэ /мян төг/	Нийт үнэ /тэрб.төг/
1	Түүхий нүүрс	125.0	12.3
2	Хагас коксжсон шахмал нүүрс	200.0	16.0
3	ЗГ-аас олгох үнийн зөрүү	75.0	3.7

Хөтөлбөр 6: Ус цаг уур, орчны шинжилгээ

Ус цаг уур, орчны шинжилгээ салбарт 26 байгууллага 1893 орон тоотойгоор үйл ажиллагаа явуулахаар тооцож, 22,408.7 сая төгрөг төсөвлөгдсөнөөс цалин, НДШ-ийн зардал 17,457.8 сая төгрөг буюу 77.9 хувийг эзэлж байна.

2018 оны төсвийн төсөлд даатгалд төлөх шимтгэлийн зардалд 165.2 сая төгрөг, цаг агаарт зориудаар нөлөөлж, хур тунадас нэмэгдүүлэх борооны пуужин 1000 ширхэг, газрын генераторын түлш 500 ширхгийг худалдаж авах зардалд 420.0 сая төгрөг, Хөшигтийн хөндийн шинэ нисэх буудал ашиглалтад орохтой холбогдуулан Нислэгийн цаг уурын төвийг 13 орон тоогоор нэмэгдүүлж, холбогдох урсгал зардалд 238.1 сая төгрөг, улсаас Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал 567.9 сая төгрөгөөр тус тус нэмж, тэтгэвэрт гарах хүний тоо буурч байгаатай холбоотойгоор тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмжийн зардлыг 477.0 сая төгрөг, харья байгууллагуудын урсгал зардлыг 8.0 сая төгрөгөөр тус тус бууруулж тооцсон.

Хүснэгт №161. Ус цаг уур, орчны шинжилгээ хөтөлбөрийн зардал зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр: Ус цаг уур, орчны шинжилгээ	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
Зориулалт арга хэмжээгээр	20,729.8	21,499.3	21,502.5	22,408.7
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	19,297.3	19,402.9	19,402.9	20,221.4
80215 Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	139.1	0	0	0
80219 Харуул, хамгаалалтын зардал	5.2	6.0	6.0	6.0
80220 Холбооны суваг ашигласны хөлс	306.3	585.4	585.4	585.4
80303 Урьд оны өр	0	0	3.2	0
80312 Сургалт семинар	12.0	29.5	29.5	29.5
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал,	223.4	644.5	644.5	167.6

80835	Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0	0	0	567.9
81710	Ус цаг уурын судалгаа, шинжилгээ	746.5	831.1	831.1	831.1
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр		20,729.8	21,499.3	21,502.5	22,408.7
31	Улсын төсвөөс санхүүжих	20,618.4	21,429.4	21,432.6	22,338.8
35	Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	111.4	69.9	69.9	69.9
Орон тоо		1,880	1,880	1,880	1,893

Төсвийн захирагчид	Байгууллагын тоо	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
Ус цаг уур, орчны төвүүд	26	20,729.8	21,499.3	21,502.5	22,408.7

Хөтөлбөр 7: Хүрээлэн буй орчны бодлого, удирдлага хөтөлбөр

2018 оны төсвийн төсөлд хүрээлэн буй орчны бодлого, удирдлага хөтөлбөрийн үйл ажиллагааны урсгал зардлыг 4,969.2 сая төгрөгөөр төсөвлөсөн. 2017 оны төсвийн хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулахад тэтгэвэрт гарч буй ажилчдын тэтгэвэр, тэтгэмжийн зардал 152.2 сая төгрөг, 2017 онд тусгасан 1 удаагийн шинжтэй арга хэмжээний зардал 250.0 сая төгрөгийг хасаж, байр ашиглалтын үйлчилгээний зардал 33.0 сая төгрөг, валютын ханшийн зөрүү 7.0 сая төгрөг, Сахилга, хариуцлага үр дүнгийн урамшуулал олгох тэтгэмж 35.7 сая төгрөг, урьд оны өр 161.5 сая төгрөг тус тус нэмж тооцлоо.

Хүснэгт №162. Хүрээлэн буй орчны бодлого, удирдлага хөтөлбөрийн зардал зориулалтаар /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Хүрээлэн буй орчны бодлого, удирдлага	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
Зориулалт арга хэмжээгээр	5,042.9	4,882.5	5,131.9	4,969.2
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	2,202.2	2,322.9	2,322.9	2,317.7
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	22.1	9.8	9.8	9.8
80221 Гэрээт ажиллагсдын зардал	4.9	4.9	4.9	4.9
80226 Байр ашиглалтын үйлчилгээ	115.1	114.0	114.0	147.0
80303 Урьд оны өр	0.0	0.0	249.3	161.5
80509 Олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	160.2	180.8	180.8	187.7
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	143.0	157.5	157.5	5.3
80812 Бүтцийн өөрчлөлтөөр чөлөөлөгдсөн АХ-д олгох тэтгэмж	72.1	0.0	0.0	0.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	35.7
81519 Төрийн албан хаагчдыг мэргэшүүлэх	5.0	0.0	0.0	0.0
81701 Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх	2,091.3	2,092.7	2,092.7	2,099.7
82808 Бусад баяр ёслол, тэмдэглэлт арга хэмжээ	2.1	0.0	0.0	0.0
82903 Монгол улсыг гадаадад сурталчилах	179.0	0.0	0.0	0.0
83105 Төсөл, арга хэмжээний бэлтгэл хангах	46.0	0.0	0.0	0.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	5,042.9	4,882.5	5,131.9	4,969.2
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	5,042.9	4,882.5	5,131.9	4,969.2
Орон тоо	121	121	121	121

Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид				
Төсвийн захирагчид	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
08691 Байгаль орчин, уур амьсгалын сан	1,882.7	1,880.4	2,106.8	1,881.4
10097 Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам	3,160.2	3,002.1	3,025.1	3,087.8

ХӨТӨЛБӨР: Хүрээлэн буй орчны бодлого, удирдлага	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
Зориулалт арга хэмжээгээр	5,042.9	4,882.5	5,131.9	4,969.2
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	2,202.2	2,322.9	2,322.9	2,317.7
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	22.1	9.8	9.8	9.8
80221 Гэрээт ажиллагсдын зардал	4.9	4.9	4.9	4.9

80226	Байр ашиглалтын үйлчилгээ	115.1	114.0	114.0	147.0
80303	Урьд оны өр	0.0	0.0	249.3	161.5
80509	Олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	160.2	180.8	180.8	187.7
80802	Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	143.0	157.5	157.5	5.3
80812	Бүтцийн өөрчлөлтөөр чөлөөлөгдсөн АХ-д олгох тэтгэмж	72.1	0.0	0.0	0.0
80835	Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	35.7
81519	Төрийн албан хаагчдыг мэргэшүүлэх	5.0	0.0	0.0	0.0
81701	Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх	2,091.3	2,092.7	2,092.7	2,099.7
82808	Бусад баяр ёслол, тэмдэглэлт арга хэмжээ	2.1	0.0	0.0	0.0
82903	Монгол улсыг гадаадад сурталчилах	179.0	0.0	0.0	0.0
83105	Төсөл, арга хэмжээний бэлтгэл хангах	46.0	0.0	0.0	0.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр		5,042.9	4,882.5	5,131.9	4,969.2
31	Улсын төсвөөс санхүүжих	5,042.9	4,882.5	5,131.9	4,969.2
Орон тоо		0	121	121	121

Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид

Төсвийн захирагчид	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
08691 Байгаль орчин, уур амьсгалын сан	1,882.7	1,880.4	2,106.8	1,881.4
10097 Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам	3,160.2	3,002.1	3,025.1	3,087.8

Хөтөлбөр 8: Хүрээлэн буй орчны судалгаа шинжилгээ хөтөлбөр

2018 оны төсвийн төсөлд хөтөлбөрийн хүрээнд хэрэгжүүлэх арга хэмжээний зардалд 1,436.0 сая төгрөгийг төсөвлөсөн.

Хүснэгт №163. Хүрээлэн буй орчны судалгаа шинжилгээ зардал зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр: Хүрээлэн буй орчны судалгаа шинжилгээ (71412)	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
Зориулалт арга хэмжээгээр	0	986.0	986.0	1,436.00
81701 Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх	0	986.0	986.0	1,436.00
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	0	986.0	986.0	1,436.00
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	0	986.0	986.0	1,436.00
Орон тоо	0	0	0	0

Хүснэгт. Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид

Төсвийн захирагчид	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	0	986.0	986.0	1,436.00
10097 Байгаль орчин, ногоон хөгжил, аялал жуулчлалын яам	0	986.0	986.0	1,436.00

2018 онд хүрээлэн буй орчны судалгаа шинжилгээ хөтөлбөрийн хүрээнд дараах ажлуудыг хийхээр төлөвлөж байна. Үүнд:

Хүснэгт №164. Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зарцуулах хөрөнгө /сая төгрөг/

Д/д	Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа	Хүрэх үр дүн	Төсөв
1	Ус намгархаг газрын шувуудын амьдрах орчныг сайжруулах	Ховд, Хөвсгөл, Булган, Дорнод, Хэнтий, Өмнөговь, Баянхонгор, Завхан аймагт хөв цөөрөм байгуулахад дэмжлэг үзүүлсэн байна.	250.0

2	Биологийн болон ашиглалтын нөөцийг тогтоосноор шинжлэх ухааны үндэстэй тогтвортой ашиглах, хамгаалах, нөхөн сэргээх	Ашиглалтад хэт өртөмтгий 5 зүйл /Урал чихэр өвс, эгэл бавран, жинхэнэ онгол, элсний сулхир, монгол хунчир/ ургамлын биологийн болон ашиглалтын нөөцийг тогтоосноор шинжлэх ухааны үндэстэй тогтвортой ашиглах, хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээг зохион байгуулсан байна	336.0
3	Уул уурхайн улмаас эвдрэлд орж эзэнгүй орхигдсон газрын тооллого хийх, эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээх	Уул уурхайн улмаас эвдрэлд орж эзэнгүй орхигдсон газрын тооллого хийж, эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээх ажилд нутгийн иргэдийн оролцоог хангаж, нөхөн сэргээлт хийсэн талбайн хэмжээг 300 га-гаар нэмэгдүүлж, нөхөн сэргээлтийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж байгаа мэргэжлийн байгууллагын үйл ажиллагаанд байгаль орчны аудит хийсэн байна	400.0
4	Доройтолд орсон, талхлагдсан газар нутгийг хамгаалах, нөхөн сэргээх	Цөлжилт болон элсний нүүлтийг бууруулах зорилгоор 100 га талбайд мод бут, сөөг, олон наст ургамал тарьж нөхөн сэргээж хамгаалах арга хэмжээ авсан байна.	250.0
5	Биологийн нөөц, ашиглалтын нөөцийг тогтоож тогтвортой ашиглах, хамгаалах техник эдийн засгийн үндэслэлийг боловсруулах	Их нууруудын хотгор, Нууруудын хөндий, Сэлэнгийн сав газарт спорт агнуурын шувуудын биологийн нөөц, ашиглалтын нөөцийг тогтоож тогтвортой ашиглах, хамгаалах техник эдийн засгийн үндэслэлийг боловсруулж 3 загвар төсөл хэрэгжүүлсэн байна	200.0
6	Нийт зардал		1,436.0

Хөтөлбөр 9: Аялал жуулчлал

2018 оны төсвийн төсөлд аялал жуулчлал хөтөлбөрийн хүрээнд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны зардалд 1,330.6 сая төгрөгийг төсөвлөсөн. Улаанбаатар хот орчмын бүс нутагт явган аяллын маршрутыг тохижуулж, тэмдэг тэмдэглэгээг 2 байрлалд байршуулахад шаардагдах 150.0 сая төгрөгийг 2018 оны төсвийн төсөлд нэмж тусгасан.

Хүснэгт №165. Аялал жуулчлал хөтөлбөрийн зардал зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр: Аялал жуулчлал (71703)	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
Зориулалт арга хэмжээгээр	240.0	1,180.60	1,180.60	1,330.60
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	150.0	940.5	940.5	1,090.50
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	70.0	141.1	141.1	141.1
80218 Улс орноо гадаад сурталчлах	20.0	99.0	99.0	99.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	240.0	1,180.60	1,180.60	1,330.60
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	240.0	1,180.60	1,180.60	1,330.60

Хүснэгт. Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид

Төсвийн захирагчид	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	240.0	1,180.60	1,180.60	1,330.60
10097 Байгаль орчин, ногоон хөгжил, аялал жуулчлалын яам	240.0	1,180.60	1,180.60	1,330.60

Монгол улсад дотоодын аялал жуулчлалын салбарыг хөгжүүлэх, аялал жуулчлалын байгууллагуудыг бэхжүүлэх, боловсон хүчнийг чадваржуулах, гадаадын жуулчдыг татах талаар судалгаа шинжилгээний ажлыг эрчимжүүлж сургалт, сурталчилгааг тогтмолжуулах, гадаадын хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэхийн тулд аялал жуулчлалын салбарын хөгжлийг эрчимжүүлэх, гадаадын жуулчдын тоог нэмэгдүүлэх зорилтын хүрээнд дараах ажлыг хийхээр төлөвлөж байна. Үүнд:

Хүснэгт №166. Аялал жуулчлалын салбарын хүрээнд хэрэгжүүлэх арга хэмжээний зардал /сая төгрөг/

Д/д	Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа	Хүрэн үр дүн	Төсөв
1	Өвлийн аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх	Өвлийн аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх, орон нутагт аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх ажлуудын хүрээнд аялал жуулчлалын 18 эвент арга хэмжээ, 3 үзэсгэлэн зохион байгуулна.	200.0
2	Гадаад сурталчилгаа, маркетингийн үйл ажиллагааг эрчимжүүлэх	Гадаадын жуулчдын тоог нэмэгдүүлж, голлох зах зээлийг эрчимжүүлэх замаар эдийн засгийн үр өгөөжийг дээшлүүлэх хүрээнд гадаад сурталчилгаа, маркетингийн үйл ажиллагааг эрчимжүүлэх, олон улсын үзэсгэлэнд Монгол Улсыг нэгдсэн зохион байгуулалттай сурталчилна.	390.0
3	Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх судалгаа	Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх судалгааг 5 бүсэд, хил орчмын нутгуудад, мөн 5 аймагт нөөц даацын судалгаа зохион байгуулна.	140.0
4	Монгол, Хятад, Орос 3 улсын аялал жуулчлалын 3 дугаар уулзалтыг зохион байгуулах	Монгол, Хятад, Орос 3 улсын аялал жуулчлалын сайд нарын 3 дугаар уулзалтыг Монгол Улсад зохион байгуулна	100.0
5	Олон улсын байгууллагуудын ээлжит чуулга уулзалт, хурал зөвлөгөөнд оролцох	Гадаад хамтын ажиллагааг эрчимжүүлэх, ДАЖБ, бусад олон улсын байгууллагуудын ээлжит чуулга уулзалт, хурал зөвлөгөөнд оролцож, сургалтад хамрагдана.	60.0
6	Төсөл, хөтөлбөрүүдийн хэрэгжилтийг хангах	Цайны зам, Их түмэн гол болон бусад төсөл, хөтөлбөрүүдийн хэрэгжилтийг хангана	55.0
7	Сургалтыг зохион байгуулах	Аялал жуулчлалын салбарын хүний нөөцийг хөгжүүлэх, үйлчилгээний чанарыг сайжруулахад чиглэгдсэн бүсчилсэн болон сэдэвчилсэн нийт 12 сургалтыг зохион байгуулах	140.0
8	Дотоодын аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх	Дотоодын аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ.	95.6
9	Явган аяллын маршрутыг тохижуулах	Улаанбаатар хот орчмын бүс нутагт явган аяллын маршрутыг тохижуулж, тэмдэг тэмдэглэгээг 2 байрлалд байршуулна.	150.0
НИЙТ ДҮН			1,330.6

БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ, ШИНЖЛЭХ УХААН, СПОРТЫН САЙД

Монгол Улсын төсвөөс 2018 оны төсвийн жилд Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайдын урсгал зардал 1,139,045.0 сая төгрөг, дотоод эх үүсвэрээс олгох зээл 96,800.0 сая төгрөг сая төгрөг тус тус төсөвлөлөө.

Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайдын төсвийн багц нь сургуулийн өмнөх боловсрол, ерөнхий боловсрол, дээд боловсрол, шинжлэх ухаан, соёл урлаг, биеийн тамир, спорт, боловсрол, шинжлэх ухааны бодлого, удирдлага, насан туршийн боловсролын чиг үүргийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой нийт 9 хөтөлбөртэй байна. Эдгээр хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой зардлыг дараах байдлаар төсөвлөлөө. Үүнд:

Хүснэгт №167. Хөтөлбөрүүдийн зардлын хураангуй /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
----------	-----------	-----------	----------	------------

НИЙТ	1,066,828.9	1,144,370.9	1,120,267.7	1,235,845.0
УРСГАЛ ЗАРДАЛ	1,036,183.3	1,047,244.0	1,057,153.0	1,139,045.0
Хөтөлбөр, төслийн дотоод урсгал зардал	851.0	1,733.5	1,733.5	1,806.9
Биеийн тамир спорт	22,904.8	23,761.4	24,187.6	27,815.5
Соёл урлаг	57,812.3	60,072.4	60,580.3	62,735.5
Сургуулийн өмнөх боловсрол	268,252.6	280,436.8	282,583.2	322,065.3
Ерөнхий боловсрол	565,507.0	604,542.3	606,859.7	640,653.6
Дээд боловсрол	66,831.1	28,409.1	32,421.3	31,873.0
Шинжлэх ухаан, технологи	31,794.2	32,217.6	32,716.4	35,723.4
Насан туршын болон албан бус боловсрол	4,110.9	3,449.4	3,449.4	3,389.6
Боловсрол, ШУ-ны бодлого удирдлага	18,119.5	12,621.6	12,621.6	12,982.2
ДОТООД ЭХ ҮҮСВЭРЭЭС ОЛГОХ ЗЭЭЛ	30,645.6	97,126.9	63,114.7	96,800.0
Дээд боловсрол	30,645.6	97,126.9	63,114.7	96,800.0

Урсгал зардлын нэмэгдсэн дүнг хөтөлбөрөөр нь авч үзвэл сургуулийн өмнөх боловсрол 39,482.1 сая төгрөг, ерөнхий боловсрол 33,793.9 сая төгрөг, биеийн тамир спорт 3,627.9 сая төгрөг, соёл урлаг 2,155.2 сая төгрөг, шинжлэх ухаан, технологи 3,007.0 сая төгрөгөөр тус тус нэмэгдэж байна.

Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайдын 2018 оны төсвийн төсөлд туссан урсгал зардлыг 2017 оны хүлээгдэж байгаа гүйцэтгэлтэй харьцуулбал 81,892.0 сая төгрөгөөр буюу 8 хувиар өссөн байна. Харин дотоод эх үүсвэрээс олгох зээл 2017 оны тодотгосон төсвийн түвшинд байхаар тооцлоо.

Хүснэгт №168. Нэмэгдэж байгаа урсгал зардлын арга хэмжээний хураангуй /сая төгрөг/

Арга хэмжээ	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл	ЗӨРҮҮ 2018- 2017ХБГ
НИЙТ ДҮН	877,278.6	882,051.4	962,243.3	81,892.0
Хүүхдийн тооны өсөлттэй холбоотой	555,743.9	556,604.5	604,903.3	48,298.8
Төрийн өмчийн сургууль, цэцэрлэгийн хувьсах зардал	449,045.0	448,478.6	471,877.6	23,399.0
Хувийн өмчийн сургууль, цэцэрлэгийн хувьсах зардал	30,814.9	32,090.1	50,948.2	18,858.1
Төрийн өмчийн сургууль цэцэрлэгийн үдийн цай, хүүхдийн хоол	75,884.0	76,035.8	82,077.5	6,041.7
Шинэ хөрөнгө оруулалттай холбоотой	261,388.8	263,391.0	289,094.4	25,703.4
Боловсролын салбарын шинээр ашиглалтад орсон объектын ашиглалтын зардал	205,405.6	206,473.7	225,551.6	19,077.9
Соёл, биеийн тамир, ШУ-ны салбарын шинээр ашиглалтад орсон объектын ашиглалтын зардал	54,042.6	54,976.7	58,521.4	3,544.6
Холбооны суваг ашигласны хөлс, боловсролын салбарын мэдээллийн системийг хөгжүүлэх	1,940.5	1,940.5	5,021.4	3,080.9
ЗГҮАМХ-ийн хэрэгжилтийг хангахтай холбоотой	0.0	0.0	22,271.4	22,271.4
Сахилга, хариуцлага ажлын үр дүнгийн урамшлуулал	0.0	0.0	22,271.4	22,271.4
Бусад ТЕЗ-ийн багцаас шилжиж байгаа	0.0	0.0	9,337.6	9,337.6
Хүүхэд харах үйлчилгээ	0.0	0.0	6,516.8	6,516.8
Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн 29, 115 дугаар тусгай сургууль	0.0	0.0	2,820.9	2,820.9
ТЕЗ-ийн санал, бусад тулгамдсан асуудалтай холбоотой	60,146.0	62,055.8	36,636.6	-23,749.3
Тэтгэвэрт гарахад олгох тэтгэмж, Хөдөө орон нутгийн нэмэгдэл	58,323.9	60,233.8	32,484.5	-27,749.3
ШУТС-ийн эрдэм шинжилгээ, судалгааны зардал	10,119.4	10,119.4	12,118.9	1,999.5
Спортыг дэмжих сан	1,000.0	1,000.0	3,000.0	2,000.0

Ирэх 2018 онд нийт урсгал зардлын зардлын 56 хувийг ерөнхий боловсролын, 28 хувийг сургуулийн өмнөх боловсролын, 6 хувийг соёл урлагийн, үлдэх 10 хувийг бусад 6 хөтөлбөрт тус тус зарцуулагдахаар, харин дотоод эх үүсвэрээс олгох зээлийн хөрөнгийг 100 хувь дээд боловсролын салбарт зарцуулахаар төсөвлөгдсөн байна.

Хүснэгт №169: ТЕЗ-ын 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрүүдийн хураангуй зардлын тойм /Зардлын эдийн засгийн томсгосон ангиллаар, сая төгрөгөөр/

ТЕЗ / Хөтөлбөр	НИЙТ ДҮН	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	Үүнээс			Дотоод эх үүсвэрээс олгох зээл
			Цалин НДШ	Бараа үйлчилгээ эний бусад	Татаас, шилж.	
БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ, ШИНЖЛЭХ УХААН, СПОРТЫН САЙД	1,235,845. 0	1,139,045. 0	48,716.2	69,689.7	1,020,639. 1	96,800.0
Хөтөлбөр, төслийн дотоод урсгал зардал	1,806.9	1,806.9	515.8	1,291.1	0.0	
Биеийн тамир спорт	27,815.5	27,815.5	1,465.0	10,514.0	15,836.5	
Соёл урлаг	62,735.5	62,735.5	10,689.9	6,104.2	45,941.4	
Сургуулийн өмнөх боловсрол	322,065.3	322,065.3	0.0	6,516.8	315,548.5	
Ерөнхий боловсрол	640,653.6	640,653.6	7,743.1	16,169.0	616,741.5	
Дээд боловсрол	128,673.0	31,873.0	2,132.2	7,888.6	21,852.2	96,800.0
Шинжлэх ухаан, технологи	35,723.4	35,723.4	17,938.8	16,790.4	994.3	
Насан туршийн болон албан бус боловсрол	3,389.6	3,389.6	0.0	0.0	3,389.6	
Боловсрол, ШУ-ны бодлого удирдлага	12,982.2	12,982.2	8,231.5	4,415.5	335.1	

Дээрх хүснэгтээс харахад Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайдын багцын урсгал зардал нийт 1,139,045.0 сая төгрөгөөс 1,020,639.1 сая төгрөг нь татаас, шилжүүлэг байна. Үүнээс 988,779.4 сая төгрөгийг Төсвийн тухай хуулийн 61 дүгээр зүйлийн 61.1 дэх хэсэгт заасан орон нутгийн засаг захиргаагаар дамжуулан хэрэгжүүлэх сургуулийн өмнөх боловсрол, ерөнхий боловсрол, соёлын үйлчилгээ, нийтийн биеийн тамирын үйлчилгээний тусгай зориулалтын шилжүүлгийн зардалд төсөвлөлөө.

Хөтөлбөр 1. Биеийн тамир, спорт

Биеийн тамир, спортын салбарт 2018 оны төсвийн жилд орон тоо, бүтцийн хувьд өмнөх жилийн түвшинд буюу 536 орон тоотой, аймаг, тусгай зориулалтын шилжүүлгээр санхүүжих нийслэл, дүүргийн 31 байгууллагатай, улсын төсвөөс санхүүжих 1 агентлагтай үйл ажиллагаа явуулахаар тооцож нийт 27,815.5 сая төгрөгийн төсөвтэй байхаар 2018 оны төсвийн төсөлд тусгалаа.

Салбарын хэмжээнд 2018 оны төсвийн жилд ашиглалтад орж байгаа усан бассейн, спорт цогцолборын зөвхөн байр ашиглалттай холбоотой зардалд 1,037.4 сая төгрөг, 2017 онд шинээр дэлхийн аварга шалгаруулах тэмцээнээс медаль хүртсэн тамирчдад олгох урамшуулалд 216.0 сая төгрөг, мөн Монгол Улсын Их Хурлын 2016 оны 45 дугаар тогтоолын хавсралтаар батлагдсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийн 3 дугаар зүйлийн 3.2.55 дахь заалтад заасан Спортыг дэмжих сангийн нийтийн биеийн тамирын арга хэмжээнд 2,000.0 сая төгрөг тус тус төсвийн төсөлд нэмж тусгалаа.

Хүснэгт №170. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөгөөр/

ХӨТӨЛБӨР: Биеийн тамир спорт (71701)	2016	2017	2017	2018
	Гүйц	Тод1	ХБГ	Төсөл

Зориулалт арга хэмжээгээр	22,904.8	23,261.4	24,187.6	27,815.5
Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	808.2	799.3	799.3	768.5
Байр ашиглалтын үйлчилгээ	0.0	170.9	170.9	186.4
Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	0.0	237.6	237.6	0.0
Тусгай зориулалтын шилжүүлэг	10,366.4	10,822.0	11,248.2	12,647.8
Улсын шигшээ багийн үйл ажиллагааг дэмжих	7,018.1	4,786.3	4,786.3	4,801.3
Олон улсын тэмцээн, уралдаанд оролцох	3,058.7	1,782.0	1,782.0	1,782.0
Олон улсын бусад тэмцээн уралдааны шагнал	832.9	1,500.0	1,500.0	1,500.0
Дотоодод тэмцээн уралдаан зохион байгуулах	150.0	1,185.6	1,185.6	1,185.6
Олимп ДАШТ-с медаль авсан тамирчдын урамшуулал	630.5	1,404.0	1,404.0	1,620.0
Нийтийн биеийн тамир	0.0	250.0	250.0	2,487.6
Өндөр зэрэглэлийн тамирчин, дасгалжуулагчийг дэмжих	0.0	250.0	250.0	250.0
Үндэсний уламжлалт спортыг дэмжих	0.0	0.0	250.0	250.0
Допингийн эсрэг үйл ажиллагааг дэмжих	0.0	0.0	250.0	250.0
Бусад зориулалт, арга хэмжээ	40.1	73.8	73.8	86.3
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	22,904.8	33,876.4	31,821.2	27,815.5
Улсын төсвөөс санхүүжих	22,808.7	33,785.9	31,730.6	27,725.5
Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	96.2	90.5	90.5	90.0
Орон тоо	536	536	536	536

Хүснэгт. Хөтөлбөрт хамрагдах төсвийн захирагчид /сая төгрөгөөр/

ХӨТӨЛБӨР: Биеийн тамир спорт (71701)	2016	2017	2017	2018
	Гүйц	Тод1	ХБГ	Төсөл
Нийт дүн	22,904.8	23,761.4	24,187.6	27,815.5
Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны яам /шинэ/	1,463.4	2,904.0	2,904.0	3,120.0
Биеийн тамир, спортын газар	11,075.1	9,035.4	9,035.4	9,047.7
Нийтийн биеийн тамирын тусгай зориулалтын шилжүүлэг	10,366.4	10,822.0	11,248.2	12,647.8
Спортыг дэмжих сан	0.0	1,000.0	1,000.0	3,000.0

Хөтөлбөр 2: Соёл урлаг

Соёл урлагийн салбарт 2018 оны төсвийн жилд 433 байгууллага, 5496 орон тоотойгоор үйл ажиллагаа явуулахаар тооцож 62,735.5 сая төгрөг төсөвлөлөө. Үүнийг 2017 төсвийн хүлээгдэж байгаа гүйцэтгэлтэй харьцуулахад бүтэц, орон тоо нэмэгдээгүй харин төсвийн зарлага 2,155.2 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн байна. Зардал нэмэгдсэн үндсэн шалтгаан нь сахилга, хариуцлага үр дүнгийн урамшуулал олгох тэтгэмжийн зардал 1,648.8 сая төгрөг, 2018 оны төсвийн жилд ашиглалтад орохтой холбоотойгоор зөвхөн байр ашиглалтын зардал 519.0 сая төгрөгийн зардлыг 2018 оны төсвийн төсөлд тус тус нэмж тусгасантай холбоотой байна.

Хүснэгт №171. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөгөөр/

ХӨТӨЛБӨР: Соёл урлаг (71702)	2016	2017	2017	2018
	Гүйц	Тод1	ХБГ	Төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	57,812.3	60,072.4	60,580.3	62,735.5
Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	11,852.3	12,073.0	12,073.0	12,405.8
Уран бүтээл хийлгэх	683.0	1,252.8	1,252.8	1,028.3
Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	125.2	187.9	187.9	188.4
Харуул, хамгаалалтын зардал	125.0	122.6	122.6	124.4
Байр ашиглалтын үйлчилгээ	9.7	95.9	95.9	387.3
Сургалт семинар	0.0	50.7	50.7	49.5
Тусгай зориулалтын шилжүүлэг	43,182.5	43,220.7	43,728.6	45,245.0

	Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	71.5	254.8	254.8	93.4
	Соёл урлаг хөгжүүлэх	251.9	585.6	585.6	585.6
	Музейн үзмэр худалдан авах	284.0	285.9	285.9	285.9
	Түүхийн хүрд баримтат кино бүтээх	110.0	108.9	108.9	108.9
	Түүх, соёлын дурсгалт зүйлсийг хамгаалах	505.8	321.1	321.1	340.5
	Музей, түүх, соёлын өвийн сэргээн засварлалт	4.6	26.1	26.1	6.4
	Номын сангийн фондыг шилдэг ном, бүтээлээр баяжуулах	0.0	442.6	442.6	442.6
	Сонгодог урлаг хөтөлбөр	201.9	355.5	355.5	355.5
	Хүүхдэд зориулсан уран бүтээл хийлгэх	98.0	49.5	49.5	49.5
	Хөгжмийн шилдэг бүтээлийг улсын санд худалдаж авах	0.0	39.6	39.6	39.6
	Дүрслэх урлагийн шилдэг бүтээлийг улсын санд худалдаж	45.0	44.6	44.6	44.6
авах	ОУ-ын тэмцээнд тэргүүн байр эзэлсэн уран бүтээлчдийг	73.0	203.1	203.1	203.1
шагнах	Оны шилдэг уран бүтээлчдийг шагнах	29.5	30.0	30.0	30.0
	Гадаад дотоодод зохиогдох соёл урлагийн арга хэмжээ	44.6	49.5	49.5	49.5
	Бусад зориулалт, арга хэмжээ	114.7	272.1	272.1	671.8
	Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	57,776.2	60,072.4	60,580.3	62,735.5
	31 Улсын төсвөөс санхүүжих	55,982.6	58,250.3	58,758.2	61,102.7
	35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	1,793.5	1,822.1	1,822.1	1,632.8
	Орон тоо	5,479	5,479	5,496	5,496

Соёл урлаг хөтөлбөрт Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайдын багцын дараах байгууллагууд хамрагдаж байна. Үүнд:

Хүснэгт №172. Хөтөлбөрт хамрагдах төсвийн захирагчид /сая төгрөгөөр/

ХӨТӨЛБӨР: Соёл урлаг (71702)	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Нийт дүн	57,776.2	60,072.4	60,580.3	62,735.5
Үндэсний түүхийн музей	774.3	779.1	779.1	807.1
Байгалийн түүхийн музей	279.0	327.1	327.1	340.4
Театрын музей	136.0	149.4	149.4	151.6
Дүрслэх урлагийн музей	342.8	363.9	363.9	375.4
Уран зургийн галерей	271.8	294.4	294.4	309.8
Үндэсний номын сан	980.3	967.0	967.0	1,088.0
Улсын дуурь бүжгийн эрдмийн театр	2,806.4	2,848.8	2,848.8	3,225.9
Улсын драмын эрдмийн театр	1,252.9	1,421.8	1,421.8	1,358.2
Үндэсний дуу бүжгийн эрдмийн чуулга	1,698.5	1,898.3	1,898.3	1,809.4
Улсын хүүхэлдэйн театр	308.8	318.1	318.1	331.9
Улсын филармон	1,551.7	1,576.1	1,576.1	1,618.1
Соёл, урлаг хөгжүүлэх сан	0.0	1,000.0	1,000.0	1,000.0
Соёлын өвийн төв	368.1	423.5	423.5	447.6
Богд хааны ордон музей	332.8	364.7	364.7	398.0
Чойжин ламын сүм музей	241.6	232.8	232.8	241.2
Хүүхдийн номын ордон	468.5	485.3	485.3	509.7
Хархорин музей	302.1	315.2	315.2	347.2
Хөшөө цайдам музей	151.5	152.9	152.9	160.5
Дэлхийн Өв Орхоны соёлын дурсгалт газар	186.7	197.1	197.1	191.6
Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны яам /шинэ/	1,730.9	1,998.9	1,998.9	1,998.9
Соёлын үйлчилгээний тусгай зориулалтын шилжүүлэг	43,182.5	43,220.7	43,728.6	45,245.0
Үлэг гүрвэлийн төв музей	409.0	432.6	432.6	453.3
Соёл урлагийн газар	0.0	304.9	304.9	326.8

Хөтөлбөр 3. Сургуулийн өмнөх боловсрол

Хөтөлбөрийн хүрээнд 2018 онд төрийн болон хувийн өмчийн цэцэрлэгт нийт 257,543 суралцагч суралцахаар, хамран сургалтын бохир жин 84.6 хувьд хүргэхээр тооцож нийт 322,065.3 сая төгрөг төсөвлөлөө.

Хүснэгт №173. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөгөөр/

ХӨТӨЛБӨР: Сургуулийн өмнөх боловсрол	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	271,587.1	280,436.8	282,583.2	322,065.3
Хүүхэд харах үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	6,516.8
Тусгай зориулалтын шилжүүлэг	268,296.1	276,192.8	278,339.3	311,267.4
Төмөр замын цэцэрлэгийн үйлчилгээ	3,291.0	4,244.0	4,244.0	4,281.1
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	271,587.1	280,436.8	282,583.2	322,065.3
Улсын төсвөөс санхүүжих	271,587.1	280,436.8	282,583.2	322,065.3
Байгууллагын тоо, суралцагчдын тоо				
Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллага	1,287	1,371	1,399	1,504
Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллагад суралцагчид	220,237	229,470	231,064	257,543
Орон тоо - Төрийн албаны ангиллаар	19,986	19,986	19,986	20,597

Энэ нь 2017 оны төсвийн тодотголын түвшнээс суралцагчийн тоо 26,479-оор, санхүүжилт 39,482.1 сая төгрөгөөр нэмэгдэж байна.

Төсвийн тухай хуулийн 61 дүгээр зүйлийн 61.1 дэх хэсэгт заасны дагуу Засгийн газрын сургуулийн өмнөх боловсролын чиг үүргийг орон нутагт төлөөлөн хэрэгжүүлэх сургуулийн өмнөх боловсролын тусгай зориулалтын шилжүүлэг 2018 онд 311,267.4 сая төгрөг байхаар төсөвлөлөө. Энэ нь 2017 оны төсвийн хүлээгдэж байгаа гүйцэтгэлээс 39,482.1 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн байна.

Хүснэгт №174. Сургуулийн өмнөх боловсролын тусгай зориулалтын шилжүүлэг /сая төгрөгөөр/

ЗОРИУЛАЛТ: Тусгай зориулалтын шилжүүлэг	2016 Тод	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Зориулалт, арга хэмжээгээр	268,296.1	276,192.8	278,339.3	311,267.4
Төрийн өмчийн цэцэрлэгийн тогтмол зардал	25,303.0	27,134.3	27,485.7	31,526.7
Төрийн өмчийн цэцэрлэгийн хувьсах зардал	168,168.2	170,226.0	170,463.1	178,195.5
Төрийн бус байгууллагад төсвөөс олгох дэмжлэг	18,272.6	20,423.7	21,711.9	34,598.3
Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	9,705.2	10,113.7	10,113.7	9,578.8
Цэцэрлэгийн хүүхдийн хоол	45,454.3	47,129.5	47,149.3	49,713.8
Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	6,179.1
Тусгай хэрэгцээт боловсрол	1,227.8	1,002.2	1,002.2	1,311.9
Хүүхэд хөгжил хөтөлбөр	165.0	163.4	413.4	163.4
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	266.5	276.2	278.3	311.3
Тусгай зориулалтын шилжүүлэг	266.5	276.2	278.3	311.3

Монгол Улсын Их Хурлын 2016 оны 45 дугаар тогтоолын хавсралтаар батлагдсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийн 3 дугаар зүйлийн 3.2.2-т “Хүүхэд бүр цэцэрлэгт” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, хот суурин газарт хүүхэд бүр цэцэрлэгт хамрагдах боломжийг бүрдүүлнэ гэж заасныг хэрэгжүүлж, цэцэрлэгийн хүүхдийн хамрагдалтыг жил бүр үе шаттайгаар нэмэгдүүлэх зорилгоор 2018 оны төсвийн жилд санхүүжих хүүхдийн дундаж тоо 26,479-аар үүнээс: хувийн өмчийн цэцэрлэгт 15,350, харин төрийн өмчийн цэцэрлэгийн суудлын тоо 11,129-ээр нэмэгдэхээр тооцож төсвийн төсөлд тусгалаа.

Хүснэгт №175. Сургуулийн өмнөх боловсролын суралцагчдын хамрагдалт /мянган хүүхэд/

Үзүүлэлт	2015	2016	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Санхүүжих хүүхдийн дундаж тоо	211.8	220.7	229.5	257.5
Цэцэрлэгийн насны хүүхдийн тоо	256.5	260.3	271.2	304.5
Цэцэрлэгийн хамрагдалт	83%	85%	84.6%	84.6%

Эх сурвалж: Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны яам

Харин цэцэрлэгт хамрагдах боломгүй хүүхдийн тоо хамгийн их байдаг Улаанбаатар хотын хувьд 2018 онд санхүүжих хүүхдийн дундаж тоог 118,573 байхаар тооцож төсвийн төсөлд тусгалаа.

Хүснэгт №176. Улаанбаатар хотын хүүхдийн цэцэрлэгийн хүртээмж

Улаанбаатар хотын цэцэрлэгийн хүртээмж	Цэцэрлэгийн тоо	Байрны хүчин чадал /хүүхдээр/	Бүлгийн тоо	Хүүхдийн тоо
Улаанбаатар	660	69,981	3,316	113,391
Төрийн өмч	227	40,865	1,887	83,895
Төрийн бус өмч	433	29,116	1,429	29,496

Эх сурвалж: Нийслэлийн Боловсролын газар /2017-10-01-ний өдрийн байдлаархи урьдчилсан мэдээ/

Дээрх хүснэгтээс харахад Улаанбаатар хотын төрийн өмчит цэцэрлэгт хамрагдаж байгаа хүүхдийн тоо суурилагдсан хүчин чадлаас 2 дахин ачаалалтай ажиллаж байгаа нь харагдаж байна. Эндээс үзэхэд нэгдүгээрт цэцэрлэгт хамрагдахгүй байгаа хүүхдийн тоог бууруулах, хоёрдугаарт одоогийн хамрагдаж байгаа хүүхдийн тооны түвшинд цэцэрлэгийн ачааллыг бууруулах нэн шаардлагатай байна.

Хүүхдийн цэцэрлэгийн хүртээмжийг сайжруулах зорилгоор улс, орон нутгийн төсөв болон бусад эх үүсвэрээс ашиглалтад оруулж байгаа цэцэрлэгийн барилгын хүчин чадал жил бүр 6,000-10,000 хүүхдийн суудлаар нэмэгдэж байгаа боловч Улаанбаатар хотын хувьд хүүхдийн төрөлт, шилжилт хөдөлгөөнөөс шалтгаалсан хүүхдийн тооны өсөлтөөс давж чадахгүй байна. Нөгөөтгээгүүр 100-150 хүүхдийн суудалтай цэцэрлэгийн барилгыг 1.2-1.5 тэрбум төгрөгөөр барьж байгаа нь зөвхөн төрийн өмчийн цэцэрлэгийг шинээр барьж байгуулснаар цэцэрлэгийн хүртээмжийг богино хугацаанд шийдвэрлэх боломжгүйг харуулж байна.

Иймд 2018 оны төсвийн жилд Улаанбаатар хотын хэмжээнд хувийн өмчийн цэцэрлэгийн хүчин чадлыг бүрэн ашиглах замаар санхүүжих хүүхдийн дундаж тоог 14,412, газрын асуудал шийдэгдсэн болон зураг төсөл нь хийгдсэн цэцэрлэгийн барилгыг барьж,

2018-2019 оны хичээлийн жилээс ашиглалтад оруулах замаар төрийн өмчийн цэцэрлэгийн санхүүжих хүүхдийн дундаж тоог 6,487-аар тус тус нэмэгдүүлэхээр тооцож төсвийн төсөлд тусгалаа. Ингэснээр Улаанбаатар хотын цэцэрлэгийн хамрагдалт 77.5%-ийг 81.1%-д хүргэж нэмэгдүүлэх боломжтой болох юм.

Хүснэгт №177. Сургуулийн өмнөх боловсрол эзэмшүүлэхтэй холбоотой нормативт зардал

№	Байршил, шалгуур	Хэмжих нэгж	Зардлын хэмжээ
1	СӨБ эзэмшүүлэхэд нэг суралцагчид ногдох хувьсах зардал (ЗГ-ын 2016 оны 242 дугаар тогтоол)		
1.1	Аймгийн төвөөс бусад сумын	Мянган төгрөг	998.2
1.2	Аймгийн төвийн	Мянган төгрөг	812.3
1.3	Нийслэлийн	Мянган төгрөг	807.8
2	Цэцэрлэгийн хүүхдийн нэг өдрийн хоолны зардал (ЗГ-ын 2012 оны 106 дугаар тогтоол)		
2.1	8-10 цагаар ажилдаг цэцэрлэг	Төгрөг	1650
2.2	24 цагаар ажилдаг цэцэрлэг	Төгрөг	2400
2.3	Сувиллын болон тусгай цэцэрлэг	Төгрөг	2400

Түүнчлэн тэтгэвэрт гарах хүний тоо буурч байгаатай холбоотойгоор тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмжийн зардал 1,576.3 сая төгрөгөөр буурч, хөдөө орон нутагт тогтвор суурьшилтай ажилсан төрийн албан хаагчид олгох дэмжлэгийн хэмжээ 1,041.5 сая төгрөгөөр өссөн дүнтэй байна.

Мөн хүүхэд харах үйлчилгээний тухай хууль хэрэгжээд 2 жил болж байгаа боловч уг үйлчилгээг боловсролын мэргэжил арга зүй, удирдлагаар хангахад зохион байгуулалтын хувьд оновчтой бус байна. Иймд хуулийн хэрэгжилтийн зохицуулалтыг илүү оновчтой болгох үүднээс удирдлага зохион байгуулалт, санхүүжилтийг Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдаас боловсролын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад шилжүүлэх чиглэлийг Засгийн газраас санаачлан холбогдох хууль эрх зүйн өөрчлөлтийн төслийг боловсруулж, нийт 6,516.8 сая төгрөгийн зардлыг нэмж тусгалаа.

Хөтөлбөр 4: Ерөнхий боловсрол

2018 оны төсвийн жилд ерөнхий боловсрол хөтөлбөрийн хүрээнд нийт 640,653.6 сая төгрөг төсөвлөгдөж, 844 сургууль хамрагдахаар тооцлоо. Үүнд: тусгай зориулалтын шилжүүлгээр санхүүжигдэх орон нутгийн өмчийн 679, хувийн өмчийн 158 сургууль, улсын төсвөөс шууд санхүүжигдэх Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны яамны харьяа олон улсын хөтөлбөрийн сургалттай 3 сургууль, хөгжим бүжгийн сургалттай 2 сургууль, мөн хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн тусгай сургалттай 2 сургууль тус тус хамрагдаж байна.

Хүснэгт №178. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөгөөр/

ХӨТӨЛБӨР: Ерөнхий боловсрол (71802)	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	571,591.8	604,652.1	606,915.9	640,653.6
Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	6,428.6	6,570.9	6,570.9	6,700.4
Харуул, хамгаалалтын зардал	48.6	53.5	53.5	53.5
Холбооны суваг ашигласны хөлс	833.9	1,009.8	1,009.8	3,790.7
Тусгай зориулалтын шилжүүлэг	559,498.4	586,351.4	588,615.3	616,229.6
Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	202.5	194.1	194.1	182.5
Үдийн цай хөтөлбөр	25.0	32.1	32.1	129.9

Олимпиад зохион байгуулах	188.7	194.4	194.4	200.0
Дотуур байрны үйлчилгээ	120.7	139.2	139.2	284.0
Хүүхдэд ээлтэй сургалтын орчин	477.4	495.0	495.0	495.0
ЕБС-ийг сурах бичгээр хангах	1,527.1	4,168.8	4,168.8	4,168.8
Боловсролын байгууллагын багш, ажиллагсдын мэргэжил дээшлүүлэх	1,039.8	2,360.7	2,360.7	2,300.0
Боловсролын стандарт, сургалтын төлөвлөгөө, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх	116.3	2,151.6	2,151.6	2,151.6
Боловсролын салбарын мэдээллийн системийг хөгжүүлэх	891.6	930.7	930.7	1,230.7
Тусгай хэрэгцээт боловсрол	0.0	0.0	0.0	2,537.4
Бусад зориулалт, арга хэмжээ	193.1	0.0	0.0	199.5
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	571,591.8	604,652.1	606,915.9	640,653.6
Улсын төсвөөс санхүүжих	561.9	599.2	601.5	640.2
Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	0.4	0.4	0.4	0.5
Байгууллагын тоо, суралцагчдын тоо				
Ерөнхий боловсролын байгууллага	0.8	0.8	0.8	0.8
Ерөнхий боловсролын байгууллагад суралцагчид	528.7	559.3	559.3	599.4
Орон тоо - Төрийн албаны ангиллаар	42.8	42.9	42.8	44.8

Төсвийн төсөлд ерөнхий боловсрол хөтөлбөрт төсөвлөгдсөн зардлын хэмжээг 2017 оны төсвийн хүлээгдэж байгаа гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 34,437.7 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн байна. Харин ерөнхий боловсролын сургуулийн суралцагчдын тоо нийт 599,414 болж 2017 оны төсвийн жилээс 40159-аар нэмэгдсэн байна.

График №35. 2016-2017 оны хичээлийн жилд ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчид

Эх сурвалж: Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны яам

Дээрх графикаас харахад сүүлийн жилүүдэд хүүхдийн төрөлт огцом нэмэгдсэнтэй холбоотойгоор ерөнхий боловсролын сургуульд элсэн орж байгаа хүүхэд болон сургууль төгсөж байгаа хүүхдийн тооны зөрүү ирэх 5 жилд жил бүр дунджаар 30 мянган хүүхэд байхаар байгаа нь суралцагчийн тоо их хэмжээгээр нэмэгдэх үндсэн шалтгаан болж байна.

Хүснэгт №179. Ерөнхий боловсролын суралцагчдын хамрагдалт /мянган хүүхэд/

Үзүүлэлт	2015	2016	2017	2018
Сургуульд хамрагдсан хүүхдийн тоо	506.8	535.1	552.0	599.4
Насан туршийн боловсролд хамрагдсан хүүхдийн тоо	10.1	10.2	9.1	10.1
Сургуулийн насны хүүхдийн тоо	538.6	559.7	576.8	625.7
Сургуулийн хамрагдалт	94.1%	95.6%	95.7%	95.8%

Эх сурвалж: Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны яам

Монгол Улсын Их Хурлын 2016 оны 45 дугаар тогтоолын хавсралтаар батлагдсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийн 3 дугаар зүйлийн 3.2.3-т анги дүүргэлт хэт өндөртэй сургууль цэцэрлэгийн ачааллыг бууруулж, 3 ээлжтэй сургуулийг 2 ээлжид шилжүүлнэ гэж заасан байдаг.

Нийслэлийн Боловсролын газраас ирүүлсэн мэдээгээр 2016-2017 оны хичээлийн жилд нийслэлд 31 сургуулийн 8706 сурагч 3 дугаар ээлжид хичээллэж байсан ба харин 2017-2018 оны хичээлийн жилийн эхний улирлын байдлаар 27 сургуульд 227 бүлгийн 9139 сурагч 3 дугаар ээлжид хичээллэхээр байна. Энэ нь өнгөрсөн хичээлийн жилээс 3 дугаар ээлжид хичээллэх сургуулийн тоо 9-өөр буурч байгаа хэдий ч бүлгийн тоо 5, сурагчдын тоо 433-аар тус тус нэмэгдэж байна.

Цаашид Улаанбаатар хот руу чиглэсэн нүүдэл, шинээр бий болж буй суурьшилтай холбоотойгоор Баянгол дүүргийн Эрдмийн өргөө цогцолбор, Сонгинорхайрхан дүүргийн Ирээдүй цогцолбор сургууль, Налайх дүүргийн Голомт цогцолбор сургууль, Хан-Уул дүүргийн 114 дүгээр сургууль 3 ээлжтэй сургуулиар нэмэгдэх төлөвтэй байна.

Дээрх үндэслэл, шаардлагыг авч үзсэний үндсэн дээр Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын яамнаас тэргүүн ээлжинд өргөтгөл хийх, шинээр барих шаардлагатай 28 сургуулийн жагсаалтыг ирүүлсний дагуу 2018 онд баригдаж дуусах барилгын холбогдох урсгал зардлыг төсөвт тусгалаа. Ингэснээр 2018-2018 оны хичээлийн жилд 3 ээлжээр хичээллэж байгаа сургуулийн тоо эрс буурах боломжтой болох юм.

Ерөнхий боловсролын тусгай зориулалтын шилжүүлгийн зардал 2018 онд 616,229.6 сая төгрөг буюу 2017 оны тодотгосон төсвөөс 27,670.5 сая төгрөгөөр нэмэгдэж байгаа нь хөтөлбөрийн зардлын өсөлтийн үндсэн шалтгаан болж байна.

Хүснэгт №180. Сургуулийн өмнөх боловсролын тусгай зориулалтын шилжүүлэг /сая төгрөгөөр/

ЗОРИУЛАЛТ: Тусгай зориулалтын шилжүүлэг	2016 Тод	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Зориулалт, арга хэмжээгээр	559,498.4	586,351.4	588,615.3	616,229.6
Төрийн өмчийн сургуулийн тогтмол зардал	176,366.5	178,271.3	178,988.0	194,024.9
Төрийн өмчийн сургуулийн хувьсах зардал	272,122.7	272,901.6	272,098.1	287,455.0
Төрийн бус байгууллагад төсвөөс олгох	9,427.5	10,391.1	10,378.2	16,349.9
дэмжлэг				
Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал,	27,318.6	46,323.3	48,233.2	21,575.8
дэмжлэг				
Үдийн цай хөтөлбөр	24,383.1	28,754.5	28,886.6	32,363.7
Дотуур байрны үйлчилгээ	46,716.0	44,798.5	45,120.1	46,300.3
Тусгай хэрэгцээт боловсрол	3,164.0	4,911.1	4,911.1	4,911.1
Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн	0.0	0.0	0.0	13,248.9
урамшуулал				
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	559,498.4	586,351.4	588,615.3	616,229.6
Тусгай зориулалтын шилжүүлэг	559,498.4	586,351.4	588,615.3	616,229.6

Төрийн болон төрийн бус өмчийн ерөнхий боловсролын сургуулийн хувьд Боловсролын тухай хуулийн 40 дүгээр зүйлийн 40.2, 40.3, 41 дүгээр зүйлийн 41.3-т тус тус заасныг үндэслэн Засгийн газрын тогтоосон дараах нормативын дагуу нэг хүүхдэд ногдох

хувьсах зардал, сургуулийн үдийн цай, цэцэрлэг, дотуур байрны хоолны зардлыг олгож байна.

Хүснэгт №181. Ерөнхий боловсрол эзэмшүүлэхтэй холбоотой нормативт зардал

№	Байршил, шалгуур	Хэмжих нэгж	Зардлын хэмжээ /дунджаар/
1	Төрийн болон орон нутгийн өмчийн ерөнхий боловсролын сургуульд ерөнхий боловсрол эзэмшүүлэхэд нэг суралцагчид ногдох хувьсах зардал (ЗГ-ын 2016 оны 242 дугаар тогтоол)		
1.1	Аймгийн төвөөс бусад сумын	Мянган төгрөг	486.2
1.2	Аймгийн төвийн	Мянган төгрөг	407.9
1.3	Нийслэлийн	Мянган төгрөг	374.0
2	Хувийн өмчийн ерөнхий боловсролын сургуульд ерөнхий боловсрол эзэмшүүлэхэд нэг суралцагчид ногдох хувьсах зардал (ЗГ-ын 2016 оны 242 дугаар тогтоол)		
2.1	Төлбөргүй болон 5.0 сая хүртэлх төлбөртэй	Мянган төгрөг	392.4
2.2	5.0 саяас 10.0 сая хүртэлх төлбөртэй	Мянган төгрөг	235.5
2.3	10.0 сая төгрөгөөс дээш төлбөртэй	Мянган төгрөг	117.2
3	Дотуур байрны нэг суралцагчид ногдох хувьсах зардал (ЗГ-ын 2016 оны 242 дугаар тогтоол)		
3.1	6 настай хүүхэд амьдардаг дотуур байр	Мянган төгрөг	462.2
3.2	Дотуур байр	Мянган төгрөг	312.7
4	Хүүхдийн нэг өдрийн үдийн цай, хоолны зардал (ЗГ-ын 2012 оны 106 дугаар тогтоол)		
4.1	Бага ангийн үдийн цай	Төгрөг	400
4.2	Тусгай сургуулийн үдийн хоол	Төгрөг	2400
4.3	Дотуур байрны хоол	Төгрөг	2315

Түүнчлэн 2018 оны төсвийн жилд тусгай хэрэгцээт сургуулийн үйл ажиллагааны зардалд 7,448.5 сая төгрөг, үүнээс Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын яамнаас шууд санхүүжих сонголын болон харааны бэрхшээлтэй хүүхдийн 116, 29 дүгээр тусгай сургуульд 2,537.4 сая төгрөг, үлдэх 4,911.1 сая төгрөгийг аймаг, нийслэлийн Засаг даргаар дамжуулан тусгай зориулалтын шилжүүлгээр санхүүжүүлэхээр төсөвлөлөө.

Азийн хөгжлийн банкны зээл, тусламжийн эх үүсвэрээр боловсролын мэдээллийн системийг улсын хэмжээнд нэвтрүүлэхэд шаардлагатай сервер, тоног төхөөрөмжийг суурилуулж, Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны яамны дэргэдэх Шинэ зууны боловсрол төслийн хүрээнд мэдээллийн системийн сүлжээг ашиглалтад оруулаад байна. Үүнтэй холбоотойгоор цаашид боловсролын нэгдсэн сүлжээ байгуулах, ерөнхий боловсролын сургууль, цэцэрлэгийг интернет үйлчилгээгээр хангах ажлын хүрээнд орон нутгийн тоон урсгал түрээслэх, тоног төхөөрөмж байршуулах, виртуал хувийн сүлжээ үүсгэх, интернет үйлчилгээ авах ажлуудыг хэрэгжүүлэх шаардлагатай байна. Уг ажлыг гүйцэтгэхээр Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны яам Монголын цахилгаан холбоо ХК-тай хийсэн санамж бичиг байгуулаад байна. Иймд бүх шатны боловсролын салбарын санхүү, хүний нөөц, суралцагчдын талаарх статистик үзүүлэлтийг шилжилт хөдөлгөөн, давхцал, хийдэл гэх мэт нарийвчлалтайгаар өмнөх жилүүдийн болон тухайн цаг хугацааны нэгдсэн мэдээллээр хангах боломжтой боловсролын нэгдсэн мэдээллийн системд бүх шатны боловсролын байгууллагыг бүрэн хамруулахтай холбоотойгоор 3,080.9 сая төгрөг нэмж тусгалаа.

Хүснэгт №182. Хөтөлбөрт хамрагдах төсвийн захирагчид /сая төгрөгөөр/

ХӨТӨЛБӨР: Ерөнхий боловсрол (71802)	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Хөтөлбөрт хамрагдах төсвийн захирагчид	571,591.8	604,652.1	606,915.9	640,653.6
116 дугаар сургууль	0.0	0.0	0.0	814.3
Завханы Хөгжим бүжгийн сургууль	1,170.5	1,209.2	1,209.2	1,269.4
Улаанбаатарын Хөгжим бүжгийн сургууль	3,701.7	3,499.3	3,499.3	3,650.2

29 дүгээр тусгай сургууль	0.0	0.0	0.0	2,006.6
“Шинэ эрин” ОУ-ын хөтөлбөрийн сургалттай сургууль	799.1	854.5	854.5	864.9
“Шинэ эхлэл” ОУ-ын хөтөлбөрийн сургалттай сургууль	771.5	827.6	827.6	804.3
“Монгол тэмүүлэл” ОУ-ын хөтөлбөрийн сургалттай сургууль	575.8	599.1	599.1	677.4
Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны яам /шинэ/	5,074.8	11,311.0	11,311.0	14,336.9
Ерөнхий боловсролын тусгай зориулалтын шилжүүлэг	559,498.4	586,351.4	588,615.3	616,229.6

Хөтөлбөр 5. Дээд боловсрол

2018 оны төсвийн төсөлд дээд боловсрол хөтөлбөрийг 2017 оны төсвийн хүлээгдэж байгаа гүйцэтгэлийн түвшинд урсгал зардалд 31,873.0 сая төгрөг, дотоод эх үүсвэрээс олгох зээлийн зардалд 96,800.0 сая төгрөг нийт 128,673.0 сая төгрөг тусгалаа.

Хүснэгт №183. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөгөөр/

ХӨТӨЛБӨР: Дээд боловсрол (71803)	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	97,476.6	125,536.0	95,536.0	128,673.0
УРСГАЛ ЗАРДАЛ	66,831.1	28,409.1	32,421.3	31,873.0
Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	2,322.9	2,682.9	2,682.9	2,706.3
ЗГ гэрээгээр гадаадаас дотоодод суралцагчдад олгох тэтгэлэг	453.9	734.7	734.7	867.0
Зарим суралцагч (нэн ядуу, малчин, 3 суралцагч)-дад олгох сургалтын төлбөрийн тэтгэлэг	6,991.3	8,553.8	12,566.0	12,553.8
ОН-с суралцаж буй оюутнуудын замын зардлын хөнгөлөлт	1,085.9	1,033.4	1,033.4	1,033.4
Гадаад суралцагчдын зардал	2,842.4	3,742.4	3,742.4	3,887.3
Төрийн өмчит их, дээд сургуулиудын тогтмол зардлыг санхүүжүүлэх	6,062.8	6,708.4	6,708.4	6,708.4
Багш мэргэжлээр суралцаж буй оюутан, магистрантуудад олгох сургалтын төлбөр	1,000.0	3,189.0	3,189.0	2,783.7
Орон нутагт хийх багшлах дадлагын тэтгэлэг	535.0	1,204.7	1,204.7	535.0
Үндэсний тэтгэлэг	45,216.9	0.0	0.0	0.0
Боловсролын стандарт, сургалтын төлөвлөгөө, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх	70.0	149.4	149.4	250.0
Бусад зориулалт, арга хэмжээ	249.9	410.4	410.4	548.1
ДОТООД ЭХ ҮҮСВЭРЭЭС ОЛГОХ ЗЭЭЛ	30,645.6	97,126.9	63,114.7	96,800.0
Дотоодын оюутан, магистрант, докторантад олгох зээл	568.3	0.0	0.0	0.0
Засгийн газрын гэрээгээр гадаадад суралцагчдад олгох зээл	5,464.4	7,300.0	7,300.0	7,300.0
Дэлхийн шилдэг 100 сургуульд суралцагчдын сургалтын төлбөрийн зээл	16,612.9	14,500.0	14,500.0	14,500.0
Оюутны сургалтын төлбөрийн зээл	8,000.0	75,326.9	41,314.7	75,000.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	97,476.6	125,536.0	95,536.0	128,673.0
Улсын төсвөөс санхүүжих	97,110.2	124,834.9	94,834.9	128,013.8
Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	366.4	701.1	701.1	659.1
Орон тоо	90	90	90	90

Дээд боловсрол хөтөлбөрийн хүрээнд улсын төсвийн 4 байгууллагад зардал хуваарилсан бөгөөд үүнээс Дээд боловсролын санхүүжилт, суралцагчдын нийгмийн баталгааны тухай хуульд заасны дагуу дээд боловсролын сургалтын байгууллагад суралцагчид төрөөс санхүүгийн дэмжлэг олгох үйлчилгээг эрхлэн гүйцэтгэх үндсэн

зорилготой Боловсролын зээлийн сангийн 2018 оны төсвийн жилд зарцуулах төсөв 118,916.0 сая төгрөг байхаар төсөвлөлөө.

Хүснэгт №184. Хөтөлбөрт хамрагдах төсвийн захирагчид /сая төгрөгөөр/

ХӨТӨЛБӨР: Дээд боловсрол (71803)	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Хөтөлбөрт хамрагдах төсвийн захирагчид	97,476.6	125,536.0	95,536.0	128,673.0
Боловсролын зээлийн сан	89,198.0	116,112.6	86,112.6	118,916.0
Их сургуулиудын хотхоны ашиглалтын өмнөх захиргаа	226.3	201.2	201.2	254.8
Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны яам /шинэ/	6,132.8	6,939.0	6,939.0	6,958.4
Монгол Германы хамтарсан технологийн дээд сургууль	1,919.5	2,283.2	2,283.2	2,543.7

Монгол улсын Засгийн газрын 2016 оны 111 дүгээр тогтоолын дагуу Боловсролын зээлийн сангаас “Оюутны хөгжлийн зээл”-ийг арилжааны банкаар дамжуулан олгох шийдвэр гарсан боловч арилжааны банкууд хэт өндөр шаардлага тавьж байгаагаас 2017 оны эхний 9 сарын байдлаар 2,073 суралцагчид 4,198.1 сая төгрөгийн гүйцэтгэл гараад байна.

Иймд оюутны хөгжлийн зээлийн хамрах хүрээг өргөжүүлэх зорилгоор 2018 оны төсвийн жилээс эхлэн зээл олголтын үйлчилгээг Боловсролын зээлийн сан эрхлэн гүйцэтгэхээр тооцож Боловсролын зээлийн сангийн үйл ажиллагааны зардалд 287.0 сая төгрөг төсөвлөлөө.

Түүнчлэн Монгол Улсын Их Хурлын 2016 оны 45 дугаар тогтоолын хавсралтаар батлагдсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийн 3 дугаар зүйлийн 3.2.20 дэх заалтаар оюутан, суралцагчид олгох буцалтгүй тусламжийн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэхээр 3.2.21-д өрхийн 3 ба түүнээс дээш хүүхэд нь их, дээд сургуульд зэрэг суралцаж байгаа бол санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэхээр заасан, мөн тэтгэмж урамшуулалд хамрагдах хүсэлтэй шаардлага хангасан оюутан суралцагчдын эрэлт, хэрэгцээг үндэслэн төрөөс үзүүлэх буцалтгүй тусламжийн зардалд 12,553.8 сая төгрөг төсөвлөлөө.

Хөтөлбөр 6. Шинжлэх ухаан, технологи

Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны сайдын багцын 2018 оны төсвийн төсөлд шинжлэх ухаан, технологи хөтөлбөрт 35,723.4 сая төгрөг төсөвлөлөө.

МУ-ын ЗГ-ын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт ШУ-ны эрдэм, шинжилгээнд төсвөөс зарцуулж байгаа зардлыг 3 дахин нэмэгдүүлнэ гэж заасныг хэрэгжүүлэх зорилгоор 2017 оны төсвийн тодотголын түвшингээс 2,000.0 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлж тусгасан нь хөтөлбөрийн зарлагын өсөлтөд нөлөөлж байгаа үндсэн шалтгаан болж байна.

Хүснэгт №185. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөгөөр/

ХӨТӨЛБӨР: Шинжлэх ухаан, технологи (71805)	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	31,794.2	32,217.6	32,716.4	35,723.4

Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	20,829.2	20,199.4	20,698.2	20,302.1
Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	246.2	300.0	300.0	300.0
Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	8,378.0	10,119.4	10,119.4	12,118.9
Харуул, хамгаалалтын зардал	165.0	196.8	196.8	261.6
Холбооны суваг ашигласны хөлс	183.0	276.7	276.7	457.0
Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	263.8	156.2	156.2	425.6
Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	562.2
Боловсролын стандарт, сургалтын төлөвлөгөө, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх	821.4	437.6	437.6	437.6
Монгол судлалын үйл ажиллагааг дэмжих	829.6	522.0	522.0	852.0
Бусад зориулалт, арга хэмжээ	78.1	9.4	9.4	6.4
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	31,794.2	32,217.6	32,716.4	35,723.4
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	31,263.7	31,532.1	32,030.9	35,038.0
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	530.5	685.5	685.5	685.5
Орон тоо	1,897	1,897	1,897	1,897

Шинжлэх ухаан, технологи хөтөлбөрт Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайдын багцын дараах байгууллагууд хамрагдаж байна. Үүнд:

Хүснэгт №186. Хөтөлбөрт хамрагдах төсвийн захирагчид /сая төгрөгөөр/

ХӨТӨЛБӨР: Шинжлэх ухаан, технологи (71805)	2016 Гүйц	2017 ХБГ	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	31,794.2	32,217.6	32,716.4	35,723.4
ШУТСан - Ургамал, газар тариалангийн хүрээлэн	1,400.8	1,199.0	1,199.0	1,142.4
ШУТСан - Шинжлэх ухаан, технологийн сан	6,461.8	10,266.4	10,266.4	12,538.6
ШУТСан - Хөнгөн үйлдвэрийн судалгаа, хөгжлийн хүрээлэн	421.4	401.5	401.5	388.7
ШУТСан - Уул уурхайн хүрээлэн	247.3	238.7	238.7	246.5
ШУТСан - МАА-н эрдэм шинжилгээний хүрээлэн	1,366.7	1,227.8	1,227.8	1,179.3
ШУТСан - Анагаах ухааны хүрээлэн	554.0	521.3	521.3	487.3
ШУТСан - Нийгмийн эрүүл мэндийн хүрээлэн	1,007.0	955.9	955.9	924.0
ШУТСан - Математикийн хүрээлэн	194.4	190.7	190.7	194.1
ШУТСан - Мал эмнэлгийн хүрээлэн	1,163.2	1,113.2	1,113.2	989.8
ШУТСан - Уламжлалт анагаах ухаан, технологийн хүрээлэн	663.1	525.1	525.1	503.7
ШУТСан - Цөмийн физикийн судалгааны төв	254.1	231.3	231.3	235.3
ШУТСан - Ургамал хамгааллын эрдэм шинжилгээний хүрээлэн	732.1	553.9	553.9	510.7
Академи - Шинжлэх ухааны академийн Тэргүүлэгчдийн газар	1,287.7	1,189.1	1,687.9	1,517.7
Академи - Философийн хүрээлэн	562.0	572.0	572.0	583.6
Академи - Түүх, археологийн хүрээлэн	1,427.1	1,059.1	1,059.1	1,091.7
Академи - Хэл зохиолын хүрээлэн	599.3	545.2	545.2	559.8
Академи - Физик технологийн хүрээлэн	1,862.5	1,355.1	1,355.1	1,514.3
Академи - Одон орон, геофизикийн хүрээлэн	2,553.9	2,434.4	2,434.4	2,720.6
Академи - Хими, хими технологийн хүрээлэн	1,800.6	1,435.9	1,435.9	1,556.9
Академи - Ерөнхий болон сорилын биологийн хүрээлэн	1,834.5	1,574.5	1,574.5	1,664.2
Академи - Газарзүй, гео-экологийн хүрээлэн	1,638.2	1,541.4	1,541.4	1,594.4
Академи - Палеонтологи, геологийн хүрээлэн	889.1	813.4	813.4	839.6
Академи - Олон улсын харилцааны хүрээлэн	443.8	415.0	415.0	425.1
Боловсролын хүрээлэн	1,459.8	1,146.0	1,146.0	1,117.0
Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны яам /шинэ/	829.6	0.0	0.0	0.0
Нүүдлийн соёл иргэншлийг судлах олон улсын хүрээлэн	140.2	132.9	132.9	140.9
Монгол судлалыг дэмжих сан	0.0	522.0	522.0	852.0
Шинжлэх ухааны паркийн захиргаа	0.0	56.9	56.9	205.2

Хөтөлбөр 7. Насан туршийн боловсрол

Хүн бүрийн хэрэгцээнд нийцсэн боловсролын үйлчилгээг хүртээмжтэй, тэгш боломжтойгоор хөгжүүлэх, ялангуяа боловсролын үйлчилгээ шаардлагатай нийгмийн бүлгийг онцгой анхаарах зорилгоор 2018 оны төсвийн төсөлд ерөнхий боловсролын сургуулийг түшиглүүлэн ажиллуулдаг насан туршийн боловсролын хөтөлбөрийн хэрэгцээ шаардлага, үзүүлэх үйлчилгээний төрөл зүйлүүдтэй уялдуулан улсын хэмжээнд 11,370 иргэн хамрагдахаар тооцож нийт 3,389.6 сая төгрөг төсөвлөлөө.

Хөтөлбөр 8. Боловсрол, шинжлэх ухааны бодлого, удирдлага

Боловсрол, шинжлэх ухааны бодлого удирдлага хөтөлбөрт 2017 оны төсвийн төсөлд 12,982.2 сая төгрөг төсөвлөлөө. Хөтөлбөрийн хүрээнд Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын яам, Боловсролын үнэлгээний төв, Аймаг, нийслэл, дүүргийн Боловсрол, соёлын газар, хэлтсүүд зэрэг 34 байгууллага хамрагдаж байна.

Хүснэгт №187. Хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөгөөр/

ХӨТӨЛБӨР: Боловсрол, ШУ-ны бодлого удирдлага (71808)	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	18,119.5	12,621.6	12,621.6	12,982.2
Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	11,739.9	11,352.2	11,352.2	11,745.5
Туслах үйл ажиллагааны зардал	165.2	136.7	136.7	136.7
Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	5,111.0	0.0	0.0	10.0
Харуул, хамгаалалтын зардал	6.2	9.7	9.7	38.3
Гэрээт ажиллагсдын зардал	200.1	207.5	207.5	207.5
Байр ашиглалтын үйлчилгээ	228.7	240.1	240.1	278.5
Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	396.0	413.6	413.6	124.2
Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	210.9
Бүх шатны боловсролын мэдээлэл, хяналт шинжилгээ үнэлгээ	94.1	133.7	133.7	133.7
Боловсролын заавар, журам, гарын авлага бэлтгэх, хэвлүүлэх	26.8	53.7	53.7	53.7
Сургалтын хэвийн үйл ажиллагааг хангах	62.9	39.6	39.6	39.6
Бусад зориулалт, арга хэмжээ	88.6	34.9	34.9	3.7
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	13,008.4	12,621.6	12,621.6	12,982.2
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	11,791.7	11,348.0	11,348.0	11,782.9
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	1,216.7	1,273.6	1,273.6	1,199.3
Орон тоо	692	692	692	692

Хүснэгт №188. Хөтөлбөрт хамрагдах төсвийн захирагчид /сая төгрөгөөр/

ХӨТӨЛБӨР: Боловсрол, ШУ-ны бодлого удирдлага (71808)	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	13,008.4	12,621.6	12,621.6	12,982.2
Нийслэлийн боловсролын газар	636.2	781.6	781.6	744.3
Боловсролын газар	5,746.2	5,522.0	5,522.0	5,793.9
Боловсролын үнэлгээний төв	2,008.2	1,989.9	1,989.9	2,000.1
Насан туршийн боловсролын үндэсний төв	142.6	180.5	180.5	185.8
Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны яам /шинэ/	2,623.0	2,384.5	2,384.5	2,440.3
Багшийн хөгжлийн институт	1,191.1	1,074.1	1,074.1	1,092.6
Дүүргийн Боловсролын хэлтсүүд	661.2	689.0	689.0	725.3

Батлан хамгаалахын сайдын төсвийн багцын 2018 оны төсвийн урсгал зардалд нийт **226,153.8** сая төгрөг тусгав. Энэ нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулбал 4,142.6 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн байна.

Хүснэгт №189. Хөтөлбөрүүдийн хураангуй /сая төгрөг/

Хөтөлбөрийн нэр	2016 гүйц.	2017 год.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
БАТЛАН ХАМГААЛАХЫН САЙД	65,356.7	204,922.6	222,011.2	226,153.8
Зэвсэгт хүчний үйл ажиллагаа (70601)	65,356.7	204,922.6	222,011.2	226,153.8

Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2018 оны төсвийг санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр нь авч үзвэл, улсын төсвөөс 181,670.3 сая төгрөг, нийгмийн даатгалын сангийн төсвөөс 6,593.4 сая төгрөг, төсөвт байгууллагын үйл ажиллагааны орлогоос 45,200.7 сая төгрөгийн зардлыг санхүүжүүлэхээр тусгалаа.

Хүснэгт №190. Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн 2018 онд хэрэгжүүлэх хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн хураангуй зардлын тойм /Зардлын эдийн засгийн томсгосон ангиллаар, сая төгрөгөөр/

Хөтөлбөрийн нэр	Урсгал зардал	Үүнээс:		
		Цалин, НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
БАТЛАН ХАМГААЛАХЫН САЙД	226,153.8	140,822.4	74,220.3	18,421.7
Зэвсэгт хүчний үйл ажиллагаа	226,153.8	140,822.4	74,220.3	18,421.7

Батлан хамгаалахын сайдын 2018 оны төсвийн төслийг 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулахад нэмэгдсэн зардлыг эдийн засгийн ангиллаар авч үзвэл, цалин, нэмэгдэл урамшлын зардлыг 6,376.7 сая төгрөгөөр, байр ашиглалтын зардлыг 1,037.5 сая төгрөгөөр, хангамж, бараа материалын зардлыг 221.0 сая төгрөгөөр, нормативт зардлыг 1,085.2 сая төгрөгөөр, эд хогшил, урсгал засварын зардлыг 473.9 сая төгрөгөөр, томилолт зочны зардлыг 494.8 сая төгрөгөөр тус тус нэмэгдүүлсэн. Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмжийн зардалд тус багцын хүрээнд нийт 444 цэргийн албан хаагчийн 10,636.6 сая төгрөг тусгасан нь өмнөх оны төвшнөөс 1,736.8 сая төгрөгөөр, хөдөө орон нутагт тогтвор суурьшилтай ажилласан албан хаагчдад олгох тэтгэмжийн зардалд Монгол Улсын хилийн тухай хуулийн дагуу нийт 1,121.2 сая төгрөгийг тусгасан нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 35.4 сая төгрөгөөр өсөж байна.

Нийт төсвийн зарлагын өөрчлөлтийг зориулалт, арга хэмжээгээр болон байгууллагаар авч үзвэл дараах байдалтай байна. Үүнд:

Цэргийн төв эмнэлгийн 2018 оны төсвийн төсөлд улсын төсвөөс санхүүжих зардлыг 5,221.4 сая төгрөгөөр, эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих зардлыг 6,593.4 сая төгрөгөөр, өөрийн орлогыг 700.0 сая төгрөгөөр төсөвлөж, Засгийн газрын 2016 оны 68 дугаар “Төрийн тусгай албан хаагчдын нэгдсэн эмнэлэг байгуулах тухай” тогтоолоор Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдын төсвийн багцад Төрийн тусгай албан хаагчдын нэгдсэн эмнэлэгт шилжүүлсэн 239 эмч, үйлчилгээний ажилтны орон тоог нэмэгдүүлж, шаардагдах зардлыг төсвийн төсөлд тусгалаа.

Батлан хамгаалах яамны захиалгаар ОХУ болон бусад гадаад орнуудад адьюнктур, магистрантур, бакалаврт суралцаж буй оюутнуудад олгох сургалтын тэтгэлгийг 2017 оны төвшинд төсөвт тусгаж, байр ахуйн болон замын зардлыг үнэ, ханшийн өсөлтийг тооцож, нийт 2,105.1 сая төгрөгийг төсөлд тусгав.

Засгийн газрын 2014 оны 40 дүгээр тогтоолоор баталсан “Оюутан цэрэг” хөтөлбөрийг үргэлжлүүлэн 2018 онд хэрэгжүүлэхэд зориулж, сургалтыг явуулахад шаардагдах тээвэр шатахуун, хоол хүнс, бичиг хэрэг, түлш халаалт, эм бэлдмэл, эмнэлгийн хэрэгсэл, нормын хувцас, урсгал засварын зардалд нийт 989.5 сая төгрөг тусгасан нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 174.5 сая төгрөгөөр өссөн байна.

Батлан хамгаалах салбарт шаардагдах нормын хувцасны зардлыг 757.3 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэн төсвийн төсөлд тусгав. Мөн хугацаат цэргийн албан хаагчийн төр хариуцах эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэлийн зардалд 241.6 сая төгрөгийг тусгасан нь хугацаат цэргийн алба хаагчийн тоотой уялдан 73.3 сая төгрөгөөр буурсан байна.

Засгийн газрын тусгай сангийн хуулиар хэрэгжиж буй зэвсэгт хүчнийг хөгжүүлэх, зэвсэглэл, техникийг шинэчлэх, сэргээн сайжруулах, энхийг дэмжих ажиллагаанд оролцох чадавхыг нэмэгдүүлэх, цэргийн алба хаагчдын нийгмийн хамгааллыг сайжруулах зэрэг асуудлуудыг шийдвэрлэхэд санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх зорилго бүхий Зэвсэгт хүчний хөгжлийн сангийн 2018 оны төсвийн төслийг 40,000.0 сая төгрөгөөр төсөвлөсөн. Энэ нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 4,611.1 сая төгрөгөөр буурч байгаа ба 2016-2017 онуудад эдийн засгийн хүндрэлтэй нөхцөл байдалтай уялдуулан түр хугацаанд зэвсэгт хүчний хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага, нормын хувцас, бага үнэтэй түргэн элэгдэх эд ахуйн зүйлсийн зардлыг тус сангийн орлогоос санхүүжүүлэхээр тусгаж байсныг улсын төсвөөс санхүүжүүлэхээр тусгасантай холбоотой байна.

Үндэсний батлан хамгаалахын их сургуулийн 2018 оны төсвийн төсөлд Цэргийн албаны тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.6 дахь заалтад “Цэргийн сургуулийн оюутан суралцаж байх хугацаандаа цэргийн мэргэжил олгох сургалтад хамрагдаж, цэргийн мэргэжил эзэмшсэн бол түүнийг хугацаат цэргийн алба хаасанд тооцож, цэргийн нэгдүгээр зэргийн бэлтгэл үүрэгтнээр бүртгэнэ” гэсний дагуу тус сургуулийн сонсогчдыг хээрийн сургалтад хамруулахад шаардагдах эм бэлдмэл, эмнэлгийн хэрэгсэл, хоол, хүнс, нормын хувцасны зардалд 786.5 сая төгрөгийг тусгасан болно.

Мөн Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.16 дахь заалтын дагуу алслагдсан цэргийн анги, салбарт ажиллаж байгаа офицер, ахлагчийн сургуулийн насны хүүхдийн боловсролыг дэмжих зорилгоор түүний гэр бүлд хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээтэй тэнцэхүйц мөнгөн тусламжийг улиралд нэг удаа олгохоор тооцож 666.2 сая төгрөг Зэвсэгт хүчний жанжин штабын 2018 оны төсвийн төсөлд тусгасан болно.

Хүснэгт №191 . Үндэсний аюулгүй байдлыг сахин хамгаалах хөтөлбөрийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Зэвсэгт хүчний үйл ажиллагаа (70601)	2016 гүйц.	2017 тод.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
---	-------------------	------------------	------------------	-------------------

	65,356.	204,922.6	219,959.2	233,464.
Зориулалт арга хэмжээгээр	7			4
	57,921.	190,180.6	193,344.3	204,301.
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	4			3
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	0.0	3.1	3.1	6.0
80214 Уран бүтээл хийлгэх	16.8	49.5	49.5	49.5
80215 Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	54.1	0.0	0.0	33.7
80220 Холбооны суваг ашигласны хөлс	75.1	74.4	74.4	74.4
80221 Гэрээт ажиллагсдын зардал	0.7	1.5	1.5	1.5
80303 Урьд оны өр	0.0	0.0	11,217.1	0.0
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	3.5	34.8	34.8	34.8
80509 ОУ байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	6.7	7.5	7.5	17.3
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал,	1,639.4	9,985.6	9,985.6	11,793.8
80811 Нүүлгэн шилжүүлэх зардал	0.0	5.0	5.0	8.0
80813 Хуульд заасан олгох нөхөн олговор	150.1	200.0	200.0	200.0
80820 Бусад тусламж, дэмжлэг	50.6	62.2	62.2	0.0
80821 Төрөөс ЭМД хариуцах иргэдийн хураамж	7.2	314.9	314.9	241.6
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	4,442.7
81601 Өндөр өртөгтэй мэс заслын зардал	0.0	237.0	237.0	855.8
81613 ЭМД-ын сангаас санхүүжих арга хэмжээ	0.0	618.8	1,274.6	5,738.8
81822 Гадаад суралцагсдын зардал	0.0	0.0	0.0	2,105.1
81905 Музейн үзмэр худалдан авах	10.0	14.9	14.9	15.0
82307 Зэвсэгт хүчнийг хөгжүүлэх хөтөлбөр	4,605.1	0.0	0.0	0.0
82308 Зэвсэгт хүчний сургалт	16.0	2,317.8	2,317.8	0.0
82312 Оюутан цэрэг хөтөлбөр	800.0	815.0	815.0	989.5
82314 Хугацаат цэргийн цолны цалин	0.0	0.0	0.0	1,889.4
82320 Алслагдсан цэргийн анги-нийгмийн баталгаа	0.0	0.0	0.0	666.2
	65,356.	204,922.6	219,959.2	233,464.
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	7			4
	16,580.	145,916.6	160,297.4	181,670.
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	9			3
33 НД сангийн төсвөөс санхүүжих	5,085.8	4,871.5	5,527.3	6,593.4
	43,690.			
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	0	54,134.5	54,134.5	45,200.7
	65,356.	204,922.6	219,959.2	233,464.
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	7			4
	12,840.	134,544.8	147,816.5	160,093.
00083 Зэвсэгт хүчний жанжин штаб	3			8
00089 Батлан хамгаалах яам	3,570.7	7,104.9	7,104.9	6,467.6
00097 Монгол цэргийн музей	354.5	377.7	377.7	389.3
	10,916.			
00323 Цэргийн төв эмнэлэг	3	6,341.9	7,876.2	12,514.8
00497 Цэргийн дуу бүжгийн эрдмийн чуулга	1,581.6	1,602.8	1,602.8	1,660.9
03811 Үндэсний батлан хамгаалахын их сургууль	8,909.1	8,593.9	8,824.5	10,424.8
09703 Батлан хамгаалахын төв архив	286.7	289.2	289.2	406.9
09704 Батлан хамгаалахын эмгэг/с, шүүх эмнэлэг	188.1	302.2	302.2	198.6
	26,709.			
09842 Зэвсэгт хүчний хөгжлийн сан	4	44,611.1	44,611.1	40,000.0
10757 Алдар спорт хороо	0.0	1,020.5	1,020.5	1,093.4
10758 Тусгаар тогтнол сонин "Соёмбо"	0.0	133.6	133.6	214.3

Мөн Цэргийн алба хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.16 дахь заалтын дагуу алслагдсан цэргийн анги, салбарт ажиллаж байгаа офицер, ахлагчийн сургуулийн насны хүүхдийн боловсролыг дэмжих зорилгоор түүний гэр бүлд хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээтэй тэнцэхүйц мөнгөн тусламжийг улиралд нэг удаа олгохоор тооцож 666.2 сая төгрөг Зэвсэгт хүчний жанжин штабын 2018 оны төсвийн төсөлд тусгасан болно.

ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН САЙД

Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын багцын 2018 оны төсвийн урсгал зардал 1,196,826.6 сая төгрөг, дотоод эх үүсвэрээс олгох зээлд 22,900.0 сая төгрөг, нийт 1,219,726.6 сая төгрөгийг төсвийн төсөлд тусгасан.

Хүснэгт №192 . Хөтөлбөрийн хураангуй /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 гүйц	2017 год	2017 ХБГ	2018 төсөл
ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН САЙД	680,240.7	1,025,273.5	1,116,938.6	1,219,726.6
Мэргэжлийн боловсрол	61,073.1	55,271.9	55,271.9	54,513.8
Нийгмийн даатгал	494,879.0	587,257.2	570,232.4	609,817.7
Нийгмийн халамж	72,677.4	298,727.6	407,246.9	467,732.1
Нийгмийн хамгааллын бодлого удирдлага	1,638.5	2,936.8	2,936.8	6,302.8
Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих	35,513.1	62,024.4	62,024.4	65,889.1
<i>Үүнээс: Дотоод эх үүсвэрээс олгох зээл</i>	<i>0.0</i>	<i>20,000.0</i>	<i>20,000.0</i>	<i>22,900.0</i>
Хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлого, удирдлага	1,291.1	2,031.4	2,031.4	2,484.0
Хүчирхийлэлд өртөгсдөд үзүүлэх тусламж, дэмжлэг	0.0	242.0	242.0	252.0
Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөгжил, хамгаалал	2,177.9	2,428.7	2,428.7	2,713.6
Хүүхдийн хөгжил, хамгаалал	10,928.0	14,204.7	14,375.3	8,509.6
Ахмад настны хөгжил хамгаалал	62.6	148.7	148.7	148.7
Залуучууд болон оюутнууд	0.0	0.0	0.0	1,177.1
Гэр бүлийн хөгжил, хамгаалал	0.0	0.0	0.0	186.0

Урсгал зардлыг 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй (ХБГ) харьцуулбал 99,888.0 сая төгрөгөөр буюу 9.0 хувиар, дотоод эх үүсвэрээс олгох зээл 2,900.0 сая төгрөгөөр тус тус нэмэгдэж байна. Урсгал зардлын өөрчлөлтийн нөлөөлөл нь Засгийн газрын 2016-2020 онд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд “Цалинтай ээж” хөтөлбөр, “Өрх толгойлсон эх/эцэг/-ийн нийгмийн хамгааллын хуулийг батлан хэрэгжүүлнэ” гэж заасны дагуу УИХ-ын 2017 оны 06 дугаар сарын 30-ны өдөр “Эх, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эцэг, эхэд тэтгэмж олгох тухай” хуулийг баталснаар халамжийн сангаас уг тэтгэмжийн зардалд 96,840.0 сая төгрөг, нийгмийн халамжийн хөтөлбөрийг зорилтот бүлэгт чиглүүлэх, халамжийн хүртээмжийг сайжруулах чиглэлээр 55,491.4 сая төгрөг, төрөөс хариуцах иргэдийн эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэлийн зардлыг 9,222.2 сая төгрөгөөр, нийгмийн даатгалын санд олгох татаасын хэмжээг 609,817.7 сая төгрөгөөр тусгасан нь 2017 оноос 39,585.3 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн, мөн хүүхэд харах үйлчилгээний зардлыг Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайдын багцад шилжүүлснээр 5,800.0 сая төгрөг буурсан зэрэг томоохон хүчин зүйлээс шалтгаалж байна.

Мөн 2018 онд тус сайдын харьяа байгууллагуудаас нийт 112 хүн тэтгэвэрт гарч нэг удаагийн тэтгэмжийн зардалд 1,499.6 сая төгрөг тусгасан бөгөөд үүнээс 1,123.5 сая төгрөгийг улсын төсвөөс, 376.1 сая төгрөгийг нийгмийн даатгалын сангаас олгохоор төсөвлөөд байна. УИХ-н 2017 оны 29 дугаар тогтоолд “Эрүүл мэнд, боловсрол, цагдаа, онцгой байдлын салбараас 2017-2019 онд өндөр насны тэтгэвэрт гарах 2 төрийн албан хаагч тутамд 1 албан хаагчийг нөхөн томилох, энэ хугацаанд бусад салбарт төрийн албанаас өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгох болон хүндэтгэн үзэх бусад шалтгаанаар чөлөөлөгдсөн албан хаагчийн орон тоонд нөхөн томилгоо хийхгүй байх” гэж заасны дагуу 2017, 2018 оны

төсвийн жилд тэтгэвэрт гарсан албан хаагчдын цалингийн зардал 200.8 сая төгрөгийг бууруулан тооцсон.

Хүснэгт №193. Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн хөтөлбөр, зардлын эдийн засгийн ангиллаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	Үүнээс				Дотоод эх үүсвэрээс олгох зээл
	НИЙТ ЗАРДАЛ	Цалин НДШ	БҮ-ний бусад	Татаас шилжүүлэг	
НИЙТ	1,219,726.6	51,973.8	40,538.3	1,104,314.4	22,900.0
Мэргэжлийн боловсрол	54,513.8	28,153.0	23,439.2	2,921.6	-
Нийгмийн даатгал	609,817.7	0.0	0.0	609,817.7	-
Нийгмийн халамж	467,732.1	17,782.4	7,884.7	442,065.1	-
Нийгмийн хамгааллын бодлого удирдлага	6,302.8	2,459.9	3,561.3	281.6	-
Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих	65,889.2	470.2	257.0	42,262.0	22,900.0
Хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлого, удирдлага	2,484.0	962.8	1,458.8	62.4	-
Хүчирхийлэлд өртөгсдөд тусламж	252.0	164.2	81.8	6.0	-
ХБИ-н хөгжил, хамгаалал	2,713.6	1,494.9	1,161.7	56.9	-
Хүүхдийн хөгжил, хамгаалал	8,509.6	486.4	1,928.1	6,095.0	-
Ахмад настны хөгжил хамгаалал	148.7	0.0	148.7	0.0	-
Залуучууд болон оюутнууд	1,177.1	0.0	431.0	746.1	-
Гэр бүлийн хөгжил, хамгаалал	186.0	0.0	186.0	0.0	-

Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын багцаас хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих, нийгмийн халамжийн үйлчилгээ, нийгмийн даатгалын үйлчилгээ, нийгмийн хамгааллын, хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлого, удирдлага, мэргэжлийн боловсрол, хүүхдийн, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн, ахмад настны, гэр бүлийн хөгжил, хамгаалал, залуучууд болон оюутнууд, хүчирхийлэлд өртөгсдөд үзүүлэх тусламж, дэмжлэг гэсэн үндсэн 12 хөтөлбөрүүдийг санхүүжүүлнэ.

Хөтөлбөр 1: Мэргэжлийн боловсрол

Мэргэжлийн боловсрол хөтөлбөрийн хүрээнд хувийн болон төрийн өмчит мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллагуудад олгох хувьсах зардал, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны харьяа төрийн өмчит 37 мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллагууд, мэргэжлийн боловсрол, сургалтын үнэлгээний төвийн урсгал зардлыг тусгасан.

Засгийн газраас сүүлийн жилүүдэд мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төвүүдэд үндэсний хэмжээний томоохон ажиллах хүчин бэлтгэх, бүтээн байгуулалтын ажлыг гүйцэтгэх өндөр ур чадвартай ажиллагсдын эгнээг өргөтгөх чиглэлд ихээхэн анхаарал хандуулж байгаа бөгөөд мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төвд суралцагчдыг дэмжин дотуур байранд хамруулах, дадлагажуулах, төгсөөд ажлын байраар хангагдах нөхцөл, боломжийг нэмэгдүүлэхэд үйл ажиллагаагаа чиглүүлж байна.

2018 онд Мэргэжлийн боловсрол хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд 54,513.8 сая төгрөг төсөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ-ээс 758.1 сая төгрөгөөр буюу 1 хувиар буурсан байна. Энэ нь

Мэргэжлийн боловсрол, сургалтыг дэмжих сангийн 2017 оны батлагдсан төсөвт нэг удаагийн арга хэмжээний зардал буюу хувийн болон төрийн өмчит мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллагуудад олгох хувьсах зардлын 2016 оны өглөг 1,900.0 сая төгрөг тусгасан байсныг 2018 оны төсөвт бууруулсантай холбоотой байна.

Хүснэгт №194. Төрийн болон хувийн МСҮТ суралцагчдын тоо, төсвөөс олгож буй нийт зардал

	Суралцагчдын тоо	Нийт зардал /сая төг/
Төрийн өмчит МСҮТ /37/	26,908	47,457.4
Хувийн МСҮТ /41/	16,031	6,821.9

Мэргэжлийн болон техникийн боловсрол, сургалтын салбарын зорилго нь барилга, уул уурхай, хүнс, хөдөө аж ахуй, аж үйлдвэр, зам тээвэр, үйлчилгээ зэрэг тэргүүлэх салбарын мэргэжилтэй ажилтныг бэлтгэж, ажиллах хүчний эрэлт хэрэгцээг хангах явдал юм.

Одоогоор улсын болон хувийн хэвшлийн 81 мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллага үйл ажиллагаа явуулж, жилд дунджаар 42.0-45.2 мянган оюутан суралцан төгсөж, нийт төгсөгчдийн 50-55% нь ажлын байранд шууд зуучлан, 8-10% нь дараагийн шатны сургалтад буюу их, дээд сургуульд шатлан суралцаж байна.¹¹

Мэргэжлийн боловсролын хөтөлбөрийн 2018 оны төсвийн төсөлд дараах өөрчлөлтүүдийг тусгасан. Үүнд:

1. Мэргэжлийн боловсрол, сургалтын тухай хуулийн 19.3-д мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төвийн багш нь 5 жил тутамд нэг удаа 10 сарын үндсэн цалинтай тэнцэх хэмжээний мөнгөн тэтгэмжийг ажиллаж байгаа сургалтын байгууллагаас нь олгоно гэж заасан. Энэхүү тэтгэмжийг 2010 оноос эхлэн олгож эхэлсэн бөгөөд 2018 онд нийт 37 мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллагын 239 багшид 1,413.8 сая төгрөгийн тэтгэмжийг төсөвт тусгалаа.

2. Орон нутагт нэгдсэн шугам, сүлжээнд холбогдоогүй байсан зарим сургуулиуд цэвэр, бохир усны болон дулааны нэгдсэн шугам, сүлжээнд холбогдсон, шинэ байр ашиглалтад орсон зэргээс шалтгаалан байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардлыг 867.0 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлж нийт 9,055.8 сая төгрөгөөр төлөвлөв.

3. Байгууллагын үндсэн цалинг байгууллагуудын цалингийн цэстэй тулган, бодитоор авч буй үндсэн цалинг ангилал, шатлалаар хянаж тусгасан.

4. Орхон аймаг дахь Мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төвийн 235 ортой дотуур байрыг улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар барьж 2017 оны IV улиралд ашиглалтад оруулахаар ажиллаж байна. Иймд 2018 оны төсөвт тус дотуур байрны хүүхдийн хоолны зардалд 147.3 сая төгрөг, байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардалд 44.7 сая төгрөгийг тус тус нэмж төсөвлөсөн.

5. Иргэний мэргэжлийн ур чадварыг үнэлж, мэргэшлийн түвшнийг тогтоох, салбарын хүний нөөц, үнэлгээний ажилтныг бэлтгэх, мэргэшүүлэх, давтан сургах, судалгаа шинжилгээ хийх, чадамжид суурилсан сургалтын үнэлгээний төлөвлөгөөг боловсруулж, цахим мэдээллийн сан бүрдүүлэх чиг үүрэг бүхий “Мэргэжлийн боловсрол, сургалтын

¹¹ Техникийн болон мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллагын төгсөгчдийн мэдээ- 2016

үнэлгээний төв” –ийн 2018 оны урсгал зардалд нийт 234.4 сая төгрөг төлөвлөсөн.

Тус байгууллагын өөрийн орлого олох хууль, эрх зүйн үндэслэлтэй холбогдох хууль, дүрэм, журмуудад өөрчлөлт оруулахаар бэлтгэсэн төслүүдийг хэлэлцэх асуудал хойшлогдон, төвийн өөрийн үйл ажиллагаанаас олох орлого 2018 онд зардлаа нөхөх хэмжээнд төвлөрөхгүй болоод байгаа тул нийт зардлын 52.6 хувийг буюу 123.2 сая төгрөгийг өөрийн үйл ажиллагааны орлогоос, 47.4 хувь буюу 111.1 сая төгрөгийг улсын төсвөөс санхүүжүүлэхээр төлөвлөлөө.

Хүснэгт №195. Мэргэжлийн боловсрол хөтөлбөрийн зардал зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 гүйц	2017 год	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	61,073.1	55,271.9	55,271.9	54,513.8
Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	45,283.8	49,850.3	49,850.3	48,219.4
Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	0.0	2.0	2.0	2.0
Харуул, хамгаалалтын зардал	463.8	431.0	431.0	431.0
Шүүхийн шийдвэрийн дагуу олгох төлбөр	35.2	0.0	0.0	0.0
Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	2,166.2	2,061.8	2,061.8	1,844.2
Бүтцийн өөрчлөлтөөр чөлөөлөгдсөний тэтгэмж	15.2	0.0	0.0	0.0
Албан хаагчид олгох нөхөн олговор	639.2	229.1	229.1	185.8
Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	891.6
Дотуур байрны үйлчилгээ	2,330.8	2,697.7	2,697.7	2,939.8
МСҮТ-д суралцагсад сар тутам олгох тэтгэлэг	10,139.0	0.0	0.0	0.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	61,073.1	55,271.9	55,271.9	54,513.8
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	49,797.9	53,793.8	53,793.8	53,269.8
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	11,275.2	1,478.1	1,478.1	1,244.0
Орон тоо	2,972	2,972	2,972	2,972
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	61,073.1	55,271.9	55,271.9	54,513.8
---- Мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төвүүд /37/	45,394.3	46,091.3	46,091.3	47,457.4
09924 Мэргэжлийн боловсрол сургалтыг дэмжих сан	15,586.5	8,954.5	8,954.5	6,821.9
10666 Мэргэжлийн боловсрол сургалтын үнэлгээ мэдээллийн төв	92.3	225.8	225.8	234.4

Хөтөлбөр 2: Нийгмийн даатгал /татаас/

Нийгмийн даатгалын санд улсын төсвөөс олгох татаасны хэмжээг 609,817.7 сая төгрөгөөр буюу 2017 оны ХБГ-ээс 39,585.3 сая төгрөгөөр нэмэгдэхээр тооцсон. Үүнээс төр хариуцах буюу 1995 оноос өмнө тэтгэвэр тогтоолгосон иргэдийн тэтгэвэрт 202,637.8 сая төгрөг, цэргийн тэтгэвэрт 107,871.5 сая төгрөг, тэтгэврийн даатгалын сангийн алдагдалд 299,308.4 сая төгрөг улсын төсвөөс олгохоор тооцов.

Хүснэгт №196. Нийгмийн даатгал хөтөлбөрийн зардал зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 гүйц	2017 год	2017 ХБГ	2018 төсөл
80408 Тэтгэврийн санд олгох татаас	494,879.0	587,257.2	570,232.4	609,817.7
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр				
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	494,879.0	587,257.2	570,232.4	609,817.7

Хөтөлбөр 3: Нийгмийн халамж

Нийгмийн халамжийн үйлчилгээ хөтөлбөрийн урсгал зардлыг 2018 онд 467,732.1 сая төгрөгөөр төсөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ-ээс 60,485.2 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн байна. Үүнд дараах хүчин зүйлс нөлөөлж байна:

1. Засгийн газрын 2016-2020 онд хэрэгжүүлэх мөрийн хөтөлбөрийн 3.3.14-т “гурав хүртэлх насны хүүхэдтэй ээжүүдийн нийгмийн баталгааг сайжруулах “Цалинтай ээж” хөтөлбөр, Өрх толгойлсон эх/эцэг/-ийн нийгмийн хамгааллын хуулийг батлан хэрэгжүүлнэ” гэж заасны дагуу УИХ-ын 2017 оны 06 дугаар сарын 30-ны өдөр “Эх, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эцэг, эхэд тэтгэмж олгох тухай хууль” батлагдаж 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс хэрэгжиж эхэлнэ.

Хүснэгт №197. Цалинтай ээж хөтөлбөрийн хамрах хүрээ, зарцуулах хөрөнгө /мян. хүн, тэрбум төгрөг/

Хуулийн заалт	Тэтгэмжийн төрөл	Хүний тоо	Зарцуулах хөрөнгө
НИЙТ		151.5	96.8
1	0-3 хүртэлх насны хүүхэд асарсны тэтгэмж	135.0	81.0
2	Гурав болон түүнээс дээш хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцгийн тэтгэмж	16.5	15.8

Энэхүү хуулийн дагуу 0-3 хүртэл насны хүүхдээ асарч байгаа эхэд сар бүр, түүнчлэн гурав болон түүнээс дээш 0-18 насны хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцэгт улирал бүр тэтгэмж¹² олгох ба тэтгэмжийн хэмжээг хүүхдээ асарч байгаа эхэд сарын 50.0 мянган төгрөг буюу улиралд 150.0 мянган төгрөг, өрх толгойлсон эх/эцэгт улиралд 240.0 мянган төгрөгөөр буюу хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээгээр тооцож нийт 96,840.0 сая төгрөг төсөвлөв.

Уг хуулийн хүрээнд Орон нутгийн халамжийн сангаас жирэмсэн эхийн тэтгэмжийн зардал 23,958.6 сая төгрөгөөр буурах ба хуулийн зардлын цэвэр нөлөөлөл 72,881.4 сая төгрөг байна.

2. Нийгмийн халамжийн дэмжлэг туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай нэн ядуу иргэдэд олгох тэтгэмж дэмжлэгийг нэмэгдүүлэх зорилгоор нийгмийн халамжийн үйлчилгээг дан ганц хүнсний хангамжийн хөтөлбөрөөр хязгаарлахгүйгээр бусад үйлчилгээг хамтад нь хэрэгжүүлэх нь зүйтэй гэж үзэж нийт 55,491.4 сая төгрөгийг төсвийн төсөлд тусгасан.

3. Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн 6.1.7-д нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн-иргэний шимтгэлийг улсын төсвөөс сар бүр санхүүжүүлнэ гэж заасан. Хөдөлмөр, Нийгмийн хамгааллын сайдын 2017 оны 01 сарын 27-ны өдрийн А/15 дугаар тушаалаар өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэгдсэн нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн иргэнийг тодорхойлох босго оноог 360.1783 оноогоор шинэчлэн тогтоосноор 260.4 мянган хүний ЭМД-ын шимтгэлийг төр хариуцахаар болсон нь өмнөх оноос 9,222.2 сая төгрөгөөр зардал нэмэгдэж нийт 66,970.6 сая төгрөгөөр тооцож тусгав.

4. Ирэх 2018 онд хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг нийт хүүхдийн 60 хувийг хамруулахаар төлөвлөсний дагуу ирэх жилд нийт 684.0 мянган хүүхдэд хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг олгохоор тооцож 164,160.0 сая төгрөгийг тэтгэмжийн зардалд тусгав.

¹² Хүүхдийн тоонд төрүүлсэн болон үрчлэн авсан, асран хамгаалж, харгалзан дэмжиж байгаа хүүхдийг хамааруулна

5. Нийгмийн даатгалын тухай хуульд 2015 оны 01 дүгээр сарын 30-ны өдөр орсон нэмэлт өөрчлөлтөөр Цаа буга маллан амьдарч байгаа цаатан иргэнийг тэтгэврийн болон тэтгэмжийн даатгалд төрөөс даатгуулна гэж заасан. Цаа буга маллан тайгад амьдарч буй иргэдээс хөдөлмөрийн насны 172 иргэний нийгмийн даатгалын шимтгэлд 2017 онд 2.1 сая төгрөгийг нэмж буюу 54.1 сая төгрөгөөр төсөвлөсөн.

6. Өнөр бүл хүүхдийн төв нь улсын хэмжээнд үйл ажиллагаа явуулдаг байгууллага бөгөөд бүтэн болон хагас өнчин, эцэг эх байх эрх нь хуулиар хязгаарлагдсан, эцэг эх нь хорих ангид хүмүүжиж байгаа, сэтгэцийн өвчтэй нь эмчийн дүгнэлтээр батлагдсан, 70 ба түүнээс дээш хувиар хөдөлмөрийн чадвараа алдсан иргэдийн 2-18 хүртэлх насны 200 орчим хүүхдийг хүлээн авч асрамж, халамжийн үйлчилгээ үзүүлэн ажиллаж байна. Тус төв нь улсын хэмжээнд үйл ажиллагаа явуулж байгаа учраас 2018 оны төсвийн жилээс уг төвийн төсвийг нийслэлийн тусгай зориулалтын шилжүүлгээс улсын төсөвт шилжүүлэн нийгмийн халамжийн хөтөлбөрт тусгаж 1,766.0 сая төгрөгийг төсөвлөөд байна.¹³

Хүснэгт №198 . Нийгмийн халамж хөтөлбөрийн зардал зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 гүйц	2017 год	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	72,677.4	298,727.6	407,246.9	467,732.1
Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	10,451.1	19,713.3	19,713.3	21,909.9
Туслах үйл ажиллагааны зардал	411.2	1,267.9	1,267.9	1,306.5
Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	289.6	1,191.7	1,191.7	1,604.1
Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	0.0	0.6	0.6	0.6
Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	328.3	466.2	466.2	466.2
Улс орноо гадаадад сурталчлах	0.0	3.0	3.0	3.0
Холбооны суваг ашигласны хөлс	132.2	292.7	292.7	302.7
Байр ашиглалтын үйлчилгээ	26.5	72.4	72.4	72.4
Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	0.0	0.0	0.0	0.9
Шүүхийн шийдвэрийн дагуу олгох төлбөр	4.6	5.7	5.7	0.0
Сургалт семинар	0.0	0.7	0.7	0.7
Нөхөн олговор авагсдын шимтгэл	0.0	0.3	0.3	0.0
Тэтгэврийн нөхөн олговор	5.0	2.6	2.6	0.0
Ахмад дайчин, ахмад настанд үзүүлэх хөнгөлөлт тусламж	4,744.9	6,000.0	6,000.0	6,428.4
Алдарт эхийн одонтой эхчүүдэд олгох тэтгэмж	28,513.6	29,449.0	29,449.0	29,449.0
Хүүхдэд олгох мөнгөн тэтгэмж	0.0	161,520.0	266,023.7	164,160.0
Асрамжийн үйлчилгээ	130.0	138.3	138.3	138.3
Хоол тэжээлийн тусламж, дэмжлэг	0.0	0.0	4,015.6	0.0
Халамжийн бусад хөнгөлөлт үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	55,491.4
Ахмад настнуудад үзүүлэх хөнгөлөлт	0.0	0.0	0.0	1,125.0
Цалинтай ээж хөтөлбөр	0.0	0.0	0.0	96,840.0
Насны хишиг	0.0	20,500.0	20,500.0	20,500.0
Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	233.5	302.9	302.9	352.1
Бүтцийн өөрчлөлтөөр чөлөөлөгдсөн албан хаагчид олгох тэтгэмж	1,478.9	0.0	0.0	0.0
Төрөөс эрүүл мэндийн даатгалыг нь хариуцах иргэдийн хураамж	25,886.4	57,748.4	57,748.4	66,970.6
Цаатан иргэдийн НДШ	41.6	52.0	52.0	54.1
Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	556.2

¹³ ХНХСайдын 2017 оны 8 дугаар сарын 25-ны өдрийн 1/2189 “Өнөр бүл хүүхдийн төвийн төсвийг шилжүүлэх тухай” албан бичиг

Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	72,677.4	298,727.6	407,246.9	467,732.1
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	72,308.2	297,016.7	405,536.0	465,570.1
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	369.2	1,710.9	1,710.9	2,162.0
Орон тоо	1,751	1,751	1,751	1,854
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	72,677.4	298,727.6	407,246.9	467,732.1
Хүүхэд асран хүмүүжүүлэх төв	0.0	0.0	0.0	1,766.0
Ахмад настны асрамжийн үндэсний төв	1,635.1	2,134.9	2,134.9	2,345.2
Тэтгэврийн нөхөн олговор	5.0	2.6	2.6	0.0
Нийгмийн халамжийн сан	33,901.6	218,540.1	327,059.3	375,064.9
Тэтгэврийн нөхөн олговор авагсдын нийгмийн даатгалын шимтгэл	0.0	0.3	0.3	0.0
БНСУ дахь хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын үйлчилгээний төв	407.7	996.6	996.6	1,057.2
Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам	25,928.0	57,800.4	57,800.4	67,024.7
Хөдөлмөр халамж үйлчилгээний ерөнхий газар	754.9	1,573.4	1,573.4	1,683.7
ХХҮХ - Аймаг нийслэлийн хөдөлмөр халамж үйлчилгээний хэлтэс	10,045.2	17,679.5	17,679.5	18,790.3

Хөтөлбөр 4: Нийгмийн хамгааллын бодлого, удирдлага

Нийгмийн хамгааллын бодлого, удирдлага хөтөлбөрийн хүрээнд салбарын ерөнхий удирдлага, нийгмийн хамгааллын үндэсний хөтөлбөр, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон үйл ажиллагааны зардлыг тусгасан бөгөөд 2018 онд 6,302.8 сая төгрөг тусгахаар төсөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ 3,366.0 сая төгрөгөөр өсөж байна. Зардал нэмэгдэхэд дараах гол зүчин зүйлс нөлөөлж байна.

1. Япон Улсад ажиллаж байгаа монгол иргэдийн тоо жил бүр өсөж 6 мянгад хүрсэн, Япон Улсын парламентаас “Гадаад иргэдийн ур чадварын дадлагажигчийн хөтөлбөрийг зүй зохистой хэрэгжүүлэх болон эрх ашгийг хамгаалах тухай” хууль баталсны дагуу Япон Улсын Эрүүл мэнд, хөдөлмөр, халамжийн яам болон манай Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам хооронд Ур чадварын дадлагажигчийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэх тухай гэрээ байгуулагдан ажиллаж байна. Цаашид Япон Улсад ажиллах иргэдийн тоо нэмэгдэх тул тэдний эрх ашгийг хамгаалах, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын асуудлыг хариуцах шаардлагыг үндэслэн Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын үйлчилгээний төвийн 2018 оны төсөвт 2,201.8 сая төгрөг;
2. Монголын улаан загалмайн нийгэмлэгийн 2018 онд хүмүүнлэгийн чиглэлээр Засгийн Газрын зарим чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд нэмэлт хүч болж ажиллах үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, төсвийн саналын дагуу нийгмийн халамжийн чиглэлээр хэрэгжүүлэх ажлын төсөвт 86.0 сая төгрөг;
3. "Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө батлах тухай" Засгийн газрын 2016 оны 10-р сарын 26-ны өдрийн 121-р тогтоолын хавсралтаар батлагдсан Үндэсний хөтөлбөрүүд, Засгийн газрын 2016-2020 оны Үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөнд төсвийн хамт тусгагдсан зарим ажлыг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлуудад 870.0 сая төгрөг;
4. УИХ-н 2016 оны 51 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд 25.0 сая төгрөгийг тус тус нэмж тусгасан.

Хүснэгт №199. Нийгмийн хамгааллын бодлого, удирдлага хөтөлбөрийн зардал зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 гүйц	2017 тод	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	1,638.5	2,936.8	2,936.8	6,302.8
Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	897.1	2,028.7	2,028.7	2,033.1
Туслах үйл ажиллагааны зардал	0.0	0.0	0.0	2,201.8
Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	11.8	123.1	123.1	0.0
Улс орноо гадаадад сурталчлах	61.9	194.0	194.0	462.2
Зөвлөл, хороо, комиссын гишүүдийн ажлын хөлс	76.5	0.0	0.0	0.0
Байр ашиглалтын үйлчилгээ	236.7	343.1	343.1	343.1
ОУ-н байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	62.1	171.6	171.6	171.6
Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	18.8	26.3	26.3	25.5
Бүтцийн өөрчлөлтөөр чөлөөлөгдсөний тэтгэмж	251.9	0.0	0.0	0.0
Цэргийн алба хааж байсан иргэдийн НДШ	21.7	50.0	50.0	50.0
Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	34.5
Мөрийн хөтөлбөрт тусгагдсан зарим арга хэмжээг	0.0	0.0	0.0	870.0
МУЗН-ээр гэрээгээр гүйцэтгүүлэх	0.0	0.0	0.0	86.0
Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр	0.0	0.0	0.0	25.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	1,638.5	2,936.8	2,936.8	6,302.8
Улсын төсвөөс санхүүжих	1,638.5	2,936.8	2,936.8	6,302.8
Орон тоо	117	117	117	117
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	1,638.5	2,936.8	2,936.8	6,302.8
Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам	1,638.5	2,936.8	2,936.8	6,302.8

Хөтөлбөр 5: Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих

Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөрт 2018 онд нийт 65,889.1 сая төгрөгийг тусгахаар төлөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ-ээс 3,864.7 сая төгрөгөөр нэмэгдэж байна.

Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөрөөр ажилгүй иргэдийг ажилд зуучлах, ажлын байртай болгох, малчид, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчид, нөхөрлөл, хоршоо байгуулах иргэдийг дэмжих, жижиг үйлдвэрлэл үйлчилгээг дэмжин ажлын байрыг бий болгох, нийтийг хамарсан ажил зохион байгуулж ажилгүй иргэдийг ажлын түр байраар хангах, ажил олоход хүндрэлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих, ажилд зуучлан оруулахад санхүүгийн дорвитой дэмжлэг үзүүлэх, урамшуулах, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих бусад шинэ төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх зэрэгт үйл ажиллагаа чиглүүлэн ажиллаж байна. Хөтөлбөрийн 2018 оны төсвийн төсөлд дараах арга хэмжээний зардлыг тусгасан. Үүнд:

1. Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангийн нийт зарлагыг 65,348.0 сая төгрөгөөр төсөвлөснөөс 22,900.0 сая төгрөг нь эргэж төлөгдөх цэвэр зээл, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих чиглэлээр хөтөлбөр, төсөл хэрэгжүүлэх ажиллагаанд 42,250.0 сая төгрөгийг, хөдөлмөр эрхлэлтийн дэмжих сангийн үндэсний болон салбар зөвлөлийн үйл ажиллагаанд 198.0 сая төгрөгийг төсөвлөсөн. Тус сан нь 2018 онд гадаадын иргэнийг гэрээгээр ажиллуулсан ажил олгогчийн төлөх ажлын байрны төлбөр, хөгжлийн бэрхшээлтэй буюу одой иргэний ажиллуулаагүй аж ахуйн нэгж, байгууллагаас төлөх төлбөр зэрэг өөрийн орлогын эх үүсвэрээс 48,384.0 сая төгрөг, 2017 оны үлдэгдлээс 2,114.0 сая төгрөг, Капитал болон Төрийн банкаар дамжуулан олгосон жижиг зээлийн

эргэн төлөлт 11,000.0 сая төгрөг, улсын төсвөөс 3,850.0 сая төгрөгөөр тус тус санхүүжихээр төлөвлөсөн.

- Хөдөлмөр эрхлэлт, хөдөлмөрийн харилцаа, нийгмийн хамгаалал болон хүн амын хөгжлийн бодлогын суурь судалгаа, шинжилгээ, хэтийн болон ойрын төлөвлөлт, тооцоолол хийж, зөвлөмж боловсруулах чиг үүргийг хэрэгжүүлэгч байгууллага болох Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын судалгааны институтийн 2018 оны урсгал зардлыг 541.1 сая төгрөгөөр төлөвлөсөн. Тус байгууллага нь 2018 онд жил бүр тогтмол хийгддэг цалин хөлсний бүтцийн, төгсөгчдийн хөдөлмөр эрхлэлтийн, барометрийн зэрэг томоохон судалгаануудыг хийхээс гадна албан бус хөдөлмөр эрхлэлтийн, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийн, таамаглал загварчлалын, хөдөлмөр эрхлэх сонирхолтой ахмад настны төлөв байдлын болон бусад судалгаануудыг хийхээр төлөвлөөд байна.

Хүснэгт №200. Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөрийн зардал зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 гүйц	2017 тод	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	35,513.1	62,024.4	62,024.4	65,889.1
Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	496.2	526.4	526.4	529.1
Зөвлөл, хороо, комиссын гишүүдийн ажлын хөлс	0.0	198.0	198.0	198.0
Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	5.0	0.0	0.0	0.0
Бүтцийн өөрчлөлтийн тэтгэмж	8.6	0.0	0.0	0.0
Бусад тусламж, дэмжлэг	10,149.3	0.0	0.0	0.0
Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	12.0
Дотоод эх үүсвэрээс олгох зээл	0.0	20,000.0	20,000.0	22,900.0
Хөдөлмөр эрхлэлт, хөдөлмөрийн харилцаа хөтөлбөр	86.6	0.0	0.0	0.0
Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үндэсний хөтөлбөр, төсөл	24,767.4	41,300.0	41,300.0	42,250.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	35,513.1	62,024.4	62,024.4	65,889.1
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	4,593.4	526.4	526.4	4,391.1
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	30,919.6	61,498.0	61,498.0	50,498.0
37 Бусад эх үүсвэр	0.0	0.0	0.0	11,000.0
Орон тоо	40	40	40	40
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	35,513.1	62,024.4	62,024.4	65,889.1
Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан	34,916.7	61,498.0	61,498.0	65,348.0
БНСУ хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын үйлчилгээний төв	274.6	0.0	0.0	0.0
Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам	86.6	0.0	0.0	0.0
Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын судалгааны институт	235.2	526.4	526.4	541.1

Хөтөлбөр 6: Хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлого, удирдлага

Монгол Улсын Засгийн газраас хөдөлмөрийн талаар баримталж байгаа бодлого зорилтыг хэрэгжүүлэх зорилго бүхий тус хөтөлбөр нь иргэдэд хөдөлмөр эрхлэлт, хөдөлмөрийн харилцаа, мэргэжлийн боловсрол, сургалтыг олгох, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих, хөдөлмөрийн эрүүл ахуй, аюулгүй ажиллагааг хангах арга хэмжээг хэрэгжүүлэн ажилладаг.

2018 онд тус хөтөлбөрийн хүрээнд үйл ажиллагаа явуулж буй Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэндийн төвийн урсгал зардал, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны хөдөлмөр эрхлэлт, хөдөлмөрийн харилцаа хөтөлбөрийн зардалд нийт 2,484.0 сая төгрөгийн зардлыг төлөвлөн оруулсан.

Монгол улсын нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж буй өмчийн бүх хэлбэрийн аж ахуй нэгж, байгууллагуудын ажлын байранд хөдөлмөрийн болон эрүүл ахуйн нөхцөлийг судлах, үнэлгээ хийх, ажлын байрны аюултай хортой хүчин зүйлсийг багасгах, арилгах арга хэмжээний зөвлөгөө зөвлөмж өгөх, ажилчдад эрүүл аюулгүй зан үйлийг төлөвшүүлэх мэргэжлээс шалтгаалсан өвчнийг /МШӨ/ эрт илрүүлэх, эмчлэх, урьдчилан сэргийлэх, мэргэжлээс шалтгаалах өвчний улмаас хөдөлмөрийн чадвараа алдсан /ХЧА/ иргэдэд хөдөлмөр зохицуулалтын магадлал хийх холбогдох байгууллага, мэргэжилтнүүдийг мэргэжил арга зүйн удирдлагаар хангах үндсэн чиг үүрэг бүхий төрийн үйлчилгээний байгууллага болох Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэндийн төвийн зардлыг 1,536.4 сая төгрөгөөс 1,749.0 сая төгрөг болгон нэмэгдүүлсэн нь уг байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны орлогын төлөвлөгөө нэмэгдэж байгаатай холбоотой байна.

Мэргэжлийн боловсрол, сургалтын тухай, Хөдөлмөрийн шилжих хөдөлгөөний тухай, Хөдөлмөрийн тухай хуулиудын шинэчилсэн найруулгын сургалт, сурталчилгаа зохион байгуулах, Хөдөлмөр, нийгмийн зөвшлийн гурван талт Үндэсний хорооны үйл ажиллагаа, Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн үндэсний 5 дахь хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх зэрэг арга хэмжээнд зарцуулагдах зардлыг 735.0 сая төгрөгөөр төсөвлөсөн.

Хүснэгт №201. Хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлого, удирдлага хөтөлбөрийн зардал зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 гүйц	2017 год	217 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	1,291.1	2,031.4	2,031.4	2,484.0
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	1,177.5	1,493.8	1,493.8	1,661.5
80224 Зөвлөл, хороо, комиссын гишүүдийн ажлын хөлс	0.0	17.5	17.5	25.1
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	97.2	25.1	25.1	33.6
80812 Бүтцийн өөрчлөлтөөр чөлөөлөгдсөний тэтгэмж	16.4	0.0	0.0	0.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	28.8
82614 Хөдөлмөр эрхлэлт, хөдөлмөрийн харилцаа хөтөлбөр	0.0	495.0	495.0	735.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	1,291.1	2,031.4	2,031.4	2,484.0
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	938.7	1,360.4	1,360.4	1,663.0
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	352.4	671.0	671.0	821.0
Орон тоо	96	96	96	96
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	1,291.1	2,031.4	2,031.4	2,484.0
10153 Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэндийн төв	1,291.1	1,536.4	1,536.4	1,749.0
10669 Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам	0.0	495.0	495.0	735.0

Хөтөлбөр 7: Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөгжил, хамгаалал

Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөгжил, хамгаалал хөтөлбөрт нийт 2,713.6 сая төгрөг төсөвлөсний 2,210.9 сая төгрөг нь Сэргээн засалт, сургалт үйлдвэрлэлийн төв, 332.2

сая төгрөг нь Хараагүй хүмүүсийн хөдөлмөр, сургалт үйлдвэр, 170.6 сая төгрөг нь зөвлөл, хороо, комиссын гишүүдийн зардал байна.

Сэргээн засалт, сургалт үйлдвэрлэлийн төвийн үйл ажиллагаа өргөжиж эмнэлгийн 6 давхар барилга ашиглалтад орсон, мөн Эрүүл мэндийн сайдын 2017 оны 6 дугаар сарын 7-ны өдрийн "Улсын хэмжээнд 2018-2019 онд ашиглах эмнэлгийн болон сувиллын орны дээд хязгаарыг батлах тухай" А/234-р тушаалаар төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагуудын ор болон хүчин чадал нь нэмэгдэж байгаатай холбоотойгоор тус эмнэлгийн ор хуучин 45 байсан нь 60 болж нэмэгдсэнээр нормативт зардлууд болох эм, бэлдмэл, эмнэлгийн хэрэгсэл, хоол хүнсний зардалд 241.7 сая төгрөгийг нэмж төсөвлөсөн.

Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний нийгмийн хамгааллын тухай хуульд 2013 оны 02 дугаар сарын 07-ны өдөр орсон нэмэлт өөрчлөлтөөр хүүхдийн хөгжлийн бэрхшээлийг тодорхойлох чиг үүрэг бүхий нарийн мэргэжлийн эмч, боловсролын болон нийгмийн хамгааллын салбарын төлөөллөөс бүрдсэн эрүүл мэнд, боловсрол, нийгмийн хамгааллын комисс ажиллахаар заасан. Үүний дагуу 2014 оны Хүн амын хөгжил, нийгмийн хамгааллын сайд, Боловсрол, шинжлэх ухааны сайд, Эрүүл мэндийн сайдын хамтарсан А05/А14/А16 дугаар тушаалаар хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн эрүүл мэнд, боловсрол, нийгмийн хамгааллын төв комиссыг 21 аймаг, 9 дүүрэгт салбар комисстойгоор зохион байгуулахаар заасан. Энэхүү үйл ажиллагаанд зориулсан зардалд 170.6 сая төгрөг тусгасан.

Хүснэгт №202. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөгжил, хамгаалал хөтөлбөрийн зардал зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 гүйц	2017 год	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	2,177.9	2,428.7	2,428.7	2,713.6
Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	2,068.7	2,198.9	2,198.9	2,435.5
Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	31.5	31.2	31.2	37.8
Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	3.0	0.0	0.0	0.0
Харуул, хамгаалалтын зардал	9.5	12.8	12.8	12.8
Зөвлөл, хороо, комиссын гишүүдийн ажлын хөлс	0.0	170.6	170.6	170.6
Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	11.8	15.2	15.2	18.2
Бүтцийн өөрчлөлтийн тэтгэмж	21.6	0.0	0.0	0.0
Бусад тусламж, дэмжлэг	15.1	0.0	0.0	0.0
Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	38.7
Сургалтын төлбөрийн буцалтгүй тусламж, тэтгэлэг	16.6	0.0	0.0	0.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	2,177.9	2,428.7	2,428.7	2,713.6
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	1,660.4	1,801.5	1,801.5	1,952.5
33 Нийгмийн даатгалын сангийн төсвөөс санхүүжих	368.0	527.2	527.2	631.1
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	149.5	100.0	100.0	130.0
Орон тоо	129	129	129	129
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	2,177.9	2,428.7	2,428.7	2,713.6
Хараагүй хүмүүсийн хөдөлмөр, сургалтын үйлдвэр	290.0	288.9	288.9	332.2
Сэргээн засалтын үндэсний төв	1,887.9	1,969.2	1,969.2	2,210.9
Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам	0.0	170.6	170.6	170.6

Хөтөлбөр 8: Хүүхдийн хөгжил, хамгаалал

Хүүхдийн хөгжил, хамгаалал хөтөлбөрийн хүрээнд Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар, Орон нутгийн Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газрууд, Нийслэлийн хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн газар зэрэг байгууллагын зардалд нийт 8,509.6 сая төгрөгийг 2018 оны төсөвт тусгасан нь 2017 оны ХБГ-тэй харьцуулахад 5,865.7 сая төгрөгөөр буурч байна. Зардал буурсан гол шалтгаан нь Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын багцад байсан Хүүхэд харах үйлчилгээний зардлыг 2018 оны төсвийн жилээс Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайдын багцад тусгахаар тооцож холбогдох зардлыг шилжүүлсэн.¹⁴ Мөн 2017 онд тус хөтөлбөр дээр байсан Өнөр бүл хүүхдийн төвийн төсвийг 2018 оноос нийгмийн халамжийн хөтөлбөрт шилжүүлэн улсын төсвийн байгууллага болгон өөрчилсөн.¹⁵

Хүснэгт №202. Хүүхдийн хөгжил, хамгаалал хөтөлбөрөөс шилжсэн зардлын тухай /сая төгрөг/

Д/д	Арга хэмжээ	2017 ХБГ	2018 төсөл	Тайлбар
1	Хүүхэд харах үйлчилгээ	5,800.0	0	БСШУССайдын багцад шилжсэн
2	Өнөр бүл төв	1,750.8	1,766.0	Хүүхдийн хөгжил хамгааллын хөтөлбөрөөс Нийгмийн хамгааллын хөтөлбөрт шилжүүлсэнээр 2018 оноос улсын төсвийн байгууллага болно.
3	Бусад	6,824.5	8,509.6	Хүүхдийн байгууллага, хүүхэд хамгааллын чиглэлээрх бусад зардал

Хүүхдийн хөгжил, хамгааллын хөтөлбөрт дараах арга хэмжээний зардлыг тусгаад байна. Үүнд:

1. Хүүхдийн тусламж үйлчилгээний 108 утасны зардалд 261.7 сая төгрөг, Хүүхэд хамгааллын тухай хууль (2016), Хүүхдийн эрхийн тухай хууль (2016), Монгол Улсын Их хурлын 2016 оны 45 дугаар тогтоолоор батлагдсан Монгол Улсын Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр (2016-2020)-ын 3.4.4-3.4.7 дэх заалтуудыг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай зардлуудад 1,054.4 сая төгрөгийг тусгасан нь 2017 оны ХБГ-ээс 658.4 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн байна.
2. Олон улсын хүүхдийн Найрамдал цогцолбор нь 2016 онд 2,947.5 сая төгрөгийн орлого бүрдүүлж 3,952.1 сая төгрөгийн зардал гарган ажилласан. Тус төв нь 2016 оноос аж ахуйн тооцоонд гарч өөрийн орлогоор бүрэн санхүүжих тогтолцоонд шилжин ажиллаж байна. Шилжилтийн хугацаанд улсын төсвөөс дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор 2018 онд 2017 оны түвшнээр буюу 497.0 сая төгрөгийн татаас олгохоор тусгав.
3. Гэр бүл, хүүхэд залуучуудын салбарт шинээр ашиглалтад орсон дараах барилгын урсгал зардалд нийт 831.8 сая төгрөгийн зардал тусгасан.
 1. Төв аймгийн Залуус хөгжлийн төв
 2. Дархан-Уул аймгийн Хүүхдийн ордон
 3. Хэнтий аймгийн Хүүхдийн ордон
 4. Өмнөговь аймгийн Хүүхдийн ордон
 5. Увс аймгийн Түр хамгаалах байр
 6. Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын Хүүхэд, залуучуудын төв

¹⁴ Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2017 оны 9 дүгээр сарын 4-ний өдрийн 1/2253 дугаар албан бичиг

¹⁵ ХНХСайдын 2017 оны 8 дугаар сарын 25-ны өдрийн 1/2189 “Өнөр бүл хүүхдийн төвийн төсвийг шилжүүлэх тухай” албан бичиг

7. Говь-Алтай аймгийн “Хүүхэд, залуучуудын ордон”
8. Булган аймгийн “Хүүхэд, залуучуудын ордон”
9. Өвөрхангай аймгийн Хүчирхийлэлд өртсөн иргэдийг хамгаалах байр
10. Баянхонгор аймгийн Түр хамгаалах байр

4. Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 3.4.7-д “Хараа хяналтгүй хүүхдийн бүртгэл, хяналтыг сайжруулж, насанд хүртэл нь хамгаалах, амьдралд хөлөө олоход нь туслах бодлого хэрэгжүүлнэ” гэж заасны дагуу орон гэргүй, хараа хяналтгүй хүүхдийн бүртгэлийг шинэчлэх, бэлгийн хүчирхийлэлд өртсөн хүүхдэд нийгэм, сэтгэл зүйн үйлчилгээ үзүүлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд 454.3 сая төгрөг тусгасан нь 2017 оны ХБГ-ээс 332.3 сая төгрөгөөр нэмэгдэж байна.

Хүснэгт №203. Хүүхдийн хөгжил, хамгаалал хөтөлбөрийн зардал зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 гүйц	2017 год	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	10,928.0	14,204.7	14,375.3	8,509.6
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	739.4	584.3	584.3	598.6
80102 Туслах үйл ажиллагааны зардал	0.0	261.7	261.7	261.7
80103 Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	43.6	43.1	43.1	45.5
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	0.9	0.0	0.0	0.0
80231 Хүүхэд харах үйлчилгээ	3,800.4	5,800.0	5,800.0	0.0
80502 Тусгай зориулалтын шилжүүлэг	5,966.0	6,118.3	6,166.9	5,585.7
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал,	16.2	0.0	0.0	0.0
80812 Бүтцийн өөрчлөлтөөр чөлөөлөгдсөний тэтгэмж	97.5	0.0	0.0	0.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	12.3
81518 Мөрийн хөтөлбөрт тусгагдсан зарим арга хэмжээ	264.0	504.2	504.2	0.0
83115 Нийгмийн бүлэгт чиглэсэн хөтөлбөрүүд	0.0	893.0	1,015.0	2,005.7
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	10,928.0	14,204.7	14,375.3	8,509.6
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	10,928.0	14,204.7	14,375.3	8,509.6
Орон тоо	35	35	35	41*
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	10,928.0	14,204.7	14,375.3	8,509.6
00603 Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар	4,962.0	7,589.4	7,711.4	2,426.8
10157 Хүүхдийн хөгжил хамгааллын үйлчилгээний ТЗШ	5,966.0	6,118.3	6,166.9	5,585.7
10669 Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам	0.0	497.0	497.0	497.0

*Гэр бүл, хүүхэд залуучуудын хөгжлийн газрын орон тоог харьяа хэлтсээс шилжүүлэн зохицуулалт хийж нэмэгдүүлсэн

Хөтөлбөр 9: Гэр бүлийн хөгжил, хамгаалал

Монгол Улсын Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр (2016-2020) болон Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай, Гэр бүлийн тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах ажлын хүрээнд “Гэр бүлийн хөгжлийг дэмжих үндэсний хөтөлбөр” –ийг батлуулахаар ажиллаж байна. Иймд 2018 оны төсвийн төсөлд гэр бүлийн хөгжил, хамгаалал хөтөлбөрт зардал төсөвлөж Монгол улсын хэмжээнд 2016 оны статистик мэдээгээр бүртгэлтэй 869,849 өрхөөс зорилтот гэр бүл буюу 40%-д нь хандсан ажлыг зохион байгуулахад 186.0 сая төгрөг тусгасан.

Хүснэгт №204. Гэр бүлийн хөгжил, хамгаалал хөтөлбөрийн зардал зориулалтаар /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Гэр бүлийн хөгжил, хамгаалал (72212)	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	0.0	186.0
83115 Нийгмийн бүлэгт чиглэсэн хөтөлбөрүүд	0.0	186.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	0.0	186.0
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	0.0	186.0
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	0.0	186.0
00603 Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар	0.0	186.0

Хөтөлбөр 10: Залуучууд ба оюутнууд

2017 оны 5 дугаар сарын 18-ны өдөр баталж 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс хэрэгжиж эхлэх Залуучуудын хөгжлийг дэмжих тухай хууль болон Монгол Улсын Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр (2016-2020)-т туссан залуучуудын чиглэлээрх үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай зардалд нийт 1,177.1 сая төгрөгийг төсөвлөсөн. Үүнд, Монгол улсын хэмжээнд 2016 оны статистик тоон мэдээгээр 1,1 сая өсвөр үе, залуучууд байна. 2018 онд нийт залуучуудын 40%-д хандсан сургалт, соён гэгээрүүлэх ажлыг зохион байгуулахад Гэр бүл, хүүхэд залуучуудын хөгжлийн газрын төсөвт 431.0 сая төгрөгийг төсөвлөсөн.

Мөн Залуучуудын хөгжлийг дэмжих тухай хуулийн “20.3.Залуучуудын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага нь орон нутагт залуучуудад зориулсан нэг цэгийн үйлчилгээ үзүүлэх залуучуудын хөгжлийн төвтэй байна.” гэсэн заалтыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд одоогоор 11 аймгийн 13 сум, 3 дүүрэгт Залуучуудын хөгжлийн төв нь 3 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр, НҮБХАС-аас дэмжлэг авч ажиллаж байна. 11 аймаг, 3 дүүргийн Залуучууд хөгжлийн төвөөр 2017 оны эхний хагас жилийн байдлаар 11,957 хүн үйлчлүүлсэн байна. 2018 онд үлдсэн аймаг, дүүрэгт төвийг байгуулахаар тооцон нийт тус төвүүдийн урсгал зардалд 746.1 сая төгрөгийг төсөвлөв.

Хүснэгт №205. Залуучууд буюу оюутнууд хөтөлбөрийн зардал зориулалтаар /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Залуучууд буюу оюутнууд (72209)	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	0.0	1,177.1
83115 Нийгмийн бүлэгт чиглэсэн хөтөлбөрүүд	0.0	431.0
80502 Тусгай зориулалтын шилжүүлэг	0.0	746.1
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	0.0	1,177.1
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	0.0	1,177.1
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	0.0	1,177.1
00603 Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар	0.0	431.0
10157 Хүүхдийн хөгжил хамгааллын үйлчилгээний ТЗШ	0.0	746.1

Хөтөлбөр 11: Хүчирхийлэлд өртөгсдөд үзүүлэх тусламж, дэмжлэг

Монгол Улсын Засгийн газрын 2017 оны "Хүүхдийн эрхийн болон Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийг хэрэгжүүлэх зарим арга хэмжээний тухай" 231 дүгээр

тогтоолоор Хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээ үзүүлэх чиг үүрэг бүхий "Хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээ, түр хамгаалах байр", хүүхэд, залуучуудын чиглэлээр судалгаа хийх, нийгмийн ажилтны чадавхыг дээшлүүлэх сургалт зохион байгуулах чиг үүрэг бүхий "Сургалт, судалгаа мэдээллийн төв"-ийг байгуулан, батлагдсан төсвийн багцдаа багтаан зохицуулалт хийхээр шийдвэрлэсний дагуу Өнөр бүл хүүхдийн төвийн 2017 оны батлагдсан төсөв, орон тооноос шилжүүлэн зохицуулалт хийж 242.0 сая төгрөгийн төсөвтэйгөөр ажиллуулж байна. 2018 онд тус түр хамгаалах байр, мэдээллийн төвийн зардалд 252.0 сая төгрөг төсөвлөсөн.

Хүснэгт №206. Хүчирхийлэлд өртөгсдөд үзүүлэх тусламж, дэмжлэг хөтөлбөрийн зардал /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Хүчирхийлэлд өртөгсдөд үзүүлэх тусламж, дэмжлэг (72203)	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	242.0	252.0
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	242.0	246.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	6.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	242.0	252.0
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	242.0	252.0
Орон тоо	33	20
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	242.0	252.0
00603 Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газар	242.0	252.0

Хөтөлбөр 12: Ахмад настны хөгжил, хамгаалал

Ахмад настны тухай хуулийн 15.1-д ахмад настны олонхын нийтлэг эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг төлөөлөн хамгаалах, нийгэмд үйлчилдэг, үндэсний хэмжээнд үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн бус байгууллагыг улсын төсвөөс санхүүжүүлэхээр заасны дагуу ахмадын байгууллагад 2018 онд олгох санхүүжилтийг 2017 оны түвшнээр буюу 148.7 сая төгрөгөөр төсөвлөөд байна.

Хүснэгт №207. Ахмад настны хөгжил, хамгаалал хөтөлбөрийн зардал /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Ахмад настны хөгжил хамгаалал (72208)	2016 гүйц	2017 год	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	62.6	148.7	148.7	148.7
80103 Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	62.6	148.7	148.7	148.7
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр				
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	62.6	148.7	148.7	148.7
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	62.6	148.7	148.7	148.7
10669 Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам	62.6	148.7	148.7	148.7

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЙД

Эрүүл мэндийн сайдын багцын 2018 оны төсвийн төсөлд тусгасан урсгал зардлыг 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 47,481.8 сая төгрөгөөр буюу 8.1 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна.

Хүснэгт №208. Хөтөлбөрүүдийн хураангуй дунд хугацаагаар /нийт зардал/ /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР	2016 Гүйц.	2017 Тод.	2017 ХБГ	2018 оны төсөл
ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЙД	537,537.30	569,784.50	585,489.40	632,971.20
Ерөнхий төлөвлөлт, санхүү төсвийн харилцаа (70200)	599.7	1,051.70	1,051.70	1,989.30
Хөтөлбөр төслийн дотоод урсгал зардал (70207)	599.7	1,051.70	1,051.70	1,989.30
Эрүүл мэнд (71600)	533,884.20	568,732.90	584,437.70	627,803.90
Нийгмийн эрүүл мэнд (71601)	49,586.80	54,690.50	54,722.00	61,280.00
Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ (71602)	446,179.20	467,696.00	483,356.20	520,553.20
Эрүүл мэндийн бодлого, удирдлага (71603)	38,118.20	46,346.40	46,359.50	45,970.80
Соёл урлаг, спорт, аялал жуулчлал (71700)	3,053.40	0	0	0
Биеийн тамир спорт (71701)	3,053.40	0	0	0
Боловсрол, шинжлэх ухаан (71800)	0	0	0	3,178.00
Дээд боловсрол (71803)	0	0	0	3,178.00

Эрүүл мэндийн сайдын багцын урсгал зардлын өөрчлөлтөд нийгмийн эрүүл мэнд хөтөлбөрийн зардал 6,558.0 сая төгрөгөөр, эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ хөтөлбөрийн зардал 37,197.0 сая төгрөгөөр, дээд боловсрол хөтөлбөр 3,178.0 сая төгрөгөөр, хөтөлбөр төслийн дотоод урсгал зардал 937.6 сая төгрөгөөр тус тус өмнөх түвшнээс нэмэгдэж, эрүүл мэндийн бодлого, удирдлага хөтөлбөрийн зардал 388.7 сая төгрөгөөр буурсан нь нөлөөлсөн байна.

Хүснэгт №209. ТЕЗ-ын 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрүүдийн хураангуй зардлын тойм /Зардлын эдийн засгийн төмсгосон ангиллаар, сая төгрөг/

ТЕЗ/Хөтөлбөр	Урсгал зардал	Үүнээс		
		Цалин НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЙД	632,971.2	245,640.1	237,425.6	149,905.5
Гадаадын зээл, тусламжаар хэрэгжүүлэх төсөл хөтөлбөр	1,989.3	622.6	1,366.7	0.0
Нийгмийн эрүүл мэнд	61,280.0	14,014.3	16,873.4	30,392.3
Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ	520,553.2	220,069.0	208,380.5	92,103.6
Эрүүл мэндийн бодлого, удирдлага	45,970.8	10,779.2	7,782.0	27,409.5
Дээд боловсрол	3,178.0	155.1	3,022.9	0.0

Эрүүл мэндийн сайдын багцад 2018 оны төсөвт тусган хэрэгжүүлэх томоохон хөтөлбөрүүдийн бүтцийг эдийн засгийн ангиллаар авч үзвэл 632.971.2 сая төгрөгийг урсгал зардал эзэлж байна. Урсгал зардлын 245,640.1 сая төгрөг буюу 38.8 хувь нь цалин хөлс ба нийгмийн даатгалын шимтгэлд, 237,425.6 сая төгрөг буюу 37.5 хувь нь бараа, үйлчилгээний бусад зардалд, 149,905.5 сая төгрөг буюу 23.7 хувь нь татаас, урсгал шилжүүлгийн зардалд хамаарч байна.

Нийт урсгал зардлын өсөлтийн 13.5 хувь нь өндөр өртөгтэй мэс заслын тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх зардал эзэлж байгаа бол амбулаторийн тусламж үйлчилгээ нэмэгдсэн, эмнэлгүүдийн дундаж ор хоногийн ашиглалт сайжирсан, зарим эмнэлгүүдийн хүчин чадал өргөжсөний улмаас хэвтэн эмчлүүлэх тусламж үйлчилгээний тоо хэмжээ нэмэгдсэнээс эрүүл мэндийн даатгалаас санхүүжих урсгал зардал өссөн байна. Түүнчлэн нийт зардлын өсөлтийн 17.0 хувь нь буюу 8,109.3 сая төгрөг нь Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшууллын зардалд, 19.5 хувь нь буюу 9,267.6 сая төгрөг нь цусны хавдар, сүрьеэ, гемодиализ болон уушгины эм, хатгалгааны эсрэг вакцин зэрэг зайлшгүй шаардлагатай эм, эмнэлгийн хэрэгслийг төрөөс худалдан авах зориулалтаар нэмэгдсэн байна.

Хүснэгт №210. ЭМС-ын урсгал зардал нэмэгдүүлж буй шалтгаан /сая төгрөг/

№	Зардал нэмэгдүүлж буй шалтгаан, үндэслэл	Өөрчлөгдөх дүн /2017 оны ХБГ-тэй харьцуулахад/	Нийт өсөлтөд эзлэх хувь
	Нийт нэмэгдэх урсгал зардал	47,481.80	100.0%
1	Өндөр өргөтгөлтэй мэс заслын тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх	6,416.20	13.51%
2	Даатгуулагч иргэдэд үзүүлэх эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний цар хүрээ нэмэгдэх	3,308.40	6.96%
3	Нэн шаардлагатай эм, эмнэлгийн хэрэгсэл худалдан авах зардал /цусны хавдар, сүрьеэ, эрхтэн шилжүүлэх, дархлаа дарангуйлах, гемодиализ, уушгины хатгалгааны вакцин г.м/	9,267.60	19.52%
4	Шинээр ашиглалтад орж буй эмнэлэг, эмнэлгийн өргөтгөлийн улмаас нэмэгдэх үйл ажиллагааны зардал	6,386.10	13.45%
5	Өрх, сумын ЭМТ-ийн тарифын өөрчлөлт, тогтмол зардал	4,432.60	9.34%
6	Эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн найдвартай, хэвийн үйл ажиллагааг хангах зардал	2,340.00	4.93%
7	Эрүүл мэндийг дэмжих сан болон бусад	2,030.00	4.28%
8	АШУИС-ийн харьяа түшиц эмнэлгийн урсгал зардал	3,178.00	6.69%
9	Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	8,109.30	17.08%
8	Бусад	2,013.60	4.24%

Төсвийн урсгал зардлын өсөлтөд 2017-2018 онд улс болон орон нутгийн хөрөнгө оруулалтаар баригдаж буй эмнэлгийн шинэ барилга, барилгын өргөтгөл ашиглалтад орсон, төрөөс болон эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих тусламж үйлчилгээний нэр төрөл, цар хүрээний өргөжилт, хүн амын өсөлттэй уялдуулан нэмэгдэх урсгал зардал, зарим өвчнийг оношлох, эмчлэх дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлэх зардал, Өрхийн эрүүл мэндийн төвийн санхүүжилтийг хүн амын өсөлттэй уялдуулан нэг иргэнд ногдох зардлаар тооцон нэмэгдүүлсэн зэрэг нь голлох нөлөөлөл үзүүлж байна.

Хүснэгт №211. Төрийн өмчит эрүүл мэндийн байгууллагын зарим үзүүлэлтүүд, эмнэлгийн төрлөөр

д/д	Үзүүлэлт	2014	2015	2016
1	Дундаж ор хоног	7.9	7.7	7.3
	Өрхийн ЭМТ, сум дундын эмнэлэг, сум/тосгоны ЭМТ	7.2	6.9	6.7
	Аймаг, дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг, эрүүл мэндийн төв, БОЭТ	7.3	7.3	7.2
	Төв эмнэлэг, тусгай мэргэжлийн төвүүд	9.4	8.9	8.7
2	Орны тоо	13,725	14,196	14,807
	Өрхийн ЭМТ, сум дундын эмнэлэг, сум/тосгоны ЭМТ	3,220	3,385	3,550
	Аймаг, дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг, эрүүл мэндийн төв, БОЭТ	6,687	6,974	7,320
	Төв эмнэлэг, тусгай мэргэжлийн төвүүд	3,818	3,837	3,937
3	Эмчийн тоо	5,291	5,373	5,493
	Өрхийн ЭМТ, сум дундын эмнэлэг, сум/тосгоны ЭМТ	1,813	1,878	1,943
	Аймаг, дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг, эрүүл мэндийн төв, БОЭТ	2,249	2,274	2,333
	Төв эмнэлэг, тусгай мэргэжлийн төвүүд	1,229	1,221	1,217
4	Сувилагчийн тоо	7,683	7,838	7,866
	Өрхийн ЭМТ, сум дундын эмнэлэг, сум/тосгоны ЭМТ	2,578	2,604	2,631
	Аймаг, дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг, эрүүл мэндийн төв, БОЭТ	3,226	3,322	3,318
	Төв эмнэлэг, тусгай мэргэжлийн төвүүд	1,879	1,912	1,917

Эх сурвалж: ЭМЯ

Эрүүл мэндийн хөгжлийн төвөөс гаргасан Эрүүл мэндийн үзүүлэлт-2016 статистик тайланд дурдсанаар Монгол Улсын хүн амын 10000 хүнд улсын дунджаар 32.4 их эмч ногдож байгаа бол 10000 хүн амд ногдох сувилагч мэргэжилтэн 37.2 байна. Энэ нь их

эмчийн тоогоор олон улсын дунджаас харьцангуй өндөр байгааг холбогдох судалгаагаар¹⁶ харуулсан байна.

Хүснэгт №212. Эрүүл мэндийн үндсэн үзүүлэлтүүд /2016 оны байдлаар/

Үзүүлэлт	Хүн амын тоо	10.000 хүн амд ногдох					Эмнэлгийн нэг оронд ногдох хүний тоо	Нэг их эмчид ногдох хүний тоо	Нэг их эмчид ногдох дунд мэргэжилтэн	Жилд нэг иргэний үзүүлсэн дундаж тоо	1000 хүнд ногдох		
		Орны тоо	Хүний их эмч	Сувилагч	Бусад ажилтан	Бүх ажиллагсад					Төрөлт	Нас баралт	Цэвэр өсөлт
Аймгийн дундаж	1,679,488	66.6	24.0	33.4	29.9	137.2	150.2	416.2	1.2	4.1	22.5	5.5	17.0
Улаанбаатар	1,440,447	83.4	42.2	41.6	17.1	178.0	119.8	236.9	0.4	7.2	28.7	5.0	23.7
Улсын дундаж	3,119,935	74.3	32.4	37.2	24.0	156.0	134.5	308.9	0.7	5.5	25.3	5.2	20.1

Эх сурвалж: ЭМЯ

Эрүүл мэндийн салбарын 2018 оны төсвийн төсөлд тусгасан урсгал зардлыг эх үүсвэрээр нь авч үзвэл улсын төсвийн санхүүжилт нийт 401,801.8 сая төгрөг буюу 63.5 хувь, эрүүл мэндийн даатгалын санхүүжилт 201,802.0 сая төгрөг буюу 31.9 хувь, үндсэн болон туслах үйлчилгээний бусад орлого 29,367.4 сая төгрөг буюу 4.6 хувь байна. Өмнөх оны түвшинтэй харьцуулбал эрүүл мэндийн даатгалын санхүүжилт 13,405.6 сая төгрөгөөр, төсөвт байгууллагын өөрийн орлого 4,694.8 сая төгрөгөөр тус тус нэмэгдэхээр тооцон төслийг боловсрууллаа.

Хүснэгт №213. Эрүүл мэндийн даатгалын санхүүжилт /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 гүйц.	2017 ХБГ	2018 Төсөл
ЭМД-ийн санхүүжилт	164,431.50	188,396.40	201,802.10
Нийгмийн эрүүл мэнд (71601)	2,107.40	2,280.00	2,437.30
Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ (71602)	162,324.10	186,116.40	199,364.80

Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас нийгмийн эрүүл мэнд болон эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ хөтөлбөрүүдэд санхүүжилт олгож байна. Тус сангаас төрийн өмчит эрүүл мэндийн байгууллагуудад олгох санхүүжилт нэмэгдэж байгаа нь өндөр өртөг бүхий мэс заслын тусламж, үйлчилгээнд шаардагдах эмнэлгийн хэрэгсэл, протезын зардлын 75 хувийг эрүүл мэндийн даатгалын сангаас олгохоор төсөвлөн эрүүл мэндийн даатгалын санхүүжилтийн эх үүсвэрийг 4,812.1 сая төгрөгөөр, Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуульд заасны дагуу бүх шатны эрүүл мэндийн байгууллагаас үзүүлж буй ЭМД-аас санхүүжих тусламж үйлчилгээний багцын санхүүжилтийг нийт 8,593.4 сая төгрөгөөр тус тус нэмэгдүүлсэнтэй холбоотой байна.

Эрүүл мэндийн хөтөлбөрүүдийн нийт урсгал зардал 632,971.2 сая төгрөг буюу хөтөлбөр тус бүрээр авч үзвэл (I) нийгмийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрийн зардалд 61,280.0 сая төгрөг, (II) эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний хөтөлбөрийн зардалд 520,553.2 сая

¹⁶ Эрүүл мэндийн хөгжлийн төв – <http://www.chd.mohs.mn>

төгрөг, (III) эрүүл мэндийн бодлого, удирдлага хөтөлбөрийн зардалд 45,970.8 сая төгрөг болон гадаадын зээл, тусламжаар хэрэгжих төсөл хөтөлбөрийн улсын төсвөөс санхүүжих дотоод урсгал зардалд 1,989.2 сая төгрөг, дээд боловсрол хөтөлбөрийн зардалд 3,178.0 сая төгрөг зарцуулахаар төсвийн төсөлд тусгагдсан.

Хөтөлбөр 1: Нийгмийн эрүүл мэнд

Нийгмийн эрүүл мэндийн үйл ажиллагаанд 2018 онд Эрүүл мэндийн сайдын урсгал төсвийн багцыг нийт 61,280.0 сая төгрөг байхаар тооцлоо.

Хүснэгт №214. Хөтөлбөрийн зардлын хуваарилалт/төсвийн ангиллуудаар, сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Нийгмийн эрүүл мэнд	2016 Гүйц.	2017 Тод.	2017 ХБГ	2018 оны төсвийн төсөл
ХӨТӨЛБӨР: Нийгмийн эрүүл мэнд (71601)	49,586.8	54,690.5	54,722.0	61,280.0
Зориулалт арга хэмжээгээр	49,586.8	54,690.5	54,722.0	61,280.0
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	19,084.2	21,620.5	21,652.1	22,949.0
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	3.7	3.6	3.6	5.2
80219 Харуул, хамгаалалтын зардал	153.3	173.2	173.2	166.2
80502 Тусгай зориулалтын шилжүүлэг	26,239.4	27,450.0	27,450.0	29,336.6
80802 АО-оос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	245.6	184.1	184.1	194.2
80809 Эмчилгээний төлбөр	315.7	500.0	500.0	500.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	361.5
81602 Анхан шатны тусламж үйлчилгээ	304.6	306.9	306.9	302.3
81605 Эрүүл мэндийг дэмжих	1,686.9	2,970.0	2,970.0	5,000.0
81609 Эрүүл мэндийн үндэсний бусад хөтөлбөрүүд	59.7	0.0	0.0	0.0
81611 Төр хариуцах эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ	1,440.0	1,425.6	1,425.6	2,404.2
83112 Хөтөлбөр төслийн дотоод урсгал зардал	53.7	56.4	56.4	60.8
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	49,586.8	54,690.5	54,722.0	61,280.0
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	45,750.8	50,469.1	50,500.7	56,869.7
33 Нийгмийн даатгалын сангийн төсвөөс санхүүжих	2,107.4	2,280.0	2,280.0	2,437.3
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	1,728.6	1,941.3	1,941.3	1,972.9
Орон тоо	0	1,153	1,153	1,205

Өрхийн эрүүл мэндийн төв: Өрхийн эрүүл мэндийн нийт 223 төвд 2,117.9 мянган иргэн анхан шатны тусламж үйлчилгээнд хамрагдахаар тооцож, 2018 оны төсөлд 29,336.6 сая төгрөг төсөвлөлөө. Өрхийн эрүүл мэндийн төвд улсын төсвөөс олгох санхүүжилтийг тооцохдоо нийгмийн даатгалын шимтгэлийн өсөлт, эм, эмнэлгийн хэрэгслийн үнэ ханшийн өөрчлөлтийн нөлөөллийн улмаас нэг иргэнд ногдох суурь тарифыг 2015 оны түвшинтэй¹⁷ харьцуулж, нийгмийн даатгалын шимтгэлийн зардлыг 1 хувиар, тогтмол зардал 15 хувиар, бусад зардал 32 хувиар нэмэгдүүлж, төсвийн төслийг 1,886.8 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэн тусгалаа.

Эрүүл мэндийг дэмжих сан: Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны мөрийн хөтөлбөрт тусгагдсан зорилтын хүрээнд “Эрүүл мэндийг дэмжих сан”-г 2017 онд байгуулж, Монгол Улсын “Засгийн газрын тусгай сан”-ийн хуулийн 21⁸ дүгээр зүйлийн дагуу хүн амын өвчлөл, эндэгдлийн эрсдэлт хүчин зүйлийг бууруулах зорилгоор архи, согтууруулах ундааны онцгой албан татвар, эмийн импортын гаалийн болон нэмэгдсэн өртгийн албан татвар, тамхины онцгой албан татварын тодорхой хувийг тус санд хуваарилахаар хуульчилсан.

¹⁷ Өрхийн эрүүл мэндийн төвд нэг иргэнээр тооцсон санхүүжилтийг олгох тарифыг “Журам, зардлын хэмжээ батлах тухай” Эрүүл мэнд, спортын сайд, Сангийн сайдын 2015 оны 4-р сарын 09-ний өдрийн 136/77 дугаар хамтарсан тушаалаар тогтоосон.

Тус сангийн хөрөнгийг халдварт болон халдварт бус өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, орчны эрүүл мэндийн болон сэтгэцийн эрүүл мэндийг хамгаалах, осол гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх, эрүүл, аюулгүй амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэхэд чиглүүлж ирсэн бөгөөд 2018 оны төсөлд өмнөх оны батлагдсан төсвөөс 2,030.0 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлж, нийт төсвийг 5,000.0 сая төгрөг байхаар тооцож боловсрууллаа.

Цус сэлбэлт судлалын үндэсний төв: Манай улсад цус гоожимтгой байдлаар илэрдэг удамшлын эмгэгийн нэг хэлбэр болох лимфони эмчилгээг үр дүнтэй тохирсон тунгаар хэрэглэхэд одоогийн хэрэглээг нэмэгдүүлэх шаардлагатай тул 2018 оны төсвийн төсөлд тус эмчилгээний эмийн төсвийг 1,000.0 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэн төсөвлөв. Түүнчлэн Түргэн тусламжийн төвийн салбарын барилга орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр 2017 оны 10 дугаар сард ашиглалтад орсонтой холбоотой зардал 499.5 сая төгрөг, үнэ тарифын өөрчлөлтөөс шалтгаалсан тогтмол зардлын өсөлт, эм эмнэлгийн хэрэгслийн зардал зэрэг нийгмийн эрүүл мэндийн үйл ажиллагаатай холбоотой бусад зардлыг 811.7 сая төгрөгөөр төсөвлөн тусгасан.

Хүснэгт №215. Хөтөлбөрт хамрагдах төсвийн захирагчид /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР:Нийгмийн эрүүл мэнд	2016 Гүйц.	2017 Тод.	2017 ХБГ	2018 оны төсвийн төсөл
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	49,586.8	54,690.5	54,722.0	61,280.0
00347 Уламжлалт анагаах ухааны төв	3,181.0	3,485.8	3,490.9	3,592.8
00361 Рашаан сувиллын төв	265.2	461.3	487.8	483.0
00364 Түргэн тусламжийн төв	6,663.4	7,044.1	7,044.1	7,709.6
00370 Зоонозын өвчин судлалын төв	4,922.3	5,011.9	5,011.9	5,276.0
00756 Цус сэлбэлт судлалын үндэсний төв	4,561.1	4,884.1	4,884.1	5,852.7
08589 Эмгэг судлалын үндэсний төв	1,213.5	1,169.1	1,169.1	1,277.5
08618 Эрүүл мэндийн яам	2,540.9	2,214.1	2,214.1	2,751.8
08686 Эрүүл мэндийг дэмжих сан	0.0	2,970.0	2,970.0	5,000.0
10160 ЭМАШ тусламж үйлчилгээний ТЗШ	26,239.4	27,450.0	27,450.0	29,336.6

Хөтөлбөр 2: Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ

Эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ хөтөлбөрт 2018 онд Эрүүл мэндийн сайдын урсгал төсвийн багцад нийт 520,553.2 сая төгрөгийг зарцуулахаар тооцож, төсвийн төсөлд тусгасан нь өмнөх оны түвшинтэй харьцуулбал 37,197.0 сая төгрөг буюу 7.7 хувиар нэмэгдсэн байна.

Хүснэгт №216. Хөтөлбөрийн зардлын хуваарилалт/төсвийн ангиллуудаар, сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ	2016 Гүйц.	2017 Тод.	2017 ХБГ	2018 оны төсвийн төсөл
ХӨТӨЛБӨР: Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ (71602)	446,179.2	467,696.0	483,356.2	520,553.2
Зориулалт арга хэмжээгээр	446,179.2	467,696.0	483,356.2	520,553.2
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	325,435.3	332,548.2	338,630.2	350,247.0
80219 Харуул, хамгаалалтын зардал	571.6	712.7	712.7	795.2
80221 Гэрээт ажиллагсдын зардал	198.8	198.0	198.0	198.0
80307 Шүүхийн шийдвэрийн дагуу олгох төлбөр	10.2	0.0	0.0	0.0
80502 Тусгай зориулалтын шилжүүлэг	80,091.4	79,780.7	80,209.0	83,976.5
80802 АО-оос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	2,522.6	2,936.9	2,936.9	2,485.3
80829 Шүүхийн шийдвэрийн дагуу олгох төлбөр	23.4	0.0	0.0	0.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	5,641.8
81601 Өндөр өртөгтэй мэс заслын зардал	19,183.5	29,743.4	38,193.4	44,610.0
81603 Үндсэн мэргэжлийн тусламж үйлчилгээ	43.9	43.5	43.5	73.5
81609 Эрүүл мэндийн үндэсний бусад хөтөлбөрүүд	1,480.8	0.0	0.0	0.0
81611 Төр хариуцах эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ	8,300.5	13,179.1	13,879.1	21,897.8
81612 Вакцинжуулалт	6,779.2	7,169.3	7,169.3	7,952.7
81707 Агаарын бохирдлыг бууруулах	0.0	0.0	0.0	985.0
83112 Хөтөлбөр төслийн дотоод урсгал зардал	1,538.1	1,384.1	1,384.1	1,690.2
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	446,179.2	467,696.0	483,356.2	520,553.2
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	267,213.9	271,324.5	275,384.7	294,674.7

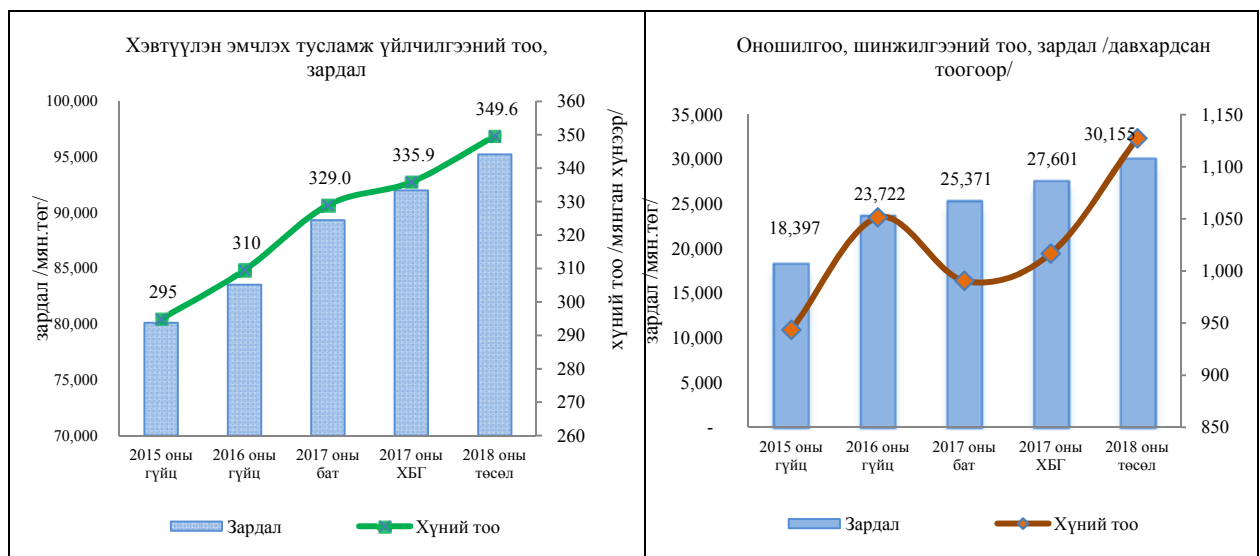
33	Нийгмийн даатгалын сангийн төсвөөс санхүүжих	162,324.1	174,516.4	186,116.4	199,364.7
35	Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	16,641.3	21,855.0	21,855.0	26,513.7
Орон тоо			18,009	18,009	18,806

Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний зардлын өөрчлөлтөд дор дурдсан хүчин зүйлс, арга хэмжээ нөлөөлсөн байна. Үүнд:

Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний цар хүрээний өргөжилт: Хот суурин газрын хүн амын өсөлт, нягтаршил, үнэ ханшийн өөрчлөлт, эрүүл мэндийн даатгалын хүртээмж нэмэгдсэн зэрэг шалтгааны улмаас эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ, ялангуяа өндөр өртөг бүхий тусламж үйлчилгээний эрэлт жил бүр өсөн нэмэгдэж байна.

Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний голлох үзүүлэлт болох хэвтүүлэн эмчлүүлэгчийн тоо, оношилгоо, эмчилгээний тооны 2017 оны хүлээгдэж байгаа гүйцэтгэлийг 2016 оны гүйцэтгэлтэй харьцуулахад эмнэлэгт хэвтүүлэн эмчлүүлэгчийн тоо 8.3 хувиар, оношилгоо шинжилгээний тоо 16.3 хувиар нэмэгдсэн байна.

График №36. Хэвтүүлэн эмчлэх болон оношилгоо, шинжилгээний тоо хэмжээ, зардал

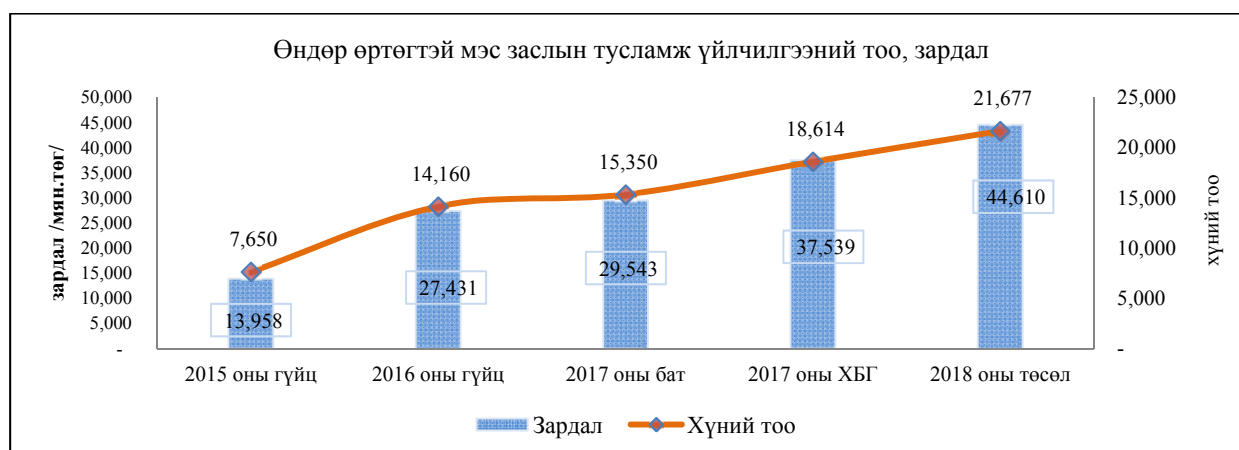

Эх сурвалж: ЭМЯ

Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн 9.1.6, 9.1.8-дахь хэсэгт зааснаар даатгуулагчдад үзүүлэх өндөр өртөгтэй тусламж, үйлчилгээнд шаардлагатай эмнэлгийн хэрэгсэл, протез, ортопедийн үнийн тодорхой хэсгийг эрүүл мэндийн даатгалын сангаас төлж байна. Хуульд заасны дагуу Эрүүл мэнд спортын сайд Сангийн сайд, Хүн амын хөгжил нийгмийн хамгааллын сайдын “Журам жагсаалт батлах тухай” 2015 оны 06 дугаар сарын 26-ны өдрийн 248/161/A88 тоот хамтарсан тушаалаар энэхүү үйл ажиллагааг зохион байгуулах жагсаал, журмыг батлан хэрэгжүүлсэн. Энэхүү хамтарсан тушаалаар анх 107 нэр төрлийн хэрэгслийг даатгалын сангаас үнийн хөнгөлөлт үзүүлдэг байсныг 2016 оны 3 дугаар сарын 26-ны өдрийн Нийгмийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн "Жагсаалт, журам

батлах тухай" 07 дугаартай тогтоолоор 2016 оны батлагдсан төсвийн хүрээнд 484 нэр төрөл болгон нэмэгдүүлсэн.

График №37. Өндөр өртөгтэй мэс заслын тусламж үйлчилгээний тоо хэмжээ, зардал

Эх сурвалж: ЭМЯ

Өндөр өртөгтэй мэс заслын эмчилгээний хүрээг өргөжүүлж, иргэдийн хамрах хүрээг нэмэгдүүлэх, иргэдэд учирч байгаа төлбөрийн дарамтыг бууруулах, гадагш чиглэж байгаа эрүүл мэндийн төлбөрийн урсгалыг бууруулах зорилгоор зарим тусламж үйлчилгээний эмнэлгийн хэрэгслийг эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжүүлэх зардлыг 6,416.2 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэхээр тооцлоо.

Түүнчлэн төрөөс болон эрүүл мэндийн даатгалын сангаас санхүүжих тусламж үйлчилгээний нэр төрөл, цар хүрээний өргөжилт, хүн амын өсөлт, манай оронд оношилж эмчлэхэд хүндрэлтэй байгаа зарим өвчнийг оношлох, эмчлэх дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлсэн зэргээс шалтгаалж, эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний тоо нэмэгдсэн байна.

Хүснэгт №217. Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хамрагдалт /давхардсан тоогоор, мянган хүн/

Тусламж, үйлчилгээний нэр төрөл	2015 Гүйц.	2016 Гүйц.	2017 ХБГ	2018 төсөл
1.Хэвтүүлэн эмчлэх тусламж, үйлчилгээ	294.9	309.5	335.9	349.6
2.Өдрийн эмчилгээ	21.0	21.4	26.3	30.3
3.Амбулаторийн тусламж, үйлчилгээ	1,924.6	2,165.6	2,166.3	2,297.9
4.Оношилгоо, шинжилгээ	943.6	1,051.5	1,016.8	1,127.4
6.Уламжлалт эмчилгээ	6.4	7.1	8.0	8.4
7.Сэргээн засах тусламж, үйлчилгээ	1.8	2.3	4.7	2.3
8.Хөнгөвчлөх тусламж, үйлчилгээ	0.2	2.3	2.7	2.8
9.Хорт хавдрын тусламж, үйлчилгээ	-	2.9	3.6	3.8

Эх сурвалж: ЭМЯ

Сумын эрүүл мэндийн төв: Сумын эрүүл мэндийн төвийн төсвийг иргэдэд үзүүлж буй анхан шатны тусламж үйлчилгээний чадавх, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх зорилтын хүрээнд Эрүүл мэнд, спортын сайд, Сангийн сайдын 2016 оны 498/345 дугаартай хамтарсан тушаалаар батлагдсан “Сум тосгоны Эрүүл мэндийн төвийн санхүүжилтийн аргачлалын дагуу тооцож, төсвийн төслийг боловсруулсан.

Сумын эрүүл мэндийн төвийн үйл ажиллагааны төсөв 2,546.0 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн нь сум, тосгоны 42 эрүүл мэндийн төв шинээр нэгдсэн халаалтад холбогдсон, 5 суманд шинэ

барилга ашиглалтад орсон, түүнчлэн нийгмийн даатгалын шимтгэлийн зардлын өсөлт зэргээс шалтгаалсан байна.

Вакцинжуулалт: “Монгол Улсын дархлаажуулалтын тухай хууль”-ийг хэрэгжүүлэх бодлогын хүрээнд халдварт өвчнөөс сэргийлэх, түүний тархалтыг хязгаарлах, өвчнийг устгах зорилгоор хүн амын өсөлт, нэгдсэн төлөвлөгөөний дагуу 2018 оны нийт зардлыг 8,937.7 сая төгрөгөөр төлөвлөн эм, вакциныг хангахаар төсвийн төсөлд тусгалаа.

Хүснэгт №218. Нялхас болон 5 хүртэлх насны хүүхдийн өвчлөлийн шалтгаан, хувиар 2016 он

Үзүүлэлт	1 хүртэлх насны хүүхэд		5 хүртэлх насны хүүхэд	
	Хот	Хөдөө	Хот	Хөдөө
	Амьсгалын тогтолцооны өвчин	54.3	63.9	57.5
Хоол боловсруулах тогтолцооны өвчин	9.9	9.7	8.9	12.6
Перинаталь үед үүссэн зарим эмгэг	7.9	3.7	4	2.3
Гэмтэл, хордлого ба гаднын шалтгаант бусад тодорхой эмгэг	1.9	0.7	7	1.9
Халдварт ба шимэгчит зарим өвчин	12.6	7.9	7.6	3.3
Арьс ба арьсан доорх эслэгийн өвчин	4.9	3.7	9.6	4.8

Эх сурвалж: ЭМЯ

Эрүүл мэндийн хөгжлийн газрын гаргасан эрүүл мэндийн статистик судалгаанаас үзэхэд “нялхас болон тав хүртэлх насны хүүхдийн өвчлөлд амьсгалын тогтолцооны өвчин хот хөдөөд адил тэргүүлэх шалтгаан болж байна. Нялхас болон тав хүртэлх насны хүүхдийн дунд тохиолдох амьсгалын замын тогтолцооны өвчлөлийн улмаас уушгины хатгалгаа 27.5 хувь, амьсгалын дээд замын халдвар 18.2 хувь, томуу, томуу төст өвчлөл 11.6 хувийг эзэлж байна” гэсэн үзүүлэлттэй байна.

Иймд агаарын бохирдол хамгийн ихтэй Улаанбаатар хотын 9 дүүргийн хүүхдүүдэд 2018 оноос уушгины хатгалгаа өвчний эсрэг пенимикокын вакциныг дархлаажуулалтын товллод шинээр нэвтрүүлэхэд 985.0 сая төгрөг, бусад вакцинтай холбоотой валютын ханшийн өөрчлөлтөд 858.0 сая төгрөгийг тус тус төсөвлөв.

Хүснэгт №219. Хөтөлбөрт хамрагдах төсвийн захирагчид /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ	2016 Гүйц.	2017 Тод.	2017 ХБГ	2018 оны төсвийн төсөл
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	446,179.2	467,696.0	483,356.2	520,553.2
00317 Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэг	25,394.9	26,502.2	28,905.4	33,650.1
00319 Улсын хоёрдугаар төв эмнэлэг	9,150.5	10,491.1	10,491.1	11,059.5
00321 Улсын гуравдугаар төв эмнэлэг	24,106.2	25,017.7	29,767.7	32,174.8
00327 Аймгийн нэгдсэн эмнэлэг	116,698.9	118,106.0	121,148.2	127,846.3
00754 Хавдар судлалын үндэсний төв	14,087.1	17,672.2	18,472.2	20,224.3
00769 Гэмтэл, согог судлалын үндэсний төв	18,156.1	23,359.1	26,565.9	28,847.2
05105 Арьсны өвчин судлалын үндэсний төв	2,760.7	2,871.0	2,871.0	3,071.2
08586 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн үндэсний төв	9,496.6	9,655.7	9,655.7	10,033.1
08587 Эх хүүхдийн эрүүл мэндийн үндэсний төв	26,023.4	26,710.0	26,710.0	28,334.7
08590 Хүүхдийн төв сувилал	1,683.4	1,792.0	1,792.0	1,925.3
08618 Эрүүл мэндийн яам	6,823.1	9,838.7	9,838.7	12,085.7
08650 Халдварт өвчин судлалын үндэсний төв	17,313.9	17,482.6	17,482.6	19,579.0
09584 Геронтологийн төв	525.7	590.4	590.4	600.9
10018 Баянгол дүүргийн Эрүүл мэндийн төв	7,227.6	7,978.4	7,978.4	9,044.6
10019 Баянзүрх дүүргийн Эрүүл мэндийн төв	2,977.8	3,099.3	3,099.3	3,561.5
10020 Сүхбаатар дүүргийн Эрүүл мэндийн төв	3,126.8	3,585.0	3,585.0	3,747.5
10021 Сонгинохайрхан дүүргийн Эрүүл мэндийн төв	5,825.1	6,062.6	6,062.6	6,249.6
10022 Хан-Уул дүүргийн Эрүүл мэндийн төв	3,405.9	3,778.2	3,778.2	3,994.7
10023 Чингэлтэй дүүргийн Эрүүл мэндийн төв	5,872.4	5,878.8	5,994.5	6,966.7
10024 Багануур дүүргийн Эрүүл мэндийн төв	4,788.0	4,879.4	4,879.4	5,036.8
10025 Налайх дүүргийн Эрүүл мэндийн төв	4,906.5	4,862.9	4,862.9	5,796.7
10026 Сүхбаатар дүүргийн Нэгдсэн эмнэлэг	4,170.2	4,376.9	4,376.9	4,641.7
10027 Сонгинохайрхан дүүргийн Нэгдсэн эмнэлэг	2,379.4	2,640.6	2,765.1	2,687.1
10028 Хан-Уул дүүргийн Нэгдсэн эмнэлэг	2,431.7	2,707.8	2,792.1	3,198.2
10029 Багахангай дүүргийн эрүүл мэндийн төв	370.0	385.1	385.1	413.0
10034 Өргөө амаржих газар (1)	7,645.3	7,563.3	7,563.3	8,712.1

10035	Хүрээ амаржих газар (2)	3,341.4	3,087.7	3,087.7	3,201.5
10036	Амгалан амаржих газар (3)	3,944.1	4,452.1	4,672.6	5,266.9
10037	Наркологийн эмнэлэг	665.8	724.4	724.4	720.6
10038	Шүд Эрүү Нүүрний төв	1,607.1	1,657.8	1,657.8	1,882.8
10039	Энэрэл эмнэлэг	1,450.3	1,492.1	1,492.1	1,573.8
10040	Уламжлалт анагаах ухааны элэг судлалын клиник төв	2,124.3	2,226.0	2,226.0	2,224.4
10160	Эрүүл мэндийн анхан шатны тусламж үйлчилгээний ТЗШ	80,091.4	79,780.7	80,209.0	83,976.5
-----	Хөдөөгийн нэгдсэн эмнэлгүүд	5,057.8	5,342.7	5,519.9	5,876.5
-----	Сум дундын эмнэлгүүд	20,549.8	20,549.8	20,549.8	20,549.8

Улсын болон орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 2017-2018 онд шинээр буюу өргөтгөлөөр баригдаж байгаа төрөлжсөн болон аймаг, хотын нэгдсэн эмнэлэг, сумын эрүүл мэндийн төвүүдэд барилга ашиглалтад орохтой холбоотойгоор орон тоо, холбогдох урсгал зардлыг нэмэгдүүлэхээр тусгасан. Үүнтэй уялдаж эмнэлгийн тусламжийн үйлчилгээний хүрээнд гол өөрчлөлт орж байгаа зардал, арга хэмжээг авч үзвэл:

- Эрүүл мэндийн тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.6.7-д "удаан хугацааны нөхөх эмчилгээ шаардах эмгэгийн болон хөнгөвчлөх эмчилгээний зарим эмийн зардал"-ыг төр хариуцна гэсний дагуу Монгол улсад одоогийн байдлаар эрхтэн шилжүүлэн суулгасан 201 хүн элэг хамгаалах эм, 215 хүн бөөр хамгаалах эм ууж нийт 416 хүн энэ арга хэмжээнд хамрагдаж байна. 2013-2017 онд гадаад улс оронд эрхтэн шилжүүлэн суулгасан 77 хүн, 2018 онд Монгол улсад эрхтэн шилжүүлэн суулгах 62 хүн нийт 139 хүн нэмж хамрагдахаар тооцон 1,051.0 сая төгрөгийг төсвийн төсөлд тусгалаа.
- Улсын хэмжээнд 123 гемодиализын аппарат ажиллаж байгаа бөгөөд үүний 52 нь орон нутагт, 71 нь Улаанбаатар хотод ажиллаж байна. 2017-2018 онд 12 аппарат 6 аймагт шинээр суурилагдан 20 аймагт бөөрний архаг дутагдал өвчлөлтэй хүмүүс орон нутагтаа тусламж үйлчилгээг авах боломжтой болсон байна. Бөөрний архаг дутагдал өвчлөлтэй гемодиализын аппаратад орж буй 714 хүн 2018 онд хамрагдахаар тооцон холбогдох зардлыг 800.0 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэв.
- Олон эмийн дасалтай сүрьеэгийн эмийн санхүүжилтийг шат дараалалтай улсын төсөвт шилжүүлэхээр Монгол Улсын Засгийн газар болон Олон улсын глобал сангийн хооронд байгуулсан гэрээгээр хүлээсэн үүргийн дагуу 1,200.0 сая төгрөг төсөлд тусгалаа.
- Уламжлалт болон орчин үеийн хими эмчилгээ, хавдрын үе шат, хүндрэлээс шалтгаалан хэвтэн эмчлүүлж байгаа өвчтөний зардлыг холбогдох хуулийн дагуу төсвөөс санхүүжүүлэхэд шаардагдах эмийн зардлыг нийт 500.0 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлсэн.
- Эрүүл мэндийн яамнаас гаргасан судалгаа тайлангаас харахад Монгол Улсын нялхсын эндэгдлийн 66.4 хувийг нярайн эндэгдэл, нярайн эндэгдлийн 76.3 хувийг нярайн эрт үеийн эндэгдэл эзэлдэг байна. Төрсний дараах 28 хоногт нас барсан хүүхдийн 66.9 хувийг дутуу нярай эзэлж байгаа тул дутуу төрөлтийг бууруулах, дутуу нярайд үзүүлэх эмнэлгийн тусламж үйлчилгээг сайжруулах зорилгоор нярайн эрт үеийн эндэгдлийн тэргүүлэх шалтгаан болсон амьсгалын дистресс хам шинжийн эмчилгээний /Сурфактант/ зааврыг шинээр баталж, аймгийн нэгдсэн эмнэлэг, Нийслэлийн амаржих газруудад тусламж үйлчилгээг үзүүлэхэд

шаардагдах зардлыг 2016 оны нярайн эрт үеийн эндэгдлийн статистик тоонд үндэслэн тооцож, энэ зориулалтаар 744.0 сая төгрөгийг төсөв тусгасан.

- Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэгт “Бөөр шилжүүлэн суулгах баг” 1996 оноос хойш нийт 136 бөөр шилжүүлэн суулгах мэс засал, 2011 оноос өнөөг хүртэл нийт 32 том хүн, 3 хүүхдэд амьд донороос, 1 хүнд цогцсын донороос элэг дахин шилжүүлэх мэс заслыг, үүнээс 9 хүнд элэг шилжүүлэн суулгах мэс заслыг хийсэн байна. Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэг болон Хавдар судлалын үндэсний төвд 2018 онд 63 хүнд эрхтэн шилжүүлэн суулгах хагалгаанд шаардагдах 2,129.6 сая төгрөгийг төсвийн төсөлд нэмж тусгав.
- Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэгт манай улсад шинээр нэвтэрсэн эрхтэн шилжүүлэн суулгах төвийн 40 орон тоо болон урсгал зардалд 484.9 сая төгрөг, Өмнөговь аймгийн Ханбогд сумын Гашуун сухайт боомтын салбар, Ноён сум дундын эмнэлгийн Шивээ хүрэн боомтын салбарт 6 орон тоо болон урсгал зардалд 83.8 сая төгрөг, Улаанбаатар хотын Чингэлтэй дүүргийн Эрүүл мэндийн төв, Хан-уул дүүргийн Нэгдсэн эмнэлгүүдэд 25 ортой мэс заслын тасгуудыг тус тус шинээр байгуулсантай холбоотой 28 орон тоо болон урсгал зардалд 416.2 сая төгрөг, Архангай, Завхан, Хөвсгөл, Дундговь, Увс, Төв аймгуудад гемодиализын аппараттай болж тусламж үйлчилгээ өргөжсөнөөс 24 орон тоо болон урсгал зардалд 282.5 сая төгрөг нийт 1,267.4 сая төгрөг тусгалаа.
- Монгол Улсын хүн ам сүүлийн 50 жилд 3.6 дахин буюу 2.2 сая хүнээр нэмэгдсэн байна. Хүн амын 46 хувь нь буюу 1.4 сая хүн Улаанбаатар хотод амьдарч байна. Монгол улсын хэмжээнд жилд дунджаар 80,000-81,000 мянган эх төрж байгаагаас 51-52% нь нийслэлд төрж байна. Монгол улсад төрөлт нэмэгдсэн, түүний дотор дутуу төрөлт, бага жинтэй нярай хүүхэд, эрхтэн тогтолцооны төрөлхийн гаж хөгжилтэй болон хүнд эмгэгтэй хүүхдийн тоо нэмэгдсэнтэй холбоотойгоор эх хүүхдийн тусламж үйлчилгээний зардлыг Эх хүүхдийн эрүүл мэндийн үндэсний төв, Амгалан, Өргөө, Хүрээ амаржих газруудад төсвийг 1,984.7 сая төгрөгөөр нэмж тусгасан.
- Эрүүл мэндийн салбарт сүүлийн жилүүдэд орчин үеийн техник технологийг тусламж үйлчилгээнд нэвтрүүлснээр өндөр үнэтэй, нарийн бүтэцтэй эмнэлгийн тоног төхөөрөмжүүд (томограф, ангиограф, MRI) ашиглагдаж байна. Өндөр үнэтэй, нарийн бүтэцтэй эмнэлгийн аппарат тоног төхөөрөмжийн хугацаат засвар, бусад ашиглагдаж байгаа тоног төхөөрөмжийн сэлбэг хэрэгсэл, шинээр нийлүүлэгдэж байгаа тоног төхөөрөмж зэрэгтэй уялдуулан салбарын тоног төхөөрөмжийн урсгал засварын зардлыг 2,340.0 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэн төсөвлөлөө.
- Засгийн газрын мөрийн хөтөлбөрийн дагуу эмч, эмнэлгийн ажилчдын цалинг үе шаттай нэмэгдүүлэх бодлогын хүрээнд Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагаас гаргасан ангиллын дагуу халдварын өндөр эрсдэлтэй ажлын байрны бүлэгт сүрьеэгийн эмч, ажиллагсдыг хамруулж, Засгийн газрын 2017 оны 9 дүгээр сарын 20-ны өдрийн 275 дугаартай тогтоолын дагуу сүрьеэгийн эмч, мэргэжилтнүүдийн

онцгой нөхцөлийн нэмэгдлийг 30 хувиар нэмэгдүүлэхэд шаардагдах 1,076.5 сая төгрөгийг тооцон төсвийн төслийг боловсруулсан.

Улс, орон нутгийн хөрөнгө, тусламжаар баригдаж буй шинэ барилга, барилгын өргөтгөл: Улсын болон орон нутгийн хөрөнгө оруулалтаар 2017-2018 онд шинээр буюу өргөтгөлөөр баригдаж байгаа дараах төрөлжсөн болон аймаг, хотын нэгдсэн эмнэлгийн барилга ашиглалтад орохтой холбоотойгоор урсгал зардлыг нийт 6,386.1 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэн тусгав. Үүнд:

- Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар Хавдар судлалын үндэсний төвийн өргөтгөлийн барилга, Өмнөговь аймгийн Говийн БОЭТ-ийн барилга, Орхон аймагт БОЭТ-ийн хүүхдийн эмнэлгийн барилга, Ховд аймгийн Булган Сумын сум дундын эмнэлгийн барилга;
- Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар БГД-ийн ЭМТ-ийн хүүхдийн болон ахмадын эмнэлгийн барилга, БЗД-ийн ЭМТ-ийн өргөтгөл, Налайх дүүргийн ЭМТ-ийн хүүхдийн эмнэлгийн барилга, ЧД-ийн ЭМТ-ийн салбар амбулаторийн барилга;
- Кувейтын сангийн хөрөнгө оруулалтаар ГССҮТ-ийн харьяа Түлэнхийн төвийн барилга;

Хүснэгт №220. Шинээр ашиглалтад орох эмнэлгийн барилга, барилгын өргөтгөл /мянган төгрөг/

Байршил	Ашиглалтад орсон хөрөнгө оруулалтын төслийн мэдээлэл					Нийт урсгал зардал
	Байгууллагын нэр	ХО-ын эх үүсвэр	Орны тоо	Объектын эзлэхүүн	Ашиглалтад орох хугацаа	
Нийт урсгал зардлын дүн						6,386,104.5
Улаанбаатар	Түлэнхийн төвийн барилга	Тусламж	250	64256	2018.07.01	1,538,943.5
Улаанбаатар	Хавдар судлалын үндэсний төвийн өргөтгөлийн барилга	УТ	50	80000	2017.09.15	626,314.6
Өмнөговь	Өмнөговь Говийн БОЭТ барилга	УТ	50	20000	2018.01.01	611,988.5
Ховд	Ховд эмнэлгийн барилга	УТ	50	4634	2018.07.01	202,978.0
Орхон	Орхон Хүүхдийн эмнэлгийн барилга	УТ	50	7920	2017.09.01	436,000.0
Улаанбаатар	БГД-ийн Эрүүл мэндийн төвийн хүүхэд, ахмадын эмнэлгийн барилга	ОН	50	27144	2017.05.15	857,145.5
Улаанбаатар	Баянзүрх дүүргийн Эрүүл мэндийн төвийн өргөтгөл	ОН	50	2080	2017.10.01	299,859.6
Улаанбаатар	Налайх дүүргийн Хүүхдийн 50 ортой эмнэлгийн барилга	ОН	50	6912	2017.10.01	652,283.7
Улаанбаатар	ЧД-ийн ЭМТ-ийн салбар амбулаторийн барилга	ОН	50	5184	2017.10.01	661,144.0
Улаанбаатар	Түргэн тусламжийн төвийн салбар	ОН	50	3600	2017.10.01	499,447.0

Улсын болон орон нутгийн төсвийн хөрөнгийн санхүүжилтээр шинэ эмнэлэг болон эмнэлгийн өргөтгөл ашиглалтад орсноор эрүүл мэндийн ажиллагсдын орон тоо 484-өөр, эмнэлгийн орны тоо 700-аар нэмэгдэж, иргэдэд үзүүлэх эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний чанар хүртээмж нэмэгдэх юм.

Ерөнхий гэрээгээр төвлөрүүлэн худалдан авах эмийн талаар: “Монгол Улсын 2017 оны төсвийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль батлагдсантай холбогдуулан авах арга хэмжээний тухай” Монгол Улсын Их Хурлын 2017 оны 29 дүгээр тогтоолд эм, эмнэлгийн төвлөрсөн худалдан авалтын тогтолцоог бий болгох замаар төсвийн хэмнэлт гаргахаар заасны дагуу эмийн төвлөрсөн худалдан авалтыг зохион байгуулж байна.

Эрүүл мэндийн яамнаас гаргасан судалгаагаар эрүүл мэндийн 9 байгууллагын нийтлэг хэрэгцээтэй байгаа зарим нэр төрлийн эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хэрэгцээг нэгтгэн зохион байгуулан худалдан авалтын тендер шалгаруулалтыг 2015 оны 11 дүгээр сард зарлаж, зохион байгуулсан худалдан авалтаар авсан эм, эмнэлгийн хэрэгслийн үнийн дүнгийн 53 орчим хувь нь эм, 23.5 хувь нь эмнэлгийн хэрэгсэл 23.5 хувь нь оношлуур эзэлж байна.

Эмийн худалдан авалтыг сайжруулах, төсөв хэмнэх зорилгоор хэрэгцээг нэгтгэн худалдан авалтын тендер зохион байгуулсан энэхүү үйл ажиллагаанд “Улсын эмнэлгүүдийн боломжит үнийн эмийн хүртээмжийг сайжруулах” төслийн зөвлөх баг дүн шинжилгээ хийж, худалдан авалтыг зохион байгуулснаар эм, эмнэлгийн хэрэгсэл худалдан авах үйл ажиллагааны шинэчлэлд нэвтрүүлэх чухал туршлага болсон, хамгийн зохистой дараагийн арга зам болох ерөнхий гэрээний журмын дагуу зохион байгуулахад чиглэсэн чухал алхам болсон гэж дүгнэсэн байна.

Эрүүл мэндийн сайдын 2016 оны А/202 дугаар тушаалаар батлагдсан “Ажлын хэсэг”-ийн хуралдаанууд, 2015 болон 2016 оны эмийн худалдан авалтын тайлан, “Улсын эмнэлгүүдийн боломжит үнийн эмийн хүртээмжийг сайжруулах” төслийн гадаад, дотоодын зөвлөхийн санал болгосны дагуу 2018 онд хэрэгжүүлэх нэгдсэн худалдан авалт хийх эмийг сонгохдоо мэдээллийг нэгтгэн судалж, шалгуур үзүүлэлт боловсруулсан. Үүнд:

1. Ерөнхий нэршлийн эм байх;
2. Жилийн нийлүүлэлт өндөр байх /50 сая төгрөгөөс дээш/;
3. Зайлшгүй шаардлагатай эм байх;
4. Нийтлэг хэрэглэдэг байх /18-аас дээш эмнэлэгт хэрэглэдэг/;
5. Нийлүүлэгч олон байх /3-аас дээш/;
6. Олон улсын жишиг үнэтэй харьцуулахад ашиг гаргах боломжтой байх;
7. Тасалдлын эрсдэлийг тооцох /өөр эмээр орлуулах боломжтой/;

Дээрх 7 шалгуур үзүүлэлтийн дагуу сонгосон эм нь 23 нэрийн 4.7 тэрбум төгрөг болсон бөгөөд эдгээр эмийн хэлбэр, эм судлалын ангиллын дагуу авч үзвэл дараах байдалтай байна.

Хүснэгт №221. Нэгдсэн худалдан авалтаар хэрэгжүүлэх эмийн хэлбэр, зориулалт

Ангилал	Тоо	Хувь
Эмийн хэлбэр	23	100%
Шахмал	10	43%
Тарилга	7	30%
Тарилгын шингэн	4	17%
Лаа	1	4%
Ингиляц буюу амьсгалаар хэрэглэх	1	4%
Зориулалт	23	100%
Цусны даралт бууруулах	5	22%
Давс, ус, хүчил шүлтийн тэнцвэрт нөлөөлөх эм	4	17%
Инсулин ба чихрийн шижин эмчлэх эм	3	13%

Өвдөлт намдаах, үрэвслийн эсрэг эм	3	13%
Халдварын эсрэг эм /антибиотик/	2	9%
Шээлгэх эм	1	4%
Бөөлжихийн эсрэг эм	1	4%
Хэсгийн мэдээгүйжүүлэх эм	1	4%
Ерөнхий мэдээгүйжүүлэх бэлдмэл	1	4%
Булчин сулруулах буюу холиностазазын эсрэг эм	1	4%
Ходоодны хүчлийг багасгах эм	1	4%

Эмийн худалдан авалтыг нэгтгэн зохион байгуулахад эмийн төсвийн 10 хувь буюу 9.1 тэрбум төгрөгт эмийн худалдан авалтыг нэгтгэн зохион байгуулахаар тооцоолж, ирэх жилд 8.3 тэрбум төгрөгийн өртөг бүхий 53 нэр төрлийн эмийг сонгож, хэрэгцээг нэгтгэн нэгдсэн худалдан зохион байгуулахаар төлөвлөж байна.

Эдгээр сонгосон нэр төрлийн эмийн худалдан авалтаар анх тооцоолж байсан хувилбараар 15 хувь буурах зорилт тавьж байгаа боловч импортоор авч буй эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хувьд гадаад валютын ханшийн өөрчлөлт зэрэг хүчин зүйлээс хамаарч жил тутамд нэмэгдүүлэх хэрэгцээ үүсэж байна. Иймд 2018 оны төсөлд эдгээр эмийн зардлыг нэмэгдүүлэхгүйгээр 2016 оны суурь түвшинд байхаар тооцов.

Хөтөлбөр 3: Эрүүл мэндийн бодлого, удирдлага

Эрүүл мэндийн сайдын урсгал төсвийн төслийн 2018 оны багцад эрүүл мэндийн бодлого, удирдлага хөтөлбөрийн үйл ажиллагаанд 45,970.8 сая төгрөгийг зарцуулахаар төсөвлөсөн нь 2017 оны хүлээгдэж байгаа гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 388.7 сая төгрөгөөр буурсан байна.

Эрүүл мэндийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.2 дахь хэсэг, Засгийн газрын 2014 оны 405, 2015 оны 338 дугаар тогтоолыг үндэслэн 2017-2018 онд тэтгэвэр тогтоолгож, мөнгөн тэтгэмж авах эрүүл мэндийн салбарын төрийн албан хаагчдын нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмжийн зардалд 15,204.2 сая төгрөгийг 924 ажилтанд, хөдөө орон нутагт тогтвор суурьшилтай ажилласан төрийн албан хаагчид олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж 14,552.2 сая төгрөгийг 4165 хүнд олгохоор төсөвлөж, өмнөх оноос 2,163.6 сая төгрөгөөр бууруулсан нь урсгал зардлын бууралтад нөлөөлсөн байна.

Хүснэгт №222. Хөтөлбөрийн зардлын хуваарилалт/төсвийн ангиллуудаар, сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Эрүүл мэндийн бодлого, удирдлага	2016 Гүйц.	2017 Тод.	2017 ХБГ	2018 төсөл
ХӨТӨЛБӨР: Эрүүл мэндийн бодлого, удирдлага (71603)	38,118.2	46,346.4	46,359.5	45,970.8
Зориулалт арга хэмжээгээр	38,118.2	46,346.4	46,359.5	45,970.8
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	15,173.1	16,442.8	16,455.9	17,041.2
80103 Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	22.6	83.2	83.2	83.2
80219 Харуул, хамгаалалтын зардал	79.1	91.7	91.7	99.1
80221 Гэрээт ажиллагсдын зардал	166.0	180.9	180.9	180.9
80226 Байр ашиглалтын үйлчилгээ	180.4	185.6	185.6	262.4
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	2.9	15.8	15.8	15.8
80509 ОУ байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	28.0	41.6	41.6	41.6
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	22,055.6	28,799.0	28,799.0	27,076.9
80829 Шүүхийн шийдвэрийн дагуу иргэдэд олгох төлбөр	41.3	17.7	17.7	0.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	291.0
81560 МУЗН ээр гэрээгээр гүйцэтгүүлэх	0.0	0.0	0.0	121.0
81605 Эрүүл мэндийг дэмжих	0.0	0.0	0.0	200.0
81611 Төр хариуцах эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ	70.6	69.9	69.9	70.6
83112 Хөтөлбөр төслийн дотоод урсгал зардал	298.7	418.3	418.3	487.2
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	38,118.2	46,346.4	46,359.5	45,970.8
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	37,046.4	45,470.2	45,483.3	45,090.1
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	1,071.8	876.2	876.2	880.7
Орон тоо	0	972	972	972

Резидент эмч бэлдэх сургалт: Эрүүл мэндийн тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.3.1 дэх заалтын дагуу төгсөлтийн дараах үндсэн мэргэшлийн сургаалтанд 2016-2017 оны хичээлийн жил 675 суралцагч суралцаж байгаа бөгөөд 2018 онд 756 резидент сургахаар тооцож, сургалтын зардлыг 300.0 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлэн төсвийн төсөлд тусгалаа.

Хүснэгт №223. Хөтөлбөрт хамрагдах төсвийн захирагчид /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Эрүүл мэндийн бодлого, удирдлага	2016 Гүйц.	2017 Тод.	2017 ХБГ	2018 төсөл
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	38,118.2	46,346.4	46,359.5	45,970.8
00333 Эрүүл мэндийн газар	27,359.1	34,367.3	34,380.4	32,867.5
00387 Нийслэлийн эрүүл мэндийн газар	5,489.9	5,800.2	5,800.2	6,051.1
08618 Эрүүл мэндийн яам	2,031.3	2,146.7	2,146.7	2,631.9
10114 Эрүүл мэндийн хөгжлийн төв	3,237.9	4,032.2	4,032.2	4,420.2

Хөтөлбөр 4: Гадаадын зээл, тусламжаар хэрэгжүүлэх хөтөлбөр

Эрүүл мэндийн сайдын багцад хамаарах гадаадын зээл, тусламжаар хэрэгжүүлэх хөтөлбөрт Цахим эрүүл мэнд төслийн нэгж, Эрүүл мэндийн салбарын хөтөлбөр-4, Эрүүл мэндийн салбарын хөгжил хөтөлбөр-5, Үндэсний оношилгоо эмчилгээний төв байгуулах төслүүдэд 2018 оны төсөлд нийт 1,989.3 сая төгрөг төсөвлөлөө.

Хүснэгт №224. Хөтөлбөрийн зардлын хуваарилалт/төсвийн ангиллуудаар, сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Гадаад зээл, тусламжаар хэрэгжүүлэх хөтөлбөр	2016 Гүйц.	2017 Тод.	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зардлын эдийн засгийн зүйлсээр	599.7	1,051.7	1,051.7	1,989.3
2101 Цалин, хөлс болон нэмэгдэл урамшил	352.4	512.3	512.3	494.2
2102 Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	38.0	106.4	106.4	128.4
2103 Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	0.0	2.5	2.5	3.3
2104 Хангамж, бараа материалын зардал	11.1	17.2	17.2	31.0
2106 Эд хогшил, урсгал засварын зардал	0.0	0.0	0.0	25.0
2107 Томилолт, зочны зардал	28.9	34.5	34.5	49.1
2108 Бусдаар гүйцэтгүүлсэн а/ү төлбөр хураамж	169.4	283.7	283.7	1,050.7
2109 Бараа үйлчилгээний бусад зардал	0.0	95.1	95.1	207.6

Гадаадын зээл, тусламжаар хэрэгжих төсөл хөтөлбөрийн нэгжүүдийн улсын төсвөөс санхүүжих дотоод урсгал зардлыг Засгийн газар хоорондын гэрээний дагуу хянаж, 1,989.3 сая төгрөг зарцуулахаар төсвийн төсөлд тусгасан нь өмнөх онтой харьцуулахад 937.6 сая төгрөгөөр нэмэгдсэн байна.

Хүснэгт №225. Хөтөлбөрт хамрагдах төсвийн захирагчид /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Гадаад зээл, тусламжаар хэрэгжүүлэх хөтөлбөр	2016 Гүйц.	2017 Тод.	2017 ХБГ	2018 төсөл
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	599.7	1,051.7	1,051.7	1,989.3
10004 Цахим эрүүл мэнд төслийн нэгж /Дэлхийн банк/	0.0	0.0	0.0	32.7
10065 Эрүүл мэндийн салбарын хөгжил хөтөлбөр-4	0.0	137.3	137.3	52.0
10126 Үндэсний оношилгоо, эмчилгээний төв байгуулах төсөл	599.7	896.3	896.3	1,887.5
10128 Эрүүл мэндийн салбарын хөгжил хөтөлбөр - 5 төсөл /АХБ/	0.0	18.1	18.1	17.1

Зардлын өсөлтөд МУ-ын Засгийн газар болон БНСУ-ын Засгийн газар хоорондын гэрээний дагуу Үндэсний оношилгоо, эмчилгээний төв байгуулах төслийн үйл ажиллагааг эрчимжүүлж, баригдаж буй оношилгоо, эмчилгээний төвийн барилгыг энэ оны 10 дугаар сард хүлээлгэн өгөхөөр төлөвлөж байгаатай уялдаж 896.3 сая төгрөгийн урсгал зардлыг 2018 оны төсвийн төсөлд нэмж тусгасан нь голлох нөлөөлөл үзүүлсэн байна.

Хөтөлбөр 5: Дээд боловсрол хөтөлбөр

Япон улсын буцалтгүй тусламжаар Монгол Японы сургалтын эмнэлгийг барих 181.4 тэрбум төгрөгийн төсөл хэрэгжиж, олон улсын өндөр стандартын эмнэлгийн тусламж үйлчилгээг их сургууль дээр суурилан ард иргэдэд хүргэх боломжтой болж байгаа бөгөөд мөн Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургууль нь анх удаа эмнэл зүйн сургалт, судалгааг явуулах бааз эмнэлэгтэй болж өндөр түвшний боловсон хүчнийг бэлтгэх боломж бүрдээд байна

Хүснэгт №226. Хөтөлбөрийн зардлын хуваарилалт/төсвийн ангиллуудаар, сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Дээд боловсрол (71803)	2016 Гүйц.	2017 Тод.	2017 ХБГ	2018 төсөл
ХӨТӨЛБӨР: Дээд боловсрол (71803)	0.0	0.0	0.0	3,178.0
Зардлын эдийн засгийн зүйлсээр	0.0	0.0	0.0	3,178.0
2101 Цалин, хөлс болон нэмэгдэл урамшил	0.0	0.0	0.0	138.4
2102 Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	0.0	0.0	0.0	16.6
2103 Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	0.0	0.0	0.0	196.6
2104 Хангамж, бараа материалын зардал	0.0	0.0	0.0	46.1
2105 Нормативт зардал	0.0	0.0	0.0	66.5
2106 Эд хогшил, урсгал засварын зардал	0.0	0.0	0.0	2,702.3
2108 Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	0.0	0.0	0.0	10.5
2109 Бараа үйлчилгээний бусад зардал	0.0	0.0	0.0	0.8
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	0.0	0.0	0.0	3,178.0
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	0.0	0.0	0.0	3,178.0
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	0.0	0.0	0.0	3,178.0
10783 АШУИС-ийн харьяа түшиц эмнэлэг	0.0	0.0	0.0	3,178.0

Эмнэлэг нь амбулаториор өдөрт 600, жилд 192 мянган хүнд, хэвтэн эмчлүүлэхээр 4300 орчим хүнд үйлчилж ойролцоогоор 2300 орчим мэс засал, 10 гаруй мянган дүрс оношилгооны ажилбарыг гүйцэтгэхээр төлөвлөж байна. Иймд Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн дэргэдэх сургалтын эмнэлгийн үйл ажиллагааг 2018 оны 6 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлүүлэхээр тооцож 3,178.0 сая төгрөгийн урсгал зардлыг төсвийн төсөлд тусгалаа.

ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ХӨГЖЛИЙН САЙД

2018 оны төсвийн төсөлд Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын багцын урсгал зардлыг нийт 9,234.6 сая төгрөгөөр тусгалаа.

Хүснэгт №227. Хөтөлбөрүүдийн хураангуй дунд хугацаагаар /сая төгрөг/

ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ХӨГЖЛИЙН САЙД	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
Хөтөлбөр	8,828.4	9,535.9	9,535.9	9,234.6
Авто зам (71101)	1,630.5	1,900.8	1,900.8	2,150.0
Төмөр зам (71103)	519.3	516.1	516.1	712.6
Агаарын тээвэр (71104)	3,063.2	3,132.5	3,132.5	3,150.7
Зам тээврийн бодлого удирдлага (71107)	3,545.3	3,292.3	3,292.3	3,221.3
Гадаадын зээл, тусламжаар хэрэгжүүлэх төсөл хөтөлбөр (70207)	70.1	694.2	694.2	0.0

2018 оны төсвийн төсөлд урсгал зардал 301.3 сая төгрөг 2017 оны төсвийн хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 3.1 хувиар бууруулж тооцлоо.

Хүснэгт №228. ТЕЗ-ын 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрүүдийн хураангуй зардлын тойм / Урсгал зардлын эдийн засгийн томсгосон ангиллаар сая төгрөг/

ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ХӨГЖЛИЙН САЙД	Урсгал зардал	Үүнээс		
		Цалин НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
НИЙТ:	9,234.6	5,219.4	3,628.7	386.6
Авто зам (71101)	2,150.0	0.0	2,150.0	0.0
Төмөр зам (71103)	712.6	367.9	334.6	10.2
Агаарын тээвэр (71104)	3,150.7	2,582.0	360.6	208.1
Зам тээврийн бодлого удирдлага (71107)	3,221.3	2,269.5	783.5	168.3

2018 оны төсвийн төслийн урсгал зардлыг 9,234.6 сая төгрөгөөр төсөвлөснөөс цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшууллын зардал 5,219.4 сая төгрөг буюу 56.5 хувь, бараа үйлчилгээний бусад зардал 3,628.7 сая төгрөг буюу 39.3 хувь, татаас шилжүүлгийн зардал 386.6 сая төгрөг буюу 4.2 хувийг эзэлж байна.

2016 оны 5 дугаар сарын 18-ны өдөр БНХАУ-н хөнгөлөлттэй зээлийн гүйцэтгэгч компани болох “Гуанжоу Ванан Констракшн Сүпервишн ХХК”-тай хийсэн зөвлөх үйлчилгээний гэрээнд (гэрээний дугаар №127128129) “Аймгуудын хөдөө аж ахуй бүтээгдэхүүний хангамжийг сайжруулах, ядуурлыг бууруулах” төсөл хэрэгжүүлэх нэгжийн урсгал зардалд 1.1 сая ам долларыг гүйцэтгэгч компаниас гаргахаар заасан. 2018 оны төсвийн төсөлд гэрээг үндэслэн 2017 оны төсөвт тусгасан нэг удаагийн шинж чанартай арга хэмжээний зардал 694.2 сая төгрөгийг бууруулж тооцсон.

Хөтөлбөр 1. Авто зам

Авто зам хөтөлбөрийн 2018 оны урсгал зардлыг нийт 2,150.0 сая төгрөгөөр, 2017 оны төсвийн хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 249.2 сая төгрөг буюу 13.1 хувиар нэмэгдүүлж төсөвлөв. Тус хөтөлбөрийн хүрээнд олон улсын болон улсын чанартай авто зам, замын байгууламжаар зорчсоны төлбөр хураах 19 цэгүүдийн үйл ажиллагааны урсгал зардлыг 2,150.0 сая төгрөгөөр төсөвлөж тусгалаа.

Хүснэгт №229. Авто зам хөтөлбөр /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Авто зам (71101)	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
Зориулалт арга хэмжээгээр	1,630.5	1,900.8	1,900.8	2,150.0
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	1,326.0	1,900.8	1,900.8	2,150.0
80103 Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	304.5	0.0	0.0	0.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	1,630.50	1,900.80	1,900.80	2,150.00
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	1,630.50	1,900.80	1,900.80	2,150.00
Орон тоо	0	111	111	0
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид				
Төсвийн захирагчид	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
09601 Улсын авто замын сан	1,630.50	1,900.80	1,900.80	2,150.00

Зам тээврийн сайдын баталсан "Олон улсын болон улсын чанартай авто зам, замын байгууламжаар зорчиж байгаа тээврийн хэрэгслээс авто зам ашигласны төлбөр авах цэгийн зохион байгуулалт, орлогыг төвлөрүүлэх, зарцуулах үйл ажиллагааны журам"-аар төлбөр хураах цэгүүдийн үйл ажиллагааны урсгал зардлыг нийт төвлөрүүлж буй орлогын 40 хувиар санхүүжүүлэхээр заасан байдаг.

Үүний дагуу 2018 онд төсөвт байгууллагын үйл ажиллагааны орлогыг 5,400.0 сая төгрөгөөр төсөвлөж төлбөр хураах цэгүүдийн үйл ажиллагааны урсгал зардлыг 2150.0 сая төгрөгөөр төсөвлөв.

Хөтөлбөр 2. Төмөр зам

Төмөр зам хөтөлбөрийн урсгал зардлыг нийт 712.6 сая төгрөгөөр, 2017 оны төсвийн хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 196.5 сая төгрөгөөр буюу 38.1 хувиар нэмэгдүүлж тооцлоо.

Хүснэгт №230. Төмөр зам хөтөлбөр /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Төмөр зам (71103)	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
Зориулалт арга хэмжээгээр	519.3	516.1	516.1	712.6
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	505.5	511.3	511.3	699.0
80215 Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	0.9	0.0	0.0	2.5
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	1.0	1.0	1.0	1.0
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал,	11.9	3.8	3.8	2.7
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	7.5
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	519.3	516.1	516.1	712.6
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	519.3	516.1	516.1	712.6
Орон тоо	25	25	25	25
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид				
Төсвийн захирагчид	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
00583 Галт тэрэгний хөдөлгөөн зохицуулалтын нэгдсэн төв	519.3	516.1	516.1	712.6

Монгол Улсын 2030 он хүртэл баримтлах тогтвортой хөгжлийн бодлого, ЗГ-ын 2016-2020 он хүртэл баримтлах үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 3.3-д заасны дагуу шинээр бий болох 34 өртөө зөрлөгт шаардагдах 5000 гаруй боловсон хүчнийг бэлтгэх болон одоогийн төмөр замын байгууллагуудад ажиллаж байгаа 15000 гаруй албан хаагчдыг давтан сургах, мэргэшүүлэх ажлыг зохион байгуулах, салбарын судалгаа шинжилгээний ажлыг эрхлэх чиг үүрэгтэйгээр “Хос зам” сургалтын төвийг байгуулахтай холбогдуулан үйл ажиллагааны урсгал зардал 187.0 сая төгрөг, Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал 7.5 сая төгрөгийг 2018 оны төсвийн төсөлд нэмж тусгалаа.

Хөтөлбөр 3. Агаарын тээвэр

Агаарын тээвэр хөтөлбөрийн урсгал зардлыг 2018 оны төсвийн төсөлд 3,150.7 сая төгрөгөөр тусгасан. 2018 оны төсвийн төсөл 2017 оны төсөвт тусгасан нэг удаагийн шинж чанартай арга хэмжээний зардал 50.0 сая төгрөг, тэтгэвэрт гарах хүний тоо буурч байгаатай холбоотойгоор тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмжийн зардал 2.6 сая төгрөгөөр буурч, гадаад болон олон улсын гишүүнчлэлийн хураамж ханшийн зөрүүний улмаас 15.4 сая төгрөг, нийгмийн даатгалын шимтгэлийн зардал 23.0 сая төгрөг, Сахилга

хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал 31.8 сая төгрөгөөр тус тус нэмж тусгасан нь 2017 оны төсвийн хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 18.2 сая төгрөгөөр буурсан үзүүлэлттэй гарахад нөлөөлсөн.

Хүснэгт №231. Агаарын тээвэр хөтөлбөр /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Агаарын тээвэр (71104)	2016 Гүйц	2017 Год	2017 ХБГ	2018 Төсөв
Зориулалт арга хэмжээгээр	3,063.2	3,132.5	3,132.5	3,150.7
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	2,864.2	2,936.9	2,936.9	2,910.4
80226 Байр ашиглалтын үйлчилгээ	30.0	29.7	29.7	29.7
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	2.5	2.5	2.5	2.5
80509 ОУ байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	138.2	155.9	155.9	171.3
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	23.4	7.6	7.6	5.0
80809 Эмчилгээний төлбөр	5.0	0.0	0.0	0.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	31.8
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	3,063.2	3,132.5	3,132.5	3,150.7
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	3,063.2	3,132.5	3,132.5	3,150.7
Орон тоо - Албан тушаалаар	106	106		106

Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид

Төсвийн захирагчид	2016 Гүйц	2017 Год	2017 ХБГ	2018 Төсөв
09578 Иргэний нисэхийн ерөнхий газар (агентлаг)	3,063.2	3,132.5	3,132.5	3,150.7

Хөтөлбөр 4. Зам тээврийн бодлого, удирдлага

Зам тээврийн бодлого, удирдлага хөтөлбөрийн 2018 оны урсгал зардлыг 3,221.3 сая төгрөгөөр төсвийн төсөлд тусгасан. 2017 оны төсвийн хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 71.0 сая төгрөгөөр буюу 2.1 хувиар буурсан үзүүлэлттэй гарсан. Энэ нь 2018 оны төсвийн төсөлд тэтгэвэрт гарах хүний тоо буурч байгаатай холбоотойгоор тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмжийн зардал 92.6 сая төгрөг, 2017 онд 4 албан хаагч тэтгэвэрт гарснаар цалингийн санд үүссэн хэмнэлт 28.9 сая төгрөгөөр тус тус бууруулж, нийгмийн даатгалын шимтгэлийг 7.5 сая төгрөг, Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал 42.9 сая төгрөгийг нэмж тусгасантай холбоотой.

Хүснэгт №232. Зам тээврийн бодлого, удирдлага хөтөлбөр /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Зам тээврийн бодлого, удирдлага	2016 Гүйц	2017 Год	2017 ХБГ	2018 Төсөв
Зориулалт арга хэмжээгээр	3,545.3	3,292.3	3,292.3	3,221.3
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	2,813.7	2,787.4	2,787.4	2,766.1
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	1.5	1.2	1.2	1.2
80220 Холбооны суваг ашигласны хөлс	44.8	0.0	0.0	0.0
80226 Байр ашиглалтын үйлчилгээ	274.8	283.2	283.2	283.2
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	2.5	2.5	2.5	2.5
80509 ОУ байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	0.0	11.3	11.3	11.3
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	85.5	206.7	206.7	114.1
80812 Бүтцийн өөрчлөлтөөр чөлөөлөгдсөн албан хаагчид олгох тэтгэмж	322.5	0.0	0.0	0.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	42.9
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	3,545.3	3,292.3	3,292.3	3,221.3
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	3,545.3	3,292.3	3,292.3	3,221.3
Орон тоо - Албан тушаалаар	145	145	145	145

Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид

Төсвийн захирагчид	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөв
09578 Иргэний нисэхийн ерөнхий газар (агентлаг)	3,545.3	3,292.3	3,292.3	3,221.3

БАРИЛГА, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН САЙД

Барилга, хот байгуулалтын сайдын төсвийн багцын 2018 оны урсгал зардлыг 15,131.3 сая төгрөг байхаар төсвийн төсөлд тусгалаа. Үүнээс Газрын зураг, кадастр хөтөлбөрт 13,470.0 сая төгрөг, Барилга, хот байгуулалт, нийтийн аж ахуй бодлого удирдлага хөтөлбөрт 1,661.4 сая төгрөгийн зардлыг тус тус тусгалаа.

Хүснэгт №233. ТЕЗ-ын 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн тойм /сая төгрөг/

БАРИЛГА, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН САЙД	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Хөтөлбөр	3,937.4	11,375.0	11,486.0	15,131.3
Газрын зураглал, кадастр (71504)	2,142.1	9,696.9	9,906.9	13,470.0
Барилга, хот байгуулалт, нийтийн аж ахуйн бодлого удирдлага (71509)	1,795.4	1,678.2	1,579.2	1,661.4

ТЕЗ-ийн багцын 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн нийт урсгал зардлыг 15,131.3 сая төгрөг байхаар тооцсон ба үүнээс цалин, НДШ-ийн зардалд 2,332.7 сая төгрөг, бараа үйлчилгээний бусад зардалд 2,106.4 сая төгрөг, татаас шилжүүлэгт 10,692.2 сая

Хүснэгт №234. ТЕЗ-ын 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрүүдийн зардлын тойм /сая төгрөг/

БАРИЛГА, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН САЙД	Урсгал зардал	Цалин НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
Нийт дүн:	15,131.3	2,332.7	2,106.4	10,692.2
Газрын зураглал, кадастр	13,470.0	1,182.6	1,693.1	10,594.3
Барилга, хот байгуулалт, нийтийн аж ахуйн бодлого удирдлага	1,661.4	1,150.2	413.3	97.9

Хөтөлбөр 1. Барилга, хот байгуулалт, нийтийн аж ахуйн бодлого, удирдлага

Барилга, хот байгуулалт, нийтийн аж ахуйн бодлого, удирдлага хөтөлбөрийн урсгал зардлыг нийт 1,661.4 сая төгрөгөөр төсөвлөлөө. Тус хөтөлбөрийн хүрээнд Хот байгуулалтын тухай, Хот суурины ногоон байгууламжийн тухай, Авто зогсоолын тухай, Улаанбаатар хотын нутаг дэвсгэрийн бүсчлэлийн тухай, Орон сууцны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулиуд болон хуулиудтай холбогдон гарах дүрэм, журмыг боловсруулна.

Хүснэгт №235. Хөтөлбөрийн зардлын задаргаа /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Барилга, хот байгуулалт, нийтийн аж ахуйн бодлого удирдлага	2016 гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	1,795.4	1,678.2	1,579.2	1,661.4
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	1,124.1	1,244.8	1,244.8	1,466.0
80103 Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	0.0	104.8	104.8	0.0
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	0.8	1.5	1.5	1.5
80215 Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	30.6	0.0	0.0	0.0
80226 Байр ашиглалтын үйлчилгээ	75.3	82.7	82.7	82.7

80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	3.5	3.5	3.5	3.5
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	150.9	126.7	126.7	77.8
80812 Бүтцийн өөрчлөлтөөр чөлөөлөгдсөн албан хаагчид олгох тэтгэмж	7.5	0.0	0.0	0.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	20.1
81519 Төрийн албан хаагчдыг мэргэшүүлэх	3.3	5.4	5.4	0.0
82405 Барилгын норм, норматив	350.0	99.0	0.0	0.0
82808 Бусад баяр ёслол, тэмдэглэлт арга хэмжээ	13.9	0.0	0.0	0.0
82809 Тухайлсан салбар, үйл ажиллагааг дэмжих жил, өдөр	29.0	9.9	9.9	9.9
82905 Засгийн газар хоорондын комисс	6.6	0.0	0.0	0.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	1,795.4	1,678.2	1,579.2	1,661.4
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	1,795.4	1,678.2	1,579.2	1,661.4
Орон тоо - Албан тушаалаар	69	69	69	69
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	1,795.4	1,678.2	1,579.2	1,661.4
10092 Барилга, хот байгуулалтын яам	1,795.4	1,678.2	1,579.2	1,661.4

Хөтөлбөр 2. Газрын зураглал, кадастр

Газрын зураглал, кадастр хөтөлбөрийн урсгал зардлыг 13,470.0 сая төгрөг байхаар тооцлоо. Үүнээс Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг Газар зохион байгуулалт, геодези зураг зүйн газарт 2,910.5 сая төгрөг, аймаг нийслэлийн Газар зохион байгуулалт, геодези, зурагзүйн газруудад нийт 10,559.4 сая төгрөгийн зардлыг тус тус тусгалаа.

2018 оны төсвийн төсөлд аймаг, сумдын газрын даамлуудын урсгал зардлыг орон нутгийн төсвөөс улсын төсөв рүү шилжүүлж тооцсон, мөн Төрийн архивыг цахимжуулах үйл ажиллагааны зардлыг нэмж тусгасан.

Газрын тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.1 дэх хэсэгт “Газрын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага нь нэгдмэл, төвлөрсөн удирдлагатай байх бөгөөд аймаг, нийслэл, дүүрэгт газрын асуудал эрхэлсэн алба, сумдад газрын даамалтай байна” гэж заасан, үүнд нийцүүлэн гаргасан Засгийн газрын 2017 оны 253 дугаар тогтоолд үндэслэн сумдын Засаг даргын тамгын газарт харьяалагдаж байгаа газрын даамлуудын орон тоо, цалингийн зардлыг аймаг нийслэлийн Газар зохион байгуулалт, геодези, зурагзүйн газарт шилжүүлж тооцлоо.

Тус хөтөлбөрийн хүрээнд Газрын тухай багц хуулиуд, Монгол Улсын Иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн тухай хуулиудыг шинэчлэн боловсруулах болон хуулиудтай холбогдон гарах дүрэм, журмыг боловсруулах ажлуудыг хийж гүйцэтгэнэ.

Хүснэгт №236. Газрын зураглал, кадастр хөтөлбөрийн задаргаа /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Газрын зураглал, кадастр (71504)	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	2,142.1	9,696.9	9,906.9	13,470.0
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	1,145.9	1,527.4	1,527.4	1,753.6
80103 Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	40.6	0.0	0.0	0.0
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	0.1	1.3	1.3	1.3
80211 Газрын зургийн зардал	246.2	272.3	272.3	298.1
80212 Газрын хянан баталгааны зардал	222.9	470.3	470.3	444.9
80215 Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	60.6	0.0	0.0	0.0
80220 Холбооны суваг ашигласны хөлс	278.0	275.2	275.2	275.2
80226 Байр ашиглалтын үйлчилгээ	86.5	92.7	92.7	92.7
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	7.7	9.9	9.9	9.9
80502 Тусгай зориулалтын шилжүүлэг	0.0	6,961.8	7,171.8	10,559.4

80509 Гадаадын болон олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	1.7	1.9	1.9	1.9
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	46.0	74.2	74.2	14.3
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	18.6
81519 Төрийн албан хаагчдыг мэргэшүүлэх	6.0	9.9	9.9	0.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	2,142.1	9,696.9	9,906.9	13,470.0
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	2,142.1	9,696.9	9,906.9	13,470.0
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	2,142.1	9,696.9	9,906.9	13,470.0
10158 Газрын харилцаа, кадастрын тусгай зориулалтын шилжүүлэг	0.0	6,961.8	7,171.8	10,559.4
10792 УТ Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газар	2,142.1	2,735.1	2,735.1	2,910.5

УУЛ УУРХАЙ, ХҮНД ҮЙЛДВЭРИЙН САЙД

Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдын багцын нийт урсгал болон геологийн хайгуул судалгааны ажлын зардлыг 22,417.1 сая төгрөг байхаар тооцлоо. Үүнээс Олборлолт, уул уурхай хөтөлбөрт 9,081.2 сая төгрөг, Уул уурхайн судалгаа шинжилгээ хөтөлбөрт 13,335.9 сая төгрөгийн зардлыг тус тус тусгалаа.

Хүснэгт №237. Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн төсвийн багцын ерөнхий тойм /сая төгрөг/

УУЛ УУРХАЙ, ХҮНД ҮЙЛДВЭРИЙН САЙД	2016 Гүйц	2017 Тод	2017ХБГ	2018 Төсөл
Нийт	16,420.4	21,855.2	23,225.2	22,417.1
Олборлолт, уул уурхай (70905)	7,079.3	8,519.3	9,889.3	9,081.2
Уул уурхайн судалгаа шинжилгээ (70907)	9,341.1	13,335.9	13,335.9	13,335.9

Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдын урсгал зардлыг 2018 оны төсвийн төсөлд 9,081.2 сая төгрөг байхаар тооцсон ба үүнээс цалин, НДШ-ийн зардалд 3,395.5 сая төгрөг, бараа үйлчилгээний бусад зардалд 2,901.1 сая төгрөг, татаас шилжүүлэгт 2,784.5 сая төгрөгийг тус тус тусгалаа.

Хүснэгт №238. Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн нийт урсгал зардлын бүтэц /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	Урсгал зардал	Үүнээс		
		Цалин НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
Нийт	9,081.2	3,395.5	2,901.1	2,784.5
Олборлолт, уул уурхай (70905)	9,081.2	3,395.5	2,901.1	2,784.5

Хөтөлбөр 1 : Уул уурхай судалгаа шинжилгээ (70907)

Геологийн хайгуулын судалгааны ажил

Монгол Улсын нийт нутаг дэвсгэрийн геологийн судалгаанд хамрагдсан түвшинг авч үзвэл 1:200000-ны масштабын геологийн зураглал 100 хувь, Улсын геологийн 1:200000-ны масштабын иж бүрдэл зураг зохиох ажил 88 хувь, геологийн 1:50000-ны масштабын зураглал, ерөнхий эрлийн ажлыг 36.1 хувьд гүйцэтгэсэн бол геофизикийн хүндийн хүчний 1:200000-ны масштабын зураглалаар 20 хувь, агаарын соронзон судалгааны 1:200000-ны масштабын зураглалаар 60 хувь, 1:50000-1:25000-ны масштабын агаарын геофизикийн цогцолбор судалгааг 32 хувьд тус тус хийж гүйцэтгээд байна.

2018 оны төсвийн төсөлд үргэлжлэх 23 төсөл, шинээр геологийн 1:50000-ны масштабын зураглал, ерөнхий эрлийн ажлын 5 төсөл, сэдэвчилсэн судалгааны 2 төсөл, гадаад хамтын ажиллагааны 1 төсөл, нийтдээ 31 төслийн ажлыг хэрэгжүүлэх зорилгоор 13,335.9 сая төгрөгийн зардлыг тусгалаа.

Хүснэгт №239: Уул уурхайн судалгаа шинжилгээ (70907) /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Уул уурхайн судалгаа шинжилгээ (70907)	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	9,341.1	13,335.9	13,335.9	13,335.9
80914 Геологи хайгуул, судалгаа	9,341.1	13,335.9	13,335.9	13,335.9
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	9,341.1	13,335.9	13,335.9	13,335.9
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	4,341.1	9,341.1	9,341.1	9,341.1
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	5,000.0	3,994.8	3,994.8	3,994.8
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	9,341.1	13,335.9	13,335.9	13,335.9
00563 Геологийн байгууллага	9,341.1	13,335.9	13,335.9	13,335.9

Хөтөлбөр 2 : Олборлолт, уул уурхай

Олборлолт, уул уурхай хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх зорилгоор нийт 9,081.2 сая төгрөгийн зардлыг тусгалаа. Үүнээс Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам болон Ашигт малтмал, газрын тосны газрын үндсэн үйл ажиллагааны зардалд 4,051.2 сая төгрөг, сургалтын төлбөрийн буцалтгүй тусламж, тэтгэлэгт 2,628.3 сая төгрөг, хөтөлбөр төслийн дотоод урсгал зардалд 1,001.2 сая төгрөг, бусад урсгал зардалд 1,400.5 сая төгрөгийг тус тус тусгалаа.

Хүснэгт №240. Олборлолт, уул уурхай (70905) /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Олборлолт, уул уурхай (70905)	2016 Гүйц	2017 Тод 1	2018 ХБГ	2018 Төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	7,079.3	8,519.3	9,889.3	9,081.2
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	4,644.1	4,174.4	4,174.4	4,051.2
80103 Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	39.8	0.0	0.0	0.0
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	17.4	12.8	12.8	12.8
80215 Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	29.0	459.2	459.2	459.2
80219 Харуул, хамгаалалтын зардал	66.3	71.7	71.7	71.7
80224 Зөвлөл, хороо, комиссын гишүүдийн ажлын хөлс	16.4	10.0	10.0	10.0
80226 Байр ашиглалтын үйлчилгээ	671.7	690.5	690.5	690.5
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	4.5	0.0	0.0	0.0
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	131.7	141.8	141.8	78.0
80809 Эмчилгээний төлбөр	6.6	0.0	0.0	0.0
80812 Бүтцийн өөрчлөлтөөр олгох тэтгэмж	137.5	0.0	0.0	0.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	78.3
81519 Төрийн албан хаагчдыг мэргэшүүлэх	10.2	0.0	0.0	0.0
81820 Сургалтын төлбөрийн буцалтгүй тусламж, тэтгэлэг	1,209.1	1,957.8	3,327.8	2,628.3
83112 Хөтөлбөр төслийн дотоод урсгал зардал	94.9	1,001.2	1,001.2	1,001.2
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	7,079.3	8,519.3	9,889.3	9,081.2
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	5,870.2	5,556.4	5,556.4	5,597.7
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	1,209.1	2,963.0	4,333.0	3,483.5
Орон тоо - Албан тушаалаар	263	263	263	263
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	7,079.3	8,519.3	9,889.3	9,081.2
09810 Ашигт малтмалын газар	1,577.7	0.0	0.0	0.0
09811 Газрын тосны газар	1,835.2	0.0	0.0	0.0
10084 Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам	1,659.1	2,990.4	2,990.4	3,032.6
10640 Ашигт малтмал, газрын тосны газар	2,007.4	5,528.9	6,898.9	6,048.6

ХҮНС, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, ХӨНГӨН ҮЙЛДВЭРИЙН САЙД

Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайдын багцын нийт урсгал зардал болон зарим хөрөнгийн зардлыг 51,168.0 сая төгрөгөөр тооцож 2018 оны төсвийн төсөлд тусгалаа. Үүнээс Мал аж ахуйг хөгжүүлэх хөтөлбөрт 26,648.3 сая төгрөг, Газар тариалан хөгжүүлэх хөтөлбөрт 20,648.3 сая төгрөг, Хүнсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх хөтөлбөрт 6,836.6 сая төгрөг, Хөнгөн үйлдвэрийг хөгжүүлэх хөтөлбөрт 495.0 сая төгрөг, Хөдөө аж ахуй, газар тариалангийн бодлого удирдлага хөтөлбөрт 11,054.1 сая төгрөг, Жижиг, дунд үйлдвэрийг дэмжих хөтөлбөрт -14,514.2 сая төгрөгийн зардлыг тус тус тусгалаа.

Эргэж төлөгдөх төлбөрийг хассан цэвэр зээлийн хэмжээ өмнөх оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс буурсан нь дотоод эх үүсвэрээс эргэн төлөгдөх нөхцөлтэй олгосон зээлийг Тариаланг дэмжих сан болон Мал хамгаалах сангаас төсөвт буцаан төвлөрүүлэхээр тооцсонтой холбоотой байна.

Хүснэгт №241. ТЕЗ-ын 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн хураангуй зардлын тойм /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод 1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Нийт	112,074.2	115,278.1	183,398.8	51,168.0
Мал аж ахуйг хөгжүүлэх (70801)	65,551.6	62,365.7	102,365.7	26,648.3
Газар тариалан хөгжүүлэх (70802)	16,602.0	38,366.3	61,766.3	20,648.3
Хүнсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх (70803)	14,615.1	4,888.5	8,388.5	6,836.6
Хөнгөн үйлдвэрийг хөгжүүлэх	0.0	432.3	432.3	495.0
Хөдөө аж ахуй, газар тариалангийн бодлого удирдлага (70805)	10,321.0	10,257.6	11,478.3	11,054.1
Хөдөө аж ахуй, газар тариалангийн судалгаа шинжилгээ (70806)	141.7	0.0	0.0	0.0
Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих (72101)	4,842.7	-1,032.3	-1,032.3	-14,514.2

Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайдын багцын 2018 оны урсгал зардлыг 108,480.4 сая төгрөг байхаар тооцсон ба үүнээс цалин, НДШ-ийн зардалд 10,406.2 сая төгрөг, бараа үйлчилгээний бусад зардалд 40,718.7 сая төгрөг, татаас шилжүүлэгт 57,355.5 сая төгрөгийн зардлыг тус тус тусгалаа.

Хүснэгт №242. ТЕЗ-ын 2018 оны нийт урсгал зардлын бүтэц /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	Урсгал зардал	Үүнээс		
		Цалин НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
Нийт	108,480.4	10,406.2	40,718.7	57,355.5
Мал аж ахуйг хөгжүүлэх (70801)	64,739.3	1,499.6	28,677.2	34,562.4
Газар тариалан хөгжүүлэх (70802)	23,648.3	1,568.6	7,067.5	15,012.2
Хүнсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх (70803)	6,836.6	0.0	336.6	6,500.0
Хөнгөн үйлдвэрийг хөгжүүлэх (70804)	495.0	0.0	495.0	0.0
Хөдөө аж ахуй, газар тариалангийн бодлого удирдлага (70805)	11,054.1	6,982.8	2,824.1	1,247.2
Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих (72101)	1,707.1	355.2	1,318.3	33.6

Тус сайдын багцын 2018 оны төсвийн төсөлд хүнс, хөдөө аж ахуйн салбарт олгох нийт урамшууллыг 55,948.1 сая төгрөгөөр тооцсон ба үүнээс улаан буудайн урамшуулалд 14,963.0 сая төгрөг, ноосны урамшуулалд 22,637.2 сая төгрөг, арьс, ширний урамшуулалд 11,847.9 сая төгрөг, мах бэлтгэх аж ахуйн нэгжүүдийн арилжааны банкнаас авсан зээлийн хүүний хөнгөлөлт үзүүлэхэд 6,500.0 сая төгрөгийг тус тус төсөвлөв.

Хөтөлбөр 1 : Мал аж ахуйг хөгжүүлэх хөтөлбөр

Мал аж ахуйг хөгжүүлэх хөтөлбөрт нийт 26,648.3 сая төгрөгийн зардлыг тооцож тусгалаа.

Мал аж ахуйг хөгжүүлэх хөтөлбөрийн хүрээнд хэрэгжүүлэх нийт арга хэмжээнээс зарим томоохон ажлуудыг дурдвал дараах байдалтай байна. Үүнд:

1. Мал, амьтны эрүүл мэндийг хамгаалах, мал, амьтны халдварт, гоц, архаг халдварт өвчинтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээнд 25,602.2 сая төгрөг;
2. Малын удмын санг хамгаалах, сайжруулах арга хэмжээнд 777.7 сая төгрөг;
3. Үлийн цагаан оготной тэмцэх арга хэмжээнд 1,188.5 сая төгрөг;
4. Хөнөөлт царцаатай тэмцэх арга хэмжээнд 507.9 сая төгрөг;
5. Отрын бүс нутгийн захиргааны үйл ажиллагааны зардалд 268.3 сая төгрөг;
6. 2017 онд тэжээлийн нөөц бэлтгэх зорилгоор олгосон зээлийн эргэн төлөлт 40,000.0 сая төгрөг;
7. Мал хамгаалах сангаас олгох хөнгөлттэй зээлэнд 1,909.0 сая төгрөг;
8. Ноос, арьс ширний урамшуулал олгох арга хэмжээнд 34,485.1 сая төгрөгийн зардлыг тус тус тооцож төсөлд тусгав.

Хүснэгт №243 . Мал аж ахуйг хөгжүүлэх хөтөлбөр /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Мал аж ахуйг хөгжүүлэх (70801)	2017 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Зориулалт арга хэмжээ	65,551.6	62,365.7	102,365.7	26,648.3
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	1,649.1	1,716.9	1,716.9	1,842.4
80702 Туслах үйл ажиллагааны зардал	0.0	0.0	0.0	221.5
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	39.5	22.3	22.3	0.0
80219 Харуул, хамгаалалтын зардал	5.0	5.0	5.0	5.0
80227 Лабораторийн итгэмжлэл	4.9	3.9	3.9	3.9
80312 Сургалт семинар	100.0	0.0	0.0	0.0
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	35.7	47.1	47.1	28.8
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	46.5
81405 Дотоод эх үүсвэрээс олгох зээл	1,554.0	1,909.0	41,909.0	-38,091.0
81518 Мөрийн хөтөлбөрт туссан зарим арга хэмжээг хэрэгжүүлэх	0.0	0.0	0.0	0.0
82504 Малын халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх	4,462.3	3,097.5	3,097.5	3,677.5
82506 Малын гоц халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх	18,330.6	11,506.1	11,506.1	14,553.1
82507 Малыг архаг халдварт өвчнөөс эрүүлжүүлэх	6,847.8	5,662.6	5,662.6	5,315.7
82508 Малын өвчний лабораторийн оношилгоо, шинжилгээ	701.7	708.4	708.4	1,051.7
82509 Малын өвчнөөс сэргийлэх сургалт, сурталчилгаа, судалгаа шинжилгээний ажил	7.0	6.9	6.9	330.2
82510 Мал эмнэлгийн ариутгал, халдваргүйжүүлэлт	449.9	673.9	673.9	673.9
82512 Малын ашиг шим, үр төлийн чанараар сонгон шалгаруулах	32.7	0.0	0.0	0.0
82513 Тоо толгой нь цөөрсөн малыг хамгаалах, үржүүлэх, үйлдвэрлэлийг дэмжих	10.6	0.0	0.0	0.0
82515 Өндөр ашиг шимтэй мал үржүүлэх	389.8	212.8	212.8	187.8
82517 Үлийн цагаан оготной тэмцэх	1,196.9	1,188.5	1,188.5	1,188.5
82518 Хөнөөлт царцаатай тэмцэх	515.6	507.9	507.9	507.9
82519 Отрын бүс байгуулах, хамгаалах	74.8	54.8	54.8	54.8
82537 Ноосны урамшуулал	0.0	22,637.2	22,637.2	22,637.2
82542 Монгол мал хөтөлбөр	516.2	557.1	557.1	564.8
82543 Арьс ширний урамшуулал	9,251.0	11,847.9	11,847.9	11,847.9
83118 Мах, улаан буудай, арьс шир, ноосны урамшуулал	19,376.4	0.0	0.0	0.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	65,551.6	62,365.7	102,365.7	26,648.3
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	63,531.5	60,004.8	100,004.8	24,017.2
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	2,020.1	2,360.9	2,360.9	2,631.1

Мал аж ахуйг хөгжүүлэх хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд дараах төсөвт байгууллагуудын үйл ажиллагаа хамаарна.

Хүснэгт №244. Мал аж ахуйг хөгжүүлэх хөтөлбөрт хамаарах байгууллага /сая төгрөг/

Мал аж ахуйг хөгжүүлэх хөтөлбөрт хамаарах төсөвт байгууллага	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	65,551.6	62,365.7	102,365.7	26,648.3
00543 Мал эмнэлгийн ариун цэврийн төв лаборатори	560.5	555.5	555.5	639.6
00547 Хөдөө аж ахуйн газар	516.2	522.6	522.6	506.3
09726 Отрын бүс нутгийн захиргаа	214.8	208.2	208.2	268.3
09729 Малын удмын сангийн үндэсний төв	405.4	550.5	550.5	777.7
09777 Мал хамгаалах сан	30,453.1	36,698.5	76,698.5	-3,310.9
09798 Мал эмнэлэг, үржлийн газар	30,799.4	21,655.4	21,655.4	25,602.2
10082 Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам	2,602.1	2,175.1	2,175.1	2,165.1

Хөтөлбөр 2 : Газар тариалан хөгжүүлэх

Газар тариалан хөгжүүлэх хөтөлбөрт нийт 20,648.3 сая төгрөгийн зардлыг 2018 оны төсвийн төсөлд тооцсон ба үүнээс 17,150.8 сая төгрөгийг улсын төсвөөс, 50,897.5 сая төгрөгийг төсөвт байгууллагын өөрийн үйл ажиллагааны орлогоос тус тус санхүүжүүлж, улсын төсөвт 47,400.0 сая төгрөгийг төвлөрүүлэхээр тооцлоо.

Газар тариалан хөгжүүлэх хөтөлбөрийн хүрээнд 2018 онд дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

1. Тариаланг дэмжих сангаар дамжуулан хүнсний буудайн нөөц болон, буудайн үрийн нөөц бүрдүүлэх арга хэмжээнд 22,400 сая төгрөг;
2. Тариаланг дэмжих сан болон Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамны үйл ажиллагааны зардалд 3,847.8 сая төгрөг;
3. Ургацын төв комиссын үйл ажиллагааны зардалд 10.0 сая төгрөг;
4. Тариаланг дэмжих сангаас улсын төсөвт төвлөрүүлэх зээлийн эргэн төлөлтөд 47,400.0 сая төгрөг;
5. Улаан буудайн урамшуулал олгох арга хэмжээнд 14,963.0 сая төгрөг;
6. Тариалан эрхлэгчдийн үйл ажиллагааг дэмжих арга хэмжээнд 22,000.0 сая төгрөг;
7. Жимс, жимсгэнийн тариалан эрхлэхэд дэмжлэг үзүүлэхэд 2,000.0 сая төгрөг;
8. Хамгаалагдсан хөрсний тариалан эрхлэхэд дэмжлэг үзүүлэх арга хэмжээнд 2,827.5 сая төгрөгийн зардлыг тус тус тусгалаа.

Хүснэгт №245. Газар тариалан хөгжүүлэх хөтөлбөр /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Газар тариалан хөгжүүлэх (70802)	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Зориулалт арга хэмжээ	16,602.0	38,366.3	61,766.3	20,648.3
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	10.4	188.3	188.3	141.3
80102 Туслах үйл ажиллагааны зардал	0.0	0.0	0.0	696.9
80103 Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	2,727.4	2,805.0	2,805.0	2,960.4
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	68.6	0.0	0.0	0.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал			0.0	49.2
81308 Үрийн нөөц	0.0	1,600.0	1,600.0	1,600.0
81309 Таваарын буудайн нөөц	6,241.3	20,800.0	20,800.0	20,800.0
81404 Дамжуулан зээлдүүлсэн зээл	0.0	22,000.0	45,400.0	22,000.0

81405	Дотоод эх үүсвэрээс олгох зээл	0.0	-24,000.0	-24,000.0	-47,400.0
82521	Таримал тэжээлийн үйлдвэрлэлийг дэмжих	886.9	0.0	0.0	0.0
82524	Хамгаалагдсан хөрсний тариалан эрхлэхэд дэмжлэг үзүүлэх	723.2	0.0	0.0	2,827.5
82525	Жимс, жимсгэнийн тариалан эрхлэхэд дэмжлэг үзүүлэх	117.2	0.0	0.0	2,000.0
82526	Өрхийн тариаланг дэмжих сургалт, сурталчилгаа	222.9	0.0	0.0	0.0
82528	Ургацын комисс, төв штаб, удирдлагын зардал	12.5	10.0	10.0	10.0
82536	Улаан буудайн урамшуулал	0.0	14,963.0	14,963.0	14,963.0
83118	Мах, улаан буудай, арьс шир, ноосны урамшуулал	5,591.5	0.0	0.0	0.0
	Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	16,602.0	38,366.3	61,766.3	20,648.3
31	Улсын төсвөөс санхүүжих	2,153.0	15,101.6	38,501.6	17,150.8
35	Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	14,449.0	47,264.7	47,264.7	50,897.5
37	Бусад эх үүсвэр	0.0	-24,000.0	-24,000.0	-47,400.0
	Орон тоо	165	165	165	165

Газар тариалан хөгжүүлэх хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд дараах төсөвт байгууллагуудын үйл ажиллагаа хамаарна.

Хүснэгт №246. Газар тариалан хөгжүүлэх хөтөлбөрт хамаарах төсөвт байгууллага /сая төгрөг/

Хөтөлбөрт хамаарах төсөвт байгууллага	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	16,602.0	38,366.3	61,766.3	20,648.3
09725 Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан	14,016.6	36,797.6	60,197.6	16,840.4
10042 Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан - Сэлэнгэ	279.0	287.9	287.9	483.4
10043 Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан - Хархорин	168.2	166.3	166.3	169.6
10044 Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан - Булган	244.2	254.3	254.3	277.1
10045 Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан - Хөтөл	270.3	281.6	281.6	285.1
10082 Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам	1,261.5	138.6	138.6	2,138.6
10418 Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан - Угтаал	225.0	253.9	253.9	269.9
10419 Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан - Дархан	137.1	186.1	186.1	184.2

Хөтөлбөр 3 : Хүнсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх

Хүнсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх хөтөлбөрт 6,836.6 сая төгрөгийн зардлыг 2018 оны төсвийн төсөлд тусгалаа. Үүнд:

1. Мал, мах бэлтгэх ажлыг эрчимжүүлэх зорилгоор олгосон зээлийн хүүний хөнгөлөлтөд 6,500.0 сая төгрөг;
2. Хүнсний хангамж, аюулгүй байдал, хяналтын судалгаанд 336.6 сая төгрөгийг тус тус тооцлоо.

Хүснэгт №247. Хүнсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Хүнсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх (70803)	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	14,615.1	4,888.5	8,388.5	6,836.6
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	9.9	0.0	0.0	0.0
80312 Сургалт семинар	7.9	0.0	0.0	0.0
80405 Улаан буудай, махны нийлүүлэлтэд олгох татаас	14,496.6	0.0	0.0	0.0
80413 Зээлийн хүүгийн татаас	0.0	4,551.9	8,051.9	6,500.0
82529 Хүнсний хангамж, аюулгүй байдал, хяналтын судалгаа	100.7	336.6	336.6	336.6
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	14,615.1	4,888.5	8,388.5	6,836.6
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	14,615.1	4,888.5	8,388.5	6,836.6

	Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	14,615.1	4,888.5	8,388.5	6,836.6
10082	Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам	14,615.1	4,888.5	8,388.5	6,836.6

Хөтөлбөр 4 : Хөдөө аж ахуй, газар тариалангийн бодлого, удирдлага

Хөдөө аж ахуй, газар тариалангийн бодлого, удирдлага хөтөлбөрийн 2018 оны нийт урсгал зардлыг 11,054.1 сая төгрөгөөр тооцлоо.

Тус хөтөлбөрийн хүрээнд 2018 онд дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

1. Олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамжид 349.2 сая төгрөг;
2. Сайн малчны шагнал олгох арга хэмжээг зохион байгуулах зардалд 277.0 сая төгрөг;
3. Гадаадын зээл, тусламжаар хэрэгжих төсөл, хөтөлбөрийн дотоод урсгал зардалд 325.1 сая төгрөг;
4. Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам, Нийслэлийн мал эмнэлгийн газар, аймгуудын Хөдөө аж ахуйн газрууд, Мал эмнэлгийн үржлийн газар болон Халх-гол бүтээн байгуулалтын бүсийн үйл ажиллагааны зардалд нийт 10,102.8 сая төгрөгийг тус тус тусгалаа;

Хүснэгт №248. Хөдөө аж ахуй, газар тариалангийн бодлого удирдлага /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Хөдөө аж ахуй, газар тариалангийн бодлого удирдлага	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	10,321.0	10,257.6	11,478.3	11,054.1
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	8,534.8	8,322.8	8,322.8	8,567.0
80102 Туслах үйл ажиллагааны зардал	0.0	0.0	1,220.8	244.0
80103 Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	485.6	472.7	472.7	556.2
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	0.0	0.5	0.5	0.0
80227 Лабораторийн итгэмжлэл	13.8	14.1	14.1	15.1
80312 Сургалт семинар	55.0	49.5	49.5	99.5
80509 Гадаадын болон олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	205.4	313.2	313.2	349.2
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	395.3	420.0	420.0	409.8
80812 Бүтцийн өөрчлөлтөөр чөлөөлөгдсөн албан хаагчид олгох тэтгэмж	25.6	0.0	0.0	0.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	211.2
82533 Сайн малчны шагнал	277.0	277.0	277.0	277.0
82539 Хөнгөн үйлдвэрийн үндэсний хөтөлбөрүүд	0.0	62.7	62.7	0.0
83112 Хөтөлбөр төслийн дотоод урсгал зардал	328.4	325.1	325.1	325.1
83201 Ангилагдаагүй бусад зориулалт, арга хэмжээ	0.1	0.0	0.0	0.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	10,321.0	10,257.6	11,478.3	11,054.1
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	10,136.4	10,086.4	11,307.2	10,887.4
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	184.6	171.2	171.2	166.7
Орон тоо - Төрийн албаны ангиллаар	706	706	706	706

Хөдөө аж ахуй, газар тариалангийн бодлого удирдлага хөтөлбөрт дараах төсөвт байгууллагуудын үйл ажиллагаа хамаарна.

Хүснэгт №249. Хөдөө аж ахуй, газар тариалангийн бодлого удирдлага хөтөлбөрт хамаарах төсөвт байгууллага /сая төгрөг/

Хөтөлбөрт хамаарах төсөвт байгууллага	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	10,321.0	10,257.6	11,478.3	11,054.1
00539 Аймаг, нийслэлийн мал эмнэлгийн газар	512.6	500.6	500.6	630.9
00547 Хөдөө аж ахуйн газар	6,184.8	6,196.8	6,196.8	6,387.6
09798 Мал эмнэлэг, үржлийн газар	344.8	286.0	286.0	294.7
10082 Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам	3,278.9	2,884.2	4,105.0	3,324.7
10696 Халх-гол бүтээн байгуулалтын бүс	0.0	390.0	390.0	416.3

Хөтөлбөр 5 : Хөнгөн үйлдвэрийг хөгжүүлэх

Хөнгөн үйлдвэрийг хөгжүүлэх хөтөлбөрийн хүрээнд үндэсний үйлдвэрлэлийг дэмжих сурталчлах арга хэмжээнд 495.0 сая төгрөгийн зардлыг тусгалаа.

Хүснэгт №250. Хөнгөн үйлдвэрийг хөгжүүлэх /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Хөдөө аж ахуй, газар тариалангийн судалгаа шинжилгээ (70806)	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	0.0	432.3	432.3	495.0
82539 Хөнгөн үйлдвэрийн үндэсний хөтөлбөрүүд	0.0	432.3	432.3	495.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	0.0	432.3	432.3	495.0
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	0.0	432.3	432.3	495.0
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	0.0	432.3	432.3	495.0
10082 Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам	0.0	432.3	432.3	495.0

Хөтөлбөр 6 : Жижиг, дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих (72101)

Жижиг, дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих хөтөлбөрийн хүрээнд 2018 онд дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ. Үүнд;

1. Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн үндсэн үйл ажиллагааны зардалд 301.8 сая төгрөг;
2. Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн зээлийн эргэн төлөлтийн орлогоос санхүүжих хөнгөлөлттэй зээлийн эх үүсвэрт 27,200.0 сая төгрөг, улсын төсвөөс санхүүжих хөнгөлөлттэй зээлийн эх үүсвэрт 8,578.7 сая төгрөг;
3. Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангаас улсын төсөвт буцаан төвлөрүүлэх дамжуулан зээлийн эргэн төлөлт 52,000.0 сая төгрөг;
4. Бүтээгдэхүүнийг сурталчлах, зах зээлийг өргөтгөх зорилгоор “Монголд үйлдвэрлэв-Цагаан сар”, “Бүтээлч Монгол”, “Үндэсний нэрийн бүтээгдэхүүн шалгаруулах” үзэсгэлэн худалдаа зохион байгуулах арга хэмжээнд зориулж 198.0 сая төгрөг;
5. Монголд үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүнийг олон улсад сурталчлах, олон улсын үзэсгэлэнд оролцох арга хэмжээнд 180.0 сая төгрөг;
6. Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн авлага барагдуулах арга хэмжээнд 325.6 сая төгрөг
7. Бусад үйл ажиллагааны зардалд 701.7 сая төгрөг.

Хүснэгт №251. Жижиг, дунд үйлдвэрийг дэмжих хөтөлбөр /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих (72101)	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
---	--------------	--------------	-------------	---------------

Зориулалт арга хэмжээгээр	4,842.7	-1,032.3	-1,032.3	-14,514.2
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	2.6	324.3	324.3	301.8
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	58.0	0.0	0.0	30.0
80218 Улс орноо гадаадад сурталчлах	54.2	49.5	49.5	180.0
80229 Шийдвэр гүйцэтгэлийн үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	325.6
80312 Сургалт семинар	50.0	0.0	0.0	50.0
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	0.0	46.6	46.6	0.0
80812 Бүтцийн өөрчлөлтөөр чөлөөлөгдсөн албан хаагчид олгох тэтгэмж	58.5	0.0	0.0	0.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал			0.0	7.2
81404 Дамжуулан зээлдүүлсэн зээл	-51,870.0	-52,000.0	-52,000.0	-52,000.0
81405 Дотоод эх үүсвэрээс олгох зээл	55,700.0	49,800.0	49,800.0	35,778.7
82540 "Монголд үйлдвэрлэв" үзэсгэлэн	149.9	198.0	198.0	198.0
82611 Жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих	639.5	549.3	549.3	614.5
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	4,842.7	-1,032.3	-1,032.3	-14,514.2
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	-19,841.8	366.3	366.3	8,882.9
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	76,554.5	50,601.4	50,601.4	28,602.9
37 Бусад эх үүсвэр	-51,870.0	-52,000.0	-52,000.0	-52,000.0
Орон тоо - Төрийн албаны ангиллаар	24	24	24	24
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	4,842.7	-1,032.3	-1,032.3	-14,514.2
09728 Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сан	56,712.7	50,601.4	50,601.4	37,188.8
09805 ЖДҮДСан ЗГ бонд, дамжуулан зээл	-51,870.0	-52,000.0	-52,000.0	-52,000.0
10082 Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам	0.0	366.3	366.3	297.0

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ САЙД

Эрчим хүчний сайдын багцын урсгал зардлыг 19,498.0 сая төгрөгөөр тооцож тусгалаа.

Хүснэгт №252. ТЕЗ-ын 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн зардлын тойм /сая төгрөг/

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ САЙД	2016 Гүйц	2017 год1	2017 ХБГ	2018 төсөл
Нийт	19,641.5	19,855.1	19,855.1	19,498.0
Эрчим хүчний бодлого удирдлага (70906)	19,641.5	19,855.1	19,855.1	19,498.0

Эрчим хүчний сайдын багцын урсгал зардлыг 19,498.0 сая төгрөгөөр тооцсон ба үүнээс цалин, НДШ-ийн зардалд 1,244.9 сая төгрөг, бараа үйлчилгээний бусад зардалд 1,032.8 сая төгрөг, татаас шилжүүлэгт 17,220.3 сая төгрөгийг тус тус тусгалаа.

Хүснэгт №253. ТЕЗ-ын нийт урсгал зардлын бүтэц /сая төгрөг/

ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ САЙД	Урсгал зардал	Үүнээс		
		Цалин НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
Нийт	19,498.0	1,244.9	1,032.8	17,220.3
Эрчим хүчний бодлого, удирдлага (70906)	19,498.0	1,244.9	1,032.8	17,220.3

Хөтөлбөр. Эрчим хүчний бодлого, удирдлага

Эрчим хүчний бодлого удирдлага хөтөлбөрийн хүрээнд эрчим хүч, дулааны алдагдлын татаасыг 17,150.0 сая төгрөг байхаар тооцлоо. Үүнээс цахилгаан дамжуулах системийн алдагдалд 9,600.0 сая төгрөг, дулааны станцын алдагдалд 5,400.1 сая төгрөг, дизелийн станцын алдагдалд 2,150.0 сая төгрөгийн татаасны зардлыг тус тус тусгалаа.

Харин Эрчим хүчний яамны үндсэн үйл ажиллагааны зардалд 1,467.9 сая төгрөг, хөтөлбөр төслийн дотоод урсгал зардалд 809.8 сая төгрөг, бусад урсгал зардалд 70.3 сая төгрөгийг тус тус тусгалаа.

Хүснэгт №254. Эрчим хүчний бодлого, удирдлага хөтөлбөр /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Эрчим хүчний бодлого, удирдлага (70906)	2016 Гүйц	2017 тод1	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	19,641.5	19,855.1	19,855.1	19,498.0
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	1,427.7	1,449.6	1,449.6	1,467.9
80213 Өмгөөлөл, хуулийн зөвлөхийн үйлчилгээний хөлс	9.6	9.9	9.9	0.0
80215 Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	50.9	0.0	0.0	0.0
80224 Зөвлөл, хороо, комиссын гишүүдийн ажлын хөлс	4.7	9.9	9.9	0.0
80305 Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	3.1	0.0	0.0	0.0
80312 Сургалт семинар	0.6	0.0	0.0	0.0
80401 Цахилгаан дамжуулах системийн алдагдалд олгох татаас	9,600.0	9,600.0	9,600.0	9,600.0
80402 Дулааны станцын алдагдалд олгох татаас	5,100.1	5,400.1	5,400.1	5,400.1
80411 Дизелийн станцын алдагдлын татаас	2,149.9	2,150.0	2,150.0	2,150.0
80509 Гадаадын болон олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	3.1	4.5	4.5	4.4
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	126.2	46.0	46.0	38.0
80812 Бүтцийн өөрчлөлтөөр чөлөөлөгдсөн албан хаагчид олгох тэтгэмж	15.4	0.0	0.0	0.0
80835 Сахилга хариуцлага, ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	27.9
83112 Хөтөлбөр төслийн дотоод урсгал зардал	1,150.3	1,185.1	1,185.1	809.8
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	19,641.5	19,855.1	19,855.1	19,498.0
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	19,641.5	19,855.1	19,855.1	19,498.0
Орон тоо - Албан тушаалаар	95	95	95	95
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагч	19,641.5	19,855.1	19,855.1	19,498.0
10075 Эрчим хүчний яам	19,641.5	19,855.1	19,855.1	19,498.0

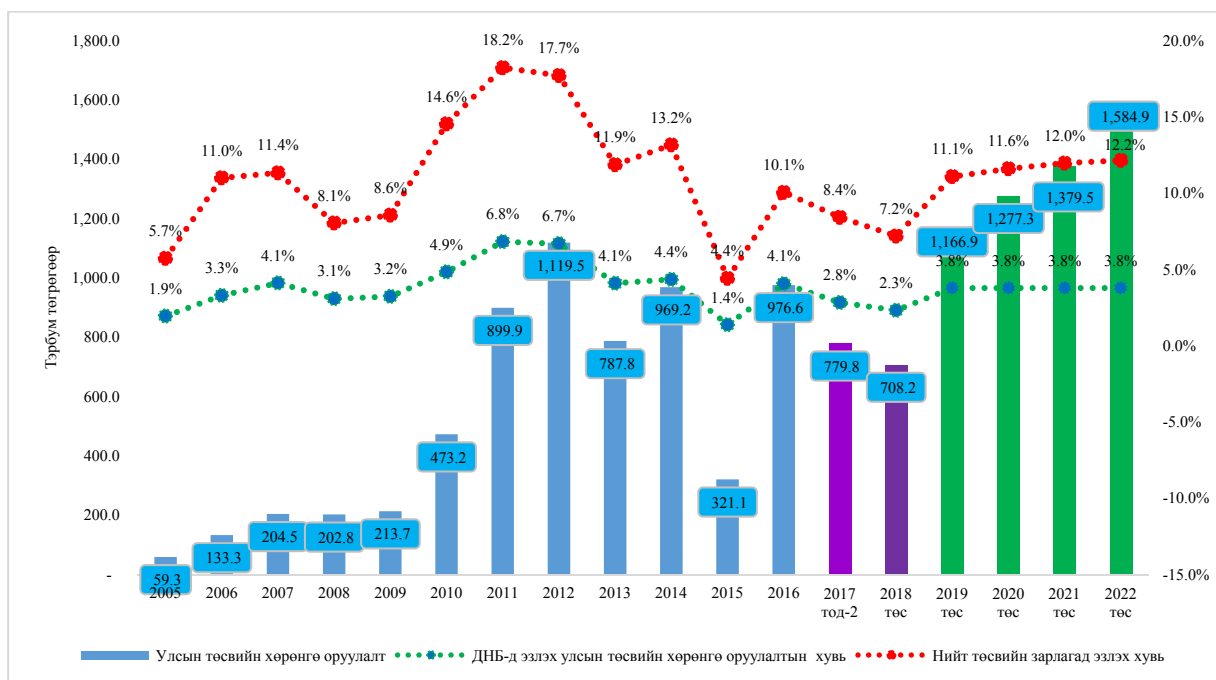
6. МОНГОЛ УЛСЫН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ТУХАЙ

6.1. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын гүйцэтгэл, төсөөлөл:

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт 2010-2014 оны хооронд өмнөх онуудтай харьцуулахад хурдацтай нэмэгдэж Дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 7 хувьд хүрч байсан ба энэ үед жилд хамгийн ихдээ 900 төсөл, арга хэмжээ шинээр эхлүүлж байсан. Энэ нь төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилт удаашрах, санхүүжилтийн зохистой хуваарилалтыг хангахад хүндрэл үүсгэж, төсөв, эдийн засгийн сөрөг үр дагаврыг бий болгож байсан. Олон улсын валютын сантай хамтран хэрэгжүүлж буй “Өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөр”-ийн хүрээнд тохиролцсон тооцооллын дагуу ирэх онуудад улсын төсвийн хөрөнгийн зардлын хэмжээ ДНБ-ний 3-4 хувийг эзлэхээр байгаа тул цаашид төсвийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээг оновчтой сонгох, тэдгээрийг үр ашгийг сайжруулах шаардлагатай байна.

6.2. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөлт, гүйцэтгэл, төсөөлөл: /2005-2022 он/

График № 1. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын 2005-2016 оны гүйцэтгэл, 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэл, 2018-2022 оны төсөөлөл

Монгол улсын 2018 оны төсвийн хөрөнгө оруулалтад баримталж буй бодлого:

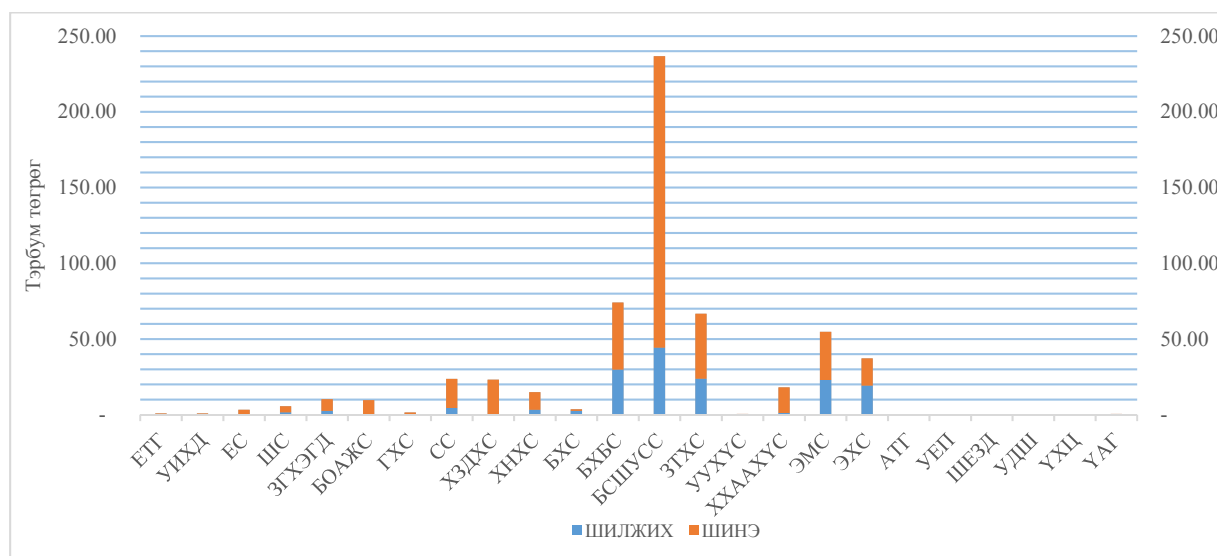
Улсын Их Хурлын тогтоолоор батлагдсан “Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030” хөтөлбөр, “Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр” болон “Монгол Улсын эдийн засаг, нийгмийг 2018 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл”-д тусгагдсан зорилтуудыг төсвийн хөрөнгийн хязгаар, төсвийн тусгай шаардлагад нийцүүлэн хэрэгжүүлэх зорилтыг дэвшүүлсэн.

Монгол Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын төслийг төсвийн тогтвортой байдал, төсвийн иж бүрэн, үнэн зөв байдлыг хангах, санхүү, төсвийн зохистой удирдлагыг хэрэгжүүлэх боломжийг бүрдүүлэх зарчмыг хангахын зэрэгцээ ОУВС-ийн “Өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөр”-ийн хүрээнд тохирсон макро эдийн засгийн тооцоолол, төсвийн орлого, зарлага, алдагдлын хэмжээнд суурилан боловсруулсан.

Монгол Улсын 2018 оны төсвийн төсөлд улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтын үр ашигтай байдлыг сайжруулах үүднээс (i) өмнөх онуудаас олон жил дамжин хэрэгжиж байгаа төсөл, арга хэмжээний үлдэгдэл санхүүжилтийг бүрэн тусгах, (ii) төрийн үйлчилгээг орон нутгийн иргэдэд хүртээмжтэй болгох нэн шаардлагатай төслүүдийг санхүүжүүлэх, (iii) нийгэм, эдийн засгийн тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэх төсөл, арга хэмжээг эхлүүлэх зарчмыг баримталсан.

Монгол Улсын 2018 оны төсвийн хөрөнгийн зардал нийт **708.2** тэрбум төгрөг байгаагаас барилга байгууламжийн зардалд **496.5** тэрбум төгрөг, их засварын зардалд **64.2** тэрбум төгрөг, тоног төхөөрөмжийн зардалд **53.2** тэрбум төгрөг, техник эдийн засгийн үндэслэл, зураг төсвийн зардалд **11.4** тэрбум төгрөг, барилга угсралтын ажил дуусч ашиглалтад орсон, аудитын дүгнэлт бүхийн концессын төслүүдийн гэрээнд тусгагдсан эргэн төлөлт болох **82.9** тэрбум төгрөгийг тус тус төлөвлөсөн.

График № 2. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалт төсвийн ерөнхийлөн захирагчдаар

Төсвийн ерөнхийлөн захирагчдын багцыг авч үзвэл Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайд, Барилга, хот байгуулалтын сайд, Зам, тээврийн хөгжлийн сайд болон Эрүүл мэндийн сайд нарын багцын төсөл, арга хэмжээ нийт хөрөнгө оруулалтын 60 хувийг эзэлж байна.

Улсын төсвийн 2018 оны хөрөнгө оруулалтын онцлох төсөл, арга хэмжээ:

Төсвийн хөрөнгө оруулалтын төлөвлөлтөд дараах онцлог арга хэмжээнүүдийг тусгасан. Үүнд:

1. Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт туссан “Боловсролын үйлчилгээг тэгш, хүртээмжтэй болгох”, “Хүүхэд бүр цэцэрлэгт” хөтөлбөрийг

хэрэгжүүлэх, анги дүүргэлт өндөртэй сургууль, цэцэрлэгийн ачааллыг бууруулж, 3 ээлжтэй сургуулийг 2 ээлжид шилжүүлэх зорилтыг хэрэгжүүлэхээр 2018 онд боловсролын салбарт онцгой анхаарал хандуулсан. Хот суурин газарт хүүхэд бүр цэцэрлэгт хамрагдах боломжийг бий болгох, сургуулийн ачааллыг бууруулах, сургуулийн дотуур байрны орчин нөхцөлийг сайжруулах, сургууль, цэцэрлэгийн 80 хувиас дээш гүйцэтгэлтэй дутуу барилгын санхүүжилтийг шийдвэрлэж ашиглалтад оруулах зорилт дэвшүүлсэн. 3 ээлжээр хичээллэж буй сургуулиудыг 2 ээлжид шилжүүлэх, цэцэрлэгийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх зорилтыг улсын төсвийн болон гадаад зээл, тусламжийн санхүүжилтээр хэрэгжүүлнэ. Үүнд, улсын төсвөөс боловсролын салбарт нийт 237.7 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийхээр төлөвлөснөөс улсын хэмжээнд 59 сургуулийг шинээр барьж эхлүүлэхэд 61.2 тэрбум төгрөг, 90 цэцэрлэгийг шинээр барьж эхлүүлэхэд 62.4 тэрбум төгрөгийг тус тус төлөвлөж, Улаанбаатар хотын 7 дүүрэгт 37 сургууль, 51 цэцэрлэг, орон нутагт 22 сургууль, 39 цэцэрлэгийн барилгын санхүүжилтийг тусгасан. Мөн АХБ-ны 50 сая ам.долларын хөнгөлөлттэй зээлийн болон БНХАУ-ын Засгийн газрын 300 сая юанийн буцалтгүй тусламжийн эх үүсвэрийг дайчилж, 2019-2020 оны хичээлийн жилд ерөнхий боловсролын сургууль, цэцэрлэгийн тэгш хүртээмжийг хангана.

2. Өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, оношлох, эмчилгээ үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ. Эрүүл мэндийн салбарын хөрөнгө оруулалтын үр ашгийг дээшлүүлэх, анхан шатны тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг орон нутагт нэмэгдүүлэх зорилтын хүрээнд 2018 онд эрүүл мэндийн салбарт 55.5 тэрбум төгрөгийн хөрөнгийн зардал төлөвлөсөн.

Орон нутагт бүсийн оношилгоо, эмчилгээний төвүүдийн барилга болон барилгын өргөтгөлийн ажлыг үргэлжлүүлэхэд 12.1 тэрбум төгрөг, аймгийн нэгдсэн эмнэлгүүдэд яаралтай түргэн тусламжийн хүчилтөрөгчийн станцыг барих ажлыг улсын хэмжээнд хэрэгжүүлэхэд нийт 11.2 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий төслийг эхлүүлэхэд 2018 онд 1.5 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг тус тус тусгасан нь хүн амд эрүүл мэндийн үйлчилгээг шуурхай, хүртээмжтэй хүргэх, эмнэлгүүдийн урсгал зардлыг багасгах, иргэдийн эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ авах зардал, чирэгдлийг бууруулах ач холбогдолтой юм.

Гадаадын хөнгөлөлттэй эх үүсвэр болон улсын төсвийн хөрөнгөөр хамтран санхүүжүүлж байгаа Үндэсний оношилгоо, эмчилгээний төв, Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн эмнэлгийн барилгыг 2018 онд тус тус ашиглалтад оруулахаар төлөвлөсөн.

Улсын томоохон эмнэлгүүд болон аймаг, дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг, сумын эрүүл мэндийн төвүүдийг нарийн мэргэжлийн оношилгоо, эмчилгээний орчин үеийн тоног төхөөрөмж, техник хэрэгслээр ээлж дараалалтай хангах бодлого баримтлан 2018 онд 9.8 тэрбум төгрөг төлөвлөснөөс Улсын гуравдугаар төв эмнэлгийн соронзон резонанст томограф /MRI/, ангиографийн тоног төхөөрөмжийн зардлыг тусгасан.

3. Улаанбаатар хотын цэвэрлэх байгууламжийг үе шаттай шинэчлэх ажлыг эрчимжүүлнэ. Төв цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлтийн ажлыг урт хугацаат хөнгөлөлттэй эх үүсвэрээр шийдвэрлэхээр төлөвлөн ажиллаж байна. Шинэ цэвэрлэх

байгууламж ашиглалтад орох хүртэл хугацаанд одоогийн цэвэрлэх байгууламжийн хуримтлагдсан лагийн ариутгал, халдваргүйтгэл хийх, хөрсжүүлэн нөхөн сэргээх, үнэргүйжүүлэхэд нийт 35.0 тэрбум төгрөгийн өртөг бүхий төсөл, арга хэмжээг үе шаттай хэрэгжүүлэхэд 2018 онд 10.0 тэрбум төгрөг тусгав.

4. **Өсөн нэмэгдэж буй цахилгаан, дулааны эрчим хүчний хэрэглээний найдвартай ажиллагааг хангана.** Эрчим хүчний салбарт 37.1 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг төлөвлөсөн. БНХАУ-ын Засгийн газрын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжиж буй Эрдэнэтийн дулааны цахилгаан станцын өргөтгөл, Улаанбаатар-Мандалговийн цахилгаан дамжуулах агаарын шугам барих ажлын монголын талын хөрөнгө 4.4 тэрбум төгрөг тусгаж төслүүдийн хэрэгжилтийг саадгүй эхлүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлсэн. Мөн "Монгол Улсын эрчим хүчний нэгдсэн систем" хөтөлбөрийн хүрээнд бүс нутгийн эрчим хүчний хангамжийг сайжруулах, эрчим хүчний шинэ эх үүсвэр болон цахилгаан дамжуулах агаарын шугамын шинэчлэлт, сум, суурин газрыг төвлөрсөн болон сэргээгдэх эрчим хүчний эх үүсвэрээр хангахад нийт 12.3 тэрбум төгрөгийн нэмэлт санхүүжилтийг тусгасан.

5. **Улаанбаатар хотын шинэ нисэх буудлыг ашиглалтад оруулна.** Төв аймгийн Сэргэлэн суманд “Улаанбаатар хотын Олон улсын нисэх онгоцны шинэ буудал барих” төслийг хэрэгжүүлж 2018 онд ашиглалтад бүрэн оруулна. Нисэх буудлын барилга байгууламж, тоног төхөөрөмжийг 2017 онд улсын комисс хүлээн авсан бөгөөд Улаанбаатар-Шинэ нисэх буудал чиглэлийн олон улсын стандартад нийцсэн хурдны замын барилгын ажлыг 2018 оны 10 дугаар сард дуусгана.

Монгол Улсын 2018 оны төсвийн төсөлд нисэх буудлын үйлчилгээний барилга, ачаа шуудан үйлчилгээний барилга, захиргааны барилгуудыг ашиглалтад оруулах, мөн тус барилгуудын гадна талбайн тохижилт, дулааны станцын нүүрс тээврийн хатуу хучилттай авто зам болон нэн шаардлагатай тоног төхөөрөмжийн зардалд 12.2 тэрбум төгрөгийг тусгасан. Шинэ нисэх буудлыг барьснаар агаарын тээврийн үйлчилгээнд тулгарч байгаа хүндрэлүүдийг арилгах, агаарын тээвэрлэлтийг тогтворжуулах, агаарын тээврийн салбарын эдийн засгийн өсөлт, хөгжлийг дэмжих, иргэний агаарын тээврийн салбарын орлогыг нэмэгдүүлэх зэрэг эерэг нөлөөлөл үзүүлнэ.

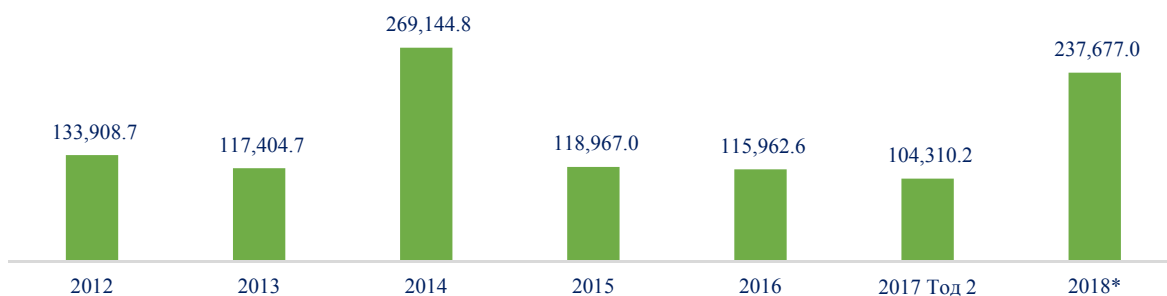
6.3.УЛСЫН ТӨСВИЙН 2018 ОНЫ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ /Салбараар/

Нэг. Нийгмийн салбар

1.1.Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын салбар

Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн “3.2.2.“Хүүхэд бүр цэцэрлэгт” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж хот суурин газарт хүүхэд бүр цэцэрлэгт хамрагдах боломжийг бий болгоно”, “3.2.3.Анги дүүргэлт хэт өндөртэй сургууль, цэцэрлэгийн ачааллыг бууруулж, 3 ээлжтэй сургуулийг 2 ээлжид шилжүүлнэ”, “3.2.6.Сурагчид дотуур байрандаа эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах нөхцөлийг сайжруулж, бага ангийн 6-8 настай хүүхдэд зориулсан асаргаа, халамж, хөгжлийн үйлчилгээтэй болгоно” гэж тусгасан зорилтуудыг хангаж ажиллахаар 2018 оны төсвийн хөрөнгө оруулалтын төсөлд боловсролын салбарт онцгой анхаарал хандуулсан.

График № 3. Боловсролын салбарын хөрөнгө оруулалт, 2018 оны төсөл /сая төгрөг/

Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын салбарт 2018 онд 237.7 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээ тусгаснаас боловсролын салбарт 182.1 тэрбум төгрөг, соёлын салбарт 30.5 тэрбум төгрөг, спортын салбарт 15.3 тэрбум, салбарын хэмжээнд их засвар, тоног төхөөрөмжийн зардалд 9.8 тэрбум төгрөг тус тус төлөвлөсөн.

1.1.1. Ерөнхий боловсролын сургууль

Ерөнхий боловсролын сургуулийн хүрэлцээ, ачаалал Улаанбаатар хотод нэн тулгамдсан асуудал хэвээр байна. Нийслэлд төрийн өмчийн 141 сургуульд 208 мянган хүүхэд хамрагдаж байгаагаас 2016-2017 оны хичээлийн жилд 31 сургуулийн 8 мянган сурагч 3 дахь ээлжид хичээллэсэн байна. Улаанбаатар хотын төрийн өмчийн сургуульгүй 46 хороонд оршин сууж буй 27 мянган хүүхэд бусад хороо, дүүргийн сургуульд хамрагдаж байгаа, мөн зарим сургуулиудын хэт өндөр ачаалалтай үйл ажиллагаа явуулж буйг харгалзан тэргүүн ээлжид нийслэлийн 7 дүүрэгт 29,544 суудал бүхий 37 сургуулийн барилга, барилгын өргөтгөлийг 2018 онд эхлүүлэхээр төлөвлөсөн.

Мөн хөдөө орон нутгийн сургуулиудын барилгын насжилт болон чанар ашиглалтын шаардлага хангахгүй болсныг харгалзан 24 сургуулийн барилга, барилгын өргөтгөлийг эхлүүлнэ. 2018 онд эхлүүлэх хөрөнгө оруулалтын үр дүнд улсын хэмжээнд 11 сургуулийн барилга, барилгын өргөтгөл, 2019 онд 60 сургуулийн барилга, барилгын өргөтгөл тус тус ашиглалтад орно.

1.1.2. Сургуулийн өмнөх боловсрол

2017-2018 оны хичээлийн жилд сургуулийн өмнөх боловсролын хамран сургалт 80.9 хувьтай байгаа бөгөөд орон нутагт 48 мянган хүүхэд, нийслэлд 15 мянган хүүхэд сургуулийн өмнөх боловсролд хамрагдахгүй байна.

“Хүүхэд бүр цэцэрлэгт” хөтөлбөрийн хүрээнд 2018 онд 90 цэцэрлэгийн барилга шинээр барьж эхлүүлэхэд 62.4 тэрбум төгрөгийг төлөвлөснөөс Улаанбаатар хотод зураг төсөв, газрын асуудал шийдвэрлэгдсэн 51 цэцэрлэг, орон нутагт 39 цэцэрлэгийн барилгын хөрөнгө оруулалтыг тусгасан. 2018 онд улсын хэмжээнд 17 цэцэрлэгийн барилга, барилгын өргөтгөл, 2019 онд 78 цэцэрлэгийн барилга, барилгын өргөтгөл тус тус ашиглалтад орно.

1.1.3. Сургуулийн дотуур байр

Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт туссан “дотуур байрны хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, хүүхдийн ая тухтай сурч, боловсрох орчин, нөхцөлийг хангах” зорилтын хүрээнд улсын төсвийн хөрөнгөөр нийт 1,645 хүүхдийн багтаамжтай 13 сургуулийн дотуур байрын барилгыг 2018 онд эхлүүлж ирэх онуудад ашиглалтад оруулахаар төлөвлөснөөс орон нутагт 2018 онд 3 дотуур байрын барилга, 2019 онд 10 дотуур байрын барилга ашиглалтад орно.

1.1.4. Соёл урлаг

Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан “Хөдөө орон нутагт хэрэгцээ, шаардлага, үйлчилгээний чанар, үр дүнтэй уялдуулан соёл урлагийн барилга байгууламжийг барих ажлыг үе шаттай зохион байгуулах” зорилтын хүрээнд 2018 онд соёл, урлагийн салбарт нийт 30.3 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтыг тусгасан.

Хэнтий аймгийн Ханхэнтий чуулгын барилга, Төв аймгийн 800 суудал бүхий Хөгжимт драмын театрын барилга, нийслэлийн Хан-Уул дүүрэгт Соёлын өвийн төвийн барилга, Увс аймгийн Баруун Монголын уламжлалт соёлын төвийн барилга, Өмнөговь, Өвөрхангай аймгийн соёлын төвийн барилгуудыг 2018 онд ашиглалтад оруулна. Ирэх онд Үндэсний номын сангийн барилга, Завхан, Архангай аймгийн Хөгжимт драмын театрын барилгын ажлыг үргэлжлүүлнэ. Орон нутагт 2018 онд 5 соёлын төвийн барилга, 2019 онд 25 соёлын төвийн барилга ашиглалтад орно.

1.1.5. Дээд боловсрол

Хөдөө аж ахуйн их сургуулийн хичээлийн 2 дугаар байр, АШУҮИС-ийн Говь-Алтай аймаг дахь Анагаах ухааны сургуулийн байрны барилга мөн Япон Улсын Засгийн газрын буцалтгүй тусламж болон улсын төсвийн хөрөнгөөр хамтран санхүүжүүлж буй Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн барилга 2018 онд ашиглалтад орно.

1.1.6. Спорт

Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан “Нийтийн биеийн тамирын нийгмийн орчин, үйлчилгээг боловсронгуй болгох, тамирчдын бэлтгэл сургуулилт хийх таатай орчин нөхцөлийг бүрдүүлэх, биеийн тамир, спортын дэд бүтцийг сайжруулан нийтийн биеийн тамир, спортын үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх” зорилтын хүрээнд 2018 оны төсвийн хөрөнгө оруулалтын төсөлд спортын салбарт 15.4 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг тусгасан.

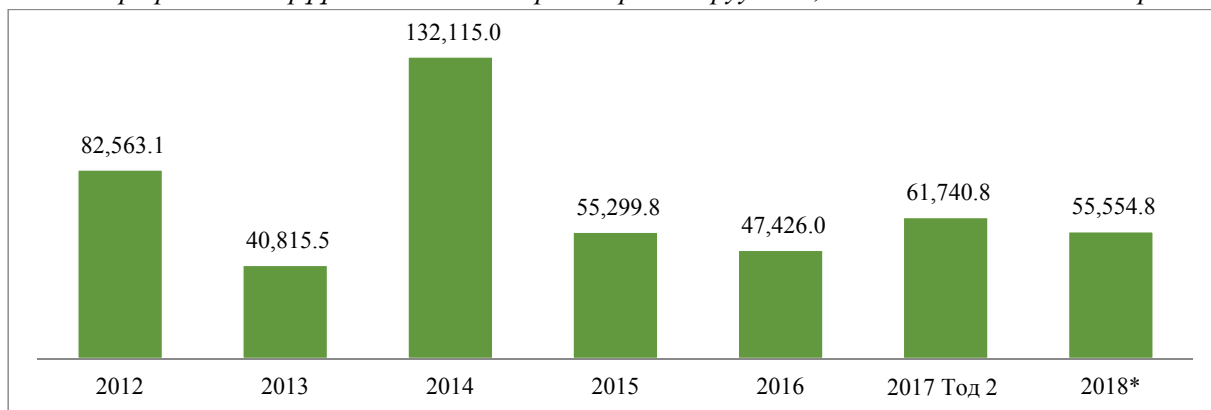
Улаанбаатар хотын 5 дүүрэгт баригдаж байгаа спорт цогцолборуудаас Баянгол, Баянзүрх дүүрэгт байрлах нийт 1700 суудлын хүчин чадалтай спорт цогцолборууд, Ховд аймгийн Манхан суманд баригдаж байгаа 500 суудалтай спорт цогцолбор 2018 онд ашиглалтад орно. Мөн орон нутагт шинээр 5 спорт заал, цогцолборын санхүүжилтэд 3.5 тэрбум төгрөгийг тусгасан.

1.2. Эрүүл мэндийн салбар

Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан “Төрөөс эрүүл мэндийн талаар баримтлах бодлогыг боловсруулж, хүн амыг аливаа өвчнөөс

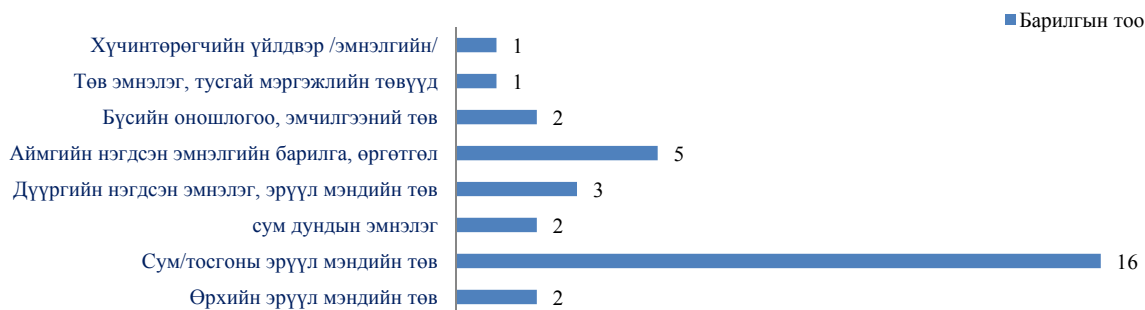
урьдчилан сэргийлэх, оношлох, эмчилгээ үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг дээшлүүлэх, нийгмийн эрүүл мэндэд чиглэсэн тусламж үйлчилгээг эрс сайжруулах, эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний чанар хүртээмжийг дээшлүүлэх” зорилтын хүрээнд 2018 оны төсвийн хөрөнгө оруулалтын төсөлд эрүүл мэндийн салбарт 55.5 тэрбум төгрөгийн төсөл, арга хэмжээг төлөвлөсөн.

График № 4. Эрүүл мэндийн салбарын хөрөнгө оруулалт, 2018 оны төсөл /сая төгрөг/

Эрүүл мэндийн салбарын 2018 оны хөрөнгө оруулалтыг ангиллаар нь авч үзвэл барилга байгууламжийн зардалд 40.9 тэрбум төгрөг, тоног төхөөрөмжийн зардалд 9.8 тэрбум төгрөг, их засварын зардалд 4.8 тэрбум төгрөг тусгасан.

График № 5. Объектын төрлөөр

Хүн амын эрүүл мэндийг сахин хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх, эмнэлгийн үйлчилгээг иргэдэд ойртуулах, хүртээмжтэй, шуурхай болгох зорилгоор эмчилгээ, үйлчилгээний стандарт, шаардлага хангасан зориулалтын барилга байгууламжаар хот, хөдөөгийн эрүүл мэндийн байгууллагуудыг ээлж дараалалтай хангахаар төлөвлөж байна. Эрүүл мэндийн салбарын 2018 оны төсвийн хөрөнгө оруулалтын онцлог нь:

- Хүн амд эрүүл мэндийн үйлчилгээг шуурхай, хүртээмжтэй болгох, эрүүл мэндийн салбарын барилга байгууламжийг улсын болон олон улсын жишигт хүргэх
- Хүчилтөрөгч байрлуулах, үйлдвэрлэх станцыг аймгуудад байгуулж эхлэх
- Ашиглалтын хугацаа дууссан, чанар муудсан эрүүл мэндийн төвүүдийг өргөтгөх, шинээр барих

- Төв эмнэлэг, тусгай мэргэжлийн төв, лаборатори, оношилгоо эмчилгээний төвүүдийг 2019 онд ашиглалтад оруулахаар тусгасан.

Мөн 2018 онд Анагаахын шинжлэх ухааны үндэсний их сургуулийн эмнэлэг, Үндэсний оношилгоо, эмчилгээний төв ашиглалтад орох бөгөөд Халдварт өвчин судлалын үндэсний төвийн лабораторийн барилга, Геронтологийн төвийн барилгын ажлыг үргэлжлүүлж, Азийн хөгжлийн банктай хамтран хэрэгжүүлж буй “Эрүүл мэндийн салбарын хөгжил хөтөлбөр”-ийн хүрээнд Улаанбаатар хотын Сонгинохайрхан дүүргийн нэгдсэн эмнэлгийн барилга болон Бельгийн Вант Улсын Засгийн газартай хамтран хэрэгжүүлж буй "Баруун бүсийн эмчилгээ, оношилгооны төвийг сайжруулах" төсөлд улсын төсвөөс нийт 3.9 тэрбум төгрөгийг тусгасан.

Дорноговь аймгийн Сайншанд сумын 50 ортой төрөх эмнэлгийг ашиглалтад оруулж, Ховд аймгийн Булган сумын 50 ортой нэгдсэн эмнэлэг, говийн бүсийн оношилгоо, эмчилгээний төвийн барилгын ажлыг үргэлжлүүлж, Дархан-Уул аймгийн төрөх эмнэлгийн барилгын өргөтгөл, Булган аймгийн халдварт, сүрьеэгийн 30 ортой эмнэлэг, Баянхонгор аймгийн 50 ортой хүүхдийн эмнэлгийг тус тус шинээр эхлүүлэхээр төлөвлөсөн.

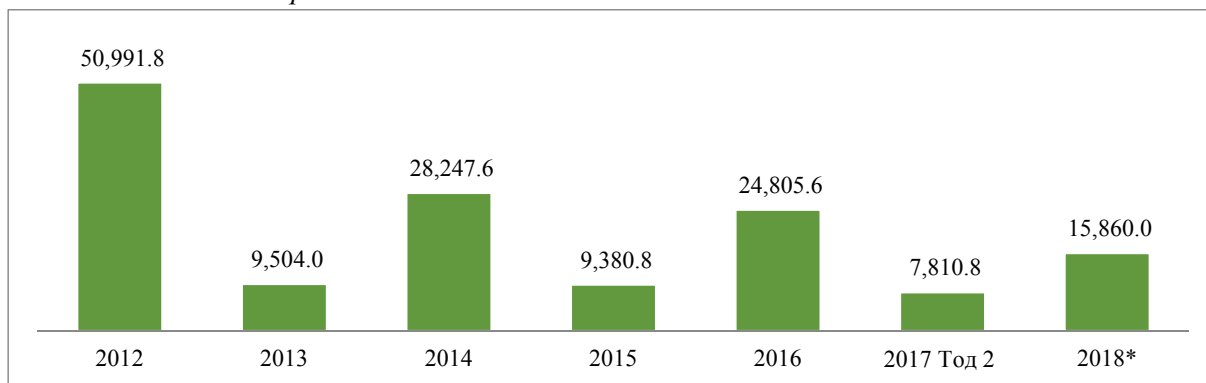
Орон нутагт Архангай, Баян-Өлгий, Баянхонгор, Дундговь, Говь-Алтай, Өвөрхангай, Сэлэнгэ, Төв аймгийн сумын эрүүл мэндийн төв болон нийслэлийн Сонгинохайрхан дүүрэг, Хан-Уул дүүргүүдийн эрүүл мэндийн төвүүд 2018 онд ашиглалтад орно. Нийслэлийн Чингэлтэй дүүрэгт эрүүл мэндийн төвийн амбулаторийг эмчилгээ, оношилгооны төв болгон шинэчлэх ажлыг эхлүүлнэ. Мөн Говь-Алтай, Ховд, Завхан, Сүхбаатар, Архангай аймгуудад сумын эрүүл мэндийн төвийн барилгын ажлуудыг шинээр эхлүүлнэ.

Улсын томоохон эмнэлгүүд болон аймаг, дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг, сумын эрүүл мэндийн төвүүдийг нарийн мэргэжлийн оношилгоо, эмчилгээний орчин үеийн тоног төхөөрөмж, техник хэрэгслээр ээлж дараалалтай хангах чиглэл баримтлан 2018 онд 9.8 тэрбум төгрөг төлөвлөсөн. Энэхүү арга хэмжээний хүрээнд Улсын гуравдугаар төв эмнэлгийн соронзон резонанст томограф (MRI), ангиографийн тоног төхөөрөмж болон 2017 онд ашиглалтад орсон Төрийн тусгай албан хаагчдын нэгдсэн эмнэлгийг тоног төхөөрөмжөөр хангана.

1.3.Хөдөлмөр, нийгмийн хамгаалал

Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн “3.3.Хүн амын хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлж, нийгмийн хамгааллыг сайжруулах чиглэлээр арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх”, “3.4.Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн чиглэлээр монгол гэр бүлийн үнэт зүйлсийг бэхжүүлж, бат бөх хариуцлагатай гэр бүлийг дэмжин, хүүхдийн эрхийг дээдэлж, залуучуудыг хөгжих, суралцах, хөдөлмөрлөх таатай орчин нөхцөлөөр хангана” гэсэн зорилтыг хангаж ажиллахаар Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын салбарт 2018 онд 15.8 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтыг төлөвлөснөөс барилга байгууламжийн зардалд 11.0 тэрбум төгрөг, их засварын зардалд 3.0 тэрбум төгрөг, тоног төхөөрөмжийн зардалд 1.8 тэрбум төгрөгийн төсөл, арга хэмжээг төлөвлөсөн.

График № 6. Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын салбарын хөрөнгө оруулалт, 2018 оны төсөл /сая төгрөг/

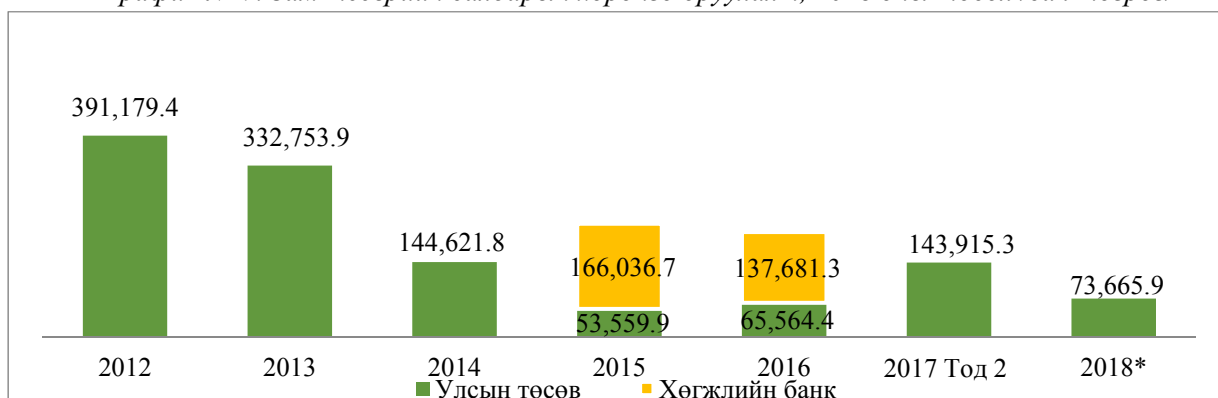
Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын салбарын хувьд 2018 онд ахмад настны асрамж, халамжийг сайжруулах, чөлөөт цагийг зөв боловсон өнгөрүүлэх, ахмад настан залуу үеийг холбох, хүүхэд залуучуудыг сурган хүмүүжүүлэх боломжийг бүрдүүлэхэд зориулж Улаанбаатар хотын 1 дүүрэг, 4 аймгийн 5 суманд ахмадын өргөөний барилга барихад 2.0 тэрбум төгрөг, хүүхэд хамгаалал, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд, иргэдийн хөгжлийн төвүүдийн барилга, тохижилтын ажилд 4.3 тэрбум төгрөгийг тусгасан.

Хоёр. Дэд бүтэц, бүтээн байгуулалтын салбар

2.1. Авто зам

Зам, тээврийн салбарт 2018 онд хэрэгжүүлэх хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний жагсаалтыг “Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030”, “Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”, Монгол Улсын 2018 оны эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэл болон салбарын бодлого, холбогдох бусад хөтөлбөрт нийцүүлэн боловсруулсан. Тус салбарт нийт 73.7 тэрбум төгрөгийн төсөл, арга хэмжээг тусгаснаас авто зам, гүүрний хөрөнгө оруулалт, их засварт 63.2 тэрбум төгрөг, тээврийн салбарт 10.5 тэрбум төгрөгийг тусгасан.

График № 7. Зам тээврийн салбарын хөрөнгө оруулалт, 2018 оны төсөл /сая төгрөг/

Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан “Олон улс, хот хоорондын болон орон нутгийн чанартай авто замын сүлжээн дэх хатуу хучилттай авто замын сүлжээг өргөтгөж, бүх аймгийн төвийг нийслэл хоттой хатуу хучилттай авто замаар холбож дуусгах” ажлын хүрээнд Ховд, Баян-Өлгий аймгийг холбох 189 км хатуу хучилттай авто зам болон “Баруун бүсийн босоо тэнхлэгийн авто зам төсөл”-ийн 103.3 км авто замын ажлын монголын талын хөрөнгөөр гүйцэтгэх төсөл, арга хэмжээнд 3.1

тэрбум, орон нутагт зайлшгүй шаардлагатай авто зам болон гүүрний санхүүжилтэд 40.6 тэрбум, улсын чанартай авто замын засвар арчлалтад 16.0 тэрбум төгрөгийг тус тус тусгасан.

2.2. Тээвэр

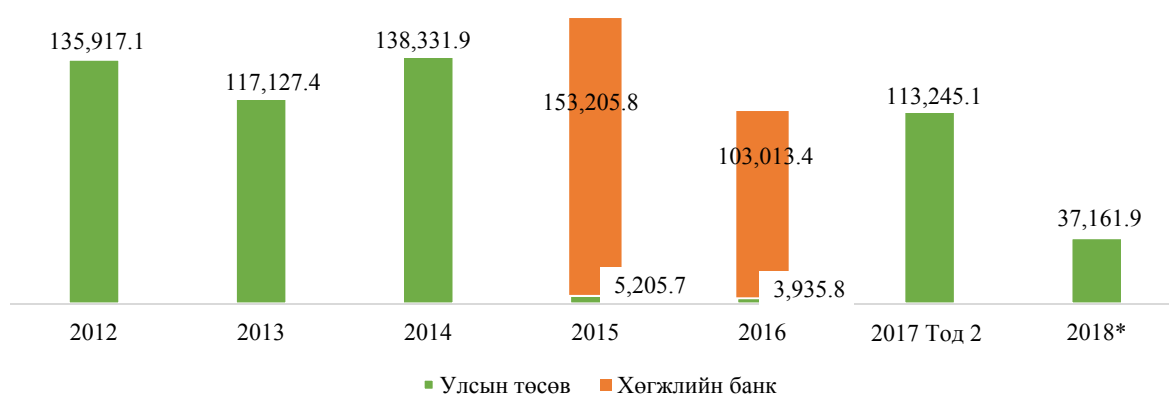
Төв аймгийн Сэргэлэн суманд “Улаанбаатар хотын Олон улсын нисэх онгоцны шинэ буудал барих” төслийг хэрэгжүүлж 2018 онд ашиглалтад бүрэн оруулна. Нисэх буудлын барилга байгууламж, тоног төхөөрөмжийг 2017 онд улсын комисс хүлээн авсан бөгөөд Улаанбаатар-Шинэ нисэх буудал чиглэлийн олон улсын стандартад нийцсэн хурдны замын барилгын ажлыг 2018 оны 10 дугаар сард дуусгана.

Монгол Улсын 2018 оны төсвийн төсөлд нисэх буудлын үйлчилгээний барилга, ачаа шуудан үйлчилгээний барилга, захиргааны барилгуудыг ашиглалтад оруулах, мөн тус барилгуудын гадна талбайн тохижилт, дулааны станцын нүүрс тээврийн хатуу хучилттай авто зам болон нэн шаардлагатай тоног төхөөрөмжийн зардлыг бүрэн тусгасан. Шинэ нисэх буудлыг барьснаар агаарын тээврийн үйлчилгээнд тулгарч байгаа хүндрэлүүдийг арилгах, агаарын тээвэрлэлтийг тогтворжуулах, агаарын тээврийн салбарын эдийн засгийн өсөлт, хөгжлийг дэмжих, иргэний агаарын тээврийн салбарын орлогыг нэмэгдүүлэх зэрэг эерэг нөлөөлөл үзүүлнэ.

2.3. Эрчим хүч

Засгийн газрын 180 дугаар тогтоолоор батлагдсан Монгол Улсын эрчим хүчний салбарын аюулгүй, найдвартай байдал, эрчим хүчний өсөн нэмэгдэж буй хэрэглээг хангах хүрээнд эрчим хүчний салбарт эхний ээлжид хэрэгжүүлэх хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээний санхүүжилтэд 37.2 тэрбум төгрөгийг төлөвлөсөн. Тухайлбал, БНХАУ-ын Засгийн газрын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжиж буй Эрдэнэтийн дулааны цахилгаан станцын өргөтгөл, Улаанбаатар-Мандалговийн 220 кВт-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам барих ажлын монголын талын хөрөнгө 6.4 тэрбум төгрөгийг тусгасан.

График № 8. Эрчим хүчний салбарын хөрөнгө оруулалт, 2018 оны төсөл /сая төгрөг/

2018 онд нийслэлийн гэр хорооллын хүчдэлийн уналттай болон шинэ суурьшлын бүсийн айл өрхүүдийг цахилгаанаар хангахад өнгөрсөн хугацаанд онцгой анхаарч 2016

онд 1562 айл, 2017 онд 6360 айлыг цахилгаан эрчим хүчинд холбосон бөгөөд 2018-2019 онд энэхүү арга хэмжээг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ.

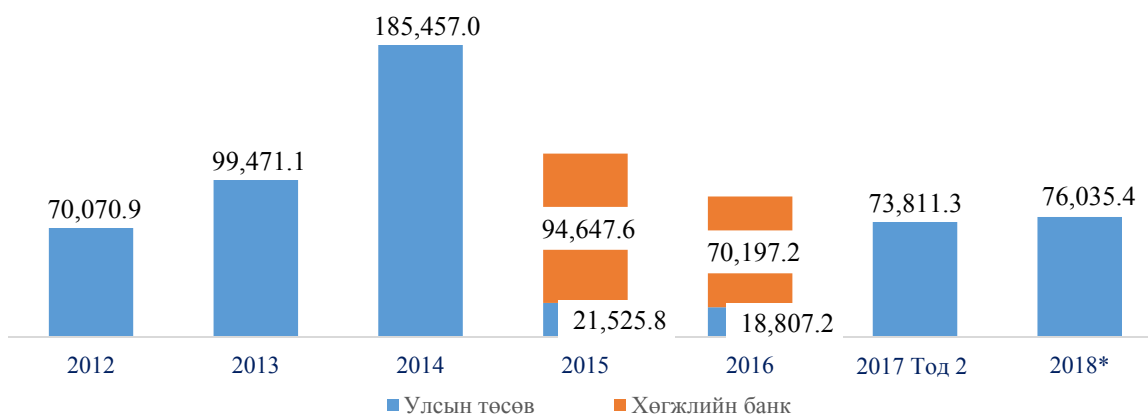
Түүнчлэн, Улаанбаатар хотын дулааны эх үүсвэрийн найдвартай байдлыг хангах, эрчим хүчний дулааны төв магистраль шугамын шинэчлэлт, их засвар, өргөтгөл хийх, нийслэлийн агаарын бохирдлыг бууруулах ажлын хүрээнд Сонгинохайрхан, Баянгол, Сүхбаатар, Баянзүрх, Хан-Уул дүүргийн нутаг дэвсгэрт байрлаж буй нийт 68 халаалтын зуухыг төвлөрсөн дулаанд холбохоор 3.9 тэрбум төгрөгийг тусгасан.

УИХ-ын 2007 оны 10 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Монгол Улсын эрчим хүчний нэгдсэн систем" хөтөлбөрийн хүрээнд бүс нутгийн эрчим хүчний хангамжийг найдваржуулах, эрчим хүчний шинэ эх үүсвэр болон цахилгаан дамжуулах агаарын шугамын шинэчлэлт, сум, суурин газрыг төвлөрсөн болон сэргээгдэх эрчим хүчний эх үүсвэрээр хангах ажлын хүрээнд нийт 12.3 тэрбум төгрөгийг тусгасан.

2.4. Барилга, хот байгуулалт:

Барилга, хот байгуулалтын салбарт 2018 онд 76.0 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг санхүүжүүлэхээр төлөвлөснөөс 70.7 тэрбум төгрөгийг барилга, байгууламж, 3.0 тэрбум төгрөгийг их засвар, 1.7 тэрбум төгрөгийг тоног төхөөрөмж худалдан авах, 0.6 тэрбум төгрөгийг техник, эдийн засгийн үндэслэл, зураг төсөв боловсруулахад тусгасан.

График № 9. Барилга, хот байгуулалтын салбарын хөрөнгө оруулалт, 2018 оны төсөл /сая төгрөг/

Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгагдсан “Хот, суурин газрын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөтэй уялдуулан гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалтаар Улаанбаатар хот болон бусад томоохон хот, суурин газрын цэвэрлэх байгууламжийг үе шаттай шинэчлэх ажлыг эрчимжүүлэх”, “Аймгийн төвүүдийн инженерийн шугам сүлжээний өргөтгөл, шинэчлэлтийн ажлыг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэх”, “Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийг бүрэн зурагжуулах, шинэчлэх, геодезийн нэгдсэн сүлжээг бий болгох замаар орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг нийтийн

хэрэглээнд нэвтрүүлэх” зэрэг томоохон зорилтуудын хүрээнд хэд хэдэн томоохон арга хэмжээг төлөвлөсөн.

Нийслэл, аймгийн төвийн орон сууцны хорооллын инженерийн шугам сүлжээний 18 төсөл, арга хэмжээ, сумын төвийн шинэчлэлт хөтөлбөрийн хүрээнд 4 аймагт инженерийн шугам сүлжээний ажлуудыг бүрэн дуусгаж ашиглалтад оруулах бөгөөд барилга, хот байгуулалтын салбарт шинээр 40.4 тэрбум төгрөгийн барилга байгууламжийн ажлыг эхлүүлэхээр төлөвлөж байна.

Улаанбаатар хотын Төв цэвэрлэх байгууламжийн өргөтгөл шинэчлэлтийн ажлыг хэрэгжүүлэх шаардлагатай бөгөөд эхний ээлжид Төв цэвэрлэх байгууламжийн лагийг цэвэрлэх, үнэргүйжүүлэх ажлын хүрээнд 2020 он хүртэл 35.0 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий ажлыг үе шаттай хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж 2018 онд 10.0 тэрбум төгрөгийг тусгаад байна. Уг ажил хийгдсэнээр нийслэлийн хүн амын ажиллаж, амьдрах таатай нөхцөлийг бүрдүүлэхээс гадна хүрээлэн буй байгаль орчны бохирдлыг бууруулна.

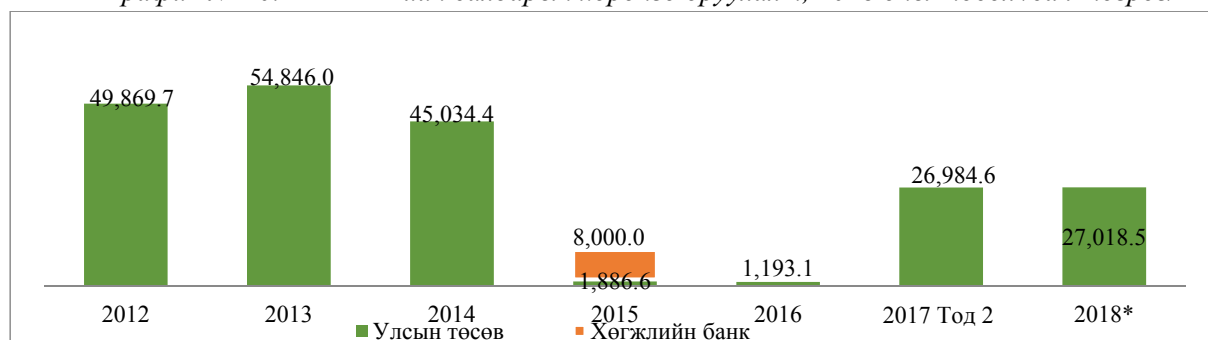
Улсын хэмжээнд 10.1 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий хог ангилах төвийг байгуулах ажлыг эхлүүлэхэд 1.0 тэрбум төгрөгийг тусгаснаар хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, ангилан ялгаж устгах ажил хийгдэж, хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд үзүүлэх хор нөлөөллийн эрсдэлийг бууруулна. Түүнчлэн 6.0 тэрбум төгрөгийн төсөвт өртөг бүхий “Газрын төлөвлөлт бүртгэл бирж, үнэлгээ, мониторингийн нэгдсэн тогтолцоо”-г бий болгох төсөлд 959.6 сая төгрөгийг тусгаснаар газрын бодит үнэ цэнийг олон улсын жишгийн дагуу зах зээлийн зарчимд үндэслэн тогтоох, газрын суурь үнийг бодитоор тогтоох, иргэд олон нийтэд нээлттэй ил тод болгох, газрын харилцааны талаар иргэдэд үзүүлэх үйлчилгээ, лавлагааны цахим системийг байгуулах нийгэм, эдийн засгийн томоохон ач холбогдолтой юм.

Гурав. Бусад салбар

3.1. Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэр

Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн салбарын тогтвортой хөгжлийг хангах зорилгоор “Эрүүл эрүүл хүнс-эрүүл монгол хүн” үндэсний хөтөлбөр, “Үйлдвэржилтийн 21:100” хөтөлбөр, “Үндэсний үйлдвэрлэл” хөтөлбөр, “Мах, сүүний анхдугаар аян”-ыг шинээр эхлүүлж, “Атрын 3 дугаар аян”-ыг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэхээр заасны дагуу Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайдын багцад 2018 онд нийт 27.0 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр тусгасан.

График № 10. ХХААХҮ-ийн салбарын хөрөнгө оруулалт, 2018 оны төсөл /сая төгрөг/

“Атрын 3 дугаар аян”, “Мах, сүүний анхдугаар аян” хөтөлбөрийн хүрээнд эргэлтийн талбайн ашиглалтыг сайжруулах, усны хайгуул, судалгаанд үндэслэн усалтын систем шинээр барьж, сэргээн засварлах, усалгааны дэвшилтэт техник, технологи нэвтрүүлэхийг дэмжих, хот суурингийн хүн амыг шинэ ургацын ногоогоор тогтвортой хангах зорилт тавигдсан бөгөөд 2018 онд нийтдээ 13.5 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт тусгагдсан.

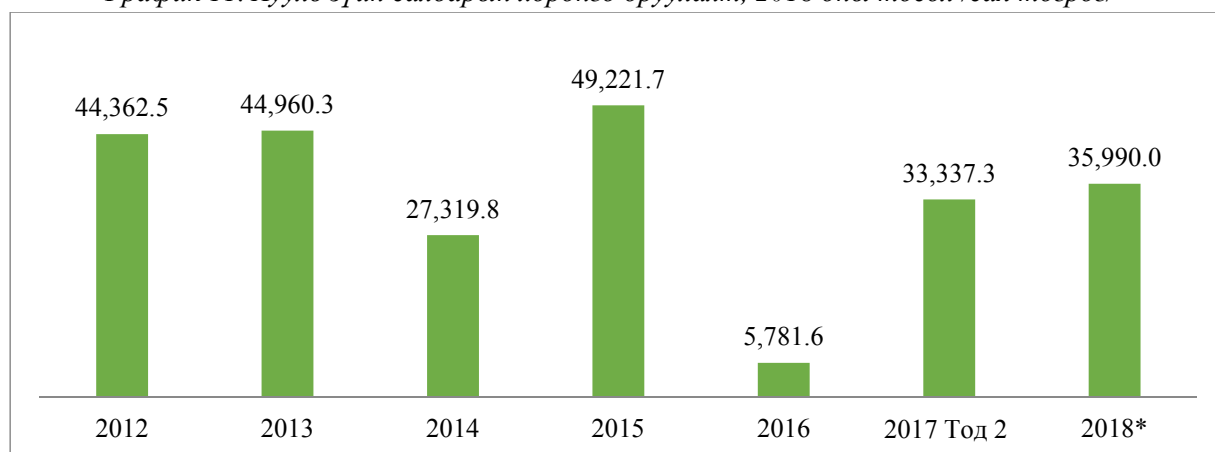
“Үндэсний үйлдвэрлэл” хөтөлбөрийн хүрээнд Сэлэнгэ, Ховд, Баян-Өлгий аймагт хүнсний ногооны зоорь, Говьсүмбэр, Дорноговь аймагт жижиг, дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих төвийн барилга, Дорнод аймагт сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэр, Өмнөговь аймагт хүнсний иж бүрэн лаборатори, Баянхонгор аймагт ахуйн үйлчилгээний төвийн барилгыг барихаар тус тус төлөвлөж байна. Бэлчээрийн менежментийг сайжруулах, талхлагдсан бэлчээрийг сэргээх, хөдөөгийн хүн ам, мал аж ахуйг усаар хангах, хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх зорилтыг хангаж ажиллана.

Малын удмын сангийн цогцолборын үйлдвэрлэлийн байгууламжийн, мал эмнэлгүүдийн нян судлалын лабораториудын, орон нутгийн ариутгал, халдваргүйжүүлэлтийн тусгай үйлчилгээний автомашин зэрэг тоног төхөөрөмж худалдан авахад 2018 онд нийтдээ 3.5 тэрбум төгрөг төсөвлөөд байна.

3.2. Хууль эрх зүй

Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны мөрийн хөтөлбөр, Монгол улсыг 2018 онд хөгжүүлэх үндсэн чиглэл, Монгол улсын хилийн тухай хууль, Цагдаагийн албаны тухай хууль, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хууль, “Нэг иргэн, нэг бүртгэл” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон нэн тэргүүний чухал асуудлууд болон салбарын үйл ажиллагааг хэвийн тасралтгүй явуулахад тулгамдаж байгаа асуудлыг шийдвэрлэхээр 2018 оны хөрөнгө оруулалтын төсвийн төслийг боловсруулсан.

График 11. Хууль зүйн салбарын хөрөнгө оруулалт, 2018 оны төсөл /сая төгрөг/

Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдын багцад 2018 онд нийт 35.9 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтын төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр тусгасан. Гэмт хэрэгтэй тэмцэх, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах арга хэмжээний хүрээнд 2018 онд орон нутагт замын хөдөлгөөний байнгын пост, Улсын мөрдөн байцаах газрын байр, Хэнтий аймагт цагдаагийн газрын барилга, Завхан аймгийн Тосонцэнгэл сумын сум дундын

цагдаагийн хэлтсийн барилгыг шинээр барих, нийслэлийн Сонгинохайрхан дүүрэгт цагдаагийн 2 дугаар хэлтсийн байрын өргөтгөлийн ажил, Улаанбаатар хот, аймгийн төвийн гудамж талбайг камержуулах төслийг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж нийтдээ 8.8 тэрбум төгрөг тусгасан.

Мөн Цагдаагийн ерөнхий газарт тоног төхөөрөмж худалдан авах, бэлэн бус торгуулийн системийг нэвтрүүлэх, цагдаагийн байгууллагуудын барилгын их засварын ажлыг хийж гүйцэтгэх зэрэг төслийг хэрэгжүүлэхэд 11.0 тэрбум төгрөг, “Монгол улсын хилийн тухай хууль”-ийн хилийн аюулгүй байдлыг хангах зорилтын хүрээнд хил хамгаалах ерөнхий газарт Ховд аймгийн хилийн ангийн заставын барилга, Сэлэнгэ аймгийн Сүхбаатар сумын хилийн цэргийн ангийн барилга барих, хилийн заставыг сэргээгдэх эрчим хүчээр хангах, хилийн цэргийн анги нэгтгэлүүдэд тоног төхөөрөмж худалдан авахад нийт 7.3 тэрбум төгрөгийг тусгасан.

Үндэсний аюулгүй байдал, мэдээллийн аюулгүй байдал, улсын бүртгэлийн мэдээллийн эх нотлох баримт бичгийн архивын хадгалалт, хамгаалалт, нууцлалын найдвартай байдлыг хангах зорилтын хүрээнд Оюуны өмч, улсын бүртгэлийн ерөнхий газар, Архивын ерөнхий газарт тоног төхөөрөмж худалдан авахад 2.5 тэрбум төгрөг, Төрийн тусгай албан хаагчдын нэгдсэн эмнэлэг 2017 онд ашиглалтад орсонтой холбогдуулан эмнэлгийн тоног төхөөрөмж худалдан авах, засварлахад 2.7 тэрбум төгрөг тусгасан.

Дөрөв. Концессын төсөл, арга хэмжээ

Монгол Улсын 2018 оны төсвийн тухай хуулийн хавсралтаар төрийн өмчийн концессын жагсаалтад тусгагдсан “барих-шилжүүлэх” төрлөөр хэрэгжиж байгаа концессын гэрээнүүдээс барилга угсралтын ажил дуусаж ашиглалтад орсон, Улсын Их Хурлын 2017 оны 29 дүгээр тогтоолын дагуу Үндэсний аудитын газраас аудит хийгдэж дүгнэлт гарсан 5 төсөл, арга хэмжээний эргэн төлөлтөд нийт 82.8 тэрбум төгрөгийг тусгасан.

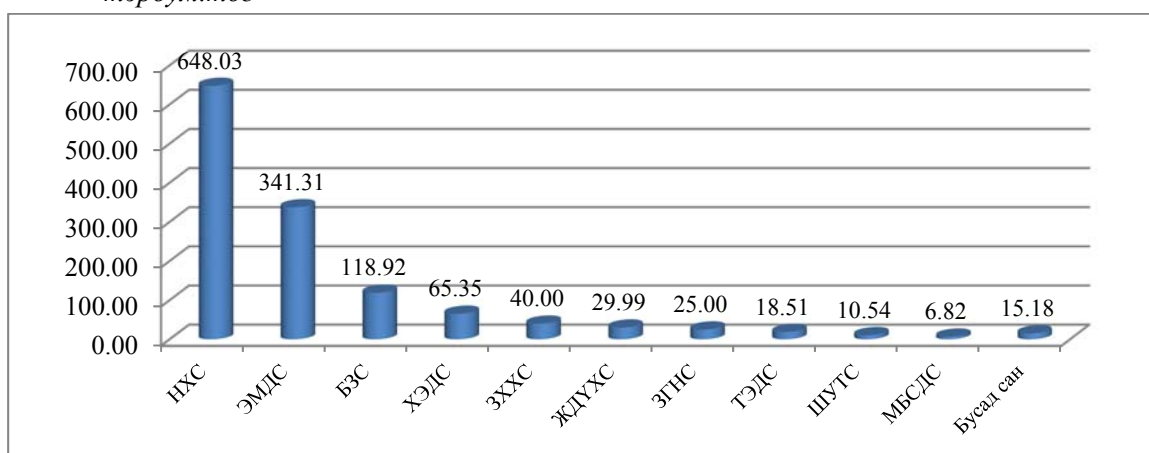
---ооо---

7. ТУСГАЙ САНГУУД

7.1. Засгийн газрын тусгай сангууд

Монгол Улсын 2018 оны төсвийн жилд Засгийн газрын тусгай сангуудаар дамжин нийт 3,135.1 тэрбум төгрөгийн зарлага санхүүжүүлэх бол үүний 89.4 хувь буюу 2,797.6 тэрбум төгрөг нь Нийгмийн даатгал, Нийгмийн халамж, Эрүүл мэндийн даатгалын сангуудын зарлага, 10.6 хувь буюу 337.5 тэрбум төгрөг нь бусад тусгай сангийн зардалд хамаарч байна.

График №1 . Засгийн газрын зарим тусгай сангийн 2018 оны төсвийн зарлага, тэрбум.төг¹

Тусгай сангуудын нийт зардлын 46.9 хувь буюу 1,455.6 тэрбум төгрөгийг улсын төсвөөс, 53.1 хувь буюу 1,672.2 тэрбум төгрөгийг хууль тогтоомжийн дагуу тусгай сангууд болон өөрийн орлого, бусад эх үүсвэрээс санхүүжихээр төсөлд тусгасан байна.

Хүснэгт №1 . Засгийн газрын тусгай сангийн зардал, санхүүжүүлэх эх үүсвэр /тэрбум төгрөг/

№	САНГИЙН НЭР	2016 Гүйц	2017 Тод 1	2017 ХБГ	2018 төсөл	Зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэр	
						Улсын төсөв	Өөрийн орлого болон бусад эх үүсвэр
1	Нийгмийн даатгалын сан	1,720.27	1,891.75	1,907.08	1,808.26	609.82	1,198.44
2	Нийгмийн халамжийн сан	284.91	296.96	472.05	648.03	648.03	
3	ЭМ даатгалын сан	0	0	0	341.3	0	341.3
4	Боловсролын зээлийн сан	89.49	116.11	86.11	118.92	118.92	
5	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан	34.92	61.5	61.5	65.35	3.85	61.5
6	Зэвсэгт хүчний хөгжлийн сан	26.71	44.61	44.61	40		40
7	Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сан	56.7	50.6	50.6	37.2	8.59	28.6
8	Засгийн газрын нөөц сан	24.14	19.8	33.85	25	25	
9	Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан	24.25	38.23	61.63	18.51	15.01	3.50
10	ШУТСан - Шинжлэх ухаан, технологийн сан	6.46	10.27	10.27	10.54	10.52	
11	Мэргэжлийн боловсрол, сургалтыг дэмжих сан	15.59	8.95	8.95	6.82	6.82	
12	Эрүүл мэндийг дэмжих сан	0	2.97	2.97	5	5	
13	Спортыг дэмжих сан	0	1	1	3	3	
14	Бүх нийтийн үйлчилгээний үүргийн сан	2.31	2.34	2.34	2.5	2.35	0.15

15	Байгаль орчин, уур амьсгалын сан	1.88	1.88	2.11	1.88	1.88	
16	Монгол судлалыг дэмжих сан	0	0.52	0.52	1.15	1.15	
17	Соёл, урлаг хөгжүүлэх сан	0	1	1	1	1	
18	Хилийн чанадад байгаа Монгол улсын иргэдэд туслах сан	0.22	0.22	0.22	0.22	0.22	
19	Улсын авто замын сан	1.63	1.9	1.9	2.15		2.15
20	Олон улсын хамтын ажиллагааны сан	0.01	0.99	0.99	0.99		0.99
21	ШШГЕГ - Гэмт хэргийн хохирогчид нөхөн төлбөр олгох сан	0.23	0.59	0.59	0.59		0.59
22	Мал хамгаалах сан	30.45	36.7	76.7	-3.31	-5.51	2.2
	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	2,320.17	2,588.89	2,826.99	3,135.10	1,455.65	1,679.42

Товчлол:

НХС Нийгмийн халамжийн сан
ЗГНС Засгийн газрын нөөц сан
ЖДҮХС Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сан
ТДС Тариаланг дэмжих сан

БЭС Боловсролын зээлийн сан
ХЭДС Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан
ЗХХС Зэвсэгт хүчний хөгжлийн сан
МХС Мал хамгаалах сан
МБСДС Мэргэжлийн боловсрол, сургалтыг дэмжих сан
ШУТС Шинжлэх ухаан, технологийн сан

Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн дагуу 2018 онд дараах 22 төрлийн тусгай сан үйл ажиллагаа явуулахаар тооцож төслийг боловсрууллаа.

Хүснэгт №2 . Засгийн газрын тусгай сангийн 2018 оны төсвийн зардал /тэрбум төгрөг/

№	САНГИЙН НЭР	Урсгал зардал	Хөрөнгийн зардал	ЭТЦЗээл	Нийт зардал ба ЦЗ-ийн дүн
1	Нийгмийн даатгалын сан	1,808.26			1,808.26
2	Нийгмийн халамжийн сан	648.03			648.03
3	ЭМ даатгалын сан	341.31			341.31
4	Боловсролын зээлийн сан	22.12		96.80	118.92
5	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан	42.45		22.90	65.35
6	Зэвсэгт хүчний хөгжлийн сан	40.00			40.00
7	Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сан	1.41		35.78	37.19
8	Засгийн газрын нөөц сан	25.00			25.00
9	Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан	21.51	22.40	-25.40	18.51
10	ШУТСан - Шинжлэх ухаан, технологийн сан	10.54			10.54
11	Мэргэжлийн боловсрол, сургалтыг дэмжих сан	6.82			6.82
12	Эрүүл мэндийг дэмжих сан	5.00			5.00
13	Спортыг дэмжих сан	3.00			3.00
14	Бүх нийтийн үйлчилгээний үүргийн сан	2.50			2.50
15	Байгаль орчин, уур амьсгалын сан	1.88			1.88
16	Монгол судлалыг дэмжих сан	1.15			1.15
17	Соёл, урлаг хөгжүүлэх сан	1.00			1.00
18	Хилийн чанадад байгаа Монгол улсын иргэдэд туслах сан	0.22			0.22
19	Улсын авто замын сан	2.15			2.15
20	Олон улсын хамтын ажиллагааны сан	0.99			0.99
21	ШШГЕГ - Гэмт хэргийн хохирогчид нөхөн төлбөр олгох сан	0.59			0.59
22	Мал хамгаалах сан	34.78		-38.09	-3.31
	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	3,020.71	22.40	91.99	3,135.10

Засгийн газрын тусгай сангуудын нийт зарлагад хөрөнгийн буюу стратегийн зориулалтаар хүнсний улаан буудайн нөөц бүрдүүлэх зардалд 22.4 тэрбум төгрөг, засгийн газрын тусгай сангийн орлого болон дотоод эх үүсвэрээс олгох эргэж төлөгдөх цэвэр зээлийн зардалд 91.99 тэрбум төгрөг, татаас шилжүүлэг болон бусад урсгал зардалд 3,135.1 тэрбум төгрөг тус тус зарцуулахаар байна.

БҮХ НИЙТИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮҮРГИЙН САН

Бүх нийтийн үйлчилгээний үүргийн сангийн 2018 оны төсөвт төвлөрүүлэх орлогыг 3,000.0 сая төгрөгөөр, татаас шилжүүлгийг 2,347.5 сая төгрөгөөр, урсгал зардлыг 152.4 сая төгрөгөөр тус тус тооцож төсвийн төсөлд тусгаад байна.

Хүснэгт №3. Хөтөлбөрийн зардлын хураангуй /сая төгрөг/

Бүх нийтийн үүргийн сан	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөл
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТУСГАЙ САН	2,307.8	2,339.3	2,339.3	2,500.0
Мэдээллийн нэгдсэн тогтолцооны дэд бүтэц (71302)	2,307.8	2,339.3	2,339.3	2,500.0

Хүснэгт №4: ТЕЗ-ын 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн зардлын тойм /сая төгрөг/

Бүх нийтийн үүргийн сан	урсгал зардал	Үүнээс		
		Цалин НДШ	Бараа үйлч. бусад	Татаас шилжүүлэг
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТУСГАЙ САН	2,500.0	123.2	29.2	2,347.5
Мэдээллийн нэгдсэн тогтолцооны дэд бүтэц	2,500.0	123.2	29.2	2,347.5

Харилцаа холбооны үйлчилгээг орон нутагт болон үйлчилгээ хүрээгүй хүн амд хүргэх, харилцаа холбооны сүлжээг өргөтгөх, шинэчлэх, шинээр байгуулах төсөл, хөтөлбөрүүдийг 2018 онд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөөд байна.

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН НӨӨЦ САН

Засгийн газрын нөөц сангийн хөрөнгийг 2018 онд нийт 25,000.0 сая төгрөгөөр тусгасан. Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.3-т заасны дагуу урьдчилан таамаглах, төлөвлөх боломжгүй гамшиг, осол, бусад нөхцөл байдлын улмаас үүссэн хохирлыг бууруулах, арилгах, төсөвт урьдчилан тусгах боломжгүй олон улсын гэрээ, шүүхийн шийдвэрийн улмаас төлөх төлбөр, хураамж зэрэг зайлшгүй зардлыг Засгийн газрын тогтоолыг үндэслэн санхүүжүүлэхэд тус сангийн хөрөнгийг зарцуулна.

Хүснэгт №5. Хөтөлбөрийн зардлын хураангуй /сая төгрөг/

Засгийн газрын нөөц сан	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөл
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТУСГАЙ САН	24,140.0	19,800.0	33,852.0	25,000.0
Санхүү, төсвийн нэгдсэн удирдлага (70202)	24,140.0	19,800.0	33,852.0	25,000.0

Хүснэгт №6. ТЕЗ-ын 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн зардлын тойм /сая төгрөг/

Засгийн газрын нөөц сан	Нийт урсгал зардал	Үүнээс		
		Цалин НДШ	БҮБ	Татаас шилжүүлэг
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТУСГАЙ САН	25,000.0	0.0	25,000.0	0.0
Санхүү, төсвийн нэгдсэн удирдлага (70202)	25,000.0	0.0	25,000.0	0.0

2017 оны төсөвт Засгийн газрын нөөц санг нийт 19.8 тэрбум төгрөг байхаар баталсан. Оны эхний 8 сарын байдлаар Засгийн газраас нийт 20.7 тэрбум төгрөгийн зардал арга хэмжээг санхүүжүүлэхээр шийдвэрлэж, үүнээс 16.3 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтийг гүйцэтгэлээр олгосон байна.

Засгийн газрын нөөц сангийн хөрөнгийн гүйцэтгэл өндөр гарахад Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн сонгуулийн дахин санал хураалтыг улс орон даяар зохион байгуулахад 7.2 тэрбум төгрөгийн санхүүжүүлсэн нь голлон нөлөөлсөн. Мөн оны эхний 8 сард байгалийн аюулт үзэгдэл болох ой, хээрийн гал түймэр, үер, хүчтэй мөндөр болон салхи шуурга болон мал, амьтны гоц халдварт өвчний улмаас үүссэн хохирлыг барагдуулах, гамшигийн голомтод ажилласан иргэд, албан хаагчидад хууль тогтоомжид заасны дагуу томилолт, урамшууллын зардлыг нөхөн олгоход зориулж нийт 6.9 тэрбум төгрөгийг Засгийн газрын нөөц сангаас санхүүжүүлэх шаардлага үүсээд байна.

Дээрх нөхцөл байдлыг харгалзан 2017 оны хүлээгдэж байгаа гүйцэтгэлд үндэслэн Засгийн газрын нөөц санг 14.1 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүлэх саналыг төсвийн тодотголд тусгаж байгаа бөгөөд үүний 6.9 тэрбум төгрөг нь 2016-2017 онд гарсан гамшиг осол, малын гоц халдварт өвчний хохирол арилгахад, 7.2 тэрбум төгрөгийг он дуустал хугацаанд учирч

болзошгүй байгаль цаг агаарын болон бусад гэнэтийн эрсдэлийг даван туулахад зарцуулахаар төсөвлөсөн.

НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН САН

Нийгмийн халамжийн сангийн зардалд нийт 648,037.1 сая төгрөг төлөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ-ээс 62,874.3 сая төгрөгөөр нэмэгдэж байна. Үүнээс улсын төсвийн халамжийн сангийн зардалд 375,064.9 сая төгрөг, орон нутгийн халамжийн сангийн зардалд 272,972.2 сая төгрөг тусгалаа.

Хүснэгт №7. Сангийн эх үүсвэр: 2013-2018 төсөл /сая төгрөг/

Эх үүсвэр	2013 он	2014 он	2015 он	2016 он	2017 год	2017 ХБГ	2018 төсөл
Нийт халамжийн зардал	255,247.7	264,319.5	284,917.1	296,969.8	472,059.1	585,162.8	648,037.1
Улсын төсөв	37,943.6	35,945.9	36,729.5	35,630.6	218,540.1	327,059.3	375,064.9
Орон нутгийн төсөв	217,304.1	228,373.6	248,187.6	261,339.2	253,519.0	258,103.5	272,972.2

Ирэх 2018 онд “Эх, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эцэг, эхэд тэтгэмж олгох тухай хууль”-ийн хүрээнд олгох тэтгэмж, мөн халамжийн тэтгэврийн нэмэгдэл, хүнс тэжээлийн дэмжлэг үзүүлэх үйлчилгээний хамрах хүрээг 2 дахин, хүнсний талоны хэмжээг 20 хүртэл хувиар нэмэгдүүлэх, бусад зорилтот бүлгийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх зэрэг арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхээр тооцлоо.

Хүснэгт №8. Халамжийн сангийн зардлын тойм /эдийн засгийн ангилал ба арга хэмжээгээр, сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2018 төсөл	Үүнээс	
		Бараа үйлч. бусад	Татаас шилжүүлэг
ХАЛАМЖИЙН САН	648,037.1	2,071.8	607,854.1
Халамжийн сан	375,064.9	932.8	374,132.1
Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	466.6	466.6	0
Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	466.2	466.2	0
Ахмад дайчин, алдар цолтой ахмад настанд үзүүлэх хөн/тус	6,428.4	0	6,428.4
Алдарт эхийн одонтой эхчүүдэд олгох тэтгэмж	29,449.0	0	29,449.0
Хүүхдэд олгох мөнгөн тэтгэмж	164,160.0	0	164,160.0
Асрамжийн үйлчилгээ	138.3	0	138.3
Халамжийн бусад хөнгөлөлт үйлчилгээ	55,491.4	0	55,491.4
Ахмад настнуудад үзүүлэх хөнгөлөлт	1,125.0	0	1,125.0
Цалинтай ээж хөтөлбөр	96,840.0	0	96,840.0
Насны хишиг	20,500.0	0	20,500.0
Орон нутгийн халамжийн сан	272,972.2	1,139.0	271,833.2
Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	428.7	428.7	0
Зөвлөл, хороо, комиссын гишүүдийн ажлын хөлс	710.3	710.3	0
Халамжийн тэтгэвэр	110,678.0	0	110,678.0
Жирэмсэн болон хөхүүд эхийн тэтгэмж	19,778.0	0	19,778.0
Нөхцөлт мөнгөн тусламж	38,770.2	0	38,770.2
Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээ	3,330.5	0	3,330.5
Амьжиргааг дэмжих нөхцөлт мөнгөн тусламж	23,080.3	0	23,080.3
Асрамжийн үйлчилгээ	42.5	0	42.5
Хоол тэжээлийн тусламж, дэмжлэг	42,228.6	0	42,228.6
ХБИ-д үзүүлэх халамжийн үйлчилгээ	12,340.7	0	12,340.7
Ахмад настнуудад үзүүлэх хөнгөлөлт	21,129.9	0	21,129.9
Нийгмийн халамжийн бусад тэтгэмж, хөнгөлөлт	454.6	0	454.6

Халамжийн сан /Улсын төсөв/

Улсын төсвөөс санхүүжих нийгмийн халамжийн сангийн 2018 оны төсөвт нийт 375,064.9 сая төгрөг тусгалаа. Улсын төсвөөс алдарт эхийн одонтой эхчүүдийн тэтгэмжийн зардалд 29,449.0 сая төгрөг, ахмад дайчин, алдар цолтой ахмад настны хөнгөлөлт, урамшуулалд 6,428.4 сая төгрөг, төрөлжсөн асрамжийн үйлчилгээнд 138.3 сая төгрөгийг тусгаад байна.

Ахмад дайчин, алдар цолтой ахмад настны хөнгөлөлт, урамшууллын зардал өнгөрсөн оноос 428.4 сая төгрөгөөр нэмэгдэж байгаа нь Улсын их хурлаар 2017 оны 02 дугаар сарын 02-ны өдөр батлагдсан “Алдар цолтон ахмад настанд төрөөс нэмэгдэл, хөнгөлөлт олгох тухай” хуулийн 5.3.3-т “... Монгол улсын үндсэн хуулийг хэлэлцэж, баталсан /1990-1992 он/, Ардын Их Хурлын депутат, Улсын бага хурлын гишүүнд сар бүр мөнгөн тусламж олгоно...” гэсэн заалт шинээр нэмэгдсэн бөгөөд уг мөнгөн тусламжийг 2018 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс олгохоор заасан тул тус зардлыг тусгасан.

Хүүхдийн мөнгө хөтөлбөрийг зорилтод бүлэгт чиглүүлнэ.

Засгийн газрын 2017 оны 7 дугаар сарын 4-ний өдрийн 201 дүгээр тогтоолоор Хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгүүлсэн нийт өрхийн хүүхэд бүрд олгохоор тогтсон. Ингэхдээ 2017 оны 1 дүгээр сараас эхлэн тооцох, хүүхдийн мөнгө аваагүй 40 хувьд эхний 6 сард ногдох мөнгөн тэтгэмжийг нөхөн олгох, харин 7 дугаар сараас бүх хүүхдэд олгохоор шийдвэрлэсэн.

ОУВС-аас 2017 оны 8 дугаар сард Өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөрийн эхний шатны үнэлгээг хийж 2018 онд хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжийг нийт хүүхдийн 60 хувийг хамруулахаар тохирсны дагуу ирэх жилд нийт 684.0 мянган хүүхдэд олгохоор тооцож 164,160.0 сая төгрөг тусгав. Цаашид хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжид хамрагдах хүрээг нэмэгдүүлэх арга хэмжээг үе шаттайгаар хэрэгжүүлэх боломжийг судалж шийдвэрлэнэ. Ингэхдээ хүүхдийн мөнгөн тэтгэмжид хамрагдах өрх гэрийг сонгож буй одоогийн аргачлалыг өөрчилж тухайн өрхийн тогтвортой буюу байнгын шинж чанартай орлогын эх үүсвэрт үндэслэн тодорхойлох аргачлалыг шинэчлэн боловсруулж нэвтрүүлнэ.

Хүснэгт №9. 2018 онд олгох хүүхдийн мөнгөний зардлын тооцоолол

Он, сар	Хүүхдийн тоо	Олголт, сая төг
2018-01	668,820	13,376.40
2018-02	671,580	13,431.60
2018-03	674,340	13,486.8
2018-04	677,100	13,542.0
2018-05	679,860	13,597.2
2018-06	682,620	13,652.4
2018-07	685,380	13,707.6
2018-08	688,140	13,762.8
2018-09	690,900	13,818.0
2018-10	693,660	13,873.2
2018-11	696,420	13,928.4
2018-12	699,180	13,983.6
Нийт дүн	684,000	164,160.00

Нэн ядуу, эмзэг бүлэгт чиглэсэн нийгмийн халамжийг нэмэгдүүлнэ.

Нийгмийн халамжийн дэмжлэг туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай нэн ядуу иргэдэд олгох тэтгэмж дэмжлэгийг нэмэгдүүлэхийн зэрэгцээ зорилтот бүлэгт чиглэсэн үйлчилгээг дан ганц хүнсний хангамжийн хөтөлбөрөөр хязгаарлахгүйгээр бусад нийгмийн халамжийн үйлчилгээг хамтад нь хэрэгжүүлэх нь зүйтэй гэж үзэж нийт 55,491.4 сая төгрөгийг тусгасан.

“Цалинтай ээж” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж эхэлнэ.

Засгийн газрын 2016-2020 онд хэрэгжүүлэх мөрийн хөтөлбөрийн 3.3.14-т “гурав хүртэлх насны хүүхэдтэй ээжүүдийн нийгмийн баталгааг сайжруулах “Цалинтай

ээж“ хөтөлбөр, Өрх толгойлсон эх/эцэг/-ийн нийгмийн хамгааллын хуулийг батлан хэрэгжүүлнэ“ гэж заасны дагуу УИХ-ын 2017 оны 06 дугаар сарын 30-ны өдөр “Эх, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эцэг, эхэд тэтгэмж олгох тухай хууль“ батлагдаж 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс хэрэгжинэ.

Хүснэгт №10. Цалинтай ээж хөтөлбөрийн хамрах хүрээ, зарцуулах хөрөнгө /мян. хүн, тэрбум төгрөгөөр/

Хуулийн заалт	Тэтгэмжийн төрөл	Хүний тоо	Зарцуулах хөрөнгө	Тайлбар
НИЙТ		249.6	142.2	-
5.1.1.	Жирэмсэн эхийн тэтгэмж	98.0	19.8*	Одоо олгож байгаа /ОН/
5.1.2.	0-3 хүртэлх насны хүүхэд асарсны тэтгэмж	135.0	81.0	Шинээр олгоно /УТ/
5.1.3.	Ихэр хүүхдийн тэтгэмж	0.1	1.7	Одоо олгож байгаа/ОН/
5.1.4.	Гурав болон түүнээс дээш хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцгийн тэтгэмж	16.5	15.8	Шинээр олгоно /УТ/

**Нийгмийн халамжийн тухай хуулиар энэ зардалд 2017 оны төсөвт 43.7 тэрбум төгрөг зарцуулагдаж байна.*

Шинээр батлагдсан дээрх хуулийн дагуу 0-3 хүртэл насны хүүхдээ асарч байгаа эхэд сар бүр, түүнчлэн гурав болон түүнээс дээш 0-18 насны хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцэгт улирал бүр тэтгэмж олгох ба тэтгэмжийн хэмжээг хүүхдээ асарч байгаа эхэд сарын 50.0 мянган төгрөг буюу улиралд 150.0 мянган төгрөг, өрх толгойлсон эх/эцэгт улиралд 240.0 мянган төгрөгөөр буюу хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээгээр тооцож нийт 96.8 тэрбум төгрөг олгохоор байна. Харин халамжийн сангаас олгох жирэмсэн эхийн тэтгэмж шинэ хуулийн дагуу 2017 онтой харьцуулбал ирэх онд 23.9 тэрбум төгрөгөөр буурах тул цалинтай ээж хөтөлбөрт нэмж шаардагдах зардлын цэвэр өөрчлөлт 72.8 тэрбум төгрөг байхаар төсөвлөв.

Ахмад настны насны хишгийг үргэлжлүүлэн олгоно.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт төрөөс ахмадын талаар баримтлах бодлого гаргаж, “Ач санах” хуулийг батлуулж, азай буурлууддаа “Насны хишиг” олгох эрх зүйн орчныг бүрдүүлнэ.” гэж заасан.

Иймд эдийн засаг, төсөв санхүүгийн хүндрэлтэй нөхцөлд байгаа хэдий ч ахмад настны нийгмийн хамгааллыг сайжруулах, тэдний орлогын баталгааг хангах зорилгоор насны хишиг олгох эрх зүйн орчныг бүрдүүлж “Ахмад настны тухай хууль”-ийг батлуулан 2017 оноос хэрэгжилтийг амжилттай зохион байгуулж байна.

Энэхүү хуулийн хүрээнд 65 ба түүнээс дээш насны ахмад настанд жилд 2 удаа 50.0 мянгаас 250.0 мянга хүртэлх төгрөгийн насны хишгийг олгохоор тооцож нийт 20,500.0 сая төгрөг буюу өнгөрсөн оны түвшинд зардлыг тооцож тусгалаа.

Хүснэгт №11 . Насны хишиг

Нас	Давтамж	Мөнгөн дүн /төг/	Хүний тоо /мян хүн/	Нийт зардал /тэрбум төгрөг/
65-69	Жилд 2 удаа	50,000	43.1	4.3
70-79		80,000	57.6	9.2
80-89		150,000	18.7	5.6
90+		250,000	2.5	1.4
Нийт			121.9	20.5

Дээрх хуулийн хүрээнд жил бүр хаврын тэргүүн сарын шинийн нэгний өдөр буюу цагаан сар болон Улсын их баяр наадмыг тохиолдуулан ахмад настай иргэдэд насны хишиг мөнгөн тэтгэмжийг жилд 2 удаа олгож байна.

Ахмад настанд үзүүлэх үйлчилгээг эхлүүлнэ.

Мөн дээрх хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсэгт ахмад настны нийгмийн хамгааллыг сайжруулах, ая тухтай амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэхээс гадна тэдний хуримтлуулсан мэдлэг, ур чадвар, туршлагыг хойч үед нь өвлүүлэн үлдээх, нийгмийн амьдралд идэвхтэй оролцох боломжийг бүрдүүлэх зорилгоор зөвлөгөө өгөх, өдрийн, явуулын, сайн дурын зэрэг үйлчилгээг иргэн, аж ахуй нэгж, ТББ-аар гэрээлэн гүйцэтгүүлэхээр шинээр тусгасан.

Дээрх хуулийн 13.3 дахь хэсэгт тус үйлчилгээнд зарцуулах хөрөнгийг Нийгмийн халамжийн сангаас санхүүжүүлэхээр заасан тул ахмад настны хөгжил оролцоог хангах зорилгоор “Ахмад настны тухай” хуульд тусгасан шинэ төрлийн үйлчилгээг санхүүжүүлэхэд 1,125.0 сая төгрөгийн зардлыг тусгалаа.

Мөн халамжийн сангийн улсын мэдээллийн маягт хэвлэхэд 198.0 сая төгрөг, халамжийн мэргэжилтнүүдийн хичээл үйлдвэрлэлийн зардал 217.8 сая төгрөг, өрхийн мэдээллийн нэгдсэн системийн өргөдөл гомдлыг шийдвэрлэхэд зориулан 466.2 сая төгрөгийг тусгав.

Хүснэгт №12. Улсын төсвөөс олгох халамжийн сангийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 гүйц	2017 год	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	33,901.6	218,540.1	327,059.3	375,064.9
Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	184.7	466.6	466.6	466.6
Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	328.3	466.2	466.2	466.2
Ахмад дайчин, алдар цолтой ахмад настны тус/хөнг	4,744.9	6,000.0	6,000.0	6,428.4
Алдарт эхийн одонтой эхчүүдэд олгох тэтгэмж	28,513.6	29,449.0	29,449.0	29,449.0
Хүүхдэд олгох мөнгөн тэтгэмж	0.0	161,520.0	266,023.7	164,160.0
Асрамжийн үйлчилгээ	130.0	138.3	138.3	138.3
Ахмад настнуудад үзүүлэх хөнгөлөлт	0.0	0.0	0.0	1,125.0
Цалинтай ээж	0.0	0.0	0.0	96,840.0
Насны хишиг	0.0	20,500.0	20,500.0	20,500.0
Хоол тэжээлийн тусламж, дэмжлэг	0.0	0.0	4,015.6	0.0
Халамжийн бусад хөнгөлөлт үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	55,491.4
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	33,901.6	218,540.1	327,059.3	375,064.9
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	33,901.6	218,540.1	327,059.3	375,064.9
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	33,901.6	218,540.1	327,059.3	375,064.9
08572 Халамжийн сан	33,901.6	218,540.1	327,059.3	375,064.9

Орон нутгийн халамжийн сан

Орон нутгийн халамжийн сангийн 2018 оны төсвийг нийт 272,972.2 сая төгрөг байхаар тооцож төсвийн төсөлд тусгасан нь 2017 оны ХБГ-ээс 14,868.8 сая төгрөгөөр нэмэгдэж байна.

Орон нутгийн халамжийн сангаас халамжийн тэтгэвэр, жирэмсэн болон хөхүүл эхийн тэтгэмж, нөхцөлт мөнгөн тэтгэмж, олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн үйлчилгээ, хүнс тэжээлийн дэмжлэг, ХБИ-ийн тэтгэмж, ахмад настны тэтгэмж зэрэг нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийг 2013 оноос эхлэн санхүүжүүлж байна.

2018 оны төсвийн төсөлд орон нутгийн халамжийн сангийн зардалд нөлөөлж буй гол хүчин зүйлс нь:

1. Халамжийн тэтгэврийн хэмжээг инфляцтай уялдуулан индексжүүлнэ.

2018 оны нийгмийн даатгалын сангийн төсвийн төсөлд тус сангаас олгох өндөр насны, тахир дутуугийн, тэжээгчээ алдсаны болон цэргийн тэтгэврийн хэмжээг инфляцын түвшинтэй уялдуулан нэмэгдүүлэхээр тооцож холбогдох зардлыг тусгасан. Иймд нийгмийн халамжийн сангаас олгох халамжийн тэтгэврийг мөн адил зарчмаар нэмэгдүүлэхээр тооцоход халамжийн тэтгэвэр авах 62.7 мянган хүний авч байгаа тэтгэврийн хэмжээг инфляцын түвшинтэй уялдуулан нэмэгдүүлэхэд 14,184.5 сая төгрөг, 50.3 мянган хүнд олгож буй асаргааны тэтгэмжийг мөн адил зарчмаар нэмэгдүүлэхэд 3,588.5 сая төгрөг нийт 17,773.1 сая төгрөг нэмж зарцуулахаар тооцлоо.

Хүснэгт №13. Тэтгэвэр нэмэгдүүлэх арга хэмжээний тооцоолол

	Тэтгэврийн төрөл	Хамрагдах хүн /мян. хүн/	Дундаж тэтгэвэр /мян.төг/		Нэмж шаардагдах /тэрбум төг/
			2017 онд	2018 онд	
1	Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр	62.7	140.0	152	14.2
1.1	-Өндөр насны тэтгэвэр	2.1	140.0	152	0.5
1.2	-Тахир дутуугийн тэтгэвэр	44.8	140.0	152	10.0
1.3	-Тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр	15.8	140.0	152	3.6
2	Асаргааны тэтгэмж	50.3	64.0	70.0	3.6
	НИЙТ	113	-	-	17.8

2. Хүнс тэжээлийн дэмжлэг үзүүлэх үйлчилгээг өргөжүүлэх

Нийгмийн халамжийн тухай хуульд заасан хүнс тэжээлийн дэмжлэг үзүүлэх үйлчилгээнд өрхийн амьжиргааны түвшинг тодорхойлох судалгаанд хамрагдсан, нийгмийн халамжийн дэмжлэг туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай буюу хамгийн бага орлоготой 27,0 мянган өрхийн 148.6 мянган иргэн хамрагдаж, жилд 17.9 тэрбум төгрөг /сард том хүн 13000 төгрөг, хүүхэд 6500 төгрөг/ зарцуулж байна.

Олон Улсын валютын сангийн "Өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөр"-ийн эхний шатны үнэлгээний хүрээнд 2017 оны 4 дүгээр улирлаас эхлэн Хүнс тэжээлийн дэмжлэг үзүүлэх үйлчилгээний хамрах хүрээг 2 дахин, хүнсний талоны хэмжээг 20 хүртэл хувиар нэмэгдүүлэхээр тохирсны дагуу нэмж шаардагдах хөрөнгийг хүүхдийн мөнгө хөтөлбөрийн хэмнэлтээс шилжүүлэхээр тооцлоо.

Хүснэгт №14. Хүнс тэжээлийн дэмжлэг үйлчилгээнд нэмж шаардагдах хөрөнгө

№	Тэтгэмж, тусламжийн төрөл	Шинээр нэмэгдэх хүний тоо /мян.хүн/	Сард олгох тэтгэмж болон дэмжлэг /төг/	Нэмж зарцуулах хөрөнгө /тэрб.төг/
1	Хүнсний эрхийн бичиг /Хамрах хүрээг 2 дахин, мөнгөн дүнг 20 хүртэлх % нэмэгдүүлэх/	288.8	том хүн 16,000 хүүхэд 8,000	16.2

2. Жирэмсэн эхийн тэтгэмж

Хүснэгт №15. Цалинтай ээж хөтөлбөрийн хүрээнд Орон нутгийн халамжийн сангаас хасагдах хөрөнгө /сая төгрөгөөр/

№	Тэтгэмж, тусламжийн төрөл	2017 батлагдсан		2018 төлөвлөгөө		Нийт хасагдах
		Хүний тоо	Нийт төсөв	Хүний тоо	Нийт төсөв	
1	Жирэмсэн эхийн тэтгэмж	98,309	43,736.6	98,890	19,778.0	23,958.6

Жирэмсэн эхийн тэтгэмжийг 2018 оны төсөвт 19,778.0 сая төгрөгөөр тусгасан нь өнгөрсөн оноос 23,958.6 сая төгрөгөөр буурч байна. Зардал буурсан нь УИХ-ын 2017 оны 06 дугаар сарын 30-ны өдөр “Эх, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эцэг, эхэд тэтгэмж олгох тухай хууль” батлагдаж 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс хэрэгжиж эхлэхтэй

холбоотой байна. Хуулийн 6.1.Жирэмсний таван сартайгаас эхлэн хүүхэд төрүүлэх хүртэлх хугацаанд эх сар бүр тэтгэмж авах эрхтэй болсон тул хуучин хуулийн дагуу төрснөөс хойш олгож байсан 7 сарын тэтгэмжийн зардал хасагдаж байна.

Хүснэгт №16. Орон нутгийн халамжийн сангийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 гүйц	2017 год	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	7,755.1	253,519.0	272,972.2
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	3.6	402.4	428.7
80224 Зөвлөл, хороо, комиссын ажлын хөлс	34.5	742.4	710.3
80701 Халамжийн тэтгэвэр	3,939.3	101,819.8	110,678.0
80702 Жирэмсэн болон хөхүүл эхийн тэтгэмж	1,063.1	43,736.6	19,778.0
80707 Нөхцөлт мөнгөн тусламж	867.1	34,215.7	38,770.2
80708 Олон нийтийн оролцоо	27.7	1,907.5	3,330.5
80709 Амьжиргааг дэмжих	700.8	21,854.0	23,080.3
80710 Асрамжийн үйлчилгээ	0.0	42.5	42.5
80711 Хоол тэжээлийн тусламж, дэмжлэг	409.6	17,980.5	42,228.5
80713 ХБИ-д үзүүлэх нийгмийн халамж	214.5	11,731.8	12,340.7
80714 Ахмад настнуудад үзүүлэх хөнгөлөлт	494.8	18,631.3	21,129.9
80717 Нийгмийн халамжийн бусад	0.0	454.6	454.6

ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТИЙГ ДЭМЖИХ САН

2018 онд Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангийн нийт зарлагыг 65,348.0 сая төгрөгөөр үүнээс зөвлөл хороо комиссын зардалд 198.0 сая төгрөг, эргэж төлөгдөх цэвэр зээлд 22,900.0 сая төгрөг, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөрт 42,250.0 сая төгрөг тусгалаа.

Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангийн орлого

Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангийн 2017 оны орлогын хүлээгдэж байгаа гүйцэтгэлд үндэслэн 2018 онд тус санд 61,498.0 сая төгрөг төвлөрүүлж, улсын төсвөөс олгох санхүүжилтийг 3,850.0 сая төгрөгөөр төлөвлөлөө. Орлогын төлөвлөгөөнд гадаадын иргэдийн ажлын байрны төлбөрөөс Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих санд хуримтлуулах орлогыг 45,184.0 сая төгрөг, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнийг ажиллуулаагүйн төлбөрийн орлогыг 400.0 сая төгрөг, 2017 онд хэрэгжсэн эргэн төлөгдөх нөхцөлтэй санхүүгийн дэмжлэгийн эргэн төлөлтийг 2,800.0 сая төгрөг, өмнөх оны үлдэгдлийг 2,114.0 сая төгрөг, 2015 онд Төрийн банк болон Капитал банкаар дамжуулан малчин, хувиараа бизнес эрхлэгч, нөхөрлөл хоршоо байгуулах иргэнд олгосон жижиг зээлийн эх үүсвэрийн эргэн төлөлт 11,000.0 сая төгрөгийг тус тус төлөвлөсөн байна.

Хүснэгт №17. Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангийн 2018 оны эх үүсвэр /сая төгрөг/

№	Эх үүсвэр	2018 төсөл
1	Оны эхний үлдэгдэл	2,114.0
2	Гадаадын иргэнийг ажиллуулсан төлбөрийн орлого	45,184.0
3	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн ажиллуулаагүйн төлбөр	400.0
4	Жижиг зээлийн эргэн төлөлт	11,000.0
5	Эргэн төлөгдөх нөхцөлтэй санхүүгийн дэмжлэгийн эргэн төлөлт	2,800.0
6	Улсын төсвийн санхүүжилт	3,850.0
Нийт эх үүсвэрийн дүн		65,348.0

Хөдөлмөр, нийгмийн зөвшлийн гурван талт үндэсний хорооны 2016 оны 4 дүгээр сарын 20-ний өдрийн №04 тоот тогтоолоор хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг 2017 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн 240,0 мянган төгрөг болгон нэмэгдүүлсэн.

Энэхүү тогтоолын хүрээнд гадаадын иргэдийн ажлын байрны төлбөрийн орлогоор санхүүждэг Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангийн хувьд гадаадын ажиллах хүчний тоо буурч байгаа боловч орлого буурахгүй байх үндэс болж байна. Учир нь “Ажиллах хүч гадаадад гаргах, гадаадаас ажиллах хүч мэргэжилтэн авах тухай” хуулийн дагуу аж ахуй нэгж, байгууллагууд гадаадын иргэн авч ажиллуулсныхаа 1 сарын хөлсөнд хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг 2 дахин нэмэгдүүлсэн дүнгээр Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих санд төлдөг. Иймд 2018 онд гадаадаас ажиллах ажиллагсдын ажлын байрны төлбөрийг хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг 2 дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээгээр буюу 480.0 мянган төгрөгөөр, ажиллах дундаж хугацааг 4 сараар тооцсон.

Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангийн зарлага

Хөдөлмөр эрхлэлтийн үндэсний зөвлөлийн 2017 оны 01 дүгээр сарын 27-ны өдрийн 1 дүгээр тогтоолоор 2017, 2018 онд хөдөлмөрт бэлтгэх, хөдөлмөр эрхлэлтийн ур чадвар олгох, ажлын байрыг дэмжих, залуучуудын хөдөлмөр эрхлэлт, гарааны бизнесийг дэмжих, малчдын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний ажлын байрыг дэмжих, ахмад мэргэжилтний зөвлөх үйлчилгээг хөгжүүлэх 5 хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхээр баталсан. Эдгээр 5 хөтөлбөрөөс гадна ажилгүй иргэдийг ажилд зуучлах, ажил мэргэжлийн чиг баримжаа олгон, ажлын байртай болгох, нийтийг хамарсан ажил зохион байгуулж ажилгүй иргэдийг түр ажлын байраар хангах, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих бусад шинэ төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлэхээр нийт 42,250.0 сая төгрөг, эргэж төлөгдөх цэвэр зээлд 22,900.0 сая төгрөг, зөтлөл хороо комиссын зардалд 198.0 сая төгрөгийг төлөвлөсөн.

Хүснэгт №18. Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангийн зардал зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр: Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих (72102)	2016 гүйц	2017 год	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	34,916.7	61,498.0	61,498.0	65,348.0
80224 Зөвлөл, хороо, комиссын гишүүдийн ажлын хөлс	0.0	198.0	198.0	198.0
80820 Бусад тусламж, дэмжлэг	10,149.3	0.0	0.0	0.0
81405 Дотоод эх үүсвэрээс олгох зээл	0.0	20,000.0	20,000.0	22,900.0
82616 ЗГ, Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөр, төсөл	24,767.4	41,300.0	41,300.0	42,250.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	34,916.7	61,498.0	61,498.0	65,348.0
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	34,916.7	61,498.0	61,498.0	61,498.0
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	0.0	0.0	0.0	3,850.0

Дээрх арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлснээр хөдөлмөр эрхлэлтийн бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн санд 40.0 мянгаас доошгүй ажлын байрны болон ажил хайгчдын захиалгын мэдээллийг шинээр нэмж байршуулан, ажил мэргэжлийн чиг баримжаа олгох болон зөвлөгөө өгөх үйлчилгээнд давхардсан тоогоор 80.0 мянган иргэн, хөдөлмөрийн харилцааны мэдлэг олгох, хөдөлмөрийн дэг журам, үйлдвэрлэлийн горимд дасан зохицоход нь туслах зэрэг хөдөлмөрт бэлтгэх арга хэмжээнд нийт 8.0 мянган иргэн, хөдөлмөр эрхлэлтийн сургалтад 9.4 мянган иргэн хамруулж, банкнуудаар дамжуулан бичил үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэгч аж ахуйн нэгжүүд, малчин, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч нийт 9.0 мянган иргэн, 300 аж ахуй нэгжид 20,000.0 сая төгрөгийн зээлийг гаргаж, давхардсан тоогоор ажил олоход хүндрэлтэй 5.0 мянган иргэнийг хөтөлбөрт хамруулан, 40.0 мянга гаруй ажилгүй иргэнийг байнгын ажлын байраар, 10.0 мянган иргэнийг түр ажлын байраар хангана.

МЭРГЭЖЛИЙН БОЛОВСРОЛ, СУРГАЛТЫГ ДЭМЖИХ САН

Мэргэжлийн боловсрол сургалтыг дэмжих санд 2018 онд 6,821.9 сая төгрөг зарцуулахаар төлөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ-ээс 2,132.6 сая төгрөгөөр буурсан байна. Энэ нь хүүхдийн тооны бууралт болон 2016 оны хувьсах зардалд үүссэн өглөг 1,900.0 сая төгрөгийг 2017 оны төсөвт нэг удаагийн шинж чанартайгаар нэмж тусгагдсан байсантай холбоотой.

Хүснэгт №19. Төрийн болон хувийн МСҮТ суралцагчдын тоо, нийт зардал

Төрөл	Суралцагчдын тоо	Нийт зардал (сая төг)
Төрийн өмчит МСҮТ /37/	26,908	47,457.4
Хувийн МСҮТ /41/	16,031	6,821.9

Тус сангаар дамжуулан санхүүжүүлэх хичээл үйлдвэрлэл, дадлагын зардлыг төлөвлөхдөө төрийн өмчийн бус политехник коллеж, мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төвүүд, их, дээд сургуулиудын харьяа мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллагуудад суралцаж байгаа суралцагчдын тоог үндэслэв. Мэргэжлийн боловсрол сургалтыг байгууллагаас ирүүлсэн 2016-2017 оны хичээлийн жилийн статистик мэдээ, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2017 оны 05 дугаар сарын 19-ны өдрийн А/103 дугаар тушаалаар баталсан элсэлтийн хяналтын тоонд үндэслэн тухайн жилийн элсэлт, төгсөлтийн тоо, төсвийн жилд суралцах суралцагчийн дундаж тоог гаргаснаар нийт 41 хувийн сургуульд 16,031 суралцагчтай байхаар тооцож хувьсах зардлыг төлөвлөв.

Хүснэгт №20. МБСДС-ийн зардал, зориулалтаар /сая төгрөг/

Хөтөлбөр: Мэргэжлийн боловсрол (71804)	2016 гүйц	2017 год	2017 ХБГ	2018 төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	15,586.5	8,954.5	8,954.5	6,821.9
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	5,447.5	8,954.5	8,954.5	6,821.9
81808 МСҮТ-д суралцагсдад сар тутам олгох тэтгэлэг	10,139.0	0.0	0.0	0.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	15,586.5	8,954.5	8,954.5	6,821.9
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	5,447.5	8,954.5	8,954.5	6,821.9
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	10,139.0	0.0	0.0	0.0

БАЙГАЛЬ ХАМГААЛАХ САН

“Засгийн газрын тусгай сангийн тухай” хуулийн 12 дугаар зүйлийн 2 дэх заалтын дагуу Байгаль хамгаалах сан нь байгалийн баялгийн нөөц, байгаль орчны төлөв байдлын хувьсал, өөрчлөлтийн байдлыг судлан тогтоох, мэдээллийг хуримтлуулж боловсруулах, дүгнэлт гаргах төсөл, арга хэмжээ, байгаль орчныг хамгаалах, түүний баялгийг зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, байгаль орчинд үзүүлэх хортой нөлөөллийг багасгах дэвшилтэт арга, хоргүй, бохирдолгүй, хаягдалгүй технологи нэвтрүүлсэн иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын үйл ажиллагааг урамшуулах, байгаль орчныг хамгаалах, хянах, судлахад шаардагдах техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж, хэмжих багаж худалдан авахад санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх, байгалийн гамшигт үзэгдлээс урьдчилан сэргийлэхэд чиглэсэн үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх үндсэн чиг үүрэгтэй.

Хүснэгт №21. Байгаль хамгаалах сангийн 2012-2017 оны төсвийн гүйцэтгэл /сая төгрөг/

№	Он	Батлагдсан төсөв	Гүйцэтгэл	Хувь
1	2012	5,910.3	4,912.9	83.1
2	2013	5,729.9	5,653.5	98.6
3	2014	6,129.9	4,829.9	78.6
4	2015	2,678.2	1,780.3	66.5
5	2016	1,896.0	1,882.7	99.3
6	2017 оны эхний 9 сар	1,880.4	911.8	48.5

Байгаль хамгаалах сангийн 2018 оны төсвийн төслийг хамгаалах нөхөн сэргээх арга хэмжээний зардалд 1,650.8 сая төгрөг, үндсэн үйл ажиллагааны зардалд 230.6 сая төгрөг нийт 1,881.4 сая төгрөг төлөвлөж, тусгалаа. 2017 оны төсөвт тусгасан нэг удаагийн шинж чанартай арга хэмжээний зардал 226.4 сая төгрөгийг бууруулж тооцлоо.

Хүснэгт №22. (Байгаль хамгаалах сан) зардлын хуваарилалтын санал /сая төгрөг/

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТУСГАЙ САН: Байгаль хамгаалах сан	2016 Гүйц	2017 Год	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Зардлын зориулалт-арга хэмжээ	1,882.70	1,880.40	2,106.80	1,881.40
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	216.1	229.6	229.6	230.6
80303 Урьд оны өр	0	0	226.4	0
81701 Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	1666.6	1650.8	1650.8	1650.8
Санхүүжүүлэх эх үүсвэр	1,882.70	1,880.40	2,106.80	1,881.40
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	1,882.70	1,880.40	2,106.80	1,881.40

Хүснэгт №23. ТЕЗ-ын 2017 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн зардлын тойм /сая төгрөг/

Засгийн газрын нөөц сан	Нийт урсгал зардал	Үүнээс		
		Цалин НДШ бусад	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
БАЙГАЛЬ ХАМГААЛАХ САН	1,881.4	230.6	1,650.8	0.0
Санхүү, төсвийн нэгдсэн удирдлага (70202)	1,881.4	230.6	1,650.8	0.0

Байгаль хамгаалах сангаас 2018 онд дараах ажлуудыг хийж хэрэгжүүлэхээр төлөвлөөд байна. Үүнд:

ЗГҮАМХ-ийн Зорилт	Үндэслэл/ЗГ-ын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөний заалт	Төсөв
4.2.4	Усны нөөцийг хамгаалж, хомсдолоос сэргийлэх нэгдсэн менежментийг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд гол, горхи, булаг, шанд, рашааны ундаргын эхийг хамгаалах ажлыг эрчимжүүлж, гол мөрний болон хур бороо, цас, мөсний усыг хуримтлуулах, усан сан, хөв, цөөрөм байгуулж ус хангамжийг нэмэгдүүлнэ.	580.8
4.2.6	Доройтолд орж талхлагдсан, уул уурхайн олборлолтын улмаас нөхөн сэргээгдээгүй орхигдсон /эвдрэлд орсон, бохирдсон/ газрыг нөхөн сэргээнэ.	670.0
4.1.7	“Тогтвортой хөгжлийн боловсрол” олгох ажлын хүрээнд эх дэлхийгээ хайрлах, уламжлалт ёс заншлаа дээдлэх мэдлэг олгож, байгальд ээлтэй хандлага, зөв дадлыг төлөвшүүлнэ.	300.0
4.1.6	Хот, суурин газрын агаар, ус, хөрсний бохирдлыг бууруулж, хог хаягдлын зохистой менежментийг хэрэгжүүлнэ /УБ, аймгийн төвүүд, хүн ам төвлөрөн суурьшсан газрууд/.	100.0
НИЙТ ДҮН		1,650.8

АВТО ЗАМЫН САН

“Олон улсын болон улсын чанартай авто зам, замын байгууламжаар зорчигч тээврийн хэрэгсэл эзэмшигчдээс авто зам ашигласны төлбөр хураах цэгийн үйл ажиллагаанд мөрдөх журам”-ыг мөрдөн хяналт тавьж 19 цэгт үйл ажиллагааг зохион байгуулж, олон улсын болон улсын чанартай авто замаар зорчиж байгаа тээврийн хэрэгсэл эзэмшигчид болон төлбөр хураах цэгийн төлбөр хураагч нарын аюулгүй байдлыг ханган ”Авто замын тухай” хуульд зааснаар улсын авто замын санд орлого төвлөрүүлэн ажилладаг.

Замын сангийн орлого, эх үүсвэр

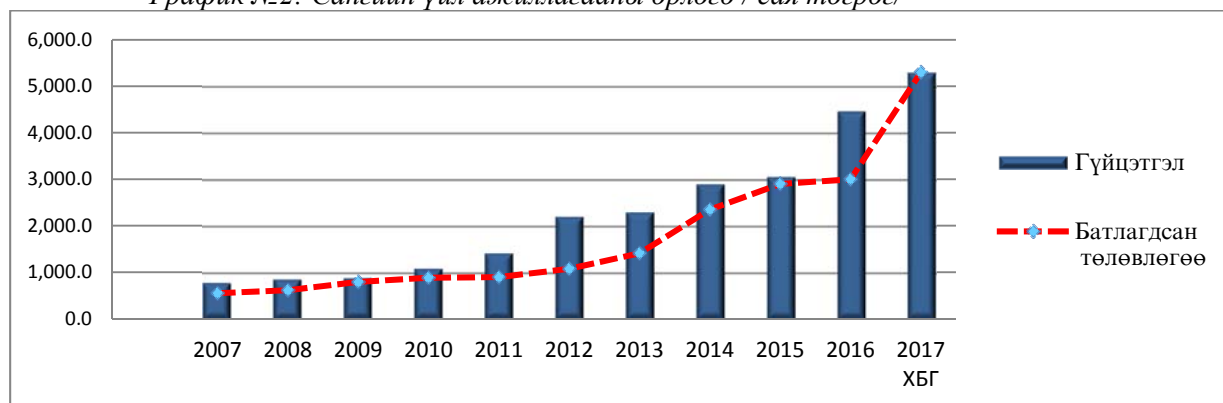
Замын сангийн орлого нь Олон улсын болон улсын чанартай авто зам, замын байгууламжаар зорчсоны төлбөр хураах 19 цэгийн үйл ажиллагааны орлогоос бүрдэнэ.

Хүснэгт №24. Сангийн үйл ажиллагааны орлого /сая төгрөг/

Замын сан	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ХБГ
Батлагдсан төлөвлөгөө	884.0	896.9	1,076.2	1,410.0	2,350.0	2,900.0	3,000.0	5,300.0
Гүйцэтгэл	1,094.1	1,418.8	2,205.0	2,300.4	2,901.5	3,057.8	4,464.7	5,300.0

2016 онд Засгийн газрын 103 дугаар тогтоолоор олон улсын болон улсын чанартай зам, замын байгууламжаар зорчиж байгаа тээврийн хэрэгслээс авах төлбөрийн хэмжээг шинэчлэн тогтоосон нь 2016 оны гүйцэтгэл болон 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэл нь өмнө жилүүдийн гүйцэтгэлээс эрс өссөн үзүүлэлттэй гарахад нөлөөлсөн.

График №2: Сангийн үйл ажиллагааны орлого / сая төгрөг/

Замын сангийн зарлага

Авто зам хөтөлбөрийн 2018 оны урсгал зардлыг 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 249.2 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлж нийт 2,150.0 сая төгрөгөөр төсөвлөсөн.

Хүснэгт №25. Замын сангийн зардал /сая төгрөг/

ХӨТӨЛБӨР: Авто зам (71101)	2016 Тод	2017 Тод	2017 Тод	2018 төсөл
Зориулалт, арга хэмжээгээр	1,630.5	1,900.8	1,900.8	2,150.0
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	1,630.5	1,900.8	1,900.8	2,150.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	1,630.5	1,900.8	1,900.8	2,150.0
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	1,630.5	1,900.8	1,900.8	2,150.0

Зам тээврийн сайдын баталсан "Олон улсын болон улсын чанартай авто зам, замын байгууламжаар зорчиж байгаа тээврийн хэрэгслээс авто зам ашигласны төлбөр авах цэгийн зохион байгуулалт, орлогыг төвлөрүүлэх, зарцуулах үйл ажиллагааны журам"-аар төлбөр хураах цэгүүдийн үйл ажиллагааны урсгал зардлыг нийт төвлөрүүлж буй орлогын 40 хувиар санхүүжүүлэхээр заасан байдаг.

Үүний дагуу 2018 онд төсөвт байгууллагын үйл ажиллагааны орлогыг 5,400.0 сая төгрөгөөр төсөвлөж төлбөр хураах цэгүүдийн үйл ажиллагааны урсгал зардлыг 2,150.0 сая төгрөгөөр тусгасан.

Хүснэгт №26: Замын сангийн зардлын тойм /сая төгрөг/

ЗАМЫН САН	Урсгал зардал	Цалин НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
НИЙТ:	2,150.0	0.0	2,150.0	0.0
Авто зам (71101)	2,150.0	0.0	2,150.0	0.0

ХИЛИЙН ЧАНАДАД БАЙГАА МОНГОЛ УЛСЫН ИРГЭДЭД ТУСЛАХ САН

Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 5.4.16, 26.3-т заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газрын 2008 оны 3 дугаар сарын 19-ны 110 дугаар тогтоолоор баталсан Хилийн чанадад байгаа Монгол Улсын иргэдэд туслах сангийн дүрмийн дагуу

үйл ажиллагаагаа явуулж Монгол иргэд хилийн чанадад ямар нэг гэмт хэрэгт холбогдох, өртөх, хохирох тохиолдлыг багасгах, гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааг өргөжүүлэх замаар гэмт хэрэг, зөрчилд холбогдох Монгол Улсын иргэдийн тоог багасгахыг зорьж ажиллана.

Хүснэгт №27. Сангийн төсөв /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод 1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
ХИЛИЙН ЧАНАДАД БАЙГАА МОНГОЛ УЛСЫН ИРГЭДЭД ТУСЛАХ САН	222.8	224.0	224.0	224.0
Гадаад харилцаа (70300)	222.8	224.0	224.0	224.0
Гадаад улс оронд байгаа монгол иргэдэд туслах (70304)	222.8	224.0	224.0	224.0
ХӨТӨЛБӨР: Гадаад улс оронд байгаа монгол иргэдэд туслах (70304)	222.8	224.0	224.0	224.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	222.8	224.0	224.0	224.0
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	222.8	224.0	224.0	224.0
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	222.8	224.0	224.0	224.0
09775 Хилийн чанадад байгаа Монгол улсын иргэдэд туслах сан	222.8	224.0	224.0	224.0

Сангийн урсгал зардлыг нийт 224.0 сая төгрөгөөр төлөвлөсөн. Хөтөлбөрийн хүрээнд 2017 онд Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.1-д заасны дагуу дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

- Амь насанд нь аюул учирсан иргэдэд эмнэлгийн тусламж үзүүлж эх оронд нь буцаах;
- Ял эдэлж байгаад суллагдсан болон төлбөрийн чадваргүй болсон иргэдийг эх оронд нь буцаах;
- Хилийн чанадад ял эдэлж байгаа иргэдийг эргэх;
- Нас барсан иргэдийн шарил, чандрыг эх оронд буцаах болон тухайн улсад нутаглуулах;
- Хүн худалдаалахтай тэмцэх тухай хуулийн хүрээнд хилийн чанадад хүний наймааны хохирогч болсон иргэдийг түр хамгаалах байраар хангах, үйлчилгээ үзүүлэх, эх оронд нь буцаахтай холбогдсон бүхий л арга хэмжээг авах;
- Гадаадад байгаа Монгол Улсын иргэдийн байгуулсан сайн дурын холбоо, нийгэмлэгийн үйл ажиллагааг дэмжиж ажиллахаар төлөвлөөд байна.

ОЛОН УЛСЫН ХАМТЫН АЖИЛЛАГААНЫ САН

Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, Гадаад бодлогын үзэл баримтлалыг мөрдлөг болгон өөрийн орны ардчилсан үйл явцын туршлагаас хуваалцах, олон улсын тавцанд нэр хүнд, байр сууриа бэхжүүлэх, гадаадын зарим улстай хоёр талын хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх зорилтыг дипломат үйл ажиллагааны зөөлөн хүчний бодлогоор дамжуулан хэрэгжүүлэхийг зорьж ажиллана.

Хүснэгт №28. Сангийн төсөв /сая төгрөг/

Хөтөлбөр	2016 Гүйц	2017 Тод 1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
ОЛОН УЛСЫН ХАМТЫН АЖИЛЛАГААНЫ САН	14.22	990.00	990.00	990.00
Гадаад харилцаа (70300)	14.22	990.00	990.00	990.00
Олон улсын хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх (70303)	14.22	990.00	990.00	990.00
ХӨТӨЛБӨР: Олон улсын хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх (70303)	14.22	990.00	990.00	990.00
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	14.22	990.00	990.00	990.00
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	14.22	990.00	990.00	990.00
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	14.22	990.00	990.00	990.00
10174 Олон улсын хамтын ажиллагааны сан	14.22	990.00	990.00	990.00

Олон улсын хамтын ажиллагааны сангийн урсгал зардал 1,000.0 сая төгрөгийг өөрийн үйл ажиллагааны орлогоос дараах нийгмийн үйл ажиллагааг санхүүжүүлнэ. Үүнд:

- Олон улсын хамтын ажиллагааны сангийн зардлаар ардчилал, хүний эрх, сайн засаглалын чиглэлээрх олон улсын байгууллага, механизмд үндэсний экспертүүдийг ажиллуулна.
- Сангийн хөрөнгөний эх үүсвэрийг нэмэгдүүлэх зорилгоор гадаад улс, олон улсын байгууллага, түүнчлэн гадаад, дотоодын аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэнээс буцалтгүй тусламж, хандив авах ажлыг зохион байгуулна.
- Төсвөөс гадна гадаад, дотоодын хандивлагч нарын «клуб» бий болгож, Сангийн үйл ажиллагааг улам далайцтай болгох санхүүгийн нэмэлт эх үүсвэртэй болно.

ШИНЖЛЭХ УХААН, ТЕХНОЛОГИЙН САН

Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 3 дугаар зүйлийн 3.2.19 дэх заалтад эрдэм шинжилгээ, судалгааны санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхээр заасныг харгалзан тус сангийн эрдэм шинжилгээний зардлыг 2018 оны төсөвт 17,340.3 сая төгрөг байхаар төсөвлөлөө.

Шинжлэх ухаан, технологийн сан нь онолын суурь судалгаа, шинжлэх ухаан, технологийн төслийг хэрэгжүүлэх, түүний үр дүнг үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд нэвтрүүлэхэд шаардагдах хөрөнгийн эх үүсвэрийг бүрдүүлэх, санхүүжүүлэх, зарцуулсан хөрөнгийн ашиглалтад хяналт тавих, нэгтгэн тайлагнах зарцуулж, хяналт тавих үндсэн чиг үүрэгтэй.

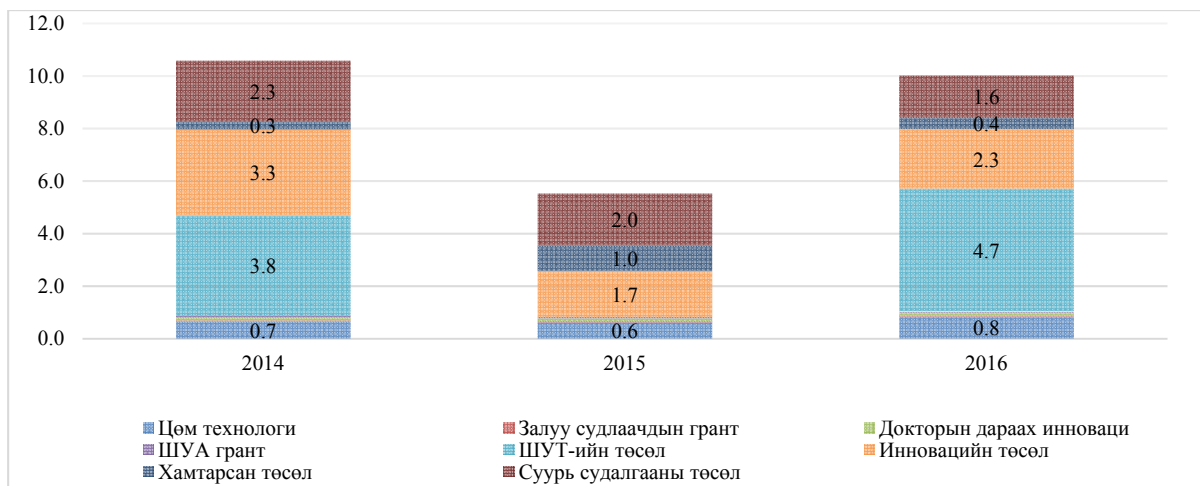
Түүнчлэн “Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийг батлах тухай” Засгийн газрын 207 дугаар тогтоолын дагуу Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайдын багцын зарим эрдэм шинжилгээний байгууллагуудын төвлөрүүлэн захирагч байхаар заасны дагуу эдгээр байгууллагуудын эрдэм, шинжилгээ судалгааны ажлыг “Шинжлэх ухаан, технологийн сангийн тухай” Засгийн газрын 1993 оны 192 дугаар тогтоолын хавсралтаар баталсан шинжлэх ухаан, технологийн сангийн дүрмийн хүрээнд санхүүжүүлж байна.

Хүснэгт №29. Хөтөлбөрийн зардлын хураангуй /сая төгрөг/

ШИНЖЛЭХ УХААН, ТЕХНОЛОГИЙН САН	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	14,465.9	17,424.7	17,424.7	17,340.3
Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	7,171.7	6,900.3	6,900.3	6,701.9
Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	246.2	300.0	300.0	300.0
Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	6,833.0	10,119.4	10,119.4	10,039.9
Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	215.0	105.0	105.0	112.5
Сахилга, хариуцлага ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	186.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	14,465.9	17,424.7	17,424.7	17,340.3
Улсын төсвөөс санхүүжих	14,465.9	17,424.7	17,424.7	17,340.3

Шинжлэх ухаан технологийн сангаас 2014 оны гүйцэтгэлээр 191 төслийн 10.6 тэрбум төгрөг, 2015 оны гүйцэтгэлээр 154 төслийн 5.6 тэрбум, 2016 оны гүйцэтгэлээр 188 төслийн 8.3 тэрбум төгрөгийн санхүүжилт олгосон байна.

Хүснэгт №30. 2014-2016 онуудад Шинжлэх ухаан, технологийн сангаас санхүүжүүлсэн төслийн зориулалт (тэрбум төгрөг)

БОЛОВСРОЛЫН ЗЭЭЛИЙН САН

Монгол Улсын Их Хурлаас 2016 оны 09 дүгээр сарын 06-ны өдөр Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хууль баталснаар Боловсролын зээлийн санг байгуулсан. Тус сангийн хөрөнгө, эх үүсвэрээр оюутан суралцагчид олгох сургалтын төлбөрийн зээл, хуулиар тогтоосон бусад санхүүгийн дэмжлэг олгох арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд зарцуулахаар хууль тогтоомжоор зохицуулсан байна.

Иймд Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 3 дугаар зүйлийн 3.2.20 дахь заалтад “Боловсролын зээлийн сан” байгуулж, оюутан, суралцагчид зээл, буцалтгүй тусламжийн үйлчилгээг үзүүлэх тогтолцоог ил тод, нээлттэй болгож, хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ” гэж заасныг үндэслэн 2017 оны төсвийн төсөлд нийт 118,916.0 сая төгрөгийг тооцож төсөвлөлөө. Үүнд:

1. Төрийн албан хаагчдын нэг хүүхдийн сургалтын төлбөрийг төрөөс хариуцах тухай Засгийн газрын 2000 оны 201 дугаар тогтоолын дагуу 164 суралцагчид олгох сургалтын төлбөрт 147.4 сая төгрөг;
2. Боловсролын зээлийн сангийн захиргааны төсвийг 2018 онд 287.0 сая төгрөг;
3. Засгийн газрын 2012 оны 19 дугаар тогтоолын дагуу дотоодын их дээд сургуульд суралцдаг нэг өрхийн 3 хүүхэд нь их, дээд сургуульд суралцдаг өрхийн нэг, бүтэн өнчин, хөгжлийн бэрхшээлтэй, эцэг эх нь хөгжлийн бэрхшээлтэй болон 6999 суралцагчдад олгох буцалтгүй тусламж 12,553.8 сая төгрөг;
4. Багш мэргэжлээр бэлтгэдэг төрийн өмчийн их дээд сургуульд 650-750 оноотой элсэгчийн сургалтын төлбөрийг 70 хувь, 751-ээс дээш оноотой элсэгчийн сургалтын төлбөрийг 100 хувь олгохоор заасны дагуу 2208 суралцагчид 2,783.7 сая төгрөг;
5. Засгийн газрын 2011 оны 102 дугаар тогтоолын дагуу хөдөө орон нутагт байх гэртээ өвлийн амралтаараа ирж очих 10922 оюутны замын зардалд 1,033.4 сая төгрөг;
6. Багш мэргэжлээр бэлтгэдэг төрийн өмчийн их, дээд сургуульд амжилттай суралцаж байгаа хөдөө орон нутагт багшлах дадлага хийх суралцагчдад 1762 суралцагчид олгох багшлах дадлагын тэтгэмжид 535.0 сая төгрөг;
7. Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны сайд, Сангийн сайдын хамтарсан 2013 оны 175/108 тоот тушаалаар батлагдсан гадаадаас монголын их дээд сургуульд суралцаж байгаа 174 суралцагчдын амьжиргааны тэтгэлэгт 867.0 сая төгрөг;
8. Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх зорилгоор дотоодын болон гадаадын их, дээд сургуульд суралцагсад

болон Засгийн газрын гэрээгээр гадаадад суралцагчдад олгох сургалтын төлбөрийн хөнгөлөлттэй зээлд нийт 75,000.0 сая төгрөг;

9. Засгийн газрын 2013 оны 271 дугаар тогтоолоор дэлхийн шилдэг 100 их сургуульд тэнцсэн 295 суралцагчийн сургалтын төлбөрийн зээлд 14,500.0 сая төгрөг байхаар тус тус төсөвлөлөө.

Хүснэгт №31. Сангийн зардлын хураангуй /сая төгрөг/

БОЛОВСРОЛЫН ЗЭЭЛИЙН САН		2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр		89,198.0	116,112.6	86,112.6	118,916.0
УРСГАЛ ЗАРДАЛ		58,552.4	18,985.7	22,998.0	22,116.0
төлбөр	Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	223.6	306.6	306.6	287.0
	Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	0.0	14.6	14.6	14.5
суралцагчдад олгох тэтгэлэг	Төрийн албан хаагчийн нэг хүүхдийн сургалтын төлбөр	203.4	206.5	206.5	147.4
	Сахилга, хариуцлага ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	6.9
суралцагчдад олгох тэтгэлэг	Засгийн газрын гэрээгээр гадаадаас дотоодод	453.9	734.7	734.7	867.0
	Зарим суралцагч (нэн ядуу, малчин, 3 суралцагч)-дад олгох сургалтын төлбөрийн тэтгэлэг	6,991.3	8,553.8	12,566.0	12,553.8
зардлын хөнгөлөлт	Орон нутгаас суралцаж буй оюутнуудын замын	1,085.9	1,033.4	1,033.4	1,033.4
	Гадаад суралцагсдын зардал	2,842.4	3,742.4	3,742.4	3,887.3
магистрантуудад олгох сургалтын төлбөр	Багш мэргэжлээр суралцаж буй оюутан,	1,000.0	3,189.0	3,189.0	2,783.7
	Орон нутагт хийх багшлах дадлагын тэтгэлэг	535.0	1,204.7	1,204.7	535.0
	Үндэсний тэтгэлэг	45,216.9	0.0	0.0	0.0
ДОТООД ЭХ ҮҮСВЭРЭЭС ОЛГОХ ЗЭЭЛ		30,645.6	97,126.9	63,114.7	96,800.0
зээл	Дотоодын оюутан, магистрант, докторантад олгох зээл	568.3	0.0	0.0	0.0
	Засгийн газрын гэрээгээр гадаадад суралцагчдад олгох зээл	5,464.4	7,300.0	7,300.0	7,300.0
сургалтын төлбөрийн зээл	Дэлхийн шилдэг 100 сургуульд суралцагчдын сургалтын төлбөрийн зээл	16,612.9	14,500.0	14,500.0	14,500.0
	Оюутны сургалтын төлбөрийн зээл	8,000.0	75,326.9	41,314.7	75,000.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр		89,198.0	116,112.6	86,112.6	118,916.0
Улсын төсвөөс санхүүжих		89,198.0	116,112.6	86,112.6	118,916.0

Монгол улсын Засгийн газрын 2016 оны 111 дүгээр тогтоолын дагуу Боловсролын зээлийн сангаас “Оюутны хөгжлийн зээл”-ийг арилжааны банкаар дамжуулан 2016 оны 4-р улирлаас эхлэн зээл олгож эхэлсэн билээ.

Ингэхдээ 2017 онд 40 гаруй мянган оюутны сургалтын төлбөрийг шийдэх зорилгоор “Оюутны хөгжлийн зээл”-д нийт 90 орчим тэрбум төгрөгийг төсөвлөсөн боловч арилжааны банкнуудаас олгосон зээлийн нийт хэмжээ оны эхний 9 сарын гүйцэтгэлээр 4.2 тэрбум төгрөгт хүрсэн байна. Энэ нь оролцогч банкнууд зээлийн эрсдэлээ үнэлж, зээлд хамрагдахад тавьсан шаардлага нь зээл олголт их дээд сургуульд суралцагч оюутны хүлээлт, хэрэгцээнд бүрэн нийцэхгүй байгаа тул зээлийн эх үүсвэрт зориулсан хөрөнгийн ашиглалт хангалтгүй гарахад нөлөөлсөн байна.

Хүснэгт №32. Оюутны хөгжлийн зээлийн олголтын хураангуй мэдээ /сая төгрөгөөр/

д/д	Банкууд	Санхүүжилт	Олгосон зээлийн хэмжээ/ Зээлдэгчийн тоо						НИЙТ		Эх үүсвэр	
			Хүү буруулах		Богино		Урт		Зээлдэгч тоо	Зээл олгосон дүн	Эргэн төлөлт	Ашиглалт
1	Хаан банк	3,500.0	40	81.8	846	1,603.4	321	770.0	1,207	2,455.2	526.3	2,981.5
2	Төрийн банк	2,000.0	20	41.6	193	372.8	75	179.3	288	593.7	83.9	677.6
3	Голомт банк	1,500.0	11	26.7	348	668.0	15	42.0	374	736.7	231.5	968.2
4	Хас банк	1,000.0	8	15.8	114	219.4	6	12.4	128	247.7	60.5	308.1
5	Капитрон банк	500.0	0	0.0	30	63.9	10	30.4	40	94.3	18.2	112.5
6	УБ хотын банк	500.0	1	1.8	33	70.5	2	5.2	36	70.5	15.8	86.2
Нийт дүн		9,000.0	80	167.7	1,564	2,998.0	429	1,039.4	2,073	4,198.1	936.1	5,134.2

Эх үүсвэр: Боловсролын зээлийн мэдээллийн сан

Боловсролын зээлийн сангаас арилжааны банкаар дамжуулан суралцагч оюутны сурлагын амжилт болон төлбөр гүйцэтгэх хэрэгцээг харгалзан дараах 3 төрлийн зээлийг олгож байна.

Хүснэгт №33. Оюутны хөгжлийн зээлийн төрлүүд

	Нөхцөл	Хүү бууруулах зээл	Богино хугацаат	Урт хугацаат
1	Хүү	5%	5%	5%
2	Хэмжээ	Тухайн хичээлийн жилийн сургалтын төлбөр		
3	Давтамж	жилд 2 хүртэл удаа		
4	Хугацаа	12 сар хүртэл /цалин, тэтгэвэр, малчны зээлийн хугацаатай адил байх/	12 сар хүртэл	120 сар хүртэл
5	Шаардлага	<ul style="list-style-type: none"> - Голч дүн 2.0-с дээш байх - ЭЕШ-ийн босго оноог хангасан байх 		<ul style="list-style-type: none"> - Голч дүн 3.0-с дээш - Тэргүүлэх ач холбогдолтой мэргэжлийн чиглэлээр суралцаж байгаа бол голч дүн 2.3-с дээш байх - ЭЕШ-ын оноо 650-с дээш
6	Арилжааны банкны нэмэлт шаардлага	Оюутан нь хөтөлбөрийн зээлийг бүрэн төлж дуусталх хугацаанд бусад төрлийн банкны зээл авахгүй байх нөхцөлийг зөвшөөрсөн байх г.м. банк бүр өөрийн нэмэлт шалгууртай.		

Эх үүсвэр: БСШУСЯ, Боловсролын зээлийн сан

Боловсролын мэдээллийн сангаас гаргасан статистик мэдээллээс харвал нийт бакалаврын өдрийн ангид суралцаж буй 119.1 мянган оюутнуудын 53.9 хувь нь буюу 64.2 мянган сурлагч 2.00 голчоос бага дүнтэй суралцаж байгаа бөгөөд эдгээр оюутнууд нь дээрх зээлийн сурлагын амжилтад тавьсан шалгуур нөхцөлийг хангахгүй байна. Харин богино хугацааны зээлд хамрагдах боломжтой 2.0-3.0 голч дүнтэй суралцаж буй оюутны тоо 22.3 мянга буюу 18.7 хувийг эзэлж байна. Харин журамд заасны дагуу урт буюу 10 хүртэлх жилийн хугацаатай зээлд хамрагдах боломжтой суралцагч нь 32.6 мянга буюу 27.4 хувийг эзэлж байна.

Хүснэгт №34. Оюутны сурлагын үзүүлэлт /2016-2017 оны хичээлийн жил /

Голч дүн	Бакалавр өдрийн анги /оюутны тоо, дамжаагаар/						Нийт	Эзлэх хувь
	I	II	III	IV	V	VI		
0.00 -2.00	29,695	8,066	12,825	10,943	1,464	1,204	64,196	53.9%
2.01 -2. 50	298	1,969	2,586	2,770	410	101	8,134	6.8%
2.51 -3.00	1,179	2,983	4,339	4,739	617	335	14,192	11.9%
3.01 -3.20	141	1,832	2,784	3,198	587	339	8,881	7.5%
3.21-3.50	171	2,345	3,328	4,968	784	510	12,106	10.2%
3.51-3.70	70	1,175	1,670	2,808	331	137	6,190	5.2%
3.71-4.00	43	983	1,503	2,689	152	36	5,406	4.5%
Нийт	31,596	19,353	29,034	32,115	4,345	2,662	119,104	100.0%

Эх үүсвэр: БСШУСЯ

Нөгөө талаас зарим төрийн болон төрийн бус өмчийн нийт 53 их дээд сургуулиас Боловсролын зээлийн санд ирүүлсэн судалгаагаар 2017-2018 оны хичээлийн жилийн эхний улиралд нийт 89.0 мянган оюутнаас 16.8 мянган оюутны 32.2 тэрбум төгрөгийн төлбөр төлөгдөөгүй, эсвэл дутуу төлөлттэй тул оюутны хөгжлийн зээлд хамрагдах хүсэлттэй байна.

Хүснэгт №35. Оюутны хөгжлийн зээлд хамрагдах саналын товчоо /сая төгрөгөөр, 2017-2018 он/

Судалгаанд хамрагдсан их дээд сургууль	Тоо	Төлбөл зохих		Төлбөр дутуу төлөгдсөн	
		Оюутны тоо	Мөнгөн дүн	Оюутны тоо	Мөнгөн дүн
НИЙТ ДҮН	53	89,013	102,453.1	16,829	32,229.9

Төрийн өмчийн их, дээд сургууль	7	58,888	70,442.3	6,028	18,549.6
Төрийн бус өмчийн их дээд сургууль	46	30,125	32,010.8	10,801	13,680.2

Эх үүсвэр: Боловсролын зээлийн сан

Засгийн газраас 2017 оны 6 дугаар сарын 20-нд “Оюутны хөгжлийн зээл”-ийн журамд зээлийн хамрах хүрээг нэмэгдүүлэх, бүрдүүлэх материалуудыг цөөрүүлэх, цахим хэлбэрт шилжүүлэх, суралцагч болон зээл хүсэгчид хүндрэл үүсгэж байсан зарим зохицуулалтыг хялбаршуулсан өөрчлөлт оруулсан боловч зээлийн эх үүсвэрийг бакалаврын болон магистр, докторын сургалтад хамрагдаж буй нийт оюутан суралцагчдын дөнгөж 2 хүртэлх хувь хамрагдаж байна.

Дээрх нөхцөл байдлыг харгалзан үзвэл Оюутны хөгжлийн зээл хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд оролцогч арилжааны банкны зээлийн эрсдэлийн үнэлгээ, зээлдэгчид тавих шаардлага нь оюутан, суралцагчдын эрэлт, хэрэгцээ болон бодит боломжтой нийцэхгүй байгаа, мөн зээл олгох журамд заасан шалгуурын улмаас нийт суралцагч оюутны 73 орчим хувь нь урт хугацааны зээлд хамрагдах боломжгүй байна. Тухайлбал, зээлд хамрагдах нөхцөлийн нэг болох сурлагын үзүүлэлт, шалгуурыг авч үзвэл нийт суралцагчдын 54 орчим хувь нь оюутны хөгжлийн зээлийн шалгуурыг хангахгүй байгаа бол нийт оюутны 72.6 хувь нь урт хугацааны зээлд хамрагдах шалгуурыг хангах боломжгүй гэсэн статистик үзүүлэлттэй байна.

Иймд, цаашид их дээд сургуульд суралцагч оюутны сургалтын төлбөрөөс эцэг эх, гэр бүлд үүсэх санхүүгийн дарамтыг арилгах зорилтыг бүрэн хангахын тулд зээлд хамрагдах нөхцөл, шаардлагыг хөнгөвчлөх, зээлийн эргэн төлөлтийн эрсдэлийг арилжааны банканд үүрүүлэх бус Боловсролын зээлийн санд хариуцуулж, үйлчилгээг шуурхай хүргэх нөхцөл бүрдүүлэх, улмаар зээлийн эргэн төлөгдөх хугацааг тухайн суралцагч оюутан суралцаж төгсөөд 5-10 хүртэлх жилийн хугацаанд мэргэжлээрээ ажил хөдөлмөр эрхлэх явцад бүрэн төлж барагдуулах бололцоотой байхаар тооцож нэмэгдүүлэх зэрэг бодлого, зохион байгуулалтын өөрчлөлтийг авч хэрэгжүүлэх нь зүйтэй гэж үзлээ.

Эдгээр арга хэмжээг авснаар Боловсролын зээлийн сангаас дотоодын их дээд сургуульд элсэн суралцагч нийт 35-37 мянга очим оюутныг сургалтын төлбөрийн хөнгөлөлттэй, урт хугацааны зээлд хамрагдах нөхцөл зээл хүсэгч, банкны өндөр шаардлагыг хангахгүй байгаа чадварлаг оюутан, суралцагчдынхаа хэрэгцээг шуурхай хангаж, төлбөрийн дарамтгүй суралцах боломжийг бүрэн хангах юм.

ЗЭВСЭГТ ХҮЧНИЙ ХӨГЖЛИЙН САН

“Зэвсэгт хүчний хөгжлийн сан”-гийн зорилго нь батлан хамгаалах салбарын санхүүгийн нөөц, хуулиар зөвшөөрөгдсөн үйл ажиллагааны орлогуудыг нэгтгэн төвлөрүүлж, Зэвсэгт хүчнийг хөгжүүлэх, зэвсэглэл, техникийг шинэчлэх, сэргээн сайжруулах, энхийг дэмжих ажиллагаанд оролцох чадавхыг нэмэгдүүлэх, цэргийн алба хаагчдын нийгмийн хамгааллыг сайжруулах зэрэг асуудлуудыг шийдвэрлэхэд санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэхэд чиглэгдэнэ.

Хүснэгт №36. Хөтөлбөрүүдийн хураангуй /сая төгрөгөөр/

Хөтөлбөрийн нэр	2016 гүйц.	2017 год.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
ЗЭВСЭГТ ХҮЧНИЙ ХӨГЖЛИЙН САН	26,709.4	44,611.1	44,611.1	40,000.0
Зэвсэгт хүчний үйл ажиллагаа хөтөлбөр	26,709.4	44,611.1	44,611.1	40,000.0

Засгийн газрын тусгай сангийн хуулиар хэрэгжиж буй зэвсэгт хүчнийг хөгжүүлэх, зэвсэглэл, техникийг шинэчлэх, сэргээн сайжруулах, энхийг дэмжих ажиллагаанд оролцох чадавхыг нэмэгдүүлэх, цэргийн алба хаагчдын нийгмийн хамгааллыг сайжруулах зэрэг асуудлуудыг шийдвэрлэхэд санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх зорилго бүхий Зэвсэгт хүчний хөгжлийн сангийн 2018 оны төсвийн төслийг 40,000.0 сая төгрөгөөр Батлан хамгаалахын сайдын төсвийн багцад төлөвлөсөн.

Энэ нь 2017 оны тодотгосон төсвөөс 4,611.1 сая төгрөгөөр буурч байгаа нь 2016-2017 онуудад эдийн засгийн хүндрэлтэй нөхцөл байдалтай уялдуулан түр хугацаанд зэвсэгт хүчний хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага, нормын хувцас, бага үнэтэй түргэн элэгдэх эд ахуйн зүйлсийн зардлыг тус сангийн орлогоос санхүүжүүлэхээр тусгаж байсныг улсын төсвөөс санхүүжүүлэхээр тусгасантай холбоотой байна.

Хүснэгт №37. Зэвсэгт хүчний хөгжлийн сангийн 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн хураангуй зардлын тойм / зардлын эдийн засгийн томсгосон ангиллаар, сая төгрөг/

Хөтөлбөрийн нэр	Нийт урсгал зардал	Үүнээс:		
		Цалин, НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
ЗЭВСЭГТ ХҮЧНИЙ ХӨГЖЛИЙН САН	40,000.0	0.0	40,000.0	0.0
Зэвсэгт хүчний үйл ажиллагаа хөтөлбөр	40,000.0	0.0	40,000.0	0.0

Зэвсэгт хүчний хөгжлийн санд 2012-2016 онд нийт 157,444.2 сая төгрөгийн орлого төвлөрүүлэхээр төлөвлөсөн бөгөөд гүйцэтгэл 110,484.6 сая төгрөг болж, 70.1 хувийн гүйцэтгэлтэй байна. Үүнээс 2016 онд 40,000.0 сая төгрөгийн орлого төвлөрүүлэхээс 39,249.9 сая төгрөг төвлөрүүлж, орлогын төлөвлөгөөний гүйцэтгэл 98.1 хувьтай байна.

Орлогын эх үүсвэрийг 2016 онд бүрдүүлсэн байдлыг авч үзвэл, нийт дүнд энхийг дэмжих ажиллагааны орлого 37,761.5 сая төгрөг буюу 96.2 хувиар, олон улсын хамтарсан сургалт дадлагын нөхөн төлбөрийн орлого 1,192.1 сая төгрөг буюу 3.0 хувиар, олон улсын цэргийн ажиллагааны орлого, бүтээн байгуулалтын ажилд цэргийн анги, салбар оролцуулсны орлого, актлагдсан зарим техникийг худалдан борлуулсны орлого 296.3 сая төгрөг буюу 0.8 хувиар бүрдүүлжээ.

Хүснэгт №38. Зэвсэгт хүчний хөгжлийн сангийн 2012-2016 оны зарлагын гүйцэтгэл (сая төгрөг)

№	Аргахэмжээ	2012 он	2013 он	2014 он	2015 он	2016 он
1	Энхийг дэмжих ажиллагаа	4,687.4	7,787.9	4,235.1	3,920.6	5,812.5
2	Олон улсын хамтарсан сургалт, дадлага	782.5	1,505.9	1,985.3	3,173.3	3,229.8
3	Зэвсэгт хүчний энхийг дэмжих ажиллагаанд оролцох чадавхийг нэмэгдүүлэх	2,058.5	193.3	2,296.9	3,041.5	35.0
4	Зэвсэгт хүчний зэвсэглэл техникийг сэргээн сайжруулах, шинэчлэх сургалтын материаллаг баазыг бэхжүүлэх	2,198.6	1,390.0	8,202.4	12,759.5	14,740.9
5	Офицер, ахлагч, албан хаагчдын нийгмийн хамгааллыг сайжруулах	1,432.1	269.1	3,919.0	5,931.1	2,890.2
	Дөн	11,159.1	11,146.2	20,638.7	28,826	26,708.4

ГЭМТ ХЭРГИЙН ХОХИРОГЧДОД НӨХӨН ТӨЛБӨР ОЛГОХ САН

Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 21³ дугаар зүйлийн 21^{3.2} дахь хэсэгт зааснаар Гэмт хэргийн хохирогчдод нөхөн төлбөр олгох сангийн хөрөнгийг Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт үйлдэгдсэн гэмт хэргийн улмаас амь насаа алдсан этгээдийн гэр бүлийн гишүүн, түүнчлэн хүнд гэмтэл учирсан хохирогчийн шүүхийн хүчин төгөлдөр шийдвэрт заасан эмчилгээний зардал, оршуулгын зардал, хөдөлмөрийн чадвараа алдсанаас дутуу авсан цалин хөлс, түүнтэй адилтгах орлогын нөхөн төлбөр олгоход зарцуулахаар заасан. Засгийн газрын 2011 оны 132 дугаар тогтоолоор “Зарим төрлийн гэмт хэргийн хохирогчдод төрөөс нөхөн төлбөр олгох журам”-ыг баталж, энэхүү журмын дагуу уг сангийн хөрөнгийг нөхөн төлбөрийн зардалд зарцуулж байна.

Хүснэгт №39. Хөтөлбөрүүдийн хураангуй /сая төгрөгөөр/

Хөтөлбөрийн нэр	2016 гүйц.	2017 год.	2017 ХБГ.	2018 төсөл
ГЭМТ ХЭРГИЙН ХОХИРОГЧДОД НӨХӨН ТӨЛБӨР ОЛГОХ САН	233.3	594.0	594.0	594.0
Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэл хөтөлбөр	233.3	594.0	594.0	594.0

Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 21³ дугаар зүйлийн 21^{3.2} дахь заалтад хамрагдах зарим төрлийн гэмт хэрэгт хорих ялаар шийтгэгдсэн ялтны учруулсан хохирол олгоход 2018 онд нийт 594.0 сая төгрөгөөр Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдын төсвийн багцад төлөвлөсөн.

Хүснэгт №40. Гэмт хэргийн хохирогчдод нөхөн төлбөр олгох сангийн 2018 онд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн хураангуй зардлын тойм /зардлын эдийн засгийн томсгосон ангиллаар, сая төгрөг/

Хөтөлбөрийн нэр	Нийт урсгал зардал	Үүнээс		
		Цалин, НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
ГЭМТ ХЭРГИЙН ХОХИРОГЧДОД НӨХӨН ТӨЛБӨР ОЛГОХ САН	594.0	0.0	594.0	0.0
Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэл хөтөлбөр	594.0	0.0	594.0	0.0

Гэмт хэргийн хохирогчдод нөхөн төлбөр олгох сангийн оны эхний үлдэгдэл 2016 онд 688.0 сая төгрөг байсан ба тайлант хугацаанд 20.3 сая төгрөгийн орлого төвлөрсөн байна. Хууль зүйн сайд 2015 онд 99 иргэнд 372,6 сая төгрөг, 2016 онд 61 иргэнд 237,2 сая төгрөг, Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд 2017 оны эхний хагас жилд 18 иргэнд 76.5 сая төгрөгийг хохирогчдод олгосон байна.

Сангийн эх үүсвэр нь улсын төсвийн хөрөнгөөс гадна шүүхээс ноогдуулсан торгох ялыг биелүүлж төсөвт тушаасан мөнгөн хөрөнгийн 60 хувь, замын хөдөлгөөний болон хэв журмын зөрчилд ногдуулсан захиргааны торгох шийтгэлийг биелүүлж төсөвт тушаасан мөнгөн хөрөнгийн 60 хувьтай тэнцэх хэмжээний хөрөнгө, шүүхийн хүчин төгөлдөр шийдвэрээр дээр заасан гэмт хэрэгт буруутай нь шүүхээр тогтоогдсон этгээдээс хохирол барагдуулсан төлбөрөөс бүрдүүлж байна.

ЖИЖИГ, ДУНД ҮЙЛДВЭРИЙГ ХӨГЖҮҮЛЭХ САН

Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлсэн сан нь экспортыг нэмэгдүүлэх, импортыг орлох бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжих, ажлын байр бий болгох зорилгоор жижиг, дунд үйлдвэрлэл эрхлэгчдэд хөнгөлөлттэй зээл олгох, үйлдвэрлэл эрхлэгчдийн чадавхыг сайжруулах, бүтээгдэхүүний зах зээлийг өргөтгөхөд дэмжлэг үзүүлэх зэрэг үйл ажиллагаа явуулдаг ба өөрийн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүждэг засгийн газрын тусгай сан юм.

Тус сан нь 2018 онд нийт 86,032.5 сая төгрөгийн орлого олох төлөвлөгөөтэй байна.

Хүснэгт №41. Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн 2018 оны орлогын төлөвлөгөө/сая төгрөг/

Нийт	Төлөвлөгөө			
	I улирал	II улирал	III улирал	IV улирал
86,032.5	34,678.4	16,511	25,816	9,026

Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн нийт урсгал зардлыг 2018 оны төсвийн төсөлд 1,410.1 сая төгрөг байхаар тооцсон ба үүнээс цалин, НДШ-ийн зардалд 355.2 сая төгрөг, бараа үйлчилгээний бусад зардалд 1,021.3 сая төгрөг, татаас шилжүүлэгт 33.6 сая төгрөгийг тус тус тусгалаа.

Хүснэгт №42. Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн нийт зардал /сая төгрөг/

ЖИЖИГ, ДУНД ҮЙЛДВЭРИЙГ ХӨГЖҮҮЛЭХ САН	2016 Гүйц	2017 Тод1	2018 ХБГ	2018 Төсөл
Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих (72101)	56,712.7	50,601.4	50,601.4	37,188.8

Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн нийт урсгал зардлыг 2018 оны төсвийн төсөлд 1,410.1 сая төгрөг байхаар тооцсон ба үүнээс цалин, НДШ-ийн зардалд 355.2 сая төгрөг, бараа үйлчилгээний бусад зардалд 1,021.3 сая төгрөг, татаас шилжүүлэгт 33.6 сая төгрөгийг тус тус тусгалаа.

Хүснэгт №43. Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн урсгал зардлын бүтэц /сая төгрөг/

2018 оны төсвийн төсөл	Урсгал зардал	Үүнээс		
		Цалин НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сан	1,410.1	355.2	1,021.3	33.6

Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн нийт зардлыг 2018 оны төсвийн төсөлд 37,188.8 сая төгрөг байхаар тооцлоо. Үүнд:

1. Жижиг, дунд үйлдвэрийг дэмжих арга хэмжээнд 614.5 сая төгрөг;
2. Жижиг, дунд үйлдвэрлэл эрхлэгчдэд зориулсан хөнгөлөлттэй зээлд 35,778.7 сая төгрөг;
3. Монголд үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүнийг олон улсад сурталчлах, олон улсын үзэсгэлэнд оролцох арга хэмжээнд зориулж 180.0 сая төгрөг;
4. Бүтээгдэхүүнийг сурталчлах, зах зээлийг өргөтгөх зорилгоор “Монголд үйлдвэрлэв-Цагаан сар” үзэсгэлэн худалдаа, “Бүтээлч Монгол” үзэсгэлэн худалдаа, “Үндэсний нэрийн бүтээгдэхүүн шалгаруулах” үзэсгэлэн худалдаа зохион байгуулахад зориулж 198.0 сая төгрөг.
5. Бусад арга хэмжээнд 417.6 сая төгрөгийн зардлыг тус тус тусгалаа.

Хүснэгт №44. Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн зардлын хураангуй /сая төгрөг/

Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сан	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	56,712.7	50,601.4	50,601.4	37,188.8
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	2.6	4.6	4.6	4.8
80205 Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	58.0	0.0	0.0	30.0
80218 Улс орноо гадаад сурталчлах	54.2	49.5	49.5	180.0

80229	Шийдвэр гүйцэтгэлийн үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	325.6
80312	Сургалт семинар	50.0	0.0	0.0	50.0
80812	Бүтцийн өөрчлөлтийн тэтгэмж	58.5	0.0	0.0	0.0
80835	Сахилга, хариуцлага ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0.0	0.0	0.0	7.2
81405	Дотоод эх үүсвэрээс олгох зээл	55,700.0	49,800.0	49,800.0	35,778.7
82540	"Монголд үйлдвэрлэв" үзэсгэлэн	149.9	198.0	198.0	198.0
82611	Жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих	639.5	549.3	549.3	614.5
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр		56,712.7	50,601.4	50,601.4	37,188.8
31	Улсын төсвөөс санхүүжих	-19,841.8	0.0	0.0	8,585.9
35	Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	76,554.5	50,601.4	50,601.4	28,602.9
Орон тоо - Албан тушаалаар		24	24	24	24
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид		56,712.7	50,601.4	50,601.4	37,188.8
09728	Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сан	76,554.5	50,601.4	50,601.4	37,188.8

Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сан нь Засгийн газрын бондын эргэн төлөлт болох 52,000.0 сая төгрөгийг улсын төсөвт төвлөрүүлнэ.

Хүснэгт №45. Засгийн газрын бондын эргэн төлөлт /сая төгрөг/

	2015 Гүйц.	2016 Гүйц.	2017 Год.	2018 Төсөл
ЖДҮХС-гаас төлөх Засгийн газрын бондын эргэн төлөлт	52,445.8	51,870.0	52,000.0	52,000.0

МАЛ ХАМГААЛАХ САН

Засгийн газрын 2001 оны 246 дугаар тогтоолоор “Мал сүргийг ган, зудаас хамгаалахад туслах” үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх зорилгоор Мал хамгаалах санг байгуулсан. Тус сан нь эрчимжсэн мал аж ахуйг дэмжих зорилтын хүрээнд хөнгөлөлттэй зээл олгодог бөгөөд өөрийн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүждэг засгийн газрын тусгай сан юм.

Мал хамгаалах сангийн урсгал зардлыг 34,780.1 сая төгрөг, эргэж төлөгдөх зээлийг -38,091.0 сая төгрөгөөр тус тус тооцсон ба ингэснээр цэвэр өөрчлөлт -3,310.9 сая төгрөг болохоор байна.

Энэ нь 2017 онд малын тэжээлийн нөөц бэлтгэх зорилгоор 40,000.0 сая төгрөгийн зээл олгосон ба 2018 онд төсөвт буцаан төвлөрүүлэх зээлийн эргэн төлөлттэй холбоотой байна.

Хүснэгт № 46. Мал хамгаалах сангийн нийт зардал /сая төгрөг/

Мал хамгаалах сан	2016 Гүйц	2017 Год	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Мал аж ахуйг хөгжүүлэх (70801)	30,453.1	36,698.5	76,698.5	-3,310.9

Мал хамгаалах сангийн 2018 оны нийт урсгал зардлыг 34,780.1 сая төгрөгөөр төсөвлөсөн ба үүнээс цалин хөлс ба НДШ-ийн зардалд 189.8 сая төгрөг, бараа үйлчилгээний бусад зардалд 95.6 сая төгрөг, татаас шилжүүлэгт 34,494.7 сая төгрөгийг тус тус тусгалаа.

Хүснэгт №47. Мал хамгаалах сангийн нийт урсгал зардал /сая төгрөг/

Мал хамгаалах сан	Урсгал зардал	Үүнээс		
		Цалин НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
Мал аж ахуйг хөгжүүлэх (70801)	34,780.1	189.8	95.6	34,494.7

Мал хамгаалах сан нь 2018 онд дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлж ажиллана.

Үүнд:

1. Эрчимжсэн мал аж ахуйг хөгжүүлэх зорилгоор сүү, мах, малын таримал тэжээл, малын үржил, мал эмнэлгийн чиглэлээр хөнгөлөлттэй зээл олгоход 1,909.0 сая төгрөг зарцуулна;

- 2017 онд өвөлжилтийн бэлтгэл ажил хангах ажлын хүрээнд малын тэжээлийн нөөц бэлтгэх зорилгоор олгосон зээлийн эргэн төлөлт болох 40,000.0 сая төгрөгийг улсын төсөвт төвлөрүүлнэ.
- Засгийн газрын 2015 оны 122 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Хонины ноос, тэмээний ноос бэлтгэж үндэсний үйлдвэрт тушаасан мал бүхий этгээдэд мөнгөн урамшуулал олгох тухай” журмын дагуу 2017 онд хонь, тэмээний ноосны урамшуулал олгох ажлыг зохион байгуулахад 22,637.2 сая төгрөг тусгалаа;
- Монгол Улсын Их Хурлын 2012 оны 74 дүгээр тогтоолыг хэрэгжүүлэх зорилгоор “Журам шинэчлэн батлах тухай” Монгол Улсын Засгийн газрын 2013 оны 394 дүгээр тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Үндэсний боловсруулах үйлдвэрт арьс, шир бэлтгэн тушаасан мал бүхий этгээдэд мөнгөн урамшуулал олгох журам”-ын дагуу 2017 онд арьс, ширний урамшуулал олгох ажилд 11,847.9 сая төгрөг зарцуулна;
- Мал хамгаалах сангийн үйл ажиллагааны зардлыг 295.0 сая төгрөгөөр тооцож тусгалаа.

Хүснэгт №48. Мал хамгаалах сангийн зардлын тойм /сая төгрөг/

Мал хамгаалах сан	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	30,453.1	36,698.5	76,698.5	-3,310.9
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	259.9	298.4	298.4	285.4
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал,	11.8	6.0	6.0	6.0
80835 Сахилга, хариуцлага ажлын үр дүнгийн урамшуулал			0.0	3.6
81405 Дотоод эх үүсвэрээс олгох зээл	1,554.0	1,909.0	41,909.0	-38,091.0
82537 Ноосны урамшуулал	0.0	22,637.2	22,637.2	22,637.2
82543 Арьс ширний урамшуулал	9,251.0	11,847.9	11,847.9	11,847.9
83118 Мах, улаан буудай, арьс шир, ноосны урамшуулал	19,376.4	0.0	0.0	0.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	30,453.1	36,698.5	76,698.5	-3,310.9
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	28,618.1	34,485.1	74,485.1	-5,511.3
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	1,835.0	2,213.4	2,213.4	2,200.4
Орон тоо - Албан тушаалаар	12	12	12	12
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	30,453.1	36,698.5	76,698.5	-3,310.9
09777 Мал хамгаалах сан	30,453.1	36,698.5	76,698.5	-3,310.9

ТАРИАЛАНГ ДЭМЖИХ САН

Тариаланг дэмжих сан нь тариалангийн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх, тариалангийн газрыг нөхөн сэргээх, хөрсний үржил шимийг сайжруулах, таримал ургамлын үрийн аж ахуйг хөгжүүлэх, хөдөө аж ахуйн техник, технологийн шинэчлэлт хийх, тариалангийн үйлдвэрлэл эрхлэгчдээс стандартын шаардлага хангасан буудай худалдан авах арга хэмжээг зохион байгуулах зэрэг үйл ажиллагаа явуулдаг засгийн газрын тусгай сан юм. Тус сан нь өөрийн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүждэг ба хөдөө орон нутагт 6 салбартайгаар үйл ажиллагаа явуулж байна.

Хүснэгт №49. Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сангийн нийт урсгал зардал /сая төгрөг, салбарууд орсон/

2018 төсвийн төсөл	Урсгал зардал	Үүнээс		
		Цалин НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан	21,509.7	1,568.5	4,928.9	15,012.2

Тариаланг дэмжих сангийн урсгал зардлыг 2018 оны төсвийн төсөлд 21,509.7 сая төгрөг байхаар тооцсон ба үүнээс цалин, НДШ-ийн зардалд 1,568.5 сая төгрөг, бараа үйлчилгээний бусад зардалд 4,928.9 сая төгрөг, татаас шилжүүлэгт 15,012.2 сая төгрөгийг тус тус тусгалаа.

Тариаланг дэмжих сангийн төв салбарын нийт зардлыг 2018 оны төсвийн төсөлд 16,840.4 сая төгрөг байхаар тооцсон ба дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

1. Буудайн нөөц бүрдүүлэхэд 22,400.0 сая төгрөг;
2. Улаан буудайн урамшуулал олгох арга хэмжээнд 14,963.0 сая төгрөг;
3. Сангийн үйл ажиллагааны зардалд 4,877.3 сая төгрөг;
4. Газар тариалан эрхлэгчдийн дэмжих арга хэмжээнд 22,000.0 сая төгрөг;
5. Улсын төсөвт төвлөрүүлэх зээлийн эргэн төлөлтөд 47,400.0 сая төгрөгийг тус тус тооцлоо.

2017 онд үрийн нөөц бүрдүүлэх зорилгоор 23,400.0 сая төгрөгийн зээл олгосон ба 2018 онд төсөвт буцаан төвлөрүүлэх зээлийн эргэн төлөлтөд 23,400.0 сая төгрөгийг тооцож тусгав.

Хүснэгт № 50. Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан, төв салбарын зардлын тойм /сая төгрөг/

Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан төв салбар	2016 гүйц	2017 год	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Нийт хөтөлбөр	22,925.2	36,797.6	60,197.6	16,840.4
Гадаадын зээл, тусламжаар хэрэгжүүлэх төсөл хөтөлбөр (70207)	8,908.6	0.0	0.0	0.0
Газар тариалан хөгжүүлэх (70802)	14,016.6	36,797.6	60,197.6	16,840.4

Хүснэгт №51. Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан, төв салбар /сая төгрөг/

Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан төв салбар	2016 гүйц	2017 год	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	14,016.6	36,797.6	60,197.6	16,840.4
80101 Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	0.0	51.3	51.3	4.3
80102 Туслах үйл ажиллагааны зардал	0.0	0.0	0.0	696.9
80103 Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	1,410.0	1,383.3	1,383.3	1,334.8
80802 Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	62.7	0.0	0.0	0.0
80835 Сахилга, хариуцлага ажлын үр дүнгийн урамшуулал			0.0	13.8
81308 Үрийн нөөц	0.0	1,600.0	1,600.0	1,600.0
81309 Таваарын буудайн нөөц	6,241.3	20,800.0	20,800.0	20,800.0
81404 Дамжуулан зээлдүүлсэн зээл	0.0	22,000.0	45,400.0	22,000.0
81405 Дотоод эх үүсвэрээс олгох зээл	0.0	-24,000.0	-24,000.0	-47,400.0
82524 Хамгаалагдсан хөрсний тариалан эрхлэхэд дэмжлэг үзүүлэх	711.2	0.0	0.0	2,827.5
82536 Улаан буудайн урамшуулал	0.0	14,963.0	14,963.0	14,963.0
83118 Мах, улаан буудай, арьс шир, ноосны урамшуулал	5,591.5	0.0	0.0	0.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	14,016.6	36,797.6	60,197.6	16,840.4
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	-412.0	14,963.0	38,363.0	14,976.8
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	14,428.6	45,834.6	45,834.6	49,263.6
37 Бусад эх үүсвэр	0.0	-24,000.0	-24,000.0	-47,400.0
Орон тоо - Албан тушаалаар	46	46	46	46
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	14,016.6	36,797.6	60,197.6	16,840.4
09725 Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан	14,016.6	36,797.6	60,197.6	16,840.4

Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан нь орон нутагт нийт 6 салбартай ба салбаруудын нийт зардлыг 2018 оны төсвийн төсөлд 1,669.3 сая төгрөг байхаар тооцож тусгалаа.

Хүснэгт №52. Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сангийн салбарууд /сая төгрөг/

Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан салбарууд	2015 год	2016 год	2017 ХБГ	2017 Төсөл
Нийт салбаруудын зардал	1,323.8	1,430.1	1,430.1	1,669.3
Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан - Сэлэнгэ	279.0	287.9	287.9	483.4
Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан - Хархорин	168.2	166.3	166.3	169.6
Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан - Булган	244.2	254.3	254.3	277.1
Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан - Хөтөл	270.3	281.6	281.6	285.1
Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан - Угтаал	225.0	253.9	253.9	269.9
Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан - Дархан	137.1	186.1	186.1	184.2

СОЁЛ, УРЛАГИЙГ ДЭМЖИХ САН

Соёл, урлагийг дэмжих сангийн төсөв 2018 онд 1.0 тэрбум төгрөг байхаар төсөвлөлөө. Уг сан нь Улсын Их Хурлын 2016 оны 45 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 3 дугаар зүйлийн 3.2.50 дахь заалтаар Соёл, урлагийг дэмжих сан байгуулахаар заасны дагуу шинэчлэн зохион байгуулагдсан сан юм.

Хүснэгт №53. Соёл, урлагийг дэмжих сангийн зардлын хураангуй /сая төгрөг/

СОЁЛ, УРЛАГИЙГ ДЭМЖИХ САН	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	0.0	1,000.0	1,000.0	1,000.0
802140 Уран бүтээл хийлгэх	0.0	250.0	250.0	250.0
819010 Соёл урлаг хөгжүүлэх	0.0	300.0	300.0	300.0
819110 Сонгодог урлаг хөтөлбөр	0.0	200.0	200.0	200.0
819290 Монгол уран бүтээл	0.0	250.0	250.0	250.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	0.0	1,000.0	1,000.0	1,000.0
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	0.0	1,000.0	1,000.0	1,000.0

СПОРТЫГ ДЭМЖИХ САН

Улсын Их Хурлын 2016 оны 45 дугаар тогтоолоор баталсан Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 3 дугаар зүйлийн 3.2.55 дэх заалтад “Спортыг дэмжих сан” байгуулахаар заасны дагуу Спортыг дэмжих сангийн зардлыг 2018 оны төсөвт 1.0 тэрбум төгрөг байхаар төсөвлөлөө.

Хүснэгт №54. Спортыг дэмжих сангийн зардлын хураангуй /сая төгрөг/

СПОРТЫГ ДЭМЖИХ САН	2016 Гүйц	2017 Тод1	2017 ХБГ	2018 Төсөл
Зориулалт арга хэмжээгээр	0.0	1,000.0	1,000.0	3,000.0
Нийтийн биеийн тамир	0.0	250.0	250.0	2,250.0
Өндөр зэрэглэлийн тамирчин, дасгалжуулагчийг дэмжих	0.0	250.0	250.0	250.0
Үндэсний уламжлалт спортыг дэмжих	0.0	250.0	250.0	250.0
Допингийн эсрэг үйл ажиллагааг дэмжих	0.0	250.0	250.0	250.0
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	0.0	1,000.0	1,000.0	3,000.0
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	0.0	1,000.0	1,000.0	3,000.0

Нийтийн биеийн тамир, хүн амын идэвхтэй хөдөлгөөнөөр хичээллэхэд чиглэсэн төсөл, арга хэмжээг санхүүжүүлэхэд 2250.0 сая төгрөг төсөвлөлөө. Энэхүү үйл ажиллагааны хүрээнд хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд, ахмад настан, өсвөр үеийнхнийг нийтийн биеийн тамир, идэвхтэй хөдөлгөөнөөр хичээллэх төсөл, арга хэмжээг дэмжинэ. Ингэхдээ биеийн тамир, спортын үйл ажиллагаанд хамрагддаггүй иргэдийг татан оролцуулах, тэднийг эрүүл зөв амьдралын дадал хэвшилтэй болгоход чухал нөлөө үзүүлнэ.

Өндөр зэрэглэлийн тамирчин, дасгалжуулагчийг спортын шинжлэх ухааны дэлхийд хүлээн зөвшөөрөгдсөн ололтод тулгуурлан бэлтгэх, хөгжүүлэхэд чиглэсэн төсөл, арга хэмжээнд дэмжлэг үзүүлэхэд 250.0 сая төгрөгийг төсөвлөлөө. Энэхүү үйл ажиллагааны хүрээнд шинжлэх ухааны үндэслэлтэйгээр өндөр зэрэглэлийн тамирчныг үе шаттай бэлтгэх, дасгалжуулагчийг мэргэшүүлж хөгжүүлэхэд чиглэсэн сургалт, судалгаа-шинжилгээний ажил, гадаадаас өндөр зэрэглэлийн дасгалжуулагчийг ажиллуулах, сургалт дасгалжуулалтын шинэ технологийг нэвтрүүлэхэд чиглэсэн төсөл, арга хэмжээг санхүүжүүлэн өндөр зэрэглэлийн мэргэшсэн дасгалжуулагчийг бэлтгэж, тамирчдын залгамж халааг шинжлэх ухааны үндэслэлтэй бэлтгэнэ.

Үндэсний уламжлалт спортын төрлүүдийг хөгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэхэд 250.0 сая төгрөгийг төсөвлөлөө. Энэхүү үйл ажиллагааны хүрээнд үндэсний уламжлалт спортын төрлүүдийн өв соёлыг хамгаалан хадгалж, орчин үеийн спортын жишигт нийцүүлэн хөгжүүлэхэд чиглэсэн үндэсний спортын төрлийн холбоодын төсөл арга хэмжээнд дэмжлэг үзүүлснээр хүүхэд залуучуудын дунд дэлгэрүүлж, олон улсад сурталчлан хөгжүүлнэ.

Үндэсний хэмжээний тэмцээн, наадмын допингийн эсрэг хяналтыг хэрэгжүүлэх, допингийн эсрэг үйл ажиллагааны сургалт, сурталчилгааг зохион байгуулахад 250.0 сая төгрөг төсөвлөлөө. Энэхүү үйл ажиллагааны хүрээнд үндэсний хэмжээний спортын их наадам, улсын аварга шалгаруулах тэмцээнд оролцогч тамирчдаас допингийн шинжилгээ авдаг болно. Үүний үр дүнд тамирчдыг допингийн хор нөлөөнөөс сэргийлэх, шударга өрсөлдөх нөхцөл бүрдэнэ.

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙГ ДЭМЖИХ САН

Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны мөрийн хөтөлбөрт тусгагдсан зорилтын хүрээнд “Эрүүл мэндийг дэмжих сан”-г байгуулж, Монгол Улсын “Засгийн газрын тусгай сан”-гийн хуулийн 21⁸ дүгээр зүйлийн дагуу хүн амын өвчлөл, эндэгдлийн эрсдэлт хүчин зүйлийг бууруулах зорилгоор архи, согтууруулах ундааны онцгой албан татвар, эмийн импортын гаалийн болон нэмэгдсэн өртгийн албан татвар, тамхины онцгой албан татварын тодорхой хувийг тус санд хуваарилах, сангийн хөрөнгийг халдварт болон халдварт бус өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, орчны эрүүл мэндийн болон сэтгэцийн эрүүл мэндийг хамгаалах, осол гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх, эрүүл, аюулгүй амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэхэд чиглүүлсэн байна.

Сангийн хөрөнгийг холбогдох хууль, дүрэм, журмын хүрээнд нийгмийн эрүүл мэндийн чиглэлийн үйл ажиллагаа буюу хүн амыг өвчин эмгэгээс урьдчилан сэргийлэх, иргэдэд эрүүл мэндийн мэдлэг олгож, мэдээлэл, сургалт сурталчилгааг эрчимжүүлэх зэрэг үйл ажиллагаанд зарцуулахаар төсөвлөн ирэх оны төсвийн төслийг **2,030.0 сая** төгрөгөөр нэмэгдүүлэн тусгалаа.

Хүснэгт №55. Эрүүл мэндийг дэмжих сангийн урсгал зардал /сая төгрөг/

Байгууллага	2016 Гүйц	2017 Тод	2018 оны төсөл
Эрүүл мэндийг дэмжих сан		2,970.0	5,000.0

Эрүүл мэндийг дэмжих сан 2018 онд 3 зорилт 7 дэд зорилтын хүрээнд арга хэмжээ зохион байгуулахаар төлөвлөж байна.

Хүснэгт №56. Эрүүл мэндийг дэмжих сангийн нийт урсгал зардал/сая төгрөг/

Эрүүл мэндийг	Нийт зардал	Үүнээс		
		Цалин НДШ	Бараа үйлчилгээний бусад	Татаас шилжүүлэг
Эрүүл мэндийг дэмжих сан	5,000.0	0.0	5,000.0	0

2018 онд Эрүүл мэндийг дэмжих сангаас үзүүлэх дэмжлэгийг дараах чиглэлээр санхүүжүүлэхээр төлөвлөсөн. Үүнд:

- Халдварт бус өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр эрүүл мэндийн мэдээлэл, сургалт, сурталчилгаа, ухуулга нөлөөлөл, тандалт судалгааны ажлыг зохион байгуулах үйл ажиллагаанд зориулж 1,400.0 сая төгрөг буюу 28.0 хувийг;

- Халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр эрүүл мэндийн мэдээлэл, сургалт, сурталчилгаа, ухуулга нөлөөлөл, тандалт судалгааны ажлыг зохион байгуулах үйл ажиллагаанд зориулж 800.0 сая төгрөг буюу 16.0 хувийг;
- Орчны эрүүл мэндийг хамгаалах чиглэлээр мэдээлэл, сургалт, сурталчилгаа, ухуулга нөлөөлөл, тандалт судалгааны ажлыг зохион байгуулах үйл ажиллагаанд 400.0 сая төгрөг буюу 8.0 хувийг;
- Осол, гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх, эрүүл аюулгүй амьдралын орчныг бүрдүүлэх чиглэлээр мэдээлэл, сургалт, сурталчилгаа, ухуулга нөлөөлөл, тандалт судалгааны ажлыг зохион байгуулах үйл ажиллагаанд 600.0 сая төгрөг буюу 12.0 хувийг;
- Сэтгэцийн эрүүл мэндийг хамгаалах, архи тамхи, мансууруулах бодисын хорт нөлөөллөөс сэргийлэх чиглэлээр мэдээлэл, сургалт, сурталчилгаа, ухуулга нөлөөлөл, тандалт судалгааны ажлыг зохион байгуулах үйл ажиллагаанд 400.0 сая төгрөг буюу 8.0 хувийг;
- Нийгмийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг хүртээмжтэй болгох чиглэлээр хороо, сум, дүүрэг, аймаг, нийслэлийн төр, төрийн бус байгууллага, сургууль, цэцэрлэг, аж ахуйн нэгж байгууллагын үр дүнтэй санаачилга, төсөл, хөтөлбөрийг дэмжих, урамшуулах үйл ажиллагааг дэмжих үйл ажиллагаанд 400.0 сая төгрөг буюу 8.0 хувийг;
- Эмийн захисгүй хэрэглээний чиглэлээр мэдээлэл, сургалт, сурталчилгаа, ухуулга нөлөөлөл, хяналт, тандалт судалгааны ажлыг зохион байгуулах үйл ажиллагааг дэмжихэд 400.0 сая төгрөг буюу 8.0 хувийг;
- Эмнэлгийн мэргэжилтний ёс зүй, эрүүл мэндийн байгууллагын ил тод байдал, хариуцлагыг дээшлүүлэх талаар мэдээлэл, сургалт, сурталчилгаа явуулах дэмжих арга хэмжээнүүдэд 100.0 сая төгрөг буюу 2.0 хувийг;

Нийгмийн эрүүл мэнд, анагаах ухаан, эрүүл мэндийн шинжлэх ухааны дэвшилтэт технологийг эзэмшүүлэх зорилгоор эрүүл мэндийн ажиллагсдыг гадаадад сургах, мэргэшүүлэх үйл ажиллагааг дэмжих арга хэмжээнд 10 хувь буюу 500.0 сая төгрөгийг тус тус зарцуулахаар тусгалаа.

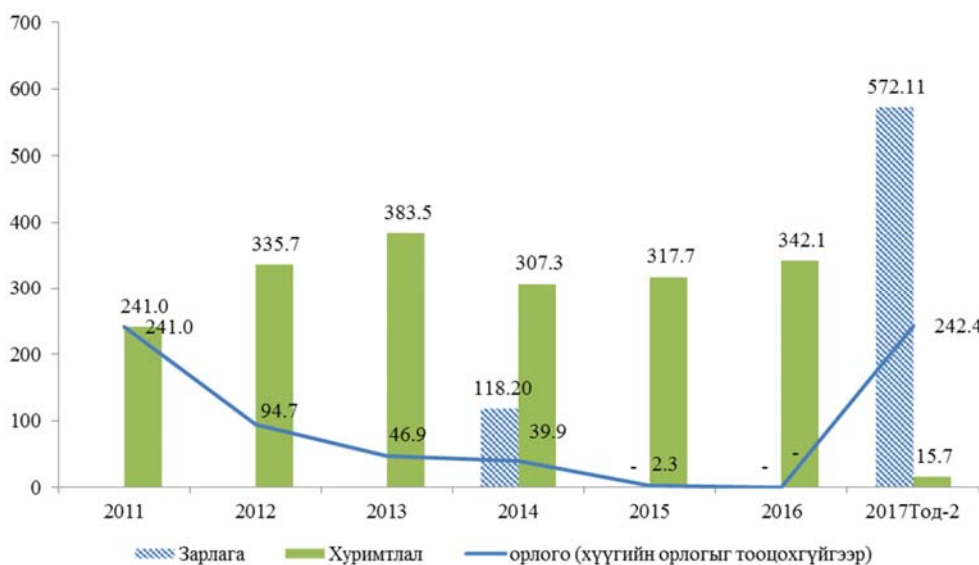
8. ТОГТВОРЖУУЛАЛТЫН САН БОЛОН ИРЭЭДҮЙН ӨВ САН

8.1. Тогтворжуулалтын сан

8.1.1. Төсвийн тогтворжуулалтын санд шилжүүлсэн эрдэс баялгийн орлого, сангийн зарлага.

Төсвийн тогтворжуулалтын санд эрдэс баялгийн орлогоос 2011 онд 241.0 тэрбум төгрөг, 2012 онд 94.7 тэрбум төгрөг, 2013 онд 46.9 тэрбум төгрөг тус тус төвлөрч 2013 оны жилийн эцсийн гүйцэтгэлээр сангийн хуримтлалын үлдэгдэл 383.5 тэрбум төгрөгт хүрсэн байна. Харин 2014 онд тогтворжуулалтын санд эрдэс баялгийн орлогоос 39.9 тэрбум төгрөг төвлөрсөн боловч Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн дагуу Монгол Улсын 2014 оны төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлогын төлөвлөгөө, гүйцэтгэлийн зөрүүг нөхөх зорилгоор “Төсвийн тогтворжуулалтын сангийн талаар авах арга хэмжээний тухай” Засгийн газрын 2014 оны 396 дугаар тогтоолоор Төсвийн тогтворжуулсан сангийн хуримтлагдсан хөрөнгөөс 118.2 тэрбум төгрөгийг улсын төсөвт шилжүүлсэн.

График № 1. ТТС-нд шилжүүлсэн эрдэс баялгийн орлого, сангийн зарлага, хуримтлал, /тэрбум төгрөг/

Монгол Улсын эдийн засаг болон төсвийн орлогыг бүрдүүлэгч гол нэр төрлийн уул уурхайн бүтээгдэхүүний дэлхийн зах зээл дээрх үнэ өндөр байсан онуудад (2011 онд 241.0 тэрбум, 2012 онд 94.7 тэрбум төгрөг) тус сангийн орлого хамгийн их байсан боловч жилээс жилд буурсан ба 2017 оны хувьд ТТС-д 242.4 тэрбум төгрөг, 2018 онд 122.7 тэрбум төгрөгийн орлого тус тус төвлөрөхөөр тооцож байна.

Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай 2016 оны 11 дүгээр сарын 10-ны өдрийн хуулиар ТТС-ийн хөрөнгөөс тухайн жилийн төсвийн алдагдлыг нөхөх зориулалтаар улсын төсөвт шилжүүлж болохоор заасан бөгөөд үүний дагуу ТТС-ийн

хуримтлалаас 2017 онд 572.1 тэрбум төгрөг, 2018 онд 122.7 тэрбум төгрөгийг тус тус зарцуулахаар төсвийн төсөлд тусгаад буй.

8.1.2. Төсвийн тогтворжуулалтын сангийн хөрөнгийн удирдлага.

Төсвийн тогтворжуулалтын сангийн хөрөнгийн удирдлагатай холбогдох харилцаа Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулиар зохицуулагдах ба тус хуульд 2015 оны 6 дугаар сард өөрчлөлт оруулснаар сангийн хөрөнгийг хуульд заасан зориулалтаар санхүүжилт хийхэд байнга хөрвөх чадвартай байлгах, эрсдэлээс хамгаалах, олон улсын санхүүгийн зах зээлд үр ашигтай хөрөнгө оруулалт хийхэд чиглэсэн санхүүгийн нөөцийн удирдлагыг санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хэрэгжүүлэхээр тогтоосон. Мөн тус сангийн хөрөнгийг хүүгийн хувь хэмжээ нь арилжааны банкны тухайн жилийн хадгаламжийн хүүгийн түвшнээс багагүй байх санхүүгийн хэрэгсэлд байршуулахаар хуульчилсан.

Үүний дагуу 2015-2016 онд ТТС-ийн санхүүгийн хөрөнгөөс дотоодын банкнуудад хугацаагүй хадгаламж хэлбэрээр жилийн 7-9 хувийн хүүтэйгээр буюу хуульд заасан болзол, нөхцөлийг хангасан байдлаар байршуулсан. Тус санд 2015 онд 3.2 тэрбум, 2016 онд 10.1 тэрбум төгрөгийн хүүгийн орлого тус тус төвлөрсөн байна. 2017 оны эхний 9 сарын байдлаар ТТС-д 6.5 тэрбум төгрөгийн хүүгийн орлого төвлөрөөд байна.

8.2. Ирээдүйн өв сан

8.2.1. Ирээдүйн өв сангийн орлогын эх үүсвэр

Хүний хөгжил санг хуримтлалын сангийн хэлбэрт шилжүүлэн өөрчлөн зохион байгуулах, Төсвийн тогтворжуулалтын сангийн хөрөнгийн удирдлагыг сайжруулах чиглэлээр Монгол Улсын Ерөнхийлөгч Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийг санаачлан Сангийн яамны дэмжлэгтэйгээр боловсруулсан бөгөөд урт хугацааны хуримтлалын сан байгуулах эрх зүй, институцийн тогтолцооны асуудлыг олон улсын туршлагад тулгуурлан тусгасан уг хуулийг Монгол Улсын Их Хурал 2016 оны 2 дугаар сарын 5-ны өдрийн нэгдсэн хуралдаанаараа баталсан ба уг хууль болон Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хууль 2017 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдөр хүчин төгөлдөр болж, хэрэгжиж эхлээд байна.

Ирээдүйн өв сан нь нөхөн сэргээгдэхгүй баялгийн олборлолтоос орж байгаа орлогын тодорхой хэсгийг ирээдүй үедээ өвлүүлэх үүрэг гүйцэтгэх бөгөөд тус сангийн орлогын үндсэн эх үүсвэр нь ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийн 65 хувь, ашигт малтмалын ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй хуулийн этгээдийн Төрийн эзэмшлийн хувьцааны ногдол ашиг юм.

Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.3-д тус сангийн эх үүсвэрийг тооцож санд төвлөрүүлэх аргачлалыг Сангийн сайд батлахаар заасан бөгөөд уг аргачлалыг Сангийн сайдын 2017 оны 10 дугаар тушаалаар батлан мөрдүүлж байна.

Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1-д санд төвлөрүүлэх хөрөнгийг жил бүрийн улсын төсөвт тусгаж батална гэж заасан бөгөөд эрдэс баялгийн орлогоос 2017 онд 333.3 тэрбум төгрөг, 2018 онд 508.7 тэрбум төгрөг хуваарилагдахаар байна.

Хүснэгт № 1. Ирээдүйн өв сангийн орлого /тэрбум төгрөг/

	2017 год-2	2018 он төсөл
Нийт орлого	333.3	508.7

8.2.2. Ирээдүйн өв сангийн эх үүсвэрийн зарцуулалт, өрийн төлбөр

Ирээдүйн өв сан нь Хүний хөгжил сангийн боловсронгуй хэлбэр байхаар байгуулагдсан бөгөөд Хүний хөгжил сангийн тухай хууль 2017 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс хүчингүй болсон. Хүний хөгжил санг Ирээдүйн өв санд шилжүүлж байгаатай холбоотойгоор Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийг УИХ-аас баталсан ба уг хуулиар дараах асуудлыг зохицуулсан. Үүнд:

- Ирээдүйн өв сангийн тухай хууль хүчин төгөлдөр болохоос өмнө Хүний хөгжил санд хуримтлагдсан өрийг 2017 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөр тасалбар болгон улсын төсөвт өглөгөөр бүртгэж улсын төсвөөс барагдуулах ба улсын төсөв тухайн шилжүүлэн авсан дүнгээр Ирээдүйн өв сангаас авах авлагаар бүртгэнэ;
- Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийн 7.1.1, 7.1.2-т заасны дагуу бүрдүүлсэн сангийн эх үүсвэр, хөрөнгөөс 2017 онд 160 тэрбум төгрөг, 2018 онд 100 тэрбум төгрөг, 2019 онд 50 тэрбум төгрөгийг улсын төсөвт тус тус шилжүүлнэ;
- Улсын төсөвт өгөх шилжүүлэг болон Корпорацийн зардлыг шилжүүлсний дараа үлдэх эх үүсвэрээр энэ хуулийн улсын төсөвт өгөх Ирээдүйн өв сангийн өглөгийг төлж барагдуулна.

Сангийн сайдын 2017 оны 58 дугаар тушаалаар 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр тасалбар болгож тооцсон Хүний хөгжил сангийн нийт 1,071.9 тэрбум төгрөгийн өр улсын төсөвт шилжиж, Ирээдүйн өв сангаас авах авлагаар бүртгэгдсэн байна. Уг өрийн мэдээллийг доорх хүснэгтэд харууллаа.

Хүснэгт № 2. Хүний хөгжил сангаас улсын төсөвт шилжсэн өр, төлбөрүүд, /сая төгрөг/

Зээлдэгч	Зээллэгийн төрөл	Үндсэн өр	Хуримтлагдсан хүү
Улсын төсөв	ХХС-д авч ашигласан урьдчилгаа төлбөрт суутгагдсан улсын төсвийн орлогын хэмжээгээр үүссэн өглөг (цэвэр дүнгээр)	399,761.2	-
Худалдаа хөгжлийн банк	Засгийн газрын үнэт цаас (ЗГҮЦ)	125,000.0	7,209.87
Нийгмийн даатгалын сан	ЗГҮЦ	57,000.0	137.36
Хаан банк	ЗГҮЦ	62,956.4	4,729.92
Хаан банк	ЗГҮЦ	149,371.8	1,938.97
Хас банк	ЗГҮЦ	13,309.7	582.02
Хас банк	ЗГҮЦ	87,133.6	1,424.57

Төрийн банк	ЗГҮЦ	87,133.6	715.65
Голомт банк	ЗГҮЦ	13,611.0	589.88
Капитрон банк	ЗГҮЦ	1,834.7	79.28
Үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн төв	Эрдэнэс таван толгой ХК-ийн хувьцаа борлуулсан орлогоос үлдсэн орлого	7,948.8	-
Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний ерөнхий газар	УИХ-ын 2015.11.13-ний өдрийн 103 дугаар тогтоолын 2.2-т заасны дагуу 2019 оноос нөхөж олгох хүүхдийн мөнгө	49,423.2	-
Нийт		1,054,483.83	17,407.53
НИЙТ ӨР, ТӨЛБӨР		1,071,891.36	

Ирээдүйн өв санд хуваарилагдсан хөрөнгөөс Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн дагуу 2017 онд 160.0 тэрбум төгрөг, 2018 онд 100.0 тэрбум төгрөгийг шууд төсвийн шилжүүлэг байдлаар олгох бөгөөд үлдэх хэсгээр Хүний хөгжил сангаас үлдсэн өрийг барагдуулахад зориулахаар тооцож байна. Хүний хөгжил сангаас үлдсэн өрийг барагдуулахад 2017 онд 173.3 тэрбум төгрөг, 2018 онд 408.7 тэрбум төгрөг зарцуулагдахаар байна.

Хүснэгт № 3. Ирээдүйн өв сангийн орлого, зарлагын төсөөлөл /тэрбум төгрөг/

	2017 год-2	2018 төл
Нийт орлого	333.3	508.7
Нийт зарлага, санхүүжилт	333.3	508.7
Улсын төсөвт хийх шилжүүлэг	160.0	100.0
Хүний хөгжил сангаас үлдсэн өрийн төлбөрт	173.3	408.7

Ирээдүйн өв сангийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хууль, ОУВС-тай тохирсон хөтөлбөрийн хүрээнд Ирээдүйн өв санд 2022 он хүртэл хуримтлал үүсэхгүй бөгөөд 2022 он хүртэлх хугацааны орлого улсын төсөвт шууд өгөх шилжүүлэг болон Хүний Хөгжил сангаас шилжсэн өрийн төлбөрт ашиглагдах тооцоотой байна. Хэрэв гадаад зах зээлд уул, уурхайн бүтээгдэхүүний үнэ өсөж, төсөвт төвлөрөх эрдэс баялгийн орлого нэмэгдсэн тохиолдолд Ирээдүйн өв санд хуримтлал үүсэх хугацаа наашлах боломжтой юм.

9. НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН ТӨСӨВ

Нийгмийн даатгалын сангийн 2018 оны орлогыг 1,301.4 тэрбум төгрөгөөр төлөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ-тэй харьцуулахад 189.9 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж байна. Тус сангаас 2018 онд тэтгэвэр, тэтгэмжийн зардалд нийт 1,808.2 тэрбум төгрөг зарцуулахаар төлөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ-ээс 218.0 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж байна. Нийгмийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн төсөлд дараах арга хэмжээг тусгалаа. Үүнд:

1. Эрүүл мэндийн салбарын нөөцийн хуваарилалт, худалдан авах үйл ажиллагааг сайжруулах үйл ажиллагааны хүрээнд УИХ-ын 2016 оны 45 дугаар тогтоолоор батлагдсан Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 3.3.21-д “Эрүүл мэндийн даатгалын бие даасан байгууллагыг бүрдүүлж, даатгуулагч төвтэй, орчин үеийн менежмент бүхий стратегийн идэвхтэй худалдан авагч болгон хөгжүүлнэ” гэсэн хэсгийг үндэслэн Эрүүл мэндийн даатгалын санг 2018 оны 1 сарын 1-ний өдрөөс эхлэн бие даан үйл ажиллагаагаа явуулахаар тооцож Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын багцаас Эрүүл мэндийн сайдын багцад холбогдох орон тоо, зардал, хөрөнгө болон орлого, эх үүсвэрийг шилжүүлэх зохицуулалт хийхээр төсвийн төсөлд тусгаж 338.2 тэрбум төгрөгийг шилжүүлсэн.

2. Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 3.3.15-д “Малчдын тэтгэврийн насыг 5 жилээр наашлуулна” гэж заасны дагуу Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай 2017 оны 02 дугаар сарын 02-ны өдрийн хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт нийт 20-иос доошгүй жил, үүнээс 15-аас доошгүй жил малчнаар ажиллаж тэтгэврийн даатгалын шимтгэл төлсөн эрэгтэй 55 нас хүрсэн, нийт 20-иос доошгүй жил, үүнээс 12 жил 6 сараас доошгүй жил малчнаар ажиллаж тэтгэврийн даатгалын шимтгэл төлсөн эмэгтэй 50 нас хүрсэн бол өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгоно гэж зээсэн. Уг хуулийн заалт 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ээс эхлэн хэрэгжих ба эрэгтэй 54-58, эмэгтэй 49-53 насны бүлгийн нийт 13.5 мянган иргэн тэтгэвэрт гарах нөхцөл бүрдэх бөгөөд сарын дундаж тэтгэврийг 262.1 мянган төгрөгөөр тооцож нийт 44.6 тэрбум төгрөгийн зардлыг нэмж тусгасан.

3. УИХ-аар батлагдсан Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр тэтгэмжийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хууль 2017 оны 04 дүгээр сарын 14-ний өдөр батлагдсан бөгөөд нийгмийн даатгалын тэтгэврийн даатгалын сангаас тэтгэвэрт гарах насыг жилд 6 сараар нэмэгдүүлэх шийдвэр гарсан. Энэхүү хуулийн дагуу 2018 оноос эхлэн эрэгтэйчүүд 60 нас 6 сараар эмэгтэйчүүд 55 нас 6 сартайдаа тэтгэвэрт гарах эрх үүсэх бөгөөд даатгуулагч өөрөө хүсвэл 60 настайдаа тэтгэвэрт гарах эрхтэй болж байна. Ингэснээр шинээр тэтгэвэр тогтоолгох иргэдийн тоо нийт 8,958 хүнээр багасаж, үүний үр дүнд тэтгэврийн даатгалын сангийн ачаалал 34.6 тэрбум төгрөгөөр буурч байна.

4. УИХ-аар батлагдсан Нийгмийн даатгалын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай 2017 оны 04 дүгээр сарын 14-ний өдрийн хуулиар ажил олгогч болон

даатгуулагчийн төлөх тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийн хувь хэмжээг аажмаар буюу 3 жилийн хугацаанд тус бүр 2.5 пунктээр, нийт 5.0 пунктээр нэмэгдүүлэхээр баталсан. Хууль хэрэгжиж эхлэх эхний жил буюу 2018 онд тэтгэврийн даатгалын шимтгэл ажил олгогч, даатгуулагч тус бүр 1 хувиар нэмэгдэж байгаа тул Нийгмийн даатгалын сангийн орлогыг 123.6 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэхээр тооцов.

5. Нийгмийн даатгалын санд улсын төсвөөс олгох татаасын хэмжээг 2017 оны ХБГ-ээс 39.6 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүлж нийт 609.8 тэрбум төгрөг байхаар тооцсон. Үүнээс төр хариуцах буюу 1995 оноос өмнө тэтгэвэр тогтоолгосон иргэдийн тэтгэвэрт 202.6 тэрбум төгрөг, цэргийн тэтгэвэрт 107.9 тэрбум төгрөг, тэтгэврийн даатгалын сангийн алдагдалд 299.3 тэрбум төгрөг улсын төсвөөс олгохоор тооцов.

6. Тэтгэврийн даатгалын сан алдагдалтай байгааг харгалзан нийгмийн даатгалын сангийн үйл ажиллагааны зардлыг ашигтай байгаа тэтгэмж, ҮОМШӨ, ажилгүйдлийн даатгалын сангаас санхүүжүүлэхээр тооцов.

Хүснэгт № 1. Нийгмийн даатгалын сангийн орлого, зарлага /тэрбум төгрөг/

Үзүүлэлт	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөл
САНГУУДЫН ОРЛОГО	1,315.0	1,412.6	1,467.8	1,301.4
1 Шимтгэлийн орлого	1,240.7	1,341.9	1,382.3	1,240.8
2 Бусад орлого	74.4	70.7	85.5	60.5
САНГУУДЫН ЗАРЛАГА	1,720.6	1,891.8	1,907.1	1,808.2
1. Тэтгэврийн даатгалын сан	1,305.3	1,404.4	1,404.4	1,619.6
2. Тэтгэмжийн даатгалын сан	92.4	109.2	102.0	102.4
3. ҮОМШӨ-ний даатгалын сан	29.4	31.5	31.5	31.7
4. Ажилгүйдлийн даатгалын сан	31.6	29.7	35.4	35.4
5. Эрүүл мэндийн даатгалын сан	238.9	297.4	312.8	0.0 ¹
6. Бусад зарлага	3.2	0.2	0.2	0.2
7. Ажиллагааны зардал	19.8	19.4	20.9	19.0
Улсын төсвөөс олгох татаас	494.9	587.3	570.2	609.8

Ирэх онд Тэтгэврийн даатгалын сан 609.7 тэрбум төгрөгийн алдагдалтай, харин Тэтгэмжийн даатгалын сан, ҮОМШӨ-ний даатгалын сан, Ажилгүйдлийн даатгалын сан нийлээд 103.0 тэрбум төгрөгийн ашигтай ажиллаж, нийт тэнцэл 506.7 тэрбум төгрөгийн алдагдалтай гарахаар байна.

9.1.Нийгмийн даатгалын сангийн орлого

Ирэх 2018 онд 48.9 мянган аж ахуйн нэгж байгууллагын 820.8 мянга гаруй ажиллагч албан журмын даатгалд хамрагдахаар байгаа нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 10.7 мянгаар нэмэгдэхээр байна. Харин сайн дурын даатгалд даатгуулж албан бус секторт хөдөлмөр эрхэлж байгаа 320.0 гаруй мянган иргэдийн 74.3 хувь буюу 237.7 орчим мянган хүн хамрагдахаар тооцов. Мөн эдийн засаг идэвхжиж байгааг харгалзан 2.5 мянган аж ахуйн нэгж шинээр нийгмийн даатгалд хамрагдахаар тооцсон нь 2017 оноос 5.4 хувиар нэмэгдэж байна.

¹ Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай хуульд туссан.

Байршуулах хөрөнгө	140	470	57	510	57	740	25.8	465
Хүүгийн орлого	10.8	51.8	4.4	55.5	6.8	78.7	3.1	57.4

Хадгаламж, бондын хүүгийн орлогыг 2018 онд 60.5 тэрбум төгрөгөөр тооцсон нь 2017 оны ХБГ-ээс 25 тэрбум төгрөгөөр буурч байна. Хүүгийн орлого буурсан шалтгаан нь Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн хуримтлалаас арилжааны банканд хадгаламж хэлбэрээр байршуулах мөнгөн хөрөнгийн хадгаламжийн хүүгийн орлогыг 2018 оноос Эрүүл мэндийн даатгалын сан бие даах болсонтой холбоотойгоор Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн төсвийн тухай хуулиар батална.

9.2. Нийгмийн даатгалын сангийн зарлага

Хүснэгт №4 . Нийгмийн даатгалын сангийн зардал /тэрбум төгрөг/

Зориулалт арга хэмжээгээр	2016 гүйц	2017 год	2017 ХБГ	2018 төсөл
НИЙТ ДҮН	1,720.30	1,891.80	1,907.08	1,808.20
Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	18.2	18.2	18.0	16.8
Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	0	0	0	0
Өмгөөлөл, хуулийн зөвлөхийн үйлчилгээний хөлс	0	0	0	0
Зөвлөл, хороо, комиссын гишүүдийн ажлын хөлс	0.7	0.7	0.7	0.7
Шийдвэр гүйцэтгэлийн үйлчилгээ	0.1	0.1	0.1	0.1
Сургалт семинар	0	0.1	0.1	0.1
ЭМД-ын сангаас санхүүжих эмийн үнийн хөнгөлөлт	27.3	41.4	42.8	0
ЭМД-ын сангаас улсын эмнэлгүүдэд өгөх шилжүүлэг	170.9	186.3	197.9	0
ЭМД-ын хувийн эмнэлгүүдэд өгөх шилжүүлэг	40.3	68	71.8	0
Өндөр насны тэтгэвэр	973.7	1,055.90	1,055.90	1,227.0
Тахир дутуугийн тэтгэвэр	174.8	185.6	185.6	211.8
Тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр	57.5	58	58	63.3
Цэргийн тэтгэвэр	97.8	103.8	103.8	116.5
Хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны тэтгэмж	12.8	16.7	16.7	17.2
Оршуулгын тэтгэмж	11.1	13.4	13.4	13.4
Жирэмсэн, амаржсан эхийн тэтгэмж	68.4	79	71.8	71.7
ҮО мэргэжлээс шалтгаалах өвчний тэтгэвэр, тэтгэмж	27.8	28.3	28.3	28.5
Ажилгүйдлийн тэтгэмж	31.6	29.6	35.3	35.3
НДШ-ийн илүү төлөлтийн буцаан олголт	1.2	1.2	1.2	0.9
ҮОМШӨ-ний эмчилгээ сувилгаа	1.1	2.1	2.1	2.1
ҮОМШӨ-өөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ	0.4	1.1	1.1	1.1
Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, дэмжлэг	0.4	0.6	0.6	0.4
Урьд оны өр	0	0	1.5	0
Бусад тусламж, дэмжлэг	0.1	0.1	0.1	0.1
Сахилга, хариуцлага ажлын үр дүнгийн урамшуулал	0	0	0	0.4
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	1,720.30	1,891.80	1,907.08	1,808.20
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	494.9	587.3	570.2	609.80
33 Нийгмийн даатгалын сангийн төсвөөс санхүүжих	1,225.30	1,304.40	1,336.90	1,198.40
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	0.1	0.1	0.1	0.1
Орон тоо	1526	1526	1526	1436
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	1,720.30	1,891.80	1,907.08	1,808.20

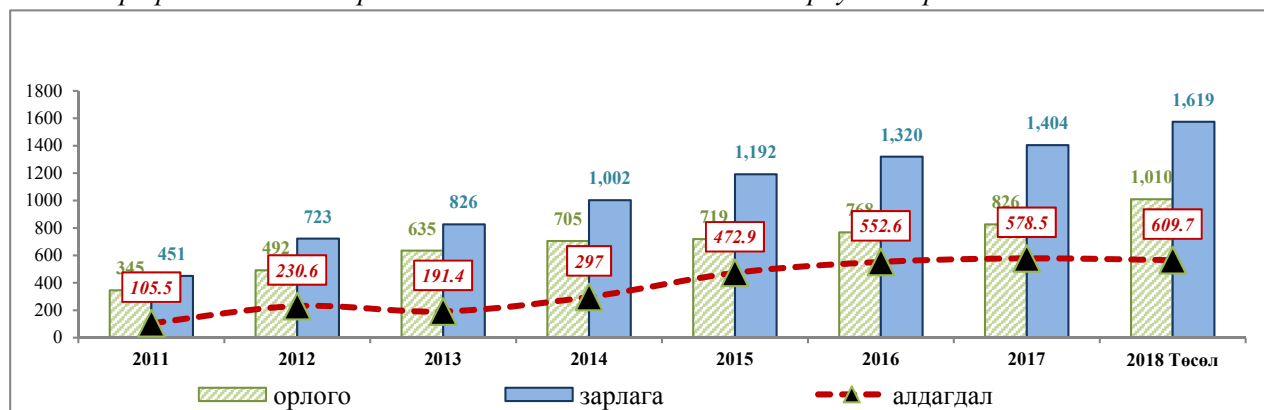
Нийгмийн даатгалын сан	1,462.20	1,574.90	1,573.40	1,789.20
ЭМНДЕГ-Эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын ерөнхий газар	13.6	13.6	15.1	13.20
Эмийн сан, хувийн эмнэлгүүд	67.6	109.6	114.9	0
Эрүүл мэндийн даатгалын сан	170.9	184	197.9	0
ЭМНДЕГ-Мэдээлэл тооцоолол сургалтын төв	0.7	0.7	0.6	0.6
ЭМНДЕГ-Нийгмийн даатгалын үндэсний зөвлөл	0.2	0.2	0.2	0.2
ЭМНДХэлтсүүд	5.1	5.1	5.0	5.0

9.2.1. Тэтгэврийн даатгалын сан

Тэтгэврийн даатгалын сангийн зардлын 75.1 хувийг өндөр насны тэтгэвэр, 13.4 хувийг тахир дутуугийн тэтгэвэр, 4 хувийг тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр, 7.4 хувийг цэргийн тэтгэвэр тус тус эзэлж байна.

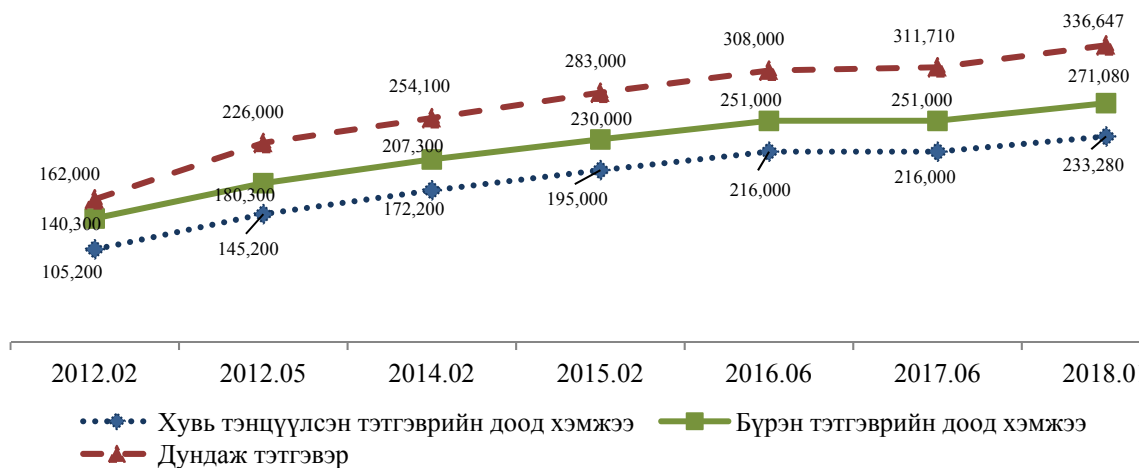
Тэтгэврийн даатгалын сангаас 2018 онд өндөр насны, тахир дутуугийн, тэжээгчээ алдсаны болон цэргийн тэтгэвэр авагч нийт 411.7 мянган хүний тэтгэвэрт 1,618.5 тэрбум төгрөг зарцуулахаар төлөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ-ээс 215.2 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж байна. Тэтгэврийн даатгалын сангийн нийт зардлыг 1,619.6 тэрбум төгрөгөөр, орлогыг 1,009.8 тэрбум төгрөгөөр тооцов.

График № 2. Тэтгэврийн даатгалын сангийн төсөв /тэрбум төгрөг/

Монгол Улсын Засгийн газрын 2016 оны 292 дугаар тогтоолоор тэтгэвэр бодох цалингийн илтгэлцүүрийг шинэчлэн баталсан бөгөөд бүрэн тэтгэврийн доод хэмжээ 230.0 мянган төгрөгөөс 251.0 мянган төгрөгт хүрч 109.1 хувиар, хувь тэнцүүлсэн тэтгэврийн доод хэмжээ 195.0 мянган төгрөгөөс 216.0 мянган төгрөгт хүрч 110.8 хувиар тус тус нэмэгдсэн байна.

График № 3. Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн доод хэмжээ, төгрөг

Ирэх онд эрэгтэй болон эмэгтэй даатгуулагчийн өндөр насны тэтгэвэрт гарах насыг тус тус жилд 6 сараар нэмэгдүүлснээр 8,958 хүний тэтгэвэрт гарах нас хойшлох бөгөөд тэтгэврийн сангийн зардлын ачаалал 34.7 тэрбум төгрөгөөр буурч байна. Түүнчлэн хуульд орсон өөрчлөлтийн дагуу даатгуулагч өөрөө хүсвэл 60 настайдаа тэтгэвэрт гарах боломжтой болсон бөгөөд харин шимтгэл төлсөн байвал зохих доод хугацаа 20 жил дээр жил бүр 3 сар нэмж байхаар заасан. Одоогоор шимтгэл төлсөн дундаж хугацаа 30 жил байгаа нь нас нэмэгдүүлсэн арга хэмжээ эрэгтэйчүүдэд бага нөлөөлөхөөр байна. Тухайлбал тэтгэвэрт гарах нас нь хойшилсон 8.958 хүний 600 гаруй нь эрэгтэйчүүд байна.

Хүснэгт №5. Тэтгэврийн нас нэмэгдсэнээр өөрчлөгдөх тэтгэвэр авагчдын тоо

Үзүүлэлт	2018 он			
	Хүн амын тоо /хэтийн тооцоогоор/	Шинээр тэтгэвэр тогтоолгох /хуучин хуулиар эр 60, эм 55 нас/	Тэтгэврийн насыг нэмэгдүүлснээр хойшлох иргэдийн тоо	Тэтгэврийн насыг нэмэгдүүлснээр шинээр тэтгэвэр тогтоолгох иргэдийн тоо
Эрэгтэй /60 нас/	10,158	8,954	620	8,334
Эмэгтэй /55 нас/	16,176	9,071	4,536	4,536
Эмэгтэй /50 нас, 4 дээш хүүхэдтэй/	18,520	4,319	2,160	2,160
Нөхцлөөр		3,285	1,643	1,643
Нийт өндөр насны	44,854	25,629	8,958	16,672

Малчдын тэтгэврийн насыг 5 насаар наашлуулах хуулийн заалтыг хэрэгжүүлнэ:

Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал, төрөөс тэтгэврийн шинэчлэлийн талаар баримтлах бодлого, Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2020 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэлд нийгмийн даатгалын тогтолцооны шинэчлэлийг хэрэгжүүлж, сангуудын бие даасан байдал, удирдлага, засаглалыг сайжруулж, сангийн зарцуулалт, санхүүгийн менежментийг ил тод болгох, тэтгэврийн даатгалын тогтолцоог шинэчилж, олон давхаргат тэтгэврийн тогтолцоог бүрдүүлэх, нийгмийн даатгалын хамрах хүрээг өргөтгөж малчдыг нийгмийн даатгалд заавал хамруулах тогтолцоонд шилжүүлэх, түүнчлэн нийгмийн даатгалын багц хуулийг шинэчлэх зорилтуудыг дэвшүүлээд байна.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 3.3.15-д “Малчдын тэтгэврийн насыг 5 жилээр наашлуулна” гэж заасны дагуу Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай 2017 оны 02 дугаар сарын 02-ны өдрийн хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт нийт 20-иос доошгүй жил, үүнээс 15-аас доошгүй жил малчнаар ажиллаж тэтгэврийн даатгалын шимтгэл төлсөн эрэгтэй 55 нас хүрсэн, нийт 20-иос доошгүй жил, үүнээс 12 жил 6 сараас доошгүй жил малчнаар ажиллаж тэтгэврийн даатгалын шимтгэл төлсөн эмэгтэй 50 нас хүрсэн бол өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгоно гэж зээсэн. Уг хуулийн заалт 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ээс эхлэн хэрэгжих ба эрэгтэй 54-58, эмэгтэй 49-53 насны бүлгийн нийт 13.5 мянган иргэн тэтгэвэрт гарах нөхцөл бүрдэх бөгөөд сарын дундаж тэтгэврийг 262.1 мянган төгрөгөөр тооцож нийт 44.6 тэрбум төгрөгийн зардлыг нэмж тусгасан.

Хүснэгт №6. Малчдын тэтгэврийн насыг 5 жилээр наашлуулах хуулийн тооцоо

Нас	Хамрагдах хүний тоо	Тэтгэвэр авах хүний тоо			Тэтгэвэрт зарцуулах хөрөнгө /сая ₮/		
		Хувь тэнцүүлсэн	Бүрэн тэтгэвэр	Нийт	Хувь тэнцүүлсэн	Бүрэн тэтгэвэр	Нийт
		14.5	85.5	100	243.7	280.4	
50	1,197	174	1,023	1,197	507.6	3,443.6	3.9
51	1,401	203	1,198	1,401	594.1	4,030.5	4.6
52	1,597	232	1,365	1,597	677.1	4,593.6	5.3
53	1,779	258	1,521	1,779	754.4	5,118.0	5.9
54	1,941	281	1,660	1,941	823.1	5,584.1	6.4
55	931	135	796	931	394.9	2,679.1	3.1
56	1,043	151	892	1,043	442.3	3,000.7	3.4
57	1,136	165	971	1,136	481.8	3,268.8	3.7
58	1,214	176	1,038	1,214	514.6	3,491.4	4.0
59	1,260	183	1,077	1,260	534.1	3,623.6	4.2
	13,498	1,957	11,541	13,498	5,723.8	38,833.5	44.6

Үндэсний статистикийн хорооноос гаргасан “Монгол Улсын хүн амын 2010-2040 оны хэтийн тооцоо” судалгаагаар 2018 онд өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгох насанд хүрч байгаа эрэгтэй (60 нас) 10.2 мянга, эмэгтэй (55 нас) 16.2 мянган хүн байна. Тэтгэврийн даатгалын сангаас 2018 онд тэтгэвэрт гарах насыг нэмэгдүүлснээр 16.5 орчим мянган хүн шинээр тэтгэвэр тогтоолгож, 9.5 орчим мянган хүний тэтгэвэр зогсоогдон өндөр насны, тахир дутуугийн, тэжээгчээ алдсаны, цэргийн тэтгэвэр авагчдын нийт цэвэр өсөлт 9.8 мянган хүн болохоор байна.

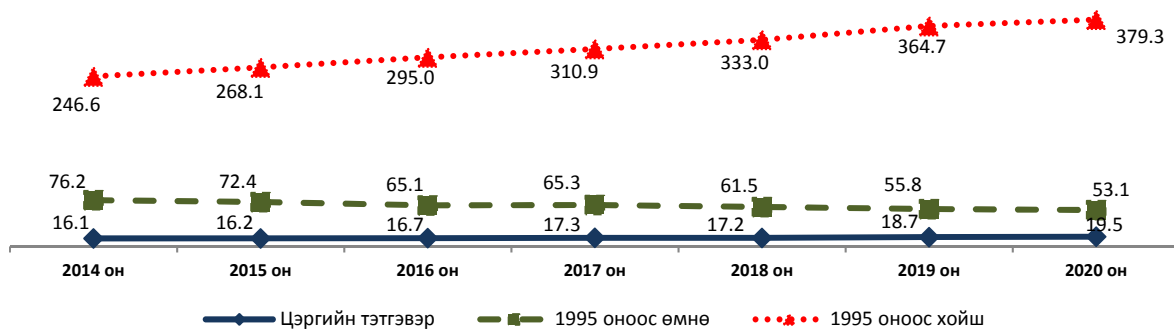
Засгийн газрын хуралдааны тэмдэглэл, Хөдөлмөр, нийгмийн зөвшлийн гурван талт 2017 оны 6 дугаар сарын 12-ны өдрийн Улсын хэлэлцээр (2017-2018 он)-ийн хүрээнд хийж байгаа нэмэлт хэлэлцээрээр Нийгмийн даатгалын сангаас олгож буй бүх төрлийн тэтгэврийг 2018 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс инфляцын түвшинтэй уялдуулан нэмэгдүүлэхэд 119.5 тэрбум төгрөг улсын төсвөөс нэмж шаардагдана.

Хүснэгт №7. Тэтгэвэр нэмэгдүүлэх арга хэмжээний тооцоолол

Тэтгэврийн төрөл	Хамрагдах хүн /мян. хүн/	Дундаж тэтгэвэр /мян.төг/		Нэмж шаардагдах /тэрбум төг/
		2017 онд	2018 онд	

НИЙТ		402.8	818.1	883.5	119.5
1	Нийгмийн даатгалын тэтгэвэр	385.6	295.1	318.7	111.0
1.1	-Өндөр насны тэтгэвэр	290.7	314.0	339.1	88.6
1.2	-Тахир дутуугийн тэтгэвэр	74.3	233.0	251.6	17.5
1.3	-Тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр	20.6	243.0	262.4	4.9
2	Цэргийн алба хаасны тэтгэвэр	17.2	523.0	564.8	8.5

График №5. Тэтгэвэр авагчдын тоо

Цэргийн албан хаагчийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуулийн дагуу цэргийн албан хаагчийн тэтгэврийн зардлыг улсын төсвөөс санхүүжүүлдэг бөгөөд 2018 онд нийт 17.2 мянган иргэд цэргийн тэтгэвэр авахаар тооцсон нь өмнөх оноос 257 иргэнээр нэмэгдэхээр байна. Түүнчлэн, 1995 оноос өмнө тэтгэвэр тогтоолгосон иргэдийн тэтгэврийн зардлыг төрөөс хариуцдаг бөгөөд 2018 онд нийт тэтгэвэр авагчдын 15.1 орчим хувь нь буюу 61.5 мянган иргэд байгаа ба эдгээр иргэдийн тоо жилд дунджаар 3.2 мянган хүнээр буурч байна.

Ирэх 2018 онд тэтгэврийн даатгалын санд улсын төсвөөс олгох татаасны хэмжээг 609.8 тэрбум төгрөгөөр, үүнээс цэргийн болон 1995 оноос өмнө тэтгэвэрт гарсан иргэдийн тэтгэвэрт 310.5 тэрбум төгрөг, тэтгэвэр нэмэгдүүлэх арга хэмжээний эх үүсвэр 117.5 тэрбум төгрөг, улсын төсвөөс нийгмийн даатгалын сангийн алдагдалд өгөх татаасны хэмжээг 181.8 тэрбум төгрөг байхаар тус тус тооцов.

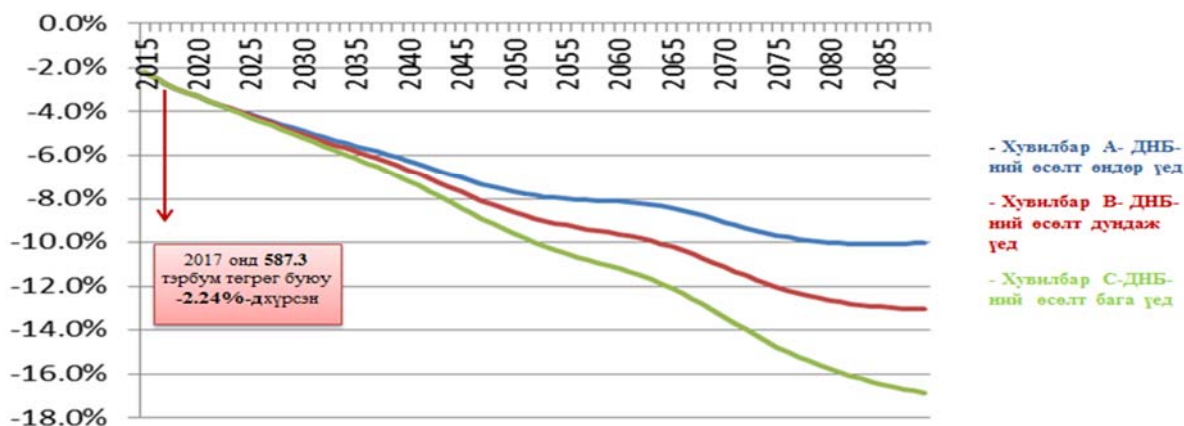
Хүснэгт №8. Улсын төсөв, НДС-ийн өглөг, авлагын талаар /тэрбум төгрөг/

Арга хэмжээ	2006-2013	2014	2015	2016	2017	2018
1. Оны эхний өглөг, авлага С1	-262.0	-82.1	-111.7	-128.3	34.9	291.3
2. Улсын төсвийн татаас	-	253.3	292.6	494.9	587.3	609.8
Үүнээс:	-	-	-	-	-	-
2.1. Цэргийн тэтгэвэр	-	80.3	91.2	100.0	103.8	107.9
2.2. 1995 оноос өмнөх	-	202.6	218.0	231.8	227.0	202.6
2.3. НДС-н алдагдалд	-	-29.6	-16.6	163.1	256.5	299.3
3. Улсын төсвийн өглөг, авлага С2	-82.09	-111.7	-128.3	34.9	291.3	590.6

Тэтгэврийн даатгалын сангийн цаашидын чиг хандлага: Хэдийгээр нийгмийн даатгалын хамралт жил тутам өсөж, 2016 оны эцсийн байдлаар 1.0 сая орчим даатгуулагч нийгмийн даатгалд хамрагдаж, тэтгэврийн даатгалын сангийн орлого жил бүр нэмэгдэж

байгаа боловч хүн амын насжилт, нийт хүн амд ахмад настны эзлэх хувийн жингийн өсөлттэй холбоотойгоор нийгмийн даатгалын сангийн зардал хурдацтайгаар нэмэгдэж байна.

Тэтгэврийн тогтолцоо хэвээр байсан бол алдагдал ДНБ-ны 10-16 хувьд хүрэх байсан.

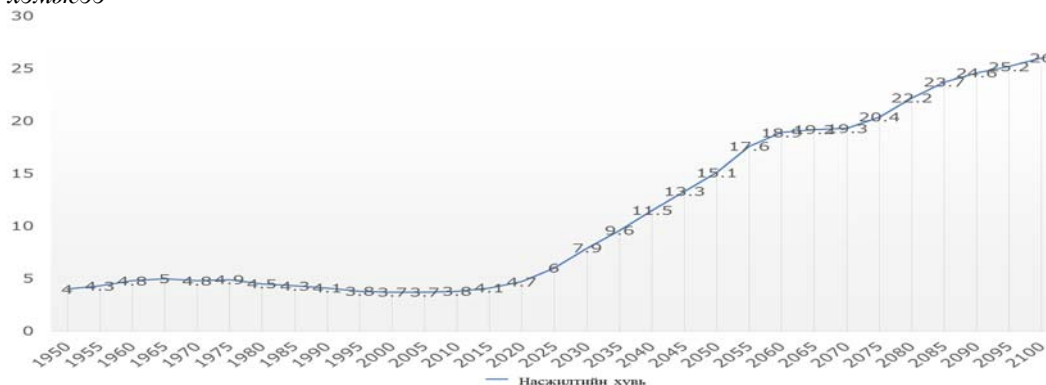

Эх сурвалж: Дэлхийн банкны PROST загвараар хийсэн тооцоолол

Дэлхийн хүн амын дундаж наслалт 1950 оноос хойш 1990-ээд оныг эс тооцвол арван жил тутамд 3-аас дээш жилээр нэмэгдэж байна. Манай орны хувьд 2016 оны байдлаар төрөлтөөс тооцсон дундаж наслалт эмэгтэйчүүд 75.1, эрэгтэйчүүдийнх 65.58 болсон байна. Монгол улсад эмэгтэйчүүдийн дундаж наслалт эрэгтэйчүүдийнхээс 9.52 жилээр илүү байна.²

Статистик судалгаанаас үзэхэд Монгол улсын хүн амын тоо сүүлийн 10 жилд 16.1 хувиар өссөн бол мөн хугацаанд ахмад настны тоо 21.9 хувиар буюу илүү хурдацтай өссөн байна. Нийт хүн амд ахмад настны эзлэх хувийн жин 8.6 байгаа бол 2040 онд энэ үзүүлэлт 20 орчим хувьд хүрэхээр байна. Түүнчлэн 10 даатгуулагчид ногдох тэтгэвэр авагчийн тооны харьцаа 2013 онд 4 хүн, 2020 он гэхэд 5 хүн, 2040 онд 8 хүн болох урьдчилсан тооцоололтой байна.

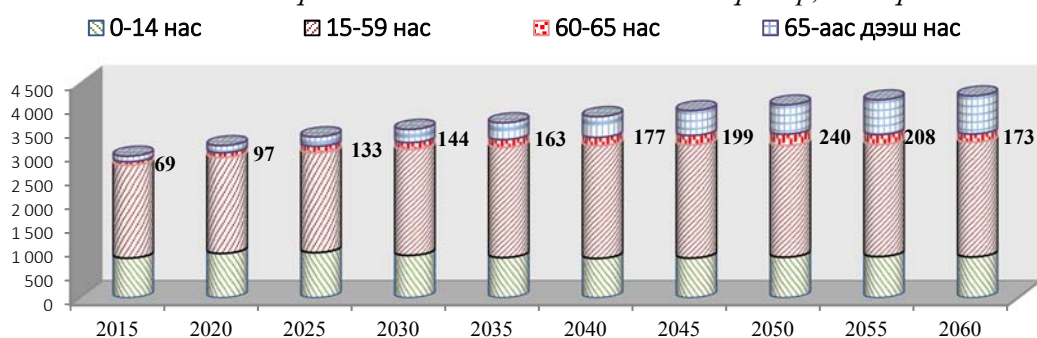
График №6. Монгол Улсын нийт хүн амд 65 ба түүнээс дээш настай иргэдийн эзлэх хувь, хэмжээ

² Эрүүл мэндийн үзүүлэлт 2016 /Эрүүл мэндийн хөгжлийн төв, ДЭМБ/

Дэлхийн банкны 2017 оны 9 дүгээр сарын 25-ны өдрийн “Төсвийн зарлагын дүн шинжилгээ” тайланд Монгол Улсын нийт хүн амд эзлэх ахмад настны тоо нэмэгдэхийн хэрээр тэтгэврийн даатгалын сангийн алдагдал жил бүр нэмэгдэж уг санд улсын төсвөөс олгох татаасны хэмжээ 2016 онд ДНБ-ний 2.0 хувь байсан бол 2030 онд ДНБ-ний 6.0 хувьд, 2050 онд 11.0 хувьд хүрэхээр байна. Энэ нь 2017 оны нэгдсэн төсвийн нийт орлогын талтай тэнцэх хэмжээтэй байна. Дээрх нөхцөл байдлын улмаас ОУВСангийн хөтөлбөрийн хүрээнд хийгдсэн өөрчлөлтийн дагуу тэтгэврийн даатгалын санд олгох татаасны хэмжээ 2030 онд ДНБ-ний 2.0 хувьд хүргэх зорилттой байна. Гэвч эдгээр өөрчлөлт нь сангийн урт хугацаанд тогтвортой байх байдлыг хангахад хангалтгүй тул цаашид параметрийн өөрчлөлтүүдийг нэмж хийх шаардлагатай байна.

График №7. Монгол Улсын хүн амын тооны төсөөлөл /насны бүлгээр, мян хүн/

Эх сурвалж: НҮБ-ийн Хүн амын сангийн тооцоолол-2016 он

9.2.2. Тэтгэмжийн даатгалын сан

Тэтгэмжийн даатгалын санд 2018 онд 113.9 тэрбум төгрөгийн орлого бүрдүүлж, 104.1 тэрбум төгрөгийг хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны тэтгэмж, жирэмсэн, амаржсан эхийн болон оршуулгын тэтгэмжид зарцуулахаар байна.

Тэтгэмжийн даатгалын сангаас хөдөлмөрийн чадвараа түр алдсаны тэтгэмжийг шимтгэл төлсөн хугацаанаас нь хамааруулан хөдөлмөрийн хөлсний 50-75 хувиар олгодог бол жирэмсэн, амаржсан эхийн тэтгэмжийг 4 сарын хугацаагаар хөдөлмөрийн хөлсний 100 хувиар (сайн дурын даатгуулагчид 70 хувь) олгож байна. Нийгмийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн 2016 оны 16 дугаар тогтоолд нэг даатгуулагчид олгох оршуулгын тэтгэмжийг 1.0 сая төгрөгөөр тогтоосны дагуу олгож байна.

Хүснэгт №9. Тэтгэмжийн даатгалын сангийн зарлагын нөлөөлөл /мян хүн, тэрбум төгрөг/

Тэтгэмж	2017 оны ХБГ		2018 он төсөл		Өөрчлөлт	
	Хүний тоо	Дүн	Хүний тоо	Дүн	Хүний тоо	Дүн
1 Хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны тэтгэмж	116.1	16.7	117.2	17.2	1.2	0.5
2 Жирэмсний болон амаржсаны тэтгэмж	61.0	71.7	61.0	71.7	0.0	0.0
3 Оршуулгын тэтгэмж	13.4	13.4	13.4	13.4	0.0	0.0
Нийт дүн	190.5	101.9	191.7	102.4	1.2	0.5

Нийгмийн даатгалын сангийн урд жилүүдийн гүйцэтгэл, холбогдох мэдээлэлд үндэслэн хийсэн тооцоо, судалгаанаас үзэхэд тэтгэмжийн даатгалын сан 2015 онд 8.3 тэрбум, 2016 онд 7.2 тэрбум төгрөгийн алдагдалтай гарсан боловч 2017 онд тэтгэмжийн даатгалын шимтгэлийн хувь хэмжээг 0.2 пунктээр нэмэгдүүлснээр 2017 оны ХБГ 1.1 тэрбум төгрөгийн ашигтай ажиллаж сангийн үйл ажиллагаа тогтворжиж 2018 онд 9.9 тэрбум төгрөгийн ашигтай байх тооцоо гарч байна.

9.2.3. Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчин (ҮОМШӨ)-ий даатгалын сан

ҮОМШӨ-ний даатгалын санд 2018 онд 140.3 тэрбум төгрөгийн шимтгэлийн орлого хуримтлуулж тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөр, сувиллын хувьсах зардал, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний зардал, ҮОМШӨ-ий улмаас тахир дутуу болсон иргэдийн шимтгэлийн зардалд 48.7 тэрбум төгрөг зарцуулахаар тооцов.

Тус сангаас тахир дутуу, тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр авах 4.8 мянган иргэнд 26.6 тэрбум төгрөг, тэтгэвэр авагчдын банкны үйлчилгээний хөлсөнд 6.0 сая төгрөг, хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны тэтгэмж, нөхөн сэргээхтэй холбогдсон төлбөр, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний улмаас тахир дутуу болсон даатгуулагчийг сувилах сувиллын газрын тусламж үйлчилгээний хувьсах зардалд 2.0 тэрбум төгрөг, үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний зардлыг 1.1 тэрбум төгрөгөөр тус тус зарцуулахаар тооцсон.

Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн зардал тэтгэвэр авагчдын тоо буурснаас шалтгаалан өнгөрсөн оноос 839.1 сая төгрөгөөр буурч байна.

9.2.4. Ажилгүйдлийн даатгалын сан

Ажилгүйдлийн даатгалын санд 2018 онд 37.4 тэрбум төгрөгийн шимтгэлийн орлого хуримтлуулж ажилгүйдлийн тэтгэмж болон мэргэжил олгох давтан сургалтын зардалд 35.8 тэрбум төгрөг зарцуулахаар төлөвлөсөн.

Уг сангаас 2018 онд ажилгүйдлийн тэтгэмж авах 25.1 мянган иргэнд 35.3 тэрбум төгрөг, мэргэжил олгох давтан сургалтын зардалд /Улсын хэмжээнд мэргэжил олгох сургалт, дамжаа явуулдаг аж ахуйн нэгж байгууллага, сургалтын төвүүдийн нэг хүний сургалтын төлбөрийг үндэслэсэн/ 96.0 сая төгрөг зарцуулахаар төлөвлөсөн. Эдийн засгийн хүндрэлтэй нөхцөл, байдалтай холбоотойгоор ажилгүйдлийн тэтгэмж авагчдын тоо 2015 онд 18.7 мянга байсан бол 2016 онд 23.2 мянгад хүрсэн, 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр 24.3 мянгад хүрэх төлөвтэй байна.

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН ТӨСӨВ

Эрүүл мэндийн даатгалын сан нь Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн дагуу шимтгэлийн хөрөнгөөр тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх сонгон шалгаруулалтад тэнцсэн төр болон хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн байгууллагуудтай худалдан авах гэрээ байгуулж, тусламж, үйлчилгээ худалдан авах үйл ажиллагааг зохион байгуулдаг.

Эрүүл мэндийн салбарын нөөцийн хуваарилалт, худалдан авах үйл ажиллагааг сайжруулах үйл ажиллагааны хүрээнд УИХ-ын 2016 оны 45 дугаар тогтоолоор батлагдсан Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 3.3.21-д “Эрүүл мэндийн даатгалын бие даасан байгууллагыг бүрдүүлж, даатгуулагч төвтэй, орчин үеийн менежмент бүхий стратегийн идэвхтэй худалдан авагч болгон хөгжүүлнэ” гэсэн хэсгийг үндэслэн Эрүүл мэндийн даатгалын санг 2018 оны 1 сарын 1-ний өдрөөс эхлэн бие даан үйл ажиллагаагаа явуулахаар тооцож, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын багцаас Эрүүл мэндийн сайдын багцад холбогдох орон тоо, зардал, хөрөнгө болон орлого, эх үүсвэрийг шилжүүлэх зохицуулалт хийхээр төсвийн төсөлд тусгалаа. Ингэхдээ одоо нийгмийн даатгалын хэлтэст ажиллаж байгаа эрүүл мэндийн даатгалын ажилтнуудыг шилжүүлэх ба шинээр орон тоо нэмэгдэхгүй болно.

Хүснэгт №1. Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн төсөв /сая төгрөг/

д/д	Байгууллагын гэр	ХНХСайд	ЭМСайд	Шинээр нэмэгдэх зардал
1	ЭМДЕГ	-787.5	3,942.7	3,155.2
2	ЭМДҮЗ	-75.2	75.2	0.0
3	Нийт үйл ажиллагаа	-862.7	4,017.9	3,155.2
4	Орон тоо	-90	90	0.0
1	Эмийн сан, хувийн эмнэлэг	-122,771.2	122,771.2	0.0
2	ЭМДСан	-214,541.5	214,541.5	0.0
3	Бусад зардал	-337,312.6	337,312.6	0.0
НИЙТ ЗАРДАЛ		-338,175.3	341,330.5	3,155.2

Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн орлого:

Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн орлогыг 2018 онд 376.0 тэрбум төгрөгөөр төлөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ-тэй харьцуулахад 19.7 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж байна.

1. Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн чөлөөт үлдэгдлээс арилжааны банкнуудад байршуулсан хадгаламжийн хүүгийн орлогоос 39.3 тэрбум төгрөг төвлөрөхөөр тооцсон.

2. Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хууль, Нийгмийн даатгалын сангийн 2017 оны төсвийн тухай хууль, Хөдөлмөр, нийгмийн зөвшлийн гурван талт үндэсний хорооны 2016 оны 4 дүгээр сарын 20-ны өдрийн "Хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг шинэчлэн тогтоох

тухай" 04 дүгээр тогтоол /хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээ цагт 1428 төгрөг 60 мөнгө, буюу сард 240 000 төгрөг/-д нийцүүлэн Засгийн газрын 2016 оны "Эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэлийн 2017 оны хэмжээг тогтоох тухай" 197 дугаар тогтоолоор эрүүл мэндийн 2017 оны шимтгэлийн хэмжээг баталсан. Үүнд:

а. аж ахуйн нэгж, байгууллагын ажилтны сард төлөх эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэлийн хэмжээг түүний сарын хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлогын 4 хувь, үүнээс ажил олгогч 2 хувь, ажилтан 2 хувь байхаар;

б. их, дээд сургууль, коллеж, мэргэжлийн сургалт-үйлдвэрлэлийн төвийн суралцагч болон 0-18 насны хүүхдийн эрүүл мэндийн даатгалын сарын шимтгэлийн хэмжээг 2400 төгрөг буюу хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээний 1 хувь байхаар;

в. хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч иргэн, малчин, гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүн, тэтгэврээс өөр тогтмол мөнгөн орлогогүй иргэн, нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн-иргэн, хүүхдээ хоёр /ихэр бол гурав/ нас хүртэл нь өсгөн бойжуулж байгаа эх /эцэг/, хугацаат цэргийн жинхэнэ албан хаагч, ял эдэлж байгаа ялтан, ажил хөдөлмөр эрхлээгүй иргэний эрүүл мэндийн даатгалын сарын шимтгэлийн хэмжээг 4800 төгрөг (жилийн 57,600 төгрөг) буюу хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээний 2 хувь байхаар тус тус тусгасан байна. Эдгээрээс тэтгэврээс өөр тогтмол мөнгөн орлогогүй иргэн, нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн-иргэн, хугацаат цэргийн жинхэнэ албан хаагчийн шимтгэлийг төр хариуцан төлж байна

Дээр дурдсан 3 бүлгийн иргэдээс өөрсдөө шимтгэлээ хариуцан төлдөг малчин, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч иргэн болон ажил хөдөлмөр эрхлээгүй хүмүүсийн төлбөл зохих шимтгэлийн доод хэмжээг нэг пунктээр бууруулахаар тооцов. Ингэснээр эдгээр иргэд 2 дугаар бүлэгт шилжих ба тэдний жилд төлөх шимтгэлийн зардлын ачаалал 50 хувиар буурч эрүүл мэндийн даатгалд хамрагдах идэвх сайжрах юм. Шимтгэлийн хувь хэмжээнд өөрчлөлт оруулснаар уг орлогыг 15.5 тэрбум төгрөгөөр төсөвлөлөө.

3. Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2017 оны 01 сарын 27-ны өдрийн А/15 дугаар тушаалаар өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэгдсэн нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн иргэнийг тодорхойлох босго оноог 360.1783 оноогоор шинэчлэн тогтоосонтой холбоотойгоор 260.4 мянган хүний ЭМД-ын шимтгэлийг төрөөс нэмж хариуцахаар болсон нь ЭМД-ын сангийн орлогыг 9 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүлж нийт 67.7 тэрбум төгрөгөөр тусгалаа.

Хүснэгт №2. Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн орлого, зарлага /сая төгрөг/

АРГА ХЭМЖЭЭ	2017		2018	
	Тод 1	Тод 2	Төсөл	ЗӨРҮҮ
	.1.	.2.	.3.	.3-2.
V. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛ - А. ОРЛОГО	345,134.3	356,342.6	376,011.9	19,669.3
1. Ажил олгогч аж ахуй нэгжээс төлөх шимтгэл	83,024.9	86,295.1	97,695.4	11,400.3
2. Даатгуулагчаас төлөх шимтгэл	107,538.0	108,473.0	119,572.2	11,099.1
3. Төсөвт газраас төлөх шимтгэл	34,393.8	35,246.2	36,192.0	945.8
Төр даатгалыг нь хариуцах иргэдийн улсын төсвөөс				
4. төлөх шимтгэл	58,680.5	58,680.5	67,723.8	9,043.3
5. Бусад даатгуулагчаас төлөх	27,326.8	27,326.8	15,501.2	-11,825.6

6.	Бусад орлого	34,170.4	40,321.0	39,327.3	-993.7
	Б. ЗАРЛАГА	301,240.8	316,863.4	341,330.5	24,467.1
1.	Улсын эмнэлэгүүдэд олгох	186,295.9	197,895.9	214,507.9	16,612.1
2.	Эмийн сан, хувийн эмнэлэгт олгох	110,900.7	114,632.0	122,531.2	7,899.2
3.	Ажиллагааны зардалд зарцуулсан	3,770.7	4,062.0	4,017.9	-44.1
4.	Бусад зарлага	0.0	0.0	0.0	0.0
5.	Эрүүл мэндийн даатгалаас санхүүжих бусад зардал	0.0	0.0	0.0	0.0
6.	Хөрөнгө оруулалт	0.0	0.0	0.0	0.0
7.	Шүүхийн шийдвэр биелүүлэх албаны төлбөр	33.6	33.6	33.6	0.0
8.	НДШ-ийн илүү төлөлтийн буцаан олголт	240.0	240.0	240.0	0.0
	В. АШИГ, АЛДАГДАЛ	43,893.5	39,479.2	34,681.4	-4,797.8

Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн зарлага:

Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн зарлагын 2018 оны төсвийн төслийг эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын байгууллагын сонгон шалгаруулалтад тэнцсэн 1,113 эрүүл мэндийн байгууллага, эмийн сан (улсын төв, тусгай мэргэжлийн төв, амаржих газар, нэгдсэн эмнэлэг, эрүүл мэндийн төв зэрэг 51 эмнэлэг; хөдөөгийн нэгдсэн эмнэлэг 5; орон нутгийн уламжлалт анагаах ухааны төв 6; сум дундын 35 эмнэлэг; хувийн хэвшлийн 181 эмнэлэг; рашаан сувилал 52; эмийн сан 783)-гийн даатгуулагчдад үзүүлэх тусламж, үйлчилгээг худалдан авахаар тооцон 341.3 тэрбум төгрөгөөр төлөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ-ээс 24.5 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж байна.

1. Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас улсын өмчийн эмнэлэгт олгох зардлын төсвийн төслийн талаар:

Нийгмийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн 2016 оны “Төлбөрийн хэмжээ, жагсаалт, өртгийн жин, журам батлах тухай” 19 дүгээр тогтоолоор баталсан хувьсах зардлын хэмжээ, оношны бүлэг, өртгийн жин, эрүүл мэндийн салбарын статистик үзүүлэлт зэргийг үндэслэн төрийн өмчийн эмнэлгүүдээс худалдан авах тусламж, үйлчилгээний зардлын төлбөрт зарцуулах хөрөнгийн эх үүсвэрийг 2018 онд 214.5 тэрбум төгрөгөөр тооцсон нь 2017 оны ХБГ-ээс 16.6 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж байгаад дараах хүчин зүйлс нөлөөлж байна.

а) Төрийн өмчийн эмнэлгийн байгууллагуудын тусламж, үйлчилгээний зардал:

Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн 9.1 дэх хэсгийн дагуу төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагуудад эрүүл мэндийн даатгалын сангаас зардлын төлбөрийг олгож байна. 2018 онд 180.2 тэрбум төгрөгөөр тооцож төлөвлөсөн нь 2017 оны төсвөөс 13.3 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж байна.

Төрийн өмчийн эмнэлгүүдийн ачаалал ихсэж уртасгасан цагаар ажиллах, тоног төхөөрөмж нэмэгдэх, ор болон өргөтгөл байшин барилга ашиглалтад орохтой холбоотой зардлууд нэмэгдсэн. Зардлыг тооцоходоо урд оны гүйцэтгэл, төрийн өмчийн эмнэлгүүд болон ЭМНДХэлтсээс ирсэн тооцоо судалгааг үндэслэн боловсруулсан.

Эрүүл мэндийн сайдын 2017 оны “Улсын хэмжээнд 2018-2019 онд ашиглах эмнэлгийн болон сувиллын орны дээд хязгаарыг батлах тухай” А/234 тушаалаар төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагуудын ор болон хүчин чадал нь нэмэгдэж байгаатай холбоотойгоор эрүүл мэндийн даатгалын сангаас олгох санхүүжилт мөн нэмэгдэж байна.

б) Өндөр өртөгтэй зарим тусламж, үйлчилгээнд шаардагдах эмнэлгийн хэрэгсэл, протез, ортопедийн үнийн зардал:

Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн 9.1.6, 9.1.8-дахь хэсэгт зааснаар даатгуулагчдад үзүүлэх өндөр өртөгтэй тусламж, үйлчилгээнд шаардлагатай эмнэлгийн хэрэгсэл, протез, ортопедийн үнийн тодорхой хэсгийг эрүүл мэндийн даатгалын сангаас төлж байна. Хуульд заасны дагуу Эрүүл мэнд спортын сайд Сангийн сайд, Хүн амын хөгжил нийгмийн хамгааллын сайдын “Журам жагсаалт батлах тухай” 2015 оны 06 дугаар сарын 26-ны өдрийн 248/161/A88 тоот хамтарсан тушаалаар жагсаалт, журмыг баталсан. Энэхүү хамтарсан тушаалаар анх 107 нэр төрлийн хэрэгслийг даатгалын сангаас үнийн хөнгөлөлт үзүүлдэг байсныг 2016 оны 3 дугаар сарын 26-ны Нийгмийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн "Жагсаалт, журам батлах тухай" 07 дугаар тогтоолоор 2016 оны батлагдсан төсвийн хүрээнд 484 нэр төрөл болгон нэмэгдүүлсэн.

2017 оны эхний хагас жилийн байдлаар өндөр өртөгтэй тусламж, үйлчилгээ үзүүлж буй төрийн өмчийн 6 эрүүл мэндийн байгууллагуудын гүйцэтгэл батлагдсан сарын хуваариас хоёр дахин их гарсан байна.

Иймд өмнөх оны гүйцэтгэл, энэ оны ХБГ-д үндэслэн уг зардлыг 2018 онд 34.3 тэрбум төгрөгөөр тооцож төлөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ-ээс 3.3 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж байна.

2. Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас эмийн сан, хувийн хэвшлийн эмнэлэгт олгох зардлын төсвийн төслийн талаар:

а) Рашаан, сувилалд олгох эрүүл мэндийн даатгалын сангийн төсвийн төслийн талаар:

Рашаан сувиллуудад олгох нөхөн сэргээх тусламж, үйлчилгээний зардлын төсвийн төслийг Эрүүл мэндийн сайдын 2017 оны А/234 тушаал, нийгмийн даатгалын байгууллагын сонгон шалгаруулалтад тэнцсэн 50 рашаан сувиллын даатгуулагчдад үзүүлэх нөхөн сэргээх тусламж, үйлчилгээний зардлын 2018 оны төсвийг 12.7 тэрбум төгрөгөөр төсөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ-ээс 1.7 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж байна. Зардал нэмэгдсэн гол шалтгаан нь рашаан сувиллын орны тоо нэмэгдсэнтэй холбоотой байна.

б) Хувийн хэвшлийн эмнэлэгт олгох эрүүл мэндийн даатгалын сангийн төсвийн төслийн талаар:

1. Сонгон шалгаруулалтад тэнцсэн хувийн хэвшлийн 5742 ор бүхий 182 эмнэлгийн даатгуулагчдад үзүүлэх тусламж, үйлчилгээний зардлыг Эрүүл мэндийн сайдын 2017 оны А/234 дугаар тушаалаар баталсан орны тоог үндэслэн 2018 онд 249.3 мянган даатгуулагчийн тусламж, үйлчилгээнд 42.0 тэрбум төгрөг зарцуулахаар тооцсон.

2. Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1.9 дэх хэсэгт “Өрх, сум, тосгоны эрүүл мэндийн төвөөс үзүүлэх зарим сэргээн засах үйлчилгээ, өдрийн эмчилгээ, гэрээр үзүүлэх тусламж, үйлчилгээ, оношилгоо, шинжилгээ”-г эрүүл мэндийн даатгалын сангаас зардлын төлбөрийг нь хариуцна гэж заасан. Иймд 2018 онд өрх, сум, тосгоны эрүүл мэндийн төвөөс үзүүлэх зарим сэргээн засах үйлчилгээ, өдрийн эмчилгээ, гэрээр үзүүлэх

тусламж, үйлчилгээ, оношилгоо, шинжилгээний зардалд эрүүл мэндийн даатгалын сангаас 5.2 тэрбум төгрөг зарцуулахаар тооцов.

3. Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 3.1.2-т “Иргэн бүрийг жилд нэг удаа эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх эрт илрүүлгийн үзлэгт үнэ төлбөргүй хамруулах...”, 3.1.3-т “Элэгний хорт хавдар, хатуурлын нас баралтыг эрс бууруулах, элэгний С вирусийн голомтыг 2020 он гэхэд устгаж, халдварт тархалтыг таслан зогсоох “Элэг бүтэн Монгол” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ”, 3.3.20-д “Эрүүл мэндийн даатгалын үйлчилгээний салбарт төр хувийн хэвшлийн түншлэлд суурилсан хамтын ажиллагааг өрнүүлж, эрүүл мэндийн даатгалын үйлчилгээний төрөл, хэлбэрийг олшруулан...” гэж тус тус заасан байна.

Монгол Улсын эрүүл мэндийн үндсэн үзүүлэлтийн сүүлийн 5 жилийн судалгаанаас авч үзэхэд амьсгалын, хоол боловсруулах, шээс бэлгийн, зүрх судасны тогтолцооны мөн гэмтэл, хордлого ба гаднын шалтгаант бусад тодорхой эмгэг нь хүн амын өвчлөлийн тэргүүлэх 5 шалтгаан болж байна. Мөн зүрх судас, гэмтэл, хордлого ба гаднын шалтгаант бусад тодорхой эмгэг, хоол боловсруулах, амьсгалын тогтолцооны болон хавдрын өвчлөл нь хүн амын нас баралтын тэргүүлэх 5 шалтгаанд орж байгаа судалгаа гарч байна.

Иймд даатгуулагчийг урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх үзлэг, оношилгоо, шинжилгээнд түүний нас, хүйс, эрүүл мэндийн эрсдэлд үндэслэн тогтоосон товлोलт хугацаанд дээрх 5 төрлөөр хамруулахаар 2018 онд 249.3 мянган даатгуулагчийн тусламж, үйлчилгээнд 10.2 тэрбум төгрөг зарцуулахаар тооцов.

Мөн Элэг бүтэн Монгол хөтөлбөрийн хүрээнд элэгний С вирусийг илрүүлэх оношилгоо, шинжилгээний лабораторид 2018 онд 19.5 мянган даатгуулагчийн тусламж, үйлчилгээнд 4.9 тэрбум төгрөг зарцуулахаар тооцов.

Хүснэгт №3 . ЭМДСангаас олгох Элэг бүтэн Монгол хөтөлбөрийн зардал /тэрбум төгрөг/

Д/д	Элэг бүтэн Монгол хөтөлбөр	2016			2017			2018		
		Бат	Тод	ХБГ	Төсөл	Бат	Тод	ХБГ	Төсөл	
1	Элэгний С вирусийн эмийн үнийн хөнгөлөлт	18.4	18.4	18.4	18.4	18.4	18.4	18.4	18.4	
2	Элэгний С вирусийг илрүүлэх оношилгоо, шинжилгээ	4.9	4.9	8.7	4.9	4.9	8.7	4.9	4.9	
НИЙТ ДҮН		23.4	23.4	27.1	23.4	23.4	27.1	23.4	23.4	

3. Зайлшгүй шаардлагатай эмийн үнийн хөнгөлөлтийн зардлын төсвийн төслийн талаар:

Эмийн үнийн хөнгөлөлтийн зардлын төсвийг боловсруулахдаа эрүүл мэндийн даатгалтай гэрээ бүхий эмийн сангуудаас 2018 оны төсвийн төслийн санал мөн аймаг, дүүргийн нийгмийн даатгалын хэлтсээс эмийн сангийн саналыг авч боловсруулсан. Эмийн сангийн төсөв 5-7 хоногийн дотор дуусаж байгаа нь даатгуулагчийн эрэлт хэрэгцээ ихээр нэмэгдэж байгаатай холбоотой байна. Иймд 2018 оны төсвийн төсөлд зайлшгүй

шаардлагатай эмийн үнийн хөнгөлөлтөд 47.5 тэрбум төгрөг зарцуулахаар тооцсон нь 2017 оны төсвөөс 4.6 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж байна

Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 3.1.3-т "Элэгний хорт хавдар, хатуурлын нас баралтыг эрс бууруулах, элэгний С вирусийн голомтыг 2020 он гэхэд устгаж, халдварт тархалтыг таслан зогсоох "Элэг бүтэн Монгол" хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ" гэж заасны дагуу 2017 оны тодотголоос эхлэн элэгний С вирусийн эмийн үнийн хөнгөлөлтийг эрүүл мэндийн даатгалын сангаас олгож эхэлсэн. Иймд 2018 оны төсөвт нийт 18.4 тэрбум төгрөгийг элэгний С вирусийн эмийн үнийн хөнгөлөлтөд зарцуулахаар тусгав.

11. ОРОН НУТГИЙН ТӨСВИЙН ТУХАЙ

Улсын төсвөөс аймаг, нийслэлийн орон нутгийн хөгжлийн санд олгох орлогын шилжүүлгийн хэмжээг 2017 оны түвшнээс 35.5 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүлж 88.6 тэрбум төгрөгт хүргэсэн бөгөөд төсвийн тухай хууль хэрэгжиж эхэлснээс хойш анх удаа 21 аймгийн орон нутгийн төсвийн суурь зардалд 59.0 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэрийг тусгаснаар Улсын төсвөөс олгож буй орон нутгийн нийт хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэр 2018 онд 147.6 тэрбум төгрөг болж нэг аймагт дунджаар 6.7 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийх боломжтой боллоо.

Орон нутагт хуваарилагдах орлогын шилжүүлэг болон суурь зардал дах хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэрийг нэмэгдүүлснээр орон нутагт ажлын байрыг нэмэгдүүлэх, хөдөө орон нутгийн иргэд орон нутагтаа тав тухтай ажиллаж, амьдрах нөхцөл бүрдэх, хөдөөгөөс хот руу чиглэсэн хүн амын урсгалыг бууруулахад эерэг нөлөө үзүүлэх зэргээр улс орны нийгэм, эдийн засгийн байдал, бизнесийн орчинд таатай нөхцөл байдал бий болохоор байна.

График №1. Орон нутгийн хөрөнгө оруулалтын хөрөнгийн байдал

Орон нутгийн төсвийн нийт орлогын дийлэнх хувийг хүн амын орлогын албан татварын орлого бүрдүүлдэг бөгөөд “Хувь хүний орлогын албан татварын тухай” хуулийн өөрчлөлтийн хүрээнд цалин хөдөлмөрийн хөлс болон түүнтэй адилтгах хөдөлмөр эрхлэлтийн орлогод 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн 10-25 хувиар 4 шатлал бүхий татвар ногдуулах, иргэдийн мөнгөн хадгаламжийн хүүгийн орлогод татвар ногдуулах болсонтой холбоотойгоор орон нутгийн төсвийн суурь орлого 2017 оны түвшнээс 136.8 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж нийтдээ 1,001.3 тэрбум төгрөг болсон.

Хууль тогтоомж, статистик хүн ам зүй, үнэ ханшны зэрэг өөрчлөлтүүд, төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмж, хамрах хүрээг нэмэгдүүлэхэд шаардагдах зардал

өссөнөөр 2018 оны орон нутгийн суурь зарлагыг өмнөх оны түвшнээс 60.1 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүлсэн.

Суурь зарлагын өсөлт болон орон нутгийн хөрөнгө оруулалтын зардлын үр дүнд 2018 оны санхүүгийн дэмжлэгийн хэмжээ 180.7 тэрбум төгрөгт хүрч 2017 оноос 34.5 тэрбум төгрөгөөр, сүүлийн 5 жилийн дунджаас 26.0 тэрбум төгрөгөөр тус тус нэмэгдэхээр тооцлоо.

Хүснэгт №1. Улсын төсвөөс орон нутагт олгох санхүүгийн дэмжлэг /сая төгрөг/

№	Аймгийн нэр	2013 он	2014 он	2015 он	2016 он	2017 он	2018 он	Зөрүү
		.1.	.2.	.3.	.4.	.5.	.6.	.7=6-5
1	Архангай	11,789.5	12,606.7	13,195.0	13,225.1	12,706.7	15,235.5	2,528.8
2	Баян-Өлгий	12,366.4	11,488.8	12,952.8	11,626.6	12,106.3	16,407.9	4,301.6
3	Баянхонгор	12,188.9	12,205.0	12,023.4	12,317.4	12,251.4	14,363.2	2,111.8
4	Булган	2,472.7	4,422.5	1,389.4	0.0	0.0	0.0	0.0
5	Говь-Алтай	9,228.9	9,366.1	348.5	16.5	9,077.3	11,267.0	2,189.7
6	Дорноговь	0.0	0.0	9,676.5	9,416.7	0.0	0.0	0.0
7	Дорнод	6,256.2	5,904.8	1,405.2	1,742.9	3,188.8	4,591.1	1,402.3
8	Дундговь	7,210.8	8,245.0	0.0	0.0	6,292.6	7,310.2	1,017.6
9	Завхан	10,887.5	11,006.9	5,287.2	3,824.3	10,606.5	13,131.0	2,524.5
10	Өвөрхангай	12,976.2	13,696.1	7,549.5	6,952.0	12,415.7	14,123.7	1,708.0
11	Өмнөговь	0.0	0.0	11,468.3	11,049.2	0.0	0.0	0.0
12	Сүхбаатар	6,944.0	8,450.8	0.0	0.0	5,815.6	6,961.2	1,145.6
13	Сэлэнгэ	3,537.3	4,714.4	14,338.0	12,574.6	3,849.0	6,945.2	3,096.2
14	Төв	9,207.2	10,176.3	0.0	0.0	8,806.6	9,930.3	1,123.7
15	Увс	10,894.4	10,530.6	6,893.7	6,870.0	12,379.2	15,833.3	3,454.1
16	Ховд	9,237.4	9,380.7	5,325.4	4,059.7	8,740.7	11,944.8	3,204.1
17	Хөвсгөл	18,340.4	18,891.4	9,358.8	8,841.0	18,614.5	20,846.5	2,232.0
18	Хэнтий	9,116.6	9,610.6	11,979.8	11,444.8	9,311.2	11,810.0	2,498.8
19	Дархан-Уул	1,829.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
20	Улаанбаатар	0.0	0.0	8,894.8	7,959.3	0.0	0.0	0.0
21	Орхон	0.0	0.0	18,005.1	19,161.4	0.0	0.0	0.0
22	Говь-Сүмбэр	517.3	323.3	10,402.5	9,905.9	0.0	0.0	0.0
	Нийт	155,001.6	161,019.9	160,494.0	150,987.3	146,162.1	180,700.9	34,538.8

Мөн Төсвийн тухай хуулийн 56 дугаар зүйлд заасны дагуу үндсэн тэнцлийн ашигтай аймгуудын хувьд үндсэн тэнцлийн ашгаасаа Улсын төсөвт төвлөрүүлэх дүн нь дээрх суурь орлого, зарлагын өөрчлөлтийн улмаас 93.6 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж орон нутгаас 289.2 тэрбум төгрөг төвлөрүүлэхээр тус тус тооцогдлоо.

Хүснэгт №2. Орон нутгийн төсвөөс Улсын төсөвт төвлөрүүлэх орлогын хэмжээ /сая төгрөг/

№	Аймгийн нэр	2017 он ХБГ	2018 он	Зөрүү
1	Булган	290.4	0.0	-290.4
2	Дорноговь	824.0	2,124.1	1,300.1
3	Өмнөговь	29,238.4	66,099.7	36,861.3
4	Дархан-Уул	270.3	458.9	188.6
5	Улаанбаатар	151,467.3	208,528.9	57,061.6
6	Орхон	13,393.2	12,016.8	-1,376.4
7	Говьсүмбэр	155.2	0.0	-155.2
	Нийт	195,638.8	289,228.4	93,589.6

Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангийн зарим эх үүсвэрийн хуулийн үйлчлэлийг 2017 оны төсвийн тодотголоор 2021 он хүртэл хойшлуулснаар орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангийн 2017 оны батлагдсан төсөв 28.6 тэрбум төгрөгөөр огцом буурснаар орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэхээр батлагдсан хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр, төсөл арга хэмжээтэй холбоотой ихээхэн хэмжээний өр авлага орон нутагт бий болсон. Энэхүү хойшлогдсон эх үүсвэр болон орон нутагт бий болоод байгаа санхүүгийн хүндрэлийг Олон Улсын төсөл хөтөлбөрийн санхүүжилтээр нөхөх арга хэмжээг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж 2018 онд орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангийн эх үүсвэрийг өмнөх оноос 35.5 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүлж нийт 88.6 тэрбум төгрөгийн орлогын шилжүүлгийг төлөвлөөд байна.

Хүснэгт №3. Орон нутгийн хөгжлийн сангийн нийт эх үүсвэр /тэрбум төгрөг/

Эх үүсвэр:	2017он тод-2	2018 он	Зөрүү
1. Дот НӨАТ*(5%)	20.7	21.1	0.4
2. АМНАТ*5 хувь	16.5	40.3	23.8
3. Газрын тосны НАТ*30хувь	8.6	10.0	1.3
4. Тогтвортой амьжиргаа-3 төслийн нийт эх үүсвэр. Үүнээс:	7.2	17.2	10.0
а) Урамшуулал	7.2	0.9	-6.2
б) Дэмжлэг	0.0	16.3	16.3
Нийт	53.0	88.6	35.5

Монгол Улсын засгийн газар болон Олон Улсын хөгжлийн ассоциацитай хамтран байгуулсан санхүүгийн хэлэлцээрийн дагуу Тогтвортой Амьжиргаа-3 төслийн хүрээнд орон нутгийн хөгжлийн сангийн үйл ажиллагааг дэмжих, хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр, төсөл арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд иргэд олон нийтийн оролцоог нэмэгдүүлэх, орон нутгийн хөгжлийн сангийн гүйцэтгэлд суурилсан санхүүжилтийн тогтолцоог бий болгох зорилгоор төслийн зүгээс 2018 онд сумдын орон нутгийн хөгжлийн санд 17.2 тэрбум төгрөгийн урамшуулал, дэмжлэгийг олгохоор төлөвлөсөн. 2018 онд 165 суманд 0.9 тэрбум төгрөгийн урамшууллыг 2016 оны орон нутгийн хөгжлийн сангийн гүйцэтгэлд үндэслэн олгох бол 330 суманд 16.3 тэрбум төгрөгийн дэмжлэгийг орон нутгийн хөгжлийн индекс, хүн ам, газар нутаг, алслалт, нягтралын индекст үндэслэн олгохоор тооцлоо.

Хүснэгт №4. Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сан болон суурь зардалд тусгасан хөрөнгийн хэмжээ /сая төгрөг/

№	Аймгийн нэр	ОНХС-аас олгох орлогын шилжүүлэг		Суурь зардалд нэмж тусгасан	НИЙТ
		2017 ХБГ	2018 Төл		
1	Архангай	1,987.2	3,597.7	3,065.8	6,663.4
2	Баян-Өлгий	1,654.4	4,940.7	3,893.4	8,834.0
3	Баянхонгор	2,163.3	3,795.7	2,994.6	6,790.3
4	Булган	1,745.0	2,312.2	1,931.3	4,243.5
5	Говь-Алтай	2,185.0	3,399.3	2,636.6	6,035.9
6	Дорноговь	2,307.0	3,275.6	2,564.2	5,839.8
7	Дорнод	2,084.1	3,650.4	2,967.5	6,617.9
8	Дундговь	1,846.8	2,075.2	1,661.2	3,736.4

9	Завхан	1,708.7	3,471.2	2,796.9	6,268.1
10	Өвөрхангай	2,253.9	4,374.3	3,725.6	8,099.9
11	Өмнөговь	3,190.3	3,387.7	2,630.2	6,017.9
12	Сүхбаатар	1,554.8	2,666.1	2,085.1	4,751.2
13	Сэлэнгэ	2,139.6	3,838.7	3,245.5	7,084.3
14	Төв	1,808.2	3,211.9	2,746.3	5,958.2
15	Увс	1,709.8	4,227.7	3,363.2	7,591.0
16	Ховд	1,778.3	4,423.2	3,550.3	7,973.4
17	Хөвсгөл	2,186.4	5,455.4	4,513.0	9,968.4
18	Хэнтий	1,995.4	3,110.7	2,551.2	5,661.8
19	Дархан-Уул	1,773.3	2,933.2	2,576.3	5,509.5
20	Улаанбаатар	11,822.6	16,258.5	0.0	16,258.5
21	Орхон	1,941.3	3,504.9	2,992.5	6,497.4
22	Говь-Сүмбэр	1,178.1	644.6	509.6	1,154.2
Нийт		53,013.5	88,555.0	59,000.0	147,555.0

12.ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ГАДААДЫН ЗЭЭЛ, ТУСЛАМЖИЙН ХӨРӨНГӨӨР 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ЖИЛД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХЭЭР ТӨЛӨВЛӨЖ БУЙ ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭ

12.1. Засгийн газрын гадаадын зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжиж буй төсөл хөтөлбөрийн талаар ерөнхий танилцуулга

Монгол Улсын Засгийн газар гадаад орон, олон улсын санхүүгийн байгууллагаас 1991-2017 он хүртэлх хугацаанд нийт 3.8 тэрбум ам.долларын гадаад зээлийг авч ашигласан байна.

Үүнээс 2016 онд авсан зээлийн ашиглалт 1,350.1 тэрбум төгрөг буюу 632.6 сая ам.доллар, 2017 оны 9 дүгээр сарын 30-ны өдрийн байдлаар Азийн хөгжлийн банкнаас ОУВС-ийн хөтөлбөрийн хүрээнд авсан төсвийн дэмжлэгийн зориулалтаар олгосон 100.0 сая ам.долларыг оруулсан дүнгээр нийт 727.5 тэрбум төгрөгийн гадаад зээлийн ашиглалт гарсан байна. Хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр 2017 онд гадаад төслийн зээлийн ашиглалт 878.6 тэрбум төгрөг, гадаад тусламжийн ашиглалт 75.7 тэрбум төгрөг гарахаар байна.

12.2. Засгийн газрын гадаад зээл, тусламжийн хөрөнгөөр хэрэгжиж байгаа болон шинээр хэрэгжих төсөл, арга хэмжээний дэлгэрэнгүй танилцуулга.

Монгол Улсын 2018 төсвийн төсөлд гадаад зээл, тусламжийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төсөл арга хэмжээний хүрээнд гарах ашиглалтыг тооцоолохдоо хэрэгжилтийн явц байдал, дуусах хугацаатай уялдуулж тооцсон бөгөөд Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 6.1.4 дэх заалт, Төсвийн тухай хуулийн 6.3.4 дэх заалт, Өрийн удирдлагын тухай хуулийн 18.5 дахь хэсэг болон холбогдох бусад хууль, тогтоомжид нийцүүлэн, тусгах зарчим баримталлаа.

Засгийн газрын гадаад зээл, тусламжийн хөрөнгөөр 2018 оны төсвийн жилд нийт 126 төсөл, арга хэмжээнд 1.1 их наяд төгрөгийн эдийн засаг, нийгмийн үр ашигтай төслүүд болох эрчим хүч, боловсруулах үйлдвэр, дэд бүтцийн салбарын төсөл хөтөлбөрүүдийг санхүүжүүлэхэд ашиглахаар төлөвлөж байна. Тухайлбал, БНХАУ-ын 1.0 тэрбум ам.долларын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр “Улаанбаатар-Мандалговь цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станц барих төсөл”, “Гачууртын уулзвараас Налайх-Чойрын уулзвар хүртэлх 20.9 км авто зам барих төсөл”, Япон Улсын Засгийн газрын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр Улаанбаатар хотын Олон улсын нисэх онгоцны шинэ буудлыг барих төслийг бүрэн дуусгаж, ашиглалтад оруулах, БНЭУ-ын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр “Газрын тос боловсруулах үйлдвэрийг барих төсөл”, БНПУ-ын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр “Хөдөө аж ахуйн машин, трактор угсрах үйлдвэр байгуулах төсөл” зэрэг томоохон төсөл, арга хэмжээнүүдийг санхүүжүүлэн, хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байна.

2018 оны төсвийн жилд хэрэгжих төсөл арга хэмжээг эдийн засаг, нийгмийн ач холбогдлоор нь авч үзвэл. Үүнд:

- 1. Улаанбаатар хотын авто замын түгжрэл, нийслэл хотын дэд бүтцийг хөгжүүлэх, агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр дараах томоохон төсөл, хөтөлбөрүүдийг шинээр болон үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ.**

Тухайлбал, Азийн хөгжлийн банк болон Европын хөрөнгө оруулалтын банкны хөнгөлөлттэй зээл, тусламжийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх Улаанбаатар хотын гэр хорооллыг хөгжүүлэх, хөрөнгө оруулалтыг дэмжих хөтөлбөр, төслийн эхний шатны санхүүжилтээр нийслэл хотын Баянхошуу болон Сэлбэ дэд төвүүдийг байгуулах, энэ бүсэд амьдарч буй айл өрхийг инженерийн шугам, сүлжээнд холбох, дэд бүтцийн хангамж үйлчилгээг өргөтгөх, суурь үйлчилгээний хүртээмж болон чанарыг сайжруулах зэрэг арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.

Азийн хөгжлийн банкны хөнгөлөлттэй зээл, тусламжийн хөрөнгөөр Нийслэлийн нийтийн тээврийг хөгжүүлэх хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөрийн хүрээнд Улаанбаатар хотын хэмжээнд нийт тээврийн хэрэгслээр зорчиж буй зорчигчдын 55 хувийг хамардаг Энхтайваны өргөн чөлөөний дагуу Тусгай замын зорчих тээврийн хэрэгслийг шинээр нэвтрүүлэх замаар авто замын түгжрэлийг 2025 онд 20 хувь хүртэл, 2030 онд 30 хувь хүртэл бууруулах, мөн БНХАУ-ын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх Нүхэн гарц төслийн хүрээнд Нарны зам дагуу 7 байршилд төмөр замын доогуур нүхэн гарцыг байгуулж, хотын уулзваруудын нэвтрэх хурдыг нэмэгдүүлж, авто замын ачааллыг бууруулах бол, Туул гол дээгүүр Баянзүрхийн 288 метр, Сонсголонгийн 289.4 метр төмөр бетон гүүр барих төсөл, Яармагийн шинэ гүүр барих, хуучин гүүрийг сэргээн засварлах төслүүдийн хүрээнд авто замын дэд бүтцийг сайжруулж, замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах ач холбогдолтой байна. Мөн, Улаанбаатар хотоос–Хөшигтийн хөндийн олон улсын шинэ нисэх онгоцны буудал хүртэлх нийт 32.2 км хатуу хучилттай, 32.5 метр зорчих хэсгийн өргөнтэй, 2 урсгал, 6 эгнээтэй хурдны авто замыг тавьснаар тээврийн хэрэгслийн түргэн зорчих боломжийг нэмэгдүүлэх юм. Түүнчлэн, зам, тээврийн осол их гарч байгаа ашиглалтын хугацаа нь дууссан Гачууртын уулзвараас Налайх-Чойрын уулзвар хүртэлх 20.9 км авто замыг өргөтгөн, шинэчилснээр зам, тээврийн ослыг бууруулахаас гадна нийслэл хотын авто замын дэд бүтцийг сайжруулна.

2. Экспортыг нэмэгдүүлэх, хилийн үйлчилгээг сайжруулах чиглэлээр дараах төсөл, хөтөлбөрүүдийг шинээр болон үргэлжлүүлэн, хэрэгжүүлнэ.

Гадаад худалдааны эргэлтийг нэмэгдүүлэх, экспортыг дэмжих, хилийн боомтуудын нэвтрэх хүчин чадлыг сайжруулах зорилгоор Азийн хөгжлийн банкны хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр “Хилийн үйлчилгээг сайжруулах төсөл”, “Ургамал малын эрүүл ахуй, хүнсний аюулгүй байдлыг хангах төсөл”-ийн хүрээнд гааль, хилийн албаны тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх, БНХАУ-ын тусламжийн хөрөнгөөр хилийн боомтуудын албан хаагчдын амьдрах нөхцөлийг сайжруулах, орон сууц барих, дэд бүтцийг сайжруулах зэрэг төсөл хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлнэ. Түүнчлэн, экспортыг дэмжих чиглэлээр Дэлхийн банкны санхүүжилтээр “Экспортыг дэмжих төсөл”, Японы ОУХАБанкны зээлийн хөрөнгөөр “Экспортын зээлийн шугам нээх төсөл”-ийг хэрэгжүүлэхээс гадна жижиг, дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих зорилтын хүрээнд Азийн хөгжлийн банкны зээлийн хөрөнгөөр “Хөдөө аж ахуй, хөдөөгийн хөгжил төсөл”, ХААХОУС-ийн зээлийн хөрөнгөөр “Зах зээл ба бэлчээрийн удирдлага төсөл” зэрэг төслүүдийг тус тус хэрэгжүүлнэ.

3. Боловсролын салбарын хүртээмж, 3 ээлжээр хичээллэж буй ЕБС-иудын тоог бууруулах, цэцэрлэгийн тоог нэмэгдүүлэх чиглэлээр олон улсын байгууллагын хөнгөлөлттэй зээл, буцалтгүй тусламжийн хөрөнгөөр

дараах томоохон төсөл, хөтөлбөрүүдийг шинээр болон үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан бодлого, зорилтуудад тусгагдсан боловсролын салбарын хүртээмж, чанарыг сайжруулж, эрчимжүүлэхэд улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаас гадна гадаадын зээл, тусламжийн эх үүсвэрийг түлхүү авч ашиглана. Үүнд: Азийн хөгжлийн банкны хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх “Эдийн засгийн хүндрэлийн үед боловсролын чанар ба хүртээмжийг дэмжих төсөл”-ийн хүрээнд нийт 3 сургууль, 7 цэцэрлэгийг Баянзүрх, Сонгинохайрхан, Налайх дүүргүүд болон Дархан-Уул аймагт шинээр барих ба 8 сургууль, 17 цэцэрлэгийн өргөтгөлийн ажлыг Баянгол, Хан-Уул, Сонгинохайрхан, Баянзүрх, Чингэлтэй, Сүхбаатар, Налайх дүүргүүд болон Алтай, Говьсүмбэр, Сайншанд суманд хийх бол, Япон Улсын Засгийн газрын буцалтгүй тусламжийн хөрөнгөөр Нийслэлийн Хан-Уул, Чингэлтэй дүүргүүдэд 2 сургуулийн барилга шинээр барьж, Баянзүрх, Налайх дүүрэгт 2 сургуулийн өргөтгөл хийх, БНХАУ-ын буцалтгүй тусламжийн хөрөнгөөр 7 сургуулийн барилгыг нийслэлд, Архангай аймагт 1 цэцэрлэгийг шинээр барих ажлыг тус тус гүйцэтгэнэ. Түүнчлэн, БНСУ-ын Засгийн газраас авах 500.0 сая ам.долларын хөнгөлөлттэй зээл, БНХАУ-ын 1.0 тэрбум ам.долларын хөнгөлөлттэй зээлийн хуваарилагдаагүй хөрөнгөөс сургууль, цэцэрлэг, дотуур байрыг нэмэгдүүлэх багц төсөл, арга хэмжээг зээлдүүлэгч талтай хэлэлцэн тохиролцож, хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байна.

4. Эрүүл мэндийн салбарын хүртээмж, чанарыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр дараах төсөл, хөтөлбөрүүдийг шинээр болон үргэлжлүүлэн, хэрэгжүүлнэ.

Эрүүл мэндийн салбарын хөгжлийг эрчимжүүлэх, эрүүл мэндийн үйлчилгээний хүртээмж, чанарыг сайжруулах зорилгоор Азийн хөгжлийн банкны санхүүжилтээр “Эрүүл мэндийн салбарын хөгжил хөтөлбөр 4 төсөл”-ийн хүрээнд нийслэлийн хүн амын суурьшил ихтэй Сонгинохайрхан дүүрэгт шинээр олон улсын стандартад нийцсэн жишиг нэгдсэн эмнэлэг барих, БНСУ-ын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр “Үндэсний оношилогоо, эмчилгээний төв байгуулах төсөл”, Кувейтийн Засгийн газрын буцалтгүй тусламжаар “Түлэнхийн төв барих төсөл”, Австрийн Засгийн газрын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр “Эх, хүүхдийн эрүүл мэндийн үндэсний төвийн тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх - 2 шат” төслүүдийг хэрэгжүүлнэ. Түүнчлэн, эрүүл мэндийн салбарт БНХАУ болон БНСУ-ын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөс багц төслүүдийг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөлөө.

5. Орон нутгийн хөгжлийг хангах, дэд бүтцийг сайжруулах чиглэлээр дараах төсөл, хөтөлбөрүүдийг шинээр болон үргэлжлүүлэн, хэрэгжүүлнэ.

Азийн хөгжлийн банкны санхүүжилтээр Дархан-Уул, Архангай, Өвөрхангай, Дорноговь, Өмнөговь, Хөвсгөл, Хэнтий, Увс, Булган болон Дундговь аймгуудад бохир усны цэвэрлэх байгууламжийг сайжруулах, шинээр барьж байгуулах, Францын Засгийн газрын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр Эрдэнэт хотын бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөх төслийг дуусгаж, ашиглалтад оруулах, БНПУ-ын Засгийн газрын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр Баян-Өлгий аймаг, Говьсүмбэр аймгийн Чойр сум, Дорнод аймгийн Чойбалсан сумдын цэвэрлэх байгууламжийг шинээр барих, Австрийн хөнгөлөлттэй

зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжих “Тайшир-Алтай ус хангамж төсөл”-ийн хүрээнд Говь-Алтай аймгийн Алтай хотын усан хангамжийн асуудлыг шийдвэрлэх, мөн тус улсын санхүүжилтээр Баянзүрх, Сонгинохайрхан дүүрэг, Дархан-Уул, Сэлэнгэ аймгийн төвүүдийн гэр хорооллын гудамж, талбайн гэрэлтүүлэг, камержуулалтын ажлыг хийж, иргэдийн аюулгүй тайван амьдрах нөхцөл, бололцоог бүрдүүлэх бол БНХАУ-ын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр нийт аймгуудын төвүүд, нийслэл хотын гудамж, талбайг камержуулна. Мөн, БНСУ-ын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх “10 аймгийн төвийн дулааны станц барих төсөл”-ийн хүрээнд Архангай, Баянхонгор, Говь-Алтай, Говьсүмбэр, Дундговь, Завхан, Өвөрхангай, Хэнтий, Төв, Сүхбаатар аймгуудын төвийн дулааны станцтай төвлөрсөн дулаан хангамжийн системд шилжүүлэн техник, технологийн шинэчлэлт хийх, оршин суугчдыг найдвартай халаалт, хэрэглээний халуун усаар тогтмол хангах, ая тухтай орчинг бүрдүүлэх, орон нутгийн хөгжлийг эрчимжүүлэх төсөл, арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөлөө.

Засгийн газрын гадаад зээл, тусламжийн хөрөнгөөр 2018 оны төсвийн жилд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж буй төсөл арга хэмжээг төсвийн ерөнхийлөн захирагчаар авч үзвэл дараах байдалтай байна. Үүнд:

Хүснэгт №1. Засгийн газрын гадаад зээл, тусламжийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээ

/сая төгрөг/

Төсвийн ерөнхийлөн захирагч	Гадаад зээл		Гадаад тусламж		Нийт	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
01. Монгол Улсын Их Хурлын дарга			1	2,684.9	1	2,684.9
02. Монгол Улсын Ерөнхий сайд	1	15,761.4			1	15,761.4
03. Монгол Улсын Шадар сайд	2	7,433.7	1	2,006.0	3	9,439.7
04. Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газрын дарга	1	7,762.5	1	265.2	2	8,027.7
05. Барилга, хот байгуулалтын сайд	7	41,420.4	1	343.2	8	41,763.6
06. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд	1	87.6	7	9,979.4	8	10,067.0
07. Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайд	8	79,317.3	4	56,969.1	12	136,286.4
08. Сангийн сайд	16	140,095.8	3	10,916.7	19	151,012.5
09. Зам, тээврийн хөгжлийн сайд	11	353,582.6	1	920.4	12	354,503.0
10. Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд	3	10,772.1	1	625.5	4	11,397.6
11. Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд	4	14,478.2	2	1,414.6	6	15,892.8
12. Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд	4	16,134.1	2	9,513.7	6	25,647.8
13. Эрүүл мэндийн сайд	8	80,565.1	3	8,269.5	11	88,834.6
14. Эрчим хүчний сайд	9	119,870.4	3	4,016.0	12	123,886.4
15. Монгол Улсын ерөнхий прокурор			1	300.2	1	300.2
16. Монгол Улсын ерөнхий аудитор			1	87.6	1	87.6
17. Үндэсний статистикийн газрын дарга			1	24.4	1	24.4
18. Нийслэлийн Засаг дарга	13	69,418.7	3	1,663.6	16	71,082.3
19. Дархан-Уул аймгийн Засаг дарга	2	4,200.0			2	4,200.0
Нийт дүн	90	960,900.0	36	110,000.0	126	1,070,900.0

Засгийн газрын гадаад зээл, тусламжийн хөрөнгөөр хэрэгжих төсөл, арга хэмжээг Төсвийн ерөнхийлөн захирагч, санхүүжүүлэгч тус бүрээр дэлгэрэнгүй авч үзвэл дараах байдалтай байна. Үүнд:

12.1. МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА

12.1.1. Монгол Улс дахь төлөөллийн байгууллагыг бэхжүүлэх төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон

НҮБ-ийн Хөгжлийн хөтөлбөр, Швейцарын хөгжлийн

	агентлаг
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	3.8 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2017-2020
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	2,684.9 сая төгрөг

Иргэдийн төлөөллийн байгууллага, нутгийн удирдлагын эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох, хэрэгжилтийг зохион байгуулах, чадавхыг бэхжүүлэхэд оршино.

12.2. МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД

12.2.1. Харилцаа холбооны салбарын хүртээмж, чанар, хяналтыг сайжруулах төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	21.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2021
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	15,761.4 сая төгрөг

Үндэсний радио долгионы хяналт харилцаа холбооны тоног төхөөрөмжийн баталгаажуулалт, Монгол Улсын төрийн өмчийн шилэн кабелийн үндсэн сүлжээний хүртээмж, чанарыг сайжруулахад орших бөгөөд төслийн хүрээнд тоног, төхөөрөмжүүд, радио долгион хяналтын станцууд нийлүүлэгдэнэ.

12.3. МОНГОЛ УЛСЫН ШАДАР САЙД

12.3.1. Зудын болон ой сав, тал газарт гарах гамшгийг даван туулах чадавхыг бэхжүүлэх төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	3.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2019
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	2,006.0 сая төгрөг

Иргэдийн бүлгүүдийг байгуулж, орон нутагт суурилсан гамшгийн эрсдэлийн удирдлага (ОНСГЭУ)-ын арга хэмжээний төлөвлөгөөг боловсруулахад дэмжлэг үзүүлэх механизмуудыг туршин нэвтрүүлэх замаар орон нутгийн гамшгийн эрсдэлээс сэргийлэх, сэргээн босгох чадавхыг бэхжүүлэхэд чиглэгдэнэ. Төслийн үйл ажиллагаа нь ядуурлыг бууруулахад чиглэсэн, оролцооны зарчимд тулгуурлана.

Төсөл нь сумын төвд оршин суудаг 2,500, тэр дундаа 250 өрх толгойлсон эмэгтэй өрхийн нийт 7,000 малчин байх бол шууд бус байдлаар олон нийтийг илүү өргөн хүрээгээр хамруулж, төсөл хэрэгжих зорилтот сумдын нийт 32,000 хүн амд хүрнэ. Энэхүү төсөл нь Монгол улсад гамшгийн эрсдэлийн удирдлага (ГЭУ)-д олон нийтийн оролцооны босоо чигийн зохион байгуулалттай механизмыг туршин нэвтрүүлэх анхны тохиолдол болно.

12.3.2. Ургамал, малын эрүүл ахуй, хүнсний аюулгүй байдлыг хангах арга хэрэгслийг шинэчлэн сайжруулах төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	10.7 сая зээлжих тусгай эрх
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2020
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	2,800.0 сая төгрөг

Мал, ургамлын эрүүл ахуйн хяналт шалгалтын тогтолцоог Дэлхийн Худалдааны Байгууллагын тавьдаг шаардлагын төвшинд хүргэх, мал, ургамлын гаралтай хөдөө аж ахуйн бараа бүтээгдэхүүний импорт болон экспортыг эрчимжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэхэд төслийн зорилго оршино.

12.3.3. Гал түймэртэй тэмцэх техник, тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНПУ-ын Засгийн газар
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	3.0 сая евро
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2017-2021
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	4,633.7 сая төгрөг

Төслийн зорилго нь Онцгой байдлын байгууллагад ашиглагдаж байгаа гал түймэр унтраах аврах, эрэн хайх зориулалтын автомашин техникийг олон улсын төвшинд хүргэх, гал түймэр унтраах аврах ангиудын техникийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх, олон улсын жишигт нийцсэн багаж хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжөөр хангаж, аврах, эрэх хайх, гал түймэртэй тэмцэх чадавхыг сайжруулах, бэлтгэл бэлэн байдлыг хангуулахад төслийн зорилго оршино.

12.4. ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА

12.4.1. Олборлох үйлдвэрлэлийн засаглалыг сайжруулах төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Дэлхийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	450.0 мянган ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	265.2 сая төгрөг

Олборлох үйлдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилгыг (ОУИТБС) хэрэгжүүлэх ажлыг боловсронгуй болгох, үр дүнг дээшлүүлэх ажлын хүрээнд Засгийн газар, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллагын үүрэг оролцоог тодорхойлж, олон нийтэд байгалийн нөөц баялгийн ашиглалтыг нээлттэй ил тод байдлыг бий болгоход чиглэгдэнэ.

12.4.2. Ухаалаг засаг төсөл /ДБ/

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Дэлхийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	12.6 сая зээлжих тусгай эрх
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2015-2020
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	7,762.5 сая төгрөг

Цахим Засаг үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд Цахим Засгийг хөгжүүлэх эрх зүйн орчныг сайжруулах, мэдээлэл технологийн дэд бүтцийг хөгжүүлэх, Засгийн газрын мэдээллийг цахимжуулах, иргэдэд төрийн үйлчилгээг онлайн хэлбэрээр хүргэх, иргэдийн технологийн хэрэглээний тэгш бус байдлыг багасгах, хүний нөөцийн чадавхыг бэхжүүлэх зорилготой.

12.5. БАРИЛГА, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН САЙД

12.5.1. Зүүн өмнөд Говийн хот байгуулалт, хилийн ойролцоо суурин газруудын хөгжлийн төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	20.0 сая зээлжих тусгай эрх

Төсөл хэрэгжих хугацаа	2017-2020
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	7,000.0 сая төгрөг

Төслийн зорилго нь төсөлд хамрагдсан хотуудын эдийн засгийн хөгжлийг дэмжих, үр ашигтай, зөв төлөвлөх, чанартай, найдвартай, өргөн хүрээг хамарсан нийтийн аж ахуйн үйлчилгээ, дэд бүтцийг хөгжүүлэх болон нийтийн ахуйн үйлчилгээний тогтвортой байгууллагыг бий болгоход чиглэж байна.

12.5.2. Зүүн өмнөд говийн хот, хил орчмын хотын хөгжил төслийн нэмэлт санхүүжилт /Өмнөговь, Дорноговь/ MON-3388

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	21.9 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2010-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	343.2 сая төгрөг

Төслийн зорилго нь экологийн даацыг бууруулахгүй хотын иргэдийн тав тухтай амьдрах орчныг хангасан уул уурхай, барилга, барилгын материал, хүнсний үйлдвэрлэл, газрын тос боловсруулах үйлдвэр, эрчимжсэн ХАА, тээвэр ложистик, шинжлэх ухаан, боловсролын цогцолборт тулгуурласан төв болгон хөгжүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэх, цэвэрлэгдсэн бохирыг цаашид ногоон байгууламжийн усжуулалт, үйлдвэр болон технологийн хэрэглээнд ашиглах боломжийг бүрдүүлэх, мөн хэрэглээнээс гарсан бохир усыг үндэсний стандартын шаардлагад нийцүүлэн цэвэрлэх бүтээмж өндөртэй, эрчим хүчний хэмнэлттэй шинэ технологийн тоног төхөөрөмж бүхий бүрэн биологи цэвэрлэгээний байгууламжийг ашиглалтад оруулахад оршино

12.5.3. Орон сууцны хороолол, дэд бүтэц төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	99.9 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2011-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	6,024.1 сая төгрөг

Улаанбаатар хотын VII дугаар хороолол, XIV дүгээр хороололд баригдах орон сууцны барилга, VII дугаар хороолол, МҮОНРТ-ийн орчимд баригдах орон сууцны хорооллын гадна инженерийн шугам сүлжээний угсралтын ажлыг гүйцэтгэнэ. Улаанбаатар хотын VII-р хороолол, Монголын Радио телевизийн хэрэг эрхлэх газрын орчмын орон сууцны хорооллын инженерийн шугам сүлжээ, VII, XIV-р хороололд баригдах 2592 айлын орон сууцны барилга угсралт, инженерийн шугам сүлжээний угсралтын ажил хийгдэнэ.

12.5.4. Дэд бүтцийн хөгжил-Баянзүрх, Дархан, Сэлэнгэ төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Австри Улсын Засгийн газар
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	5.0 сая евро
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2019
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	2,021.1 сая төгрөг

Аймаг, нийслэлийн иргэдийн аюулгүй, тав тухтай орчинд амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор хүн амын тоо өндөр, гэр хорооллын дэд бүтэц бага хөгжсөн Баянзүрх дүүрэг болон Дархан хотын алслагдсан хороод, Сэлэнгэ аймгийн дэд бүтцийг

хөгжүүлэх, алслагдсан баг, хороодын гудамж талбайг камержуулах, гэрэлтүүлгийн ажлууд хийгдэнэ.

12.5.5. Дэд бүтцийн хөгжил-Сонгинохайрхан төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Австри Улсын Засгийн газар
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	7.0 сая евро
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2019
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	7,169.6 сая төгрөг

Нийслэлийн иргэдийн аюулгүй, тав тухтай орчинд амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор хүн амын тоо өндөр, гэр хорооллын дэд бүтэц бага хөгжсөн Сонгинохайрхан дүүргийн дэд бүтцийг хөгжүүлэх, алслагдсан хороодын гудамж талбайг камержуулах, гэрэлтүүлгийн ажлууд хийгдэнэ.

12.5.6. Тайшир-Алтай ус хангамж төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Австри Улсын Засгийн газар
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	14.0 сая евро
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2019
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	10,339.2 сая төгрөг

Говь-Алтай аймгийн төв Алтай хотод 6000 орчим өрхөд 20000 гаруй хүн ам ажиллаж амьдарч байгаа бөгөөд Алтай хотын усан хангамжийн усны нөөцийн одоо ашиглаж байгаа эх үүсвэр нь хүн амын ундны усны стандартыг хангадаггүй, кальци, магнийн харьцаа алдагдсан, хүний эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлж байгаагаас гадна усны нөөцийн хэмжээ ус хэрэглээний өнөөдрийн хэрэгцээг хангаж чадахгүй болоод байна. Энэхүү төсөл Говь-Алтай аймгийн Алтай хотын 20 гаруй мянган хүн амын ундны усны хэрэгцээг хангах чухал холбогдолтой юм.

12.5.7. Зүүн өмнөд Говийн хот байгуулалт, хилийн ойролцоо суурин газруудын хөгжлийн төслийн нэмэлт санхүүжилт - 2

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	20.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2021
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	175.1 сая төгрөг

Төслийн зорилго нь төсөлд хамрагдсан хотуудын эдийн засгийн хөгжлийг дэмжих, үр ашигтай, зөв төлөвлөх, чанартай, найдвартай, өргөн хүрээг хамарсан нийтийн аж ахуйн үйлчилгээ, дэд бүтцийг хөгжүүлэх болон нийтийн ахуйн үйлчилгээний тогтвортой байгууллагыг бий болгоход чиглэж байна.

12.5.8. Аймгийн төвүүдийн бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөн шинэчлэх, шинээр барих төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНПУ-ын Засгийн газар
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	9.9 сая евро
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2017-2021
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	8,691.3 сая төгрөг

Баян-Өлгий аймаг, Завхан аймгийн Улиастай сум, Сүхбаатар аймгийн Баруун урт, Говь Сүмбэр аймгийн Чойр сум, Дорнод аймгийн Чойбалсан сум, Сэлэнгэ аймгийн Хөтөл

сум, Дархан –Уул аймгийн Шарын гол сумдын 1970-1990 онуудад баригдсан элэгдэж хуучирсан бохир ус цэвэрлэх байгууламжуудыг шинэчлэх, шинээр барьснаар иргэдийн эрүүл, аюулгүй, тав тухтай орчинд амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилготой.

12.6. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН САЙД

12.6.1. Байгалийн нөөцийн менежмент бүхий хамгаалалттай газар нутгийн сүлжээ төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Нэгдсэн Үндэсний Байгууллага
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	1.5 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2013-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	112.4 сая төгрөг

Монгол орны олон янз экосистемийн нэгдмэл байдлыг хангаснаар дэлхийн хэмжээнд ач холбогдол бүхий биологийн төрөл зүйлийн оршин байх нөхцөлийг бүрдүүлэхэд оршино

12.6.2. Монгол орны UN-REDD Үндэсний Хөтөлбөр

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Нэгдсэн Үндэсний Байгууллага
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	3.9 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2015-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	1,480.5 сая төгрөг

Монгол орны UN-REDD Үндэсний Хөтөлбөрийн ерөнхий зорилго нь Монгол Улсын Засгийн Газарт Үндэсний REDD-ийн стратегийг боловсруулж, хэрэгжүүлэх, мөн Уур амьсгалын өөрчлөлтийн суурь конвенцын Варшавын тунхаглалын шаардлагуудтай нийцүүлэн REDD-ийн үр дүнд суурилсан урамшууллыг хүртэхэд туслалцаа үзүүлэх юм.

12.6.3. Гэр хорооллын ариун цэврийн байгууламжийг боловсронгуй болгох замаар хөрсний бохирдлыг бууруулах төсөл – MON49113

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	3.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2020
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	555.5 сая төгрөг

Төслийн хэрэгжсэнээр гэр хорооллын бүсэд нийгмийн эрүүл мэндийн нөхцөл сайжирч, хөрсний бохирдол буурна. Төслөөс хүлээж буй үр дагаврын хувьд сайжруулсан ариун цэврийн байгууламжийг гэр хороололд нэвтрүүлэх болон хүний хаягдал ялгадсаас үүдэлтэй хөрсний бохирдлыг бууруулах загвар үйл ажиллагаануудыг туршин хэрэгжүүлнэ.

12.6.4. Хөвсгөл нуурын байгалийн цогцолборын орчны бүсийн иргэдийн амьжиргааг дэмжих, тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх төсөл 9183-MON

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	3.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2019
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	1,033.0 сая төгрөг

Хөвсгөл нуур орчмын өрхийн амьжиргааг дээшлүүлэх, байгалийн баялгийн удирдлагыг сайжруулах, аялал жуулчлалыг дэмжих юм. Үүнд:

- Хатгал, Ханх сууринд нутгийн хүн амд түшиглэсэн аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх,
- Хөвсгөл нуурын байгалийн цогцолборт газрын орчны бүс /Хатгал тосгон, Алаг-Эрдэнэ, Ханх, Ринченлхүмбэ, Цагаан-Үүр, Чандмань-Өндөр сум/-ийн иргэдийн амьжиргааг сайжруулах,
- Мал аж ахуйн үйлдвэрлэл, бэлчээрийн менежмент сайжирч малчдын орлогыг төрөлжүүлэх, нэмэгдүүлэх,
- Хөвсгөл нуур орчмын хог хаягдлын менежментийн загварыг бий болгоно.

12.6.5. Биологийн олон янз байдлыг хамгаалах, уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицох төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	ХБНГУ-ын Засгийн газар
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	15.3 сая евро
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2013-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	6,051.0 сая төгрөг

Монгол Улсын тусгай хамгаалалттай газрын менежментийн систем (дэмжих бүс болон экологийн коридор)-ийг чадавхижуулах, тэр дундаа уур амьсгалын өөрчлөлттэй холбоотой зөвлөмж гаргах, хөрөнгө оруулалт хийх, орон нутгийн хүн амын амьжиргааг дээшлүүлэх, тогтворжуулна. Уг төсөл нь уур амьсгалын нөлөөллийг харгалзаж үзэн, биологийн төрөл зүйлийг хамгаалах, амьжиргааны төвшнийг сайжруулах чиглэлээр хэрэгжүүлж байгаа Монгол-Германы хамтарсан “Биологийн төрөл зүйл” хөтөлбөрийн зорилгыг биелүүлэх үндсэн үйл ажиллагаа юм.

12.6.6. Монгол орны баруун бүсэд газрын доройтол, хөгжлийн сөрөг нөлөөллийг бууруулах, дүйцүүлэн хамгааллыг нэвтрүүлэх төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Нэгдсэн Үндэсний Байгууллага
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	1.3 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2019
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	371.7 сая төгрөг

Монгол орны баруун бүсэд хөгжлийн сөрөг нөлөөлөл, газрын доройтлыг бууруулах үе шат, дүйцүүлэн хамгааллыг ландшафтын төвшний төлөвлөлт, менежментэд нэвтрүүлэх замаар уул уурхайгаас бэлчээрт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулахад төслийн зорилго оршино. Цаашид төслийн зорилтот сумдын доройтсон бэлчээрт худаг гаргах, булаг шанд тохижуулах, хөв цөөрөм байгуулах аргаар бэлчээрийн ургах чадварыг нэмэгдүүлэх, эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгоход дэмжлэг үзүүлнэ.

12.6.7. Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжих төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	38.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2023
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	87.6 сая төгрөг

Аялал жуулчлалыг дэмжих, ажлын байр нэмэгдүүлэх, дэд бүтцийг шийдвэрлэх, цаашилбал нийгмийн амьжиргааг дээшлүүлэхэд оршино.

12.6.8. Мазаалай баавгайн амьдрах орчны нөхцөлийг сайжруулах төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар
---------------------------------	------------------------

Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	1.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2020
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	375.3 сая төгрөг

Мазаалай баавгайг байгалийн нөхцөлд нь хамгаалахын тулд түүний амьдрах орчны таатай нөхцөлийг дэмжин тэтгэх замаар амьдрах боломжтой орон зайг нь аль болох тэлэх, амьдрах орчны чанарыг илэрхийлэх түлхүүр хүчин зүйлийн /уст цэг, идэш тэжээлийн нөөц, нуугдах хоргодох боломжтой газар нутаг/ нөлөөллийг нэмэгдүүлэхэд оршино.

12.7. БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ, ШИНЖЛЭХ УХААН, СПОРТЫН САЙД

12.7.1. Баруун бүсийн бага ангийн сурагчдын дотуур байрны нөхцөлийг сайжруулах төсөл – JFPR9182

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	3.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2015-2019
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	1,316.7 сая төгрөг

Төслийн зорилго нь хүүхэд бүрд, ялангуяа малчин өрхийн хүүхдэд чанартай боловсролыг тэгш, хүртээмжтэй эзэмшүүлэх үүднээс баруун бүсийн 3 аймагт сургуулийн дотуур байрны материаллаг орчин, үйлчилгээг сайжруулах загвар тогтоон, хэрэгжүүлэхэд оршино. Төсөл нь Говь-Алтай, Завхан, Увс аймгийн 20 сургуульд хэрэгжих бөгөөд 2017-18 оны хичээлийн жилд суралцаж буй нийт 5526 бага ангийн сурагчид, эдгээр сургуулийн дотуур байранд амьдарч буй малчдын хүүхдүүдэд төслийн үр дүн шууд хүрнэ.

12.7.2. Дээд боловсролын шинэчлэл төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	12.6 сая зээлжих тусгай эрх
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2012-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	3,820.5 сая төгрөг

Дээд боловсролын хөтөлбөрийн чанар, нийлэмж, дээд боловсролын засаглал, удирдлага, санхүүжилтийн үр өгөөж болон тэгш байдал, хүртээмжийг сайжруулах замаар Монгол улсын хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт хэрэгцээнд нийцэхүйц, дэлхийн хэмжээнд өрсөлдөх чадвартай их, дээд сургууль төгсөгчдийн тоог нэмэгдүүлэхэд оршино.

12.7.3. Боловсролын чанарын шинэчлэл төсөл /ДБ/

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Дэлхийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	19.5 сая зээлжих тусгай эрх
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2020
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	10,392.4 сая төгрөг

Бага боловсролын эх хэл, байгалийн ухаан ба математикийн сургалтын чанар, үр дүнг сайжруулж, сургуулийн төвшинд төлөвлөлтийг бэхжүүлэх замаар бага боловсролын чанарыг сайжруулахад оршино.

12.7.4. Ухаалаг боловсрол

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНСУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	19.6 сая ам.доллар

Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	9,824.4 сая төгрөг

Төслийн зорилго нь уламжлалт сурах бичигтэй хослуулан төрөл бүрийн мультимедиа, интерактив контент ашиглах, анги танхимд багш төвтэй сургалт явагдах, мэдээллийн технологид суурилсан сургалтад үе шаттай шилжих боломж бүрдэхэд оршино. Төсөлд Монгол Улсын 150 төрийн өмчийн ерөнхий боловсролын сургуулиудыг хамруулж, шаардлагатай тоног төхөөрөмжийг нийлүүлэх, суурилуулах, төсөлд хамрагдаж буй багш нарын мэргэжлийг дээшлүүлэх, сургалтын хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэгдэхэд ашиглагдах дижитал тоног төхөөрөмжийг эх хэл дээр ашиглах нөхцөл бололцоогоор хангана.

12.7.5. Шинэ зууны боловсрол төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	45.7 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2020
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	5,374.6 сая төгрөг

Төслийн хүрээнд нийслэлийн 97, аймгийн төвийн 55, сумын 473, нийт 625 сургууль шилэн кабел бүхий интернетийн үйлчилгээг хүртэх боломжтой болно. Түүнчлэн, боловсролын салбарын мэдээллийн нэгдсэн сүлжээг бий болгох нөхцөл бүрдэх бөгөөд төслийн хүрээнд нийт 25 мянган компьютер нийлүүлж сургуулийн багш нарыг 100% зөөврийн компьютерээр хангаж, сурагч, багш нарын хооронд мэдээллийг түргэн шуурхай авах, E-контентийг хэрэглэх орчин бүрдэнэ.

12.7.6. Мэдээллийн технологийн боловсрол болон аутсорсингийн төвийг байгуулах төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНЭУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	20.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2015-2020
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	8,921.8 сая төгрөг

Олон улсын төвшинд хүрэхүйц мэргэжлийн өндөр ур чадвартай хүний нөөцийг нэмэгдүүлэх, мэдээллийн технологийн гадаад аутсорсингийг хөгжүүлэх зорилгоор олон улсын жишигт нийцсэн мэдээллийн технологийн боловсрол, аутсорсингийн төвийг байгуулж, улмаар мэдээллийн технологийн салбараар дамжуулан Монгол Улсын экспортыг дэмжихэд төслийн зорилго оршино.

12.7.7. Инженер технологийн дээд боловсрол төсөл MON-P11 /Япон/

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Япон Улсын Засгийн газар – ЯОУХААБ
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	6.8 тэрбум иен
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2014-2023
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	25,660.1 сая төгрөг

Монгол Улсад өндөр мэдлэг, ур чадвар бүхий инженер, технологийн мэргэжилтэн бэлтгэх, инженерийн боловсролын өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэх, багшлах боловсон хүчний нөөцийг бэхжүүлэх, сургалтын орчныг шинэчлэх, чанарыг сайжруулахад оршино.

12.7.8. Эдийн засгийн хүндрэлийн үед боловсролын чанар ба хүртээмжийг дэмжих төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	50.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2021
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	8,756.3 сая төгрөг

Монгол Улсын Засгийн газрын мөрийн хөтөлбөртэй уялдуулж 3 ээлжээр ажиллаж байгаа сургуулиудыг 2 ээлжид шилжүүлэх, сургуулиас өмнөх, бага болон дунд сургуулиудын боловсролын чанарыг сайжруулах юм.

12.7.9. Ерөнхий боловсролын сургууль барих төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	300.0 сая юань
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2017-2019
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	20,233.7 сая төгрөг

Төслийн хүрээнд Сонгинохайрхан дүүргийн 6-р хороо, 25-р хороо, 26-р хороо, Баянзүрх дүүргийн 12-р хороо, 19-р хороо, Хан-Уул дүүргийн 15-р хорооны сургууль болон Архангай аймгийн цэцэрлэгийн барилгыг тус тус барина.

12.7.10. Өрсөлдөх чадвартай дээд боловсрол төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	23.7 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2019
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	6,567.3 сая төгрөг

МУИС-ийн шинэ номын сангийн барилгыг тавилгажуулж, орчин үеийн ухаалаг системээр бүрэн тоноглогдсон, сургалт-судалгаа-мэдээллийн цоо шинэ цогц орчинг бүрдүүлэх, одоо байгаа МУИС-ийн барилгад лабораторийн нарийн шаардлага, үзүүлэлтийг хангасан барилгын өргөтгөл барьж, тоноглоход төслийн санхүүжилт зарцуулагдана. Төсөл хэрэгжсэнээр дараах үр дүнд хүрнэ.

- "Боловсролын талаар төрөөс баримтлах бодлого"-оор төрөөс өгсөн даалгаврыг биелүүлэх нөхцөл бүрдэж, "МУИС-ийг 2016-2024 онд хөгжүүлэх стратегийн төлөвлөгөө"-г хэрэгжүүлэх суурь нь тавигдана.

- Улс орны хэмжээнд нээлттэй үйл ажиллагаа явуулах, дэвшилтэт технологи бүхий тоног төхөөрөмжтэй лабораторитой болно.
- Монгол улсын сургалт, эрдэм шинжилгээ эрхэлдэг бусад их сургууль, судалгааны байгууллагын эрдэмтэдтэй хамтын судалгаа хийх нөхцөл бүрдэнэ.
- Судалгааны чанарыг илүү өндөр төвшинд гаргаж, МУИС-ийн эрдэмтдийн олон улсын нэр хүнд бүхий сэтгүүлд хэвлүүлэх бүтээлийн тоо өснө.
- Оюутны суралцах орчин эрс сайжирч, "ухаалаг" боловсролын тогтолцоо бүрдэж, сургалтын чанар дээшилж, оюутны сэтгэл ханамж өснө.
- Азид өрсөлдөх чадвартай их сургуулийг цогцлуулах суурь нөхцөлийг бүрдүүлэхэд энэ төслийн ач холбогдол оршино.

12.7.11. Ерөнхий боловсролын сургуулийн барилга барих төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Япон Улсын Засгийн газар
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	10.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2020
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	125.1 сая төгрөг

Улаанбаатар хотод өндөр чанартай бага дунд боловсролын сургалтын байрыг барьж, барилга байгууламжийн тоо хүрэлцээгүй байдлыг сайжруулах, боловсролын салбарыг хөгжүүлэх зорилготой. Үүний дагуу Улаанбаатар хотын Хан-Уул, Чингэлтэй, Баянзүрх, Налайх дүүргүүдэд Япон Улсын Засгийн газрын буцалтгүй тусламжийн хөрөнгөөр Ерөнхий боловсролын сургуулийн өргөтгөл, сургуулийн шинэ барилга барьж, сургалтын орчныг сайжруулна.

12.7.12. Монгол-Японы хамтарсан сургалтын эмнэлэг барих төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Япон Улсын Засгийн газар
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	8.0 тэрбум иен
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	35,293.6 сая төгрөг

Япон Улсын Засгийн газрын буцалтгүй тусламжийн хөрөнгөөр АШУИС-ын дэргэдэх Монгол-Японы хамтарсан сургалтын эмнэлгийн барилгын ажлыг хийж гүйцэтгэх бөгөөд 2018 оны 6 сард ашиглалтад хүлээлгэж өгөхөөр ажиллаж байна. Энэхүү төсөл амжилттай хэрэгжсэнээр Анагаахын шинжлэх ухааны салбарын хөгжлийг дэмжээд зогсохгүй, орчин үеийн олон улсын стандартад нийцсэн эмнэлгийн барилга, тоног төхөөрөмжөөр хангагдсан шинэ сургалтын эмнэлэгтэй болох юм.

12.8. САНГИЙН САЙД

12.8.1. Бүс нутгийн хилийн үйлчилгээг сайжруулах төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	19.4 сая зээлжих тусгай эрх
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2021
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	15,290.8 сая төгрөг

Монгол Улсын Замын-Үүд, Алтанбулаг болон Бичигт хилийн боомтуудын үйл ажиллагааг сайжруулж, Гаалийн автоматжуулсан мэдээллийн системийг шинэчлэн сайжруулах, тус системийг Татварын ерөнхий газрын мэдээлэл, харилцаа холбооны системүүдтэй харилцан ажиллах чадвартай болгож, гадаад худалдааны цахим нэг цонхны системийг нэвтрүүлэх бэлтгэл ажлыг хангана. Төслийн хүрээнд дараах ажлуудыг хийхээр төлөвлөж байна. Үүнд:

- Замын-Үүд, Алтанбулаг, Бичигтийн хилийн боомтуудын үйл ажиллагааг сайжруулах,
- КАИС-ийг шинэчлэх, мэдээлэл технологийн системүүдийг харилцан ажиллах чадвартай болгох,
- Цахим нэг цонхны үйлчилгээг нэвтрүүлэх бэлтгэл ажлыг хангах юм.

12.8.2. Зээлийн баталгааны системийг бүрдүүлэх замаар эдийн засгийг төрөлжүүлэх, ажлын байрыг бий болгох төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	60.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2020
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	3,500.0 сая төгрөг

Жижиг дунд үйлдвэр эрхлэгч иргэд, аж ахуйн нэгжүүдийн санхүүгийн үйлчилгээ авах боломжийг нэмэгдүүлж, уул уурхайн бус салбарууд дахь ажил эрхлэлтийг бий болгох замаар эдийн засгийг төрөлжүүлэхэд оршино.

12.8.3. Төлбөрийн системийн шинэчлэл төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	20.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2020
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	7,000.0 сая төгрөг

Төслийн зорилго нь эдийн засаг дахь өсөн нэмэгдэж буй санхүүгийн зах зээлийн хэрэгцээг хангах, улс үндэстнийг бүхэлд нь хамарсан төлбөрийн цогц үйлчилгээг бий болгох, төлбөр түргэн гүйцэтгэх төлбөрийн найдвартай системтэй болох, санхүүгийн тогтвортой байдлыг хангахад чиглэгдэж байна. Төслийн хүрээнд төлбөрийн системийн шинэчлэлийг хийж, техник, тоног төхөөрөмжийг суурилуулах, төлбөрийн системийн дэд бүтцийг сайжруулна.

12.8.4. Хөдөө аж ахуй хөдөөгийн хөгжлийг дэмжих төслийн нэмэлт-Тусгай

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	35.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2020
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	32,014.5 сая төгрөг

Агро бизнесийн чиглэлийн хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгжүүдэд хөрөнгө оруулах замаар хөдөө аж ахуй, хөдөөгийн хөгжлийг дэмжин ажлын байрыг бий болгох, Монгол Улсын эдийн засгийг төрөлжүүлэх, ядуурлыг бууруулахад хувь нэмэр оруулахад оршино.

12.8.5. Хөдөө аж ахуй хөдөөгийн хөгжлийг дэмжих төслийн нэмэлт-Энгийн

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	10.7 сая зээлжих тусгай эрх
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2020
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	8,860.9 сая төгрөг

Агро бизнесийн чиглэлийн хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгжүүдэд хөрөнгө оруулах замаар хөдөө аж ахуй, хөдөөгийн хөгжлийг дэмжин ажлын байрыг бий болгох, Монгол Улсын эдийн засгийг төрөлжүүлэх, ядуурлыг бууруулахад хувь нэмэр оруулахад оршино.

12.8.6. Тогтвортой амьжиргаа төсөл III - 5487MOG

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Дэлхийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл, буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	16.1 сая зээлжих тусгай эрх, 3.3 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2015-2018

2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт 18,765.2 сая төгрөг гадаад зээл, 1,614.1 сая төгрөг буцалтгүй тусламж

Монгол Улсын хөдөө орон нутагт тэргүүлэх ач холбогдол бүхий хөрөнгө оруулалтыг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, түүнд засаглал болон иргэд, олон нийтийн оролцоог сайжруулахад чиглэгдсэн.

12.8.7. Уул уурхайн дэд бүтцийн хөрөнгө оруулалтыг дэмжих төсөл - 4888MOG

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Дэлхийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл, буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	16.0 сая зээлжих тусгай эрх, 4.2 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2011-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	4,200.0 сая төгрөг гадаад зээл, 397.8 сая төгрөг буцалтгүй тусламж

Уул уурхайн дэд бүтцийн хөрөнгө оруулалтыг дэмжих төслийн хөгжлийн зорилт нь санхүүжилтийн эх үүсвэрээс үл хамааран уул уурхайн болон боловсруулах үйлдвэрийг дэмжихийн тулд дэд бүтцийн салбарт хөрөнгө оруулалт хийхийг дэмжих, дэд бүтцийн төслүүдийг боловсруулж, хэрэгжүүлэх дотоод чадавхыг нэмэгдүүлэх.

12.8.8. Экспортыг дэмжих төсөл /ДБ/

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Дэлхийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	14.3 сая зээлжих тусгай эрх
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2019
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	14,667.0 сая төгрөг

Төслийн зорилго нь уул уурхайн бус салбар дахь жижиг дунд үйлдвэр эрхлэгч аж ахуй нэгжийн (ЖДААН) экспортын чадавхыг бэхжүүлэх, экспортын зах зээлийг өргөжүүлэх зорилготой.

Монгол Улсын эдийн засгийн уул уурхайн салбараас хамааралтай байдлыг бууруулж эдийн засгаа төрөлжүүлэх, экспортын бүтээгдэхүүний нэр төрлийг нэмэгдүүлэх шаардлага бий болоод байгаа билээ. “Экспортыг дэмжих төсөл”-ийг хэрэгжүүлснээр Монгол Улсын хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгжүүдийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэх, гадаад зах зээлд экспортлоход шаардлагатай мэдлэг, ур чадвар олгох, туршлага судлах, экспортын даатгал гэх мэт санхүүгийн шинэ бүтээгдэхүүнүүдийг бий болгох, санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэхээс гадна тодорхой зорилтот зах зээлүүдэд нэвтрэх боломжийг нээх юм.

12.8.9. Төсвийн санхүүгийн удирдлагын ил тод, үр ашигтай байдал төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	25.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2022
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	175.1 сая төгрөг

Төсвийн хөрөнгө оруулалт удирдлага, татварын мэдээллийн системийн дэд бүтэц, хяналтын системийг сайжруулахад оршино.

12.8.10. Төсөв, санхүүгийн тогтвортой байдлыг дэмжих төсөл /ДБ/

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Дэлхийн банк
--	--------------

Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	12.0 сая зээлжих тусгай эрх
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2017-2022
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	6,155.9 сая төгрөг

Төслийн зорилт нь төсвийн болон санхүүгийн тогтвортой байдлыг бэхжүүлэх, зарцуулалтын удирдлагын чанарыг сайжруулахад оршино.

12.8.11. БНСУ-ын 500.0 сая ам.долларын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх салбарын хөгжлийн хөрөнгө оруулалтын багц төсөл арга хэмжээ

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНСУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	500.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2021
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	1,000.0 сая төгрөг

Бүгд Найрамдах Солонгос Улсын Засгийн газраас авах 500.0 сая ам.долларын хөнгөлөлттэй зээлийн хөрөнгөөр эрүүл мэнд, боловсрол, зам, тээвэр, дэд бүтэц, барилга хот байгуулалт, эрчим хүч, хөдөө аж ахуй байгаль орчны салбарын багц төслүүдийг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байна.

12.8.12. БНХАУ-ын 1 тэрбум ам.долларын үлдэгдэл хөрөнгөөс хэрэгжүүлэх салбарын хөгжлийн багц төсөл, арга хэмжээ

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	233.2 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2017-2022
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	200.0 сая төгрөг

Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улсын Засгийн газраас авах 1.0 тэрбум ам.долларын хөнгөлөлттэй зээлийн үлдэгдэл хөрөнгөөс Дэд бүтэц, авто зам, боловсрол, эрүүл мэнд, нийгмийн салбарын хөгжлийн багц төслүүдийг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн.

12.8.13. БНХАУ-ын тусламжийн төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	1.0 болон 2.0 тэрбум юань
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2015-2019
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	8,904.8 сая төгрөг

Монгол Улсын Засгийн газрын 2017 оны 6 дугаар сарын 20-ны өдрийн 179 дүгээр тогтоолоор Хятадын талаас шинээр олгох 2 тэрбум юанийн буцалтгүй тусламжийн хөрөнгөөр “Улаанбаатар хотын гэр хорооллын дахин төлөвлөлтийн төслийн хүрээнд хэрэгжүүлэх инженерийн болон нийгмийн дэд бүтэц бүхий бичил дэд төвүүд байгуулах” төслийг хэрэгжүүлэх шийдвэр гарсан.

12.8.14. Дэд бүтэц төсөл - Нүхэн гарц төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	38.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2021
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	100.0 сая төгрөг

Нийслэл хотын замын хөдөлгөөний ачааллыг бууруулах үндсэн зорилтын хүрээнд Нийслэлийн Сонгинохайрхан, Хан-Уул, Баянзүрх, Баянгол дүүргүүдэд 9 байршилд авто тээврийн хэрэгсэл зорчих нүхэн гарцыг байгууламж, төмөр замын гармуудад байгуулна.

12.8.15. Дэд бүтэц төсөл - Туул, Сэлбэ гол орчмыг сайжруулах төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	57.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2021
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	100.0 сая төгрөг

Ногоон Улаанбаатар 2030 хөтөлбөр, Улаанбаатар хотын иргэдийн эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах үндсэн зорилтын хүрээнд Улаанбаатар хотоор дайран урсах Туул, Сэлбэ голын дагуу иргэдийн чөлөөт цагаа зөв боловсон өнгөрүүлэх эко, аюулгүй орчинг бий болгох юм. Үүний дагуу 40 км гаруй дугуйн зам, амралт зугаалгын бүс, Улаанбаатар хотын цэцэрлэгт хүрээлэнг 66 га-аар нэмэгдүүлэх зэрэг ажлуудыг хийж гүйцэтгэхээр төлөвлөж байна.

12.8.16. Энэтхэг Улсын 1 тэрбум ам.долларын экспортын зээлийн хөрөнгөөр хэрэгжүүлэх төсөл, арга хэмжээ

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНЭУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	1.0 тэрбум ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2017-2022
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	8,756.3 сая төгрөг

Монгол Улсын Засгийн газар Бүгд Найрамдах Энэтхэг Улсын Засгийн газраас авах 1.0 тэрбум ам.долларын хөнгөлөлттэй зээлийн эх үүсвэрээр Газрын тос боловсруулах үйлдвэрийг барьж байгуулахаар төлөвлөж байна. Төслийн ТЭЗҮ-ийг

12.8.17. Экспортын зээлийн шугам JBIC-CLA

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Япон Улсын Засгийн газар
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	10.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	19,310.1 сая төгрөг

Төслийн зорилго нь Монгол Улсын Засгийн газар, Японы Олон улсын хамтын ажиллагааны банк хооронд байгуулах экспортын зээлийн ерөнхий хэлэлцээрийн төслийн хүрээнд зээлийн шугам нээж, зээлийн эх үүсвэрийг дотоодын арилжааны банкаар дамжуулан дотоодын үйлдвэрлэгч, аж ахуйн нэгжээс гаргасан төслийн хүсэлт дээр нь үндэслэн тэдгээрийн бизнесийг өргөжүүлэхэд шаардлагатай экспортын зээл олгох замаар үйлдвэрлэлийг дэмжиж, эдийн засгийн өсөлтийг сайжруулахад оршино.

12.9. ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ХӨГЖЛИЙН САЙД

12.9.1. Баруун бүсийн босоо тэнхлэгийн авто замыг хөгжүүлэх 2 дахь шатны төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	125.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2014-2019
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	14,000.0 сая төгрөг

Монгол Улсын баруун бүсийн босоо тэнхлэгийн авто замын нийт урт нь БНХАУ-тай хил залгаа Ярантын хилийн боомтоос ОХУ-тай хил залгаа Улаанбайшинтын хилийн боомт хүртэл 743.1км бөгөөд энэхүү коридор нь Монгол Улсыг баруун бүсийн Ховд, Баян-Өлгий аймгаар БНХАУ-ын Шинжаань бүс, ОХУ-ын Сибирийн бүстэй холбох Азийн авто замын АН-4, CAREC-ийн коридор 4"а" чиглэлийн нэг хэсэг юм. Энэхүү коридорыг Монгол Улсын болон Азийн авто замын төлөвлөлтийн стандартыг хангахуйц асфальт бетон хучилттай авто замаар бүрэн холбосноор Монгол Улсын эдийн засгийн тогтвортой хөгжил, дотоодын зах зээлийг дэмжиж, улмаар дамжин өнгөрөх ачаа, зорчигч тээвэрлэлтийг хөгжүүлэхэд чиглэгдсэн Монгол Улсын тээврийн стратегийг хэрэгжүүлэхэд чухал ач холбогдолтой болно.

12.9.2. Бүс нутгийн ложистикийн төвийг хөгжүүлэх төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл, буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	25.4 сая зээлжих тусгай эрх
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2011-2019
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	3,500.0 сая төгрөг гадаад зээл, 920.4 сая төгрөг буцалтгүй тусламж

Төслийн зорилго нь Мянганы хөгжлийн зорилтуудыг хангах таатай нөхцөлийг бүрдүүлэх, гадаадаас Монгол Улсын нутаг дэвсгэрээр дамжин өнгөрөх тээвэрлэлтийг нэмэгдүүлж, үр ашгийг дээшлүүлэхэд оршино. Мөн Замын-Үүд боомтод үр ашигтай, өрсөлдөхүйц, найдвартай холимог тээврийн системийг хөгжүүлэх ложистикийн төвийг байгуулах зорилготой болно.

12.9.3. Баянхонгор-Байдрагийн гүүр чиглэлийн 129.4 км авто зам барих төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	59.8 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	44,136.2 сая төгрөг

Хөдөө аж ахуйд суурилсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлд хөрөнгө оруулалт хийх, бүтээгдэхүүний нэр төрлийг олшруулах, зах зээлд нийлүүлэх чадварыг нэмэгдүүлэх замаар хөдөөгийн хүн амын амьжиргааг сайжруулж, хүнсний аюулгүй байдлыг хангах явдал юм. Энэ хүрээнд Баянхонгор-Байдрагийн гүүр чиглэлийн 129.4 км авто зам, Тосонцэнгэл-Улиастай чиглэлийн 114 км авто зам, ажил хийгдэж, энэ нь баруун бүсийн эдийн засгийн хөгжилд томоохон түлхэц үзүүлэх ач холбогдолтой юм.

12.9.4. Тосонцэнгэл-Улиастай чиглэлийн 114 км авто зам барих төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	44.4 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	39,287.4 сая төгрөг

Хөдөө аж ахуйд суурилсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлд хөрөнгө оруулалт хийх, бүтээгдэхүүний нэр төрлийг олшруулах, зах зээлд нийлүүлэх чадварыг нэмэгдүүлэх замаар хөдөөгийн хүн амын амьжиргааг сайжруулж, хүнсний аюулгүй байдлыг хангах явдал юм. Энэ хүрээнд Баянхонгор-Байдрагийн гүүр чиглэлийн 129.4 км авто зам,

Тосонцэнгэл-Улиастай чиглэлийн 114 км авто зам, ажил хийгдэж, энэ нь баруун бүсийн эдийн засгийн хөгжилд томоохон түлхэц үзүүлэх ач холбогдолтой юм.

12.9.5. Улаанбаатар-Хөшигийн хөндий шинэ нисэх онгоцны буудлын хурдны зам барих төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	147.5 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	74,204.7 сая төгрөг барилга угсралт, 3,321.8 сая төгрөг зөвлөх

Улаанбаатар-Хөшигийн хөндий олон улсын шинэ нисэх онгоцны буудал ашиглалтад орж байгаатай холбогдуулж, энэ чиглэлийн 32.5 м өргөн асфальт бетон хучилттай зорчих хэсэгтэй, 2 урсгал 6 эгнээтэй олон улсын стандартад нийцсэн хурдны авто замыг ашиглалт оруулж, авто замын сүлжээг нэмэгдүүлэх, замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг бий болгоход төслийн зорилго оршино.

12.9.6. Улаанбаатар хотын олон улсын шинэ нисэх буудал барих төсөл – нэмэлт санхүүжилт /MON-P12/

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Япон Улсын Засгийн газар
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	35.3 тэрбум иен
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	134,602.8 сая төгрөг

Улаанбаатар хотын Олон улсын нисэх онгоцны шинэ буудлыг барьж, улмаар Чингис Хаан олон улсын нисэх онгоцны буудлын үйлчилгээнд тулгарч буй хүндрэлийг арилгах, агаарын тээврийн салбарын хөгжлийг эрчимжүүлэхэд төслийн зорилго оршино.

12.9.7. Бүс нутгийн авто замыг хөгжүүлэх, зам засварын төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	60.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2022
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	3,502.5 сая төгрөг

Зам засвар, шинэчлэлийн ажлыг хийж, замын аюулгүй байдлыг хангах, замын хөрөнгийн удирдлагын чадавх, хэрэгжилтийг сайжруулахад чиглэнэ.

12.9.8. Авто замын байгууламжийн нэмэлт материалын үйлдвэр байгуулах төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Польш Улсын Засгийн газар
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	5.1 сая евро
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2017-2021
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	7,477.3 сая төгрөг

Энэхүү төслийн хүрээнд Авто замын байгууламжийн “Дуосолид” нэмэлт бүтээгдэхүүний үйлдвэр байгуулах бөгөөд уг бүтээгдэхүүнийг шавар, холимог, хайрга дайраг болон холимог хөрсийг сайжруулж илүү тогтвортой болгох, Эрдэст-асфальт хучилтын доор шууд тавигдах, холимог хөрсөөр нэмэлт давхарга хийх, эх хөрсийг эсвэл ухмал хөрсийг сайжруулах, хүчитгэх, тогтворжуулах зориулалтаар төмөр замын суурь барих, мөн хамгаалалт аюулгүй байдлыг хангах элементүүдийг хүчитгэх, төмөр замын

дээд хэсэгт хэрэглэгддэг хамгаалалтыг далдлах, хуучин замыг сэргээн засварлахад хуучин асфальт бетон хучилтыг хольж нийлүүлэн ашиглаж дахин суурийн давхарга хийж дээр нь шинэ эрдэст-асфальт бетон давхарга болгох зориулалттай.

12.9.9. Улс, хот хоорондын нийтийн тээврийн үйлчилгээ-2

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНСУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	30.5 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	24,549.9 сая төгрөг

Улс хот хоорондын нийтийн тээврийн паркийг шинэчлэхэд шаардагдах бараа, материал, тоног төхөөрөмж, автобус нийлүүлэгдэнэ.

12.9.10. Улиастай-Тосонцэнгэл чиглэлийн 67 км автозам барих төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	24.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2021
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	5,000.0 сая төгрөг

Шинэ бүтээн байгуулалт, дунд хугацааны зорилтот хөтөлбөр" болон Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрт тусгагдсан аймгийн төвүүдийг нийслэл хоттой хатуу хучилттай авто замаар холбох зорилтын дагуу Улиастай-Тосонцэнгэл чиглэлийн Загастайн давааны 67км хатуу хучилттай авто замын барилгын ажлыг хийж гүйцэтгэхээр төлөвлөөд байна.

12.10. ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД

12.10.1. Төрийн тусгай албан хаагчдыг нэгдсэн эмнэлэг төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Австри Улсын Засгийн газар
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	7.0 сая евро
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2020
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	7,169.6 сая төгрөг

Төрийн Тусгай Албан Хаагчдын Нэгдсэн Эмнэлэг (ТТАХНЭ)-ийн багаж, тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх, суурилуулах, хүний нөөцийг бэлтгэх төсөл нь үйлчлэх хүрээний иргэдэд эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулах, эмч, мэргэжилтнийг чадваржуулахад чухал ач холбогдолтой төсөл болно. Төслийн хүрээнд эмнэлгийн тоног, төхөөрөмж суурилуулагдаж, эмч, мэргэжилтнүүдийн чадавхыг бэхжүүлнэ.

12.10.2. Эрхзүйн шинэчлэл багц төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНСУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	44.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2017-2021
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	3,502.5 сая төгрөг

Хууль сахиулах байгууллагуудын эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох, тогтоол шийдвэрийн хэрэгжилтийг хангах, гэмт хэрэг зөрчилд тавих цахим хяналтын тогтолцоог

бүрдүүлэх, хүний нөөцийн чадавхийг бэхжүүлэх, иргэдэд төрийн үйлчилгээг түргэн шуурхай үзүүлэх, хууль зүйн салбарын материаллаг бааз, хүний нөөцийг бэхжүүлэхэд оршино.

Төслийн хүрээнд 1) Архивын ерөнхий газрын шинэ цогцолбор барилгад архивын баримтын хадгалалт, хамгаалалт, сэлбэн засах, сэргээн шинэтгэх; мэдээллийн технологи; кино, гэрэл зураг, дуу авианы баримтын хадгалалт, цахим хэлбэрт шилжүүлэх; архивын баримтыг микрофильмд буулгах зэрэг үйл ажиллагаанд шаардагдах орчин үеийн тоног төхөөрөмж, техник хэрэгсэл суурилуулж, ашигласнаар үндэсний архивын үйл ажиллагааг сайжруулах, иргэдэд түргэн шуурхай үйлчилгээг хүргэх; 2) ШШҮХ-ийн барилга байгууламжийг орчин үеийн стандарт нийцүүлэн өргөтгөн тохижуулж, гэмт хэргийг илрүүлэхэд шаардлагатай орчин үеийн олон улсын стандартад нийцсэн тоног төхөөрөмжөөр хангах, шүүх шинжилгээ хийх чадамжийг сайжруулах; 3) Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллага нь “Гэрийн хорионд байлгах” ял эдлүүлэлтэнд хяналт тавих “Хяналтын төв”-ийг байгуулах, тоног төхөөрөмж, техник хэрэгсэл суурилуулж, хяналтын тогтолцоог бүрдүүлэх; 4) Хууль сахиулах их сургуулийн зорилго нь үндэсний аюулгүй байдлыг хангах тусгайлсан чиг үүрэгтэй агентлаг байгууллагуудын үйл ажиллагааг боловсронгуй болгон хөгжүүлэх чиглэлээр хууль зүй болон цэргийн шинжлэх ухааны хүрээнд судалгаа, шинжилгээний ажлыг зохион байгуулж, сургалтын материаллаг баазыг бэхжүүлж, захиалагч байгууллагуудын эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн хүний нөөцийг бэлтгэх, тэднийг мэргэшүүлэх, сургалтын чанар, орчныг олон улсын жишигт нийцүүлэн шинэчлэн сайжруулах, суралцагч, багш, албан хаагч нарт сурч ажиллах таатай орчин нөхцөл бүрдүүлэх юм.

12.10.3. Улаанбаатар хот, аймгийн төвийн гудамж талбайг камержуулах төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	28.3 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2021
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	100.0 сая төгрөг

Төслийн зорилго нь иргэдийн аюулгүй, таатай орчинд амьдрах үндсэн зорилтын хүрээнд Улаанбаатар хотын 9 дүүрэг, 21 аймгийн төвүүдийн зам, гудамж, талбайн камерын хяналтын цэгийг нэмэгдүүлж, Цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх, бүтээмжийг дээшлүүлэхэд оршино.

12.11. ХҮНС, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, ХӨНГӨН ҮЙЛДВЭРИЙН САЙД

12.11.1. Хөдөө аж ахуйн маркетинг төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Дэлхийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	11.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2013-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	1,039.4 сая төгрөг

Мал аж ахуйд суурилсан үйлдвэрлэлийн бүтээмжийг сайжруулах, зэх зээлтэй холбох, нэр төрлийг нэмэгдүүлэхэд хөрөнгө оруулах замаар хөдөөгийн хүн амын амьжиргааг сайжруулж, хүнсний аюулгүй байдлыг хангах.

12.11.2. Хүнсний ногооны үйлдвэрлэлийг дэмжих замаар амьжиргааг сайжруулах төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	3.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2021
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	375.3 сая төгрөг

Уг буцалтгүй тусламжийн үндсэн зорилго нь хүнсний ногоо болон үрийн аж ахуйн үр өгөөжийг сайжруулах замаар орлогын эх үүсвэрийг бий болгох, хүнсний нэр төрлийг нэмэгдүүлж хөдөөгийн хүн ам, ялангуяа 5 га хүртэлх газар эзэмшдэг жижиг фермерүүд болон хоршоологчдын амьжиргааг дэмжихэд оршино. Санал болгож буй буцалтгүй тусламж нь импортын хүнсний ногоо болон үрийн хэрэглээг бууруулах Засгийн газрын үйл ажиллагааг дэмжих юм.

12.11.3. Хөдөө аж ахуйн машин, трактор угсрах үйлдвэр байгуулах төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНПУ-ын Засгийн газар
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	32.0 сая евро
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2017-2021
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	5,000.0 сая төгрөг

Хөдөө аж ахуйн зориулалт бүхий Трактор угсрах үйлдвэр барих, дотооддоо трактор угсарч, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийн бүтээгдэхүүний өртөг бууруулах, улс орны эдийн засагт дэмжлэг үзүүлэх, баялаг бүтээх, ажлын байр нэмэгдүүлэхэд төслийн зорилго оршино.

12.11.4. Зах зээл ба бэлчээрийн удирдлагын хөгжил төсөл - нэмэлт санхүүжилт

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Хөдөө аж ахуйг хөгжүүлэх олон улсын сан
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	9.1 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2021
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	4,378.2 сая төгрөг

Хөдөөгийн иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлэх, амьжиргааг тогтвортой дээшлүүлэх, Монгол улсын засгийн газрын “Монгол Мал” Хөтөлбөр, “Хоршооллыг хөгжүүлэх хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд дэмжлэг үзүүлэхэд төслийн зорилго оршино.

12.11.5. Хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжих төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	24.5 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2019
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	5,000.0 сая төгрөг

Төслийн хүрээнд худалдаж авах техник нь үр тариа, таримал тэжээлийн үйлдвэрлэлд нэн шаардлагатай байгаа дундаас дээш хүчин чадалтай трактор юм. Энэхүү техник, тоног төхөөрөмжийг тодорхой хувийн урьдчилгаатай, үлдэгдэл төлбөрийг урт хугацаатай зээлээр олгох нөхцөлөөр худалдан борлуулахаар төлөвлөж байна. Энэхүү төслийг хэрэгжүүлснээр үр тарианы үйлдвэрлэл эрхэлдэг иргэн, аж ахуйн нэгжид техникээ шинэчлэхэд томоохон дэмжлэг болно.

12.11.6. Газар тариалангийн үйлдвэрлэлд хөрс хамгаалах, өндөр хүчин чадлын технологийг нэвтрүүлэх төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	20.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2019
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	100.0 сая төгрөг

Дэвшилтэт техникүүдийг газар тариалангийн үйлдвэрлэлд нэвтрүүлснээр атар газар эзэмшсэнээс хойш ашиглаж ирсэн хуучин технологийг халж, буруу ашиглалтаас болж жил бүр салхинд хийсгэж буй шим тэжээлт хөрсийг хамгаалж, бүтээмжийг нэмэгдүүлэн зардлыг бууруулж бүтээгдэхүүний гарцыг тогтмол болгох нь энэхүү төслийн зорилго болно.

Төслийн хүрээнд дунд, том оврын трактор болон дунд, том оврын комбайн, өөрөө явагч хор цацагч тус тус нийлүүлэгдэнэ.

12.12. ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН САЙД

12.12.1. Хөдөлмөр эрхлэлтийн ур чадварыг сайжруулах төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	17.0 сая зээлжих тусгай эрх
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2015-2019
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	2,800.0 сая төгрөг

Мэргэжлийн боловсрол, сургалтын тогтолцоог эрэлтэд нийцүүлэн хөгжүүлэх замаар хөдөө аж ахуй, барилга, зам тээврийн салбарт МБСБ төгсөгчдийн хөдөлмөр эрхлэлтийн ур чадварыг дээшлүүлэхэд оршино

12.12.2. Хүнс тэжээл, нийгмийн халамжийн төсөл-Нэмэлт санхүүжилт

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	13.0 сая зээлжих тусгай эрх
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2014-2019
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	2,800.0 сая төгрөг

Төслийн зорилго нь төрийн бодлого, систем болон мэдээллийн технологийг бэхжүүлэх замаар нийгмийн халамжийн болон даатгалын үйлчилгээг үр ашигтай, ил тод байдлаар хүргэхэд оршино.

12.12.3. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн хөгжлийн төв барих төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	181.6 сая юань
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2019
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	1,858.1 сая төгрөг

Төслийн хүрээнд Баянгол дүүргийн 20 дугаар хороонд нийт 14990 м2 талбайтай нөхөн сэргээлт хөгжлийн төв, туслах багажийн төв, цайны газар, ажлын өрөө, сургалтын өрөө танхим болон стандарт эмчилгээний өрөө бүхий Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн хөгжлийн төвийг барьж байгуулна.

12.12.4. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд хүрэх үйлчилгээг сайжруулж, оролцоог нэмэгдүүлэх төсөл /АХБ/

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	25.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2017-2021
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	4,378.2 сая төгрөг

Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд хүрэх үйлчилгээг сайжруулах, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, мөн тэдний хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих, оролцоог нэмэгдүүлэх, өөрөөр хэлбэл бие даах чадвар, нийгэм, эдийн засагт тэдний оруулах хувь нэмрийг нэмэгдүүлэхэд оршино.

12.12.5. Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Дэлхийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	18.4 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2017-2022
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	6,155.9 сая төгрөг

Ажилгүйдлийг бууруулах, хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэх зорилготой. Хөдөлмөрийн зах зээлийг хөгжүүлэх, төрийн хөдөлмөр эрхлэлтийн үйлчилгээний чанар, ил тод байдлыг сайжруулах замаар иргэдийн ажилд орох боломжийг нэмэгдүүлж, хөдөлмөрийн зах зээлийг хөгжүүлэхэд оршино.

12.12.6. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулсан тусгай тоноглол бүхий спорт цогцолбор барих төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	20.4 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2017-2020
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	7,655.5 сая төгрөг

Төслийн хүрээнд олон улсын стандартын шаардлага хангасан, тамирчдын физик эмчилгээний өрөө бүхий хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулсан тусгай тоног төхөөрөмжөөр бүрэн тоногдсон спорт цогцолборыг барьж байгуулна.

12.13. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЙД

12.13.1. Эрүүл мэндийн салбарын хөгжил хөтөлбөр 4 төсөл – MON0236

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	14.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2011-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	1,889.9 сая төгрөг

Эмнэлгийн салбарыг хөгжүүлэх, салбарын үр ашиг, засаглал, эмийн аюулгүй байдлыг сайжруулахад чиглэгдэж байгаа бөгөөд төсөл дараах 3 бүрэлдэхүүн хэсгийн хүрээнд хэрэгжиж байна. Үүнд:

- Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээг бэхжүүлэх,
- Хүний нөөцийн хөгжлийг сайжруулах,
- Эмийн аюулгүй байдлыг сайжруулах зэрэг орно

12.13.2. Эрүүл мэндийн салбарын хөгжил хөтөлбөр-4 нэмэлт санхүүжилт

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	16.2 сая зээлжих тусгай эрх
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2011-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	3,507.4 сая төгрөг

Улаанбаатар хотын Сонгинохайрхан дүүргийн эмнэлгийг Улаанбаатар хотын бусад дүүрэгт загвар болохуйц, олон төрлийн тусламж, үйлчилгээтэй нэгдсэн эмнэлэг болгон өөрчлөх, ингэхдээ мэс засал, эхийн эрүүл мэндийн үйлчилгээг нэмэх, оношилгоо, лабораторийн хүчин чадлыг сайжруулах, амбулаторийн болоод хэвтэн эмчлүүлэх хэсгийн нэгдсэн удирдлага менежмент, сувилгааны загвар тусламж үйлчилгээ, эмнэлгийн хог хаягдлын боловсруулалт, халдвараас урьдчилан сэргийлэх, хянах арга хэмжээнүүд, өвчтөн, санхүүгийн удирдлагад зориулсан технологийн хэрэгслүүд зэргийг боловсронгуй болгоход оршино.

12.13.3. Эрүүл мэндийн салбарын хөгжил хөтөлбөр-5 төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	19.5 сая зээлжих тусгай эрх
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2013-2019
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	2,800.0 сая төгрөг

Эрүүл мэндийн салбарын хөгжлийн дэмжих, эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний хүртээмж чанарыг сайжруулах, улсын хэмжээнд цусны аюулгүй байдлыг бэхжүүлэх, эрүүл мэндийн байгууллагын хог хаягдлын менежментийг сайжруулах, эрүүл мэндийн байгууллагын эрүүл ахуй, халдварын сэргийлэлт хяналтыг бэхжүүлэхэд оршино.

12.13.4. Баруун бүсийн оношилгоо, эмчилгээний төв байгуулах төсөл - Бельги Улсын зээлийн төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Бельги Улсын Засгийн газар
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	4.6 сая евро
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	4,410.0 сая төгрөг

Бүс нутгийн эрүүл мэндийн салбарын хөгжлийг дэмжих зорилгоор Баруун бүсийн оношилгоо, эмчилгээний төвд дэвшилтэт оношилгооны тоног төхөөрөмжийг нийлүүлж, эмч мэргэжилтнүүдийн чадавхыг бэхжүүлэх, баруун бүсийн иргэдэд үзүүлэх эрүүл мэндийн үйлчилгээний чанарыг сайжруулахад оршино.

12.13.5. Цахим эрүүл мэнд төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Дэлхийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	12.7 сая зээлжих тусгай эрх
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2015-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	9,192.0 сая төгрөг

Эрүүл мэндийн байгууллагуудын бизнесийн үйл ажиллагаа, мэдээллийн урсгалын дүн шинжилгээ хийж эрүүл мэндийн мэдээллийн технологийн энтерпрайз архитектур бий болгон хөгжүүлнэ.

12.13.6. Түлэнхийн төв барих төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Кувейтийн Засгийн газар
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	8.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2017-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	125.1 сая төгрөг

Монгол Улсын хэмжээнд түлэгдэлт, хөлдөлт, нөхөн сэргээх мэс заслын төрөлжсөн нарийн мэргэжлийн үйлчилгээг цогц байдлаар үзүүлэх, олон улсын чанар стандартад бүрэн нийцүүлэх, орчин үеийн оношилгоо эмчилгээний багаж тоног төхөөрөмжөөр иж бүрэн тоноглох, ард иргэдийн эрүүл мэндийг чандлан сахихад өндөр ач холбогдолтой.

12.13.7. Үндэсний оношлогоо, эмчилгээний төв байгуулах төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНСУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	65.0 тэрбум вон
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2013-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	49,938.9 сая төгрөг

Хүн амын өсөлттэй холбогдон гарч буй бодит эрэлтэд тулгуурлан олон нийтэд эрүүл мэндийн үйлчилгээ, эмчилгээ, оношилгооны боломжит, хүртээмжтэй, чанартай үйлчилгээг үзүүлэх, гадаадад эмчлүүлэхээр явж буй өвчтөнүүдийн тоо болон эрүүл мэндийн нийт зардлыг бууруулах, орон нутгийн болон эрүүл мэндийн үйлчилгээ дутагдалтай газар илүү хүртээмжтэй эрүүл мэндийн үйлчилгээг бий болгох, оношилгооны алдаанаас үүдэн гарах нас баралтын хэмжээг бууруулах зорилготой.

12.13.8. Гэмтэл согог судлалын үндэсний төвийн хүлээн авах, яаралтай тусламжийн тасгийн тусламж үйлчилгээг сайжруулах төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНФУ-ын Засгийн газар – Натиксис банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	5.0 сая евро
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2013-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	194.7 сая төгрөг

Улсын хэмжээнд осол гэмтлийн эмчилгээ үйлчилгээ үзүүлдэг төв эмнэлгийн хүлээн авах яаралтай тусламжийн үйлчилгээний зохион байгуулалт, чанарыг нэмэгдүүлж, улмаар нас баралт болон хөдөлмөрийн чадвар алдалтыг бууруулахад чиглэгдэж байна.

12.13.9. Цахим эрүүл мэнд төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	18.9 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2015-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	3,352.5 сая төгрөг

Эрүүл мэндийн салбарын мэдээллийн технологийн дэд бүтцийг шинэчилж шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр болон программ хангамжийг нийлүүлэх бөгөөд төслийн хүрээнд 14.8 сая ам долларын тоног төхөөрөмж (Үүнд: 7000 ширхэг компьютер, сервер, UPS, Diesel генератор, IT&IP төхөөрөмж, агааржуулагч, принтер, сканер болон принтер), 4.1 сая ам.долларын программ хангамж (үүнд: цахим-эмнэлэг програм хангамж, цахим-эмнэлэг цогц загвар, цахим-эмнэлэг програм хангамжийн инженерчлэл, сургалт) ажлууд хийгдэнэ. Програм хангамж нь Эрүүл мэндийн яамны харьяа эмнэлэг-12, аймгийн

нэгдсэн эмнэлэг-21, дүүргийн нэгдсэн эмнэлэг-9, хөдөөгийн нэгдсэн эмнэлэг-6 тус тус суугдана.

12.13.10. Эх хүүхдийн эрүүл мэндийн үндэсний төвийн тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх -2 шат” төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Австри Улсын Засгийн газар
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	7.0 сая евро
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2019
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	7,169.6 сая төгрөг

Эх, хүүхдийн эрүүл мэндийн үндэсний төвийн оношилгоо, эмчилгээний чадавхыг бүрэн сайжруулснаар эх, эмэгтэйчүүд, хүүхдэд үзүүлж буй гуравдах шатлалын лавлагаа тусламж үйлчилгээний чанар, хүртээмж сайжирна. Төслийн хүрээнд оношилгоо, эмчилгээний тоног төхөөрөмж суурилуулах, эмнэлгийн мэргэжилтэн, эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийн ажилтнуудын чадавхыг сайжруулах, шинэ технологи ашиглахтай холбоотой сургалтуудыг зохион байгуулна.

12.13.11. Эрүүл мэндийн үйлчилгээг сайжруулах төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	50.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2020
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	6,254.5 сая төгрөг

Өрх сумын эрүүл мэндийн төв лабораторийг сэргээн засах эмчилгээний тоног төхөөрөмжөөр хангах, хүний нөөцийн чадавхыг нэмэгдүүлэх, анхан шатны түргэн тусламж үзүүлэх эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний нэр төрөл, чанар хүртээмжийг нэмэгдүүлэх зорилготой.

12.14. ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ САЙД

12.14.1. Дарханы дулааны цахилгаан станцын турбины шинэчлэл, нэмэлт санхүүжилт төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	ХБНГУ-ын Засгийн газар - KfW
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	4.5 сая евро
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	8,193.8 сая төгрөг

Дархан-Уул аймгийн төв Дархан сумыг дулааны эрчим хүчээр найдвартай хангах, өсөн нэмэгдэж буй цахилгаан дулааны эрчим хүчний хэрэглээг хангахад орших бөгөөд төслийн хүрээнд үйлдвэрлэгдэж нийлүүлэгдсэн үндсэн тоног төхөөрөмжүүдийг (ПТ-35/39-3,4/1,0 маркийн уурын турбин, Т-35-2У3 маркийн турбогенератор) угсарч суурилуулах, туршиж тохируулах, ажилд залгах, дутуу хийгдсэн барилга угсралтын ажлуудыг дуусгах, шинээр эргэлтийн усны шугам хоолой татах, цахилгаан хуваарилах байгууламж өргөтгөх, шинээр цахилгаан болон механик тоног төхөөрөмжүүдийг худалдан авах гэх зэрэг ажлуудыг хийж гүйцэтгэх болно.

12.14.2. Эрчим хүчний системийн үр ашиг төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	ХБНГУ-ын Засгийн газар - KfW
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	3.0 сая евро
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2017-2018

2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт 850.0 сая төгрөг

Эрчим хүчний үр ашгийг дэмжих замаар эрчим хүчний үйлдвэрлэл ба хэрэглээг эдийн засаг, экологийн хувьд тогтворжуулж, эрчим хүчний найдвартай хангамжийг дээшлүүлэхэд хувь нэмэр оруулах явдал юм. Төслийн хүрээнд холбогдох хууль, дүрэм журмуудыг боловсруулах, шаардлагатай программ хангамж, мэдээллийн баазаар холбогдох байгууллагуудыг хангах зорилт тавин ажиллаж байна.

12.14.3. Улаанбаатар хотын Дөрөвдүгээр цахилгаан станцын үр ашгийг дээшлүүлэх төсөл, MON-P10 /JICA/

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Япон Улсын Засгийн газар - ЯОУХААБ
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	4.0 тэрбум иен
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2014-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	18,909.0 сая төгрөг

Эрчим хүч, дулаан үйлдвэрлэхэд шаардагдах нүүрс, дизель түлшний хэмжээг тодорхой төвшинд хэмнэх нөхцөлийг бүрдүүлэх, IV цахилгаан станцын дулааны болон эрчим хүчний үйлдвэрлэлийн бүтээмжийг нэмэгдүүлж, тулгамдаж буй эрчим хүчний дутагдлыг багасгах, иргэд болон аж ахуйн нэгжүүдийг тогтвортой, найдвартай эрчим хүчээр хангахад чухал хувь нэмэр оруулахад төслийн зорилго оршино.

12.14.4. Сэргээгдэх эрчим хүчийг нэмэгдүүлэх төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	40.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2022
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	87.6 сая төгрөг

Монгол улсын Баруун бүсийн эрчим хүчний системд 25МВт нар, салхины эх үүсвэрийг суурилуулан алслагдсан бүс нутагт сэргээгдэх эрчим хүчийг хөгжүүлэх, сэргээгдэх эрчим хүчний зохицуулалтын хүрээнд боловсон хүчний чадамжийг нэмэгдүүлэх хөтөлбөрөөр дамжуулан их чадлын сэргээгдэх эрчим хүчний эх үүсвэрт оруулах хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтыг хөхүүлэн дэмжихэд оршино.

12.14.5. Дулааны цахилгаан станцын шинэчлэл төсөл /ХБНГУ/ Дархан

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	ХБНГУ-ын Засгийн газар - KfW
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	5.0 сая евро
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2019
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	2,048.5 сая төгрөг

Дархан хотыг дулааны эрчим хүчээр найдвартай тасралгүй хангах, өсөн нэмэгдэж буй дулааны эрчим хүчний хэрэглээг тус тус хангах зорилгоор Дулааны цахилгаан станцад шаардлагатай тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх юм. Энэхүү төсөл хэрэгжсэнээр Дархан хотын дулааны эрчим хүчний эх үүсвэр 25 жилийн хугацаанд найдвартай ажиллах болно.

12.14.6. Эрчим хүчний дамжуулах сүлжээний үр ашгийг дээшлүүлэх (дэд станцууд) /ХБНГУ/

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	ХБНГУ-ын Засгийн газар - KfW
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	20.4 сая евро

Төсөл хэрэгжих хугацаа	2017-2021
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	4,189.1 сая төгрөг

Төвийн эрчим хүчний системийн 1960-1970 онд суурилагдсан 110, 220 кВ-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станцад суурилагдсан тоног төхөөрөмж, тоноглолыг шинэчилж төвийн эрчим хүчний системийн найдвартай ажиллагааг хангах, алдагдлыг бууруулах, үр ашгийг нэмэгдүүлэхэд чиглэгдэнэ.

12.14.7. Сэргээгдэх эрчим хүчний төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Дэлхийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	12.4 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2021
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	1,876.4 сая төгрөг

Төслийн зорилго нь Монгол Улсын эрчим хүчний салбарын хөгжлийг эрчимжүүлэх, нэн ялангуяа сэргээгдэх эрчим хүчний эх үүсвэрийг нэмэгдүүлэх, эрчим хүчний үйлчилгээний найдвартай байдлыг сайжруулахад оршино.

12.14.8. Эрчим хүчний салбарын төсөл - 2

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Дэлхийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	30.7 сая зээлжих тусгай эрх
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2017-2022
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	4,455.9 сая төгрөг

Төслийн зорилго нь Монгол Улсын цахилгаан, эрчим хүчний үйлчилгээний найдвартай, тогтвортой байдлыг сайжруулах явдал юм. Төсөл нь 3 бүрэлдэхүүн хэсэгтэй бөгөөд эрчим хүчний түгээлтийн сүлжээг шинэчлэх, 10 МВт-ийн нарны эрчим хүчний эх үүсвэрийг байгуулах, эрчим хүчний салбарын мэргэжилтнүүдийн чадавхыг бэхжүүлэхэд оршино.

12.14.9. 10 аймгийн төвийн дулааны станц барих төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНСУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл, буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	130.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2017-2022
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	175.1 сая төгрөг гадаад зээл, 1,289.7 сая төгрөг гадаад тусламж

Архангай, Баянхонгор, Говь-Алтай, Говь Сүмбэр, Дундговь, Завхан, Өвөрхангай, Хэнтий, Төв, Сүхбаатар аймгуудын төвийн дулааны станцтай төвлөрсөн дулаан хангамжийн системд шилжүүлэн техник, технологийн шинэчлэлт хийх, оршин суугчдыг найдвартай халаалт, хэрэглээний халуун усаар тогтмол хангах, ая тухтай, эрүүл орчныг бүрдүүлэхэд оршино.

12.14.9. Улаанбаатар-Мандалговь цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станц барих төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	113.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2017-2020
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	78,811.4 сая төгрөг гадаад зээл

Улаанбаатар-Мандалговийн 330 кВ-ын овортой 2 хэлхээт 260 км цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, 220 кВ-ын дэд станц барих бөгөөд төслийг хэрэгжүүлснээр Монгол Улсын нийгэм, эдийн засагт ихээхэн хувь нэмэр оруулах томоохон ашигт малтмалын орд газрууд болох Таван толгой, Оюутолгой болон Цагаансуврагийн цахилгаан эрчим хүчний үе шатны хэрэглээг төвийн эрчим хүчний системээс найдвартай хангах, мөн Таван толгой цахилгаан станц ашиглалтад ороход 2 талын эх үүсвэртэй бүс хоорондыг холбосон чухал ач холбогдолтой цахилгаан дамжуулах агаарын шугамыг бий болгох юм.

12.14.10. Эрдэнэтийн дулааны цахилгаан станцын шинэчлэл төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	49.2 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2017-2020
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	3,000.0 сая төгрөг гадаад зээл

Төслийн зорилго нь Эрдэнэтийн дулааны цахилгаан станцын суурилагдсан хүчин чадлыг 35 МВт-аар өргөтгөж, эрчим хүчний өсөн нэмэгдэж буй хэрэгцээг хангахад оршино. Төслийн хүрээнд СС-50 турбогенератор шинээр суурилуулж, хими ус цэвэрлэгээний тоног төхөөрөмжийг шинэчилж, эсрэг осмосын технологид шилжүүлэх, сүлжээний групп бойлер шинээр суурилуулах, хөргөх цамхаг шинээр барих, 3 км агаарын шугам, ил, далд хуваарилах байгууламж, трансформатор, цахилгаан удирдлага, хамгаалалт, автоматик, тоног, төхөөрөмжүүдийн хамт суурилуулагдана.

12.15. МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ ПРОКУРОР

12.15.1. Цахим сургалт төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	800.0 мянган ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2017-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	300.2 сая төгрөг

Прокурорын ерөнхий газрын нийт албан хаагчдад зориулсан сургалтын анги танхим, аудио хичээлийн тоног төхөөрөмжөөр хангах зорилготой.

12.16. МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ АУДИТОР

12.16.1. Үндэсний аудитын газрын чадавх бэхжүүлэх төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Дэлхийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	380.0 мянган ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	87.6 сая төгрөг

Төрийн аудитын байгууллагын гүйцэтгэж байгаа санхүүгийн аудитын арга зүй, стандартад үнэлгээ хийлгэх, төрийн аудитын ажилтнуудын мэргэжлийн тасралтгүй сургалтын хөтөлбөр боловсруулах болон хувийн аудитын компанитай гэрээлэх, тэдгээрт хяналтыг сайжруулах замаар төрийн аудитын чадавхыг бэхжүүлэхэд оршино.

12.17. ҮНДЭСНИЙ СТАТИСТИКИЙН ХОРООНЫ ДАРГА

12.17.1. Үндэсний статистикийн хорооны чадавхыг бэхжүүлэх төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Дэлхийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	480.0 мянган ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	24.4 сая төгрөг

Үндэсний статистик мэдээлэл тархалтын чанар, хүртээмжийг сайжруулах зорилгоор Үндэсний статистикийн хороо, нэн ялангуяа орон нутгийн статистикийн байгууллагын чадавхыг бэхжүүлэх замаар үндэсний хэмжээний тоо, мэдээллийн чанарыг сайжруулах, улмаар олон улсын статистикийн стандарт, аргачлалыг нэвтрүүлж, үндэсний статистикийн хорооны чадавхыг бэхжүүлэхэд оршино.

12.18. НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГА

12.18.1. Усны шугам сүлжээг шуудуу ухалгүйгээр сэргээн засварлах технологи нэвтрүүлэх төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Австри Улсын Засгийн газар
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	7.0 сая евро
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2017-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	12,172.4 сая төгрөг

Улаанбаатар хотын цэвэр, бохир усны шугам сүлжээ нь 1950-аад оноос эхлэн ашиглалтад орсон, 30-50 жилийн насжилттай учир хуучирч, их хэмжээний зэврэлт үүссэн ундны усны шугам сүлжээг дэлхийн олон оронд дэлгэрсэн бага зардлаар ус хангамж, ариутгах татуургын шугам сүлжээг сэргээн сайжруулах шинэ технологийг нэвтрүүлэх замаар шугам хоолойн насжилтыг уртасгах, шугам сүлжээнд гарах урсгал зардлын хэмжээг бууруулах, энэ чиглэлийн мэргэжлийн нэгж бий болгох, шинэ төрлийн мэргэжлийн боловсон хүчнийг сургаж бэлтгэх юм.

Зээлийн хөрөнгөөр Улаанбаатар хотын Ус хангамжийн шугам сүлжээг шуудуу ухалгүйгээр сэргээн сайжруулах технологийг нэвтрүүлэхэд шаардлагатай иж бүрэн тоног төхөөрөмж, нийт 44 км шугам, хоолой доторлох түүхий эд материал, технологи дамжуулах, мэргэжилтэн бэлтгэх иж бүрэн сургалт зэргийг авна.

12.18.2. Нийслэлийн нийтийн тээврийг хөгжүүлэх хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл, буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	29.7 сая ам.доллар, 19.8 сая зээлжих тусгай эрх
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2015-2020
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	2,100.0 сая төгрөг гадаад зээл, 159.1 сая төгрөг тусламж

Босоо тэнхлэгийн дагуу 7.7 км замыг сайжруулах, Энхтайвны гүүрний өргөтгөлийн ажил, Босоо тэнхлэгийн дагуу тусгай замын автобусны 14 км шугамын барилгын ажил, Босоо тэнхлэгийн дагуу цахилгаан тээврийн хэрэгслийн 14 км замын дэд бүтцийг сайжруулах ажил, автобусны байршил тогтоох удирдлагын системийг нэвтрүүлэх юм.

12.18.3. Улаанбаатар хотын гэр хорооллыг хөгжүүлэх, хөрөнгө оруулалтыг дэмжих төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл, буцалтгүй тусламж

Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	27.5 сая ам.доллар, 14.5 сая зээлжих тусгай эрх
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2012-2019
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	3,150.0 сая төгрөг гадаад зээл, 1,379.4 сая төгрөг тусламж

Улаанбаатар хотын хөрс агаарын бохирдлын үндсэн эх үүсвэрийг бий болгож буй хотын хойд хэсэгт байрлах Баянхошуу болон Сэлбэ, Долоон буудлыг сонгон авч инженерийн дэд бүтцээр бүрэн хангагдсан, амьдралын таатай орчныг бүрдүүлэх хотын дэд төвүүдийг бүтээн байгуулахад оршино.

12.18.4. Улаанбаатар хотын цэвэр агаар төсөл /ДБ/

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Дэлхийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	9.7 сая зээлжих тусгай эрх
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2012-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	2,426.1 сая төгрөг

Төслийн зүгээс агаарын бохирдлыг бууруулах богино болон дунд хугацааны арга хэмжээг хэрэгжүүлж, боловсруулахад дараах гурван чиглэлээр дэмжлэг үзүүлнэ. Үүнд: (а) гэр хорооллын орчинд нарийн ширхэгт тоосонцрын агууламжийг бууруулахын тулд сайжруулсан зуухны хөтөлбөр хэрэгжүүлэх; (б) Улаанбаатар хотын төвийн бүсэд нарийн ширхэгт тоосонцрын агууламжийг багасгах зорилгоор үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнүүдийг хэрэгжүүлэх болон тэргүүлэх ач холбогдол бүхий бодлогын зөвлөмжүүд боловсруулах; (в) Олон нийтийн ойлголтыг нэмэгдүүлэх, хөтөлбөрийн уялдаа холбоог хангах. УБЦАТ нь агаарын бохирдлыг бууруулах хөтөлбөрүүдийн орхигдсон орон зайг нөхөх зорилгыг мөн агуулж байна. Өмнөх хөтөлбөрүүдийн орон зайг нөхөх энэхүү үйл ажиллагааны чухал элемент нь дотоодын зуух үйлдвэрлэгч/ханган нийлүүлэгчдийг цаашид цэвэр технологийн зуух нийлүүлэх, зуухны борлуулалтын дараах үйлчилгээг хариуцах чадавхыг хөгжүүлэхэд оршино.

12.18.5. Улаанбаатар хотын гэр хорооллыг хөгжүүлэх, хөрөнгө оруулалтыг дэмжих төсөл /Европын хөрөнгө оруулалтын банк/

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Европын хөрөнгө оруулалтын банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	50.0 сая евро
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2012-2022
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	4,096.9 сая төгрөг

Улаанбаатар хотын хөрс агаарын бохирдлын үндсэн эх үүсвэрийг бий болгож буй хотын хойд хэсэгт байрлах Баянхошуу болон Сэлбэ долоон буудлыг сонгон авч инженерийн дэд бүтцээр бүрэн хангагдсан, амьдралын таатай орчныг бүрдүүлэх хотын дэд төвүүдийг бүтээн байгуулахад оршино.

12.18.6. Замын цагдаагийн газрын ойролцоох гүүрэн гарц төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	42.4 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2019
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	14,687.5 сая төгрөг

Улаанбаатар хотыг хөгжүүлэх Ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу Улаанбаатар хотын авто замын сүлжээг өргөтгөж, замын хөдөлгөөний ачааллыг бууруулж, замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг сайжруулах зорилготой.

12.18.7. Яармагийн шинэ гүүр барих, хуучин гүүрийг засварлах төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	30.3 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2018
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	11,197.3 сая төгрөг

Улаанбаатар хотыг 2020 он хүртэл хөгжүүлэх Ерөнхий төлөвлөгөөний тодотгол, 2030 оны хөгжлийн чиг хандлага баримт бичигт тусгагдсаны дагуу хөдөлгөөний эрчмийг сайжруулах, хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах, олон улсын норм дүрэм, стандартад нийцүүлэн төлөвлөх, иргэдийг ая тухтай саадгүй зорчуулах, хотыг өнгө үзэмжтэй болгох, түгжрэлийг багасгах, хөдөлгөөний нэвтрүүлэх чадварыг нэмэгдүүлэхэд гол зорилготой.

12.18.8. Улаанбаатар хотын нийтийн аж ахуйн үйлчилгээг сайжруулах, гэр хорооллыг хөгжүүлэх хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр–2 дугаар үе шат

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	37.1 сая ам.доллар, 21.6 сая зээлжих тусгай эрх
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2017-2023
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	175.1 сая төгрөг

Олон шатлалт санхүүжилтийн хэрэгслийн 2 дугаар үе шатны хүрээнд: (i) хотын хойд хэсэг болох Дамбадаржаа болон Дэнжийн 1000 орчмын гэр хорооллыг дахин төлөвлөж, хотын дэд бүтцийг сайжруулан тэлж, 1 дүгээр үе шатанд хамрагдсан Сэлбэ болон Баянхошуу дэд төвүүдэд нэмэлт хөрөнгө оруулалт хийх; (ii) нийгэм-эдийн засгийн байгууламжийн хүрэлцээг нэмэгдүүлэх; (iii) институцийг бэхжүүлэх болон чадавхыг бий болгох ажлыг үргэлжлүүлэн хийнэ.

12.18.9. Улаанбаатар хотын төлбөрийн чадварт нийцсэн орон сууц ба дахин төлөвлөлтийн төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	80.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2023
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	52.5 сая төгрөг

Төлбөрийн чадварт нийцсэн, байгаль орчинд ээлтэй орон сууцыг барих, гэр хорооллыг дахин төлөвлөх хөтөлбөрийн хүрээнд ногоон байгууламжийг бий болгох, ингэснээр агаар болон хөрсний бохирдлыг бууруулж, гэр хорооллын иргэдийн амьдрах орчныг сайжруулна. Мөн, хувийн хэвшлийн оролцоог дэмжиж, ажлын байр бий болгоно.

12.18.10. Хог хаягдлын менежмент, дахин боловсруулалтын төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Буцалтгүй тусламж
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	3.0 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2018-2021
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	125.1 сая төгрөг

Улаанбаатар хотын хог хаягдлын менежментийг сайжруулах замаар иргэдийн эрүүл, аюулгүй таатай орчинд амьдрах нөхцөл, боломжийг бүрдүүлж, хөрсний бохирдлыг багасгах зорилготой.

12.18.11. Гачууртын уулзвараас Налайх-Чойрын уулзвар хүртэлх 20.9 км авто зам барих төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	36.3 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2019
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	14,065.1 сая төгрөг

Гачууртын уулзвараас Налайх-Чойрын уулзвар хүртэлх 20.9 км авто замын өргөтгөл, шинэчлэл хийх төслийн хүрээнд өмнө 1960-1970 онд баригдсан ашиглалтын хугацаа 50-с дээш жил болсон авто замыг 4 эгнээ болгон өргөтгөж, техник ашиглалтын түвшинг нэмэгдүүлж, замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг бий болгоход төслийн зорилго оршиж байна.

12.18.12. Туул гол дээгүүр Баянзүрхийн 288 у/м болон Сонсголонгийн 289.4 у/м төмөр бетон гүүрийг шинээр барих төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	БНХАУ-ын Засгийн газар – Эксим банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	21.5 сая ам.доллар
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2016-2019
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	5,295.7 сая төгрөг

Төслийн хүрээнд Улаанбаатар хотод шинээр баригдаж буй замын зорчих хэсэгтэй нийцүүлэн замын хөдөлгөөний шинэ урсгалыг бий болгох, дэд бүтцийг байгуулах зорилгоор гүүр барихад оршино.

Туул гол дээр шинээр барих Баянзүрхийн 288 у/м гүүрний бүтээн байгуулалтын хүрээнд Гачууртын уулзвараас Налайх, Чойрын уулзвар хүртэлх авто замын урсгал бүрийг 2 эгнээ болгон өргөтгөж, техник ашиглалтын төвшнийг нэмэгдүүлж, хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангаж, Гачууртын уулзвараас Баянзүрхийн товчоо хүртэлх замд нэг урсгалын 3км авто замыг шинээр төлөвлөх юм. Мөн Туул гол дээр шинээр барих Сонсголонгийн 289.4 у/м гүүрний бүтээн байгуулалтын хүрээнд тус гүүртэй холбогдож буй авто замын гүүрний зорчих хэсгийг авто замын зорчих хэсэгтэй уялдуулж өргөтгөж, шинэчлэхээр ажил хийгдэж байна.

12.19. ДАРХАН-УУЛ АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГА

12.18.1. Дархан хотын бохир усны менежментийг сайжруулах төсөл

Санхүүжүүлэгч байгууллага, орон	Азийн хөгжлийн банк
Санхүүжилтийн хэлбэр	Хөнгөлөлттэй зээл
Санхүүжилтийн нийт хэмжээ	9.4 сая ам.доллар, 6.2 сая зээлжих тусгай эрх
Төсөл хэрэгжих хугацаа	2015-2020
2018 оны төсөвт тусгах гадаад санхүүжилт	4,200.0 сая төгрөг

Дархан хотын бохир усны менежмент сайжирч, бохир ус цэвэрлэх төв байгууламж (ТЦБ), ариутгах татуурга болон насосны станцын үйл ажиллагааны төвшинг дээшлүүлэхэд дэмжлэг үзүүлнэ. Мөн төслөөр Дарханы ус сувгийн байгууллагын

удирдлагын чадавхыг бэхжүүлэх, сургалтын болон бодлогын хэлэлцүүлгээр дамжуулан дэмжлэг үзүүлнэ.

13.ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ӨРИЙН УДИРДЛАГА

13.1. Засгийн газрын өрийн тухай төсвийн тусгай шаардлагын 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэл, 2018-2020 оны төсөөллийн талаар

Улсын Их Хурлын 2016 оны 9 дүгээр сарын 9-ний өдрийн чуулганы нэгдсэн хуралдаанаар Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулан өнөөгийн үнэ цэнээр илэрхийлсэн Засгийн газрын өрийн ДНБ-д харьцуулсан харьцааг 2016 оны төсвийн жилд 88.0 хувиас, 2017 оны төсвийн жилд 85.0 хувиас, 2018 оны төсвийн жилд 80.0 хувиас, 2019 оны төсвийн жилд 75.0 хувиас, 2020 оны төсвийн жилд 70.0 хувиас, 2021 оны төсвийн жилээс эхлэн 60.0 хувиас тус тус хэтрүүлэхгүй байхаар хуульчилсан. Засгийн газрын өрийн тухай төсвийн тусгай шаардлагын 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэл, 2018-2020 оны төсөөлөл дараах байдалтай байна.

Хүснэгт. Төсвийн тусгай шаардлагын тооцоолол /тэрбум төгрөг/

ӨРИЙН БҮТЭЦ, ӨРИЙН ХЭРЭГСЭЛ	2016.12.31	2017 ХБГ	2018 төс	2019 төс	2020 төс
I. Засгийн газрын дотоод өр	6,464.9	4,772.7	4,769.1	4,778.5	4,227.6
1.1 Үнэт цаас	5,488.8	3,806.0	3,462.9	3,572.6	3,444.6
1.2 Өрийн бичиг/вексель	307.2	0.0	0.0	0.0	0.0
1.3 Концесс	668.9	966.7	1,306.2	1,206.0	783.0
II. Засгийн газрын гадаад өр	12,363.8	16,964.9	19,959.1	22,803.1	24,247.3
2.1 Үнэт цаас	5,380.5	7,837.5	7,404.5	7,709.8	8,049.9
2.2 Зээл	6,983.3	9,127.4	12,554.5	15,093.3	16,197.3
III. Засгийн газрын өрийн баталгаа	3,451.5	1,852.5	1,703.0	1,325.6	1,278.1
3.1 Засгийн газрын өрийн баталгаа	3,451.5	1,852.5	1,703.0	1,325.6	1,278.1
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН НИЙТ ӨР (I+II+III)	22,280.1	23,590.0	26,431.2	28,907.2	29,753.0
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ӨР (ӨҮЦ)	18,861.0	20,329.2	23,117.4	24,913.6	25,663.2
Хуулиар тогтоосон өрийн хязгаар	88.0%	85.0%	80.0%	75.0%	70.0%
Засгийн газрын өр (ӨҮЦ) / ДНБ - ХБГ	78.8%	74.1%	76.1%	73.5%	68.3%

Засгийн газрын өрийн үлдэгдэл 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар 22,280.1 тэрбум төгрөг байгаа ба өнөөгийн үнэ цэнээр илэрхийлсэн Засгийн газрын өрийн үлдэгдлийн ДНБ-д харьцуулсан харьцаа 78.8 хувьтай тэнцэж байгаа нь хуульд заасан төсвийн тусгай шаардлагыг хангаж байна.

Засгийн газрын өрийн өнөөгийн үнэ цэнээр илэрхийлсэн үлдэгдлийг тухайн жилийн нэрлэсэн ДНБ-д харьцуулсан харьцаа 2017 онд 74.1 хувь, 2018 онд 76.1 хувь, 2019 онд 73.5 хувь, 2020 онд 68.3 хувьд тус тус хүрэх төсөөлөлтэй байгаа нь Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан төсвийн тусгай шаардлагыг хангахаар байна.

Засгийн газрын өрийн тухай төсвийн тусгай шаардлагад тусгагдсан үзүүлэлтүүд нь тайлант хугацааны эцсийн төгрөгтэй харьцах гадаад валютын албан ханш, оны үнээр илэрхийлсэн ДНБ-ний хэмжээ, Засгийн газрын шинээр хийх зээллэг, зээллэгийн эргэн

төлөлт болон өрийн удирдлагын бодлого, зохицуулалтын хүрээнд авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээнээс хамаарч өөрчлөгдөх магадлалтай.

Засгийн газрын зээллэгийн хүү, гэрээнд заасан бусад шимтгэл хураамжийн төлбөрт 2017 оны батлагдсан төсвийн тодотголын хүрээнд 1,156.7 тэрбум төгрөг төлөгдөхөөр байгаа бол 2018 онд Засгийн газрын өрийн зохицуулалтын үйл ажиллагааг авч хэрэгжүүлснээр хүүгийн зардалд 1,150.7 тэрбум төгрөг төлөгдөх тооцоололтой байна.

Тухайлбал, батлагдсан төсвийн тодотголын дагуу 2017 онд дотоод үнэт цаасны хүүгийн зардалд нийт 582.6 тэрбум төгрөг төлөгдөхөөр байгаа бөгөөд төсвийн алдагдлыг бууруулах, гадаадын хөнгөлөлттэй эх үүсвэрийг үүссэн төсвийн алдагдлыг санхүүжүүлэхэд зарцуулах зэрэг арга хэмжээг хэрэгжүүлэн ирэх онд арилжаалах дотоод үнэт цаасны хэмжээг багасгаснаар дотоод үнэт цаасны зардлыг 147.1 тэрбум төгрөгөөр бууруулж нийт 435.5 тэрбум төгрөгийг зарцуулахаар төлөвлөсөн. Засгийн газрын дотоод үнэт цаасны гаргалтыг бууруулахаас гадна дотоодын банкнуудад арилжаалж буй өндөр хүүтэй үнэт цаасны хэмжээг багасгаж, хүүгийн түвшинг бууруулах, гадаад дотоодын иргэн, компаниуд зэрэг бусад хөрөнгө оруулагчдын хамрах хүрээг нэмэгдүүлэх төлөвлөгөөтэй байна.

Засгийн газар 2017-2018 онд ОУВС-ийн Өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөрийн хүрээнд хоёр болон олон талт зээлдүүлэгчид (гадаад орон, олон улсын банк санхүүгийн байгууллага)-ээс төсвийн дэмжлэг хэлбэрээр 1.2 тэрбум ам.долларын хөнгөлөлттэй нөхцөлтэй зээл, төслийн зээлийн хэлбэрээр 0.8 тэрбум ам.доллар, нийт 2.0 тэрбум ам.долларын хөнгөлөлттэй нөхцөлтэй зээлийг авч ашиглахаар байгаа бөгөөд гадаад зээллэгийн хэмжээ нэмэгдсэнээс шалтгаалан хүүгийн төлбөрт 715.2 тэрбум төгрөг төлөгдөхөөр байна.

13.1.1.Засгийн газрын өрийн удирдлагын хүрээнд авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ

Засгийн газраас дунд хугацаанд өрийн удирдлагын чиглэлээр дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

- Олон Улсын Валютын Сантай хамтарч хэрэгжүүлэх Өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөрийн хүрээнд бусад гадаад орон, олон улсын банк, санхүүгийн байгууллагаас хөнгөлөлттэй нөхцөлтэй төслийн болон хөтөлбөрийн зээлийн эх үүсвэрийг түлхүү авч ашиглах, тэрхүү хэмжээгээр төсвийн алдагдлыг санхүүжүүлэх;
- Засгийн газрын гадаад үнэт цаасны төлбөрийг хугацаанд нь гүйцэтгэж чадахгүй болох, гадаад валютын нөөц багассанаас үүдэн төгрөгийн ханшийн огцом унах зэрэг эрсдэлүүдээс сэргийлэн Засгийн газрын гадаад үнэт цаасыг эргэн төлөгдөх хугацаанаас өмнө дахин санхүүжүүлэх;
- Дотоодын болон олон улсын зах зээлд гаргах үнэт цаасны арилжааг тогтмолжуулах замаар үнэт цаасны жишиг хүүгийн түвшинг тогтоох, тогтсон өгөөжийн муруйг бий болгох;
- Хөрөнгө оруулагч нарт тогтмол мэдээлэл хүргэж, хоорондын харилцааг идэвхжүүлэх замаар шинээр хийх зээллэгийн хүүгийн түвшинг бууруулан,

тогтвортой түвшинд барих, хөрөнгө оруулагчдын талаар мэдээллийн санг бүрдүүлэх;

- Засгийн газрын 2017 оны 5 дугаар сарын 30-ны өдрийн шийдвэрийн дагуу Засгийн газрын өрийн удирдлагын дунд хугацааны стратегийн баримт бичгийг шинэчлэн боловсруулж, батлуулах;
- Зээлжих зэрэглэл тогтоогч байгууллагуудыг мэдээллээр тогтмол хангаж, нягт хамтран ажиллах.

13.2. Засгийн газрын гадаад зээллэгийн хөрөнгийг дамжуулан зээлдүүлсэн зээл

13.2.1. Засгийн газрын гадаад зээллэгийн хөрөнгийг дамжуулан зээлдүүлсэн зээлийн үлдэгдэл

Монгол Улсын Засгийн газар 1990-2017 оны хооронд түнш орон, олон улсын банк, санхүүгийн байгууллагаас нийт 1.5 тэрбум ам.долларын зээлийг дотоодын аж ахуйн нэгж, байгууллагуудад дамжуулан зээлдүүлснээс 2017 оны эхний хагас жилийн байдлаар дамжуулан зээлийн үлдэгдэл 0.8 тэрбум ам доллар буюу 1,729.8 тэрбум төгрөг байна. Үүнээс:

- Төрийн өмчит байгууллагуудад 75.3 хувь буюу 1,302.7 тэрбум төгрөг;
- Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж, байгууллагуудад 24.7 хувь буюу 426.9 тэрбум төгрөгийг тус тус олгосон.

Нийт дамжуулан зээлдүүлсэн зээлийг салбараар авч үзвэл 28.1 хувийг эрчим хүчний салбарт, 22.1 хувийг зам тээвэр, 15.3 хувийг орон сууц, нийтийн аж ахуйн үйлчилгээний салбарт зээлдүүлсэн бол 21.2 хувийг санхүү, эдийн засаг, хөдөө аж ахуй, харилцаа холбоо, жижиг дунд үйлдвэрийн салбарт олгосон зээлийн үлдэгдэл, үлдсэн 13.3 хувийг гэрээ хэлцэлгүй, баримт материалын бүрдэл дутуу, зээлдэгч байгууллагын балансад бүртгэлгүйн улмаас найдваргүй авлагаар бүртгэгдсэн зээлүүд тус тус эзэлж байна.

13.2.2. Дамжуулан зээлдүүлсэн зээлийн 2018 оны эргэн төлөлтийн төлөвлөгөө

Засгийн газрын гадаад зээллэгийн хөрөнгийг дамжуулан зээлдүүлсэн зээлийн эргэн төлөлтөд 2017 оны эхний хагас жилийн гүйцэтгэлээр төсөвт 25.05 тэрбум төгрөгийг төвлөрүүлснээс үндсэн төлбөрт 17.95 тэрбум, хүүгийн төлбөрт 7.11 тэрбум төгрөг төлөгдсөн байна.

Дамжуулан зээлдүүлсэн зээлийн хүрээнд 2018 онд үндсэн төлбөрт 26.6 тэрбум төгрөг, хүүгийн төлбөрт 8.7 тэрбум төгрөг, нийт 35.3 тэрбум төгрөгийг төвлөрүүлэхээр төлөвлөж байгаа бөгөөд зээлийн эргэн төлөлтийг салбараар авч үзвэл дараах бүтэцтэй байна.

	2018
Үндсэн төлбөр	26.56
Зам, тээврийн салбар	8.55
Санхүү, эдийн засгийн салбар	3.17
Харилцаа холбооны салбар	1.73
Хөдөө аж ахуйн салбар	0.18
Эрчим хүчний салбар	12.92
Хүүгийн төлбөр	8.77
Зам, тээврийн салбар	1.11
ОСНААҮ-ий салбар	0.43
Санхүү, эдийн засгийн салбар	0.23
Харилцаа холбооны салбар	1.81
Эрчим хүчний салбар	5.18
Нийт төлбөр	35.33

13.2.3.Эргэн төлөлтийн хүрээнд цаашид авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ

Эрчим хүч, банк, санхүүгийн салбарын эргэн төлөлтийг 2018 онд бүрэн төвлөрүүлэхээр тооцож, төлөвлөсөн бөгөөд эргэн төлөлт хангалттай хийгддэггүй бусад салбарын зээлийн эргэн төлөлтийг нэмэгдүүлэх чиглэлээр дараах арга хэмжээ авч хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

Төрийн өмчит болон төсөвт байгууллага, аймаг, нийслэлийн Засаг даргын тамгын газарт олгосон зээл

Эргэн төлөлт хийгдэхгүй байгаа зам тээвэр, орон сууц, нийтийн аж ахуй, харилцаа холбооны салбарын зээлүүдийн хувьд:

- Эх үүсвэрийг тухайн байгууллагын төсөвт тусгах;
- Буцаан төлөлтийг хуваарийн дагуу хийлгэж, төлөвлөгөөг таслахгүйн үүднээс улсын төсвөөс олгох хөрөнгө оруулалт болгон шилжүүлэх боломж, арга замыг судалж, шийдвэрлэх,
- Төсөвт болон төрийн өмчит зарим байгууллагын төрийн сан, арилжааны банкны орлогын данснаас боломжит нөхцөлийг судалсны үндсэн дээр дамжуулан зээлдүүлсэн зээлийн өрийг суутган авах,
- Шаардлагатай тохиолдолд арилжааны банкт хамтын ажиллагааны гэрээ байгуулах, харилцан суутгал хийх замаар өр төлбөрийг барагдуулах зэрэг арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхээр тус тус төлөвлөж байна.

13.3. Засгийн газрын өрийн баталгаа

Өрийн удирдлагын тухай хуулийн 33.1-т Засгийн газар нь Хөгжлийн банк, төрийн болон орон нутгийн өмчит, төрийн болон орон нутгийн өмч давамгайлсан хуулийн этгээд, бусад дотоодын хөрөнгө оруулалт бүхий Монгол Улсад бүртгэлтэй хуулийн этгээдийн хийх зээллэгт Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргаж болно гэж заасан. Өрийн удирдлагын тухай хууль 2015 оны 02 дугаар сард батлагдахаас өмнө 2.7 их наяд төгрөгийн Засгийн газрын баталгаа буюу Монгол Улсын Хөгжлийн банкны дунд хугацааны евро бонд, Самурай бонд, Кредит Свисс банкнаас авсан зээл, БНХАУ-ын Хөгжлийн банкнаас авсан зээл, МИАТ ХК-ийн агаарын хөлгийн зээлүүдэд гадаад талд, дотооддоо Багануур ХК-ийн

баталгааг гаргасан. Мөн Засгийн газрын зүгээс 2016 онд Монгол Улсын Хөгжлийн банкны ОХУ-ын ВТБ банкнаас авсан зээллэг, Эрдэнэс Монгол ХХК-ий Азийн хөгжлийн банкнаас авах зээллэг болон Алт хөтөлбөрийн хүрээнд дотоодын компаниудад тус тус баталгаа гаргасан байна. Үүнд:

1. Хөгжлийн банкны дунд хугацааны евро бонд - Монгол Улсын Хөгжлийн банкны тухай хуулийн 7.1.4, 14.1, 16.2, 22.1.4, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 19.4, Монгол Улсын Нэгдсэн төсвийн тухай хуулийн 6.3, “Зээлийн баталгааны дээд хэмжээг тогтоох тухай” Улсын Их Хурлын 2011 оны 14 дүгээр тогтоол, “Хууль хэрэгжүүлэх зарим арга хэмжээний тухай” Улсын Их Хурлын 2011 оны 15 дугаар тогтоолыг тус тус үндэслэн “Үнэт цаас болон Засгийн газрын баталгаа гаргах тухай” Засгийн газрын 2011 оны 85 дугаар тогтоол, Монгол Улсын Засгийн газрын 2011 оны 11 дүгээр сарын 16-ны өдрийн 322 дугаар тогтоолоор Монгол Улсын Хөгжлийн банкны санхүүгийн эх үүсвэрийг бүрдүүлэх зорилгоор 580.0 сая ам.долларын, жилийн 5.75 хувийн хүүтэй, 5 жилийн хугацаатай, Засгийн газрын баталгаатай үнэт цаасыг нээлттэй хэлбэрээр 2012 оны 3 дугаар сарын 21-ний өдөр олон улсын зах зээлд арилжаалсан. Бондын хугацаа 2017 оны 3 дугаар сарын 21-ний өдөр дуусгавар болсон бөгөөд Монгол Улсын Хөгжлийн банк бондын үндсэн төлбөрийг төлөх эх үүсвэргүй байсан тул Засгийн газрын зүгээс 2017 оны 3 дугаар сарын 9-ний өдөр олон улсын зах зээлд 600.0 сая ам.долларын бондыг гаргаж, Монгол Улсын хөгжлийн банкны гаргасан 580.0 сая ам.долларын евробондыг дахин санхүүжүүлсэн.

2. Самурай бонд - Монгол Улсын Хөгжлийн банкны тухай хуулийн 7.1.4, 14.1, 16.2, 22.1.4, Монгол Улсын Төсвийн тухай хуулийн 51 дүгээр зүйлийн 51.1, Монгол Улсын 2014 оны төсвийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2013 оны 417 дугаар тогтоолыг тус тус үндэслэн Монгол Улсын Хөгжлийн банкны 30.0 тэрбум иентэй тэнцэх хэмжээний 10 жилийн хугацаатай “Самурай” үнэт цаасыг Япон Улсын зах зээлд Японы хамтын ажиллагааны банкны баталгаатайгаар (JBIC) жилийн 1.52 хувийн хүүтэйгээр арилжаалсан. Хөрөнгө оруулагчидтай хийсэн бонд арилжаалах гэрээний дагуу үйл ажиллагааны зардал, шимтгэлийг хассан дүнгээр “Самурай” бондын эх үүсвэр 24.3 тэрбум иен 2014 оны 1 дүгээр сард Хөгжлийн банкны холбогдох дансанд шилжин орж ирсэн.

3. БНХАУ-ын Хөгжлийн банкны зээл - БНХАУ-ын Хөгжлийн банк, Монгол Улсын Хөгжлийн банк хооронд 2013 оны 12 дугаар сарын 25-ны өдөр байгуулсан Хамтын ажиллагааны санамж бичгийн хүрээнд хоёр банкны хамтын ажиллагааг эрчимжүүлэх, БНХАУ-ын оролцоотой хэрэгжиж буй төслүүдийг санхүүжүүлэхэд хамтран ажиллах зорилготойгоор Засгийн газрын 2014 оны 116 дугаар тогтоолын дагуу БНХАУ-ын Хөгжлийн банкнаас авах 162.0 сая ам.долларын зээлийн гэрээнд Монгол Улсын Засгийн газрын баталгаа гаргасан. Зээлийн хугацаа нь 8 жил, зээлийн хүү нь жилийн тогтмол 6 хувийн хүүтэй, зээлийн үндсэн төлбөрийн эргэн төлөлтөөс чөлөөлөх хугацаа 3 жил болно.

4. Кредит свисс банкны зээл - Засгийн газрын 2014 оны 117 дугаар тогтоолын дагуу Хөгжлийн банканд хямд эх үүсвэр бүрдүүлэх зорилгоор Кредит свисс банкнаас 300.0 сая ам.долларын зээл авахаар Засгийн газрын нэрийн өмнөөс Сангийн яам зээлийн үндсэн болон хүүгийн төлбөрт баталгаа гаргасан. Энэхүү зээл нь 7 жилийн хугацаатай ба эхний 2 жилд үндсэн төлбөрийн эргэн төлөлтөөс чөлөөлөгдөж, 2 жил 6 сарын дараа хагас жил тутам тэнцүү дүнгээр (30.0 сая ам.доллар) зээлийн үндсэн төлбөрийг төлнө. Ингэснээр

зээлийн үндсэн хугацаа болох 4 жил 6 сарын хугацаанд зээлийн үндсэн төлбөрийг төлөх үүргийг хүлээж байгаа болно. Зээлийн хүү 4.375% + 6 сарын LIBOR.

5. Боинг нисэх онгоц худалдан авах зээл - Засгийн газрын 2013 оны 319 дүгээр тогтоолын дагуу МИАТ /ТӨХК/-ийн Боинг 767-300ER агаарын хөлгийг худалдаж авахад зориулан нийт 121.4 сая ам.долларын баталгааг Монгол Улсын Засгийн газраас гаргасан бөгөөд дараах 3 дэд зээлд хуваагдсан болно. Үүнд: АНУ-ын Экспорт-Импорт банканд 77.4 сая ам.долларын зээлийн үндсэн дүнтэй, хүү нь жилийн тогтмол 2.52, 10 жилийн хугацаатай зээлд, ING CAPITAL LLC банканд 23.9 сая ам.долларын зээлийн үндсэн дүнтэй, хүү нь 5.3%+3 сарын LIBOR, 7 жилийн хугацаатай зээлд, ING CAPITAL LLC банканд 5 жилийн хугацаатай 20.0 сая ам.долларын, хүү нь 9.38+3 сарын LIBOR-той зээлд тус тус Засгийн газрын баталгаа гаргасан. Түүнчлэн, агаарын хөлөг худалдан авахад зориулж Сангийн яам, Монгол Улсын Хөгжлийн банкны хооронд 2014 оны 11 дүгээр сарын 13-ны өдөр байгуулсан 136 2/538 дугаартай Батлан даалтын гэрээ, 2015 оны 02 дугаар сарын 13-ны өдөр өөрчлөлт оруулсан 14 тоот нэмэлт, өөрчлөлтийн гэрээний дагуу Сангийн яам, МИАТ /ТӨХК/-ийн өмнөөс зээлийн төлбөрийг батлан даасан.

6. ОХУ-аас авах газрын тосны бүтээгдэхүүнийг санхүүжүүлэх худалдааны зээлийн шугамд гаргах Засгийн газрын өрийн баталгаа - Засгийн газрын 2015 оны 93 дугаар тогтоолын дагуу ОХУ-аас газрын тосны бүтээгдэхүүн импортлоход шаардагдах гадаад валютын урсгалыг тэнцвэржүүлэх зорилгоор Монгол Улсын Хөгжлийн банк (МУХБ) нь ОХУ-ын ВТБ банктай 300.0 сая ам.долларын 36 сарын хугацаатай зээлийн гэрээг Засгийн газрын баталгаатайгаар 2016 оны 4 дүгээр сарын 19-ний өдөр байгуулсан. Уг зээлийн гэрээний дагуу зээлийн шугамын эхний хэсэгчилсэн санхүүжилт 3 сарын Libor+5,75 хүүтэй, 65,430,000.0 ам.долларыг МУХБ авсан бөгөөд зээлийн баталгааны хугацаа 2016 оны 12 сарын 01-ний өдөр дуусгавар болсон.

7. Алт худалдан авах урьдчилгаа санхүүжилтийн арга хэмжээнд гаргасан Засгийн газрын өрийн баталгаа - УИХ-ын 2015 оны 41 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Эдийн засгийн хүндрэлээс гарах арга хэмжээний тухай хөтөлбөр”-ийг хэрэгжүүлэх, эдийн засгийн өсөлтийг хангах, бодит салбарын хөгжлийг дэмжих, гадаад валютын цэвэр албан нөөцийг нэмэгдүүлэх зорилгоор алт худалдан авах урьдчилгаа санхүүжилтийн тогтолцоог оновчтой бүрдүүлэх арга хэмжээ авч, уг арга хэмжээний хүрээнд алт олборлох үйлдвэрлэл эрхэлдэг аж ахуй нэгжүүдэд санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэхэд шаардагдах 256.0 тэрбум хүртэлх төгрөгийн эх үүсвэрийг арилжааны банкаар дамжуулан 14 сарын хугацаатайгаар санхүүжүүлэх, дээрх эх үүсвэрийн 128 тэрбум төгрөг хүртэлх санхүүжилтэд Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргахаар шийдвэрлэсэн. Энэ арга хэмжээний хүрээнд Засгийн газрын баталгаа гаргуулахаар 6 компани хүсэлт ирүүлснээс 2.7 тэрбум төгрөгийн Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргахаар шийдвэрлэсэн. Алт худалдан авах урьдчилгаа санхүүжилтийн арга хэмжээ 2016 оны 12 дугаар сард дуусгавар болох нөхцөлтэй байсан бөгөөд арга хэмжээ дуусахад Засгийн газрын гаргасан баталгаа дуусгавар болох тул он дамжих үлдэгдэл байхгүй, зээлийн эргэн төлөлт 2016 оны 12 дугаар сард төлөгдөж дуусгавар болсон.

8. “Эрдэнэс Монгол” ХХК-ийн үйл ажиллагааны эрсдэлийн болон санхүүгийн нэгдсэн удирдлагын тогтолцоог бэхжүүлэх зорилгоор Азийн хөгжлийн банкнаас авах 35.0 сая

ам.долларын, 12 жилийн хугацаатай техник туслалцааны зээлд гаргасан Засгийн газрын өрийн баталгаа

Засгийн газрын 2016 оны 138 дугаар тогтоолоор “Эрдэнэс Монгол” ХХК-ийн үйл ажиллагааны эрсдэлийн болон санхүүгийн нэгдсэн удирдлагын тогтолцоог бэхжүүлэх зорилгоор хэрэгжүүлэх нийт 42.0 сая ам.долларын санхүүжилттэй төслийн зээлийн 85 хувьд буюу Азийн хөгжлийн банкнаас авах 35.0 сая ам.долларын, 15 жилийн хугацаатай, LIBOR хүүтэй техник туслалцааны зээлд Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргахаар шийдвэрлэсэн. Энэхүү тогтоолын хүрээнд Сангийн яам болон Азийн хөгжлийн банк хооронд “Засгийн газрын өрийн баталгааны гэрээ”-г 2016 оны 06 дугаар сарын 03-ны өдөр байгуулж Засгийн газрын өрийн баталгааг гаргасан. Энэхүү зээл нь эхний 3 жилд зээлийн үндсэн болон хүүгийн төлбөрөөс чөлөөлөгдөх ба 4 дэх жилээс буюу 2019 оны 09 дүгээр сарын 15-аас эхлэн зээлийн үндсэн төлбөрийг төлж эхлэх юм.

9. “Багануур” ХК-д гаргасан Засгийн газрын баталгаа - Эрчим хүчний тухай хуулийн 5.1.4, Монгол Улсын Хөгжлийн банкны тухай хуулийн 8.1-д заасныг үндэслэн “Багануур” ХК-д техникийн шинэчлэл хийж үйлдвэрлэлийн хэвийн ажиллагааг хангах, 2012-2013 оны өвлийн их ачааллын үед дулааны цахилгаан станцуудад нүүрсний нөөц бүрдүүлэх зорилгоор тоног төхөөрөмж худалдан авахад шаардагдах 18.6 тэрбум төгрөгийн зээлийн хөрөнгийг Монгол Улсын Хөгжлийн банкны эх үүсвэрээс санхүүжүүлж, Засгийн газрын баталгаа гаргасан болно. Төслийн орлогоос эргэн төлөгдөх нөхцөлтэй энэхүү зээлийн хүү нь жилийн 9.6 хувийн хүүтэй, 5 жилийн хугацаатай юм. Монгол Улсын Хөгжлийн банкнаас “Багануур” ХК-д олгосон дээрх зээлийн эх үүсвэр нь Засгийн газрын баталгаатай Хөгжлийн банкны дунд хугацааны евро бонд тул энэхүү дунд хугацааны евро бондод гаргасан Засгийн газрын баталгаа дотор хамрагдаж, өрийн үлдэгдэлд тооцогдож байгаа болно.

10. Худалдаа хөгжлийн банкны олон улсын зах зээлд арилжаалсан бондод гаргасан Засгийн газрын өрийн баталгаа - Засгийн газрын 2015 оны 163 дугаар тогтоолын дагуу Худалдаа хөгжлийн банк Глобал үнэт цаасны хөтөлбөрийн хүрээнд олон улсын зах зээлд Засгийн газрын баталгаатайгаар 500.0 сая ам.долларын бондыг 2015 оны 05 дугаар сарын 13-ны өдөр амжилттай арилжаалсан. Энэ нь 2015 оны 02 дугаар сарын 18-ны өдөр батлагдсан Өрийн удирдлагын тухай хууль батлагдсаны дараа гаргаж буй Засгийн газрын анхны өрийн баталгаа юм. Өрийн удирдлагын тухай хуулийн 35.3-т Баталгаа гаргуулагч нь гадаад зээллэгтэйгээ тэнцүү хэмжээгээр өөрийн эзэмшиж байгаа Засгийн газрын үнэт цаасыг барьцаалсан буюу баталгаажуулсан тохиолдолд тухайн зээллэгийн нийт дүнд Засгийн газрын өрийн баталгаа гаргаж болох бөгөөд үндэсний мөнгөн тэмдэгтийн ханшийн зөрүүнээс үүсэх эрсдэлийг баталгаа гаргуулагч этгээд хариуцахаар баталгааны гэрээнд тусгана гэж заасны дагуу ХХБ 2015 оны 05 дугаар сарын 19-ний өдрийн байдлаар 1.0 их наяд төгрөгийн нэрлэсэн дүн бүхий Засгийн газрын үнэт цаасыг эзэмшиж баталгаа гаргуулсан болно. Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3-т Энэ хуулийн 6.1.4-т заасан Засгийн газрын өрийн хязгаарт Засгийн газрын дотоод үнэт цаасаар бүрэн баталгаажсан буюу барьцаа тавьсан өрийн баталгааны үлдэгдлийг оруулж тооцохгүй гэж заасан тул ХХБ-нд гаргасан Засгийн газрын өрийн баталгаа нь өрийн хязгаарт тооцогдохгүй болно.

Засгийн газрын баталгааны хязгаарыг өрийн удирдлагын зохицуулалтын үйл ажиллагааны хүрээнд Засгийн газрын баталгаатай эх үүсвэрийн боломжит хэсгийг дахин хөрөнгөжүүлэх, хувийн хэвшлийн хийх зээллэгт нь дэмжлэг үзүүлэх замаар эдийн засгийн өсөлтийг хангах зорилгоор баталгаа гаргуулагчид холбогдох журам, аргачлалд заасны дагуу эрсдэлийн үнэлгээ хийсний дүнд Засгийн газрын өрийн баталгааг гаргана.

14. ТӨСВИЙН ҮР ДҮНГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД, ТӨСВИЙН ТЭНЦЭЛ

Монгол Улсын 2018 нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн нийт орлого 2017 оноос 694.3 тэрбум төгрөгөөр өсөж 7,231.4 тэрбум төгрөг, нэгдсэн төсвийн зарлага ба цэвэр зээлийн дүн 497.3 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэн 9,651.9 тэрбум төгрөг болж, нэгдсэн төсвийн нийт алдагдал 2,420.4 тэрбум төгрөг буюу ДНБ-ий -8.0 хувь болж 2017 оноос 197.0 тэрбум төгрөгөөр сайжрахаар байна.

Хүснэгт №1. Монгол улсын 2017-2018 оны нэгдсэн төсвийн үр дүнгийн үзүүлэлт

	2017			2018	
	Төл	Тод 1	Тод 2	Төсөл	Зөрүү
	.1.	.2.	.3.	.4.	.4-3.
НИЙТ ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖ	6,390.2	6,511.3	7,112.9	7,862.9	750.0
Тогтворжуулалтын сан	8.4	208.8	242.4	122.7	-119.7
Ирээдүйн өв сан	221.7	266.8	333.3	508.7	175.4
ТӨСВИЙН ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	6,160.2	6,035.7	6,537.1	7,231.4	694.3
НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	8,569.1	8,750.2	9,154.5	9,651.9	497.3
Урсгал зардал	6,948.0	6,843.7	7,001.6	7,452.2	450.6
Хөрөнгийн зардал	1,483.9	1,579.8	1,813.5	1,989.5	176.0
Эргэж төлөгдөх цэвэр зээл	137.2	326.7	339.4	210.2	-129.2
ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН ТӨСВИЙН ТЭНЦЭЛ	-2,408.7	-2,714.4	-2,617.4	-2,420.4	197.0
ДНБ-д эзлэх хувь	-9.1%	-10.4%	-9.5%	-8.0%	1.5%
ДНБ	26,494.5	26,052.0	27,438.0	30,387.0	2,949.0

Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 19.9 дүгээр хэсгийн дагуу Монгол Улсын 2018 оны нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл нь ДНБ-ий -9.5 хувиас хэтрэх ёсгүй. Нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл нь 2017 онд ДНБ-ий -9.5 хувь байгаа бол 2018 онд төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл нь ДНБ-ий -8.0 хувь болж төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн тусгай шаардлагаас ДНБ-ий 1.5 хувиар сайжруулж ОУВС-тай хамтран хэрэгжүүлж буй “Өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөр”-ийн хүрээнд төсвийн алдагдлыг үе шаттайгаар бууруулах нөхцөлийг бүрэн хангаж байна.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2017 оны .. дугаар
сарын...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Төсвийн тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй.

1/ 6 дугаар зүйлийн 6.2.6 дахь заалт:

“6.2.6.Улсын Их Хурал, нутгийн өөрөө удирдах байгууллага нь Засгийн газар, Засаг даргын өргөн мэдүүлсэн төсвийн төсөлд өөрчлөлт оруулахаар бол дор дурдсан зохицуулалт хийнэ:

6.2.6.1. тодорхой төсөл хөтөлбөр, арга хэмжээний зарлагыг нэмэгдүүлэхээр бол бусад төсөл, хөтөлбөр, арга хэмжээний зардлыг мөн хэмжээгээр бууруулж нийт зарлагын хэмжээг нэмэгдүүлэхгүй байх;

6.2.6.2. төсөвт төвлөрүүлэх татвар болон төлбөрийн хэмжээг бууруулах бол түүнтэй тэнцүү хэмжээгээр зардал бууруулах.”

2/ 9 дүгээр зүйлийн 9.2, 9.3, 9.4 дэх хэсэг:

“9.2.Энэ хууль болон Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн хэрэгжилт, Засгийн газраас Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн тухайн жилийн төсвийн төсөл, түүний тодотгол, дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлийн төсөл болон бусад хууль тогтоомжийн төслийн төсөвт нөлөөлөх байдалд хараат бус, бие даасан хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж, дүгнэлт гаргах үүрэг бүхий 9 гишүүний бүрэлдэхүүнтэй Төсвийн тогтвортой байдлын зөвлөл Улсын Их Хурлын Төсвийн байнгын хорооны дэргэд ажиллана.

9.3.Энэ хуулийн 9.2-т заасан зөвлөл нь гаргасан дүгнэлтээ тухай бүр Улсын Их Хурлын Төсвийн байнгын хороонд хүргүүлнэ.

9.4.Энэ хуулийн 9.2-т заасан зөвлөлийн дүрэм, зөвлөлийн гишүүдэд тавигдах шаардлага, гишүүдийг томилох журмыг Төсвийн байнгын хороо батална.”

2 дугаар зүйл. Төсвийн тухай хуулийн 71 дүгээр зүйлийн 71.5 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“71.5.Энэ хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.4, 8.6 дахь хэсэг, мөн зүйлийн 8.6.3 дахь заалт, 12 дугаар зүйлийн 12.1.2 дахь заалт, 19 дүгээр зүйлийн 19.6.1 дэх заалт, 21 дүгээр зүйлийн 21.1 дэх хэсэг, 32 дугаар зүйлийн 32.1 дэх хэсэг, 42 дугаар зүйлийн 42.3.3 дахь заалтын "төсөв, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн," гэснийг, 8 дугаар зүйлийн 8.8, 8.9 дэх хэсэг, 9 дүгээр зүйлийн 9.1.2 дахь заалтын “Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн төсөв,” гэснийг, 33 дугаар зүйлийн 33.1 дэх хэсгийн "төсөв, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн" гэснийг 2018 оны 01 дугаар сарын 01-ний өдрөөс, 8 дугаар зүйлийн 8.4, 8.6 дахь хэсэг, мөн зүйлийн 8.6.3 дахь заалт, 12 дугаар зүйлийн 12.1.2 дахь заалт, 19 дүгээр зүйлийн 19.6.1 дэх заалт, 21 дүгээр зүйлийн 21.1 дэх хэсэг, 32 дугаар зүйлийн 32.1 дэх хэсэг, 42 дугаар зүйлийн 42.3.3 дахь заалтын "Ирээдүйн тэтгэврийн нөөц сангийн" гэснийг, 8 дугаар зүйлийн 8.8, 8.9 дэх хэсэг, 9 дүгээр зүйлийн 9.1.2 дахь заалтын “Ирээдүйн тэтгэврийн нөөц сангийн төсөв,” гэснийг, 33 дугаар зүйлийн 33.1 дэх хэсгийн "болон Ирээдүйн тэтгэврийн нөөц сангийн" гэснийг 2019 оны 07 дугаар сарын 01-ний өдрөөс эхлэн тус тус дагаж мөрдөнө.”

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2017 оны ... дугаар
сарын...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ЧУУЛГАНЫ ХУРАЛДААНЫ ДЭГИЙН ТУХАЙ
ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 25 дугаар зүйлд доор дурдсан агуулгатай 25.11, 25.12 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“25.11.Байнгын хороо, дэд хороо, нам, эвслийн бүлгийн хуралдаанаар хоёр дахь хэлэлцүүлэг явуулах үед нам, эвслийн бүлэг, гишүүдийн гаргасан санал нь Төсвийн тухай хуулийн 6.2.6 дахь заалтад нийцсэн байна.

25.12.Хоёр дахь хэлэлцүүлгийн үед нам, эвслийн бүлэг, гишүүд, Ерөнхийлөгч тодорхой төсөл хөтөлбөр, арга хэмжээний зардал нэмэгдүүлэх санал гаргасан бол бусад төсөл, хөтөлбөр, арга хэмжээний зардлыг мөн хэмжээгээр бууруулах, түүнчлэн татвар бууруулах санал гаргасан бол мөн хэмжээгээр зардал бууруулах саналыг хамтад нь гаргаж нэг саналын томьёолол болгон санал хураалт явуулна.”

2 дугаар зүйл. Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн “25.11, 25.12, 25.13, 25.14, 25.15, 25.16, 25.17” дахь хэсгийн дугаарыг “25.13, 25.14, 25.15, 25.16, 25.17, 25.18, 25.19” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2018 оны 01 дүгээр сарын 01-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2017 оны ... дугаар
сарын...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ХҮҮХЭД ХАРАХ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Хүүхэд харах үйлчилгээний тухай хуулийн 2 дугаар зүйлийн 2.1 дэх хэсгийн “Хүүхэд хамгааллын тухай,” гэсний дараа “Сургуулийн өмнөх боловсролын тухай, Боловсролын тухай,” гэж нэмсүгэй.

2 дугаар зүйл. Хүүхэд харах үйлчилгээний тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1 дэх хэсэг, 10 дугаар зүйлийн 10.1, 10.2 дахь хэсгийн “Хүн амын хөгжил, нийгмийн хамгааллын” гэснийг “Боловсролын” гэж, 10 дугаар зүйлийн 10.3. дахь хэсгийн “хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн” гэснийг “боловсролын” гэж, 10 дугаар зүйлийн 10.4 дэх хэсгийн “хүүхэд, гэр бүлийн” гэснийг “боловсролын” гэж, 15 дугаар зүйлийн 15.2 дахь хэсгийн “хүүхэд, гэр бүлийн хөгжлийн” гэснийг “боловсролын асуудал хариуцсан” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2018 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2017 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**АШИГТ МАЛТМАЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ,
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Ашигт малтмалын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараахь хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/49 дүгээр зүйлийн 49.4.8 дахь заалт:

“49.4.8.Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуулийн 16.14 дэх хэсэгт заасан аргачлалын дагуу тооцсон үнэ, тайлбар, танилцуулга.”

2/49 дүгээр зүйлийн 49.12 дахь хэсэг:

“49.12.Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.11-т заасан эцсийн эзэмшигч ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийг шууд бусаар шилжүүлсэн тохиолдолд тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч энэ хуулийн 49.4.8-д заасан баримт бичгийг харьяа татварын албанд шийдвэр гарсан өдрөөс хойш 10 хоногийн дотор мэдэгдэнэ.”

3/56 дугаар зүйлийн 56.1.9, 56.1.10, 56.1.11 дэх заалт:

“56.1.9.Энэ хуулийн 49.1, 49.2, 49.3-т заасныг зөрчин тусгай зөвшөөрлийг шилжүүлсэн бол;

56.1.10.тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь энэ хуулийн 49.4.8, Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуулийн 16.11, 16.14-д заасан аргачлалын дагуу холбогдох татварыг тайлагнаагүй, эсхүл үнэлгээ тооцоход шаардагдах мэдээллийг санаатайгаар нуун дарагдуулах, худал мэдүүлэн тайлагнасан;

56.1.11.Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 11.1.12, 15.2.10, Татварын ерөнхий хуулийн 18.1.14-т заасны дагуу холбогдох байгууллагад үнэн зөв мэдээлээгүй бол.”

2 дугаар зүйл.Ашигт малтмалын тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1 дэх хэсгийн “хуулийн этгээдэд” гэсний дараа “энэ хуульд өөрөөр заагаагүй бол сонгон шалгаруулалтын журмаар” гэж, 9 дүгээр зүйлийн 9.1.11 дэх заалтын “хайгуулын” гэсний дараа “болон энэ хуулийн 24.1-т зааснаас бусад тохиолдолд ашиглалтын” гэж, 10 дугаар зүйлийн 10.1.2 дахь заалтын “26.9” гэсний дараа “, 60.9” гэж, 49

дүгээр зүйлийн 49.6.1 дэх заалтын “шалтгаангүй” гэсний дараа “бөгөөд холбогдох татварыг төлсөн тухай татварын алба тодорхойлолт гаргасан” гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Ашигт малтмалын тухай хуулийн дараах зүйл, хэсэг, заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/11 дүгээр зүйлийн 11.1.25 дахь заалт:

“11.1.25.энэ хуулийн дагуу ашигт малтмалын хайгуул болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгох боломжтой сонгон шалгаруулалтын талбайг солбицлоор тодорхойлох, батлуулах.”

2/17 дугаар зүйл:

“17 дугаар зүйл.Хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох шалгаруулалтын талбайг ялгах

17.1.Энэ хуулийн 11.1.25-д заасны дагуу төрийн захиргааны байгууллага нь талбайн солбицлыг тодорхойлохдоо тухайн аймаг, нийслэлийн Засаг даргад бичгээр мэдэгдэх бөгөөд түүнд талбайн зургийг хавсаргана.

17.2.Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга энэ хуулийн 17.1-д заасан мэдэгдлийг хүлээн авмагц тухайн талбай байрших сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын болон аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын Тэргүүлэгчдийн саналыг авч 45 хоногийн дотор төрийн захиргааны байгууллагад хариу өгөх бөгөөд энэ хугацаанд хариу өгөөгүй бол тухайн саналыг зөвшөөрсөн гэж үзнэ.

17.3.Хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох талбайн солбицлыг энэ хуулийн 17.2-т заасны дагуу ирүүлсэн зөвшөөрсөн санал болон геологи, уул уурхайн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын саналыг үндэслэн Засгийн газар батална.

17.4.Энэ хуулийн 17.3-ын дагуу Засгийн газрын баталсан талбайн солбицлын хүрээнд төрийн захиргааны байгууллага хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох талбайг ялгаж, сонгон шалгаруулалт явуулахаас 30-аас доошгүй хоногийн өмнө сонгон шалгаруулалтад оролцох тухай хүсэлтийг хүлээн авах хугацааг өдөр тутмын сониноор нийтэд зарлана.

17.5.Энэ хуулийн 17.4-т заасны дагуу ялгасан талбай нь дараах шаардлагыг хангасан байна:

17.5.1.дөрвөн өнцөгт хэлбэртэй байх бөгөөд түүний хил нь уртраг, өргөргийн дагуух чиглэлтэй давхацсан шулуун шугамаар хүрээлэгдсэн байх;

17.5.2.тусгай хэрэгцээний газар, ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглосон газар, нөөцөд авсан талбайтай ямар нэг байдлаар давхцаагүй байх;

17.5.3.хүчин төгөлдөр тусгай зөвшөөрлөөр олгогдсон талбайтай ямар нэг байдлаар давхцаагүй байх.

17.6.Энэ хуулийн 17.5.2, 17.5.3-т заасан давхцал гаргахгүйн тулд хүсэлтэд дурдсан талбайн дараах газар нутаг, талбайтай хиллэж байгаа хэсэг нь шулуун шугам биш байж болно:

17.6.1.улсын хил;

17.6.2.нөөцөд авсан талбай;

17.6.3.тусгай хэрэгцээний газар, ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглосон газар;

17.6.4.энэ хуулийг дагаж мөрдөхөөс өмнө олгогдсон тусгай зөвшөөрөлтэй бөгөөд энэ хуульд зааснаас өөр хэлбэр, байршил бүхий талбай;

17.6.5.хайгуулын талбайд хамруулах боломжгүй гэж үзсэн нуур, цөөрөм зэрэг байгалийн тогтоц.

17.7.Нэг тусгай зөвшөөрлөөр олгох хайгуулын талбайн хэмжээ 25 гектараас багагүй, 150 мянган гектараас ихгүй байна.”

3/18 дугаар зүйл:

“18 дугаар зүйл.Хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох сонгон шалгаруулалтад оролцох хүсэлт гаргах, түүнийг бүртгэх журам

18.1.Энэ хуулийн 7.1-д заасан хуулийн этгээд хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох сонгон шалгаруулалтад оролцох хүсэлтээ энэ хуулийн 10.1.2-т заасан журмын дагуу төрийн захиргааны байгууллагад гаргах бөгөөд түүнд дараах баримт бичгийг хавсаргана:

18.1.1.тухайн хуулийн этгээдийн нэр, шуудангийн хаяг, утас, факсны дугаар, цахим шуудангийн хаяг;

18.1.2.тухайн хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээний хуулбар /баримт бичгийг хүлээн авч байгаа эрх бүхий этгээд хуулбарыг эх хувьтай нь тулгаж, хуулбар үнэн зөв болох тухай тэмдэглэгээг үнэ төлбөргүй хийнэ/, хэрэв шуудангаар ирүүлсэн бол нотариатчаар гэрчлүүлсэн хуулбар;

18.1.3.энэ хуулийн 10.1.4-т заасан үйлчилгээний хөлс төлсөн баримт;

18.1.4.хайгуулын үйл ажиллагаа явуулах мэргэжлийн боловсон хүчин болон техник, тоног төхөөрөмжөөр хангагдсан талаархи мэдээлэл, тухайн талбайд гүйцэтгэх хайгуулын ажлын төрөл, хэмжээ, хугацаа, өртөг, болон байгаль орчныг хамгаалах ажилд зарцуулах зардал бүхий төсөл, төсөв болон холбогдох бусад баримт бичгийг нэгтгэсэн техникийн санал;

18.1.5.төрийн захиргааны байгууллагын баталсан маягтын дагуу үйлдэж, битүүмжилж ирүүлсэн үнийн санал;

18.1.6.Монгол Улсад татвар төлөгчөөр бүртгүүлсэн тухай татварын албаны тодорхойлолт;

18.1.7.Энэ хуулийн 10.1.2-д заасан журамд заасан бусад шаардлагатай баримт бичиг.”

18.2.Төрийн захиргааны байгууллага энэ хуулийн 18.1-д заасан хүсэлтийг хүлээн авмагц доор дурдсан ажиллагаа явуулна:

18.2.1.хүсэлтийг бүртгэлийн дэвтэрт бүртгэж, түүнд хавсаргасан баримт бичгийн хуудас тус бүрт бүртгэлийн он, сар, өдөр, цаг, минут, бүртгэлийн дугаарыг тэмдэглэж, энэ тухай тодорхойлолтыг хүсэлт гаргасан этгээдэд өгөх;

18.2.2.тухайн өдөр хамгийн түрүүнд болон сүүлд бүртгэгдсэн хүсэлтэд тусгай тэмдэглэгээ хийх.”

4/20 дугаар зүйл:

“20 дугаар зүйл.Хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох сонгон шалгаруулалт зохион байгуулах, тусгай зөвшөөрөл олгох

20.1.Хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох сонгон шалгаруулалтыг төрийн захиргааны байгууллага энэ хуулийн 10.1.2-д заасан журмын дагуу зохион байгуулж, доор дурдсан ажиллагааны аль нэгийг гүйцэтгэнэ:

20.1.1.хүсэлт гаргасан хуулийн этгээдийн техникийн болон үнийн саналд энэ хуулийн 10.1.2-д заасан журмын дагуу үнэлгээ өгч, хамгийн өндөр үнэлгээ авсан оролцогчид тусгай зөвшөөрөл олгох боломжтойг мэдэгдэх;

20.1.2.хэрэв 2 болон түүнээс дээш оролцогч адил үнэлгээ авсан бол хамгийн түрүүнд хүсэлт бүртгүүлсэн оролцогчид тусгай зөвшөөрөл олгох боломжтойг мэдэгдэх.

20.1.3.хүсэлт, түүнд хавсаргасан баримт бичиг нь энэ хуулийн 18.1-д заасан шаардлага хангаагүй бол сонгон шалгаруулалтад оролцох боломжгүй тухай мэдэгдлийг холбогдох шалтгаан, үндэслэлийг хамт хүсэлт гаргасан хуулийн этгээдэд бичгээр мэдэгдэж, хүсэлтэд хавсаргасан баримт бичгийг буцаах.

20.2.Энэ хуулийн 20.1-д заасны дагуу сонгон шалгаруулалт зарласан боловч хүсэлт ирээгүй бол сонгон шалгаруулалтыг дахин зарлаж болно.

20.3.Энэ хуулийн 20.1.1, 20.1.2-т заасны дагуу хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгох боломжтой тухай болон тусгай зөвшөөрлийн эхний жилийн төлбөрийг мөн хуулийн 34.1-д заасан хугацаанд төлөх тухай мэдэгдлийг сонгон шалгаруулалтад шалгарсан хуулийн этгээдэд бичгээр мэдэгдэнэ.

20.4.Энэ хуулийн 20.3-д заасны тухай мэдэгдлийг хүргүүлсэн өдрөөс хойш энэ хуулийн 34.1-д заасан хугацаанд тусгай зөвшөөрлийг авах боломжгүй тухайгаа мэдэгдсэн, эсхүл эхний жилийн төлбөрийг төлөөгүй бол төрийн захиргааны байгууллага энэ хуулийн 20.1.1, 20.1.2-т заасан мэдэгдлийг хүчингүй болгож, хүсэлт гаргасан хуулийн этгээдэд энэ тухай бичгээр мэдэгдэнэ.

20.5.Сонгон шалгаруулалтад шалгарсан хуулийн этгээд эхний жилийн төлбөрийг энэ хуулийн 34.1-д заасан хугацаанд төлсөн бол төрийн захиргааны байгууллага ажлын 3 өдөрт багтаан хайгуулын тусгай зөвшөөрлийг 3 жилийн хугацаагаар олгож, хайгуулын тусгай зөвшөөрөл болон олгогдсон талбайг тусгай зөвшөөрлийн болон түүний зураг зүйн бүртгэлд бүртгэнэ.

20.6.Хайгуулын тусгай зөвшөөрөлд түүнийг олгосон он, сар, өдөр, эзэмшигчийн нэр, олгогдсон талбайн булангийн цэгийн солбицлуудыг тэмдэглэх бөгөөд уг тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой өөрчлөлтийг тусгах зориулалт бүхий хавсралттай байна.

20.7.Төрийн захиргааны байгууллага хайгуулын тусгай зөвшөөрөл олгосон даруйд энэ тухай байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, тухайн талбай байрших аймаг, сум, дүүргийн Засаг дарга, мэргэжлийн хяналтын албанд мэдэгдэж, өдөр тутмын сонинд нийтэлнэ.”

5/24 дүгээр зүйлийн 24.2 дахь хэсэг:

“24.2.Энэ хуулийн 24.1-д зааснаас бусад тохиолдолд ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг олгохдоо энэ хуулийн 18 дугаар зүйл, 20.1-д заасан журмыг нэгэн адил баримтална.”

4 дүгээр зүйл.Ашигт малтмалын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1.13 дахь заалтын “энэ хуулийн 19.12,” гэснийг “улсын төсвийн хөрөнгөөр гүйцэтгэсэн геологийн судалгааны ажлын явцад тогтоогдсон эрдсийн хуримтлал бүхий талбай болон энэ хуулийн” гэж, 11 дүгээр зүйлийн 11.1.16 дахь заалтын “хүссэн” гэснийг “олгох сонгон шалгаруулалтад оролцох хүсэлтийг” гэж, 11¹ дүгээр зүйлийн 11¹.1.3 дахь заалтын “геологи, уул уурхай” гэснийг “үндэсний геологи” гэж, 34 дүгээр зүйлийн 34.1 дэх хэсгийн “19.6” гэснийг “20.3” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

5 дугаар зүйл.Ашигт малтмалын тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.1.2 дахь заалтын “19.12,” гэснийг, 11 дүгээр зүйлийн 11.1.5 дахь заалтын “үндэсний” гэснийг, 11.1.13 дахь заалтын “улсын төсвийн хөрөнгөөр илрүүлсэн эрдсийн хуримтлал бүхий талбайд” гэснийг, 24 дүгээр зүйлийн 24.3 дахь хэсгийн “, 24.2” гэснийг, 25 дугаар зүйлийн 25.1 дэх хэсгийн “, 24.2” гэснийг тус тус хассугай.

6 дугаар зүйл.Ашигт малтмалын тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийг хүчингүй болсонд тооцсугай.

7 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2017 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ТУХАЙ
ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл.Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/3 дугаар зүйлийн 3.1.11 дэх заалт:

“3.1.11.“эцсийн эзэмшигч” гэж өөрийн эзэмшиж буй хувьцаа, хувь оролцоо, эсхүл саналын эрхийн үндсэн дээр хуулийн этгээдийн хяналт, удирдлага, хөрөнгийг шууд, эсхүл нэг болон түүнээс дээш үргэлжилсэн хэлхээ холбоо бүхий хуулийн этгээдийн хувьцаа, хувь оролцоогоор төлөөлүүлэн удирдан чиглүүлж буй дараах этгээдийг:

3.1.11.а.хуулийн этгээдийн хамгийн их саналын эрхийг эзэмшдэг;

3.1.11.б.хуулийн этгээдийн хувьцааны тоо, эсхүл зах зээлийн нийт үнэлгээний хамгийн ихийг эзэмшдэг;

3.1.11.в.адилтгах бусад.”

2/11 дүгээр зүйлийн 11.1.12 дахь заалт:

“11.1.12.ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл эзэмшиж байгаа хуулийн этгээдийн эцсийн эзэмшигч болон түүний хувьцаа, хувь оролцоо, саналын эрхийн талаархи мэдээлэл.”

3/11 дүгээр зүйлийн 11.4 дэх хэсэг:

“11.4.Энэ хуулийн 11.1.12-т заасан эцсийн эзэмшигчийн мэдээлэл өөрчлөгдсөн тохиолдолд холбогдох татвар төлсөн талаар татварын албаны тодорхойлолтыг үндэслэн өөрчлөлтийг бүртгэнэ.”

4/15 дугаар зүйлийн 15.2.10 дахь заалт:

“15.2.10.ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч хуулийн этгээдийн хувьд эцсийн эзэмшигч болон түүний хувьцаа, хувь оролцоо, саналын эрхийн талаархи мэдээлэл.”

2 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2017 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ТАТВАРЫН ЕРӨНХИЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ
ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙГ ДАГАЖ МӨРДӨХ
ЖУРМЫН ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөлтэй хуулийн этгээд нь эцсийн эзэмшигчийн мэдээллээ 2018 оны 6 дугаар сарын 1-ний дотор Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн газар, харьяа татварын албанд нөхөн бүртгүүлнэ.

2 дугаар зүйл. Газар эзэмших, ашиглах эрхийн гэрчилгээтэй хуулийн этгээд нь эцсийн эзэмшигчийн мэдээллээ 2018 оны 6 дугаар сарын 1-ний дотор харьяа татварын албанд нөхөн бүртгүүлнэ.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2017 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ТАТВАРЫН ЕРӨНХИЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ,
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Татварын ерөнхий хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/13 дугаар зүйлийн 13.4.9 дэх заалт:

“13.4.9.газар эзэмших, ашиглах эрхтэй хуулийн этгээд болон ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч хуулийн этгээдийн эцсийн эзэмшигчийн мэдээлэл.”

2/18 дугаар зүйлийн 18.1.15 дахь заалт:

“18.1.15.хуульд заасан бусад адилтгах үүрэг.”

3/71¹ дүгээр зүйлийн 71¹.10, 71¹.11 дэх хэсэг:

“71¹.10.Геологи, уул уурхайн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл олгосон, шилжүүлснийг бүртгэсэн талаарх мэдээллийг татварын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагад сар бүр хүргүүлнэ.

71¹.11.Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэл хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь хуулийн этгээдийн улсын бүртгэл, эцсийн эзэмшигчийн бүртгэлийн өөрчлөлтийн мэдээллийг татварын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагад сар бүр хүргүүлнэ.”

2 дугаар зүйл.Татварын ерөнхий хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1.14 дэх хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“18.1.14.газар эзэмших, ашиглах эрхтэй хуулийн этгээд болон ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч хуулийн этгээдийн эцсийн эзэмшигчийн талаарх мэдээлэл, түүний өөрчлөлтийн тухай мэдээллийг шийдвэр гарсан өдрөөс хойш 10 хоногийн дотор харьяа татварын албанд бүртгүүлэх.”

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2017 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ГАЗРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ
ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Газрын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/33 дугаар зүйлийн 33.5 дахь хэсэг:

“33.5.Энэ хуулийн 33.1.2-т заасны дагуу төсөл шалгаруулах хэлбэрээр газар эзэмших эрхийг зөвхөн улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар, эсхүл гадаад улс, олон улсын байгууллагын буцалтгүй тусламж, хөнгөлөлттэй зээлээр хэрэгжүүлэх төсөл хөтөлбөрт зориулж олгоно.”

2/38 дугаар зүйлийн 38.2.4 дэх заалт:

“38.2.4.татварын албанд татвар төлөгчөөр бүртгүүлсэн тухай цахим, эсхүл хэвлэмэл тодорхойлолт.”

3/38 дугаар зүйлийн 38.6 дахь хэсэг:

“38.6.Газар эзэмших эрхийн гэрчилгээг бусдад шилжүүлэхэд орлого олсон гэж үзэж, энэ орлогыг дуудлага худалдааны анхны үнээс багагүй байхаар тооцно.”

4/40 дүгээр зүйлийн 40.1.7 дахь заалт:

“40.1.7.газар эзэмших эрхтэй этгээд нь Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуулийн 16.13, Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуулийн 20.1.6, 22.1.5-д заасны дагуу холбогдох татварыг тодорхойлж тайлагнаагүй, үнэлгээ тооцоход шаардагдах мэдээллийг санаатайгаар нуун дарагдуулах, худал мэдүүлэн тайлагнасан.”

5/44 дүгээр зүйлийн 44.10 дахь хэсэг:

“44.10.газар ашиглах эрхтэй этгээд нь Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуулийн 16.13, Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуулийн 20.1.6, 22.1.5-д заасны дагуу холбогдох татварыг тодорхойлж тайлагнаагүй, үнэлгээ тооцоход шаардагдах мэдээллийг санаатайгаар нуун дарагдуулах, худал мэдүүлэн тайлагнасан бол газар ашиглах эрхийн гэрчилгээ болон газар ашиглах гэрээг цуцалж, ашиглалтын явцад учирсан хохирлыг нөхөн төлүүлнэ.”

2 дугаар зүйл. Газрын тухай хуулийн 38 дугаар зүйлийн 38.2.3 дахь заалтын “хураамж” гэсний өмнө “албан татвар” гэж, 44 дүгээр зүйлийн 44.8 дахь хэсгийн “33.2” гэсний дараа, “33.5” гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2017 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**АЖ АХУЙН НЭГЖИЙН ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАРЫН ТУХАЙ
ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/4 дүгээр зүйлийн 4.1.8 дахь заалт:

“4.1.8.“эцсийн эзэмшигч” гэж Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 3.1.11-т заасныг.”

2/16 дугаар зүйлийн 16.11, 16.12, 16.13, 16.14 дэх хэсэг:

“16.11.Энэ хуулийн 8.2-т заасан орлогыг тухайн эрх эзэмшигч, түүний эцсийн эзэмшигчийн шилжүүлсэн хувьцаа, хувь оролцооноос тухайн ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн хувьцаанд хамаарах хэмжээгээр тусгай зөвшөөрлийн үнэлгээнээс хувь тэнцүүлэн тооцож албан татвар ногдуулах орлогыг тодорхойлно.

16.12.Энэ хуулийн 8.2-т заасан орлогыг тухайн эрх эзэмшигч, түүний эцсийн эзэмшигчийн шилжүүлсэн хувьцаа, хувь оролцооноос тухайн газар эзэмших, ашиглах эрхтэй этгээдийн хувьцаанд хамаарах хэмжээгээр газрын эрхийн үнэлгээнээс хувь тэнцүүлэн тооцож албан татвар ногдуулах орлогыг тодорхойлно.

16.13.Энэ хуулийн 16.12-т заасан орлогыг Газрын тухай хуулийн 38.6-д заасан үнийн шаардлагыг үндэслэн тодорхойлох ба татварын ногдлыг тодорхойлох аргачлалыг санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

16.14.Энэ хуулийн 16.11-т заасан орлогод албан татвар ногдуулах аргачлал, ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийн үнэлгээ тооцох аргачлалыг тус тус санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.”

3/21 дүгээр зүйлийн 21.7 дахь хэсэг:

“21.7.Энэ хуулийн 16.11, 16.12, 16.13, 16.14-т заасны дагуу тодорхойлсон орлогод ногдуулах албан татварыг тухайн ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч, эсхүл газар эзэмших, ашиглах эрхтэй этгээд хэлцэл хийгдсэнээс хойш ажлын 7 хоногийн дотор ногдуулан суутган авч, төсөвт шилжүүлнэ.”

2 дугаар зүйл.Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.2 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“8.2.Эрх борлуулсны орлогод дараах орлогыг хамааруулна:

8.2.1.эрх бүхий байгууллагаас олгосон тодорхой төрлийн үйл ажиллагаа эрхлэх эрх, эсхүл эд хөрөнгө эзэмших, ашиглах эрхийг хуульд заасан хэлбэрээр бусдад шилжүүлснээс олсон орлого;

8.2.2.хуулийн этгээд, түүний эцсийн эзэмшигч хувьцаа, хувь оролцоогоо бусдад шилжүүлэх замаар газар эзэмших, ашиглах эрх, ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрлийн эцсийн эзэмшигчийг өөрчлөх замаар олсон орлого.”

3 дугаар зүйл.Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.7 дахь хэсгийн дугаарыг “21.8” гэж, 21.8 дахь хэсгийн дугаарыг “21.9” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

4 дүгээр зүйл.Энэ хуулийг 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2017 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ХУВЬ ХҮНИЙ ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАРЫН ТУХАЙ
ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах заалт нэмсүгэй:

1/8 дугаар зүйлийн 8.1.10 дахь заалт:

“8.1.10.бусдаас үнэ төлбөргүй авсан эрхийн орлого.”

2/14 дүгээр зүйлийн 14.1.4 дэх заалт:

“14.1.4.газар эзэмших, ашиглах эрх борлуулсны орлого. Борлуулалт гэдэгт тухайн газар эзэмших, ашиглах эрхийг өөр төрлийн хөрөнгө, үйл ажиллагаагаар харилцан солилцохыг мөн ойлгоно.”

3/16 дугаар зүйлийн 16.1.19 дэх заалт:

“16.1.19.Гэр бүлийн тухай хуулийн 3.1.4-т заасан этгээдүүд хоорондоо газар ашиглах, эзэмших эрхийн гэрчилгээгээ үнэ төлбөргүйгээр шилжүүлэх замаар олсон энэ хуулийн 8.1.10-т заасан орлого.”

4/20 дугаар зүйлийн 20.1.6 дахь заалт:

“20.1.6.газар эзэмших, ашиглах эрх борлуулсны орлогыг Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуулийн 16.13-т заасан аргачлалаар тогтоосон дүнгээр;”

5/22 дугаар зүйлийн 22.1.5 дахь заалт:

“22.1.5.бусдаас үнэ төлбөргүй авсан эрхийн орлогыг Татварын ерөнхий хуулийн 48 дугаар зүйлд заасны дагуу шууд бус аргаар тодорхойлсон дүнгээр.”

6/23 дугаар зүйлийн 23.2.6 дахь заалт:

“23.2.6.энэ хуулийн 20.1.6, 22.1.5-д заасан орлогын дүнд 30 хувиар.”

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2017 оны .. дугаар
сарын...-ны өдөр

Дугаар ...

Улаанбаатар
хот

**МОНГОЛ УЛСЫН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬ БАТЛАГДСАНТАЙ
ХОЛБОГДУУЛАН АВАХ ЗАРИМ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТУХАЙ**

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.17 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1.Монгол Улсын 2018 оны төсвийн тухай хуульд бүх шатны төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын багцад “сахилга, хариуцлага, ажлын үр дүнг урамшуулах” зориулалтаар батлагдсан хөрөнгийг зарцуулахтай холбогдуулан төрийн албан хаагчийн сахилга, хариуцлага, үйл ажиллагааны үр дүн болон хөдөлмөрийн гэрээг хагас, бүтэн жилээр үнэлж, дүгнэх, ажлын бүтээмж, гүйцэтгэлийн үр дүнд үндэслэн урамшуулах тогтолцоог бий болгох, энэ талаар холбогдох журам баталж мөрдүүлэхийг Монгол Улсын Засгийн газар /У.Хүрэлсүх/- т даалгасугай.

2.Орон нутгийн 2018 оны төсвийн суурь зарлагад багтсан хөрөнгийн зардлын хэмжээг нэмэгдүүлсэнтэй холбогдуулан дараахь арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэхийг аймгийн Засаг дарга нарт даалгаж, аймаг, сум, дүүргийн Иргэдийн төлөөлөгчдийн Хурлын дарга нарт зөвлөсүгэй:

1/ аймаг тус бүрт хуваарилсан хөрөнгийн суурь зардлын 30-аас доошгүй хувийг сумын төсөвт тусгаж, тухайн шатны Иргэдийн төлөөлөгчдийн Хуралд хэлэлцүүлэн батлуулах;

2/ хуульд заасан чиг үүргийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой орон нутагт үүссэн тулгамдсан асуудал, зайлшгүй шаардлагатай хөрөнгө оруулалтын төсөл арга хэмжээнд зориулалтын дагуу үр ашигтай зарцуулах.

3.Энэ тогтоолын хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Монгол Улсын Их Хурлын Төсвийн байнгын хороонд үүрэг болгосугай.

4.Энэ тогтоолыг 2018 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

ГАРЫН ҮСЭГ

**3. НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН
ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛ, ТАНИЛЦУУЛГА**

БАТЛАВ
ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН
САЙД

Ц.НЯМДОРЖ

НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

Нэг.Хуулийн төслийг боловсруулах үндэслэл, шаардлага

1.1.Хууль зүйн үндэслэл

Төсвийн тухай 8 дугаар зүйлийн 8.4.4-т санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага энэ хуулийн 8.4.3-т заасан жилийн төсвийн саналыг нэгтгэн боловсруулж, жил бүрийн 9 дүгээр сарын 15-ны дотор Засгийн газарт өргөн мэдүүлэх” гэж, мөн зүйлийн 8.4.5-д “Засгийн газар жилийн төсвийн төслийг жил бүрийн 10 дугаар сарын 1-ний дотор Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх” гэж, мөн зүйлийн 8.4.8-д “Улсын Их Хурал жилийн төсвийн төслийг хэлэлцэн жил бүрийн 11 дүгээр сарын 15-ны дотор батлах” гэж тус тус заасан нь Нийгмийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай хуулийн төслийг боловсруулах эрх зүйн үндэслэл болж байна.

1.2.Практик шаардлага

Эдийн засгийн өсөлт 2017 он гарсаар эрчимжиж, эхний хагас жилийн байдлаар 5.3 хувьд хүрээд байна. Олон улсын валютын сангийн Өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөрийн хүрээнд нийгмийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн орлогыг тодотгох шаардлага үүсч байна. Тухайлбал 2018 онд тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг 1.0 пунктээр нэмэгдүүлж байгаагаас шалтгаалж, нийгмийн даатгалын сангийн орлого 2017 оны хүлээгдэж байгаа гүйцэтгэлтэй харьцуулахад 20 орчим хувиар нэмэгдэхээр байна. Нийгмийн даатгалын сангийн зардлыг нэмэгдүүлэх дараах хүчин зүйлс бий байна:

1/ Хөдөлмөр, нийгмийн зөвшлийн 2017-2018 оны гурван талт Улсын хэлэлцээрийн нэмэлт хэлэлцээрийн хүрээнд нийгмийн даатгалын сангаас олгож буй бүх төрлийн тэтгэврийг 2018 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс нэмэгдүүлэхээр төлөвлөсөн;

2/ тэтгэврийн даатгалын сангаас 2018 онд 16.8 орчим мянган хүн шинээр тэтгэвэр тогтоолгож, 9.5 орчим мянган хүний тэтгэвэр зогсож, тэтгэвэр авагчдын цэвэр өсөлт 9.8 мянган хүн болохоор байна.

3/ Нийгмийн даатгалын бусад сангуудаас олгох дундаж тэтгэмжийн хэмжээ болон тэтгэмж авагчдын тоо өмнөх онтой харьцуулахад мөн нэмэгдэж байна.

Хоёр. Хуулийн төслийн ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төсөл 2 бүлэг, 6 зүйлтэй байх бөгөөд доор дурдсан агуулгатай байна.
Үүнд:

Нэгдүгээр бүлэгт: Хуулийн нийтлэг үндэслэл, зорилт, Нийгмийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай хууль тогтоомжийн тухай;

Хоёрдугаар бүлэгт: Нийгмийн даатгалын санд 2018 оны төсвийн жилд Төсвийн ерөнхийлөн захирагчдын төвлөрүүлэх орлогын хэмжээ, Нийгмийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагчид зарцуулах төсвийн эрх, хэмжээг, Засгийн газрын урт хугацаат бонд худалдан авах хөрөнгийн дээд хэмжээг тогтоох тухай болон хуулийг дагаж мөрдөх хугацааг тус тус тусгана.

Гурав. Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсэж болох нийгэм, эдийн засаг, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал

Хуулийн төсөл батлагдсанаар Нийгмийн даатгалын тухай, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай, Иргэний эрүүл мэндийн даатгалын тухай, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөрийн тухай, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох ажилгүйдлийн тэтгэмжийн тухай, Цэргийн албан хаагчийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуулийн дагуу 2018 оны төсвийн жилд нийгмийн даатгалын сангийн эх үүсвэр бий болгож хуримтлуулах, нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийг зарцуулах эрх зүйн орчин бүрдэнэ.

Дөрөв. Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, түүнийг хэрэгжүүлэх зорилгоор цаашид шинээр боловсруулах буюу нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болгох хуулийн талаарх санал

Хуулийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай, Төсвийн тухай хууль болон бусад хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулна.

Хуулийн төсөл боловсруулахтай холбогдуулан Малчин, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчийн тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг нөхөн төлүүлэх тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай болон Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийг боловсруулна.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2017 оны ... дугаар сарын ...ны өдөр

Улаанбаатар хот

НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ

НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь Нийгмийн даатгалын санд 2018 оны төсвийн жилд төвлөрүүлэх орлого, зарцуулах төсвийн хэмжээ, төсөв зарцуулах эрх олгохтой холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Нийгмийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай хууль тогтоомж

2.1.Нийгмийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай хууль тогтоомж нь Төсвийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Нийгмийн даатгалын тухай хууль, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ

НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ОРЛОГО, ЗАРЛАГА

3 дугаар зүйл.Нийгмийн даатгалын санд 2018 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагчдын төвлөрүүлэх орлогын хэмжээг доор дурдсанаар баталсугай:

Д/д	Орлогын төрөл	Дүн /сая төгрөгөөр/
1	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд	1,301,409.7
	1.1 Аж ахуйн нэгж, байгууллагаас төлөх шимтгэл	527,619.3
	1.2 Ажиллагчдаас төлөх шимтгэл	499,862.9
	1.3 Төсөвт байгууллагаас төлөх шимтгэл	142,399.1
	1.4 Цаатан иргэдийн нийгмийн даатгалын шимтгэл	54.1
	1.5 Сайн дурын даатгуулагчаас төлөх шимтгэл	66,870.7
	1.6 Гадаадад хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллаж байгаа иргэдийн төлөх шимтгэл	3,109.0
	1.7 Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчний улмаас хөгжлийн бэрхшээлтэй болсон даатгуулагчийн төлөх шимтгэл	948.7
	1.8 Бусад орлого	60,545.8
2	Сангийн сайд	609,817.7
	2.1 Улсын төсвөөс олгох санхүүгийн дэмжлэг	609,817.7
Нийт орлого		1,911,227.4

4 дүгээр зүйл.Нийгмийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагчид доор дурдсан төсөв зарцуулах эрх олгосугай:

Д/д	Зарлагын төрөл	Дүн /сая төгрөгөөр/
1	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд	
	1.1 Тэтгэврийн даатгалын сан	1,619,589.1
	1.2 Тэтгэмжийн даатгалын сан	102,426.0
	1.3 Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчний даатгалын сан	31,697.9
	1.4 Ажилгүйдлийн даатгалын сан	35,433.0
	1.5 Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх албаны төлбөр	84.1
	1.6 Үйл ажиллагааны урсгал зардал	19,025.2
Нийт зарлага		1,808,255.2

5 дугаар зүйл.Нийгмийн даатгалын сангийн чөлөөт үлдэгдлээс Засгийн газрын урт хугацаат / нэг жил болон түүнээс дээш/ бонд худалдан авахад зарцуулах хөрөнгийн дээд хэмжээг 300,000.0 сая төгрөгөөр баталсугай.

6 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2018 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН ТӨСӨВ

Нийгмийн даатгалын сангийн 2018 оны орлогыг 1,301.4 тэрбум төгрөгөөр төлөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ-тэй харьцуулахад 189.9 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж байна. Тус сангаас 2018 онд тэтгэвэр, тэтгэмжийн зардалд нийт 1,808.2 тэрбум төгрөг зарцуулахаар төлөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ-ээс 218.0 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж байна. Нийгмийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн төсөлд дараах арга хэмжээг тусгалаа. Үүнд:

1. Эрүүл мэндийн салбарын нөөцийн хуваарилалт, худалдан авах үйл ажиллагааг сайжруулах үйл ажиллагааны хүрээнд УИХ-ын 2016 оны 45 дугаар тогтоолоор батлагдсан Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 3.3.21-д “Эрүүл мэндийн даатгалын бие даасан байгууллагыг бүрдүүлж, даатгуулагч төвтэй, орчин үеийн менежмент бүхий стратегийн идэвхтэй худалдан авагч болгон хөгжүүлнэ” гэсэн хэсгийг үндэслэн Эрүүл мэндийн даатгалын санг 2018 оны 1 сарын 1-ний өдрөөс эхлэн бие даан үйл ажиллагаагаа явуулахаар тооцож Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын багцаас Эрүүл мэндийн сайдын багцад холбогдох орон тоо, зардал, хөрөнгө болон орлого, эх үүсвэрийг шилжүүлэх зохицуулалт хийхээр төсвийн төсөлд тусгаж 338.2 тэрбум төгрөгийг шилжүүлсэн.

2. Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 3.3.15-д “Малчдын тэтгэврийн насыг 5 жилээр наашлуулна” гэж заасны дагуу Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай 2017 оны 02 дугаар сарын 02-ны өдрийн хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт нийт 20-иос доошгүй жил, үүнээс 15-аас доошгүй жил малчнаар ажиллаж тэтгэврийн даатгалын шимтгэл төлсөн эрэгтэй 55 нас хүрсэн, нийт 20-иос доошгүй жил, үүнээс 12 жил 6 сараас доошгүй жил малчнаар ажиллаж тэтгэврийн даатгалын шимтгэл төлсөн эмэгтэй 50 нас хүрсэн бол өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгоно гэж зээсэн. Уг хуулийн заалт 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ээс эхлэн хэрэгжих ба эрэгтэй 54-58, эмэгтэй 49-53 насны бүлгийн нийт 13.5 мянган иргэн тэтгэвэрт гарах нөхцөл бүрдэх бөгөөд сарын дундаж тэтгэврийг 262.1 мянган төгрөгөөр тооцож нийт 44.6 тэрбум төгрөгийн зардлыг нэмж тусгасан.

3. УИХ-аар батлагдсан Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр тэтгэмжийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хууль 2017 оны 04 дүгээр сарын 14-ний өдөр батлагдсан бөгөөд нийгмийн даатгалын тэтгэврийн даатгалын сангаас тэтгэвэрт гарах насыг жилд 6 сараар нэмэгдүүлэх шийдвэр гарсан. Энэхүү хуулийн дагуу 2018 оноос эхлэн эрэгтэйчүүд 60 нас 6 сараар эмэгтэйчүүд 55 нас 6 сартайдаа тэтгэвэрт гарах эрх үүсэх бөгөөд даатгуулагч өөрөө хүсвэл 60 настайдаа тэтгэвэрт гарах эрхтэй болж байна. Ингэснээр шинээр тэтгэвэр тогтоолгох иргэдийн тоо нийт 8,958 хүнээр багасаж, үүний үр дүнд тэтгэврийн даатгалын сангийн ачаалал 34.6 тэрбум төгрөгөөр буурч байна.

4. УИХ-аар батлагдсан Нийгмийн даатгалын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай 2017 оны 04 дүгээр сарын 14-ний өдрийн хуулиар ажил олгогч болон

даатгуулагчийн төлөх тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийн хувь хэмжээг аажмаар буюу 3 жилийн хугацаанд тус бүр 2.5 пунктээр, нийт 5.0 пунктээр нэмэгдүүлэхээр баталсан. Хууль хэрэгжиж эхлэх эхний жил буюу 2018 онд тэтгэврийн даатгалын шимтгэл ажил олгогч, даатгуулагч тус бүр 1 хувиар нэмэгдэж байгаа тул Нийгмийн даатгалын сангийн орлогыг 123.6 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэхээр тооцов.

5. Нийгмийн даатгалын санд улсын төсвөөс олгох татаасын хэмжээг 2017 оны ХБГ-ээс 39.6 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүлж нийт 609.8 тэрбум төгрөг байхаар тооцсон. Үүнээс төр хариуцах буюу 1995 оноос өмнө тэтгэвэр тогтоолгосон иргэдийн тэтгэвэрт 202.6 тэрбум төгрөг, цэргийн тэтгэвэрт 107.9 тэрбум төгрөг, тэтгэврийн даатгалын сангийн алдагдалд 299.3 тэрбум төгрөг улсын төсвөөс олгохоор тооцов.

6. Тэтгэврийн даатгалын сан алдагдалтай байгааг харгалзан нийгмийн даатгалын сангийн үйл ажиллагааны зардлыг ашигтай байгаа тэтгэмж, ҮОМШӨ, ажилгүйдлийн даатгалын сангаас санхүүжүүлэхээр тооцов.

Хүснэгт № 1. Нийгмийн даатгалын сангийн орлого, зарлага /тэрбум төгрөг/

Үзүүлэлт	2016 Гүйц	2017 Тод	2017 ХБГ	2018 Төсөл
САНГУУДЫН ОРЛОГО	1,315.0	1,412.6	1,467.8	1,301.4
1 Шимтгэлийн орлого	1,240.7	1,341.9	1,382.3	1,240.8
2 Бусад орлого	74.4	70.7	85.5	60.5
САНГУУДЫН ЗАРЛАГА	1,720.6	1,891.8	1,907.1	1,808.2
1. Тэтгэврийн даатгалын сан	1,305.3	1,404.4	1,404.4	1,619.6
2. Тэтгэмжийн даатгалын сан	92.4	109.2	102.0	102.4
3. ҮОМШӨ-ний даатгалын сан	29.4	31.5	31.5	31.7
4. Ажилгүйдлийн даатгалын сан	31.6	29.7	35.4	35.4
5. Эрүүл мэндийн даатгалын сан	238.9	297.4	312.8	0.0 ¹
6. Бусад зарлага	3.2	0.2	0.2	0.2
7. Ажиллагааны зардал	19.8	19.4	20.9	19.0
Улсын төсвөөс олгох татаас	494.9	587.3	570.2	609.8

Ирэх онд Тэтгэврийн даатгалын сан 609.7 тэрбум төгрөгийн алдагдалтай, харин Тэтгэмжийн даатгалын сан, ҮОМШӨ-ний даатгалын сан, Ажилгүйдлийн даатгалын сан нийлээд 103.0 тэрбум төгрөгийн ашигтай ажиллаж, нийт тэнцэл 506.7 тэрбум төгрөгийн алдагдалтай гарахаар байна.

1. Нийгмийн даатгалын сангийн орлого

Ирэх 2018 онд 48.9 мянган аж ахуйн нэгж байгууллагын 820.8 мянга гаруй ажиллагч албан журмын даатгалд хамрагдахаар байгаа нь 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээс 10.7 мянгаар нэмэгдэхээр байна. Харин сайн дурын даатгалд даатгуулж албан бус секторт хөдөлмөр эрхэлж байгаа 320.0 гаруй мянган иргэдийн 74.3 хувь буюу 237.7 орчим мянган хүн хамрагдахаар тооцов. Мөн эдийн засаг идэвхжиж байгааг харгалзан 2.5 мянган аж ахуйн нэгж шинээр нийгмийн даатгалд хамрагдахаар тооцсон нь 2017 оноос 5.4 хувиар нэмэгдэж байна.

¹ Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай хуульд туссан.

Байршуулах хөрөнгө	140	470	57	510	57	740	25.8	465
Хүүгийн орлого	10.8	51.8	4.4	55.5	6.8	78.7	3.1	57.4

Хадгаламж, бондын хүүгийн орлогыг 2018 онд 60.5 тэрбум төгрөгөөр тооцсон нь 2017 оны ХБГ-ээс 25 тэрбум төгрөгөөр буурч байна. Хүүгийн орлого буурсан шалтгаан нь Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн хуримтлалаас арилжааны банканд хадгаламж хэлбэрээр байршуулах мөнгөн хөрөнгийн хадгаламжийн хүүгийн орлогыг 2018 оноос Эрүүл мэндийн даатгалын сан бие даах болсонтой холбоотойгоор Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн төсвийн тухай хуулиар батална.

2. Нийгмийн даатгалын сангийн зарлага

Хүснэгт №4 . Нийгмийн даатгалын сангийн зардал /тэрбум төгрөг/

Зориулалт арга хэмжээгээр	2016 гүйц	2017 год	2017 ХБГ	2018 төсөл
НИЙТ ДҮН	1,720.30	1,891.80	1,907.08	1,808.20
Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	18.2	18.2	18.0	16.8
Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	0	0	0	0
Өмгөөлөл, хуулийн зөвлөхийн үйлчилгээний хөлс	0	0	0	0
Зөвлөл, хороо, комиссын гишүүдийн ажлын хөлс	0.7	0.7	0.7	0.7
Шийдвэр гүйцэтгэлийн үйлчилгээ	0.1	0.1	0.1	0.1
Сургалт семинар	0	0.1	0.1	0.1
ЭМД-ын сангаас санхүүжих эмийн үнийн хөнгөлөлт	27.3	41.4	42.8	0
ЭМД-ын сангаас улсын эмнэлгүүдэд өгөх шилжүүлэг	170.9	186.3	197.9	0
ЭМД-ын хувийн эмнэлгүүдэд өгөх шилжүүлэг	40.3	68	71.8	0
Өндөр насны тэтгэвэр	973.7	1,055.90	1,055.90	1,227.0
Тахир дутуугийн тэтгэвэр	174.8	185.6	185.6	211.8
Тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр	57.5	58	58	63.3
Цэргийн тэтгэвэр	97.8	103.8	103.8	116.5
Хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны тэтгэмж	12.8	16.7	16.7	17.2
Оршуулгын тэтгэмж	11.1	13.4	13.4	13.4
Жирэмсэн, амаржсан эхийн тэтгэмж	68.4	79	71.8	71.7
ҮО мэргэжлээс шалтгаалах өвчний тэтгэвэр, тэтгэмж	27.8	28.3	28.3	28.5
Ажилгүйдлийн тэтгэмж	31.6	29.6	35.3	35.3
НДШ-ийн илүү төлөлтийн буцаан олголт	1.2	1.2	1.2	0.9
ҮОМШӨ-ний эмчилгээ сувилгаа	1.1	2.1	2.1	2.1
ҮОМШӨ-өөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ	0.4	1.1	1.1	1.1
Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, дэмжлэг	0.4	0.6	0.6	0.4
Урьд оны өр	0	0	1.5	0
Бусад тусламж, дэмжлэг	0.1	0.1	0.1	0.1
Төрийн албан хаагчдад олгох мөнгөн тусламж	0	0	0	0.4
Санхүүжүүлэх эх үүсвэрээр	1,720.30	1,891.80	1,907.08	1,808.20
31 Улсын төсвөөс санхүүжих	494.9	587.3	570.2	609.80
33 Нийгмийн даатгалын сангийн төсвөөс санхүүжих	1,225.30	1,304.40	1,336.90	1,198.40
35 Төсөвт байгууллагын үйл ажиллагаанаас	0.1	0.1	0.1	0.1
Орон тоо	1526	1526	1526	1436
Хөтөлбөрт хамаарах төсвийн захирагчид	1,720.30	1,891.80	1,907.08	1,808.20

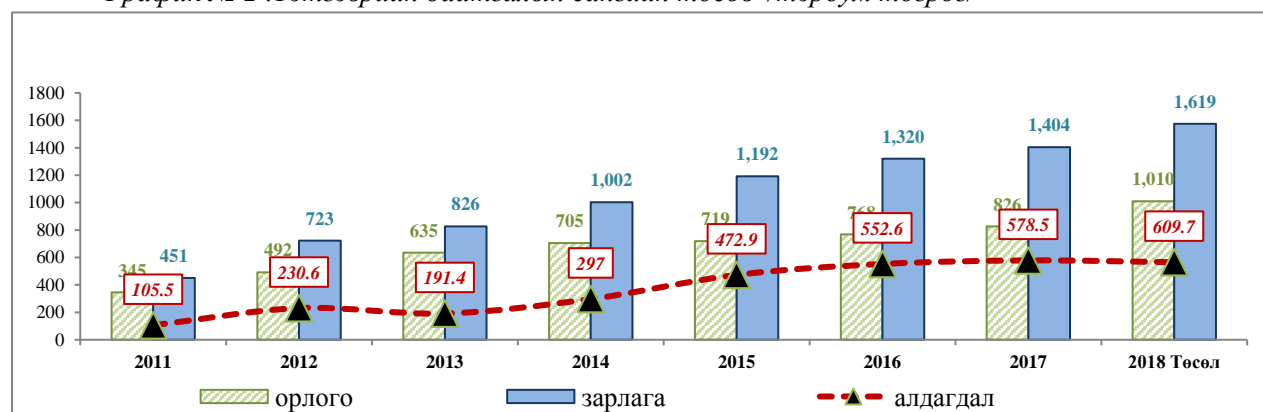
Нийгмийн даатгалын сан	1,462.20	1,574.90	1,573.40	1,789.20
ЭМНДЕГ-Эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын ерөнхий газар	13.6	13.6	15.1	13.20
Эмийн сан, хувийн эмнэлгүүд	67.6	109.6	114.9	0
Эрүүл мэндийн даатгалын сан	170.9	184	197.9	0
ЭМНДЕГ-Мэдээлэл тооцоолол сургалтын төв	0.7	0.7	0.6	0.6
ЭМНДЕГ-Нийгмийн даатгалын үндэсний зөвлөл	0.2	0.2	0.2	0.2
ЭМНДХэлтсүүд	5.1	5.1	5.0	5.0

i. Тэтгэврийн даатгалын сан

Тэтгэврийн даатгалын сангийн зардлын 75.1 хувийг өндөр насны тэтгэвэр, 13.4 хувийг тахир дутуугийн тэтгэвэр, 4 хувийг тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр, 7.4 хувийг цэргийн тэтгэвэр тус тус эзэлж байна.

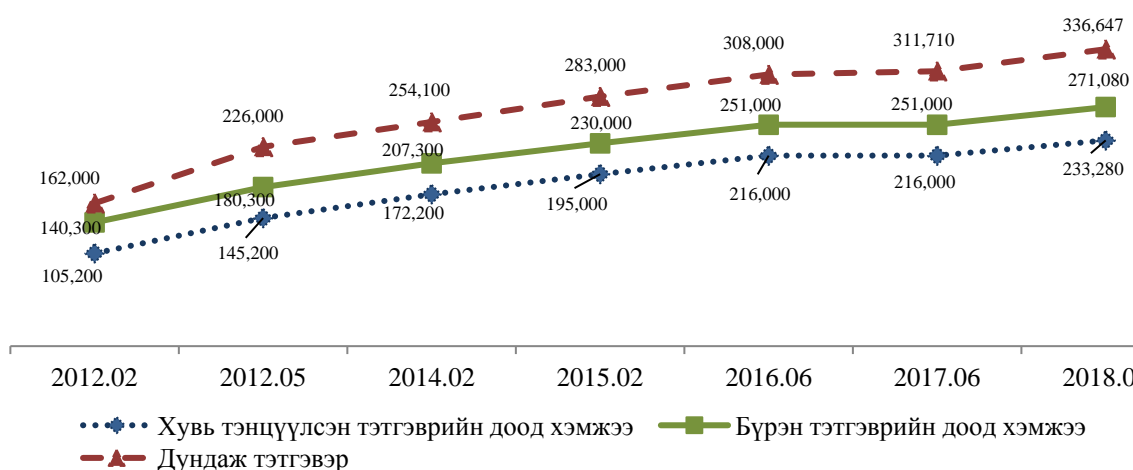
Тэтгэврийн даатгалын сангаас 2018 онд өндөр насны, тахир дутуугийн, тэжээгчээ алдсаны болон цэргийн тэтгэвэр авагч нийт 411.7 мянган хүний тэтгэвэрт 1,618.5 тэрбум төгрөг зарцуулахаар төлөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ-ээс 215.2 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж байна. Тэтгэврийн даатгалын сангийн нийт зардлыг 1,619.6 тэрбум төгрөгөөр, орлогыг 1,009.8 тэрбум төгрөгөөр тооцов.

График № 2. Тэтгэврийн даатгалын сангийн төсөв /тэрбум төгрөг/

Монгол Улсын Засгийн газрын 2016 оны 292 дугаар тогтоолоор тэтгэвэр бодох цалингийн илтгэлцүүрийг шинэчлэн баталсан бөгөөд бүрэн тэтгэврийн доод хэмжээ 230.0 мянган төгрөгөөс 251.0 мянган төгрөгт хүрч 109.1 хувиар, хувь тэнцүүлсэн тэтгэврийн доод хэмжээ 195.0 мянган төгрөгөөс 216.0 мянган төгрөгт хүрч 110.8 хувиар тус тус нэмэгдсэн байна.

График № 3. Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн доод хэмжээ, төгрөг

Ирэх онд эрэгтэй болон эмэгтэй даатгуулагчийн өндөр насны тэтгэвэрт гарах насыг тус тус жилд 6 сараар нэмэгдүүлснээр 8,958 хүний тэтгэвэрт гарах нас хойшлох бөгөөд тэтгэврийн сангийн зардлын ачаалал 34.7 тэрбум төгрөгөөр буурч байна. Түүнчлэн хуульд орсон өөрчлөлтийн дагуу даатгуулагч өөрөө хүсвэл 60 настайдаа тэтгэвэрт гарах боломжтой болсон бөгөөд харин шимтгэл төлсөн байвал зохих доод хугацаа 20 жил дээр жил бүр 3 сар нэмж байхаар заасан. Одоогоор шимтгэл төлсөн дундаж хугацаа 30 жил байгаа нь нас нэмэгдүүлсэн арга хэмжээ эрэгтэйчүүдэд бага нөлөөлөхөөр байна. Тухайлбал тэтгэвэрт гарах нас нь хойшилсон 8.958 хүний 600 гаруй нь эрэгтэйчүүд байна.

Хүснэгт №5. Тэтгэврийн нас нэмэгдсэнээр өөрчлөгдөх тэтгэвэр авагчдын тоо

Үзүүлэлт	2018 он			
	Хүн амын тоо /хэтийн тооцоогоор/	Шинээр тэтгэвэр тогтоолгох /хуучин хуулиар эр 60, эм 55 нас/	Тэтгэврийн насыг нэмэгдүүлснээр хойшлох иргэдийн тоо	Тэтгэврийн насыг нэмэгдүүлснээр шинээр тэтгэвэр тогтоолгох иргэдийн тоо
Эрэгтэй /60 нас/	10,158	8,954	620	8,334
Эмэгтэй /55 нас/	16,176	9,071	4,536	4,536
Эмэгтэй /50 нас, 4 дээш хүүхэдтэй/	18,520	4,319	2,160	2,160
Нөхцлөөр		3,285	1,643	1,643
Нийт өндөр насны	44,854	25,629	8,958	16,672

Малчдын тэтгэврийн насыг 5 насаар наашлуулах хуулийн заалтыг хэрэгжүүлнэ:

Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал, төрөөс тэтгэврийн шинэчлэлийн талаар баримтлах бодлого, Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2020 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэлд нийгмийн даатгалын тогтолцооны шинэчлэлийг хэрэгжүүлж, сангуудын бие даасан байдал, удирдлага, засаглалыг сайжруулж, сангийн зарцуулалт, санхүүгийн менежментийг ил тод болгох, тэтгэврийн даатгалын тогтолцоог шинэчилж, олон давхаргат тэтгэврийн тогтолцоог бүрдүүлэх, нийгмийн даатгалын хамрах хүрээг өргөтгөж малчдыг нийгмийн даатгалд заавал хамруулах тогтолцоонд шилжүүлэх, түүнчлэн нийгмийн даатгалын багц хуулийг шинэчлэх зорилтуудыг дэвшүүлээд байна.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 3.3.15-д “Малчдын тэтгэврийн насыг 5 жилээр наашлуулна” гэж заасны дагуу Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай 2017 оны 02 дугаар сарын 02-ны өдрийн хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт нийт 20-иос доошгүй жил, үүнээс 15-аас доошгүй жил малчнаар ажиллаж тэтгэврийн даатгалын шимтгэл төлсөн эрэгтэй 55 нас хүрсэн, нийт 20-иос доошгүй жил, үүнээс 12 жил 6 сараас доошгүй жил малчнаар ажиллаж тэтгэврийн даатгалын шимтгэл төлсөн эмэгтэй 50 нас хүрсэн бол өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгоно гэж зээсэн. Уг хуулийн заалт 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ээс эхлэн хэрэгжих ба эрэгтэй 54-58, эмэгтэй 49-53 насны бүлгийн нийт 13.5 мянган иргэн тэтгэвэрт гарах нөхцөл бүрдэх бөгөөд сарын дундаж тэтгэврийг 262.1 мянган төгрөгөөр тооцож нийт 44.6 тэрбум төгрөгийн зардлыг нэмж тусгасан.

Хүснэгт №6. Малчдын тэтгэврийн насыг 5 жилээр наашлуулах хуулийн тооцоо

Нас	Хамрагдах хүний тоо	Тэтгэвэр авах хүний тоо			Тэтгэвэрт зарцуулах хөрөнгө /сая ₮/		
		Хувь тэнцүүлсэн	Бүрэн тэтгэвэр	Нийт	Хувь тэнцүүлсэн	Бүрэн тэтгэвэр	Нийт
		14.5	85.5	100	243.7	280.4	
50	1,197	174	1,023	1,197	507.6	3,443.6	3.9
51	1,401	203	1,198	1,401	594.1	4,030.5	4.6
52	1,597	232	1,365	1,597	677.1	4,593.6	5.3
53	1,779	258	1,521	1,779	754.4	5,118.0	5.9
54	1,941	281	1,660	1,941	823.1	5,584.1	6.4
55	931	135	796	931	394.9	2,679.1	3.1
56	1,043	151	892	1,043	442.3	3,000.7	3.4
57	1,136	165	971	1,136	481.8	3,268.8	3.7
58	1,214	176	1,038	1,214	514.6	3,491.4	4.0
59	1,260	183	1,077	1,260	534.1	3,623.6	4.2
	13,498	1,957	11,541	13,498	5,723.8	38,833.5	44.6

Үндэсний статистикийн хорооноос гаргасан “Монгол Улсын хүн амын 2010-2040 оны хэтийн тооцоо” судалгаагаар 2018 онд өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгох насанд хүрч байгаа эрэгтэй (60 нас) 10.2 мянга, эмэгтэй (55 нас) 16.2 мянган хүн байна. Тэтгэврийн даатгалын сангаас 2018 онд тэтгэвэрт гарах насыг нэмэгдүүлснээр 16.5 орчим мянган хүн шинээр тэтгэвэр тогтоолгож, 9.5 орчим мянган хүний тэтгэвэр зогсоогдон өндөр насны, тахир дутуугийн, тэжээгчээ алдсаны, цэргийн тэтгэвэр авагчдын нийт цэвэр өсөлт 9.8 мянган хүн болохоор байна.

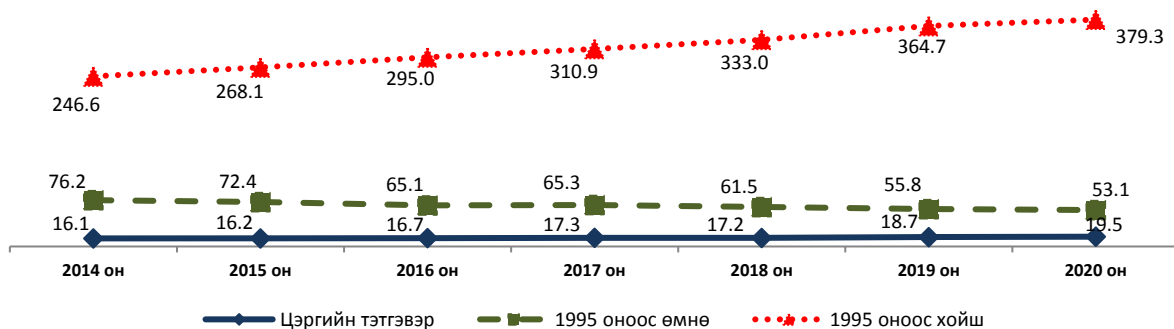
Засгийн газрын хуралдааны тэмдэглэл, Хөдөлмөр, нийгмийн зөвшлийн гурван талт 2017 оны 6 дугаар сарын 12-ны өдрийн Улсын хэлэлцээр (2017-2018 он)-ийн хүрээнд хийж байгаа нэмэлт хэлэлцээрээр Нийгмийн даатгалын сангаас олгож буй бүх төрлийн тэтгэврийг 2018 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс инфляцын түвшинтэй уялдуулан нэмэгдүүлэхэд 119.5 тэрбум төгрөг улсын төсвөөс нэмж шаардагдана.

Хүснэгт №7. Тэтгэвэр нэмэгдүүлэх арга хэмжээний тооцоолол

Тэтгэврийн төрөл	Хамрагдах хүн /мян. хүн/	Дундаж тэтгэвэр /мян.төг/		Нэмж шаардагдах /тэрбум төг/
		2017 онд	2018 онд	

НИЙТ	402.8	818.1	883.5	119.5
1 Нийгмийн даатгалын тэтгэвэр	385.6	295.1	318.7	111.0
1.1 -Өндөр насны тэтгэвэр	290.7	314.0	339.1	88.6
1.2 -Тахир дутуугийн тэтгэвэр	74.3	233.0	251.6	17.5
1.3 -Тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр	20.6	243.0	262.4	4.9
2 Цэргийн алба хаасны тэтгэвэр	17.2	523.0	564.8	8.5

График №5. Тэтгэвэр авагчдын тоо

Цэргийн албан хаагчийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуулийн дагуу цэргийн албан хаагчийн тэтгэврийн зардлыг улсын төсвөөс санхүүжүүлдэг бөгөөд 2018 онд нийт 17.2 мянган иргэд цэргийн тэтгэвэр авахаар тооцсон нь өмнөх оноос 257 иргэнээр нэмэгдэхээр байна. Түүнчлэн, 1995 оноос өмнө тэтгэвэр тогтоолгосон иргэдийн тэтгэврийн зардлыг төрөөс хариуцдаг бөгөөд 2018 онд нийт тэтгэвэр авагчдын 15.1 орчим хувь нь буюу 61.5 мянган иргэд байгаа ба эдгээр иргэдийн тоо жилд дунджаар 3.2 мянган хүнээр буурч байна.

Ирэх 2018 онд тэтгэврийн даатгалын санд улсын төсвөөс олгох татаасны хэмжээг 609.8 тэрбум төгрөгөөр, үүнээс цэргийн болон 1995 оноос өмнө тэтгэвэрт гарсан иргэдийн тэтгэвэрт 310.5 тэрбум төгрөг, тэтгэвэр нэмэгдүүлэх арга хэмжээний эх үүсвэр 117.5 тэрбум төгрөг, улсын төсвөөс нийгмийн даатгалын сангийн алдагдалд өгөх татаасны хэмжээг 181.8 тэрбум төгрөг байхаар тус тус тооцов.

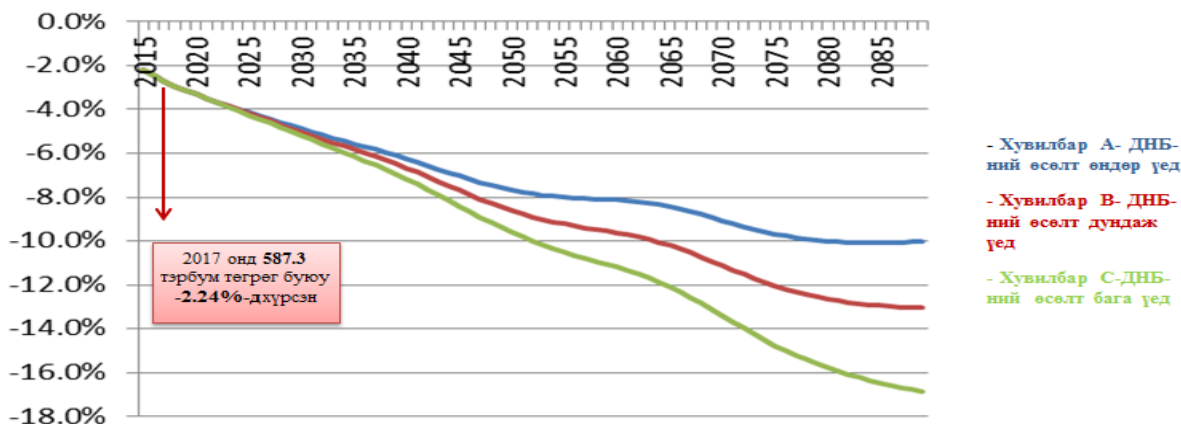
Хүснэгт №8. Улсын төсөв, НДС-ийн өглөг, авлагын талаар /тэрбум төгрөг/

Арга хэмжээ	2006-2013	2014	2015	2016	2017	2018
1. Оны эхний өглөг, авлага С1	-262.0	-82.1	-111.7	-128.3	34.9	291.3
2. Улсын төсвийн татаас	-	253.3	292.6	494.9	587.3	609.8
Үүнээс:	-	-	-	-	-	-
2.1. Цэргийн тэтгэвэр	-	80.3	91.2	100.0	103.8	107.9
2.2. 1995 оноос өмнөх	-	202.6	218.0	231.8	227.0	202.6
2.3. НДС-н алдагдалд	-	-29.6	-16.6	163.1	256.5	299.3
3. Улсын төсвийн өглөг, авлага С2	-82.09	-111.7	-128.3	34.9	291.3	590.6

Тэтгэврийн даатгалын сангийн цаашидын чиг хандлага: Хэдийгээр нийгмийн даатгалын хамралт жил тутам өсөж, 2016 оны эцсийн байдлаар 1.0 сая орчим даатгуулагч нийгмийн даатгалд хамрагдаж, тэтгэврийн даатгалын сангийн орлого жил бүр нэмэгдэж

байгаа боловч хүн амын насжилт, нийт хүн амд ахмад настны эзлэх хувийн жингийн өсөлттэй холбоотойгоор нийгмийн даатгалын сангийн зардал хурдацтайгаар нэмэгдэж байна.

Тэтгэврийн тогтолцоо хэвээр байсан бол алдагдал ДНБ-ны 10-16 хувьд хүрэх байсан.

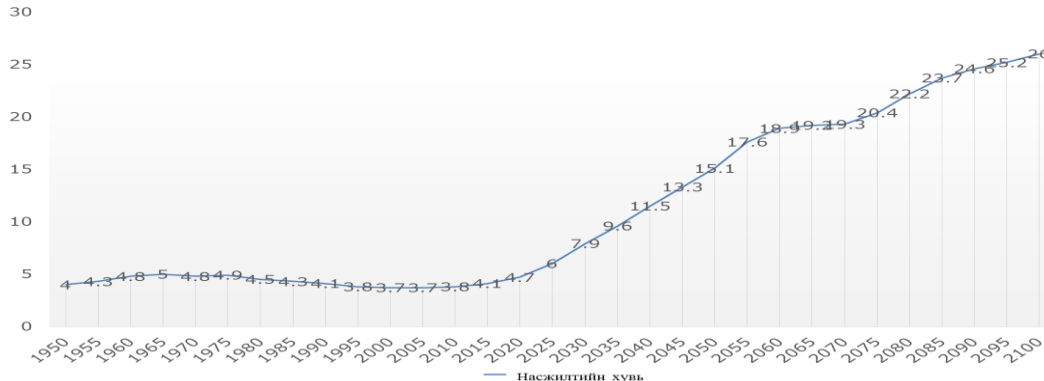

Эх сурвалж: Дэлхийн банкны PROST загвараар хийсэн тооцоолол

Дэлхийн хүн амын дундаж наслалт 1950 оноос хойш 1990-ээд оныг эс тооцвол арван жил тутамд 3-аас дээш жилээр нэмэгдэж байна. Манай орны хувьд 2016 оны байдлаар төрөлтөөс тооцсон дундаж наслалт эмэгтэйчүүд 75.1, эрэгтэйчүүдийнх 65.58 болсон байна. Монгол улсад эмэгтэйчүүдийн дундаж наслалт эрэгтэйчүүдийнхээс 9.52 жилээр илүү байна.²

Статистик судалгаанаас үзэхэд Монгол улсын хүн амын тоо сүүлийн 10 жилд 16.1 хувиар өссөн бол мөн хугацаанд ахмад настны тоо 21.9 хувиар буюу илүү хурдацтай өссөн байна. Нийт хүн амд ахмад настны эзлэх хувийн жин 8.6 байгаа бол 2040 онд энэ үзүүлэлт 20 орчим хувьд хүрэхээр байна. Түүнчлэн 10 даатгуулагчид ногдох тэтгэвэр авагчийн тооны харьцаа 2013 онд 4 хүн, 2020 он гэхэд 5 хүн, 2040 онд 8 хүн болох урьдчилсан тооцоололтой байна.

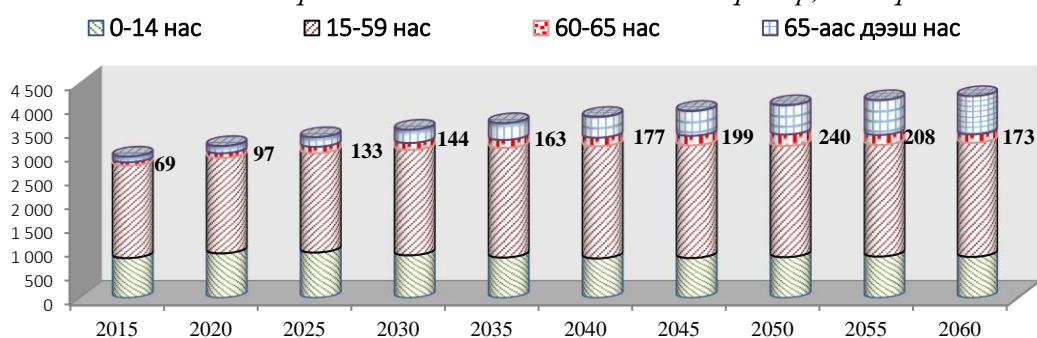
График №6. Монгол Улсын нийт хүн амд 65 ба түүнээс дээш настай иргэдийн эзлэх хувь, хэмжээ

² Эрүүл мэндийн үзүүлэлт 2016 /Эрүүл мэндийн хөгжлийн төв, ДЭМБ/

Дэлхийн банкны 2017 оны 9 дүгээр сарын 25-ны өдрийн “Төсвийн зарлагын дүн шинжилгээ” тайланд Монгол Улсын нийт хүн амд эзлэх ахмад настны тоо нэмэгдэхийн хэрээр тэтгэврийн даатгалын сангийн алдагдал жил бүр нэмэгдэж уг санд улсын төсвөөс олгох татаасны хэмжээ 2016 онд ДНБ-ний 2.0 хувь байсан бол 2030 онд ДНБ-ний 6.0 хувьд, 2050 онд 11.0 хувьд хүрэхээр байна. Энэ нь 2017 оны нэгдсэн төсвийн нийт орлогын талтай тэнцэх хэмжээтэй байна. Дээрх нөхцөл байдлын улмаас ОУВСангийн хөтөлбөрийн хүрээнд хийгдсэн өөрчлөлтийн дагуу тэтгэврийн даатгалын санд олгох татаасны хэмжээ 2030 онд ДНБ-ний 2.0 хувьд хүргэх зорилттой байна. Гэвч эдгээр өөрчлөлт нь сангийн урт хугацаанд тогтвортой байх байдлыг хангахад хангалтгүй тул цаашид параметрийн өөрчлөлтүүдийг нэмж хийх шаардлагатай байна.

График №7. Монгол Улсын хүн амын тооны төсөөлөл /насны бүлгээр, мян хүн/

Эх сурвалж: НҮБ-ийн Хүн амын сангийн тооцоолол-2016 он

ii. Тэтгэмжийн даатгалын сан

Тэтгэмжийн даатгалын санд 2018 онд 113.9 тэрбум төгрөгийн орлого бүрдүүлж, 104.1 тэрбум төгрөгийг хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны тэтгэмж, жирэмсэн, амаржсан эхийн болон оршуулгын тэтгэмжид зарцуулахаар байна.

Тэтгэмжийн даатгалын сангаас хөдөлмөрийн чадвараа түр алдсаны тэтгэмжийг шимтгэл төлсөн хугацаанаас нь хамааруулан хөдөлмөрийн хөлсний 50-75 хувиар олгодог бол жирэмсэн, амаржсан эхийн тэтгэмжийг 4 сарын хугацаагаар хөдөлмөрийн хөлсний 100 хувиар (сайн дурын даатгуулагчид 70 хувь) олгож байна. Нийгмийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн 2016 оны 16 дугаар тогтоолд нэг даатгуулагчид олгох оршуулгын тэтгэмжийг 1.0 сая төгрөгөөр тогтоосны дагуу олгож байна.

Хүснэгт №9. Тэтгэмжийн даатгалын сангийн зарлагын нөлөөлөл /мян хүн, тэрбум төгрөг/

Тэтгэмж	2017 оны ХБГ		2018 он төсөл		Өөрчлөлт	
	Хүний тоо	Дүн	Хүний тоо	Дүн	Хүний тоо	Дүн
1 Хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны тэтгэмж	116.1	16.7	117.2	17.2	1.2	0.5
2 Жирэмсний болон амаржсаны тэтгэмж	61.0	71.7	61.0	71.7	0.0	0.0
3 Оршуулгын тэтгэмж	13.4	13.4	13.4	13.4	0.0	0.0
Нийт дүн	190.5	101.9	191.7	102.4	1.2	0.5

Нийгмийн даатгалын сангийн урд жилүүдийн гүйцэтгэл, холбогдох мэдээлэлд үндэслэн хийсэн тооцоо, судалгаанаас үзэхэд тэтгэмжийн даатгалын сан 2015 онд 8.3 тэрбум, 2016 онд 7.2 тэрбум төгрөгийн алдагдалтай гарсан боловч 2017 онд тэтгэмжийн даатгалын шимтгэлийн хувь хэмжээг 0.2 пунктээр нэмэгдүүлснээр 2017 оны ХБГ 1.1 тэрбум төгрөгийн ашигтай ажиллаж сангийн үйл ажиллагаа тогтворжиж 2018 онд 9.9 тэрбум төгрөгийн ашигтай байх тооцоо гарч байна.

iii. Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчин (ҮОМШӨ)-ий даатгалын сан

ҮОМШӨ-ний даатгалын санд 2018 онд 140.3 тэрбум төгрөгийн шимтгэлийн орлого хуримтлуулж тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөр, сувиллын хувьсах зардал, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний зардал, ҮОМШӨ-ий улмаас тахир дутуу болсон иргэдийн шимтгэлийн зардалд 48.7 тэрбум төгрөг зарцуулахаар тооцов.

Тус сангаас тахир дутуу, тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр авах 4.8 мянган иргэнд 26.6 тэрбум төгрөг, тэтгэвэр авагчдын банкны үйлчилгээний хөлсөнд 6.0 сая төгрөг, хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны тэтгэмж, нөхөн сэргээхтэй холбогдсон төлбөр, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний улмаас тахир дутуу болсон даатгуулагчийг сувилах сувиллын газрын тусламж үйлчилгээний хувьсах зардалд 2.0 тэрбум төгрөг, үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний зардлыг 1.1 тэрбум төгрөгөөр тус тус зарцуулахаар тооцсон.

Үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн зардал тэтгэвэр авагчдын тоо буурснаас шалтгаалан өнгөрсөн оноос 839.1 сая төгрөгөөр буурч байна.

iv. Ажилгүйдлийн даатгалын сан

Ажилгүйдлийн даатгалын санд 2018 онд 37.4 тэрбум төгрөгийн шимтгэлийн орлого хуримтлуулж ажилгүйдлийн тэтгэмж болон мэргэжил олгох давтан сургалтын зардалд 35.8 тэрбум төгрөг зарцуулахаар төлөвлөсөн.

Уг сангаас 2018 онд ажилгүйдлийн тэтгэмж авах 25.1 мянган иргэнд 35.3 тэрбум төгрөг, мэргэжил олгох давтан сургалтын зардалд /Улсын хэмжээнд мэргэжил олгох сургалт, дамжаа явуулдаг аж ахуйн нэгж байгууллага, сургалтын төвүүдийн нэг хүний сургалтын төлбөрийг үндэслэсэн/ 96.0 сая төгрөг зарцуулахаар төлөвлөсөн. Эдийн засгийн хүндрэлтэй нөхцөл, байдалтай холбоотойгоор ажилгүйдлийн тэтгэмж авагчдын тоо 2015 онд 18.7 мянга байсан бол 2016 онд 23.2 мянгад хүрсэн, 2017 оны хүлээгдэж буй гүйцэтгэлээр 24.3 мянгад хүрэх төлөвтэй байна.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2017 оны ... дугаар
сарын...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**МАЛЧИН, ХУВИАРАА ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭГЧИЙН ТЭТГЭВРИЙН
ДААТГАЛЫН ШИМТГЭЛИЙГ НӨХӨН ТӨЛҮҮЛЭХ ТУХАЙ
ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Малчин, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчийн тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг нөхөн төлүүлэх тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1 дэх хэсгийн “2018 оны” гэснийг “2019 оны” гэж өөрчилсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг ... оны ... дугаар сарын ...-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2017 оны .. дугаар
сарын...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГААС ОЛГОХ ТЭТГЭВЭР, ТЭТГЭМЖИЙН
ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ
ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. 2017 оны 2 дугаар сарын 2-ны өдөр баталсан Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр тэтгэмжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“5 дугаар зүйл. Энэ хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг болон 2 дугаар зүйл, 3 дугаар зүйл, 4 дүгээр зүйлийг 2019 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс, 1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийг 2018 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн тус тус дагаж мөрдөнө.”

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг ... оны ... дугаар сарын ...-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

**4. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН 2018 ОНЫ
ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛ, ТАНИЛЦУУЛГА**

БАТЛАВ:
ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН
САЙД

Ц.НЯМДОРЖ

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах үндэслэл, шаардлага

1.1.Хууль зүйн үндэслэл

Төсвийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.51-д "Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн төсөв гэж Нийгмийн даатгалын тухай, Эрүүл мэндийн даатгалын хуулийн дагуу бүрдүүлж, Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн дагуу зарцуулах, тухайн жилд Улсын Их Хурлаас баталсан төсвийг, мөн хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.1.3-т "Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөр, дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэлд нийцсэн улсын эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэл, жилийн төсвийн төсөл, төсвийн тодотголын төслийг Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх" гэж, мөн хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.4.8-д "Улсын Их Хурал жилийн төсвийн төслийг хэлэлцэн жил бүрийн 11 дүгээр сарын 15-ны дотор батлах" гэж тус тус заасан нь хуулийн төслийг боловсруулах хууль зүйн үндэслэл болж байна.

1.2.Практик шаардлага

Эрүүл мэндийн даатгалын бие даасан байгууллага байгуулж, даатгуулагч төвтэй тогтолцоо бий болгох замаар даатгуулагчид чанартай, хүртээмжтэй тусламж үйлчилгээг хүргэх зорилт Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны мөрийн хөтөлбөрт тусгагдсан.

Энэхүү зорилтыг хэрэгжүүлэхийн тулд эрүүл мэндийн салбарт зориулсан нөөцийг хангалттай хэмжээнд нэмэгдүүлэх, хувь хүн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ авахад өөрөөсөө төлдөг шууд төлбөрийн хэмжээг багасгах, эрүүл мэндийн тусламж авахад саад болж байгаа санхүүгийн дарамтыг арилгах, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн зарцуулалтыг илүү үр ашигтай, тэгш болгох шаардлага бий болоод байгаа бөгөөд энэхүү шаардлагыг хангахад Эрүүл мэндийн даатгалын сан, түүний удирдлага зохион байгуулалтыг нийгмийн даатгалын тогтолцооноос салгаж үе шаттайгаар бэхжүүлэх явдал чухал ач холбогдолтой юм.

Түүнчлэн хүн амын өсөлтөөс үүдэлтэй эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний өргөжилт, эрэлт хэрэгцээ болон эмчилгээ үйлчилгээ, эмийн үнэ ханшийн өөрчлөлтөөс шалтгаалан эрүүл мэндийн даатгалын сангаас

санхүүжүүлэх төрийн болон төрийн бус өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагуудад олгох зардлын хэмжээг нэмэгдүүлэх шаардлага бий болоод байна

Хоёр. Хуулийн төслийн ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төсөл 2 бүлэг, 5 зүйлтэй байх бөгөөд доор дурдсан агуулгатай байна. Үүнд:

Нэгдүгээр бүлэгт: Хуулийн нийтлэг үндэслэл, зорилт, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай хууль тогтоомжийн тухай;

Хоёрдугаар бүлэгт: Эрүүл мэндийн даатгалын санд 2018 оны төсвийн жилд Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн төвлөрүүлэх орлогын хэмжээ, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн зарцуулах төсвийн эрхийн хэмжээ болон хуулийг дагаж мөрдөх хугацааг тус тус тусгана.

Гурав. Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсэж болох нийгэм, эдийн засаг, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал

Хуулийн төсөл батлагдсанаар Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн дагуу 2018 оны төсвийн жилд эрүүл мэндийн даатгалын сан бие даасан хэлбэрээр үйл ажиллагаагаа хэрэгжүүлж Засгийн газрын мөрийн хөтөлбөрт тусгагдсан зорилт биелж, эрүүл мэндийн даатгалын сангийн эх үүсвэрийг бүрдүүлж зарцуулах эрх зүйн орчин бүрдэнэ.

Дөрөв. Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, түүнийг хэрэгжүүлэх зорилгоор цаашид шинээр боловсруулах буюу нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болгох хуулийн талаарх санал

Хуулийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай, Төсвийн тухай хууль болон бусад хууль тогтоомжид нийцүүлэн боловсруулна. Хуулийн төсөл боловсруулахтай холбогдуулан Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүд болон “Төрийн захиргааны байгууллагын тогтолцоо, бүтцийн ерөнхий бүдүүвчийг шинэчлэн батлах тухай” Монгол Улсын Их Хурлын тогтоолын хавсралтад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай Монгол Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг тус тус боловсруулна.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2017 оны ... дугаар сарын ...ны өдөр

Улаанбаатар хот

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ

НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь Эрүүл мэндийн даатгалын санд 2018 оны төсвийн жилд төвлөрүүлэх орлого, зарцуулах төсвийн хэмжээ, төсөв зарцуулах эрх олгохтой холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл.Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай хууль тогтоомж

2.1.Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай хууль тогтоомж нь Төсвийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хууль, Нийгмийн даатгалын тухай хууль, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ОРЛОГО, ЗАРЛАГА

3 дугаар зүйл.Эрүүл мэндийн даатгалын санд 2018 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагчдын төвлөрүүлэх орлогын хэмжээг доор дурдсанаар баталсугай:

Д/д	Орлогын төрөл	Дүн /сая төгрөгөөр/
1	Эрүүл мэндийн сайд	
	1.1 Аж ахуйн нэгж, байгууллагаас төлөх шимтгэл	97,695.4
	1.2 Ажиллагчдаас төлөх шимтгэл	119,572.2
	1.3 Төсөвт байгууллагаас төлөх шимтгэл	36,192.0
	1.4 Төрөөс эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэлийг нь хариуцах иргэдийн эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэл	67,723.8
	1.5 Бусад даатгуулагчаас төлөх шимтгэл	15,501.2
	1.6 Бусад орлого	39,327.3
	Нийт орлого	376,011.9

4 дүгээр зүйл.Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн жилд төсвийн ерөнхийлөн захирагчид доор дурдсан төсөв зарцуулах эрх олгосугай:

Д/д	Зарлагын төрөл	Дүн /сая төгрөгөөр/
1	Эрүүл мэндийн сайд	
	1.1 Төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагуудад олгох	214,507.9
	1.2 Хувийн эмнэлэг, эмийн санд олгох	122,531.2
	1.3 Үйл ажиллагааны урсгал зардал	4,017.9
	1.4 Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх албаны төлбөр	33.6
	1.5 Бусад	240.0
	Нийт зарлага	341,330.5

5 дугаар зүйл.Энэ хуулийг 2018 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН ТӨСӨВ

Эрүүл мэндийн даатгалын сан нь Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн дагуу шимтгэлийн хөрөнгөөр тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх сонгон шалгаруулалтад тэнцсэн төр болон хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн байгууллагуудтай худалдан авах гэрээ байгуулж, тусламж, үйлчилгээ худалдан авах үйл ажиллагааг зохион байгуулдаг.

Эрүүл мэндийн салбарын нөөцийн хуваарилалт, худалдан авах үйл ажиллагааг сайжруулах үйл ажиллагааны хүрээнд УИХ-ын 2016 оны 45 дугаар тогтоолоор батлагдсан Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 3.3.21-д “Эрүүл мэндийн даатгалын бие даасан байгууллагыг бүрдүүлж, даатгуулагч төвтэй, орчин үеийн менежмент бүхий стратегийн идэвхтэй худалдан авагч болгон хөгжүүлнэ” гэсэн хэсгийг үндэслэн Эрүүл мэндийн даатгалын санг 2018 оны 1 сарын 1-ний өдрөөс эхлэн бие даан үйл ажиллагаагаа явуулахаар тооцож, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын багцаас Эрүүл мэндийн сайдын багцад холбогдох орон тоо, зардал, хөрөнгө болон орлого, эх үүсвэрийг шилжүүлэх зохицуулалт хийхээр төсвийн төсөлд тусгалаа. Ингэхдээ одоо нийгмийн даатгалын хэлтэст ажиллаж байгаа эрүүл мэндийн даатгалын ажилтнуудыг шилжүүлэх ба шинээр орон тоо нэмэгдэхгүй болно.

Хүснэгт №1. Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн төсөв /сая төгрөг/

д/д	Байгууллагын гэр	ХНХСайд	ЭМСайд	Шинээр нэмэгдэх зардал
1	ЭМДЕГ	-787.5	3,942.7	3,155.2
2	ЭМДҮЗ	-75.2	75.2	0.0
3	Нийт үйл ажиллагаа	-862.7	4,017.9	3,155.2
4	Орон тоо	-90	90	0.0
1	Эмийн сан, хувийн эмнэлэг	-122,771.2	122,771.2	0.0
2	ЭМДСан	-214,541.5	214,541.5	0.0
3	Бусад зардал	-337,312.6	337,312.6	0.0
НИЙТ ЗАРДАЛ		-338,175.3	341,330.5	3,155.2

Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн орлого:

Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн орлогыг 2018 онд 376.0 тэрбум төгрөгөөр төлөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ-тэй харьцуулахад 19.7 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж байна.

1. Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн чөлөөт үлдэгдлээс арилжааны банкнуудад байршуулсан хадгаламжийн хүүгийн орлогоос 39.3 тэрбум төгрөг төвлөрөхөөр тооцсон.

2. Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хууль, Нийгмийн даатгалын сангийн 2017 оны төсвийн тухай хууль, Хөдөлмөр, нийгмийн зөвшлийн гурван талт үндэсний хорооны 2016 оны 4 дүгээр сарын 20-ны өдрийн "Хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг шинэчлэн тогтоох

тухай" 04 дүгээр тогтоол /хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээ цагт 1428 төгрөг 60 мөнгө, буюу сард 240 000 төгрөг/-д нийцүүлэн Засгийн газрын 2016 оны "Эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэлийн 2017 оны хэмжээг тогтоох тухай" 197 дугаар тогтоолоор эрүүл мэндийн 2017 оны шимтгэлийн хэмжээг баталсан. Үүнд:

а. аж ахуйн нэгж, байгууллагын ажилтны сард төлөх эрүүл мэндийн даатгалын шимтгэлийн хэмжээг түүний сарын хөдөлмөрийн хөлс, түүнтэй адилтгах орлогын 4 хувь, үүнээс ажил олгогч 2 хувь, ажилтан 2 хувь байхаар;

б. их, дээд сургууль, коллеж, мэргэжлийн сургалт-үйлдвэрлэлийн төвийн суралцагч болон 0-18 насны хүүхдийн эрүүл мэндийн даатгалын сарын шимтгэлийн хэмжээг 2400 төгрөг буюу хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээний 1 хувь байхаар;

в. хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч иргэн, малчин, гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүн, тэтгэврээс өөр тогтмол мөнгөн орлогогүй иргэн, нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн-иргэн, хүүхдээ хоёр /ихэр бол гурав/ нас хүртэл нь өсгөн бойжуулж байгаа эх /эцэг/, хугацаат цэргийн жинхэнэ албан хаагч, ял эдэлж байгаа ялтан, ажил хөдөлмөр эрхлээгүй иргэний эрүүл мэндийн даатгалын сарын шимтгэлийн хэмжээг 4800 төгрөг (жилийн 57,600 төгрөг) буюу хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээний 2 хувь байхаар тус тус тусгасан байна. Эдгээрээс тэтгэврээс өөр тогтмол мөнгөн орлогогүй иргэн, нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн-иргэн, хугацаат цэргийн жинхэнэ албан хаагчийн шимтгэлийг төр хариуцан төлж байна

Дээр дурдсан 3 бүлгийн иргэдээс өөрсдөө шимтгэлээ хариуцан төлдөг малчин, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч иргэн болон ажил хөдөлмөр эрхлээгүй хүмүүсийн төлбөл зохих шимтгэлийн доод хэмжээг нэг пунктээр бууруулахаар тооцов. Ингэснээр эдгээр иргэд 2 дугаар бүлэгт шилжих ба тэдний жилд төлөх шимтгэлийн зардлын ачаалал 50 хувиар буурч эрүүл мэндийн даатгалд хамрагдах идэвх сайжрах юм. Шимтгэлийн хувь хэмжээнд өөрчлөлт оруулснаар уг орлогыг 15.5 тэрбум төгрөгөөр төсөвлөлөө.

3. Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2017 оны 01 сарын 27-ны өдрийн А/15 дугаар тушаалаар өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэгдсэн нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийн гишүүн иргэнийг тодорхойлох босго оноог 360.1783 оноогоор шинэчлэн тогтоосонтой холбоотойгоор 260.4 мянган хүний ЭМД-ын шимтгэлийг төрөөс нэмж хариуцахаар болсон нь ЭМД-ын сангийн орлогыг 9 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдүүлж нийт 67.7 тэрбум төгрөгөөр тусгалаа.

Хүснэгт №2. Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн орлого, зарлага /сая төгрөг/

АРГА ХЭМЖЭЭ	2017		2018	
	Тод 1	Тод 2	Төсөл	ЗӨРҮҮ
	.1.	.2.	.3.	.3-2.
V. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛ - А. ОРЛОГО	345,134.3	356,342.6	376,011.9	19,669.3
1. Ажил олгогч аж ахуй нэгжээс төлөх шимтгэл	83,024.9	86,295.1	97,695.4	11,400.3
2. Даатгуулагчаас төлөх шимтгэл	107,538.0	108,473.0	119,572.2	11,099.1
3. Төсөвт газраас төлөх шимтгэл	34,393.8	35,246.2	36,192.0	945.8
Төр даатгалыг нь хариуцах иргэдийн улсын төсвөөс				
4. төлөх шимтгэл	58,680.5	58,680.5	67,723.8	9,043.3
5. Бусад даатгуулагчаас төлөх	27,326.8	27,326.8	15,501.2	-11,825.6

6.	Бусад орлого	34,170.4	40,321.0	39,327.3	-993.7
	Б. ЗАРЛАГА	301,240.8	316,863.4	341,330.5	24,467.1
1.	Улсын эмнэлэгүүдэд олгох	186,295.9	197,895.9	214,507.9	16,612.1
2.	Эмийн сан, хувийн эмнэлэгт олгох	110,900.7	114,632.0	122,531.2	7,899.2
3.	Ажиллагааны зардалд зарцуулсан	3,770.7	4,062.0	4,017.9	-44.1
4.	Бусад зарлага	0.0	0.0	0.0	0.0
5.	Эрүүл мэндийн даатгалаас санхүүжих бусад зардал	0.0	0.0	0.0	0.0
6.	Хөрөнгө оруулалт	0.0	0.0	0.0	0.0
7.	Шүүхийн шийдвэр биелүүлэх албаны төлбөр	33.6	33.6	33.6	0.0
8.	НДШ-ийн илүү төлөлтийн буцаан олголт	240.0	240.0	240.0	0.0
	В. АШИГ, АЛДАГДАЛ	43,893.5	39,479.2	34,681.4	-4,797.8

Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн зарлага:

Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн зарлагын 2018 оны төсвийн төслийг эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын байгууллагын сонгон шалгаруулалтад тэнцсэн 1,113 эрүүл мэндийн байгууллага, эмийн сан (улсын төв, тусгай мэргэжлийн төв, амаржих газар, нэгдсэн эмнэлэг, эрүүл мэндийн төв зэрэг 51 эмнэлэг; хөдөөгийн нэгдсэн эмнэлэг 5; орон нутгийн уламжлалт анагаах ухааны төв 6; сум дундын 35 эмнэлэг; хувийн хэвшлийн 181 эмнэлэг; рашаан сувилал 52; эмийн сан 783)-гийн даатгуулагчдад үзүүлэх тусламж, үйлчилгээг худалдан авахаар тооцон 341.3 тэрбум төгрөгөөр төлөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ-ээс 24.5 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж байна.

1. Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас улсын өмчийн эмнэлэгт олгох зардлын төсвийн төслийн талаар:

Нийгмийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн 2016 оны “Төлбөрийн хэмжээ, жагсаалт, өртгийн жин, журам батлах тухай” 19 дүгээр тогтоолоор баталсан хувьсах зардлын хэмжээ, оношны бүлэг, өртгийн жин, эрүүл мэндийн салбарын статистик үзүүлэлт зэргийг үндэслэн төрийн өмчийн эмнэлгүүдээс худалдан авах тусламж, үйлчилгээний зардлын төлбөрт зарцуулах хөрөнгийн эх үүсвэрийг 2018 онд 214.5 тэрбум төгрөгөөр тооцсон нь 2017 оны ХБГ-ээс 16.6 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж байгаад дараах хүчин зүйлс нөлөөлж байна.

a) Төрийн өмчийн эмнэлгийн байгууллагуудын тусламж, үйлчилгээний зардал:

Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн 9.1 дэх хэсгийн дагуу төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагуудад эрүүл мэндийн даатгалын сангаас зардлын төлбөрийг олгож байна. 2018 онд 180.2 тэрбум төгрөгөөр тооцож төлөвлөсөн нь 2017 оны төсвөөс 13.3 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж байна.

Төрийн өмчийн эмнэлгүүдийн ачаалал ихсэж уртасгасан цагаар ажиллах, тоног төхөөрөмж нэмэгдэх, ор болон өргөтгөл байшин барилга ашиглалтад орохтой холбоотой зардлууд нэмэгдсэн. Зардлыг тооцохдоо урд оны гүйцэтгэл, төрийн өмчийн эмнэлгүүд болон ЭМНДХэлтсээс ирсэн тооцоо судалгааг үндэслэн боловсруулсан.

Эрүүл мэндийн сайдын 2017 оны “Улсын хэмжээнд 2018-2019 онд ашиглах эмнэлгийн болон сувиллын орны дээд хязгаарыг батлах тухай” А/234 тушаалаар төрийн өмчийн эрүүл мэндийн байгууллагуудын ор болон хүчин чадал нь нэмэгдэж байгаатай холбоотойгоор эрүүл мэндийн даатгалын сангаас олгох санхүүжилт мөн нэмэгдэж байна.

б) Өндөр өртөгтэй зарим тусламж, үйлчилгээнд шаардагдах эмнэлгийн хэрэгсэл, протез, ортопедийн үнийн зардал:

Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн 9.1.6, 9.1.8-дахь хэсэгт зааснаар даатгуулагчдад үзүүлэх өндөр өртөгтэй тусламж, үйлчилгээнд шаардлагатай эмнэлгийн хэрэгсэл, протез, ортопедийн үнийн тодорхой хэсгийг эрүүл мэндийн даатгалын сангаас төлж байна. Хуульд заасны дагуу Эрүүл мэнд спортын сайд Сангийн сайд, Хүн амын хөгжил нийгмийн хамгааллын сайдын “Журам жагсаалт батлах тухай” 2015 оны 06 дугаар сарын 26-ны өдрийн 248/161/A88 тоот хамтарсан тушаалаар жагсаалт, журмыг баталсан. Энэхүү хамтарсан тушаалаар анх 107 нэр төрлийн хэрэгслийг даатгалын сангаас үнийн хөнгөлөлт үзүүлдэг байсныг 2016 оны 3 дугаар сарын 26-ны Нийгмийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн "Жагсаалт, журам батлах тухай" 07 дугаар тогтоолоор 2016 оны батлагдсан төсвийн хүрээнд 484 нэр төрөл болгон нэмэгдүүлсэн.

2017 оны эхний хагас жилийн байдлаар өндөр өртөгтэй тусламж, үйлчилгээ үзүүлж буй төрийн өмчийн 6 эрүүл мэндийн байгууллагуудын гүйцэтгэл батлагдсан сарын хуваариас хоёр дахин их гарсан байна.

Иймд өмнөх оны гүйцэтгэл, энэ оны ХБГ-д үндэслэн уг зардлыг 2018 онд 34.3 тэрбум төгрөгөөр тооцож төлөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ-ээс 3.3 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж байна.

2. Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас эмийн сан, хувийн хэвшлийн эмнэлэгт олгох зардлын төсвийн төслийн талаар:

а) Рашаан, сувилалд олгох эрүүл мэндийн даатгалын сангийн төсвийн төслийн талаар:

Рашаан сувиллуудад олгох нөхөн сэргээх тусламж, үйлчилгээний зардлын төсвийн төслийг Эрүүл мэндийн сайдын 2017 оны А/234 тушаал, нийгмийн даатгалын байгууллагын сонгон шалгаруулалтад тэнцсэн 50 рашаан сувиллын даатгуулагчдад үзүүлэх нөхөн сэргээх тусламж, үйлчилгээний зардлын 2018 оны төсвийг 12.7 тэрбум төгрөгөөр төсөвлөсөн нь 2017 оны ХБГ-ээс 1.7 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж байна. Зардал нэмэгдсэн гол шалтгаан нь рашаан сувиллын орны тоо нэмэгдсэнтэй холбоотой байна.

б) Хувийн хэвшлийн эмнэлэгт олгох эрүүл мэндийн даатгалын сангийн төсвийн төслийн талаар:

1. Сонгон шалгаруулалтад тэнцсэн хувийн хэвшлийн 5742 ор бүхий 182 эмнэлгийн даатгуулагчдад үзүүлэх тусламж, үйлчилгээний зардлыг Эрүүл мэндийн сайдын 2017 оны А/234 дугаар тушаалаар баталсан орны тоог үндэслэн 2018 онд 249.3 мянган даатгуулагчийн тусламж, үйлчилгээнд 42.0 тэрбум төгрөг зарцуулахаар тооцсон.

2. Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1.9 дэх хэсэгт “Өрх, сум, тосгоны эрүүл мэндийн төвөөс үзүүлэх зарим сэргээн засах үйлчилгээ, өдрийн эмчилгээ, гэрээр үзүүлэх тусламж, үйлчилгээ, оношилгоо, шинжилгээ”-г эрүүл мэндийн даатгалын сангаас зардлын төлбөрийг нь хариуцна гэж заасан. Иймд 2018 онд өрх, сум,

тосгоны эрүүл мэндийн төвөөс үзүүлэх зарим сэргээн засах үйлчилгээ, өдрийн эмчилгээ, гэрээр үзүүлэх тусламж, үйлчилгээ, оношилгоо, шинжилгээний зардалд эрүүл мэндийн даатгалын сангаас 5.2 тэрбум төгрөг зарцуулахаар тооцов.

3. Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 3.1.2-т “Иргэн бүрийг жилд нэг удаа эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх эрт илрүүлгийн үзлэгт үнэ төлбөргүй хамруулах...”, 3.1.3-т “Элэгний хорт хавдар, хатуурлын нас баралтыг эрс бууруулах, элэгний С вирусийн голомтыг 2020 он гэхэд устгаж, халдварт тархалтыг таслан зогсоох “Элэг бүтэн Монгол” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ”, 3.3.20-д “Эрүүл мэндийн даатгалын үйлчилгээний салбарт төр хувийн хэвшлийн түншлэлд суурилсан хамтын ажиллагааг өрнүүлж, эрүүл мэндийн даатгалын үйлчилгээний төрөл, хэлбэрийг олшруулан...” гэж тус тус заасан байна.

Монгол Улсын эрүүл мэндийн үндсэн үзүүлэлтийн сүүлийн 5 жилийн судалгаанаас авч үзэхэд амьсгалын, хоол боловсруулах, шээс бэлгийн, зүрх судасны тогтолцооны мөн гэмтэл, хордлого ба гаднын шалтгаант бусад тодорхой эмгэг нь хүн амын өвчлөлийн тэргүүлэх 5 шалтгаан болж байна. Мөн зүрх судас, гэмтэл, хордлого ба гаднын шалтгаант бусад тодорхой эмгэг, хоол боловсруулах, амьсгалын тогтолцооны болон хавдрын өвчлөл нь хүн амын нас баралтын тэргүүлэх 5 шалтгаанд орж байгаа судалгаа гарч байна.

Иймд даатгуулагчийг урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх үзлэг, оношилгоо, шинжилгээнд түүний нас, хүйс, эрүүл мэндийн эрсдэлд үндэслэн тогтоосон товлолт хугацаанд дээрх 5 төрлөөр хамруулахаар 2018 онд 249.3 мянган даатгуулагчийн тусламж, үйлчилгээнд 10.2 тэрбум төгрөг зарцуулахаар тооцов.

Мөн Элэг бүтэн Монгол хөтөлбөрийн хүрээнд элэгний С вирусийг илрүүлэх оношилгоо, шинжилгээний лабораторид 2018 онд 19.5 мянган даатгуулагчийн тусламж, үйлчилгээнд 4.9 тэрбум төгрөг зарцуулахаар тооцов.

Хүснэгт №3 . ЭМДСангаас олгох Элэг бүтэн Монгол хөтөлбөрийн зардал /тэрбум төгрөг/

Д/д	Элэг бүтэн Монгол хөтөлбөр	2016		2017		2018	
		Бат	Тод	ХБГ	Төсөл	Төсөл	Төсөл
1	Элэгний С вирусийн эмийн үнийн хөнгөлөлт	18.4	18.4	18.4		18.4	
2	Элэгний С вирусийг илрүүлэх оношилгоо, шинжилгээ	4.9	4.9	8.7		4.9	
НИЙТ ДҮН		23.4	23.4	27.1		23.4	

3. Зайлшгүй шаардлагатай эмийн үнийн хөнгөлөлтийн зардлын төсвийн төслийн талаар:

Эмийн үнийн хөнгөлөлтийн зардлын төсвийг боловсруулахдаа эрүүл мэндийн даатгалтай гэрээ бүхий эмийн сангуудаас 2018 оны төсвийн төслийн санал мөн аймаг, дүүргийн нийгмийн даатгалын хэлтсээс эмийн сангийн саналыг авч боловсруулсан. Эмийн сангийн төсөв 5-7 хоногийн дотор дуусаж байгаа нь даатгуулагчийн эрэлт хэрэгцээ ихээр

нэмэгдэж байгаатай холбоотой байна. Иймд 2018 оны төсвийн төсөлд зайлшгүй шаардлагатай эмийн үнийн хөнгөлөлтөд 47.5 тэрбум төгрөг зарцуулахаар тооцсон нь 2017 оны төсвөөс 4.6 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдэж байна

Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 3.1.3-т "Элэгний хорт хавдар, хатуурлын нас баралтыг эрс бууруулах, элэгний С вирусийн голомтыг 2020 он гэхэд устгаж, халдварт тархалтыг таслан зогсоох "Элэг бүтэн Монгол" хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ" гэж заасны дагуу 2017 оны тодотголоос эхлэн элэгний С вирусийн эмийн үнийн хөнгөлөлтийг эрүүл мэндийн даатгалын сангаас олгож эхэлсэн. Иймд 2018 оны төсөвт нийт 18.4 тэрбум төгрөгийг элэгний С вирусийн эмийн үнийн хөнгөлөлтөд зарцуулахаар тусгав.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2017 оны .. дугаар
сарын...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай 15¹ дугаар зүйл нэмсүгэй:

“15¹ дугаар зүйл. Эрүүл мэндийн даатгалын байгууллага, түүний удирдлага

15¹.1. Эрүүл мэндийн даатгалын байгууллага нь Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг байх бөгөөд эрүүл мэндийн даатгалын орон нутгийн салбар, нэгж нь эрүүл мэндийн даатгалын байгууллагын удирдлагын доор үйл ажиллагаа явуулна.

15¹.2. Эрүүл мэндийн даатгалын байгууллагын даргыг Үндэсний зөвлөлийн саналыг үндэслэн эрүүл мэндийн даатгалын асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн томилж, чөлөөлнө.

15¹.3. Эрүүл мэндийн даатгалын байгууллагын дарга нь Төрийн албаны тухай хуулийн 16 дугаар зүйлд заасан болзлыг хангасан байна.

15¹.4. Эрүүл мэндийн даатгалын орон нутгийн салбарын даргыг нийгмийн даатгалын болон эрүүл мэндийн даатгалын байгууллагад гурваас доошгүй жил ажилласан ажилтнаас сонгон шалгаруулж эрүүл мэндийн даатгалын байгууллагын дарга томилж, чөлөөлнө.”

2 дугаар зүйл. Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн 14¹ дүгээр зүйлийн 14¹.1.5 дахь заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“ 14¹.1.5 Үндэсний зөвлөл нь ажлын албатай байна.”

3 дугаар зүйл. Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1.3, 3.1.8 дахь заалт, 4 дүгээр зүйлийн 4.5 дахь хэсэг, 7 дугаар зүйлийн 7.1.4, 7.1.6, 7.2.3 дахь заалт, 11 дүгээр зүйлийн 11.2 дахь хэсэг, 16 дугаар зүйлийн 16.2 дахь хэсэг, 21 дүгээр зүйлийн 21.5 дахь хэсэг, мөн зүйлийн 21.5.1, 21.5.2 дахь заалтын “нийгмийн даатгалын байгууллага” гэснийг “эрүүл мэндийн даатгалын байгууллага” гэж, 10 дугаар зүйлийн 10.1 дэх хэсэг, 11 дүгээр зүйлийн 11.3 дахь хэсэг, 16 дугаар зүйлийн 16.1 дэх хэсэг, 22 дугаар зүйлийн 22.1, 22.4 дэх хэсэг, 23 дугаар зүйлийн 23.1, 23.3 дахь хэсэг, 24 дүгээр зүйлийн 24.2 дахь хэсэг, 25 дугаар зүйлийн 25.3 дахь хэсгийн “Нийгмийн даатгалын байгууллага” гэснийг “Эрүүл мэндийн даатгалын байгууллага” гэж, 3 дугаар зүйлийн 3.1.4 дэх заалт, 7 дугаар зүйлийн 7.1.3 дахь заалт, 13 дугаар зүйлийн 13.1.2 дахь заалтын “нийгмийн даатгалын байгууллагатай” гэснийг “эрүүл мэндийн даатгалын байгууллагатай” гэж, 9 дүгээр зүйлийн 9.2 дахь хэсгийн “Нийгмийн даатгалын байгууллагатай” гэснийг “Эрүүл мэндийн даатгалын байгууллагатай” гэж, 3 дугаар зүйлийн 3.1.10 дахь заалт, 22 дугаар зүйлийн 22.3, 22.5 дахь хэсгийн “нийгмийн даатгалын

байгууллагаас” гэснийг “эрүүл мэндийн даатгалын байгууллагаас” гэж, 9 дүгээр зүйлийн 9.4 дэх хэсгийн "эрүүл мэндийн даатгалын болон" гэснийг "нийгмийн даатгалын болон" гэж, 13 дугаар зүйлийн 13.1.4 дэх заалт, 21 дүгээр зүйлийн 21.5.1 дэх заалтын “нийгмийн даатгалын байгууллагад” гэснийг “эрүүл мэндийн даатгалын байгууллагад” гэж, 13 дугаар зүйлийн 13.1.7 дахь заалт, 14 дүгээр зүйлийн 14.8.1, 14.9.1, 14.9.2 дахь заалт, 17 дугаар зүйлийн 17.1, 17.2 дахь хэсэг, 20 дугаар зүйлийн 20.1.5, 20.1.6 дахь заалт, 24 дүгээр зүйлийн 24.1, 24.3 дахь хэсгийн “нийгмийн даатгалын байгууллагын” гэснийг “эрүүл мэндийн даатгалын байгууллагын” гэж, 14 дүгээр зүйлийн 14.1 дэх хэсэг, 14¹ дүгээр зүйлийн 14¹.6 дэх хэсэг, 20 дугаар зүйлийн 20.4 дэх хэсэг, 21 дүгээр зүйлийн 21.5 дахь хэсэг, 21.5.2, 21.5.3 дах заалтын "нийгмийн даатгалын асуудал" гэснийг "эрүүл мэндийн даатгалын асуудал" гэж, 14 дүгээр зүйлийн 14.1 дэх хэсгийн “сумын нийгмийн даатгалын” гэснийг “сумын эрүүл мэндийн даатгал хариуцсан” гэж, 16 дугаар зүйлийн гарчгийн “Нийгмийн даатгалын байгууллагын” гэснийг “Эрүүл мэндийн даатгалын байгууллагын” гэж, 17 дугаар зүйлийн гарчиг, 17 дугаар зүйлийн 17.2, 17.3 дахь хэсэг, 18 дугаар зүйлийн гарчиг, мөн зүйлийн 18.1, 18.3, 18.4 дэх хэсгийн “Нийгмийн даатгалын улсын” гэснийг “Эрүүл мэндийн даатгалын улсын” гэж, 17 дугаар зүйлийн 17.1 дэх хэсгийн “Нийгмийн даатгалын байгууллагад” гэснийг “Нийгмийн болон эрүүл мэндийн даатгалын байгууллагад” гэж, 19 дүгээр зүйлийн 19.1.5 дахь заалт, 20 дугаар зүйлийн 20.1.2 дахь заалтын “нийгмийн даатгалын байгууллагаар” гэснийг “эрүүл мэндийн даатгалын байгууллагаар” гэж, 8 дугаар зүйлийн 8.1.2, 8.1.3 дахь заалтын “6.1.5, 6.1.9” гэснийг “6.1.2, 6.1.3, 6.1.5, 6.1.9, 6.1.12” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

3 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

Төсөл

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2017 оны .. дугаар
сарын...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 5 дахь хэсгийн 15 дахь заалтад “- эрүүл мэндийн даатгалын бодлого, зохицуулалт” гэж нэмсүгэй.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2018 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2017 оны .. дугаар
сарын...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТУСГАЙ САНГИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 34 дүгээр зүйлийн 34.1 дэх хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

“34.1.Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 4.1 дэх хэсгийн “Эрүүл мэндийн даатгалын сан,” гэснийг, 5.4.36 дахь заалт, 6.2.10 дахь заалтыг 2018 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс, 4.1 дэх хэсгийн “Ирээдүйн тэтгэврийн нөөц сан,” гэснийг, 5.4.39 дэх заалт 6.2.12 дахь заалтыг 2019 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн тус тус дагаж мөрдөнө.”

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг ... оны ... дугаар сарын ...-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ГАРЫН ҮСЭГ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2017 оны .. дугаар
сарын...-ны өдөр

Дугаар ...

Улаанбаатар
хот

ТОГТООЛЫН ХАВСРАЛТАД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

1."Төрийн захиргааны байгууллагын тогтолцоо, бүтцийн ерөнхий бүдүүвчийг батлах тухай" Улсын Их Хурлын 2016 оны 7 дугаар сарын 21-ний өдрийн 12 дугаар тогтоолын хавсралтаар баталсан "Төрийн захиргааны байгууллагын тогтолцоо, бүтцийн ерөнхий бүдүүвч"-ийн Эрүүл мэндийн сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний "Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг" хэсэгт "18.Эрүүл мэндийн даатгалын ерөнхий газар" гэж нэмсүгэй.

2.Мөн хавсралтын Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний "Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг" хэсгийн "9.Эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын ерөнхий газар" гэснийг "9.Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар" гэж өөрчилсүгэй.

3.Энэ тогтоолыг 2018 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдсүгэй.

ГАРЫН ҮСЭГ

5.ТООЦООЛЛЫН ХАВСРАЛТУУД

	НЭГДСЭН ТӨСӨВ	УЛСЫН ТӨСӨВ	НДС	ЭМДС	ОРОН НУТАГ
НИЙТ ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	25.9	19.2			
ТОГТВОРЖУУЛАЛТЫН САН	0.4	0.4			
ИРЭЭДҮЙН ӨВ САН	1.7	1.7			
ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	23.8	17.1	6.3	1.2	8.2
1. Татварын орлого	20.6	12.6	4.3	1.2	3.3
1.1. Орлогын албан татвар	4.6	2.3	0.0	0.0	2.4
1.1.1 Хувь хүний орлогын албан татвар	2.4	0.0	0.0	0.0	2.4
1.1.2 Аж, ахуйн нэгж байгууллагын орлогын албан татвар	2.3	2.3	0.0	0.0	0.0
1.1.3 Зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн албан татвар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
1.2. Нийгмийн даатгалын шимтгэл, хураамж	4.7	0.0	4.3	1.2	0.0
1.3. Хөрөнгийн албан татвар	0.4	0.0	0.0	0.0	0.4
1.4. Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар	5.0	5.0	0.0	0.0	0.0
1.5. Онцгой албан татвар	2.3	2.3	0.0	0.0	0.0
1.6. Тусгай зориулалтын орлого	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
1.7. Гаалийн албан татвар	1.8	1.8	0.0	0.0	0.0
1.8. Бусад татвар (төлбөр, хураамж)	1.9	1.3	0.0	0.0	0.6
2. Татварын бус орлого	3.2	4.5	2.0	0.0	4.9
2.1. Нийтлэг бус татварын орлого	2.8	2.5	0.0	0.0	0.3
2.2. Хөрөнгийн орлого	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
2.3. Тусламжийн орлого	0.4	0.4	0.0	0.0	0.0
2.4. Улсын төсөв орон нутгийн төсөв хоорондын шилжүүлэг	0.0	1.7	2.0	0.0	4.6
НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	31.8	25.3	6.0	1.1	8.4
А. УРСГАЛ ЗАРЛАГА	24.5	19.6	6.0	1.1	6.8
1. Бараа, үйлчилгээний зардал	10.7	6.8	0.1	0.0	4.4
1.1. Цалин, хөлс	5.9	3.4	0.0	0.0	2.5
1.2. Нийгмийн даатгалын шимтгэл	0.0	0.3	0.0	0.0	0.3
1.3. Бараа, үйлчилгээний бусад зардал	4.8	3.2	0.0	0.0	1.6
2. Зээлийн үйлчилгээний төлбөр	3.8	3.8	0.0	0.0	0.0
3. Татаас ба урсгал шилжүүлэг	10.0	9.0	5.9	1.1	2.5
3.1. Татаас	0.8	2.3	0.0	0.2	0.3
3.2. Урсгал шилжүүлэг	9.3	6.7	5.9	1.0	2.2
Б. ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	6.5	5.0	0.0	0.0	1.5
1. Барилга байгууламж	3.6	3.3	0.0	0.0	0.3
2. Их засвар	0.2	0.2	0.0	0.0	0.0
3. Тоног төхөөрөмж	1.1	1.0	0.0	0.0	0.0
4. Бусад хөрөнгө	1.6	0.4	0.0	0.0	1.2
5. Стратегийн нөөц хөрөнгө	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0
В. ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ЦЭВЭР ЗЭЭЛ	0.7	0.6	0.0	0.0	0.0
1. Эргэж төлөгдөх дотоод цэвэр зээл	0.3	0.3	0.0	0.0	0.0
2. Эргэж төлөгдөх гадаад цэвэр зээл	0.4	0.4	0.0	0.0	0.0
ТӨСВИЙН ТЭНЦЭЛ (ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН ОРЛОГООР ТООЦСОН)	-8.0	-8.2	0.3	0.1	-0.2
ДНБ	30,387,000.0	30,387,000.0	30,387,000.0	30,387,000.0	30,387,000.0

	2017 Тод 2					Өөрчлөлт					2018 Төсөл					/сая төгрөг/
	Нэгдсэн	Улсын төсөв	НДС	ЭМДС	Орон нутаг	Нэгдсэн	Улсын төсөв	НДС	ЭМДС	Орон нутаг	Нэгдсэн	Улсын төсөв	НДС	ЭМДС	Орон нутаг	
НИИТ ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	7,112,872.2	5,303,051.6				750,023.8	535,777.1				7,862,896.0	5,838,828.7				
ТОГТВОРЖУУЛАЛТЫН САН	242,417.9	242,417.9				-119,670.7	-119,670.7				122,747.2	122,747.2				
ИРЭЭДҮЙН ӨВ САН	333,345.1	333,345.1				175,399.2	175,399.2				508,744.3	508,744.3				
ТӨСВИЙН ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	6,537,109.3	4,727,288.6	2,038,195.2	0.0	2,222,690.7	694,295.2	480,048.6	-126,967.8	376,011.9	262,300.0	7,231,404.5	5,207,337.2	1,911,227.4	376,011.9	2,484,990.7	
1. Татварын орлого	5,661,334.0	3,527,622.4	1,467,962.8	0.0	885,198.6	607,613.5	307,407.9	-166,553.1	376,011.9	117,666.0	6,268,947.4	3,835,030.3	1,301,409.7	376,011.9	1,002,864.5	
1.1 Орлогын албан татвар	1,330,784.2	728,674.7	0.0	0.0	602,109.6	77,094.1	-37,277.4	0.0	0.0	114,371.5	1,407,878.4	691,397.3	0.0	0.0	716,481.1	
1.1.1 Хувь хүний орлогын албан татвар	602,109.6	0.0	0.0	0.0	602,109.6	114,371.5	0.0	0.0	0.0	114,371.5	1,407,878.4	691,397.3	0.0	0.0	716,481.1	
1.1.2 Аж, ахуйн нэгж байгууллагын орлогын албан татвар	728,674.7	728,674.7	0.0	0.0	0.0	-37,277.4	-37,277.4	0.0	0.0	0.0	691,397.3	691,397.3	0.0	0.0	0.0	
1.1.3 Зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн албан татвар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1.2 Нийгмийн даатгалын шимтгэл, хураамж	1,248,513.0	0.0	1,467,962.8	0.0	0.0	182,539.6	0.0	-166,553.1	376,011.9	0.0	1,431,052.6	0.0	1,301,409.7	376,011.9	0.0	
1.3 Хөрөнгийн албан татвар	98,617.3	0.0	0.0	0.0	98,617.3	12,585.0	0.0	0.0	0.0	12,585.0	111,202.3	0.0	0.0	0.0	111,202.3	
1.4 Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар	1,448,504.9	1,448,504.9	0.0	0.0	0.0	68,813.5	68,813.5	0.0	0.0	0.0	1,517,318.4	1,517,318.4	0.0	0.0	0.0	
1.5 Онцгой албан татвар	511,577.7	511,577.7	0.0	0.0	0.0	172,737.3	172,737.3	0.0	0.0	0.0	684,315.0	684,315.0	0.0	0.0	0.0	
1.6 Тусгай зориулалтын орлого	11,941.1	11,941.1	0.0	0.0	0.0	116.1	116.1	0.0	0.0	0.0	12,057.2	12,057.2	0.0	0.0	0.0	
1.7 Гаалийн албан татвар	489,784.0	489,784.0	0.0	0.0	0.0	47,122.8	47,122.8	0.0	0.0	0.0	536,906.7	536,906.7	0.0	0.0	0.0	
1.8 Бусад татвар (төлбөр, хураамж)	521,611.7	337,140.0	0.0	0.0	184,471.7	46,605.1	55,895.6	0.0	0.0	-9,290.6	568,216.8	393,035.7	0.0	0.0	175,181.1	
2. Татварын бус орлого	875,775.3	1,199,666.2	570,232.4	0.0	1,337,492.1	86,681.8	172,640.7	39,585.3	0.0	144,634.1	962,457.1	1,372,307.0	609,817.7	0.0	1,482,126.2	
2.1 Нийтлэг бус татварын орлого	799,687.6	731,645.8	0.0	0.0	68,041.8	52,290.0	28,588.4	0.0	0.0	23,701.5	851,977.6	760,234.3	0.0	0.0	91,743.3	
2.2 Хөрөнгийн орлого	355.0	0.0	0.0	0.0	355.0	124.5	0.0	0.0	0.0	124.5	479.5	0.0	0.0	0.0	479.5	
2.3 Тусламжийн орлого	75,732.7	74,485.7	0.0	0.0	1,247.0	34,267.3	33,850.7	0.0	0.0	416.6	110,000.0	108,336.4	0.0	0.0	1,663.6	
2.4 Улсын төсөв орон нутгийн төсөв хоорондын шилжүүлэг	0.0	393,534.7	570,232.4	0.0	1,267,848.3	0.0	110,201.6	39,585.3	0.0	120,391.4	0.0	503,736.3	609,817.7	0.0	1,388,239.7	
НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН (ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН ОРЛОГОД НИЙЦҮҮЛСЭН)	9,154,514.9	7,420,601.4	1,907,540.6	0.0	2,277,438.1	497,335.7	270,496.5	-99,285.4	341,330.5	281,891.6	9,651,850.6	7,691,097.9	1,808,255.2	341,330.5	2,559,329.7	
А УРСГАЛ ЗАРЛАГА	7,001,594.2	5,663,713.6	1,907,540.6	0.0	1,881,405.2	450,616.7	305,854.1	-99,285.4	341,330.5	199,814.9	7,452,210.9	5,969,567.7	1,808,255.2	341,330.5	2,081,220.2	
1. Бараа, үйлчилгээний зардал	3,089,141.7	2,002,832.0	20,443.7	0.0	1,226,583.1	162,888.0	74,413.1	-2,085.8	4,024.4	104,410.1	3,252,029.7	2,077,245.1	18,358.0	4,024.4	1,330,993.2	
1.1 Цалин, хөлс	1,766,831.7	1,015,577.6	13,630.9	0.0	737,623.2	30,258.3	2,809.6	-774.6	1,404.6	26,818.7	1,797,090.0	1,018,387.2	12,856.3	1,404.6	764,441.9	
1.2 Нийгмийн даатгалын шимтгэл, хураамж	0.0	78,159.9	1,498.6	0.0	81,058.7	0.0	6,960.5	25.1	160.5	10,727.8	0.0	85,120.4	1,523.7	160.5	91,786.5	
1.3 Бараа, үйлчилгээний бусад зардал	1,322,310.0	909,094.5	5,314.3	0.0	407,901.2	132,629.6	64,643.0	-1,336.3	2,459.4	66,863.6	1,454,939.7	973,737.5	3,978.0	2,459.4	474,764.8	
2. Зээлийн үйлчилгээний төлбөр	1,156,688.1	1,156,688.1	0.0	0.0	0.0	-5,948.1	-5,948.1	0.0	0.0	0.0	1,150,740.0	1,150,740.0	0.0	0.0	0.0	
3. Татаас ба урсгал шилжүүлэг	2,755,764.3	2,504,193.5	1,887,096.9	0.0	654,822.1	293,676.9	237,389.1	-97,199.6	337,306.1	95,404.8	3,049,441.2	2,741,582.6	1,789,897.2	337,306.1	750,226.9	
3.1 Татаас	199,271.9	652,092.5	42,863.3	0.0	74,548.5	36,416.4	52,221.9	-42,863.3	47,494.6	19,148.5	235,688.3	704,314.5	0.0	47,494.6	93,697.0	
3.2 Урсгал шилжүүлэг	2,556,492.4	1,852,101.0	1,844,233.6	0.0	580,273.6	257,260.5	185,167.2	-54,336.3	289,811.5	76,256.3	2,813,752.9	2,037,268.1	1,789,897.2	289,811.5	656,529.9	
Б. ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	1,813,524.9	1,447,861.7	0.0	0.0	365,663.2	175,960.6	77,288.8	0.0	0.0	98,671.8	1,989,485.5	1,525,150.5	0.0	0.0	464,335.0	
1. Барилга байгууламж	1,041,164.1	991,252.4	0.0	0.0	49,911.7	53,723.6	20,930.5	0.0	0.0	32,793.1	1,094,887.6	1,012,182.9	0.0	0.0	82,704.7	
2. Их засвар	77,939.7	77,426.7	0.0	0.0	513.0	-18,659.5	-18,146.5	0.0	0.0	-513.0	59,280.2	59,280.2	0.0	0.0	0.0	
3. Тоног төхөөрөмж	99,658.7	98,813.1	0.0	0.0	845.6	222,726.8	209,745.4	0.0	0.0	12,981.4	322,385.5	308,558.5	0.0	0.0	13,827.0	
4. Бусад хөрөнгө	558,451.3	244,058.3	0.0	0.0	314,392.9	-76,698.8	-129,409.2	0.0	0.0	52,710.4	481,752.4	114,649.1	0.0	0.0	367,103.3	
5. Стратегийн нөөц хөрөнгө	36,311.2	36,311.2	0.0	0.0	0.0	-5,131.4	-5,831.4	0.0	0.0	700.0	31,179.7	30,479.7	0.0	0.0	700.0	
6. Төсвөөс эргэн төлөгдөх хөрөнгө оруулалт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
В. ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ЦЭВЭР ЗЭЭЛ	339,395.8	309,026.1	0.0	0.0	30,369.7	-129,241.6	-112,646.5	0.0	0.0	-16,595.2	210,154.2	196,379.6	0.0	0.0	13,774.6	
1. Эргэж төлөгдөх дотоод цэвэр зээл	145,806.2	145,725.3	0.0	0.0	80.9	-61,874.6	-61,793.8	0.0	0.0	-80.9	83,931.5	83,931.5	0.0	0.0	0.0	
2. Эргэж төлөгдөх гадаад цэвэр зээл	193,589.6	163,300.8	0.0	0.0	30,288.9	-67,367.0	-50,852.7	0.0	0.0	-16,514.3	126,222.7	112,448.1	0.0	0.0	13,774.6	
ТӨСВИЙН ТЭНЦЭЛ (ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН ОРЛОГООР ТООЦСОН)	-2,617,405.6	-2,693,312.8	130,654.6	0.0	-54,747.4	196,959.5	209,552.2	-27,682.4	34,681.4	-19,591.6	-2,420,446.1	-2,483,760.7	102,972.2	34,681.4	-74,339.0	
АЛДАГДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	2,617,405.6	2,693,312.8	-130,654.6	0.0	54,747.4	-196,959.5	-209,552.2	27,682.4	-34,681.4	19,591.6	2,420,446.1	2,483,760.7	-102,972.2	-34,681.4	74,339.0	
1. Мөнгөн хөрөнгийн цэвэр өөрчлөлт	0.0	130,654.6	-130,654.6	0.0	0.0	0.0	6,998.9	27,682.4	-34,681.4	0.0	0.0	137,653.5	-102,972.2	-34,681.4	0.0	
2. ЗГ-ын үнэт цаас	-36,665.3	-36,665.3	0.0	0.0	0.0	-510,635.0	-510,635.0	0.0	0.0	0.0	-547,300.3	-547,300.3	0.0	0.0	0.0	
2.1. Урт хугацаат	-36,665.3	-36,665.3	0.0	0.0	0.0	-510,635.0	-510,635.0	0.0	0.0	0.0	-547,300.3	-547,300.3	0.0	0.0	0.0	
2.1.1. Дотоод	-2,035,197.4	-2,035,197.4	0.0	0.0	0.0	2,167,238.9	2,167,238.9	0.0	0.0	0.0	132,041.5	132,041.5	0.0	0.0	0.0	
2.1.1.1. Шинээр гаргах	1,752,305.8	1,752,305.8	0.0	0.0	0.0	512,708.3	512,708.3	0.0	0.0	0.0	2,265,014.1	2,265,014.1	0.0	0.0	0.0	
2.1.1.2. Үндсэн төлбөр	-2,787,503.2	-2,787,503.2	0.0	0.0	0.0	654,530.5	654,530.5	0.0	0.0	0.0	-2,132,972.7	-2,132,972.7	0.0	0.0	0.0	
2.1.1.3. Худалдаж авах	-1,000,000.0	-1,000,000.0	0.0	0.0	0.0	1,000,000.0	1,000,000.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
2.1.2. Гадаад	1,998,532.2	1,998,532.2	0.0	0.0	0.0	-2,677,873.9	-2,677,873.9	0.0	0.0	0.0	-679,341.7	-679,341.7	0.0	0.0	0.0	
2.1.2.1. Шинээр гаргах	3,968,5															

	/сая төгрөг/												ДНБ-нд эзлэх хувь												
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016		2017		2018		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016		2017		2018		
	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Төл	Гүйц	Төл	Тод 1	Тод 2	Төсөл	ЗӨРҮҮ	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Төл	Гүйц	Төл	Тод 1	Тод 2	Төсөл	
	. 1 .	. 2 .	. 3 .	. 4 .	. 5 .	. 6 .	. 7 .	. 8 .	. 9 .	. 10 .	. 11 .	. 12 .	. 12 - 11 .	. 1 .	. 2 .	. 3 .	. 4 .	. 5 .	. 6 .	. 7 .	. 8 .	. 9 .	. 10 .	. 11 .	. 12 .
НИЙТ ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	3,122,464.2	4,468,198.0	4,975,828.4	5,986,925.2	6,316,522.6	5,983,397.7	5,348,220.8	5,835,043.8	6,390,236.7	6,511,345.5	7,112,872.2	7,862,896.0	750,023.8	43.5	33.9	29.8	31.3	28.8	25.8	22.1	24.4	24.1	25.0	25.9	25.9
ТОГТВОРЖУУЛАЛТЫН САН	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	8,397.8	208,800.7	242,417.9	122,747.2	-119,670.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.8	0.9	0.4
ИРЭЭДҮЙН ӨВ САН	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	221,651.0	266,808.4	333,345.1	508,744.3	175,399.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.8	1.0	1.2	1.7	
ТӨСВИЙН ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	3,122,464.2	4,227,178.1	4,881,171.9	5,940,066.7	6,276,608.8	5,981,064.0	5,348,220.8	5,835,043.8	6,160,187.9	6,035,736.4	6,537,109.3	7,231,404.5	694,295.2	43.5	32.1	29.2	31.1	28.6	25.8	22.1	24.4	23.3	23.2	23.8	23.8
1. Татварын орлого	2,688,236.3	3,668,307.8	4,203,321.5	5,072,793.3	5,157,024.5	5,118,979.4	4,510,673.4	4,940,950.2	4,983,804.2	5,049,558.5	5,661,334.0	6,268,947.4	607,613.5	37.5	27.8	25.2	26.5	23.5	22.1	18.6	20.7	18.8	19.4	20.6	20.6
1.1. Орлогын албан татвар	974,970.8	833,738.9	871,401.5	1,109,204.9	1,101,030.2	1,170,831.3	952,339.4	1,043,368.7	1,056,270.7	1,097,560.4	1,330,784.2	1,407,878.4	77,094.1	13.6	6.3	5.2	5.8	5.0	5.1	3.9	4.4	4.0	4.2	4.9	4.6
1.1.1 Хувь хүний орлогын албан татвар	160,944.5	232,257.3	347,019.7	449,045.9	479,793.2	482,334.5	518,439.4	523,410.0	560,819.9	602,109.6	602,109.6	716,481.1	114,371.5	2.2	1.8	2.1	2.5	2.2	2.1	2.1	2.2	2.1	2.3	2.2	2.4
1.1.2 Аж, ахуйн нэгж байгууллагын орлогын албан татвар	390,854.5	545,631.1	524,325.9	660,159.0	621,237.0	688,496.8	433,900.0	519,958.7	495,450.9	495,450.9	728,674.7	691,397.3	-37,277.4	5.5	4.1	3.1	3.3	2.8	3.0	1.8	2.2	1.9	1.9	2.7	2.3
1.1.3 Зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн албан татвар	423,171.8	55,850.6	55.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	5.9	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
1.2. Нийгмийн даатгалын шимтгэл, хураамж	331,309.0	473,351.3	674,240.2	874,229.2	917,589.8	1,018,152.9	1,055,391.0	1,109,757.4	1,174,330.0	1,194,506.5	1,248,513.0	1,431,052.6	182,539.6	4.6	3.6	4.0	4.6	4.2	4.4	4.4	4.6	4.4	4.6	4.6	4.7
1.3. Хөрөнгийн албан татвар	13,812.1	17,152.2	21,929.9	43,975.4	50,109.4	86,610.1	56,083.2	104,659.9	63,852.9	98,617.3	98,617.3	111,202.3	12,585.0	0.2	0.1	0.1	0.2	0.2	0.4	0.2	0.4	0.2	0.4	0.4	0.4
1.4. Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар	579,119.6	1,114,382.5	1,296,450.9	1,435,091.6	1,371,725.4	1,049,588.7	1,081,358.1	1,140,721.4	1,273,946.8	1,284,731.1	1,448,504.9	1,517,318.4	68,813.5	8.1	8.5	7.8	7.5	6.3	4.5	4.5	4.8	4.8	4.9	5.3	5.0
1.5. Онцгой албан татвар	268,526.7	393,967.0	312,384.2	449,410.3	454,390.3	592,323.6	531,861.6	630,124.8	547,208.2	490,781.4	511,577.7	684,310.0	172,737.3	3.7	2.2	1.9	2.4	2.1	2.6	2.2	2.6	2.1	1.9	1.9	2.3
1.6. Тусгай зориулалтын орлого	17,679.5	26,379.5	33,977.5	36,688.4	39,862.8	11,791.8	42,184.2	10,767.4	44,205.8	11,855.1	11,941.1	12,057.2	116.1	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.1	0.2	0.0	0.2	0.0	0.0	0.0
1.7. Гаалийн албан татвар	193,321.7	337,422.6	327,369.8	381,427.0	355,328.9	320,594.9	302,214.0	328,490.6	395,788.6	413,775.6	489,784.0	536,906.7	47,122.8	2.7	2.6	2.0	2.0	1.6	1.4	1.2	1.4	1.5	1.6	1.8	1.8
1.8. Бусад татвар (төлбөр, хураамж)	309,497.0	571,913.8	665,567.4	742,766.6	866,987.9	869,086.2	489,267.4	583,060.0	428,201.2	457,731.1	521,611.7	568,216.8	46,605.1	4.3	4.3	4.0	3.9	4.0	3.8	2.0	2.4	1.6	1.8	1.9	1.9
2. Татварын бус орлого	434,227.8	558,870.3	677,850.4	867,273.4	1,119,584.3	862,084.7	837,547.4	884,093.5	1,176,383.7	986,177.9	875,775.3	962,457.1	86,681.8	6.1	4.2	4.1	4.5	5.1	3.7	3.5	3.7	4.4	3.8	3.2	3.2
2.1. Нийтлэг бус татварын орлого	390,053.6	545,366.5	642,742.4	860,560.9	1,094,468.1	753,507.1	723,874.2	805,424.9	853,331.9	832,114.2	799,687.6	851,977.6	52,290.0	5.4	4.1	3.9	4.5	5.0	3.3	3.0	3.4	3.2	3.2	2.9	2.8
2.2. Хөрөнгийн орлого	5,686.6	11,962.0	10,426.4	6,712.5	25,116.3	55,137.9	1,597.9	1,487.3	177,700.8	355.0	355.0	479.5	124.5	0.1	0.1	0.1	0.0	0.1	0.2	0.0	0.0	0.7	0.0	0.0	0.0
2.3. Тусламжийн орлого	38,487.6	1,541.8	24,681.7	0.0	0.0	53,439.6	112,075.3	77,181.3	145,351.0	153,708.7	75,732.7	110,000.0	34,267.3	0.5	0.0	0.1	0.0	0.0	0.2	0.5	0.3	0.5	0.6	0.3	0.4
2.4. Улсын төсөв орон нутгийн төсөв хоорондын шилжүүлэг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	3,080,685.1	4,997,039.9	6,017,800.5	6,164,685.3	7,144,568.0	7,137,973.9	9,694,392.0	9,495,332.9	8,569,087.4	8,750,123.9	9,154,514.9	9,651,850.6	497,335.7	43.0	37.9	36.1	32.2	32.6	30.8	40.1	39.8	32.3	33.6	33.4	31.8
А. УРСГАЛ ЗАРЛАГА	2,256,666.6	3,236,402.9	4,428,111.6	4,552,606.6	5,293,361.6	5,718,373.8	6,716,823.3	6,613,809.1	6,948,046.0	6,843,624.9	7,001,594.2	7,452,210.9	450,616.7	31.5	24.6	26.5	23.8	24.1	24.7	27.8	27.7	26.2	26.3	25.5	24.5
1. Бараа, үйлчилгээний зардал	1,166,707.4	1,504,504.7	2,052,438.6	2,391,174.1	2,652,480.8	2,801,673.1	3,149,720.7	3,133,289.2	3,045,063.6	3,075,892.2	3,089,141.7	3,252,029.7	162,888.0	16.3	11.4	12.3	12.5	12.1	12.1	13.0	13.1	11.5	11.8	11.3	10.7
1.1. Цалин, хөлс	648,105.8	802,464.7	1,197,164.8	1,401,530.8	1,586,419.5	1,709,772.9	1,710,176.5	1,746,794.8	1,744,897.8	1,747,808.4	1,766,831.7	1,797,090.0	30,258.3	9.0	6.1	7.2	7.3	7.2	7.4	7.1	7.3	6.6	6.7	6.4	5.9
1.2. Нийгмийн даатгалын шимтгэл, хураамж													0.0												
1.3. Бараа, үйлчилгээний бусад зардал	518,601.6	702,039.9	855,273.8	989,643.3	1,066,061.3	1,091,900.2	1,439,544.2	1,386,494.4	1,300,165.8	1,328,083.8	1,322,310.0	1,454,939.7	132,629.6	7.2	5.3	5.1	5.2	4.9	4.7	5.9	5.8	4.9	5.1	4.8	4.8
2. Зээлийн үйлчилгээний төлбөр	42,327.8	37,321.0	125,913.4	270,442.1	500,351.2	731,055.1	1,047,885.4	986,099.8	1,345,740.0	1,201,768.6	1,156,688.1	1,150,740.0	-5,948.1	0.6	0.3	0.8	1.4	2.3	3.2	4.3	4.1	5.1	4.6	4.2	3.8
3. Татаас ба урсгал шилжүүлэг	1,047,631.4	1,694,577.3	2,249,759.6	1,890,990.3	2,140,529.6	2,185,645.6	2,519,217.2	2,494,420.0	2,557,242.4	2,565,964.1	2,755,764.3	3,049,441.2	293,676.9	14.6	12.9	13.5	9.9	9.8	9.4	10.4	10.4	9.7	9.8	10.0	10.0
3.1. Татаас	80,502.5	122,880.7	127,027.7	175,838.7	167,159.6	101,482.0	201,531.0	229,325.3	191,006.6	192,506.6	199,271.9	235,688.3	36,416.4	1.1	0.9	0.8	0.9	0.8	0.4	0.8	1.0	0.7	0.7	0.7	0.8
3.2. Урсгал шилжүүлэг	967,128.9	1,571,696.6	2,122,731.9	1,715,151.6	1,973,334.2	2,084,163.5	2,317,686.2	2,265,094.8	2,366,235.8	2,373,457.5	2,556,492.4	2,813,752.9	257,260.5	13.5	11.9	12.7	9.0	9.0	9.0	9.6	9.5	8.9	9.1	9.3	9.3
Б. ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	590,655.5	1,280,919.6	1,525,357.6	1,490,741.7	1,771,069.2	1,396,704.6	2,350,047.0	2,360,210.2	1,483,884.9	1,579,757.6	1,813,524.9	1,989,485.5	175,960.6	8.2	9.7	9.1	7.8	8.1	6.0	9.7	9.9	5.6	6.1	6.6	6.5
1. Барилга байгууламж	505,984.8	1,031,382.4	1,267,212.3	1,253,958.7	1,505,934.2	614,548.4	1,325,513.2	1,576,950.9	634,794.3	919,760.7	1,041,164.1	1,094,887.6	53,723.6	7.2	7.8	7.6	6.6	7.5	2.7	5.5	6.6	2.4	3.5	3.8	3.6
2. Их засвар	30,181.1	50,138.8	53,480.4	88,079.0	91,874.8	110,773.2	44,280.8	129,004.7	57,370.0	66,646.8	77,939.7	59,280.2	-18,												

МОНГОЛ УЛСЫН 2018 ОНЫ НЭГДСЭН ТӨСВИЙН ҮР ДҮНГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТ

Хавсралт № 4.

	/сая төгрөг/												
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016		2017		2018		
	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Төл	Гүйц	Төл	Тод 1	Тод 2	Төсөл	ЗӨРҮҮ
	. 1 .	. 2 .	. 3 .	. 4 .	. 5 .	. 6 .	. 7 .	. 8 .	. 9 .	. 10 .	. 11 .	. 12 .	. 12 - 11 .
5. Урьдчилгаа төлбөр	68,368.0	461,469.0	63,194.7	-76,540.2	-469,573.8	-52,895.6	-1,448.7	-27,260.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
6. Ирээдүйн өв сангийн шилжүүлэг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	160,000.0	160,000.0	160,000.0	100,000.0	-60,000.0
7. Тогтворжуулалтын сангийн хуримтлагдсан үлдэгдэл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	329,688.7	538,489.4	572,106.5	122,747.2	-449,359.3
8. ЗГ-ын хөрөнгө оруулалт								-1,000,000.0		100,000.0			0.0
9. Өмч хувьчлал	3,490.3	13,828.4	5,948.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	26,052,000.0	14,055.0	100,720.3	86,665.3
ДНБ	7,171,400.0	13,173,800.0	16,688,400.0	19,118,000.0	21,937,159.4	23,166,779.1	24,203,500.0	23,886,409.5	26,494,500.0	26,052,000.0	27,438,000.0	30,387,000.0	2,949,000.0

ДНБ-нд эзлэх хувь											
2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016		2017		2018	
Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Төл	Гүйц	Төл	Тод 1	Тод 2	Төсөл
. 1 .	. 2 .	. 3 .	. 4 .	. 5 .	. 6 .	. 7 .	. 8 .	. 9 .	. 10 .	. 11 .	. 12 .
1.0	3.5	0.4	-0.4	-2.1	-0.2	0.0	-0.1	0.0	0.0	0.0	0.0
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.6	0.6	0.6	0.3
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.2	2.1	2.1	0.4
0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	0.1	0.3

	/сая төгрөг/												ДНБ-нд эзлэх хувь																										
	2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018		2010		2011		2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018				
	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Төл	Гүйц	Төл	Тод 1	Тод 2	Төсөл	ЗӨРҮҮ	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Төл	Гүйц	Төл	Тод 1	Тод 2	Төсөл	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Төл	Гүйц	Төл	Тод 1	Тод 2	Төсөл			
НИЙТ ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	2,488,490.4	3,351,389.0	3,481,171.9	4,057,257.2	4,244,274.3	3,834,039.9	3,566,591.4	3,894,443.3	4,608,938.7	4,751,976.7	5,303,051.6	5,838,828.7	535,777.1	34.7	25.4	20.9	21.2	16.0	16.5	14.7	16.3	17.4	18.2	19.3	19.2	0.0	1.8	0.6	0.2	0.2	0.0	0.0	0.0	0.8	0.9	0.4			
ТОГТВОРЖУУЛАЛТЫН САН	0.0	241,019.9	94,656.5	46,858.6	39,913.8	2,333.7	0.0	0.0	8,397.8	208,800.7	242,417.9	122,747.2	-119,670.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.8	1.0	1.2	1.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		
ИРЭЭДҮЙН ӨВ САН	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	221,651.0	266,808.4	333,345.1	508,744.3	175,399.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		
ТӨСВИЙН ТЭНЦЭВЭРЖҮҮЛСЭН ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	2,488,490.4	3,110,369.1	3,386,515.4	4,010,398.6	4,204,360.5	3,831,706.2	3,566,591.4	3,894,443.3	4,378,889.9	4,276,367.5	4,727,288.6	5,207,337.2	480,048.6	34.7	23.6	20.3	21.0	15.9	16.5	14.7	16.3	16.5	16.4	17.2	17.1	0.0	1.8	0.6	0.2	0.2	0.0	0.0	0.0	0.8	0.9	0.4			
1. Татварын орлого	1,937,917.2	2,461,688.9	2,585,587.0	3,196,869.1	3,119,620.7	2,943,409.5	2,533,795.9	2,854,078.6	2,969,853.4	3,527,622.4	3,835,030.3	307,407.9	37.0	18.7	15.5	16.7	11.8	12.7	10.5	11.9	11.2	11.4	12.9	12.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		
1.1. Орлогын албан татвар	814,026.3	601,481.6	524,381.8	660,159.0	621,237.0	688,496.8	433,900.0	519,958.7	495,450.9	495,450.9	728,674.7	691,397.3	-37,277.4	11.4	4.6	3.1	3.5	2.3	3.0	1.8	2.2	1.9	1.9	2.7	2.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		
1.1.1 Хувь хүний орлогын албан татвар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0			
1.1.2 Аж, ахуйн нэгж байгууллагын орлогын албан татвар	814,026.3	601,481.6	524,381.8	660,159.0	621,237.0	688,496.8	433,900.0	519,958.7	495,450.9	495,450.9	728,674.7	691,397.3	-37,277.4	11.4	4.6	3.1	3.5	2.3	3.0	1.8	2.2	1.9	1.9	2.7	2.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		
1.1.3 Зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн албан татвар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0			
1.2. Нийгмийн даатгалын шимтгэл, хураамж	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		
1.3. Хөрөнгийн албан татвар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		
1.4. Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар	579,119.6	1,114,382.5	1,296,450.9	1,435,091.6	1,371,725.4	1,049,588.7	1,081,358.1	1,140,721.4	1,273,946.8	1,284,731.1	1,448,504.9	1,517,318.4	68,813.5	8.1	8.5	7.8	7.5	5.2	4.5	4.8	4.8	4.8	4.9	5.3	5.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1.5. Онцгой албан татвар	268,526.7	293,967.0	312,384.2	449,410.3	454,390.3	592,323.6	531,836.1	630,124.8	547,208.2	490,781.4	511,577.7	684,315.0	172,737.3	3.7	2.2	2.0	1.9	2.4	2.6	2.5	2.2	2.6	2.1	1.9	2.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1.6. Тусгай зориулалтын орлого	7,390.6	9,206.9	10,814.6	10,908.2	11,574.1	11,791.8	8,583.0	10,767.4	9,441.3	11,855.1	11,941.1	12,057.2	116.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1.7. Гаалийн албан татвар	193,321.7	337,422.6	327,369.8	381,427.0	355,328.9	320,594.9	302,214.0	328,490.6	395,788.6	413,775.6	489,784.0	536,906.7	47,122.8	2.7	2.6	2.0	2.0	1.3	1.4	1.2	1.4	1.5	1.6	1.8	1.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
1.8. Бусад татвар (төлбөр, хураамж)	75,532.4	105,228.3	114,185.7	259,873.1	305,365.0	280,613.7	175,904.7	224,015.6	243,729.5	273,259.4	337,140.0	393,035.7	55,895.6	1.1	0.8	0.7	1.4	1.2	0.7	0.9	0.9	1.0	1.2	1.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
2. Татварын бус орлого	550,573.2	648,680.2	800,928.4	813,529.5	1,084,739.8	888,296.7	1,032,795.5	1,040,364.8	1,413,324.6	1,306,514.1	1,199,666.2	1,372,307.0	172,640.7	7.7	4.9	4.8	4.3	4.1	3.8	4.3	4.4	5.3	5.0	4.4	4.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
2.1. Нийтлэг бус татварын орлого	315,763.4	425,811.9	449,421.4	699,579.2	891,737.3	669,123.9	655,525.1	702,241.3	785,274.1	764,056.4	731,645.8	760,234.3	28,588.4	4.4	3.2	2.7	3.7	3.4	2.9	2.7	2.9	3.0	2.9	2.7	2.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
2.2. Хөрөнгийн орлого	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	11,340.9	15,769.6	213.4	253.8	170,290.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
2.3. Тусламжийн орлого	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	48,672.0	110,011.6	337,869.7	141,705.5	149,853.6	74,485.7	108,336.4	33,850.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2	0.5	1.4	0.5	0.6	0.3	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
2.4. Улсын төсөв орон нутгийн төсөв хоорондын шилжүүлэг	234,789.8	222,868.3	351,507.0	113,950.3	181,661.5	154,731.2	267,045.4	261,528.9	316,054.2	329,604.2	393,534.7	503,736.3	110,201.6	3.3	1.7	2.1	0.6	0.7	1.1	1.1	1.1	1.2	1.5	1.4	1.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	2,366,174.0	3,621,676.2	4,379,479.5	4,683,038.2	5,229,120.8	4,996,886.5	7,749,656.3	7,394,235.5	6,759,169.6	6,959,661.7	7,420,601.4	7,691,097.9	270,496.5	33.0	27.5	26.2	24.5	19.7	21.6	32.0	31.0	25.5	26.7	27.0	25.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
А. УРСГАЛ ЗАРЛАГА	1,610,168.5	2,040,191.1	3,037,663.8	3,483,888.7	3,910,233.6	4,025,377.1	5,213,204.9	4,993,050.2	5,655,777.8	5,530,021.2	5,663,713.6	5,969,567.7	305,854.1	22.5	15.5	18.2	18.2	14.8	17.4	21.5	20.9	21.3	21.2	20.6	19.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
1. Бараа, үйлчилгээний зардал	1,092,612.5	1,402,924.4	1,895,444.6	1,398,590.9	1,536,021.5	1,639,580.1	2,084,621.9	1,951,062.5	1,961,496.6	1,995,504.4	2,002,832.0	2,077,245.1	74,413.1	15.2	10.6	11.4	7.3	5.8	7.1	8.6	8.2	7.4	7.7	7.3	6.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
1.1. Цалин, хөлс	588,678.6	725,456.2	1,084,210.9	755,824.0	866,078.0	948,067.1	966,100.8	968,555.0	993,174.8	997,457.2	1,015,577.6	1,018,387.2	2,809.6	8.2	5.5	6.5	4.0	3.3	4.1	4.0	4.1	3.7	3.8	3.7	3.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
1.2. Нийгмийн даатгалын шимтгэл, хураамж	54,509.3	66,813.4	99,897.5	61,137.7	68,766.1	74,660.3	75,292.4	74,635.2	74,947.2	76,942.4	78,159.9	85,120.4	6,960.5	0.8	0.5	0.6	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1.3. Бараа, үйлчилгээний бусад зардал	449,424.6	610,654.8	711,336.2	581,629.2	601,177.4	616,852.7	1,043,228.8	907,872.3	893,374.7	921,104.8																													

МОНГОЛ УЛСЫН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ОРЛОГЫН ТӨСӨЛ

	/сая төгрөг/													
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016		2017		2018			
	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Төл	Гүйц	Төл	Тод 1	Тод 2	Төсөл	ЗӨРҮҮ	
4 Эрүүл мэндийн яам	57,103.2	0.0	0.0	0.0	0.0	135,242.5	168,322.0	164,436.8	176,305.9	176,796.5	188,396.5	201,802.1	13,405.6	
Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас улсын эмнэлэгүүдэд олг	57,103.2	0.0	0.0	0.0	0.0	135,242.5	168,322.0	164,436.8	176,305.9	176,796.5	188,396.5	201,802.1	13,405.6	
18. Цагдаагийн ерөнхий газар	60.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1. Бусад орлого	60.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
19. Бүх нийтийн үүргийн сан	1,937.6	0.0	0.0	0.0	3,204.4	2,292.2	3,100.0	2,058.7	2,500.0	2,500.0	2,500.0	3,000.0	500.0	
1. Бусад орлого	1,937.6	0.0	0.0	0.0	3,204.4	2,292.2	3,100.0	2,058.7	2,500.0	2,500.0	2,500.0	3,000.0	500.0	
20. Монголын төмөр зам төрийн өмчит хувьцаат компани	428.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1. Түрээсийн орлого	428.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
21. Улсын бүртгэлийн ерөнхий газар	7,913.0	0.0	0.0	0.0	14,658.7	14,755.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1. Үйлчилгээний орлого	7,843.0	0.0	0.0	0.0	14,658.7	14,755.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
2. Хүү, торгуулийн орлого	70.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
22. Бүртгэл, статистикийн ерөнхий газар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	9,129.1	15,777.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1. Үйлчилгээний орлого	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	9,129.1	15,777.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
23. Оюуны өмч, улсын бүртгэлийн ерөнхий газар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	9,748.9	6,221.3	15,900.0	15,900.0	18,000.0	18,000.0	0.0	
1. Бусад орлого	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	870.0	172.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
2. Үйлчилгээний орлого	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	8,878.9	6,048.4	15,900.0	15,900.0	18,000.0	18,000.0	0.0	
24. Байгаль орчин, аялал, жуулчлалын яам	5,482.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1. Ан агнах эрхийн зөвшөөрлийн хураамж	5,482.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
25. Ашигт малтмалын газар	19,638.3	0.0	0.0	0.0	44,613.5	49,558.6	20,688.4	23,575.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1. Ашигт малтмалын хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрли	14,191.5	0.0	0.0	0.0	41,025.0	37,259.1	18,300.5	17,534.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
2. Бусад орлого	2,815.2	0.0	0.0	0.0	1,753.9	9,878.9	1,977.9	4,838.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
3. Улсын төсвийн хөрөнгөөр хайгуул хийсэн ордын нөхөн төлбөр	2,631.6	0.0	0.0	0.0	1,834.6	2,420.5	410.0	1,203.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
26. Газрын тосны газар	51,141.1	0.0	0.0	0.0	288,532.2	164,623.1	69,222.1	69,917.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1. Газрын тосны орлого	48,671.5	0.0	0.0	0.0	285,552.5	160,628.6	68,830.5	68,830.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
2. Бусад орлого	2,469.6	0.0	0.0	0.0	2,979.7	3,994.5	391.6	1,086.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
27. Ашигт малтмал, газрын тосны газар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	70,343.0	84,838.7	232,636.1	293,323.1	255,829.1	291,808.1	35,979.1	
1. Газрын тосны орлого	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	54,561.0	65,383.8	188,152.7	233,519.0	191,809.1	223,448.3	31,639.2	
2. Ашигт малтмалын хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрли	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	12,911.1	17,095.6	37,000.0	37,000.0	37,000.0	37,000.0	0.0	
3. Улсын төсвийн хөрөнгөөр хайгуул хийсэн ордын нөхөн төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1,523.9	750.0	2,000.0	2,000.0	2,019.9	2,100.0	80.1	
4. Бусад орлого	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1,346.9	1,609.3	5,483.5	5,804.0	10,000.0	6,109.8	-3,890.2	
5. Өөрийн орлого	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	15,000.0	15,000.0	23,150.0	8,150.0	
28. Авто тээврийн газар	1,575.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1. Бусад орлого	1,575.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
29. Гадаадын хөрөнгө оруулалтын газар	9.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1. Бусад орлого	9.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
30. Архивын ерөнхий газар	71.0	0.0	0.0	0.0	0.0	49.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1. Бусад орлого	71.0	0.0	0.0	0.0	0.0	49.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1.1 Хэвлэлийн орлого	40.0	0.0	0.0	0.0	0.0	49.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1.2 Сургалтын орлого	21.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1.3 Лавлагааны орлого	10.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
31. Цагдаагийн ерөнхий газар	2,109.4	0.0	0.0	0.0	1,910.5	1,744.4	3,600.0	2,616.0	3,487.5	3,487.5	3,487.5	3,487.5	0.0	
1. Бусад орлого	2,109.4	0.0	0.0	0.0	1,910.5	1,744.4	3,600.0	2,616.0	3,487.5	3,487.5	3,487.5	3,487.5	0.0	
1.1 Жолооны үнэмлэх хэвлэн борлуулсны орлого	1,875.0	0.0	0.0	0.0	1,910.5	1,744.4	3,600.0	2,616.0	3,487.5	3,487.5	3,487.5	3,487.5	0.0	
1.2 Журмын хашааны хураамж	90.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1.3 Жолооны үнэмлэх зарлуулсны орлого	144.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
32. Аймаг, нийслэлийн цагдаагийн газар, хэлтэс	295.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1. Бусад орлого	295.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1.1 Эрүүлжүүлэх баривчлах байр	249.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1.2 Журмын хашааны орлого	37.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1.3 Бусад	6.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1.4 Түрээсийн орлого	2.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
33. Газрын харилцаа, барилга, геодези, зураг зүйн газар	3,184.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1. Бусад орлого	3,184.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
34. Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газар	0.0	0.0	0.0	0.0	2,489.2	2,053.8	1,855.0	1,988.2	1,765.2	1,765.2	1,765.2	1,815.2	50.0	
1. Бусад орлого	0.0	0.0	0.0	0.0	2,489.2	2,053.8	1,855.0	1,988.2	1,765.2	1,765.2	1,765.2	1,815.2	50.0	
35. Эрчим хүчний яам	641.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1. Үйлчилгээний орлого	641.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
36. Хүүхдийн төлөө газар	111.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1. Түрээсийн орлого	111.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
37. Орон нутгийн хүүхдийн байгууллага	23.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1. Түрээсийн орлого	23.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
38. Аймаг, нийслэлийн мэргэжлийн хяналтын газар	671.5	0.0	0.0	0.0	1,254.5	1,772.2	1,378.0	1,909.6	1,350.0	1,350.0	1,739.2	1,739.2	0.0	
1. Бусад орлого Үүнээс:	671.5	0.0	0.0	0.0	1,254.5	1,772.2	1,378.0	1,909.6	1,350.0	1,350.0	1,739.2	1,739.2	0.0	
1.1 Лабораторийн орлого	419.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	660.0	1,033.2	600.0	600.0	1,428.6	1,428.6	0.0	
1.2 Ариутгалын хураамж	252.0	0.0	0.0	0.0	1,254.5	0.0	718.0	876.5	750.0	750.0	310.6	310.6	0.0	
39. Стандартчлал, хэмжил зүйн газар	993.3	0.0	0.0	0.0	3,509.1	3,879.7	1,500.0	3,579.5	2,486.0	2,486.0	2,486.0	2,734.6	248.6	
1. Бусад орлого	993.3	0.0	0.0	0.0	3,509.1	3,879.7	1,500.0	3,579.5	2,486.0	2,4				

ОРОН НУТГИЙН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ОРЛОГЫН ТӨСӨЛ

	/сая төгрөг/											
	2011	2012	2013	2014	2015	2016		2017		2018		
	Гүйц .1.	Гүйц .2.	Гүйц .3.	Гүйц .4.	Гүйц .5.	Төл .6.	Гүйц .7.	Төл .8.	Тод 1 .9.	Тод 2 .10.	Төсөл .11.	ЗӨРҮҮ .11-10.
ТӨСВИЙН ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	584,868.5	862,754.3	1,901,668.0	2,092,170.3	2,033,759.0	2,101,131.3	2,169,796.5	2,170,468.8	2,181,900.9	2,222,690.7	2,484,990.7	262,300.0
1. Татварын орлого	464,703.2	612,781.0	676,656.1	716,340.8	734,387.2	755,481.8	799,450.1	843,908.9	885,198.6	885,198.6	1,002,864.5	117,666.0
1.1. Орлогын албан татвар	232,257.3	347,019.7	449,045.9	479,793.2	482,334.5	518,439.4	523,410.0	560,819.9	602,109.6	602,109.6	716,481.1	114,371.5
1.1.1. Хувь хүний орлогын албан татвар	236,661.2	359,125.0	466,884.0	507,864.6	519,979.8	569,400.7	523,410.0	607,804.4	649,094.1	649,094.1	763,152.7	114,058.5
Цалин, хөдөлмөрийн хөлс, шагнал, урамшуулал болон тэдгээртэй ε	216,120.6	328,259.0	405,317.6	442,096.0	453,683.3	479,767.3	486,743.6	518,076.5	516,366.2	516,366.2	611,959.1	95,593.0
Үйл ажиллагааны орлого	9,127.5	14,041.6	16,470.2	23,588.1	26,802.7	47,948.4	34,688.9	45,377.5	45,377.5	45,377.5	31,364.0	-14,013.5
Хөрөнгийн орлого	0.0	0.0	0.0	79.9	748.1	70.0	330.1	2,966.4	45,966.4	45,966.4	67,000.0	21,033.6
Хөрөнгө борлуулсны орлого	0.0	728.3	20,486.8	10,531.5	6,766.5	11,090.6	8,547.4	8,044.7	8,044.7	8,044.7	13,884.7	5,840.0
Шинжлэх ухаан, утга зохиол, урлагийн бүтээл туурвих, шинэ бүтээл	53.6	26.4	23.1	1.5	16.3	2.5	0.0	3.1	3.1	3.1	3.1	0.0
Урлагийн тоглолт, спортын тэмцээний шагнал, наадмын бай шагнал	0.0	0.0	0.0	231.6	187.2	160.7	368.9	132.3	132.3	132.3	214.0	81.7
Шууд бус орлого	11,359.5	16,069.7	24,586.2	31,336.1	31,775.7	30,361.2	35,525.8	33,204.0	33,204.0	33,204.0	38,727.8	5,523.7
1.1.2. Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт	-9,446.1	-17,674.5	-23,543.8	-35,761.9	-43,114.7	-50,961.4	-44,821.5	-46,984.6	-46,984.6	-46,984.6	-46,671.6	313.0
Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт	-9,446.1	-17,674.5	-23,543.8	-35,761.9	-43,114.7	-50,961.4	-44,821.5	-46,984.6	-46,984.6	-46,984.6	-46,671.6	313.0
1.1.3. Орлогыг нь тухай бүр тодорхойлох боломжгүй ажил, үйлчилгээ	5,042.2	5,569.2	5,705.8	7,690.4	5,469.4	0.0	2,026.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Орлогыг нь тухай бүр тодорхойлох боломжгүй ажил, үйлчилгээ хуви	5,042.2	5,569.2	5,705.8	7,690.4	5,469.4	0.0	2,026.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
1.3. Хөрөнгийн албан татвар	34,324.8	45,092.8	69,755.6	78,398.1	86,610.1	89,684.4	72,802.0	63,852.9	98,617.3	98,617.3	111,202.3	12,585.0
Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар	17,004.1	21,758.7	43,798.2	49,911.4	57,456.7	54,537.4	71,665.8	62,494.0	62,494.0	62,494.0	73,634.2	11,140.1
Бууны албан татвар	148.1	171.2	177.2	197.9	272.6	1,545.8	1,136.1	1,358.8	1,358.8	1,358.8	1,289.9	-68.9
Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар	17,172.6	23,163.0	25,780.2	28,288.7	28,880.8	33,601.2	0.0	0.0	34,764.5	34,764.5	36,278.2	1,513.8
1.6. Тусгай зориулалтын орлого	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	31,857.9	34,764.5	0.0	0.0	0.0	0.0
Автобензин, дизелийн түлшний албан татвар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	31,857.9	34,764.5	0.0	0.0	0.0	0.0
1.8. Бусад татвар (Төлбөр, хураамж)	198,121.1	220,668.4	157,854.6	158,149.6	165,442.7	147,357.9	171,380.2	184,471.7	184,471.7	184,471.7	175,181.1	-9,290.6
1.8.1. Бусад татвар (Төлбөр, хураамж)	158,962.3	170,018.4	48,850.5	53,735.6	61,312.2	52,639.6	61,054.2	55,252.5	55,248.5	55,248.5	63,033.1	7,784.5
Улсын тэмдэгтийн хураамж	23,097.8	28,566.0	31,118.7	34,251.2	38,462.7	33,546.3	42,464.1	36,926.0	36,926.0	36,926.0	43,227.8	6,301.8
Ашигт малтмалын хайгуулын болон ашиглалтын тусгай зөвшөөрлий	13,733.5	14,060.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр	114,142.4	111,456.9	151.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр	3,127.8	4,532.4	5,285.0	3,141.3	4,523.1	2,052.8	1,689.0	1,121.2	1,121.2	1,121.2	1,590.6	469.4
Ус бохирдуулсны төлбөр	3,737.4	9,411.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамж	0.0	0.0	11,081.0	13,797.5	15,965.4	16,417.1	15,750.4	17,153.7	17,153.7	17,153.7	18,040.5	886.7
Ашигт малтмалаас бусад байгалийн баялаг ашиглахад олгох эрхий	152.9	921.7	0.0	334.6	377.3	19.0	396.4	7.6	7.6	7.6	30.3	22.7
Бусад татвар	970.5	1,069.5	1,214.3	2,211.1	1,983.7	604.5	754.3	44.0	40.0	40.0	144.0	104.0
1.8.2. Газрын төлбөр	34,839.8	44,588.5	66,482.2	65,494.9	59,630.6	46,361.9	51,766.0	68,308.1	68,308.1	68,308.1	57,901.9	-10,406.2
Газрын төлбөр	34,839.8	44,588.5	66,482.2	65,494.9	59,630.6	46,361.9	51,766.0	68,308.1	68,308.1	68,308.1	57,901.9	-10,406.2
Дуудлага худалдаа	0.0	0.0	0.0	1,500.9	1,706.2	467.6	1,824.5	21,215.6	21,215.6	21,215.6	5,235.0	-15,980.6
1.8.3. Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр	4,319.0	6,061.5	42,521.9	38,919.0	44,499.9	38,356.5	53,258.4	40,904.6	40,904.6	40,904.6	47,629.7	6,725.1
Ойн нөөц ашигласны төлбөр	2,366.2	2,909.5	2,963.3	3,033.1	5,242.0	3,057.6	3,019.2	3,019.2	3,019.2	3,019.2	3,825.1	805.9
Ан амьтны нөөц ашигласны төлбөр	459.2	444.1	516.3	998.4	2,378.3	669.6	860.8	860.8	860.8	860.8	1,914.5	1,053.7
Ус, рашааны нөөц ашигласны төлбөр	1,472.1	2,671.9	38,978.6	34,338.4	35,691.4	34,377.3	36,953.5	36,953.5	36,953.5	36,953.5	41,638.8	4,685.2
Байгалийн ургамлын нөөц ашигласны төлбөр	21.5	36.1	63.6	549.1	1,188.1	252.1	71.1	71.1	71.1	71.1	251.3	180.2
1.8.4. Бусад татвар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	10,000.0	3,477.2	20,066.5	20,010.5	20,010.5	6,616.5	-13,394.0
Бусад татвар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4.0	4.0	609.5	605.5
Нийслэл хотын албан татвар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	10,000.0	3,465.3	20,000.0	20,000.0	20,000.0	6,000.0	-14,000.0
Нохойны албан татвар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	11.8	6.5	6.5	6.5	7.0	0.5
2. Татварын бус орлого	120,165.3	249,973.4	1,225,011.9	1,375,829.4	1,299,371.8	1,345,649.5	1,370,346.4	1,326,559.9	1,296,702.4	1,337,492.1	1,482,126.2	144,634.1
2.1 Нийтлэг бус татварын орлого	73,911.4	83,062.0	92,485.7	116,223.9	84,514.0	64,650.4	101,752.7	68,057.8	68,057.8	68,041.8	91,743.3	23,701.5
Хувьцааны ногдол ашиг	35,050.9	33,351.8	8,568.5	21,758.1	2,659.3	1,049.8	1,069.0	1,744.6	1,744.6	1,744.6	20,296.0	18,551.5
Хүүгийн орлого	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	873.4	31,839.6	1,709.1	1,709.1	1,709.1	3,300.1	1,591.0
Торгуулийн орлого	23,771.1	28,688.0	40,260.3	39,203.6	29,038.6	27,672.9	30,156.6	30,156.6	30,156.6	30,156.6	31,216.6	1,060.0
Төсөвт байгууллагын өөрийн орлого	9,098.9	9,864.3	29,253.5	31,720.2	29,041.5	18,440.5	44,314.9	18,074.7	18,074.7	18,058.7	18,592.7	533.9
Түрээсийн орлого	1,178.7	1,170.7	1,427.8	1,820.8	1,954.7	854.0	1,865.9	916.5	916.5	916.5	863.5	-53.0
Бусад орлого	4,811.9	9,987.2	12,975.6	21,721.1	21,819.9	15,759.7	22,663.2	15,456.4	15,456.4	15,456.4	17,474.5	2,018.1
2.2 Хөрөнгийн орлого	16,813.9	15,156.6	6,712.5	13,775.3	39,368.3	1,384.5	1,233.5	7,410.0	355.0	355.0	479.5	124.5
Төрийн болон орон нутгийн өмчид бүртгэлтэй хөрөнгө борлуулсны (11,962.0	10,426.4	3,393.7	2,262.6	1,028.4	674.5	902.5	355.0	355.0	355.0	479.5	124.5
Өмч хувьчлалын орлого	4,852.0	4,730.2	3,318.7	11,512.8	38,339.9	710.0	331.0	7,055.0	0.0	0.0	0.0	0.0
2.3 Тусламжийн орлого	0.0	0.0	0.0	0.0	4,630.5	2,063.7	845.9	3,645.5	3,855.1	1,247.0	1,663.6	416.6
Хандив тусламж /Гадаад/	0.0	0.0	0.0	0.0	4,630.5	2,063.7	845.9	3,645.5	3,855.1	1,247.0	1,663.6	416.6
2.4 Улсын төсөв орон нутгийн төсөв хоорондын шилжүүлэг	29,439.9	151,754.7	1,125,813.8	1,245,830.2	1,170,859.0	1,277,550.9	1,266,514.3	1,247,446.6	1,224,434.4	1,267,848.3	1,388,239.7	120,391.4
Тусгай зориулалтын шилжүүлгийн орлого	0.0	0.0	783,346.8	892,304.4	904,380.2	1,006,295.9	995,259.3	1,041,640.0	1,040,237.3	1,068,672.8	1,118,983.8	50,311.0
Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас шилжүүлсэн орлого	0.0	0.0	187,465.4	195,387.0	105,984.8	120,267.7	120,267.7	74,505.9	53,013.5	53,013.5	88,555.0	35,541.6
Улсын төсвөөс орон нутгийн төсөвт олгох санхүүгийн дэмжлэг	29,439.9	151,754.7	155,001.6	158,138.9	160,494.0	150,987.3	150,987.3	131,300.7	131,183.7	146,162.1	180,700.9	34,538.8

НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГУУДЫН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ТӨСӨЛ

	/сая төгрөг/												
	2011	2012	2013	2014	2015	2016		2017		2018			
	Гүйц .1.	Гүйц .2.	Гүйц .3.	Гүйц .4.	Гүйц .5.	Төл .6.	Гүйц .7.	Төл .8.	Тод 1 .9.	Тод 2 .10.	Төсөл .11.	ЗӨРҮҮ .11-10.	
3. Төсөвт газраас төлөх шимтгэл	16,254.2	23,099.1	28,750.7	32,693.5	36,035.5	34,248.0	37,441.9	34,330.9	34,433.7	35,307.2	0.0	-35,307.2	
4. Төр даатгалыг нь хариуцах иргэдийн улсын төсвөөс төлө	10,906.1	12,151.5	12,151.5	12,033.2	12,040.2	44,967.4	44,469.1	58,680.5	58,680.5	58,680.5	0.0	-58,680.5	
5. Бусад даатгуулагчаас төлөх	7,281.4	4,041.5	4,652.1	5,015.1	5,003.0	22,868.9	15,303.0	27,326.8	27,326.8	27,326.8	0.0	-27,326.8	
6. Бусад орлого	5,086.1	9,738.3	18,322.0	23,481.0	32,624.3	18,719.7	32,013.7	18,719.7	34,170.4	40,321.0	0.0	-40,321.0	
Б. ЗАРЛАГА	89,949.3	117,367.5	125,543.2	182,919.3	203,085.0	271,529.9	242,789.8	296,894.4	301,240.8	316,952.3	0.0	-316,952.3	
1. Улсын эмнэлэгүүдэд олгох	68,905.6	90,015.9	89,702.9	128,911.1	141,742.0	174,738.3	170,943.5	183,449.4	186,295.9	197,895.9	0.0	-197,895.9	
2. Эмийн сан, хувийн эмнэлэгт олгох	18,293.8	24,341.8	31,034.5	45,769.8	54,391.5	92,536.4	67,599.6	109,400.7	110,900.7	114,632.0	0.0	-114,632.0	
3. Ажиллагааны зардалд зарцуулсан	2,276.4	2,670.9	3,626.5	5,491.0	4,128.4	3,770.7	3,408.4	3,770.7	3,770.7	4,150.9	0.0	-4,150.9	
4. Бусад зарлага	0.0	17.2	117.4	0.0	151.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
6. Хөрөнгө оруулалт	451.8	300.2	1,056.4	2,609.7	2,660.6	210.6	505.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
7. Шүүхийн шийдвэр биелүүлэх албаны төлбөр	21.7	21.5	5.6	3.6	11.0	33.9	24.2	33.6	33.6	33.6	0.0	-33.6	
8. НДШ-ийн илүү төлөлтийн буцаан олголт	0.0	0.0	0.0	134.1	0.0	240.0	308.6	240.0	240.0	240.0	0.0	-240.0	
В. АШИГ, АЛДАГДАЛ	31,627.0	49,248.0	78,533.6	48,894.1	45,064.6	21,250.8	59,882.1	32,726.4	43,933.4	39,451.4	0.0	-39,451.4	
Г. САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	-31,627.0	-49,248.0	-78,533.6	-48,894.1	-45,064.6	-21,250.8	-59,882.1	-32,726.4	-43,933.4	-39,451.4	0.0	39,451.4	
4. Дансны үлдэгдэл (цэвэр)	-31,627.0	-49,248.0	-78,533.6	-48,894.1	-45,064.6	-21,250.8	-59,882.1	-32,726.4	-43,933.4	-39,451.4	0.0	39,451.4	
САНГУУДЫН ЭХ ҮҮСВЭР	565,068.9	799,221.9	1,018,812.9	1,141,601.2	1,187,878.3	1,257,548.4	1,315,033.1	1,390,778.8	1,412,639.6	1,467,962.8	1,301,409.7	-166,553.1	
1. Ажил олгогч аж ахуй нэгжээс төлөх шимтгэл	231,303.2	334,459.7	398,561.9	440,152.3	447,289.5	463,849.7	493,693.9	514,316.3	514,316.3	546,617.8	527,619.3	-18,998.4	
2. Даатгуулагчаас төлөх шимтгэл	214,930.6	298,975.9	364,371.1	423,089.7	437,526.3	469,978.1	464,851.9	518,780.7	518,780.7	525,603.0	499,862.9	-25,740.1	
3. Төсөвт газраас төлөх шимтгэл	72,108.6	106,762.7	129,541.9	148,355.7	159,720.5	157,189.6	166,912.9	157,768.0	159,400.3	160,717.1	142,399.1	-18,318.0	
4. Төр даатгалыг нь хариуцах иргэдийн улсын төсвөөс төлөх ши	10,906.1	0.0	0.0	0.0	12,040.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
5. Улсын төсвөөс төлөх иргэдийн ЭМДШимтгэл	0.0	12,151.5	12,151.5	12,033.2	0.0	44,967.4	44,469.1	58,680.5	58,680.5	58,680.5	0.0	-58,680.5	
6. Нөхөн олговор авагсадын шимтгэл	15.0	4.2	0.9	0.0	0.0	0.5	0.0	0.3	0.3	0.3	0.0	-0.3	
7. Цаатан иргэдийн шимтгэл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	41.6	41.6	52.0	52.0	52.0	54.1	2.1	
8. Сайн дурын даатгуулагчаас төлөх	12,699.4	17,072.2	55,579.2	46,446.6	46,633.5	41,327.3	52,259.6	59,352.7	59,352.7	59,352.7	66,870.7	7,518.0	
9. Эрүүл мэндийн даатгалын бусад даатгуулагчийн шимтгэл	7,281.4	4,041.5	4,652.1	5,015.1	5,003.0	22,868.9	15,303.0	27,326.8	27,326.8	27,326.8	0.0	-27,326.8	
10. Гадаад /БНСУ/-д хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллаж буй иргэди	1,547.9	1,473.2	1,841.7	2,597.4	2,545.0	2,904.0	2,546.3	3,078.2	3,078.2	3,078.2	3,109.0	30.8	
11. ҮОМШӨ-ний улмаас тахир дутуу болсон даатгуулагчийн төлө	738.8	712.8	781.4	889.0	847.2	1,101.7	600.6	978.0	978.0	978.0	948.7	-29.3	
12. Бусад орлого	13,537.9	23,568.2	51,331.1	63,022.3	76,273.2	53,319.8	74,354.3	50,445.3	70,673.8	85,556.5	60,545.8	-25,010.7	
13. Улсын төсвөөс авсан татаас	187,900.5	272,729.6	264,576.2	253,278.4	0.0	494,879.0	0.0	587,257.2	587,257.2	570,232.4	609,817.7	39,585.3	
САНГУУДЫН ЗАРЛАГА	600,242.4	918,688.2	1,058,112.8	1,315,038.3	1,541,464.4	1,764,814.1	1,720,277.5	1,887,408.8	1,891,751.5	1,907,540.6	1,808,255.2	-99,285.4	
1. Тэтгэврийн даатгалын сан	440,956.2	709,596.1	811,249.2	985,494.5	1,172,730.9	1,305,299.6	1,305,428.1	1,404,356.2	1,404,356.2	1,404,356.2	1,619,589.1	215,232.9	
2. Тэтгэмжийн даатгалын сан	31,350.8	42,608.5	58,658.1	78,484.8	87,101.0	103,110.8	92,409.9	109,210.2	109,210.2	101,996.3	102,426.0	429.7	
3. ҮОМШӨ-ний даатгалын сан	19,197.8	26,746.8	29,091.2	29,582.7	30,144.7	38,133.3	29,392.8	31,495.4	31,495.4	31,495.4	31,697.9	202.4	
4. Ажилгүйдлийн даатгалын сан	7,102.0	6,903.1	14,926.8	17,797.3	22,394.4	27,701.4	31,612.0	29,719.1	29,719.1	35,433.0	35,433.0	0.0	
5. Эрүүл мэндийн даатгалын сан	87,199.5	114,374.9	120,854.7	174,815.0	196,295.9	267,514.7	238,875.9	293,090.1	297,436.6	312,767.8	0.0	-312,767.8	
6. Шүүхийн шийдвэр биелүүлэх албаны төлбөр	99.6	118.8	34.6	36.0	0.0	118.8	0.0	117.6	117.6	117.6	84.1	-33.6	
7. Ажиллагааны зардал	11,971.0	16,486.9	18,042.4	19,540.8	19,944.1	19,932.5	19,645.2	19,420.1	19,416.4	21,374.2	19,025.2	-2,349.0	
8. Хөрөнгө оруулалт	2,365.5	1,853.2	5,255.8	9,287.3	12,853.3	3,003.1	2,913.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
САНГУУДЫН НИЙТ ТЭНЦЭЛ:	- Ашиг	76,571.0	118,303.4	152,080.1	123,607.2	127,719.0	91,465.4	154,546.3	89,319.5	105,480.9	130,263.2	102,999.4	-27,263.8
- Алдагдал	-111,744.5	-237,769.8	-191,380.0	-297,044.3	-481,305.1	-598,731.0	-559,790.6	-585,949.5	-105,480.9	-130,263.2	-102,999.4	27,263.8	
- Цэвэр	-35,173.5	-119,466.4	-39,299.9	-173,437.0	-353,586.1	-507,265.7	-405,244.3	-496,630.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
АЛДАГДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР:	35,173.5	119,466.4	39,299.9	173,437.0	353,586.1	507,265.7	405,244.3	496,630.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
1. Төсвөөс олгосон татаас	187,900.5	272,729.6	264,576.2	253,278.4	292,600.9	494,879.0	494,879.0	587,257.2	587,257.2	570,232.4	609,817.7	39,585.3	
4. Дансны үлдэгдэл (цэвэр)	-152,727.0	-153,263.2	-225,276.3	-79,841.4	60,985.2	12,386.6	-89,634.7	-90,627.2	-108,145.2	-130,654.6	-102,972.2	27,682.4	
												0.0	
ДОТООДЫН НИЙТ БҮТЭЭГДЭХҮҮНД ЭЗЛЭХ ХУВЬ													
Нийгмийн даатгалын сангуудын нийт эх үүсвэр	4.29	4.79	5.81	4.93	4.91	5.20	5.51	5.25	5.42	5.35	4.28	-1.07	
Нийгмийн даатгалын сангуудын нийт зардал	4.56	5.50	6.03	5.68	6.37	7.29	7.20	7.12	7.26	6.95	5.95	-1.00	
Тэтгэврийн даатгалын сан	3.35	4.25	4.62	4.25	4.85	5.39	5.47	5.30	5.39	5.12	5.33	0.21	
Тэтгэмжийн даатгалын сан	0.24	0.26	0.33	0.34	0.36	0.43	0.39	0.41	0.42	0.37	0.34	-0.03	
ҮОМШӨ-ний даатгалын сан	0.15	0.16	0.17	0.13	0.12	0.16	0.12	0.12	0.12	0.11	0.10	-0.01	
Ажилгүйдлийн даатгалын сан	0.05	0.04	0.09	0.08	0.09	0.11	0.13	0.11	0.11	0.13	0.12	-0.01	
ЭМД-ын сан	0.66	0.69	0.69	0.75	0.81	1.11	1.00	1.11	1.14	1.14	0.00	-1.14	
НДСангийн үйл ажиллагааны зардал	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
												0	
ДНБ	13,173,800.0	16,688,400.0	17,550,173.3	23,166,779.1	24,203,500.0	24,203,500.0	23,886,409.5	26,494,500.0	26,052,000.0	27,438,000.0	30,387,000.0	2,949,000.0	

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ТӨСӨЛ

	/сая төгрөг/												
	2011	2012	2013	2014	2015	2016		2017		2018			
	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Төл	Гүйц	Төл	Тод 1	Тод 2	Төсөл	ЗӨРҮҮ	
	. 1 .	. 2 .	. 3 .	. 4 .	. 5 .	. 6 .	. 7 .	. 8 .	. 9 .	. 10 .	. 11 .	. 11 - 10 .	
ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛ - А. ОРЛОГО	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	376,011.9	376,011.9
1. Ажил олгогч аж ахуй нэгжээс төлөх шимтгэл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	97,695.4	97,695.4
2. Даатгуулагчаас төлөх шимтгэл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	119,572.2	119,572.2
3. Төсөвт газраас төлөх шимтгэл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	36,192.0	36,192.0
4. Төр даатгалыг нь хариуцах иргэдийн улсын төсвөөс төлө	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	67,723.8	67,723.8
5. Бусад даатгуулагчаас төлөх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	15,501.2	15,501.2
6. Бусад орлого	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	39,327.3	39,327.3
Б. ЗАРЛАГА	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	341,330.5	341,330.5
1. Улсын эмнэлэгүүдэд олгох	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	214,507.9	214,507.9
2. Эмийн сан, хувийн эмнэлэгт олгох	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	122,531.2	122,531.2
3. Ажиллагааны зардалд зарцуулсан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4,017.9	4,017.9
4. Бусад зарлага	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
5. Эрүүл мэндийн даатгалаас санхүүжих бусад зардал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
6. Хөрөнгө оруулалт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
7. Шүүхийн шийдвэр биелүүлэх албаны төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	33.6	33.6
8. НДШ-ийн илүү төлөлтийн буцаан олголт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	240.0	240.0
В. АШИГ, АЛДАГДАЛ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	34,681.4	34,681.4
Г. САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-34,681.4	-34,681.4
1. Төсвөөс олгосон татаас	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
2. Бусад сан хоорондын шилжүүлэг (цэвэр)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
3. Байгууллага доторх шилжүүлэг (цэвэр)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
4. Дансны үлдэгдэл (цэвэр)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-34,681.4	-34,681.4
САНГУУДЫН НИЙТ ТЭНЦЭЛ:	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	34,681.4	34,681.4
- Ашиг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	34,681.4	34,681.4
- Алдагдал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-34,681.4	-34,681.4
- Цэвэр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
АЛДАГДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР:	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
1. Төсвөөс олгосон татаас	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
2. Бусад сан хоорондын шилжүүлэг (цэвэр)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
3. Байгууллага доторх шилжүүлэг (цэвэр)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
4. Дансны үлдэгдэл (цэвэр)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-34,681.4	-34,681.4
ДОТООДЫН НИЙТ БҮТЭЭГДЭХҮҮНД ЭЗЛЭХ ХУВЬ													
Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн эх үүсвэр	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.24	1.24
Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн нийт зардал	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.12	1.12
ДНБ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	30,387,000.0	30,387,000.0

ОРОН НУТГИЙН 2018 ОНЫ САНХҮҮГИЙН ДЭМЖЛЭГ, ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН НЭГДСЭН САН БОЛОН УЛСЫН ТӨСӨВТ ТӨВЛӨРҮҮЛЭХ ОРЛОГО, ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН САНД ОЛГОХ ОРЛОГЫН ШИЛЖҮҮЛГИЙН ТООЦОО

Хавсралт № 11.

Шилжүүлэг													/сая төгрөг/									
													Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сангаас ОНХС-д олгох орлогын шилжүүлгийн хэмжээ	Олон Улсын байгууллагаас ОНХС-д олгох урамшуулал дэмжлэг	Аймаг, нийслэлийн ОНХС-ийн шилжүүлэг болон суурь зарлагаас санхүүжих орон нутгийн хөрөнгө оруулалт							
Суурь орлого	Суурь зарлага /Төсөөс санхүүжих/	Суурь зарлага /ОНХС-аас санхүүжих/	Гадаад төслийн зээлээс санхүүжих	Гадаад төслийн тусламжаас санхүүжих	Үндсэн тэнцэл	Үүнээс: орон нутгийн төсөвт үлдэх	Үүнээс: улсын төсөвт төвлөрүүлэх	Санхүүгийн дэмжлэг	Тусгай зориулалтын шилжүүлэг	ТЗШ-ээр санхүүжигч буй УТ-н байгууллагын өөрийн орлого	Орон нутгийн төсвийн нийт орлого, суурь орлогын зөрүү буюу ОНХС-д төвлөрүүлэх		I. Итгэлцүүрт үндэслэсэн хуваарилалт	Дотоодын НӨАТ-5 хувь	Газрын тосны нөөц ашигласны төлбөр /30 хувь/	II. АМНАТ хуваарилалт /5 хувь/	Олон Улсын байгууллагаас 2018 онд сумдын ОНХС-д олгох урамшуулал	Олон Улсын байгууллагаас 2018 онд сумдын ОНХС-д олгох дэмжлэг	Аймаг, нийслэлийн хөгжлийн санд олгох орлогын шилжүүлгийн нийт дүн	Суурь зарлагаас санхүүжих орон нутгийн хөрөнгө оруулалт	Аймаг, нийслэлийн ОНХС-ийн шилжүүлэг болон суурь зарлагаас санхүүжих орон нутгийн хөрөнгө оруулалт	
. 1 .	. 2 .	. 3 .	. 4 .	. 5 .	. 6 = 1 - 2 .	. 7 .	. 8 .	. 9 .	. 10 .	. 11 .	. 12 .		. 13=14+15 .	. 14 .	. 15 .	. 16 .	. 17 .	. 18 .	.19=13+16+17+18	.20 .	.21=19+20.	
1	Архангай	6,483.9	21,719.3	554.7	0.0	0.0	-15,235.5	0.0	15,235.5	40,287.8	80.4	119.5	1,186.5	806.4	380.0	1,539.9	26.2	845.1	3,597.7	3,065.8	6,663.4	
2	Баян-Өлгий	6,808.9	23,216.8	370.9	0.0	0.0	-16,407.9	0.0	16,407.9	47,750.3	48.3	0.0	1,678.0	1,140.5	537.5	2,177.8	11.7	1,073.2	4,940.7	3,893.4	8,834.0	
3	Баянхонгор	7,166.2	21,529.4	636.2	0.0	0.0	-14,363.2	0.0	14,363.2	39,966.3	98.3	158.0	1,282.8	871.9	410.9	1,665.0	22.5	825.4	3,795.7	2,994.6	6,790.3	
4	Булган	19,787.5	19,787.5	503.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	30,594.4	110.6	60.7	753.8	512.3	241.4	978.3	47.8	532.3	2,312.2	1,931.3	4,243.5	
5	Говь-Алтай	6,068.2	17,335.3	488.2	0.0	0.0	-11,267.0	0.0	11,267.0	34,390.8	78.8	208.4	1,149.1	781.0	368.1	1,491.4	32.0	726.8	3,399.3	2,636.6	6,035.9	
6	Дорноговь	19,939.6	16,399.4	280.0	0.0	0.0	3,540.2	1,416.1	2,124.1	30,907.7	68.9	170.0	1,072.4	728.9	343.5	1,391.9	104.6	706.8	3,275.6	2,564.2	5,839.8	
7	Дорнод	16,072.1	20,663.1	554.0	0.0	0.0	-4,591.1	0.0	4,591.1	30,481.1	68.9	217.8	1,220.4	829.5	390.9	1,583.9	28.2	818.0	3,650.4	2,967.5	6,617.9	
8	Дундговь	5,734.7	13,044.9	313.9	0.0	0.0	-7,310.2	0.0	7,310.2	24,445.9	139.7	61.6	673.2	457.6	215.6	873.8	70.3	457.9	2,075.2	1,661.2	3,736.4	
9	Завхан	7,030.3	20,161.3	320.8	0.0	0.0	-13,131.0	0.0	13,131.0	38,903.5	82.7	20.9	1,166.3	792.8	373.6	1,513.8	20.2	771.0	3,471.2	2,796.9	6,268.1	
10	Өвөрхангай	9,821.2	23,945.0	536.4	0.0	0.0	-14,123.7	0.0	14,123.7	45,706.5	477.1	121.0	1,442.0	980.2	461.9	1,871.6	33.7	1,026.9	4,374.3	3,725.6	8,099.9	
11	Өмнөговь	97,173.8	22,195.8	365.0	0.0	0.0	74,978.0	8,878.3	66,099.7	30,402.1	83.1	7,108.8	1,099.0	747.0	352.0	1,426.4	137.3	725.0	3,387.7	2,630.2	6,017.9	
12	Сүхбаатар	8,253.7	15,214.9	500.4	0.0	0.0	-6,961.2	0.0	6,961.2	29,121.3	79.2	282.8	888.8	604.1	284.7	1,153.5	49.1	574.7	2,666.1	2,085.1	4,751.2	
13	Сэлэнгэ	16,072.9	23,018.1	473.8	0.0	0.0	-6,945.2	0.0	6,945.2	47,014.7	86.0	7.4	1,267.7	861.6	406.0	1,645.3	31.1	894.6	3,838.7	3,245.5	7,084.3	
14	Төв	13,496.2	23,426.5	593.5	0.0	0.0	-9,930.3	0.0	9,930.3	44,267.5	108.3	83.8	1,052.1	715.1	337.0	1,365.5	37.2	757.0	3,211.9	2,746.3	5,958.2	
15	Увс	7,571.8	23,405.1	464.1	0.0	0.0	-15,833.3	0.0	15,833.3	40,799.3	176.3	0.0	1,428.8	971.1	457.6	1,854.4	17.5	927.0	4,227.7	3,363.2	7,591.0	
16	Хөвд	8,733.2	20,678.0	602.1	0.0	0.0	-11,944.8	0.0	11,944.8	40,046.8	58.7	172.9	1,491.7	1,013.9	477.8	1,936.0	16.8	978.6	4,423.2	3,550.3	7,973.4	
17	Хөвсгөл	10,794.4	31,640.9	921.8	0.0	0.0	-20,846.5	0.0	20,846.5	57,389.3	67.4	199.5	1,813.1	1,232.4	580.7	2,353.2	45.1	1,244.0	5,455.4	4,513.0	9,968.4	
18	Хэнтий	8,603.5	20,413.5	617.4	0.0	0.0	-11,810.0	0.0	11,810.0	35,613.2	93.8	157.5	1,024.3	696.2	328.1	1,329.4	53.7	703.2	3,110.7	2,551.2	5,661.8	
19	Дархан-Уул	19,531.3	18,766.4	737.6	4,200.0	0.0	764.9	305.9	458.9	33,891.1	169.7	451.2	963.6	654.9	308.6	1,250.6	8.9	710.2	2,933.2	2,576.3	5,509.5	
20	Улаанбаатар	660,967.7	323,170.6	301.0	69,418.7	1,663.6	337,797.1	129,268.2	208,528.9	0.0	354,459.2	9,733.0	68,918.5	7,075.4	4,809.1	2,266.3	9,183.2	0.0	16,258.5	0.0	16,258.5	
21	Орхон	40,500.8	20,472.8	423.7	0.0	0.0	20,028.0	8,011.2	12,016.8	0.0	34,220.5	248.6	3,800.0	1,145.0	778.2	366.7	1,486.0	49.1	824.9	3,504.9	2,992.5	6,497.4
22	Говь-Сүмбэр	4,685.3	4,685.3	93.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	8,324.4	32.6	0.0	193.0	131.2	61.8	250.5	60.8	140.5	644.6	509.6	1,154.2	
	Нийт	1,001,297.2	744,890.0	10,651.5	73,618.7	1,663.6	256,407.2	147,879.7	289,228.4	180,700.9	1,118,983.8	12,190.4	31,066.7	21,116.0	9,950.7	40,321.7	903.7	16,263.0	88,555.0	59,000.0	147,555.0	

ТЭМДЭГЛЭЛ

ТЗШ - Тусгай зориулалтын шилжүүлэг
 УТ - Улсын төсөв
 ОНХС - Орон нутгийн хөгжлийн сан
 НӨАТ - Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар
 АМНАТ - Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр

ТӨСВИЙН ЕРӨНХИЙЛӨН ЗАХИРАГЧ НАРЫН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ЗАРЦУУЛАЛТ
(байгууллагаар)

	/сая төгрөг/										
	2012	2013	2014	2015	2016			2017		2018	
	Гүйц .1.	Гүйц .2.	Гүйц .3.	Гүйц .4.	Төл .5.	Гүйц .6.	Төл .7.	Тод 1 .8.	Тод 2 .9.	Төсөл .10.	Зөрүү .10-9.
Шүүх - Өвөрхангай аймгийн шүүх	0.0	545.3	965.1	1,164.1	1,037.3	1,013.6	924.6	924.6	937.2	987.4	50.3
Шүүх - Өвөрхангай, Хархорин дахь сум дундын шүүх	0.0	279.2	370.0	346.6	372.9	346.6	372.7	372.7	378.7	412.2	33.6
Шүүх - Өмнөговь аймгийн шүүх	0.0	506.0	859.9	1,158.3	1,018.3	976.4	869.9	869.9	880.0	931.2	51.2
Шүүх - Увс аймгийн шүүх	0.0	650.2	603.8	761.7	812.5	785.1	872.7	872.7	887.3	929.9	42.6
Шүүх - Хөвсгөл аймгийн шүүх	0.0	702.0	1,147.5	1,127.3	986.6	973.8	1,038.6	1,038.6	1,058.3	1,111.8	53.4
Шүүх - Хэнтий аймгийн шүүх	0.0	560.3	622.0	758.9	842.6	860.8	961.8	961.8	976.3	1,020.4	44.1
Шүүх - Сэлэнгэ аймгийн шүүх	0.0	621.1	695.8	749.2	962.4	957.2	968.9	968.9	992.2	1,037.8	45.6
Шүүх - Сэлэнгэ, Зүүнхараа дахь сум дундын шүүх	0.0	323.8	531.4	539.8	482.2	488.8	454.7	454.7	464.2	500.2	36.0
Шүүх - Сүхбаатар аймгийн шүүх	0.0	558.7	660.0	768.5	867.5	859.9	835.1	835.1	893.6	916.8	23.3
Шүүх - Төв аймгийн шүүх	0.0	834.3	1,008.7	1,042.2	1,235.8	1,207.9	1,223.7	1,223.7	1,275.0	1,290.2	15.2
Шүүх - Дархан-Уул аймгийн шүүх	0.0	884.7	1,059.4	1,190.7	1,073.7	1,063.2	1,008.8	1,008.8	1,079.4	1,095.6	16.2
Шүүх - Орхон аймгийн шүүх	0.0	713.4	1,527.4	1,871.9	1,585.4	1,588.7	1,346.8	1,346.8	1,387.4	1,453.1	65.7
Шүүх - Говьсүмбэр аймгийн шүүх	0.0	500.1	540.9	646.5	821.9	797.7	862.6	862.6	833.0	894.9	61.9
Шүүх - Нийслэлийн шүүх	0.0	7,081.5	2,267.3	2,654.9	2,521.2	2,482.9	2,535.3	2,535.3	2,563.0	2,180.0	-383.0
Шүүх - Нийслэл, Багануур дүүргийн шүүх	0.0	428.6	600.3	703.6	766.5	751.5	748.3	748.3	742.1	786.4	44.3
Шүүх - Дорноговь, Замын-Үүд дэх сум дундын шүүх	0.0	388.2	404.0	404.1	448.0	446.1	515.5	515.5	532.9	568.9	36.0
Шүүх - Хэнтий, Бор-Өндөр дэх сум дундын шүүх	0.0	265.7	349.0	427.9	448.7	443.8	406.2	406.2	393.3	420.7	27.5
Шүүх - НЗХ-ийн шүүх	0.0	650.6	965.3	1,149.9	1,349.5	1,349.9	1,391.4	1,391.4	1,363.0	1,468.2	105.2
Шүүх - Төвлөрсөн төсөв	18,491.4	35,265.5	39,341.9	5,145.7	4,702.9	4,543.3	4,185.1	4,161.1	4,058.0	4,140.5	82.5
Шүүх-Ховд-булган-сум	0.0	269.5	371.3	427.1	374.5	377.0	393.4	393.4	408.3	436.6	28.4
Шүүх - Хөтөл	0.0	260.6	414.3	449.9	419.7	397.0	444.1	444.1	424.7	459.5	34.8
Өмнөговь аймгийн Ханбогд дахь сум дундын шүүх	0.0	327.7	362.2	347.5	397.3	342.2	329.0	329.0	328.2	362.5	34.3
Шүүх - Налайх дүүргийн шүүх	0.0	0.0	692.0	882.8	857.3	867.5	766.4	766.4	736.6	776.9	40.3
Шүүх - Иргэний 1-р шүүх Сүхбаатар дүүрэг	0.0	0.0	2,012.2	2,538.9	2,825.5	2,822.0	2,774.3	2,774.3	2,936.6	3,132.6	196.0
Шүүх - Эрүүгийн 1-р шүүх Баянзүрх дүүрэг	0.0	0.0	1,719.4	1,818.7	1,896.2	1,921.1	1,862.8	1,862.8	1,892.7	2,366.8	474.1
Шүүх - Дархан-Уул аймгийн Иргэн, Эрүүгийн хэргийн давж заалдах шатны 9-р шүүх	0.0	0.0	676.8	804.6	701.6	696.7	602.0	602.0	606.1	647.1	41.0
Шүүх - Эрүүгийн 2-р шүүх Баянгол дүүрэг	0.0	0.0	1,776.9	2,028.4	1,952.4	1,933.6	1,989.4	1,989.4	2,000.6	2,330.6	330.0
Шүүх - Иргэний 2-р шүүх Хан-Уул дүүрэг	0.0	0.0	1,908.3	2,402.7	2,581.5	2,572.9	2,798.9	2,798.9	2,849.0	2,994.0	145.1
Ховд аймаг дахь шүүхийн тамгын газар	0.0	0.0	0.0	0.0	548.2	0.0	852.4	852.4	870.3	910.3	39.9
УЛСЫН ЕРӨНХИЙ ПРОКУРОР	18,315.8	23,676.2	17,994.3	17,869.3	17,660.2	17,656.0	27,035.8	26,967.2	26,723.3	28,948.0	2,224.8
Прокурорын хөрөнгө оруулалт, их засвар	5,123.3	7,556.5	1,196.5	0.0	1,488.3	1,488.2	88.3	88.3	88.3	162.0	73.7
МУПЕГазар - Сэлэнгэ, Зүүнхараа	0.0	192.8	309.0	219.9	185.4	194.5	284.7	284.7	272.3	251.9	-20.3
МУПЕГазар - Улаанбаатар, Нийслэлийн Прокурорын газар	0.0	1,051.9	1,232.2	986.4	813.7	850.1	1,498.9	1,498.9	1,653.7	1,743.1	89.4
МУПЕГазар - Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг	0.0	473.3	51.4	309.2	587.8	639.5	1,108.1	1,108.1	1,080.4	1,259.9	179.5
МУПЕГазар - Улаанбаатар, Чингэлтэй дүүрэг	0.0	455.1	56.2	286.3	527.8	557.8	949.7	949.7	1,009.1	831.8	-177.3
МУПЕГазар - Улаанбаатар, Баянзүрх дүүрэг	0.0	507.8	66.0	436.4	787.1	827.4	1,488.1	1,488.1	1,517.8	1,599.3	81.4
МУПЕГазар - Улаанбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэг	0.0	618.4	94.3	405.0	733.6	800.7	1,196.0	1,196.0	1,301.9	1,113.9	-188.0
МУПЕГазар - Улаанбаатар, Хан-Уул дүүрэг	0.0	387.0	42.5	286.1	531.7	554.5	841.1	841.1	904.3	937.8	33.6
МУПЕГазар - Улаанбаатар, Баянгол дүүрэг	0.0	500.4	71.6	366.4	663.6	711.7	1,145.2	1,145.2	1,190.3	1,290.0	99.8
МУПЕГазар - Завхан, Булнай	0.0	151.1	161.9	163.4	147.5	148.8	205.4	205.4	195.3	184.7	-10.6
МУПЕГазар - Улаанбаатар, Налайх дүүрэг	0.0	307.2	449.9	349.2	297.3	299.0	484.7	484.7	454.1	449.7	-4.4
МУПЕГазар - Улаанбаатар, Багануур дүүрэг	0.0	390.8	336.6	326.7	273.7	289.6	430.8	430.8	416.7	428.3	11.6
МУПЕГазар - Өвөрхангай, Хархорин	0.0	163.4	173.9	171.4	152.0	161.5	234.2	234.2	249.8	220.7	-29.0
МУПЕГазар - Баян-Өлгий	0.0	262.3	273.0	286.7	267.9	275.7	447.1	447.1	410.5	399.5	-11.0
МУПЕГазар - Баянхонгор	0.0	263.3	307.0	262.2	250.3	255.2	393.8	393.8	386.1	372.4	-13.7
МУПЕГазар - Булган	0.0	228.1	299.1	258.2	242.2	258.1	390.0	390.0	397.0	365.8	-31.2
МУПЕГазар - Говь-Алтай	0.0	234.6	310.9	248.4	273.1	257.0	369.6	369.6	338.5	346.4	7.9
МУПЕГазар - Дорноговь	0.0	293.4	267.4	300.8	274.0	290.9	419.4	419.4	420.1	423.5	3.4
МУПЕГазар - Дорнод	0.0	382.9	406.4	305.5	286.4	286.8	496.2	496.2	512.2	516.6	4.4
МУПЕГазар - Дундговь	0.0	255.1	298.9	298.7	253.3	265.6	402.5	402.5	421.1	379.7	-41.5
МУПЕГазар - Завхан	0.0	463.9	313.4	300.4	273.2	285.1	464.0	464.0	437.0	419.5	-17.5
МУПЕГазар - Өвөрхангай	0.0	324.3	339.3	270.7	243.5	254.2	400.9	400.9	396.1	462.3	66.2
МУПЕГазар - Өмнөговь	0.0	262.1	255.7	241.9	212.3	209.3	326.6	326.6	369.1	378.4	9.4
МУПЕГазар - Сүхбаатар	0.0	302.0	344.1	285.2	244.3	273.0	404.8	404.8	381.3	350.2	-31.1
МУПЕГазар - Сэлэнгэ	0.0	239.4	294.4	310.0	282.2	286.5	470.4	470.4	448.8	433.6	-15.2
МУПЕГазар - Төв	0.0	383.5	362.2	418.5	447.0	462.2	736.7	736.7	722.2	696.6	-25.6
МУПЕГазар - Увс	0.0	314.6	340.4	269.7	249.7	238.4	367.3	367.3	360.3	368.1	7.8
МУПЕГазар - Ховд	0.0	320.5	344.5	285.8	238.2	263.0	425.4	425.4	386.5	411.1	24.7
МУПЕГазар - Хөвсгөл	0.0	317.9	410.4	314.8	288.7	297.7	490.8	490.8	490.4	499.4	9.1
МУПЕГазар - Хэнтий	0.0	291.4	302.8	277.2	245.5	254.8	415.4	415.4	397.1	407.1	9.9
МУПЕГазар - Дархан-Уул	0.0	389.2	334.1	356.9	333.3	346.4	601.8	601.8	570.0	561.4	-8.6
МУПЕГазар - Орхон	0.0	393.2	366.2	318.3	292.4	293.9	453.1	453.1	486.9	494.9	8.0
МУПЕГазар - Говьсүмбэр	0.0	209.8	273.3	196.2	181.7	191.1	339.9	339.9	294.8	302.9	8.2
МУПЕГазар - Тээврийн прокурор	0.0	392.0	433.7	471.2	386.6	408.2	723.0	723.0	700.6	714.6	14.0
МУПЕГазар - Дорноговь, Замын-Үүд	0.0	208.9	242.8	250.1	230.8	238.0	317.4	317.4	309.4	292.3	-17.1
МУПЕГазар - ЭХНАрхив	0.0	93.9	109.6	154.4	160.4	159.2	206.9	206.9	196.5	154.4	-42.1
МУПЕГазар - Архангай	0.0	302.6	383.0	279.9	283.0	295.2	418.7	418.7	382.1	369.0	-13.1
МУЕП-ХЭГ	0.0	2,209.0	2,440.3	3,026.1	3,420.4	2,916.3	4,842.7	4,825.9	5,393.6	7,269.9	1,876.3
МУЕП-Сэлэнгэ	0.0	117.9	214.1	124.4	118.4	119.7	175.3	175.3	175.5	171.8	-3.7
МУПЕГазар-Хэнтий Бор-Өндөр	0.0	227.5	145.6	157.2	122.4	132.8	211.7	211.7	204.7	192.3	-12.4
МУПЕГазар-Ховд Булган	0.0	130.5	154.7	145.4	142.9	147.3	205.3	205.3	200.3	190.9	-9.5
Өмнөговь Ханбогд сум дундын прокурор	0.0	189.4	160.1	150.3	149.4	171.2	224.3	224.3	200.8	230.1	29.3
"Цахим сургалт" төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	939.4	887.6	0.0	300.2	300.2
ҮНДЭСНИЙ АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ЗӨВЛӨЛИЙН НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА	1,314.4	1,892.0	1,501.6	1,952.7	2,042.4	1,946.7	1,986.1	1,984.3	2,012.5	2,055.9	43.4
Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөл	814.0	891.4	990.2	1,421.2	1,314.1	1,254.7	1,341.4	1,338.8	1,353.5	1,377.4	24.0
Стратеги судалгааны хүрээлэн	500.3	508.7	511.4	531.6	728.2	692.0	644.7	645.6	659.1	678.5	19.5
МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ АУДИТОР	1,277.7	1,643.1	8,409.1	9,550.3	9,396.9	9,333.4	9,287.8	9,312.5	9,633.5	11,385.4	1,751.8
Монгол Улсын Аудитын газар	1,202.7	1,573.6	3,520.2	3,434.6	2,843.1	3,401.3	2,599.7	2,594.6	3,125.5	5,153.8	2,028.3
Аймаг, нийслэлийн Аудитын газар	0.0	0.0	4,889.0	6,008.6	5,666.9	5,932.1	5,636.4	5,636.4	5,787.2	5,644.0	-143.2
Үндэсний аудитын газрын чадавх бэхжүүлэх төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	519.2	549.1	720.9	87.6	-633.3
Үндэсний аудитын газрын хөрөнгө оруулалт	75.0	69.5	0.0	0.0	475.0	0.0	0.0	0.0	0.0	500.0	500.0
Аудит төвлөрүүлэн захирагч	0.0	0.0	0.0	107.1	411.9	0.0	532.4	532.4	0.0	0.0	0.0
ҮНДЭСНИЙ СТАТИСТИКИЙН ХОРООНЫ ДАРГА	6,407.2	7,025.8	7,640.9	6,340.2	2,891.9	2,667.1	7,532.7	7,564.6	8,299.9	9,487.7	1,187.8
Үндэсний Статистикийн хороо	2,136.3	3,676.4	3,463.9	3,115.0	1,428.3	1,455.9	4,598.4	4,598.2	4,876.1	7,013.9	2,137.7
Үндэсний Статистикийн хорооны орон нутгийн салбар	1,791.3	2,127.2	2,169.0	2,294.0	713.9	666.3	2,376.6	2,376.6	2,425.5	2,449.4	23.9
Статистикийн байгуул											

ТӨСВИЙН ЕРӨНХИЙЛӨН ЗАХИРАГЧ НАРЫН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ЗАРЦУУЛАЛТ
 (байгууллагаар)

	/сая төгрөг/										
	2012	2013	2014	2015	2016			2017		2018	
	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Төл	Гүйц	Төл	Тод 1	Тод 2	Төсөл	Зөрүү
. 1 .	. 2 .	. 3 .	. 4 .	. 5 .	. 6 .	. 7 .	. 8 .	. 9 .	. 10 .	. 10 - 9 .	
Алтайн өвөр говийн сав газрын захиргаа	0.0	0.0	0.0	0.0	36.9	0.0	152.5	152.5	155.5	173.5	18.0
Орхон-Чулуут голын сав газрын захиргаа шинэ	0.0	0.0	0.0	106.0	117.6	122.8	115.1	115.1	118.4	142.2	23.8
Монгол орны баруун бүсэд газрын доройтол, хөгжлийн сөрөг нөлөөллийг бууруулах, дүйцүүлэн	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1,517.4	1,419.2	1,248.9	371.7	-877.2
Монгол орны UN-REDD үндэсний хөтөлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3,780.2	4,747.3	2,747.3	1,480.5	-1,266.8
Хөвсгөл нуурын цогцолбор газрын орчны бүсийн иргэдийн амьжиргааг дэмжих, тогтвортой аял:	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3,110.7	3,285.0	1,221.2	1,130.4	-90.8
Гэр хорооллын ариун цэврийн байгууламжийг боловсронгуй болгох замаар хөрсний бохирдлыг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1,542.1	1,630.8	661.5	555.5	-106.0
Байгаль орчны бохирдлыг бууруулахад но-хау дамжуулах төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	791.2	514.8	514.8	0.0	-514.8
Мазаалай баавгайн амьдрах орчны нөхцлийг сайжруулах" төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1,187.5	1,255.8	100.0	375.3	275.3
"Зориудын аргаар мазаалай баавгайг үржүүлэх" төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1,612.9	1,705.6	0.0	0.0	0.0
Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжих төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	87.6	87.6
ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД	317,541.3	348,627.5	354,444.1	380,692.7	391,651.3	404,553.8	415,651.1	422,080.2	444,755.3	453,320.7	8,565.4
Архивын ерөнхий газар	3,198.3	3,325.8	3,445.4	8,143.1	3,698.6	7,234.7	3,667.5	3,668.0	3,630.1	3,902.5	272.4
Хил хамгаалах ерөнхий газар	75,577.0	96,500.9	98,303.8	100,633.1	106,597.9	108,643.4	106,757.7	107,495.5	119,287.2	117,212.8	-2,074.3
Замын цагдаагийн газар	4,776.1	5,901.4	1,061.4	0.0	0.0	0.0	4,865.7	4,865.7	5,149.0	5,368.6	219.6
Аймаг, нийслэлийн цагдаагийн газар, хэлтэс	55,374.5	61,561.5	72,520.4	80,257.3	51,426.1	52,101.8	49,520.8	49,520.8	49,515.2	51,230.0	1,714.8
Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар	0.0	0.0	50,407.3	50,735.2	-12,327.4	9,443.0	-6,282.0	-6,282.0	-7,418.6	-3,725.4	3,693.2
Төрийн тусгай албан хаагчдын нэгдсэн эмнэлэг	1,902.6	2,075.3	0.0	0.0	0.0	0.0	3,093.5	4,766.5	6,273.4	10,297.7	4,024.3
Хорихын эмнэлэг	2,068.1	2,183.4	2,011.1	2,178.7	2,084.6	2,017.1	1,946.1	1,946.1	2,077.8	2,016.3	-61.5
Хил хамгаалах ерөнхий газрын хөрөнгө оруулалт, их засвар	12,368.8	1,819.8	0.0	0.0	2,298.4	0.0	8,609.3	8,969.3	8,969.3	7,281.7	-1,687.6
ЦЕГ-ын хөрөнгө оруулалт, их засвар	10,827.4	10,362.6	0.0	3,575.2	3,190.0	0.0	1,435.8	1,435.8	5,487.9	19,901.0	14,413.1
ШШГЕГ газрын хөрөнгө оруулалт, их засвар	3,999.4	3,643.6	0.0	1,837.9	1,231.2	0.0	12,157.1	12,157.1	12,157.1	1,251.6	-10,905.5
ГИХГ-Гадаадын иргэн, харьяатын газар	1,116.2	3,111.5	8,056.3	3,120.8	3,945.4	3,315.4	3,487.9	3,487.9	2,682.9	3,426.5	743.6
Хууль зүйн үндэсний хүрээлэн	38,277.9	1,043.7	1,017.3	493.3	563.4	561.7	607.5	607.5	622.4	692.9	70.5
ЦЕГ - "Хүч" спорт хороо	0.0	0.0	0.0	0.0	338.9	344.7	329.8	329.8	329.8	354.9	25.1
ЦЕГ - Техник засварын төв	0.0	0.0	0.0	0.0	9,339.8	8,950.5	10,579.8	10,579.8	10,579.8	9,649.8	-930.0
ЦЕГ - Мөрдөн байцаах газар	0.0	0.0	0.0	0.0	1,180.2	1,276.5	2,028.4	2,028.4	2,134.7	2,256.9	122.2
ЦЕГ - Эрүүгийн цагдаагийн газар	0.0	0.0	0.0	0.0	1,410.4	1,487.6	2,243.5	2,243.5	2,439.0	2,510.4	71.4
ЦЕГ - Цагдаагийн автобааз	0.0	0.0	0.0	0.0	3,598.0	3,696.6	3,605.6	3,605.6	3,833.2	4,216.1	382.9
ЦЕГ - Олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах алба 05-р анги	0.0	0.0	0.0	0.0	2,843.2	3,201.9	3,319.3	3,319.3	3,298.3	3,411.0	112.7
ЦЕГ - Цагдаагийн холбооны хэлтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	448.9	497.9	641.8	641.8	616.8	647.1	30.3
ЦЕГ - Олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах алба 805-р анги	0.0	0.0	0.0	0.0	4,523.3	4,621.5	4,557.2	4,557.2	4,587.2	4,831.3	244.1
ЦЕГ - Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс	1,871.5	0.0	0.0	0.0	2,451.1	2,486.6	2,544.4	2,544.4	2,544.4	2,606.3	61.9
ЦЕГ - Цагдаагийн гэрээт хамгаалалт	0.0	0.0	0.0	0.0	2,267.8	2,191.8	2,410.7	2,410.7	2,410.7	2,446.7	36.0
Мэдээлэл шуурхай удирдлагын төв	0.0	2,047.9	2,113.2	2,560.2	2,781.0	2,635.2	2,923.4	2,921.2	2,969.5	3,132.2	162.7
ЦЕГ - Дэмжлэг үзүүлэх газар	35,343.9	0.0	0.0	0.0	3,313.2	2,082.8	3,372.9	3,372.9	3,724.8	4,022.7	297.9
ШШГЕГ - Ховд	0.0	0.0	0.0	0.0	859.1	859.2	887.2	887.2	892.5	904.0	11.5
ШШГЕГ - Амгалан хорих 421-р анги	0.0	0.0	0.0	0.0	1,142.1	1,056.3	1,077.6	1,077.6	1,229.1	1,063.8	-165.3
ШШГЕГ - Багануур хорих 427-р анги	0.0	0.0	0.0	0.0	1,476.9	1,451.8	1,430.0	1,430.0	1,427.7	1,446.5	18.9
ШШГЕГ - Баянзүрх хорих 407-р анги	0.0	0.0	0.0	0.0	1,352.1	1,346.7	1,269.9	1,269.9	1,418.5	1,249.4	-169.0
ШШГЕГ - Хүүхдийн хорих 411-р анги	0.0	0.0	0.0	0.0	435.6	453.1	418.2	418.2	452.4	444.2	-8.2
ШШГЕГ - Таширын ам дахь хорих 405-р анги	0.0	0.0	0.0	0.0	1,221.2	1,260.7	1,209.8	1,209.8	1,401.2	1,379.4	-21.9
ШШГЕГ - Сүрьеэ хорих 429-р анги	0.0	0.0	0.0	0.0	1,210.3	1,260.5	1,289.2	1,289.2	1,405.1	1,359.9	-45.2
ШШГЕГ - Тоосго хорих 409-р анги	0.0	0.0	0.0	0.0	1,531.8	1,513.0	1,426.3	1,426.3	1,503.0	1,424.3	-78.7
ШШГЕГ - Нийслэлийн ШГАлба	0.0	0.0	0.0	0.0	1,595.5	1,536.3	1,489.9	1,489.9	1,507.9	1,450.5	-57.3
ШШГЕГ - Төв аппарат	0.0	45,016.0	50,407.3	0.0	1,730.5	1,869.9	1,884.2	1,829.9	1,947.0	1,759.6	-187.4
ШШГЕГ - Авдрантын хорих 403-р анги	0.0	0.0	0.0	0.0	846.4	856.0	822.8	822.8	858.2	866.2	8.1
ШШГЕГ - Мааньтын хорих 415-р анги	0.0	0.0	0.0	0.0	1,684.9	1,635.0	1,521.1	1,521.1	1,540.5	1,532.2	-8.4
ШШГЕГ - Дарьтын хорих 433-р анги	0.0	0.0	0.0	0.0	1,577.1	1,556.7	1,527.5	1,527.5	1,563.3	1,505.8	-57.4
ШШГЕГ - Говь-Сүмбэр хорих 425-р анги	0.0	0.0	0.0	0.0	1,298.3	1,254.1	1,249.6	1,249.6	1,362.1	1,228.7	-133.4
ШШГЕГ - Зүүнхараа хорих 413-р анги	0.0	0.0	0.0	0.0	1,771.6	1,766.3	1,751.0	1,751.0	1,948.7	1,819.1	-129.6
ШШГЕГ - Мөнгөнморьт хорих 417-р анги	0.0	0.0	0.0	0.0	730.7	670.7	713.4	713.4	763.7	779.1	15.4
ШШГЕГ - Цагдан хорих төв	0.0	0.0	0.0	0.0	3,594.2	3,635.3	3,525.0	3,525.0	3,643.3	3,690.2	46.9
ШШГЕГ - Хонхорын 431-р анги	0.0	0.0	0.0	0.0	457.5	456.4	462.0	462.0	462.0	0.0	-295.0
ШШГЕГ - Архангай	0.0	0.0	0.0	0.0	453.6	493.2	497.8	497.8	498.6	506.3	7.7
ШШГЕГ - Баянхонгор	0.0	0.0	0.0	0.0	417.8	429.7	488.2	488.2	479.9	496.0	16.0
ШШГЕГ - Баян-Өлгий	0.0	0.0	0.0	0.0	420.9	418.8	435.5	435.5	433.2	443.9	10.7
ШШГЕГ - Булган хорих 439-р анги	0.0	0.0	0.0	0.0	1,686.5	1,660.1	1,670.9	1,670.9	1,701.3	1,623.4	-77.8
ШШГЕГ - Говь-Алтай	0.0	0.0	0.0	0.0	396.3	386.4	430.1	430.1	419.2	439.5	20.3
ШШГЕГ - Сүлд спорт хороо	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	265.9	265.9	266.9	266.9	0.0
ШШГЕГ - Дархан-Уул хорих 445-р анги	0.0	0.0	0.0	0.0	1,344.6	1,281.6	1,241.2	1,241.2	1,240.4	1,182.9	-57.5
ШШГЕГ - Дундговь	0.0	0.0	0.0	0.0	440.3	453.5	452.1	452.1	453.0	462.7	9.7
ШШГЕГ - Дорноговь	0.0	0.0	0.0	0.0	399.8	435.1	415.1	415.1	451.4	442.6	-8.8
ШШГЕГ - Дорнод	0.0	0.0	0.0	0.0	458.3	465.3	487.9	487.9	485.1	492.6	7.4
ШШГЕГ - Завхан	0.0	0.0	0.0	0.0	450.8	484.9	542.7	542.7	566.0	553.1	-12.9
ШШГЕГ - Орхон	0.0	0.0	0.0	0.0	1,132.5	1,090.6	1,096.7	1,096.7	1,097.3	1,096.3	-1.0
ШШГЕГ - Өмнөговь	0.0	0.0	0.0	0.0	381.5	407.9	471.3	471.3	468.0	473.1	5.1
ШШГЕГ - Өвөрхангай	0.0	0.0	0.0	0.0	392.7	409.5	442.5	442.5	486.8	483.9	-2.9
ШШГЕГ - Сүхбаатар	0.0	0.0	0.0	0.0	369.5	380.5	392.8	392.8	399.9	399.9	0.0
ШШГЕГ - Сэлэнгэ	0.0	0.0	0.0	0.0	459.3	471.5	499.7	499.7	513.6	522.0	8.5
ШШГЕГ - Төв	0.0	0.0	0.0	0.0	535.4	542.7	530.5	530.5	532.2	536.1	3.9
ШШГЕГ - Увс	0.0	0.0	0.0	0.0	550.8	561.3	578.3	578.3	580.6	591.9	11.3
ШШГЕГ - Хөвсгөл	0.0	0.0	0.0	0.0	1,325.2	1,147.1	1,167.0	1,167.0	1,162.7	1,133.4	-29.4
ШШГЕГ - Хэнтий	0.0	0.0	0.0	0.0	1,391.2	1,356.5	1,334.7	1,334.7	1,418.9	1,342.3	-76.6
ШШГЕГ - Завхан, Тосонцэнгэл	0.0	0.0	0.0	0.0	136.6	147.7	174.1	174.1	174.3	177.4	3.0
ШШГЕГ - Өвөрхангай, Хархорины хорих 423-р анги	0.0	0.0	0.0	0.0	1,301.0	1,276.5	1,231.1	1,231.1	1,287.4	1,286.8	-0.7
ШШГЕГ - Согтуурах мансуурах донтой өвчтөнг албадан эмчлэх албадан хөдөлмөр хийлгэх газар	0.0	0.0	0.0	0.0	759.2	751.6	755.7	755.7	744.4	760.2	15.7
ШШГЕГ - Дарь эхийн хорих	0.0	0.0	0.0	0.0	764.2	788.2	663.4	663.4	805.5	750.2	-55.3
ШШГЕГ - Булган	0.0	0.0	0.0	0.0	433.3	447.3	445.0	445.0	446.7	455.9	9.2
ШШГЕГ - Дархан-Уул хорих 435-р анги	0.0	0.0	0.0	0.0	1,383.5	1,380.3	1,322.6	1,322.6	1,325.2	1,346.1	20.8
Шүүхийн шинжилгээний үндэсний хүрээлэн	2,419.5	3,489.0	3,421.9	3,771.4	4,547.9	4,559.0	5,443.3	5,438.2	5,487.3	5,500.9	13.6
Банк, хадгаламж зээлийн хоршооны ажлын алба	-2,476.4	28.7	501.0	496.3	528.7	518.3	524.3	524.3	550.5	557.7	7.2
Шүүхийн шинжилгээний үндэсний хүрээлэнгийн хөрөнгө оруулалт, их засвар	866.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1,539.9	1,539.9
Төрийн албан хаагчдын буруутай үйл ажиллагааны нөхөн төлбөр	12,012.5	6,694.7	4,932.8	1,835.9	2,280.5	2,280.5	2,257.7	6,057.7	14,875.6	2,280.5	-12,595.0
Шүүхийн шинжилгээний үндэсний хүрээлэнгийн харьяа Шүүхийн шинжилгээний алба	2,442.7	3,343.9	3,591.7	3,897.2	4,030.3	4,004.3	4,424.8	4,424.8	4,531.7	4,531.3	-0.4
Оюуны өмч, улсын бүртгэлийн ерөнхий газар	26,707.2	22,921.8	17,918.2	18,720.9	10,078.4	10,0					

ТӨСВИЙН ЕРӨНХИЙЛӨН ЗАХИРАГЧ НАРЫН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ЗАРЦУУЛАЛТ
(байгууллагаар)

	/сая төгрөг/										
	2012	2013	2014	2015	2016		2017		2018		Зөрүү
	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Төл	Гүйц	Төл	Тод 1	Тод 2	Төсөл	
.1.	.2.	.3.	.4.	.5.	.6.	.7.	.8.	.9.	.10.	.10-9.	
ЦЕГ - Налайх дүүргийн Цагдаагийн хэлтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	1,165.6	1,187.1	1,251.8	1,251.8	1,240.2	1,282.4	42.2
ЦЕГ - Сүхбаатар дүүргийн Цагдаагийн нэгдүгээр хэлтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	2,447.0	2,451.3	2,445.5	2,445.5	2,428.0	2,506.2	78.2
ЦЕГ - Сүхбаатар дүүргийн Цагдаагийн хоёрдугаар хэлтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	2,138.5	2,110.1	2,129.1	2,129.1	2,063.9	2,177.9	114.0
ЦЕГ - Сонгинохайрхан дүүргийн Цагдаагийн нэгдүгээр хэлтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	2,760.1	2,786.9	2,769.7	2,769.7	2,753.4	2,840.0	86.5
ЦЕГ - Сонгинохайрхан дүүргийн Цагдаагийн хоёрдугаар хэлтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	1,728.9	1,734.4	1,732.4	1,732.4	1,732.4	1,775.5	43.1
ЦЕГ - Сонгинохайрхан дүүргийн Цагдаагийн гуравдугаар хэлтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	1,656.2	1,689.8	1,669.0	1,669.0	1,669.0	1,711.6	42.7
ЦЕГ - Чингэлтэй дүүргийн Цагдаагийн нэгдүгээр хэлтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	2,115.5	2,102.3	1,971.9	1,971.9	1,950.1	2,032.2	82.2
ЦЕГ - Чингэлтэй дүүргийн Цагдаагийн хоёрдугаар хэлтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	2,212.4	2,212.5	2,203.0	2,203.0	2,180.0	2,256.5	76.5
ЦЕГ - Хан-Уул дүүргийн Цагдаагийн нэгдүгээр хэлтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	1,539.3	1,504.9	1,532.5	1,532.5	1,533.2	1,570.8	37.6
ЦЕГ - Хан-Уул дүүргийн Цагдаагийн хоёрдугаар хэлтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	1,890.4	1,896.1	1,889.8	1,889.8	1,853.8	1,936.5	82.7
ЦЕГ - Сэ.Мандал сумын Цагдаагийн хэлтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	1,019.3	1,062.7	1,100.5	1,100.5	1,115.5	1,165.6	50.0
ЦЕГ - Сэ.Сайхан сумын Цагдаагийн хэлтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	590.2	610.6	677.7	677.7	672.7	695.4	22.8
ЦЕГ - өв.Хархорин сумын Цагдаагийн хэлтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	476.1	526.3	566.9	566.9	554.9	581.0	26.1
ЦЕГ - До.Замын-үүд сумын Цагдаагийн хэлтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	637.9	696.9	728.5	728.5	729.9	749.6	19.8
Хууль зүйн шинэчлэл багц төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	500.0	0.0	13.3	14.1	14.1	4,128.0	4,113.9
Оюуны өмч, улсын біртгэлийн ерөнхий газар ХО, Их засвар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2,020.0	2,020.0
Төрийн тусгай албан хаагчдын нэгдсэн эмнэлэгт тоног төхөөрөмж нийлүүлэх төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	7,169.6	7,169.6
Улаанбаатар хот, аймгийн төвийн гудамж талбайг камержуулах төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	100.0
ШШГЕГ - Тусгай ажиллагаа, аюулгүй байдлын газар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	443.8	443.8
ШШГЕГ - Хорихоос өөр төрлийн ял эдлүүлэх алба	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	457.1	457.1
Төрийн тусгай албан хаагчдын нэгдсэн эмнэлгийн хөрөнгө оруулалт, их засвар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	5,101.0	6,723.0	0.0	-6,723.0
БАРИЛГА, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН САЙД	84,344.1	89,804.4	221,478.2	63,515.8	65,894.1	65,837.8	56,939.2	125,277.8	110,496.7	132,930.3	22,433.6
Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газар	1,319.1	8,991.8	2,487.2	1,895.3	2,234.7	2,142.1	2,734.9	2,735.1	0.0	0.0	0.0
Орон сууцны хороолол, дэд бүтэц төсөл	632.0	0.0	43,818.8	15,231.5	1,000.0	487.8	18,514.4	19,579.0	20,857.8	6,024.1	-14,833.7
Барилга, хот байгуулалтын яам	1,471.0	3,067.8	2,584.5	2,349.5	1,808.3	1,795.4	1,679.0	1,678.2	1,599.3	1,661.4	62.1
Барилга, хот байгуулалтын хөрөнгө оруулалт, их засвар	64,599.1	69,611.3	150,456.0	16,901.4	50,961.4	48,531.9	14,694.0	81,294.1	73,811.3	76,035.4	2,224.1
Газрын харилцаа, кадастрын тусгай зориулалтын шилжүүлэг	0.0	0.0	6,755.4	6,628.8	6,686.1	6,589.9	6,966.5	6,961.8	7,319.4	10,559.4	3,240.0
Эрдэнэт хотын бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн өргөтгөл төсөл, FR-01 (Франц)	0.0	0.0	0.0	604.2	246.3	227.7	205.9	205.9	205.9	0.0	-205.9
Өмнөговь, Дорноговь аймгийн хот байгуулалт, хилийн ойролцоох суурин газруудын хөгжил төсө	0.0	0.0	0.0	7,516.9	1,751.2	1,230.6	774.9	819.4	819.4	0.0	-819.4
Зүүн өмнөд говийн хот, хил орчмын хотын хөгжил төсөл - нэмэлт санхүүжилт /АХБ/	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	2,555.0	2,701.9	2,701.9	7,343.2	4,641.3
УТ Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2,753.7	2,910.5	156.8
Дэд бүтцийн хөгжил-Баянзүрх, Дархан, Сэлэнгэ- төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2,021.1	2,021.1
Дэд бүтцийн хөгжил-Сонгино хайрхан төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	7,169.6	7,169.6
Тайшир-Алтай ус хангамж төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	10,339.2	10,339.2
Зйн өмнөд говийн хот байгуулалт, хилийн ойролцоох суурин газруудын хөгжил төслийн нэмэлт с	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	175.1	175.1
Аймгийн бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг өргөтгөл шинэчлэх, шинээр барих төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	8,691.3	8,691.3
Замын-Үүдийн дэд бүтцийг сайжруулах /БНХАУ/	0.0	0.0	0.0	0.0	1,106.2	4,832.4	8,814.5	9,302.5	428.0	0.0	-428.0
БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ, ШИНЖЛЭХ УХААН, СПОРТЫН САЙД	898,283.2	946,777.3	1,204,013.4	1,018,891.2	1,338,660.5	1,253,300.3	1,357,519.9	1,357,294.9	1,322,550.3	1,609,808.4	287,258.1
Шинжлэх ухааны академийн Тэргүүлэгчдийн газар	1,177.7	1,012.9	1,116.2	1,170.6	1,174.8	1,287.3	1,217.8	1,218.5	1,713.1	1,517.7	-195.4
116 дугаар сургууль	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	814.3	814.3
Завханы Хөгжим бүжгийн дунд сургууль	887.2	972.2	1,124.0	1,187.6	1,215.4	1,170.5	1,178.8	1,178.8	1,231.7	1,269.4	37.7
ШУТСан - Ургамал, газар тариалангийн хүрээлэн	0.0	0.0	0.0	1,125.1	1,306.7	1,400.8	1,096.7	1,096.7	1,231.1	1,142.4	-88.7
Улаанбаатарын Хөгжим бүжгийн сургууль	2,517.5	3,079.3	3,530.2	3,273.5	3,809.6	3,701.7	3,509.7	3,509.7	3,572.8	3,650.2	77.4
Боловсролын зээлийн сан	120,979.1	126,237.9	117,258.2	59,453.2	148,612.5	89,491.5	116,112.6	116,112.6	86,116.5	118,916.0	32,799.5
Нийслэлийн боловсролын газар	717.5	607.6	635.6	566.8	649.5	636.2	781.6	781.6	790.6	744.3	-46.3
Боловсролын газар	5,178.9	5,244.7	5,327.0	5,550.5	5,858.6	5,746.3	5,393.6	5,393.6	5,645.0	5,793.9	148.9
Шинжлэх ухааны салбарын хөрөнгө оруулалт, их засвар	2,660.8	2,575.3	2,920.4	1,639.2	3,120.6	2,825.3	885.1	1,065.3	1,276.0	0.0	-1,276.0
Боловсролын салбарын хөрөнгө оруулалт, их засвар	117,773.3	76,334.7	153,150.0	72,683.5	123,426.9	109,274.8	68,850.3	77,197.5	84,890.8	182,029.3	97,138.4
Соёл, урлагын хөрөнгө оруулалт, их засвар	0.0	0.0	35,203.2	17,407.2	25,652.7	23,807.2	16,113.6	15,758.4	11,509.8	30,513.9	19,004.1
Боловсролын үнэлгээний төв	908.3	1,099.5	1,168.6	1,952.6	3,062.6	2,004.8	1,989.9	1,989.9	1,997.1	2,001.1	3.0
Насан туршийн боловсролын үндэсний төв	119.9	130.0	166.4	146.4	189.5	142.6	180.4	180.4	184.4	185.8	1.4
Их сургуулиудын хотхоны ашиглалтын өмнөх захиргаа	178.7	190.5	230.7	258.0	203.4	226.3	201.2	201.2	204.8	254.8	50.0
Боловсролын хүрээлэн	0.0	512.0	660.3	1,362.2	1,055.3	1,461.1	1,498.3	1,498.3	1,161.3	1,117.0	-44.3
Хоринесдгээр тусгай сургууль	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2,006.6	2,006.6
Шинэ эрин - Олон Улсын Хөтөлбөрийн Сургалттай Төрийн Өмчит ЕБС	601.0	641.5	791.8	783.0	795.1	799.1	854.5	854.5	870.4	864.9	-5.5
Шинэ эхлэл - Олон Улсын Хөтөлбөрийн Сургалттай Төрийн Өмчит ЕБС	535.2	629.7	755.5	729.0	804.6	769.1	827.6	827.6	842.0	804.3	-37.6
Монгол тэмүүлэл - Олон Улсын Хөтөлбөрийн Сургалттай Төрийн Өмчит ЕБС	309.8	359.2	508.3	504.3	535.7	575.8	599.1	599.1	606.9	677.4	70.5
Шинэ зууны боловсрол төслийн нэгж	0.0	0.0	0.0	0.0	13,178.7	13,178.7	13,818.3	14,612.9	9,033.1	5,374.6	-3,658.5
Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын яам	906.8	0.0	1,997.4	20,370.9	22,258.2	21,145.4	30,296.0	30,297.9	29,812.5	39,652.3	9,839.8
Багшийн хөгжлийн институт	0.0	789.9	1,140.7	1,367.6	1,069.6	1,191.1	983.7	983.7	1,095.1	1,092.6	-2.5
Дээд боловсролын шинэчлэл төсөл	0.0	548.5	1,516.4	5,387.2	5,091.7	8,353.2	10,607.0	11,172.4	8,764.5	4,700.1	-4,064.4
Нүүдлийн соёл иргэншлийг судлах олон улсын хүрээлэн шинэ	0.0	53.2	54.9	63.9	69.5	140.2	132.9	132.9	134.7	140.9	6.2
Сургуулийн өмнөх боловсролын тусгай зориулалтын шилжүүлэг	0.0	192,858.5	222,616.7	240,300.4	268,296.1	265,185.1	276,365.3	276,192.8	284,335.1	311,267.4	26,932.4
Ерөнхий боловсролын тусгай зориулалтын шилжүүлэг	0.0	449,074.1	513,580.2	499,748.2	563,609.3	557,306.0	590,547.5	589,691.1	604,842.8	619,619.2	14,776.4
Монгол Германы хамтарсан технологийн дээд сургууль	0.0	0.0	922.3	1,746.2	2,281.4	1,919.5	2,283.2	2,283.2	2,302.7	2,543.7	241.1
Мэдээллийн технологийн боловсрол болон аутсорсингийн төвийг хөгжүүлэх төслийн нэгж	0.0	0.0	0.0	0.0	1,920.6	365.6	10,091.2	10,671.4	10,425.9	8,921.8	-1,504.1
Монгол судлалын сан	0.0	0.0	317.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	522.0	852.0	330.0
Инженерийн дээд боловсрол төсөл, MON-P11	0.0	0.0	0.0	2,239.7	4,024.8	4,973.6	17,257.7	18,200.2	18,200.2	26,495.1	8,295.0
Боловсролын чанарын шинэчлэл төсөл /Дэлхийн банк/	0.0	0.0	0.0	80.8	2,486.6	4,779.8	13,178.2	13,936.0	19,313.6	10,392.4	-8,921.1
Үндэсний түүхийн музей	0.0	0.0	687.6	757.6	797.4	774.3	779.1	779.1	797.4	807.1	9.7
Байгалийн түүхийн музей	0.0	0.0	371.2	291.3	330.9	279.0	327.1	327.1	339.7	340.4	0.7
Театрын музей	0.0	0.0	123.7	133.2	136.4	136.0	149.4	149.4	152.4	151.6	-0.8
Дүрслэх урлагийн музей	0.0	0.0	312.4	345.4	357.3	342.8	363.9	363.9	373.5	375.4	1.9
Уран зургийн галлери	0.0	0.0	282.8	283.3	297.6	271.8	294.4	294.4	298.3	309.8	11.5
Үндэсний номын сан	0.0	0.0	892.9	976.1	1,005.6	980.3	966.9	967.0	991.6	1,088.0	96.3
Улсын дуурь бүжгийн эрдмийн театр	0.0	0.0	2,561.8	2,659.1	2,822.7	2,806.4	2,799.3	2,799.3	2,934.3	3,225.9	291.7
Улсын драмын эрдмийн театр	0.0	0.0	1,182.9	1,219.5	1,355.1	1,252.9	1,402.2	1,402.2	1,460.5	1,358.2	-102.3
Үндэсний дуу бүжгийн эрдмийн чуулга	0.0	0.0	1,660.9	1,654.0	1,850.5	1,698.5	1,868.3	1,868.3	1,955.0	1,809.4	-145.6
Улсын хүүхэддэйн театр	0.0	0.0	299.3	298.8	326.1	308.8	315.4	315.4	327.4	331.9	4.5
Улсын филармони	0.0	0.0	1,437.3	1,541.8	1,552.3	1,551.7	1,573.4	1,573.4	1,621.1	1,618.1	-3.0
Соёл, урлагийг дэмжих сан	0.0	0.0	3,778.4								

ТӨСВИЙН ЕРӨНХИЙЛӨН ЗАХИРАГЧ НАРЫН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ЗАРЦУУЛАЛТ

(байгууллагаар)

	/сая төгрөг/										
	2012	2013	2014	2015	2016			2017		2018	
	Гүйц .1.	Гүйц .2.	Гүйц .3.	Гүйц .4.	Төл .5.	Гүйц .6.	Төл .7.	Тод 1 .8.	Тод 2 .9.	Төсөл .10.	Зөрүү .10-9.
ШУТСан - Цөмийн физикийн судалгааны төв	0.0	0.0	0.0	218.1	253.0	254.1	227.0	227.0	237.3	235.3	-1.9
ШУТСан - Олон улсын харилцааны хүрээлэн	0.0	0.0	0.0	366.5	447.5	443.8	393.1	393.1	426.1	425.1	-0.9
ШУТСан - Ургамал хамгааллын эрдэм шинжилгээний хүрээлэн	0.0	0.0	0.0	704.1	695.8	733.1	503.9	503.9	567.4	510.7	-56.6
Ерөнхий боловсролын сургууль барих /БНХАУ/	0.0	0.0	0.0	0.0	1,146.7	0.0	11,491.6	15,250.6	1,000.0	20,233.7	19,233.7
Баруун бүсийн бага насны хүүхдүүдийн дотуур байрны нөхцөлийг сайжруулах /АХБ/	0.0	0.0	0.0	0.0	1,729.6	206.2	3,479.8	3,679.9	500.0	1,316.7	816.7
Соёл урлагийн газар	0.0	0.0	0.0	0.0	149.2	36.1	273.5	273.5	310.0	326.8	16.7
Алслагдсан хөдөөгийн малчдын хүүхдүүдийн бага боловсролын үр дүнг сайжруулах төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	237.9	781.1	182.8	193.4	260.1	0.0	-260.1
Монгол Улсын боловсролын ил тод байдал хариуцлагыг нэмэгдүүлэх төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	347.1	0.0	250.5	264.9	454.8	0.0	-454.8
Ухаалаг боловсрол /БНСУ/	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3,967.9	7,196.1	7,196.1	9,824.4	2,628.3
Суралцахуйг дэмжих мэргэжлийн байгууллагын чадавхийг бэхжүүлэх төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	92.2	92.2	92.2	92.2	0.0
Өрсөлдөх чадвартай дээд боловсрол төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	15,610.6	6,508.2	100.0	6,567.3	6,467.3
ШУТИС-ийн сургалтын чанар, ач холбогдлыг сайжруулах төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	94.3	99.7	99.7	0.0	-99.7
Байгалийн түүхийн музей барих төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	9,748.1	7,760.5	0.0	0.0	0.0
Мэдээллийн технологийн хамтарсан их сургууль байгуулах төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	6,740.9	0.0	0.0	0.0	0.0
Төслийн бус буцалтгүй тусламж /Япон/	0.0	0.0	0.0	0.0	1,800.0	5,111.0	834.9	883.0	2,688.7	0.0	-2,688.7
Спортыг дэмжих сан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1,000.0	1,000.0	1,000.0	3,000.0	2,000.0
Шинжлэх ухааны паркийн захиргаа	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	56.9	205.2	148.3
Эдийн засгийн хиндрэлийн төд боловсролын чанар ба хиртээмжийг дэмжих төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	8,756.3	8,756.3
Монгол-Японы сургалтын эмнэлэг барих төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	35,293.6	35,293.6
Японы буцалтгүй тусламжаар Ерөнхий боловсролын сургууль байгуулах төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	125.1	125.1
Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын яам ХО-Их засвар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	9,800.0	9,800.0
Спортын салбарын ХО, ИЗ	0.0	0.0	0.0	0.0	10,103.3	0.0	10,458.0	10,115.0	6,633.6	15,333.8	8,700.2
ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ХӨГЖЛИЙН САЙД	446,546.7	509,265.8	344,587.4	224,417.3	936,429.9	981,732.8	315,694.3	466,133.5	653,008.7	437,503.6	-215,505.1
Иргэний нисэхийн ерөнхий газар (агентлаг)	22,119.0	3,385.3	28,259.3	4,063.2	3,065.6	8,407.2	3,114.8	3,132.5	3,164.3	3,150.7	-13.6
Улсын авто замын сан	1,756.1	826.1	962.8	962.8	1,920.0	1,630.5	1,900.8	1,900.8	1,934.1	2,150.0	215.9
Галт тэрэгний хөдөлгөөн зохицуулалтын нэгдсэн төв	691.6	412.7	657.4	630.0	525.7	519.3	516.1	516.1	523.6	712.6	189.1
Улаанбаатар хотын олон улсын шинэ нисэх буудал төсөл	19,833.9	166,167.4	134,286.9	125,032.4	308,793.4	290,139.4	159,763.6	168,950.0	316,988.4	134,602.8	-182,385.6
Баруун бүсийн босоо тэнхлэгийн авто замыг хөгжүүлэх 2 дахь шатны төслийн нэгж	453.6	13,660.4	23,792.8	9,431.1	13,149.2	34,454.9	21,483.1	22,718.4	22,718.4	14,000.0	-8,718.4
Бус нутгийн логистикийн төвийг хөгжүүлэх төслийн нэгж	14,408.4	0.0	0.0	836.2	807.2	12,141.0	16,584.7	17,538.3	29,055.0	4,420.4	-24,634.6
Зам, тээврийн хөгжлийн яам	1,569.2	3,617.7	3,648.5	3,782.3	3,631.7	3,545.3	3,222.0	3,292.3	3,335.2	3,221.3	-113.9
Зам, тээврийн хөгжлийн яамны хөрөнгө оруулалт, их засвар	356,096.2	260,706.5	91,499.5	31,374.6	501,855.9	467,023.4	29,438.5	133,982.5	143,915.3	73,665.9	-70,249.4
Улаанбаатар-Хөшигийн хөндийн шинэ нисэх онгоцны буудлын авто зам барих төсөл /БНХАУ/	0.0	0.0	0.0	0.0	49,544.2	139,381.6	27,543.3	39,583.7	45,066.9	74,204.7	29,137.8
Улс, хот хоорондын нийтийн тээврийн үйлчилгээ-2 /БНСУ/	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	0.0	6,133.3	6,486.0	6,486.0	24,549.9	18,063.9
Өндөрхаан сумын нисэх онгоцны буудлын хөөрөх буух зурвасыг шинэчлэх төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4,933.6	5,217.3	0.0	0.0	0.0
"Баянхонгор-Байдрагийн гир чиглэлийн 129.4 км хатуу хучилттай авто зам" төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	43,097.2	44,136.2	1,039.1
"Тосонцэнгэл-Улиастай чиглэлийн 114.0 км хатуу хучилттай авто зам" төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	30,615.1	39,287.4	8,672.3
"Улаанбаатар-Хөшигийн хөндийн нисэх онгоцны буудлын хурдны авто зам" төслийн зөвлөх йлчлч	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4,391.0	3,321.8	-1,069.2
Бис нутгийн замыг хөгжүүлэх зам засварын төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3,502.5	3,502.5
Авто замын байгууламжийн нэмэлт материалын үйлдвэр байгуулах төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	7,477.3	7,477.3
Улиастай-Тосонцэнгэл чиглэлийн 67 км автозам барих төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	5,000.0	5,000.0
Тавантолгой - Гашуунсухайт чиглэлийн төмөр зам барих төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	100.0
Аймгуудын хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний хангамжийг сайжруулах, ядуурлыг бууруулах төсөл /И	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	41,060.7	62,815.7	694.2	0.0	-694.2
УУЛ УУРХАЙ, ХҮНД ҮЙЛДВЭРИЙН САЙД	15,388.1	20,055.5	20,888.7	15,702.7	17,862.0	16,420.4	20,025.2	25,207.5	27,504.0	26,397.1	-1,107.0
Геологийн байгууллага	3,995.0	6,756.1	7,464.3	8,212.7	9,341.1	9,341.1	13,335.9	13,335.9	13,335.9	13,335.9	0.0
Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам	1,321.5	3,088.4	1,855.6	1,580.9	1,697.2	1,659.1	2,135.2	2,990.4	3,013.2	3,032.6	19.4
Тогтвортой бичил уурхай /ШХА/	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3,170.0	3,352.3	1,352.3	0.0	-1,352.3
Уул уурхай, хинд үйлдвэрийн салбарын ХО, ИЗ /2016-08-14/	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2,848.2	3,980.0	1,131.8
Ашигт малтмал, газрын тосны газар	0.0	0.0	0.0	0.0	2,987.7	2,007.4	5,378.9	5,528.9	6,954.4	6,048.6	-905.8
ХҮНС, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, ХӨНГӨН ҮЙЛДВЭРИЙН САЙД	138,026.7	140,801.0	153,336.6	98,625.4	125,935.3	142,178.4	109,836.1	183,787.9	225,085.6	94,079.4	-131,006.2
Аймаг, нийслэлийн мал эмнэлгийн газар	421.8	469.7	478.7	483.6	469.7	512.6	500.6	500.6	516.5	630.9	114.5
Мал эмнэлгийн ариун цэврийн төв лаборатори	425.8	533.3	590.3	576.2	482.9	560.5	555.5	555.5	571.1	639.6	68.5
Хөдөө аж ахуйн газар	5,466.1	6,483.9	6,652.4	6,401.2	6,382.0	6,701.0	6,724.9	6,719.4	6,891.9	6,893.7	1.8
Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан	14,837.7	31,180.1	43,745.0	31,141.9	3,401.5	22,925.2	15,834.6	37,834.6	60,197.6	16,840.4	-43,357.3
Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан-Сэлэнгэ	0.0	0.0	0.0	0.0	280.8	279.0	287.9	287.9	287.9	483.4	195.5
Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан-Хархорин	0.0	0.0	0.0	0.0	172.0	168.2	166.3	166.3	166.3	169.6	3.3
Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан-Булган	0.0	0.0	0.0	0.0	253.0	244.2	254.3	254.3	254.3	277.1	22.8
Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан-Хөтөл	0.0	0.0	0.0	0.0	270.6	270.3	281.6	281.6	281.6	285.1	3.5
Отрын бус нутгийн захиргаа	211.7	212.6	206.3	220.5	209.8	214.8	208.2	208.2	212.1	268.3	56.2
Малын удмын сангийн үндэсний төв	172.2	175.0	180.4	187.6	526.7	405.4	551.4	550.5	560.7	777.7	217.1
Мал хамгаалах сан	31,880.6	20,665.7	23,036.7	28,262.6	31,363.2	30,453.1	35,661.5	35,661.5	76,698.5	-3,310.9	-80,009.3
Мал эмнэлэг үржлийн агентлаг	21,402.8	16,066.6	13,920.7	11,390.7	33,375.2	31,144.2	21,951.4	21,951.4	21,947.7	25,896.8	3,949.1
Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам /шинэ/	1,305.3	24,118.3	18,871.6	6,477.4	22,935.1	21,899.4	10,846.3	10,875.0	15,695.7	15,256.9	-438.8
Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн хөрөнгө оруулалт, их засвар	47,148.2	35,283.1	42,296.6	1,157.5	8,930.7	7,621.1	7,113.0	26,984.6	26,984.6	27,018.5	33.9
Зах зээл, бэлчээрийн удирдлагын хөгжил төсөл	0.0	3,622.0	2,603.4	5,138.8	6,769.3	2,991.8	4,843.9	5,122.4	6,120.6	0.0	-6,120.6
Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан - Угтаал	0.0	0.0	0.0	0.0	259.7	225.0	253.9	253.9	253.9	269.9	16.0
Тариалан эрхлэлтийг дэмжих сан - Дархан	0.0	0.0	0.0	0.0	282.7	137.1	186.1	186.1	186.1	184.2	-1.9
Хөдөө аж ахуйн маркетинг төсөл, Р 125964 /ДБ/	0.0	0.0	0.0	5,260.4	4,466.1	10,058.3	5,654.4	5,979.5	7,606.8	1,039.4	-6,567.5
Халх-гол бүтээн байгуулалтын бүс	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	390.0	390.0	390.0	416.3	26.3
Хөдөө аж ахуйн чадавхийг бэхжүүлэх төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	979.0	1,035.3	0.0	0.0	0.0
Хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжих төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	15,026.7	15,890.7	100.0	5,000.0	4,900.0
Биокомбинат ТӨҮГ-ыг шинэчлэх төсөл /ХХААЯ-ны багц/	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	6,133.3	6,486.0	0.0	0.0	0.0
Мах боловсруулах 12 үйлдвэр барих төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4,879.7	5,160.3	0.0	0.0	0.0
Харгиа урьдчилсан цэвэрлэх байгууламжийг шинэчлэх төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1,030.4	1,089.6	0.0	0.0	0.0
Чадавхижсан Иргэд-Тогтсон Амьжиргаа төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	719.9	761.3	560.2	0.0	-560.2
Жижиг, дунд үйлдвэрийг дэмжих сан	0.0	0.0	0.0	0.0	56,720.3	56,712.7	20,801.4	50,601.4	50,601.4	37,188.8	-13,412.6
Хөдөө аж ахуйн трактор, механизм угсрах үйлдвэр байгуулах төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	5,000.0	5,000.0
Зах зээл ба бэлчээрийн удирдлагын хөгжил төслийн нэмэлт санхүүжилт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4,378.2	4,378.2
Хинсний ногооны үйлдвэрлэлийг дэмжих замаар иргэдийн амьжиргааг сайжруулах төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	375.3	375.3
Газар тариалангийн үйлдвэрлэлд хөрс хамгаалах, өндөр хичин чадлын дэвшилтэт технологийн т	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	100.0
ЖДҮДСан ЗГ бонд, дамжуулан зээл	0.0	0.0	0.0	0.0	-52,000.0	-51,870.0	-52,000.0	-52,000.0	-52,000.0	-52,000.0	0.0
ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН САЙД	100,554.3	136,942.3	137,987.8	113,976.9	737,146.5	719,860.4	1,073,194.8	1,072,409.4	1,146,885.2	1,26	

ТӨСВИЙН ЕРӨНХИЙЛӨН ЗАХИРАГЧ НАРЫН 2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ЗАРЦУУЛАЛТ
(байгууллагаар)

	/сая төгрөг/										
	2012	2013	2014	2015	2016		2017		2018		
	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Гүйц	Төл	Гүйц	Төл	Тод 1	Тод 2	Төсөл	Зөрүү
. 1 .	. 2 .	. 3 .	. 4 .	. 5 .	. 6 .	. 7 .	. 8 .	. 9 .	. 10 .	. 10 - 9 .	
Сэргээн засалтын үндэсний төв	714.0	851.7	944.0	720.0	2,031.6	1,887.9	1,969.2	1,969.2	1,998.9	2,210.9	211.9
"Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих" сан ХЯ	970.8	1,228.0	1,505.9	1,115.4	49,539.0	34,916.7	61,498.0	61,498.0	61,498.0	65,348.0	3,850.0
Ховд аймгийн "Хөгжил" МСҮТ	0.0	0.0	0.0	0.0	1,932.4	1,903.4	1,940.9	1,938.9	1,973.7	1,920.0	-53.6
Говь сүмбэр МСҮТ	0.0	1,086.0	1,217.1	1,169.1	1,453.8	1,413.3	1,416.4	1,416.4	1,441.3	1,478.6	37.3
Хэнтий аймгийн Бор-Өндөр дахь МСҮТ	0.0	194.8	801.7	822.3	516.4	494.1	544.4	544.4	557.3	673.5	116.1
Сэлэнгэ аймгийн Мандал сумын Зүүнхараа МСҮТ	0.0	0.0	0.0	259.2	931.9	894.6	902.8	902.8	921.1	956.2	35.1
Булганы МСҮТ	0.0	0.0	0.0	0.0	410.6	427.0	394.2	392.4	405.0	448.9	43.9
Мэргэжлийн боловсрол сургалтыг дэмжих сан	8,652.7	8,884.6	15,106.2	15,940.2	4,945.5	15,586.5	8,954.5	8,954.5	8,954.5	6,821.9	-2,132.7
Орхон аймаг дахь ХАА-н МСҮТ	714.0	851.7	944.0	720.0	661.9	655.2	643.3	643.3	658.6	638.4	-20.1
Дархан-Уул Политехникийн коллеж	970.8	1,228.0	1,505.9	1,115.4	1,205.3	1,137.7	1,214.1	1,212.7	1,235.8	1,235.6	-0.2
Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрл мэндийн төв	1,141.4	819.8	955.6	765.9	1,550.1	1,291.1	1,531.4	1,531.4	1,565.2	1,749.0	183.8
Хүүхдийн хөгжил хамгааллын үйлчилгээний тусгай зориулалтын шилжүүлэг	2,713.9	13,111.7	13,942.6	11,662.6	6,215.5	5,966.0	6,360.3	6,118.3	6,296.5	6,331.8	35.4
БНСУ дахь хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын үйлчилгээний төв	1,092.2	0.0	0.0	0.0	673.5	682.3	996.6	996.6	998.4	1,057.2	58.8
Завхан аймгийн Тосонцэнгэл дэхь МСҮТ	0.0	5,281.5	5,821.2	6,104.9	856.3	855.4	907.9	907.9	925.3	961.9	36.5
Хүнс тэжээл, нийгмийн халамжийн төсөл-нэмэлт санхүүжилт, /АХБ 3086-MON/	0.0	4,658.0	5,839.1	5,922.1	3,126.4	2,320.0	5,188.7	10,072.8	3,225.4	2,800.0	-425.4
Хөдөлмөр эрхлэлтийн үр чадварыг сайжруулах төсөл /АХБ/	0.0	395.6	331.0	373.5	1,870.1	1,745.2	8,863.5	9,373.1	5,200.0	2,800.0	-2,400.0
Хөдөлмөрийн зах зээлийг идэвхижүүлэх төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	899.0	950.7	950.7	0.0	-950.7
Мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төвүүдэд тоног төхөөрөмж нийлүүлэх төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	12,266.7	5,000.0	0.0	0.0	0.0
Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд хүрэх үйлчилгээг сайжруулж, оролцоог нэмэгдүүлэх төсөл /АХБ/	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	303.8	321.3	0.0	4,378.2	4,378.2
Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулсан тусгай тоноглол бүхий спорт цогцолбор барих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4,061.4	4,294.9	0.0	7,655.5	7,655.5
Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн хөгжлийн төв төсөл /БНХАУ/	0.0	0.0	0.0	0.0	5,159.3	0.0	8,930.6	9,444.1	11,078.9	1,858.1	-9,220.8
Мэргэжлийн боловсрол сургалтын үнэлгээ мэдээллийн төв	0.0	0.0	0.0	0.0	34.6	92.3	210.8	210.8	229.7	234.4	4.7
Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам	0.0	0.0	0.0	0.0	27,542.0	27,715.7	62,029.6	62,048.4	62,082.9	74,878.8	12,795.8
Хөдөлмөр халамж үйлчилгээний ерөнхий газар	0.0	0.0	0.0	0.0	2,709.4	754.9	1,573.4	1,573.4	1,593.8	1,683.7	90.0
ХХҮХ - Аймаг нийслэлийн хөдөлмөр халамж үйлчилгээний хэлтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	5,951.3	7,039.3	12,791.8	12,785.7	13,111.2	13,663.2	552.0
ХХҮХ - Багануур дүүргийн хөдөлмөр халамж үйлчилгээний хэлтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	156.5	186.7	336.7	336.7	344.8	324.8	-20.0
ХХҮХ - Багахангай дүүргийн хөдөлмөр халамж үйлчилгээний хэлтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	108.1	164.1	214.2	214.2	219.6	241.5	21.9
ХХҮХ - Баянгол дүүргийн хөдөлмөр халамж үйлчилгээний хэлтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	333.7	450.2	717.1	717.1	738.1	758.8	20.6
ХХҮХ - Баянзүрх дүүргийн хөдөлмөр халамж үйлчилгээний хэлтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	366.0	433.7	748.7	748.7	771.2	774.1	2.9
ХХҮХ - Налайх дүүргийн хөдөлмөр халамж үйлчилгээний хэлтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	216.2	242.4	421.8	421.8	433.5	439.1	5.6
ХХҮХ - Сүхбаатар дүүргийн хөдөлмөр халамж үйлчилгээний хэлтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	305.4	387.3	596.0	596.0	612.2	621.4	9.2
ХХҮХ - Сонгинохайрхан дүүргийн хөдөлмөр халамж үйлчилгээний хэлтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	365.9	481.8	809.7	809.7	833.1	856.6	23.5
ХХҮХ - Чингэлтэй дүүргийн хөдөлмөр халамж үйлчилгээний хэлтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	274.2	366.8	569.7	569.7	586.8	622.6	35.9
ХХҮХ - Хан-Уул дүүргийн хөдөлмөр халамж үйлчилгээний хэлтэс	0.0	0.0	0.0	0.0	241.5	292.9	481.6	479.9	494.0	488.2	-5.8
Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын судалгааны институт	0.0	0.0	0.0	0.0	410.6	235.2	521.7	521.7	538.4	541.1	2.7
Хөдөлмөр, Нийгмийн хамгааллын салбарын ХО, ИЗ /2016-08-14/	0.0	0.0	0.0	0.0	36,768.2	35,554.6	7,391.1	7,679.1	7,810.8	15,860.0	8,049.2
ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ САЙД	195,251.6	136,912.1	180,873.1	39,205.2	126,707.1	129,287.3	111,439.7	149,527.0	237,417.8	180,546.4	-56,871.5
Эрчим хүчний хөрөнгө оруулалт, их засвар	128,422.5	92,025.5	131,918.8	3,780.0	84,666.5	81,436.4	16,909.8	32,439.0	113,245.1	37,161.9	-76,083.2
Эрчим хүчний яам	620.6	4,646.5	4,522.7	23,340.1	19,934.6	19,641.5	19,854.6	19,855.1	19,883.0	19,498.0	-384.9
Улаанбаатар хотын Дөрөвдүгээр цахилгаан станцын үр ашгийг дээшлүүлэх төсөл, MON-P10	0	0.0	0.0	0.0	13,911.4	22,450.1	16,039.8	16,962.1	24,695.0	18,909.0	-5,785.9
Дулааны цахилгаан станцын шинэчлэл төсөл /ХБНГУ/ Дархан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3,680.0	3,891.6	3,891.6	2,048.5	-1,843.1
Эрчим хүчний дамжуулах сүлжээний үр ашгийг дээшлүүлэх (дэд станцууд) /ХБНГУ/	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2,453.3	2,594.4	0.0	4,189.1	4,189.1
Эрчим хүчний төсөл 2 /ДБ/	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2,514.9	2,659.6	1,659.6	4,455.9	2,796.3
Дулаан, цахилгааны дэд бүтцийг дэмжих төсөл - ДЦС 5 /АХБ/	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	514.4	544.0	0.0	0.0	0.0
УБ-мандалговь цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станц барих төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	24,270.7	38,494.1	66,986.2	78,811.4	11,825.2
Эрдэнэтийн дулааны цахилгаан станцын шинэчлэл төсөл /Хятад/	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	13,573.4	14,353.9	100.0	3,000.0	2,900.0
10 аймгийн төвийн дулааны станц барих төсөл /БНСУ/	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	7,948.8	8,405.9	0.0	1,464.8	1,464.8
Дарханы дулааны цахилгаан станцын турбины шинэчлэл төсөл /ХБНГУ/	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3,680.0	3,891.6	3,891.6	8,193.8	4,302.2
Эрчим хүчний системийн үр ашиг-3 төсөл /ХБНГУ/	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3,333.9	2,333.9	850.0	-1,483.9
Сэргээгдэх эрчим хүчний нэмэгдүүлэх төсөл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	87.6	87.6
Сэргээгдэх эрчим хүчний төсөл /ДБ/	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1,876.4	1,876.4
Улаанбаатар хотын Дулааны гуравдугаар цахилгаан станцын Түлш дамжуулах цехийн шинэчлэл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2,102.0	732.0	0.0	-732.0

Төсвийн ерөнхийлөн захирагч / Арга хэмжээ	Улсын төсөв	Орон нутгийн төсөв	/сая төгрөг/
			НИЙТ
МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДАРГА	2,684.9	0.0	2,684.9
Монгол Улс дахь төлөөллийн байгууллагыг бэхжүүлэх	2,684.9		2,684.9
МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ САЙД	15,761.4	0.0	15,761.4
Харилцаа холбооны салбарын хиртээмж, чанар, хяналтыг сайжруулах төсөл	15,761.4		15,761.4
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА	8,027.7	0.0	8,027.7
Ухаалаг засаг төсөл /ДБ/	7,762.5		7,762.5
Олборлох ийдвэрлэлийн ил тод байдлын санаачилга төсөл, TF-99918 /ДБ/	265.2		265.2
САНГИЙН САЙД	150,912.5	0.0	150,912.5
Уул уурхайн дэд бүтцийн хөрөнгө оруулалтыг дэмжих төслийн нэгж (PIU)	4,597.8		4,597.8
Экспортыг дэмжих төсөл /Япон/	19,310.1		19,310.1
Тогтвортой амьжиргаа-3 төсөл /ДБ/	20,379.2		20,379.2
Телберийн системийн шинэчлэл төсөл /АХБ/	7,000.0		7,000.0
Зээлийн баталгааны системийг дэмжих төсөл /АХБ/	3,500.0		3,500.0
Экспортыг дэмжих төсөл /ДБ/	14,667.0		14,667.0
Хөдөө аж ахуй хөдөөгийн хөгжлийн төслийн нэмэлт санхүүжилт /АХБ/	32,014.5		32,014.5
БНХАУ-ын тусламжын төсөл	8,904.8		8,904.8
Энэтхэг Улсын 1 тэрбум ам.долларын экспортын зээл	8,756.3		8,756.3
БНХАУ-ын 1 тэрбум ам.долларын илдэгдэл	100.0		100.0
Бүс нутгийн хилийн ийлчилгээг сайжруулах төсөл /АХБ/	15,290.8		15,290.8
Төсвийн санхүүгийн удирдлагын ил тод, ир ашигтай байдлыг дэмжих төсөл	175.1		175.1
Төсөв, санхүүгийн тогтвортой байдлыг дэмжих төсөл	6,155.9		6,155.9
Дэд битэц төсөл - Туул, сэлбэ голын орчныг сайжруулах дэд битцийг хөгжүүлэх төсөл	100.0		100.0
Дэд битэц төсөл - Нихэн гарц төсөл	100.0		100.0
Хөдөө аж ахуй хөдөөгийн хөгжлийн төслийн нэмэлт санхүүжилт /АХБ/ Тусгай	8,860.9		8,860.9
БНСУ-ын хөнгөлөлттэй зээл	1,000.0		1,000.0
ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЙД	88,834.6	0.0	88,834.6
Цахим эрл мэнд төслийн нэгж /Дэлхийн банк/	9,192.0		9,192.0
Эрл мэндийн салбарын хөгжил хөтөлбөр-4	5,397.3		5,397.3
Индэсний оношлогоо, эмчилгээний төв байгуулах төсөл /БНСУ/	49,938.9		49,938.9
Эрл мэндийн салбарын хөгжил хөтөлбөр - 5 төсөл /АХБ/	2,800.0		2,800.0
Гэмтэл согог судлалын индэсний төвийн хилээн авах, яаралтай тусламжийн тасгийн тусламж ийлчилгээг сайжруулах төсөл	194.7		194.7
Цахим эрл мэнд төсөл /БНХАУ/	3,352.5		3,352.5
Баруун бүсийн оношилгоо, эмчилгээний төв байгуулах төсөл - Бельги Улсын зээлийн төсөл	4,410.0		4,410.0
Тилэнхийн төв барих төсөл	125.1		125.1
Эх хийдийн эрл мэндийн индэсний төвийн тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх -2 шат" төсөл	7,169.6		7,169.6
Эрл мэндийн ийлчилгээг сайжруулах төсөл	6,254.5		6,254.5
УЛСЫН ЕРӨНХИЙ ПРОКУРОР	300.2	0.0	300.2
"Цахим сургалт" төсөл	300.2		300.2
МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ АУДИТОР	87.6	0.0	87.6
Индэсний аудитын газрын чадавх бэхжүүлэх төсөл	87.6		87.6
ҮНДЭСНИЙ СТАТИСТИКИЙН ХОРООНЫ ДАРГА	24.4	0.0	24.4
Статистикийн байгууллагын чадавхийг бэхжүүлэх төсөл	24.4		24.4
ОРОН НУТГИЙН ЗАСАГ ЗАХИРГАА	0.0	75,282.3	75,282.3
Улаанбаатар хотын цэвэр агаар төсөл /ДБ/		2,426.1	2,426.1
УБ хотын нийтийн аж ахуйг сайжруулах 2 төслийн нэгж МОГ-3890		175.1	175.1
Замын цагдаагийн газрын ойролцоох гүүрэн гарцын төсөл /PIU/		14,687.5	14,687.5
ADF-АХБ, Улаанбаатар хотын гэр хорооллыг хөгжүүлэх, хөрөнгө оруулалтыг дэмжих төсөл-MON-3099		2,429.4	2,429.4
OCR-АХБ, Улаанбаатар хотын гэр хорооллыг хөгжүүлэх, хөрөнгө оруулалтыг дэмжих төсөл-MON-3098		2,100.0	2,100.0
Улаанбаатар хотын гэр хорооллыг хөгжүүлэх, хөрөнгө оруулалтыг дэмжих төсөл /Европын хөрөнгө оруулалтын банк/		4,096.9	4,096.9
Улаанбаатар хотын цэвэр бохир усны хоолойг шинэчлэх технологийг нэвтрүүлэх төсөл		12,172.4	12,172.4
Нийслэлийн хотын нийтийн тээврийг хөгжүүлэх хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр төсөл /АХБ 2934MON/		1,050.0	1,050.0
Яармагийн шинэ гүүр барих, хуучин гүүрийг засварлах төсөл /БНХАУ/		11,197.3	11,197.3
Гачууртын уулзвараас Налайх-Чойрын уулзвар хиртэлх 20.9 км авто замын ергэтгел, шинэчлэлтийн төсөл /БНХАУ/		14,065.1	14,065.1
Туул гол дээгүүр баянзүрхийн 288 у/м болон сонсголгогийн 289.4 у/м төмөр бетон гүүр барих төсөл /БНХАУ/		5,295.7	5,295.7
Нийслэлийн хотын нийтийн тээврийг хөгжүүлэх хөрөнгө оруулалтын хөтөлбөр төсөл -2 /АХБ 2335MON/		1,209.1	1,209.1
Дархан хотын бохир усны менежментийг сайжруулах төсөл /АХБ 3295MON/		1,400.0	1,400.0
Улаанбаатар хотын телберийн чадварт нийцсэн орон сууц ба хотын дахин төлөвлөлийн төсөл		52.5	52.5
Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах, дахин боловсруулах төсөл		125.1	125.1
Дархан хотын бохир усны менежментийг сайжруулах төсөл - 2 /АХБ 3295MON/		2,800.0	2,800.0
МОНГОЛ УЛСЫН ШАДАР САЙД	9,439.7	0.0	9,439.7
Ургамал, малын эрл ахуй, хинсний аюулгүй байдлыг хангах арга хэрэгслийг шинэчлэн сайжруулах төсөл /АХБ/	2,800.0		2,800.0
Гал тиймэртэй тэмцэх техник, тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх төсөл	4,633.7		4,633.7
Зудын болон ой сав, тал газарт гарах гамшгийг даван туулах чадавхийг бэхжүүлэх төсөл	2,006.0		2,006.0
БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН САЙД	10,067.0	0.0	10,067.0
Байгалийн нөөцийн менежмент бихий хамгаалалттай газар нутгийн сйлжээ төсөл, МОН/13/303 /НБ/	112.4		112.4
Биологийн олон янз байдлыг хамгаалах, уур амьсгалын өөрчлөлтөнд дасан зохицох төсөл, 201265511 /ХБНГУ/	6,051.0		6,051.0
Монгол орны баруун бүсэд газрын доройтол, хөгжлийн сөрөг нөлөөллийг бууруулах, дийцлэн хамгааллыг нэвтрүүлэх нь	371.7		371.7
Монгол орны UN-REDD Индэсний Хөтөлбөр	1,480.5		1,480.5
Хөвсгөл нуурын цогцолбор газрын орчны бүсийн иргэдийн амьжиргааг дэмжих, тогтвортой аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх төсөл	1,033.0		1,033.0
Гэр хорооллын ариун цэврийн байгууламжийг боловсронгуй болгох замаар хөрсний бохирдлыг бууруулах төсөл	555.5		555.5
Мазаалай баавгайн амьдрах орчны нөхцлийг сайжруулах" төсөл	375.3		375.3
Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжих төсөл	87.6		87.6
ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД	11,397.6	0.0	11,397.6
Хууль зүйн шинэчлэл багц төсөл	4,128.0		4,128.0
Төрийн тусгай албан хаагчдын нэгдсэн эмнэлэгт тоног төхөөрөмж нийлүүлэх төсөл	7,169.6		7,169.6
Улаанбаатар хот, аймгийн төвийн гудамж талбайг камержуулах төсөл	100.0		100.0
БАРИЛГА, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН САЙД	41,763.6	0.0	41,763.6
Орон сууцны хороолол, дэд битэц төсөл (PIU)	6,024.1		6,024.1
Зүүн өмнөд говийн хот, хил орчмын хотын хөгжил төсөл - нэмэлт санхүүжилт /АХБ/	7,343.2		7,343.2
Дэд битцийн хөгжил-Баянзүрх, Дархан, Сэлэнгэ- төсөл	2,021.1		2,021.1
Дэд битцийн хөгжил-Сонгино хайрхан төсөл	7,169.6		7,169.6
Тайшир-Алтай ус хангамж төсөл	10,339.2		10,339.2
Зүүн өмнөд говийн хот байгуулалт, хилийн ойролцоох суурин газруудын хөгжил төслийн нэмэлт санхүүжилт - 2	175.1		175.1
Аймгийн бохир ус цэвэрлэх байгууламжийг ергэтгэн шинэчлэх, шинээр барих төсөл	8,691.3		8,691.3
БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ, ШИНЖЛЭХ УХААН, СПОРТЫН САЙД	136,286.4	0.0	136,286.4
Шинэ зууны боловсрол төслийн нэгж	5,374.6		5,374.6
Дээд боловсролын шинэчлэл төсөл (PIU)	3,820.5		3,820.5
Мэдээллийн технологийн боловсрол болон аутсорсингийн төвийг хөгжүүлэх төслийн нэгж (PIU)	8,921.8		8,921.8
Инженер технологийн дээд боловсрол төсөл MON-P11 /Япон/	25,660.1		25,660.1
Боловсролын чанарын шинэчлэл төсөл /ДБ/	10,392.4		10,392.4
Ерөнхий боловсролын сургууль барих /БНХАУ/	20,233.7		20,233.7
Баруун бүсийн бага насны хүүхдийн дотуур байрны нөхцөлийг сайжруулах /АХБ/	1,316.7		1,316.7
Ухаалаг боловсрол /БНСУ/	9,824.4		9,824.4
Өрсөлдөх чадвартай дээд боловсрол төсөл	6,567.3		6,567.3
Эдийн засгийн хийдрэлийн төд боловсролын чанар ба хиртээмжийг дэмжих төсөл	8,756.3		8,756.3
Монгол-Японы сургалтын эмнэлэг барих төсөл	35,293.6		35,293.6
Японы буцалтгүй тусламжаар Ерөнхий боловсролын сургууль байгуулах төсөл	125.1		125.1
ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ХӨГЖЛИЙН САЙД	354,603.0	0.0	354,603.0

/сая төгрөг/

Төсвийн ерөнхийлөн захирагч / Арга хэмжээ	Улсын төсөв	Орон нутгийн төсөв	НИЙТ
Улаанбаатар хотын олон улсын шинэ нисэх буудал төсөл (PIU)	134,602.8		134,602.8
Баруун бүсийн босоо тэнхлэгийн авто замыг хөгжүүлэх 2 дахь шатны төслийн нэгж (PIU)	14,000.0		14,000.0
Бүс нутгийн логикийн төвийг хөгжүүлэх төслийн нэгж (PIU)	4,420.4		4,420.4
Улаанбаатар-Хөшигийн хөндийн шинэ нисэх онгоцны буудлын авто зам барих төсөл /БНХАУ/	74,204.7		74,204.7
Улс, хот хоорондын нийтийн тээврийн үйлчилгээ-2 төсөл /БНСУ/	24,549.9		24,549.9
"Баянхонгор-Байдрагийн гүүр чиглэлийн 129.4 км хатуу хучилттай авто зам" төсөл	44,136.2		44,136.2
"Тосонцэнгэл-Улиастай чиглэлийн 114.0 км хатуу хучилттай авто зам" төсөл	39,287.4		39,287.4
Бүс нутгийн замыг хөгжүүлэх зам засварын төсөл	3,502.5		3,502.5
Авто замын байгууламжийн нэмэлт материалын үйлдвэр байгуулах төсөл	7,477.3		7,477.3
Улиастай-Тосонцэнгэл чиглэлийн 67 км автозам барих төсөл	5,000.0		5,000.0
Тавантолгой - Гашуунсухайт чиглэлийн төмөр зам барих төсөл	100.0		100.0
"Улаанбаатар-Хөшигийн хөндийн нисэх онгоцны буудлын хурдны авто зам" төслийн зөвлөх үйлчилгээ	3,321.8		3,321.8
ХҮНС, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, ХӨНГӨН ҮЙЛДВЭРИЙН САЙД	15,892.8	0.0	15,892.8
Хөдөө аж ахуйн маркетинг төсөл, Р 125964 /ДБ/	1,039.4		1,039.4
Хөдөө аж ахуйн бтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжих төсөл	5,000.0		5,000.0
Хөдөө аж ахуйн трактор, механизм угсрах үйлдвэр байгуулах төсөл	5,000.0		5,000.0
Зах зээл ба бэлчээрийн удирдлагын хөгжил төслийн нэмэлт санхүүжилт	4,378.2		4,378.2
Хинсний ногооны үйлдвэрлэлийг дэмжих замаар иргэдийн амьжиргааг сайжруулах төсөл	375.3		375.3
Газар тариалангийн үйлдвэрлэлд хөрс хамгаалах, өндөр хичин чадлын дэвшилтэт технологийн тоног, төхөөрөмж нийлүүлэх төсөл	100.0		100.0
ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ САЙД	123,886.4	0.0	123,886.4
Улаанбаатар хотын Дөрвөдгээр цахилгаан станцын 1р ашгийг дээшлүүлэх төсөл, MON-P10 /Япон/	18,909.0		18,909.0
Дарханы дулааны цахилгаан станцын турбины шинэчлэл төсөл /ХБНГУ/	8,193.8		8,193.8
Дулааны цахилгаан станцын шинэчлэл төсөл /ХБНГУ/ Дархан	2,048.5		2,048.5
Эрчим хүчний дамжуулах сүлжээний 1р ашгийг дээшлүүлэх (дэд станцууд) /ХБНГУ/	4,189.1		4,189.1
Эрчим хүчний төсөл 2 /ДБ/	4,455.9		4,455.9
УБ-мандалговь цахилгаан дамжуулах агаарын шугам, дэд станц барих төсөл	78,811.4		78,811.4
Эрдэнэтийн дулааны цахилгаан станцын шинэчлэл төсөл /Хятад/	3,000.0		3,000.0
10 аймгийн төвийн дулааны станц барих төсөл /БНСУ/	1,464.8		1,464.8
Эрчим хүчний системийн 1р ашиг-3 төсөл /ХБНГУ/	850.0		850.0
Сэргээгдэх эрчим хүчийг нэмэгдүүлэх төсөл	87.6		87.6
Сэргээгдэх эрчим хүчний төсөл /ДБ/	1,876.4		1,876.4
ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН САЙД	25,647.8	0.0	25,647.8
Хинс тэжээл, нийгмийн халамжийн төсөл-нэмэлт санхүүжилт, /АХБ 3086-MON/	2,800.0		2,800.0
Хөдөлмөр эрхлэлтийн үр чадварыг сайжруулах төсөл /АХБ/	2,800.0		2,800.0
Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн хөгжлийн төв төсөл /БНХАУ/	1,858.1		1,858.1
Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд хирэх үйлчилгээг сайжруулж, оролцоог нэмэгдүүлэх төсөл /АХБ/	4,378.2		4,378.2
Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих төсөл	6,155.9		6,155.9
Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулсан тусгай тоноглол бүхий спорт цогцолбор барих	7,655.5		7,655.5
НИЙТ	995,617.7	75,282.3	1,070,900.0

	НЭГДСЭН ТӨСӨВ											
	2011 Гүй	2012 гүйц	2013 гүйц	2014 гүйц	2015 гүйц	2016 төл	2016 гүйц	2017 төл	2017 год 1	2017 год 2	2018 төсөл	Зөрүү
	. 1 .	. 2 .	. 3 .	. 4 .	. 5 .	. 6 .	. 7 .	. 8 .	. 9 .	. 10 .	. 11 .	. 11 - 10 .
Урьд оны үлдэгдэлээс санхүүжих	2,696.8	3,727.4	4,914.9	0.0	58,079.6	11,723.0	194,625.3	0.0	0.0	0.0	2,114.0	2,114.0
Гадаадын эх үүсвэрээс санхүүжих	545,985.2	160,936.3	2,079,121.8	0.0	307,940.9	623,286.5	760,023.8	770,223.0	878,585.2	878,585.2	960,900.0	82,314.8
Тусламжийн эх үүсвэрээс санхүүжих	10,156.3	7,058.9	625.1	0.0	52,647.1	112,075.3	77,329.3	145,351.0	153,708.7	75,732.7	110,000.0	34,267.3
Тусламжийн эх үүсвэрээс санхүүжих	10,156.3	7,058.9	625.1	0.0	52,647.1	112,075.3	77,329.3	145,351.0	153,708.7	75,732.7	110,000.0	34,267.3
Бусад эх үүсвэр	13,751.2	-38,212.0	-60,239.8	0.0	-67,792.0	-126,089.1	-66,561.5	-207,527.7	-207,527.7	-207,527.7	-135,560.5	71,967.3
Төсөв болон дамжуулан зээлдүүлсэн зээлээс эргэж төлөгдөх	13,751.2	-38,212.0	-60,239.8	0.0	-67,792.0	-126,089.1	-66,561.5	-207,527.7	-207,527.7	-207,527.7	-135,560.5	71,967.3
Хөгжлийн банкны эх үүсвэрээс санхүүжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	311,577.8	0.0	172,794.9	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөгжлийн банкны эх үүсвэрээс санхүүжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	311,577.8	0.0	172,794.9	0.0	0.0	0.0	0.0
ТӨСВИЙН БУСАД МЭДЭЭЛЛИЙН АНГИЛАЛ	0.0	0.0	613.2	0.0	0.0	1,041.2		1,025.1	1,024.9	1,032.2	1,124.8	92.6
БАЙГУУЛЛАГЫН ТОО	0.0	6.0	6.2	0.0	5.3	6.4	5.5	6.5	6.4	6.5	6.6	0.2
Төсвийн байгууллага	0.0	0.0	4.8	0.0	0.0	5.8		5.8	5.7	5.7	5.8	0.1
Төсвөөс гадуур байгууллага	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.6		0.7	0.7	0.7	0.8	0.1
АЖИЛЛАГСАДЫН ТОО	0.0	164.5	176.9	0.0	172.3	179.3	175.7	179.1	178.9	179.1	182.7	3.6
Удирдах ажилтан	0.0	9.0	8.8	0.0	8.6	8.6	8.4	8.5	8.5	8.5	8.5	-0.1
Гүйцэтгэх ажилтан	0.0	108.2	118.7	0.0	115.4	121.1	119.6	121.2	121.3	121.5	127.2	5.7
Үйлчлэх ажилтан	0.0	39.7	40.1	0.0	40.3	40.4	39.0	40.2	40.1	40.2	40.8	0.6
Гэрээт ажилтан	0.0	7.5	9.3	0.0	8.0	9.1	8.7	9.1	9.0	9.0	6.3	-2.7
СУРАЛЦАГЧДЫН ТОО (жилийн дундажаар)	0.0	0.0	514.6	0.0	627.4	855.5	579.0	839.6	839.6	846.6	935.4	88.9
Ерөнхий боловсролын сургуульд суралцагчид	0.0	0.0	514.6	0.0	627.4	589.9	579.0	566.5	566.5	571.9	634.5	62.6
Төрийн өмчит ЕБС	0.0	0.0	514.6	0.0	0.0	589.9		566.5	566.5	571.9	634.5	62.6
Хувийн өмчит СӨБ байгууллага	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллага	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	220.7		229.9	229.9	231.5	257.5	26.1
Төрийн өмчит СӨБ байгууллага	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	196.6		206.3	206.3	206.3	217.1	10.7
Хувийн өмчит СӨБ байгууллага	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	24.1		23.5	23.5	25.1	40.5	15.4
Мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төв	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	44.9		43.2	43.2	43.2	43.4	0.1
Төрийн өмчит МСҮТ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	29.8		26.6	26.6	26.6	27.3	0.7
Хувийн МСҮТ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	15.1		16.6	16.6	16.6	16.0	-0.5
ОРОН ТООНЫ МЭДЭЭЛЭЛ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		175.8	178.9	179.0	181.4	2.3
Төрийн захиргааны албан хаагч (ТЗ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		19.7	19.5	19.5	18.9	-0.6
Төрийн тусгай албан хаагч (ТТ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		31.4	35.2	35.2	34.9	-0.3
Ажлын албаны албан хаагч (АА)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		1.2	1.2	1.2	1.9	0.7
СӨБ болон бага, дунд боловсролын албан хаагч (ТҮБД)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		40.2	40.2	40.2	43.4	3.2
ШУ-ны салбарын төрийн үйлчилгээний албан хаагч (ТҮШУ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		1.7	1.7	1.7	1.6	0.0
Соёл урлагийн салбарын төрийн үйлчилгээний албан хаагч (ТҮСУ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		4.1	4.1	4.1	4.2	0.1
Мэргэжлийн боловсролын төрийн үйлчилгээний албан хаагч (ТҮМБ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		2.3	2.3	2.3	2.3	0.1
Эрүүл мэндийн салбарын төрийн үйлчилгээний албан хаагч (ТҮЭМ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		18.9	19.0	19.2	20.4	1.2
Төрийн үйлчилгээний бусад албан хаагч (ТҮ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		48.9	48.3	48.4	50.4	2.0
Гэрээт ажилтан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		4.2	4.2	4.1	0.2	-3.9
Улс төрийн албан хаагч (УТ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		3.3	3.3	3.3	3.0	-0.3

МОНГОЛ УЛСЫН 2018 ОНЫ НЭГДСЭН ТӨСВИЙН ЗАРЛАГЫН ТӨСӨЛ

	УЛСЫН ТӨСӨВ										2018 төсөл	Гадаадын зээл, тусламжаас санхүүжих	Зөрүү	
	2011 гүйц	2012 гүйц	2013 гүйц	2014 гүйц	2015 гүйц	2016 төл	2016 гүйц	2017 төл	2017 тод 1	2017 тод 2				
	.1.	.2.	.3.	.4.	.5.	.6.	.7.	.8.	.9.	.10.	.11. НИЙТ	Төсвөөс санхүүжих	Гадаадын зээл, тусламжаас санхүүжих	.11 - 10.
Урьд оны үлдэгдэлээс санхүүжих	1,587.6	3,727.4	4,324.5	0.0	0.0	11,723.0	37,242.7	0.0	0.0	0.0	2,114.0	2,114.0	0.0	2,114.0
Гадаадын эх үүсвэрээс санхүүжих	545,985.2	160,936.3	281,922.4	0.0	297,743.5	586,730.4	695,167.2	651,183.0	746,401.6	830,892.7	887,281.3	0.0	887,281.3	56,388.6
Тусламжийн эх үүсвэрээс санхүүжих	10,156.3	7,058.9	625.1	0.0	48,672.0	110,011.6	76,483.4	141,705.5	149,853.6	74,485.7	108,336.4	0.0	108,336.4	33,850.7
Тусламжийн эх үүсвэрээс санхүүжих	10,156.3	7,058.9	625.1	0.0	48,672.0	110,011.6	76,483.4	141,705.5	149,853.6	74,485.7	108,336.4	0.0	108,336.4	33,850.7
Бусад эх үүсвэр	13,751.2	-38,212.0	-60,239.8	0.0	-67,792.0	-126,089.1	-75,537.9	-207,527.7	-207,527.7	-207,527.7	-135,560.5	-135,560.5	0.0	71,967.3
Төсөв болон дамжуулан зээлдүүлсэн зээлээс эргэж төлөгдөх	13,751.2	-38,212.0	-60,239.8	0.0	-67,792.0	-126,089.1	-75,537.9	-207,527.7	-207,527.7	-207,527.7	-135,560.5	-135,560.5	0.0	71,967.3
Хөгжлийн банкны эх үүсвэрээс санхүүжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	311,577.8	0.0	172,794.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөгжлийн банкны эх үүсвэрээс санхүүжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	311,577.8	0.0	172,794.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ТӨСВИЙН БУСАД МЭДЭЭЛЛИЙН АНГИЛАЛ	0.0	0.0	0.0	1.3	0.0	213.1	0.0	157.9	157.8	163.4	197.6	197.6	0.0	34.2
БАЙГУУЛЛАГЫН ТОО	0.0	0.0	4.7	1.3	1.3	1.1	1.1	1.2	1.1	1.1	1.1	1.1	1.1	0.0
Төсвийн байгууллага	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.1	1.1	1.1	1.1	1.1	1.1	1.1	1.1	0.0
Төсвөөс гадуур байгууллага	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
АЖИЛЛАГСАДЫН ТОО	0.0	0.0	158.8	0.0	76.7	86.4	77.5	86.1	86.0	86.2	88.0	88.0	0.0	1.7
Удирдах ажилтан	0.0	0.0	5.4	0.0	2.4	2.8	2.2	2.7	2.7	2.9	2.9	2.9	0.0	0.2
Гүйцэтгэх ажилтан	0.0	0.0	109.4	0.0	57.8	65.2	59.4	65.2	65.3	65.4	68.8	68.8	0.0	3.4
Үйлчлэх ажилтан	0.0	0.0	37.0	0.0	13.9	15.5	13.0	15.3	15.2	15.3	13.5	13.5	0.0	-1.8
Гэрээт ажилтан	0.0	0.0	7.0	0.0	2.6	2.9	2.9	2.9	2.8	2.8	2.7	2.7	0.0	0.0
СУРАЛЦАГЧДЫН ТОО (жилийн дундажаар)	0.0	0.0	0.0	0.0	130.7	125.6	79.7	70.7	70.7	76.1	108.5	108.5	0.0	32.5
Ерөнхий боловсролын сургуульд суралцагчид	0.0	0.0	0.0	0.0	130.7	76.3	79.7	22.3	22.3	27.7	60.0	60.0	0.0	32.3
Төрийн өмчит ЕБС	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	76.3	22.3	22.3	27.7	60.0	60.0	60.0	0.0	32.3
Хувийн өмчит СӨБ байгууллага	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллага	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4.4	5.2	5.2	5.2	5.2	5.2	5.2	0.0	0.0
Төрийн өмчит СӨБ байгууллага	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4.4	5.2	5.2	5.2	5.2	5.2	5.2	0.0	0.0
Хувийн өмчит СӨБ байгууллага	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төв	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	44.9	43.2	43.2	43.2	43.4	43.4	43.4	0.0	0.1
Төрийн өмчит МСҮТ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	29.8	26.6	26.6	26.6	27.3	27.3	27.3	0.0	0.7
Хувийн МСҮТ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	15.1	16.6	16.6	16.6	16.0	16.0	16.0	0.0	-0.5
ОРОН ТООНЫ МЭДЭЭЛЭЛ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	82.8	86.0	86.2	86.6	86.6	86.6	0.0	0.4
Төрийн захиргааны албан хаагч (ТЗ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	11.0	10.9	10.9	10.2	10.2	10.2	0.0	-0.7
Төрийн тусгай албан хаагч (ТТ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	31.3	35.0	35.1	34.8	34.8	34.8	0.0	-0.3
Ажлын албаны албан хаагч (АА)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.2	1.2	1.2	1.9	1.9	1.9	0.0	0.7
СӨБ болон бага, дунд боловсролын албан хаагч (ТҮБД)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.0	0.1
ШУ-ны салбарын төрийн үйлчилгээний албан хаагч (ТҮШУ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.6	1.6	1.6	1.6	1.6	1.6	0.0	0.0
Соёл урлагийн салбарын төрийн үйлчилгээний албан хаагч (ТҮСУ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.1	1.1	1.1	1.0	1.0	1.0	0.0	0.0
Мэргэжлийн боловсролын төрийн үйлчилгээний албан хаагч (ТҮМБ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2.3	2.3	2.3	2.3	2.3	2.3	0.0	0.1
Эрүүл мэндийн салбарын төрийн үйлчилгээний албан хаагч (ТҮЭМ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	14.2	14.3	14.5	15.7	15.7	15.7	0.0	1.2
Төрийн үйлчилгээний бусад албан хаагч (ТҮ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	17.3	16.7	16.8	18.6	18.6	18.6	0.0	1.9
Гэрээт ажилтан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2.2	2.3	2.3	0.0	0.0	0.0	0.0	-2.2
Улс төрийн албан хаагч (УТ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.5	0.5	0.5	0.2	0.2	0.2	0.0	-0.3

МОНГОЛ УЛСЫН 2018 ОНЫ НЭГДСЭН ТӨСВИЙН ЗАРЛАГЫН ТӨСӨЛ

	ОРОН НУТАГ										Төсвөөс санхүүжих	Гадаадын зээл, тусламжаас санхүүжих	Зөрүү	
	2011 гүйц	2012 гүйц	2013 гүйц	2014 гүйц	2015 гүйц	2016 төл	2016 гүйц	2017 төл	2017 тод 1	2017 тод 2				.11. НИЙТ
	.1.	.2.	.3.	.4.	.5.	.6.	.7.	.8.	.9.	.10.				
Урьд оны үлдэгдэлээс санхүүжих	1,109.2	0.0	590.4	0.0	58,079.6	0.0	157,382.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
Гадаадын эх үүсвэрээс санхүүжих	0.0	0.0	19,728.8	0.0	10,197.4	36,556.2	64,856.7	119,040.0	132,183.6	47,692.4	73,618.7	0.0	73,618.7	25,926.3
Тусламжийн эх үүсвэрээс санхүүжих	0.0	0.0	0.0	0.0	3,975.0	2,063.7	845.9	3,645.5	3,855.1	1,247.0	1,663.6	0.0	1,663.6	416.6
Тусламжийн эх үүсвэрээс санхүүжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2,063.7	845.9	3,645.5	3,855.1	1,247.0	1,663.6	0.0	1,663.6	416.6
Бусад эх үүсвэр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	8,976.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төсөв болон дамжуулан зээлдүүлсэн зээлээс эргэж төлөгдөх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	8,976.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөгжлийн банкны эх үүсвэрээс санхүүжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөгжлийн банкны эх үүсвэрээс санхүүжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ТӨСВИЙН БУСАД МЭДЭЭЛЛИЙН АНГИЛАЛ	0.0	0.0	611.8	0.0	0.0	826.6	865.6	865.6	865.6	867.2	925.6	925.6	0.0	58.3
БАЙГУУЛЛАГЫН ТОО	0.0	0.0	4.8	0.0	4.0	5.2	4.4	5.3	5.3	5.3	5.4	5.4	0.0	0.1
Төсвийн байгууллага	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4.6	4.6	4.6	4.6	4.6	4.7	4.7	0.0	0.0
Төсвөөс гадуур байгууллага	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.6	0.6	0.6	0.6	0.7	0.7	0.7	0.0	0.1
АЖИЛЛАГСАДЫН ТОО	14.9	15.6	16.3	0.0	94.2	91.4	96.7	91.4	91.4	91.4	93.2	93.2	0.0	1.8
Удирдах ажилтан	3.4	3.4	3.5	0.0	6.2	5.8	6.1	5.8	5.8	5.8	5.5	5.5	0.0	-0.2
Гүйцэтгэх ажилтан	6.7	6.7	7.7	0.0	56.4	54.7	58.9	54.8	54.8	54.8	57.1	57.1	0.0	2.3
Үйлчлэх ажилтан	2.9	3.5	2.9	0.0	26.4	24.8	26.0	24.8	24.8	24.8	27.2	27.2	0.0	2.4
Гэрээт ажилтан	2.0	2.1	2.2	0.0	5.3	6.1	5.7	6.1	6.1	6.1	3.4	3.4	0.0	-2.7
СУРАЛЦАГЧДЫН ТОО (жилийн дундажаар)	0.0	0.0	514.6	0.0	496.7	730.0	499.3	768.9	768.9	770.5	826.9	826.9	0.0	56.4
Ерөнхий боловсролын сургуульд суралцагчид	0.0	0.0	514.6	0.0	496.7	513.6	499.3	544.2	544.2	544.2	574.5	574.5	0.0	30.3
Төрийн өмчит ЕБС	0.0	0.0	514.6	0.0	0.0	513.6	0.0	544.2	544.2	544.2	574.5	574.5	0.0	30.3
Хувийн өмчит СӨБ байгууллага	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллага	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	216.4	224.7	224.7	224.7	226.3	252.4	252.4	0.0	26.1
Төрийн өмчит СӨБ байгууллага	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	192.2	201.1	201.1	201.1	201.1	211.9	211.9	0.0	10.7
Хувийн өмчит СӨБ байгууллага	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	24.1	23.5	23.5	23.5	25.1	40.5	40.5	0.0	15.4
Мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төв	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төрийн өмчит МСҮТ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хувийн МСҮТ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ОРОН ТООНЫ МЭДЭЭЛЭЛ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	91.4	91.4	91.4	93.2	93.2	0.0	1.8
Төрийн захиргааны албан хаагч (ТЗ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	7.5	7.5	7.5	7.6	7.6	0.0	0.1
Төрийн тусгай албан хаагч (ТТ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.0	0.0
Ажлын албаны албан хаагч (АА)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
СӨБ болон бага, дунд боловсролын албан хаагч (ТҮБД)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	40.0	40.0	40.0	43.1	43.1	0.0	3.1
ШУ-ны салбарын төрийн үйлчилгээний албан хаагч (ТҮШУ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Соёл урлагийн салбарын төрийн үйлчилгээний албан хаагч (ТҮСУ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3.0	3.0	3.0	3.2	3.2	0.0	0.1
Мэргэжлийн боловсролын төрийн үйлчилгээний албан хаагч (ТҮМБ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Эрүүл мэндийн салбарын төрийн үйлчилгээний албан хаагч (ТҮЭМ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4.7	4.7	4.7	4.7	4.7	0.0	0.0
Төрийн үйлчилгээний бусад албан хаагч (ТҮ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	31.4	31.4	31.4	31.4	31.4	0.0	0.0
Гэрээт ажилтан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.8	1.8	1.8	0.2	0.2	0.0	-1.7
Улс төрийн албан хаагч (УТ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2.8	2.8	2.8	2.9	2.9	0.0	0.1

МОНГОЛ УЛСЫН 2018 ОНЫ НЭГДСЭН ТӨСВИЙН ЗАРЛАГЫН ТӨСӨЛ

	НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН ТӨСӨВ											
	2011 гүйц	2012 гүйц	2013 гүйц	2014 гүйц	2015 гүйц	2016 төл	2016 гүйц	2017 төл	2017 тод 1	2017 тод 2	2018 төсөл	Зөрүү
	. 1 .	. 2 .	. 3 .	. 4 .	. 5 .	. 6 .	. 7 .	. 8 .	. 9 .	. 10 .	. 11 .	. 11 - 10 .
НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	600,242.4	918,688.2	1,058,112.8	1,315,038.3	1,541,464.4	1,764,814.1	1,720,277.5	1,887,408.8	1,891,751.5	1,907,540.6	1,808,255.2	-99,285.4
УРСГАЛ ЗАРДАЛ	597,876.9	916,835.1	1,052,857.0	1,305,751.0	1,528,611.1	1,761,811.0	1,717,364.0	1,887,408.8	1,891,751.5	1,907,540.6	1,808,255.2	-99,285.4
БАРАА, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	11,916.2	16,168.9	17,462.6	18,547.4	19,624.2	19,316.5	18,896.5	19,001.9	18,943.8	20,443.7	18,358.0	-2,085.8
Цалин, хөлс болон нэмэгдэл урамшил	7,721.4	11,158.0	12,309.0	12,913.9	14,439.5	13,759.4	13,862.5	13,610.5	13,630.9	13,630.9	12,856.3	-774.6
Үндсэн цалин	7,218.2	10,175.6	11,234.7	12,300.6	13,239.6	12,554.6	12,682.5	10,910.8	10,931.2	10,931.2	9,240.4	-1,690.8
Нэмэгдэл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1,507.0	1,507.0	1,507.0	2,213.2	706.2
Унаа хоолны Хөнгөлөлт	0.0	519.4	551.5	613.3	649.9	645.2	625.3	638.7	638.7	638.7	671.6	32.9
Урамшуулал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Гэрээт ажлын цалин	503.2	463.1	522.8	0.0	550.1	559.6	554.0	554.0	554.0	554.0	731.2	177.2
Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	1,589.1	1,915.1	2,113.7	2,308.6	1,561.7	1,555.9	1,486.1	1,498.9	1,498.6	1,498.6	1,523.7	25.1
Тэтгэврийн даатгал	540.8	764.7	847.4	1,419.6	994.0	990.1	945.2	953.9	953.6	953.6	1,019.9	66.3
Тэтгэмжийн даатгал	39.1	55.3	97.3	0.0	113.8	113.2	108.5	136.3	136.2	136.2	125.9	-10.3
ҮОМШ-ний даатгал	815.3	821.0	902.7	889.0	141.9	141.4	135.2	109.0	109.0	109.0	100.8	-8.2
Ажилгүйдлийн даатгал	39.1	55.3	24.0	0.0	28.1	28.3	26.7	27.3	27.2	27.2	25.2	-2.1
Эрүүл мэндийн даатгал	154.8	218.8	242.5	0.0	283.8	282.9	270.5	272.5	272.5	272.5	251.9	-20.6
Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	564.5	702.6	720.7	995.8	1,116.3	1,390.3	1,095.7	1,293.0	1,206.6	1,206.6	1,157.0	-49.6
Гэрэл, цахилгаан	128.4	108.8	102.3	136.9	146.3	249.8	200.2	245.8	226.8	226.8	242.7	15.9
Түлш, халаалт	371.2	381.5	357.0	378.5	482.7	766.2	557.2	753.8	690.9	690.9	698.4	7.4
Цэвэр, бохир ус	50.6	51.8	58.7	49.2	54.5	104.0	80.0	102.4	97.9	97.9	96.1	-1.9
Байрны түрээс	14.3	160.5	202.8	431.2	432.8	270.2	258.2	190.9	190.9	190.9	119.8	-71.1
Хангамж, бараа материалын зардал	567.1	678.2	890.1	673.5	466.3	428.2	451.2	429.3	429.3	429.3	435.4	6.2
Бичиг хэрэг	130.1	149.0	233.5	166.9	120.0	114.5	117.6	118.3	118.3	118.3	119.0	0.7
Тээвэр, шатахуун	191.0	231.6	287.7	254.7	144.5	134.0	142.9	138.4	138.4	138.4	140.4	2.0
Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	143.3	157.0	186.8	180.6	139.8	119.7	119.7	116.6	116.6	116.6	118.8	2.2
Ном, хэвлэл	8.1	9.0	9.1	9.6	6.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	7.2	6.7	6.6	6.6	6.6	6.8	0.2
Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	94.6	131.6	173.0	61.6	56.0	52.7	64.3	49.4	49.4	49.4	50.5	1.0
Нормативт зардал	0.0	29.7	30.0	39.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Эм, бэлдмэл, эмнэлгийн хэрэгсэл	0.0	29.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хоол, хүнс	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	0.0	0.0	30.0	39.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Эд хогшил, урсгал засварын зардал	72.2	67.2	98.5	85.2	42.3	40.2	47.9	43.9	54.2	54.2	47.6	-6.6
Багаж, техник, хэрэгсэл	30.1	20.7	41.6	11.8	15.7	11.8	9.6	18.8	18.8	18.8	20.1	1.3
Тавилга	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөдөлмөр хамгааллын хэрэглэл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Урсгал засвар	42.0	46.5	56.9	73.4	26.7	28.4	38.3	25.1	35.4	35.4	27.5	-7.8
Томилголт, зочны зардал	231.4	298.8	348.4	311.1	206.0	108.4	106.6	126.3	126.3	126.3	128.3	2.0
Гадаад албан томилголт	74.5	99.5	105.4	104.1	44.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Дотоод албан томилголт	156.9	199.3	243.0	207.0	161.8	108.4	106.6	126.3	126.3	126.3	128.3	2.0
Зочин төлөөлөгч хүлээн авах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	600.0	633.8	530.1	1,004.3	1,622.6	1,805.8	1,715.1	1,740.3	1,738.3	1,738.3	1,949.5	211.2
Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	600.0	633.8	530.1	1,004.3	881.7	929.0	880.9	876.4	874.3	874.3	1,076.9	202.6
Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	0.0	0.0	0.0	0.0	48.3	57.3	50.7	49.9	49.9	49.9	50.6	0.7
Даатгалын үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	16.3	24.2	21.9	24.0	24.0	24.0	25.9	2.0
Тээврийн хэрэгслийн татвар	0.0	0.0	0.0	0.0	3.5	6.8	5.1	6.7	6.7	6.7	6.6	0.0
Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Мэдээллийн технологийн үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	378.8	435.5	435.5	431.1	431.1	431.1	431.6	0.5
Газрын төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	5.6	13.2	13.0	13.9	13.9	13.9	12.9	-1.0
Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	0.0	0.0	0.0	0.0	193.6	239.9	208.0	239.5	239.5	239.5	246.0	6.5
Улсын мэдээллийн маягт хэвлэх, бэлтгэх	0.0	0.0	0.0	0.0	94.9	100.0	100.0	99.0	99.0	99.0	99.0	0.0
Бараа үйлчилгээний бусад зардал	570.5	685.4	422.1	215.4	169.4	228.3	131.4	259.7	259.7	1,759.7	260.1	-1,499.6
Бараа үйлчилгээний бусад зардал	570.5	685.4	422.1	215.4	0.0	96.0	0.0	96.0	96.0	1,596.0	96.0	-1,500.0
Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	0.0	0.0	0.0	0.0	169.4	132.3	131.4	163.7	163.7	163.7	164.1	0.4
ХҮҮ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Гадаадын зээлийн үйлчилгээний төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Гадаадын зээлийн үйлчилгээний төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Дотоодын зээлийн үйлчилгээний төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Дотоодын зээлийн үйлчилгээний төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ТАТААС	71,488.6	94,902.2	99,428.9	140,543.4	158,145.9	46,313.3	67,599.6	41,363.3	42,863.3	42,863.3	0.0	-42,863.3
Төрийн өмчит байгууллагад олгох татаас	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төрийн өмчит байгууллагад олгох татаас	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хувийн хэвшлийн байгууллагад олгох татаас	71,488.6	94,902.2	99,428.9	140,543.4	158,145.9	46,313.3	67,599.6	41,363.3	42,863.3	42,863.3	0.0	-42,863.3
Хувийн хэвшлийн байгууллагад олгох татаас	71,488.6	94,902.2	99,428.9	140,543.4	158,145.9	46,313.3	67,599.6	41,363.3	42,863.3	42,863.3	0.0	-42,863.3
УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	514,472.1	805,763.9	935,965.5	1,146,660.2	1,350,841.0	1,696,181.2	1,630,867.8	1,827,043.5	1,829,944.5	1,844,233.6	1,789,897.2	-54,336.3
Засгийн газрын урсгал шилжүүлэг	15,299.2	19,455.5	21,308.5	34,137.5	0.0	220,961.4	170,943.5	251,486.8	254,333.3	269,664.5	0.0	-269,664.5
Засгийн газрын дотоод шилжүүлэг	15,299.2	19,455.5	21,308.5	34,137.5	0.0	220,961.4	170,943.5	251,486.8	254,333.3	269,664.5	0.0	-269,664.5
Засгийн газрын гадаад шилжүүлэг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бусад урсгал шилжүүлэг	499,172.9	786,308.4	914,657.0	1,112,522.7	1,350,841.0	1,475,219.9	1,459,924.3	1,575,556.7	1,575,611.2	1,574,569.0	1,789,897.2	215,328.2
Нийгмийн даатгалын тэтгэвэр тэтгэмж	498,107.2	784,908.7	913,149.8	1,110,415.4	1,350,275.1	1,474,163.6	1,458,825.8					

	НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН ТӨСӨВ											
	2011 гүйц	2012 гүйц	2013 гүйц	2014 гүйц	2015 гүйц	2016 төл	2016 гүйц	2017 төл	2017 тод 1	2017 тод 2	2018 төсөл	Зөрүү
	.1.	.2.	.3.	.4.	.5.	.6.	.7.	.8.	.9.	.10.	.11.	.11 - 10.
Урьд оны үлдэгдэлээс санхүүжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Гадаадын эх үүсвэрээс санхүүжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тусламжийн эх үүсвэрээс санхүүжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тусламжийн эх үүсвэрээс санхүүжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бусад эх үүсвэр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төсөв болон дамжуулан зээлдүүлсэн зээлээс эргэж төлөгдөх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөгжлийн банкны эх үүсвэрээс санхүүжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөгжлийн банкны эх үүсвэрээс санхүүжих	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ТӨСВИЙН БУСАД МЭДЭЭЛЛИЙН АНГИЛАЛ	0.0	0.0	1.5	0.0	0.0	1.6		1.6	1.6	1.6	1.5	-0.1
БАЙГУУЛЛАГЫН ТОО	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төсвийн байгууллага	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төсвөөс гадуур байгууллага	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
АЖИЛЛАГСАДЫН ТОО	1.4	1.4	1.5	0.0	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.4	-0.1
Удирдах ажилтан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Гүйцэтгэх ажилтан	1.1	1.2	1.2	0.0	1.3	1.3	1.3	1.3	1.3	1.3	1.2	-0.1
Үйлчлэх ажилтан	0.1	0.1	0.1	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.0
Гэрээт ажилтан	0.1	0.1	0.1	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.0
СУРАЛЦАГЧДЫН ТОО (жилийн дундажаар)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ерөнхий боловсролын сургуульд суралцагчид	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төрийн өмчит ЕБС	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хувийн өмчит СӨБ байгууллага	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллага	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төрийн өмчит СӨБ байгууллага	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хувийн өмчит СӨБ байгууллага	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төв	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төрийн өмчит МСҮТ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хувийн МСҮТ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ОРОН ТООНЫ МЭДЭЭЛЭЛ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		1.5	1.5	1.4	1.4	0.1
Төрийн захиргааны албан хаагч (ТЗ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		1.2	1.2	1.2	1.1	-0.1
Төрийн тусгай албан хаагч (ТТ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ажлын албаны албан хаагч (АА)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
СӨБ болон бага, дунд боловсролын албан хаагч (ТҮБД)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ШУ-ны салбарын төрийн үйлчилгээний албан хаагч (ТҮШУ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Соёл урлагийн салбарын төрийн үйлчилгээний албан хаагч (ТҮСУ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Мэргэжлийн боловсролын төрийн үйлчилгээний албан хаагч (ТҮМБ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Эрүүл мэндийн салбарын төрийн үйлчилгээний албан хаагч (ТҮЭМ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төрийн үйлчилгээний бусад албан хаагч (ТҮ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		0.2	0.2	0.2	0.4	0.2
Гэрээт ажилтан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		0.1	0.1	0.0	0.0	0.0
Улс төрийн албан хаагч (УТ)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

МОНГОЛ УЛСЫН 2018 ОНЫ НЭГДСЭН ТӨСВИЙН ЗАРЛАГЫН ТӨСӨЛ

	ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН САНГИЙН ТӨСӨВ											
	2011 гүйц	2012 гүйц	2013 гүйц	2014 гүйц	2015 гүйц	2016 гүйц	2016 гүйц	2017 төл	2017 тод 1	2017 тод 2	2018 төсөл	Зөрүү
	.1.	.2.	.3.	.4.	.5.	.6.	.7.	.8.	.9.	.10.	.11.	.11 - 10.
НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	786,859.7	848,742.8	278,339.6	312,490.0	308,374.8	283,867.0	278,596.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
УРСГАЛ ЗАРДАЛ	786,859.7	848,742.8	278,339.6	312,490.0	305,040.1	283,867.0	278,596.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
БАРАА, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	1.1	0.7	0.2	0.0	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Цалин, хөлс болон нэмэгдэл урамшил	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Үндсэн цалин	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Нэмэгдэл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Унаа хоолны Хөнгөлөлт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Урамшуулал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Гэрээт ажлын цалин	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тэтгэврийн даатгал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тэтгэмжийн даатгал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ҮОМШ-ний даатгал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ажилгүйдлийн даатгал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Эрүүл мэндийн даатгал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Гэрэл, цахилгаан	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Түлш, халаалт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Цэвэр, бохир ус	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Байрны түрээс	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хангамж, бараа материалын зардал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бичиг хэрэг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тээвэр, шатахуун	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ном, хэвлэл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Норматив зардал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Эм, бэлдмэл, эмнэлгийн хэрэгсэл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хоол, хүнс	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Эд хогшил, урсгал засварын зардал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Багаж, техник, хэрэгсэл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тавилга	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөдөлмөр хамгааллын хэрэглэл	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Урсгал засвар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Томилголт, зочны зардал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Гадаад албан томилголт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Дотоод албан томилголт	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Зочин төлөөлөгч хүлээн авах	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	1.1	0.7	0.0	0.0	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	1.1	0.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Даатгалын үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тээврийн хэрэгслийн татвар	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Мэдээллийн технологийн үйлчилгээ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Газрын төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Улсын мэдээллийн маягт хэвлэх, бэлтгэх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бараа үйлчилгээний бусад зардал	0.0	0.0	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бараа үйлчилгээний бусад зардал	0.0	0.0	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ХҮҮ	0.0	18,930.5	8,580.4	62,024.9	67,290.0	60,667.0	59,768.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Гадаадын зээлийн үйлчилгээний төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Гадаадын зээлийн үйлчилгээний төлбөр	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Дотоодын зээлийн үйлчилгээний төлбөр	0.0	18,930.5	8,580.4	62,024.9	67,290.0	60,667.0	59,768.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Дотоодын зээлийн үйлчилгээний төлбөр	0.0	18,930.5	8,580.4	62,024.9	67,290.0	60,667.0	59,768.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ТАТААС	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төрийн өмчит байгууллагад олгох татаас	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төрийн өмчит байгууллагад олгох татаас	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хувийн хэвшлийн байгууллагад олгох татаас	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хувийн хэвшлийн байгууллагад олгох татаас	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	786,858.7	829,811.6	269,759.0	250,465.1	237,749.8	223,200.0	218,828.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Засгийн газрын урсгал шилжүүлэг	0.0	0.0	0.0	0.0	12,040.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Засгийн газрын дотоод шилжүүлэг	0.0	0.0	0.0	0.0	12,040.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Засгийн газрын гадаад шилжүүлэг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бусад урсгал шилжүүлэг	786,858.7	829,811.6	269,759.0	250,465.1	225,709.6	223,200.0	218,828.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Нийгмийн даатгалын тэтгэвэр тэтгэмж	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ээлжийн амралтаар нутаг явах унааны хөнгөлөлт	0.0	0.0	0.0	0.0	225,709.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж	0.0	53,264.1	228,994.3	238,431.9	0.0	223,200.0	218,828.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал	786,858.7	776,547.6	40,764.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Хөдөө орон нутагт тогтвор суурьшилтай ажилласан албан хаагчдад тг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	0.0	0.0	0.0	12,033.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Бүтцийн өөрчлөлтөөр чөлөөлөгдсөн албан хаагчид олгох тэтгэмж	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	0.0											

МОНГОЛ УЛСЫН 2018 ОНЫ НЭГДСЭН ТӨСВИЙН ТӨСӨЛ /Зориулалтаар/

Зориулалт	/сая төгрөг/				
	НЭГДСЭН ТӨСӨВ	УЛСЫН ТӨСӨВ	ОРОН НУТГИЙН ТӨСӨВ	ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САН	НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САН
	. 1 .	. 2 .	. 3 .		. 4 .
НИЙТ	9,651,850.6	7,691,097.9	2,559,329.7	341,330.5	1,808,255.2
Үйл ажиллагааны урсгал зардлын ерөнхий зориулалт	3,034,548.7	2,595,430.5	417,713.6	3,990.9	17,413.8
Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	1,890,345.6	1,567,281.4	302,645.4	3,586.8	16,831.9
Туслах үйл ажиллагааны зардал	8,171.6	6,598.3	1,209.2	0.0	364.1
Гэрээгээр гүйцэтгүүлэх ажил, үйлчилгээ	30,431.5	11,562.5	18,247.3	404.0	217.7
Гадаад зээлээр хэрэгжүүлэх ажил, үйлчилгээ	960,900.0	887,281.3	73,618.7	0.0	0.0
Гадаад тусламжаар гүйцэтгэх ажил, үйлчилгээ	110,000.0	108,336.4	1,663.6	0.0	0.0
Баг, хорооны үйл ажиллагааны зардал	20,329.4	0.0	20,329.4	0.0	0.0
УИХ-ын гишүүний төсөв	14,370.6	14,370.6	0.0	0.0	0.0
Бусдаар гүйцэтгүүлсэн нийтлэг ажил үйлчилгээний зардлын зориулалт	78,963.7	73,391.9	4,690.1	33.6	848.2
Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	2,213.3	1,877.3	284.8	0.0	51.2
Газрын зургийн зардал	298.1	298.1	0.0	0.0	0.0
Газрын хянан баталгааны зардал	444.9	444.9	0.0	0.0	0.0
Өмгөөлөл, хуулийн зөвлөхийн үйлчилгээний хөлс	79.2	7.1	44.6	0.0	27.6
Уран бүтээл хийлгэх	2,570.7	1,077.8	1,492.9	0.0	0.0
Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	32,789.1	32,692.4	96.7	0.0	0.0
Улсын зэрэглэл тогтоох үйлчилгээ	1,545.5	1,545.5	0.0	0.0	0.0
Улс орноо гадаадад сурталчлах	1,094.0	1,094.0	0.0	0.0	0.0
Харуул, хамгаалалтын зардал	4,322.9	3,955.2	367.7	0.0	0.0
Холбооны суваг ашигласны хөлс	11,965.9	11,834.0	131.8	0.0	0.0
Гэрээт ажиллагсдын зардал	1,725.2	764.3	960.9	0.0	0.0
Зөвлөл, хороо, комиссын гишүүдийн ажлын хөлс	2,142.3	676.1	780.9	0.0	685.3
Байр ашиглалтын үйлчилгээ	9,034.8	8,504.9	529.8	0.0	0.0
Лабораторийн итгэмжлэл	105.2	105.2	0.0	0.0	0.0
Цахим хуудасны бүртгэлийн хураамж	96.1	96.1	0.0	0.0	0.0
Шийдвэр гүйцэтгэлийн үйлчилгээ	2,019.6	1,901.9	0.0	33.6	84.1
Хүүхэд харах үйлчилгээ	6,516.8	6,516.8	0.0	0.0	0.0
Бараа үйлчилгээний бусад нийтлэг зардлын зориулалт	35,395.3	4,019.3	31,280.0	0.0	96.0
Нэг иргэнд ногдох нормативаар тооцсон	30,092.8	0.0	30,092.8	0.0	0.0
Биеийн тамирын уралдаан, тэмцээн	1,635.6	462.7	1,172.9	0.0	0.0
Төрийн байгууллага, ажилтны буруутай үйл ажиллагаанаас үүссэн хохирлын нөхөн төлбөр	2,280.5	2,280.5	0.0	0.0	0.0
Шүүхийн шийдвэрийн дагуу олгох төлбөр	10.0	0.0	10.0	0.0	0.0
Төрийн шагнал, одон, медаль	393.0	393.0	0.0	0.0	0.0
Урьд оны өр	161.5	161.5	0.0	0.0	0.0
Сургалт семинар	807.1	706.7	4.4	0.0	96.0
Дээж худалдан авах	14.9	14.9	0.0	0.0	0.0
Татаасын зориулалт	723,711.0	633,467.7	42,748.7	47,494.6	0.0
Цахилгаан дамжуулах системийн алдагдалд олгох татаас	9,600.0	9,600.0	0.0	0.0	0.0
Дулааны станцийн алдагдалд олгох татаас	5,400.1	5,400.1	0.0	0.0	0.0
Нийтийн тээврийн алдагдалд олгох татаас	38,205.6	0.0	38,205.6	0.0	0.0
Хувийн хэвшлийн байгууллагад олгох татаас	3,623.0	0.0	3,623.0	0.0	0.0
ЭМД-ын сангаас санхүүжих эмийн үнийн хөнгөлөлт	29,044.6	0.0	0.0	29,044.6	0.0
Тэтгэврийн санд олгох татаас	609,817.7	609,817.7	0.0	0.0	0.0
Дизелийн станцийн алдагдлын татаас	2,150.0	2,150.0	0.0	0.0	0.0
Усан хангамжийн татаас	920.1	0.0	920.1	0.0	0.0
Элэг битэн Монгол хетелбөр эмийн үнийн хөнгөлөлт	18,450.0	0.0	0.0	18,450.0	0.0
Зээлийн хүүгийн татаас	6,500.0	6,500.0	0.0	0.0	0.0
Засгийн газрын дотоод болон гадаад шилжүүлгийн зориулалт	2,034,932.2	1,404,591.1	340,796.6	289,544.5	0.0
Санхүүгийн дэмжлэг	180,700.9	180,700.9	0.0	0.0	0.0
Тусгай зориулалтын шилжүүлэг	1,118,983.8	1,118,983.8	0.0	0.0	0.0
Орон нутгийн хөгжлийн санд олгох орлогын шилжүүлэг	88,555.0	88,555.0	0.0	0.0	0.0
ЭМД-ын сангаас улсын эмнэлгүүдэд өгөх шилжүүлэг	214,507.9	0.0	0.0	214,507.9	0.0
Дээд шатны төсөвт төвлөрүүлэх орлого	289,228.4	0.0	289,228.4	0.0	0.0
Үндэсний олон нийтийн мэдээллийн үйл ажиллагааг дэмжих	7,689.5	7,689.5	0.0	0.0	0.0
Төрийн бус байгууллагад төсвөөс олгох дэмжлэг	50,948.2	0.0	50,948.2	0.0	0.0
Гадаадын болон олон улсын байгууллагын гишүүнчлэлийн хураамж	9,281.9	8,661.9	620.0	0.0	0.0
Элэг битэн Монгол хетелбөр шинжилгээ	4,950.0	0.0	0.0	4,950.0	0.0
Ерх, сумд ЭМД-аас олгох санхүүжилт	5,200.0	0.0	0.0	5,200.0	0.0
ЭМД-ын сангаас хувийн эмнэлгүүдэд өгөх шилжүүлэг	64,886.6	0.0	0.0	64,886.6	0.0
Нийгмийн даатгалын шилжүүлгийн зориулалт	1,789,064.5	0.0	0.0	240.0	1,788,824.5
Өндөр насны тэтгэвэр	1,226,979.2	0.0	0.0	0.0	1,226,979.2
Тахир дутуугийн тэтгэвэр	211,775.4	0.0	0.0	0.0	211,775.4
Тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр	63,272.1	0.0	0.0	0.0	63,272.1
Цэргийн тэтгэвэр	116,502.9	0.0	0.0	0.0	116,502.9
Хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны тэтгэмж	17,231.0	0.0	0.0	0.0	17,231.0
Оршуулгын тэтгэмж	13,413.0	0.0	0.0	0.0	13,413.0
Жирэмсэн, амаржсан эхийн тэтгэмж	71,722.0	0.0	0.0	0.0	71,722.0
Үйлдвэрийн осол мэргэжлээс шалтгаалах өвчний тэтгэвэр, тэтгэмж	28,540.1	0.0	0.0	0.0	28,540.1
Ажилгүйдлийн тэтгэмж	35,277.0	0.0	0.0	0.0	35,277.0
НДШ-ийн илүү төлөлтийн буцаан олголт	1,200.0	0.0	0.0	240.0	960.0
ҮОМШӨ-ний эмчилгээ сувилгаа	2,082.6	0.0	0.0	0.0	2,082.6
ҮОМШӨ-өөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ	1,069.2	0.0	0.0	0.0	1,069.2
Нийгмийн халамжийн шилжүүлгийн зориулалт	646,919.9	374,346.6	272,573.3	0.0	0.0
Халамжийн тэтгэвэр	96,493.5	0.0	96,493.5	0.0	0.0
Жирэмсэн болон хөхүүл эхийн тэтгэмж	19,778.0	0.0	19,778.0	0.0	0.0
Өндөр настан, ахмад дайчдад олгох хөнгөлөлт	4.5	4.5	0.0	0.0	0.0
Ахмад дайчин, алдар цолтой ахмад настанд үзүүлэх хөнгөлөлт тусламж	6,428.4	6,428.4	0.0	0.0	0.0
Алдарт эхийн одонтой эхчүүдэд олгох тэтгэмж	29,449.0	29,449.0	0.0	0.0	0.0

МОНГОЛ УЛСЫН 2018 ОНЫ НЭГДСЭН ТӨСВИЙН ТӨСӨЛ /Зориулалтаар/

Зориулалт	/сая төгрөг/				
	НЭГДСЭН ТӨСӨВ	УЛСЫН ТӨСӨВ	ОРОН НУТГИЙН ТӨСӨВ	ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САН	НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САН
	. 1 .	. 2 .	. 3 .	. 4 .	
Хүүхдэд олгох мөнгөн тэтгэмж	164,160.0	164,160.0	0.0	0.0	0.0
Нөхцөлт мөнгөн тусламж	35,181.7	0.0	35,181.7	0.0	0.0
Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээ	3,330.5	0.0	3,330.5	0.0	0.0
Амьжиргааг дэмжих нөхцөлт мөнгөн тусламж	23,080.3	0.0	23,080.3	0.0	0.0
Асрамжийн үйлчилгээ	920.9	138.3	782.6	0.0	0.0
Хоол тэжээлийн тусламж, дэмжлэг	42,228.6	0.0	42,228.6	0.0	0.0
Халамжийн бусад хөнгөлөлт үйлчилгээ	55,491.4	55,491.4	0.0	0.0	0.0
Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд үзүүлэх нийгмийн халамжийн үйлчилгээ	12,340.7	0.0	12,340.7	0.0	0.0
Ахмад настнуудад үзүүлэх хөнгөлөлт	22,254.9	1,125.0	21,129.9	0.0	0.0
Ахмад дайчдад үзүүлэх орон сууцны дэмжлэг	210.0	210.0	0.0	0.0	0.0
Насны хишиг	20,500.0	20,500.0	0.0	0.0	0.0
Тэтгэвэр нэмэгдүүлэх эх үүсвэр	14,184.5	0.0	14,184.5	0.0	0.0
Тэтгэмж нэмэгдүүлэх эх үүсвэр	3,588.5	0.0	3,588.5	0.0	0.0
Нийгмийн халамжийн бусад тэтгэмж, хөнгөлөлт	97,294.6	96,840.0	454.6	0.0	0.0
Бусад шилжүүлгийн зориулалт	251,351.7	184,088.2	66,163.7	27.0	1,072.8
Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	120,517.3	85,592.0	34,522.9	0.0	402.4
Төрийн албан хаагчдын гэр бүлд олгох дэмжлэг	163.0	163.0	0.0	0.0	0.0
Төрийн албан хаагчийн нэг хүүхдийн сургалтын төлбөр	147.4	147.4	0.0	0.0	0.0
Эмчилгээний төлбөр	500.0	500.0	0.0	0.0	0.0
Нүүлгэн шилжүүлэх зардал	98.7	98.7	0.0	0.0	0.0
Хуульд заасан үндэслэлээр албан хаагчид олгох нөхөн олговор	1,596.6	1,482.6	0.0	0.0	114.0
Төрөөс иргэдэд үзүүлэх бусад тэтгэмж, дэмжлэг	90.0	90.0	0.0	0.0	0.0
Хэлмэгдэгсэд тэдний ар гэрт олгох тэтгэмж	57.8	57.8	0.0	0.0	0.0
Бусад тусламж, дэмжлэг	369.0	243.5	0.0	0.0	125.5
Төрөөс эрүүл мэндийн даатгалыг нь хариуцах иргэдийн хураамж	67,723.8	67,723.8	0.0	0.0	0.0
Цэргийн алба хааж байсан иргэдийн НДШ	50.0	50.0	0.0	0.0	0.0
Багийн ИНХ-ын даргын урамшуулал	3,679.0	0.0	3,679.0	0.0	0.0
Цаатан иргэдийн НДШ	54.1	54.1	0.0	0.0	0.0
Ерөнхийлөгч асанд хуулийн дагуу олгох цалин	101.5	101.5	0.0	0.0	0.0
Жирэмсэн болон терсен эхчүүдийн НДШ	1.2	0.0	1.2	0.0	0.0
Төрийн албан хаагчдад олгох мөнгөн тусламж	55,697.1	27,278.7	27,960.6	27.0	430.8
Малын индексжүүлсэн даатгалын шимтгэл	505.0	505.0	0.0	0.0	0.0
Хөрөнгийн зардлын зориулалт	1,133,416.6	728,313.3	405,103.3	0.0	0.0
Авто зам, гүүрийн байгууламж	37,300.0	0.0	37,300.0	0.0	0.0
Геологи хайгуул, судалгаа	13,335.9	13,335.9	0.0	0.0	0.0
Бусад	999,896.3	632,093.0	367,803.3	0.0	0.0
Концессоор хэрэгжүүлсэн төсөл арга хэмжээ	82,884.4	82,884.4	0.0	0.0	0.0
Ангилалдаагүй нөөцийн зориулалт	36,591.0	24,998.3	11,592.8	0.0	0.0
Засгийн газрын нөөц хөрөнгө	25,000.0	25,000.0	0.0	0.0	0.0
Орон нутгийн нөөц хөрөнгө	11,592.8	0.0	11,592.8	0.0	0.0
Бусад ангилалдаагүй нөөц хөрөнгө	-1.7	-1.7	0.0	0.0	0.0
Хувь эзэмшил, санхүүгийн хөрөнгө оруулалтын зориулалт	16,104.3	16,104.3	0.0	0.0	0.0
Дүрмийн сан	9,724.2	9,724.2	0.0	0.0	0.0
Хувьцаа	6,380.1	6,380.1	0.0	0.0	0.0
Нөөц хөрөнгийн зориулалт	32,260.0	32,158.0	102.0	0.0	0.0
Хүнс барааны нөөц	1,477.4	1,477.4	0.0	0.0	0.0
Шатахууны нөөц	1,880.6	1,880.6	0.0	0.0	0.0
Машин техникийн нөөц	1,250.0	1,250.0	0.0	0.0	0.0
Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн нөөц	584.6	584.6	0.0	0.0	0.0
Өвс, тэжээлийн нөөц	2,022.0	1,920.0	102.0	0.0	0.0
Хангамжийн материалын нөөц	1.0	1.0	0.0	0.0	0.0
Үрийн нөөц	3,151.7	3,151.7	0.0	0.0	0.0
Таваарын буудайн нөөц	20,800.0	20,800.0	0.0	0.0	0.0
Улсын нөөцийн барааны сэлгэлт, бүрдүүлэлт	1,092.7	1,092.7	0.0	0.0	0.0
Зээл, өрийн үйлчилгээ	1,142,566.7	1,142,566.7	0.0	0.0	0.0
Дамжуулан зээлдүүлсэн зээл	-101,558.0	-101,558.0	0.0	0.0	0.0
Дотоод эх үүсвэрээс олгох зээл	93,187.7	93,187.7	0.0	0.0	0.0
Гэрээнд заасан телберийн бусад ирэг, шимтгэл, хураамж	20,213.0	20,213.0	0.0	0.0	0.0
Засгийн газрын үнэт цаас	961,182.0	961,182.0	0.0	0.0	0.0
Засгийн газрын зээл	169,542.0	169,542.0	0.0	0.0	0.0
Төрийн нийтлэг арга хэмжээ	31,706.1	31,624.2	82.0	0.0	0.0

МОНГОЛ УЛСЫН 2018 ОНЫ НЭГДСЭН ТӨСВИЙН ТӨСӨЛ /Зориулалтаар/

Зориулалт	/сая төгрөг/				
	НЭГДСЭН ТӨСӨВ	УЛСЫН ТӨСӨВ	ОРОН НУТГИЙН ТӨСӨВ	ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САН	НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САН
	. 1 .	. 2 .	. 3 .	. 4 .	
УИХ-д суудалтай намуудад олгох дэмжлэг	760.0	760.0	0.0	0.0	0.0
Засаг захиргааны нэгж, төрийн захиргааны байгууллагыг үр дүнгээр шагнах, урамшуулах	550.0	550.0	0.0	0.0	0.0
Өрхийн нийгэм, эдийн засгийн судалгаа	1,845.8	1,845.8	0.0	0.0	0.0
Ардчилсан засаглалын судалгаа	2.0	2.0	0.0	0.0	0.0
Мал, тэжээвэр амьтдын тооллого	30.9	30.9	0.0	0.0	0.0
Хэрэглээний үнийн судалгаа	0.3	0.3	0.0	0.0	0.0
Барилгын салбарын үйлдвэрлэгчийн үнийн судалгаа	1.0	1.0	0.0	0.0	0.0
Статистикийн бусад тооллого, судалгаа	1,836.2	1,836.2	0.0	0.0	0.0
Мөрийн хөтөлбөрт тусгагдсан зарим арга хэмжээг хэрэгжүүлэх	2,183.0	2,183.0	0.0	0.0	0.0
Төрийн албан хаагчдыг мэргэшүүлэх	1,240.6	1,240.6	0.0	0.0	0.0
Олон улсын хурал, зөвлөгөөн зохион байгуулах	2,998.2	2,998.2	0.0	0.0	0.0
Иргэний үнэмлэх хэвлэж тараах	5,670.8	5,670.8	0.0	0.0	0.0
Гадаадын иргэдийг албадан гаргах	56.1	56.1	0.0	0.0	0.0
Хагас жилийн мал тооллого	248.5	248.5	0.0	0.0	0.0
Байгалийн нөөцөд суурилсан эдийн засгийн судалгаа	40.7	40.7	0.0	0.0	0.0
Аж үйлдвэрийн салбарын үнийн судалгаа	1.5	1.5	0.0	0.0	0.0
Гадаад худалдааны үнийн судалгаа	2.7	2.7	0.0	0.0	0.0
Бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны үнийн судалгаа	4.6	4.6	0.0	0.0	0.0
Тээврийн салбарын индекс тооцох үнийн судалгаа	2.6	2.6	0.0	0.0	0.0
Ногоон эдийн засгийн судалгаа	21.8	21.8	0.0	0.0	0.0
Байгаль орчин, эдийн засгийн нэгдсэн дансны судалгаа	25.2	25.2	0.0	0.0	0.0
Хөрөнгө оруулалтын судалгаа	9.1	9.1	0.0	0.0	0.0
Алслагдсан орон нутагт хүргэх шуудан, харилцаа холбооны үйлчилгээ	2,347.5	2,347.5	0.0	0.0	0.0
Нөөц ашиглалтын хүснэгт, салбар хоорондын тэнцлийн судалгаа	18.7	18.7	0.0	0.0	0.0
Далд эдийн засгийн судалгаа /өрхөд суурилсан/	76.2	76.2	0.0	0.0	0.0
Төрийн болон орон нутгийн өмчийн дахин інэлгээ	485.2	403.3	82.0	0.0	0.0
Ахмадын сан	26.8	26.8	0.0	0.0	0.0
Хөрөнгө оруулагчдын харилцааг идэвхижилэх	200.0	200.0	0.0	0.0	0.0
Авилгатай тэмцэх индэсний хөтөлбөр	157.8	157.8	0.0	0.0	0.0
МСК усан хамгамжийг сайжруулах	1,169.2	1,169.2	0.0	0.0	0.0
Далайд гарцгүй орнуудын олон улсын судалгаа	400.0	400.0	0.0	0.0	0.0
Онцгой байдлын бэлтгэл хангах	4,894.3	4,894.3	0.0	0.0	0.0
Нөхөн болон дахин сонгууль	220.1	220.1	0.0	0.0	0.0
"Бйх нийтийн эрх зййн боловсрол" хөтөлбөр	370.0	370.0	0.0	0.0	0.0
"Нэг иргэн-нэг бйртгэл" хөтөлбөр	848.6	848.6	0.0	0.0	0.0
Хууль тогтоомжийг боловсруулах	2,322.1	2,322.1	0.0	0.0	0.0
Монголын улаан загалмай нийгэмлэгээр гэрээгээр гййцэтгйлэх	638.1	638.1	0.0	0.0	0.0
Эрүүл мэндийн арга хэмжээ	92,345.0	92,345.0	0.0	0.0	0.0
Өндөр өртөгтэй мэс заслын зардал	45,465.8	45,465.8	0.0	0.0	0.0
Анхан шатны тусламж үйлчилгээ	302.3	302.3	0.0	0.0	0.0
Үндсэн мэргэжлийн тусламж үйлчилгээ	73.5	73.5	0.0	0.0	0.0
Эрүүл мэндийг дэмжих	5,200.0	5,200.0	0.0	0.0	0.0
Халдварт бус өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, хяналт	1.2	1.2	0.0	0.0	0.0
Төр хариуцах эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ	24,372.6	24,372.6	0.0	0.0	0.0
Вакцинжуулалт	7,952.7	7,952.7	0.0	0.0	0.0
ЭМД-ын сангаас санхййжих арга хэмжээ	8,976.8	8,976.8	0.0	0.0	0.0
Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	57,334.7	32,977.5	24,357.2	0.0	0.0
Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх	28,093.9	3,746.6	24,347.3	0.0	0.0
Ургамал хамгаалал	233.7	233.7	0.0	0.0	0.0
Агаарын бохирдлыг бууруулах	17,838.1	17,838.1	0.0	0.0	0.0
Ойжуулалт	10,337.9	10,328.0	9.9	0.0	0.0
Ус цаг уурын судалгаа, шинжилгээ	831.1	831.1	0.0	0.0	0.0
Боловсролын арга хэмжээ	990,823.6	151,720.0	839,103.7	0.0	0.0
Үдийн цай хөтөлбөр	32,493.6	129.9	32,363.7	0.0	0.0
Бүх шатны боловсролын мэдээлэл, хяналт шинжилгээ үнэлгээ	133.7	133.7	0.0	0.0	0.0
Олимпиад зохион байгуулах	200.0	200.0	0.0	0.0	0.0
Инноваци, өндөр технологи	5.7	5.7	0.0	0.0	0.0
Дотуур байрны үйлчилгээ	49,524.1	3,223.8	46,300.3	0.0	0.0
Цэцэрлэгийн хүүхдийн хоол	49,713.8	0.0	49,713.8	0.0	0.0
Засгийн газрын гэрээгээр гадаадад суралцагчдад олгох зээл	7,300.0	7,300.0	0.0	0.0	0.0
Засгийн газрын гэрээгээр гадаадаас дотоодод суралцагчдад олгох тэтгэлэг	867.0	867.0	0.0	0.0	0.0
Зарим суралцагч (нэн ядуу, малчин, 3 суралцагч)-дад олгох сургалтын төлбөрийн тэтгэлэг	12,553.8	12,553.8	0.0	0.0	0.0
Орон нутгаас суралцаж буй оюутнуудын замын зардлын хөнгөлөлт	1,033.4	1,033.4	0.0	0.0	0.0
Хүүхдэд ээлтэй сургалтын орчин	495.0	495.0	0.0	0.0	0.0
ЕБС-ийг сурах бичгээр хангах	4,168.8	4,168.8	0.0	0.0	0.0
Боловсролын заавар, журам, гарын авлага бэлтгэх, хэвлүүлэх	53.7	53.7	0.0	0.0	0.0
24 цагийн цэцэрлэг	3,950.7	0.0	3,950.7	0.0	0.0
Сургалтын төлбөрийн буцалтгүй тусламж, тэтгэлэг	2,628.3	2,628.3	0.0	0.0	0.0
Төмөр замын цэцэрлэгийн үйлчилгээ	4,281.1	4,281.1	0.0	0.0	0.0
Гадаад суралцагсдын зардал	6,136.0	6,136.0	0.0	0.0	0.0
Боловсролын байгууллагын багш, ажиллагсдын мэргэжил дээшлүүлэх	2,300.0	2,300.0	0.0	0.0	0.0
Төрийн өмчит их, дээд сургуулиудын тогтмол зардлыг санхүүжүүлэх	6,708.4	6,708.4	0.0	0.0	0.0
Багш мэргэжлээр суралцаж буй оюутан, магистрантуудад олгох сургалтын төлбөр	2,783.7	2,783.7	0.0	0.0	0.0
Орон нутагт хийх багшлах дадлагын тэтгэлэг	535.0	535.0	0.0	0.0	0.0
Урамшууллын тэтгэлэг	36.0	36.0	0.0	0.0	0.0
Ээлжийн бүлэгт хамруулах	3,408.4	0.0	3,408.4	0.0	0.0

МОНГОЛ УЛСЫН 2018 ОНЫ НЭГДСЭН ТӨСВИЙН ТӨСӨЛ /Зориулалтаар/

Зориулалт	/сая төгрөг/				
	НЭГДСЭН ТӨСӨВ	УЛСЫН ТӨСӨВ	ОРОН НУТГИЙН ТӨСӨВ	ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САН	НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САН
	. 1 .	. 2 .	. 3 .		. 4 .
Нүүдлийн бүлэгт хамруулах	10,413.3	0.0	10,413.3	0.0	0.0
Явуулын багшийн үйлчилгээ	1,459.4	0.0	1,459.4	0.0	0.0
Боловсролын стандарт, сургалтын төлөвлөгөө, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх	451,943.4	2,839.2	449,104.2	0.0	0.0
Сургалтын хэвийн үйл ажиллагааг хангах	225,651.7	39.6	225,612.1	0.0	0.0
Эчнээ сургалтаар боловсрол олгох үйлчилгээ	50.1	0.0	50.1	0.0	0.0
Дэлхийн шилдэг 100 сургуульд суралцагчдын сургалтын төлбөрийн зээл	14,500.0	14,500.0	0.0	0.0	0.0
Боловсролын салбарын мэдээллийн системийг хөгжүүлэх	1,230.7	1,230.7	0.0	0.0	0.0
Гүнзгийрүүлсэн болон төрөлжсөн сургалтын орчинг сайжруулах	10,341.4	0.0	10,341.4	0.0	0.0
Хүүхэд хөгжил хөтөлбөр	163.4	0.0	163.4	0.0	0.0
Тусгай хэрэгцээт боловсрол	8,760.3	2,537.4	6,223.0	0.0	0.0
Оюутны сургалтын төлбөрийн зээл	75,000.0	75,000.0	0.0	0.0	0.0
Соёлын арга хэмжээ	3,780.6	3,667.3	113.4	0.0	0.0
Соёл урлаг хөгжүүлэх	613.2	585.6	27.6	0.0	0.0
Галерей	29.2	0.0	29.2	0.0	0.0
Музейн үзмэр худалдан авах	300.9	300.9	0.0	0.0	0.0
Түүхийн хүрд баримтат кино бүтээх	108.9	108.9	0.0	0.0	0.0
Түүх, соёлын дурсгалт зүйлсийг хамгаалах	355.8	349.2	6.6	0.0	0.0
Музей, түүх, соёлын өвийн сэргээн засварлалт	6.4	6.4	0.0	0.0	0.0
Номын сангийн фондыг шилдэг ном, бүтээлээр баяжуулах	442.6	442.6	0.0	0.0	0.0
Сонгодог урлаг хөтөлбөр	355.5	355.5	0.0	0.0	0.0
Хүүхдэд зориулсан уран бүтээл хийлгэх	49.5	49.5	0.0	0.0	0.0
Хөгжмийн шилдэг бүтээлийг улсын санд худалдаж авах	39.6	39.6	0.0	0.0	0.0
Дүрслэх урлагын шилдэг бүтээлийг улсын санд худалдаж авах	44.6	44.6	0.0	0.0	0.0
Соёл урлагийн олон улсын тэмцээнд тэргүүн байр эзэлсэн уран бүтээлчдийг шагнах	203.1	203.1	0.0	0.0	0.0
Оны шилдэг уран бүтээлч найруулагч жүжигчин зураач бүжигчдийг шагнах	30.0	30.0	0.0	0.0	0.0
Монгол судлалын үйл ажиллагааг дэмжих	852.0	852.0	0.0	0.0	0.0
Гадаад дотоодод зохиогдох соёл урлагын арга хэмжээ	99.5	49.5	50.0	0.0	0.0
Монгол уран бүтээл	250.0	250.0	0.0	0.0	0.0
Биеийн тамир, спортын арга хэмжээ	14,176.4	14,126.4	50.0	0.0	0.0
Улсын шигшээ багийн үйл ажиллагааг дэмжих	4,801.3	4,801.3	0.0	0.0	0.0
Олон улсын тэмцээн, уралдаанд оролцох	1,782.0	1,782.0	0.0	0.0	0.0
Олон улсын бусад тэмцээн уралдааны шагнал	1,500.0	1,500.0	0.0	0.0	0.0
Дотоодод тэмцээн уралдаан зохион байгуулах	1,235.6	1,185.6	50.0	0.0	0.0
Нийтийн биеийн тамир	2,487.6	2,487.6	0.0	0.0	0.0
Өндөр зэрэглэлийн тамирчин, дасгалжуулагчийг дэмжих	250.0	250.0	0.0	0.0	0.0
Үндэсний уламжлалт спортыг дэмжих	250.0	250.0	0.0	0.0	0.0
Допингийн эсрэг үйл ажиллагааг дэмжих	250.0	250.0	0.0	0.0	0.0
Олимп ДАШТ-с медаль авсан тамирчдын урамшуулал	1,620.0	1,620.0	0.0	0.0	0.0
Хот суурин, нийтийн үйлчилгээ	95,427.9	1,888.6	93,539.3	0.0	0.0
Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх	9,101.6	1,885.3	7,216.3	0.0	0.0
Нийтийн эзэмшлийн гудамж талбайн гэрэлтүүлэг	7,537.3	0.0	7,537.3	0.0	0.0
Нийтийн эзэмшлийн гудамж талбайн цэвэрлэгээ, үйлчилгээ	25,728.3	0.0	25,728.3	0.0	0.0
Нийтийн бие засах газрын үйлчилгээ	5.4	0.0	5.4	0.0	0.0
Нийтийн эзэмшлийн байгууламжийн арчилгаа, тордолт	13,608.9	0.0	13,608.9	0.0	0.0
Хотын доторх ногоон байгууламжийн үйлчилгээ	93.1	0.0	93.1	0.0	0.0
Хотын доторх хөшөө, жижиг байгууламжийн арчилгаа	198.0	0.0	198.0	0.0	0.0
Хотын доторх золбин муур, нохой устгал	1,395.3	0.0	1,395.3	0.0	0.0
Төвлөрсөн хогийн цэгүүдийн устгал, ариутгал, ашиглалтын үйлчилгээ	80.3	0.0	80.3	0.0	0.0
Хур хог хаягдал, орчны бохирдлыг устгах, цэвэрлэх үйлчилгээ	29,368.9	3.3	29,365.6	0.0	0.0
Орон нутгийн чанартай автозамын засвар үйлчилгээ	8,310.8	0.0	8,310.8	0.0	0.0
Батлан хамгаалах, зэвсэгт хүчин, аюулгүй байдал	13,484.6	13,484.6	0.0	0.0	0.0
Зэвсэгт хүчний сургалт	268.8	268.8	0.0	0.0	0.0
Гамшигаас сэргийлэх сургалт, сурталчилгаа	522.7	522.7	0.0	0.0	0.0
Шүүхийн шинжилгээний тусгай ажил, үйлчилгээ	53.4	53.4	0.0	0.0	0.0
Оюутан цэрэг хөтөлбөр	989.5	989.5	0.0	0.0	0.0
Хугацаат цэргийн цолны цалин	3,641.0	3,641.0	0.0	0.0	0.0
Байцаан шийтгэх ажиллагаа	1,685.9	1,685.9	0.0	0.0	0.0
Хар тамхи, мансууруулах бодистой тэмцэх хөтөлбөр	1,394.0	1,394.0	0.0	0.0	0.0
Хйн худалдаалахтай тэмцэх хөтөлбөр	709.0	709.0	0.0	0.0	0.0
Алслагдсан цэргийн анги-нийгмийн баталгаа	1,589.8	1,589.8	0.0	0.0	0.0
Шинжээч, орчуулагч, хэлмэрчийн зардал	90.0	90.0	0.0	0.0	0.0
Гэрчийн зардал	30.0	30.0	0.0	0.0	0.0
Процессын хуульд заасан бусад зардал	19.0	19.0	0.0	0.0	0.0
Авлигатай тэмцэх индэсний хөтөлбөр	2,491.5	2,491.5	0.0	0.0	0.0
Уул уурхай, дэд бүтэц, тээвэр, барилга, харилцаа холбоо	8,206.1	7,402.0	804.1	0.0	0.0
INTELSAT ба REUTERS-ийн суваг ашигласны төлбөр	1,590.0	1,590.0	0.0	0.0	0.0
Радио шугам, хиймэл дагуул, VPN ашиглалт	4,430.0	4,430.0	0.0	0.0	0.0
Барилгын техник хяналт	804.1	0.0	804.1	0.0	0.0
Олон улсын шинэ нисэх онгоцны буудал	1,382.1	1,382.1	0.0	0.0	0.0
Хүнс, хөдөө аж ахуй, үйлдвэрлэл, худалдаа	90,602.7	83,698.2	6,904.5	0.0	0.0
Мал эмнэлгийн үйлчилгээ	6,904.5	0.0	6,904.5	0.0	0.0
Малын халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх	3,677.5	3,677.5	0.0	0.0	0.0
Малын гоц халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх	14,553.1	14,553.1	0.0	0.0	0.0
Малыг архаг халдварт өвчнөөс эрүүлжүүлэх	5,315.7	5,315.7	0.0	0.0	0.0
Малын өвчний лабораторийн оношилгоо, шинжилгээ	1,051.7	1,051.7	0.0	0.0	0.0
Малын өвчнөөс сэргийлэх сургалт, сурталчилгаа, судалгаа шинжилгээний ажил	330.2	330.2	0.0	0.0	0.0
Мал эмнэлгийн ариутгал, халдваргүйжүүлэлт	673.9	673.9	0.0	0.0	0.0
Өндөр ашиг шимтэй мал үржүүлэх	187.8	187.8	0.0	0.0	0.0

МОНГОЛ УЛСЫН 2018 ОНЫ НЭГДСЭН ТӨСВИЙН ТӨСӨЛ /Зориулалтаар/

Зориулалт	/сая төгрөг/				
	НЭГДСЭН ТӨСӨВ	УЛСЫН ТӨСӨВ	ОРОН НУТГИЙН ТӨСӨВ	ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛЫН САН	НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САН
	. 1 .	. 2 .	. 3 .	. 4 .	
Үлийн цагаан оготной тэмцэх	1,188.5	1,188.5	0.0	0.0	0.0
Хөнөөлт царцаатай тэмцэх	507.9	507.9	0.0	0.0	0.0
Отрын бүс байгуулах, хамгаалах	54.8	54.8	0.0	0.0	0.0
Хамгаалагдсан хөрсний тариалан эрхлэхэд дэмжлэг үзүүлэх	2,827.5	2,827.5	0.0	0.0	0.0
Жимс, жимсгэний тариалан эрхлэхэд дэмжлэг үзүүлэх	2,000.0	2,000.0	0.0	0.0	0.0
Ургацын комисс, төв штаб, удирдлагын зардал	10.0	10.0	0.0	0.0	0.0
Хүнсний хангамж, аюулгүй байдал, хяналтын судалгаа	336.6	336.6	0.0	0.0	0.0
Сайн малчны шагнал	277.0	277.0	0.0	0.0	0.0
Улаан буудайн урамшуулал	14,963.0	14,963.0	0.0	0.0	0.0
Ноосны урамшуулал	22,637.2	22,637.2	0.0	0.0	0.0
Хөнгөн үйлдвэрийн үндэсний хөтөлбөрүүд	495.0	495.0	0.0	0.0	0.0
"Монголд үйлдвэрлэв" үзэсгэлэн	198.0	198.0	0.0	0.0	0.0
Монгол мал хөтөлбөр	564.8	564.8	0.0	0.0	0.0
Арьс ширний урамшуулал	11,847.9	11,847.9	0.0	0.0	0.0
Хөдөлмөр эрхлэлт	43,599.5	43,599.5	0.0	0.0	0.0
Жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих	614.5	614.5	0.0	0.0	0.0
Хөдөлмөр эрхлэлт, хөдөлмөрийн харилцаа хөтөлбөр	735.0	735.0	0.0	0.0	0.0
ЗГ, Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үндэсний зөвлөлийн тодорхойлсон хөтөлбөр, төсөл	42,250.0	42,250.0	0.0	0.0	0.0
Болзошгүй өр төлбөрийг мөнгөжүүлэх	-20,600.7	-20,600.7	0.0	0.0	0.0
Хадгаламж эзэмшигчдийн хохирлын нөхөн төлбөр	-20,600.7	-20,600.7	0.0	0.0	0.0
Баяр, наадам, тэмдэглэлт ой	9.9	9.9	0.0	0.0	0.0
Тухайлсан салбар, үйл ажиллагааг дэмжих жил, өдөр	9.9	9.9	0.0	0.0	0.0
Гадаад харилцаа	1,769.8	1,769.8	0.0	0.0	0.0
Гадаад харилцааг эдийн засагжуулах	1,477.9	1,477.9	0.0	0.0	0.0
Засгийн газар хоорондын комисс	291.9	291.9	0.0	0.0	0.0
Эдийн засгийн бусад	20,851.5	19,239.9	1,611.6	0.0	0.0
Төсөл, арга хэмжээний бэлтгэл хангах	1,000.0	1,000.0	0.0	0.0	0.0
Төвлөрсөн төсвийн хуваарилагдаагүй зардал	259.6	259.6	0.0	0.0	0.0
Хөтөлбөрт суурилсан төсвийн төлөвлөлт	530.0	530.0	0.0	0.0	0.0
Хөтөлбөр төслийн дотоод урсгал зардал	15,999.1	14,573.5	1,425.6	0.0	0.0
Блүмбергийн мэдээллийн системийн төлбөр	254.0	254.0	0.0	0.0	0.0
Нийгмийн бүлэгт чиглэсэн хөтөлбөрүүд	2,808.7	2,622.7	186.0	0.0	0.0
Ангилалдаагүй бусад зориулалт, арга хэмжээ	670.0	670.0	0.0	0.0	0.0
Ангилалдаагүй бусад зориулалт, арга хэмжээ	670.0	670.0	0.0	0.0	0.0